

RP 41/2025 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket och till vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en lag om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket samt att miljöskyddslagen, vattenlagen, naturvårdslagen, lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning, marktäcktslagen, bygglagen, gruvlagen, lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor, lagen om förvaltningsdomstolarna, domstolslagen och lagen om högsta förvaltningsdomstolen ändras. Samtidigt upphävs lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden och lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken.

Syftet med propositionen är att i behandlingen av miljöärenden vid det nya Tillstånds- och tillsynsverket genomföra principen om ett enda serviceställe och främja en enhetlig och smidig behandling av tillståndsärenden.

I den nya lagen ska det tas in bestämmelser om samordning av vissa tillståndsförfaranden och om behandling av tillståndsärenden som ingår i de lagar som föreslås bli upphävda.

I den nya lagen tas det också in bestämmelser som gör det möjligt att vid Tillstånds- och tillsynsverket behandla ansökningar enligt naturvårdslagen som gäller undantag från skyddet av arter eller av naturtyper samtidigt med tillståndsansökningar enligt miljöskyddslagen eller vattenlagen. Det nuvarande förfarandet enligt vilket projekt för grön omställning ges företräde vid behandlingen av miljötillstånd och av tillstånd enligt vattenlagen förlängs till utgången av 2030, och i lagen föreslås en ny bestämmelse om företräde som gäller strategiska projekt som avses i vissa EU-förordningar. Bestämmelserna ska även gälla gemensam behandling av tillstånd. Projekt som getts företräde ska även omfattas av bestämmelser om skyndsam behandling vid ändringssökande, vilkas giltighetstid i förslaget förlängs till utgången av 2032.

I lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning görs vissa andra ändringar som gäller tillämpningsområdet för och innehållet i förfarandet. I naturvårdslagen görs ändringar i fråga om bestämmelserna om bedömning av konsekvenserna för Natura 2000-områden.

Genom propositionen genomförs vissa bestämmelser i EU-rättsakter som gäller tillståndsförfaranden, särskilt bestämmelserna om utseende av en samordnande myndighet. Tillstånds- och tillsynsverket är den kontaktpunktsmyndighet som utses nationellt.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2026 samtidigt som lagstiftningen om reformen av statens regionförvaltning.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	6
1 Bakgrund och beredning.....	6
1.1 Bakgrund.....	6
1.2 Beredning.....	8
2 Nuläge och bedömning av nuläget	10
2.1 Lagstiftning	10
2.1.1 Nationella bestämmelser.....	10
2.1.2 EU-rättsakter samt internationella avtal	26
2.2 Myndigheternas praxis och rättspraxis	34
2.2.1 Miljöförvaltningen och myndigheterna	34
2.2.2 Praxis i fråga om tillståndsbeslut och miljöbedömningar.....	37
Antal tillståndsbeslut	37
Handläggningstiderna för tillståndsbeslut – miljötillstånd samt tillstånd enligt vattenlagen.....	40
Företrädare för grön omställning	41
Uppgifter om antalet MKB-förfaranden och deras varaktighet.....	42
Uppgifter om antalet Naturabedömningar	48
Tillståndsärenden som behandlas vid Säkerhets- och kemikalieverket.....	49
2.2.3 Behandling av besvärärenden vid förvaltningsdomstolarna	50
2.3 Tidigare utredningar, undersökningar och utvecklingsprojekt.....	52
2.3.1 Utveckling av statens regionförvaltning.....	52
2.3.2 Strukturell integrering av statens miljöförvaltning.....	52
2.3.3 Arbetet för att utveckla tillståndsförfarandena	53
2.3.4 Förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (MKB).....	54
2.3.5 De nuvarande elektroniska systemen och e-tjänsterna	56
2.4 Bedömning av nuläget	57
2.4.1 Enhetliga miljörelaterade tillståndsförfaranden.....	57
2.4.2 Fördelningen av miljöförvaltningens befogenheter och resurser	59
2.4.3 Behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid de statliga myndigheterna.....	60
2.4.4 Tillämpning av gemensam behandling.....	61
2.4.5 Samordning av vissa miljörelaterade tillstånd	63
2.4.6 Åtgärder för att göra tillståndsförfarandena smidigare som baserar sig på EU-rättsakter	64
2.4.7 Samordnande av MKB-förfarandet och tillståndsförfarandena	65
2.4.8 Samordning av MKB-förfarandet och Naturabedömningen	67
2.4.9 Övrig översyn av MKB-förfarandet	68
2.4.10 E-tjänsternas omfattning.....	70
3 Målsättning	71
4 Förslagen och deras konsekvenser	72
4.1 De viktigaste förslagen	72
4.1.1 Förslagets koppling och förhållande till regionförvaltningsreformen	72
4.1.2 Stiftande av lagen om behandling av miljöärenden.....	75
4.1.3 Utveckling av gemensam behandling	76

4.1.4 Upphävande av samordningslagen	78
4.1.5 Företrädare vid tillståndsförfarande och ändringssökande	79
4.1.6 Åtgärder för att göra tillståndsförfaranden som baserar sig på EU-rättsakter smidigare.....	80
Tillstånds- och tillsynsverkets uppgift som kontaktpunktmyndighet	80
Uppföljning av tidsfristerna.....	82
4.1.7 Samordning av MKB-förfarandet och tillståndsförfarandena	82
4.1.8 Samordning av MKB-förfarandet och Naturabedömning samt andra ändringar av naturvårdslagen.....	83
4.1.9 Övrig översyn av MKB-förfarandet	83
4.1.10 Utveckling av elektronisk kommunikation.....	85
4.2 Huvudsakliga konsekvenser	86
4.2.1 Allmänt	86
4.2.2 Ekonomiska konsekvenser.....	88
Konsekvenser för hushållen.....	88
Konsekvenser för företag.....	89
Konsekvenser för den offentliga ekonomin.....	92
4.2.3 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet.....	99
4.2.4 Konsekvenser för förvaltningsdomstolarna	102
4.2.5 Miljökonsekvenser.....	104
4.2.6 Samhälleliga konsekvenser.....	106
Konsekvenser för regionutvecklingen	108
Konsekvenser för informationssamhället	108
4.2.7 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna	109
Jämlikhet.....	109
Rättsskydd och god förvaltning.....	110
Den grundläggande miljö rättigheten samt delaktighet.....	113
5 Alternativa handlingsvägar.....	114
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	114
5.1.1 Utgångspunkter för bedömningen av alternativen.....	114
5.1.2 Utvecklande av samordningslagen	115
5.1.3 Utvecklande av gemensam behandling	117
5.1.4 Lagen om behandling av miljöärenden.....	119
5.1.5 Åtgärder för att göra de tillståndsförfaranden smidigare som baserar sig på EU- rättsakter	119
5.1.6 Samordning av MKB-förfarandet och tillståndsförfarandena	120
5.1.7 Samordning av MKB-förfarandet och Naturabedömningen	121
5.1.8 Övrig översyn av MKB-förfarandet	122
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet	123
5.2.1 Smidigare tillståndsförfaranden.....	123
Sverige	123
Nederländerna.....	124
Tyskland	125
5.2.2 MKB-förfarandet	126
Sverige	127

5.2.3 En enda e-tjänst för miljöärenden.....	128
6 Remissvar	128
6.1 Utlåtanden.....	128
6.2 Den viktigaste responsen i remissvaren samt ändringar till följd av utlåtandena och responsen under den fortsatta beredningen.....	129
6.2.1 Allmänna kommentarer till propositionen.....	129
6.2.2 Kommentarer till lagen om behandling av miljöärenden	132
6.2.3 Övrig lagstiftning.....	141
6.2.4 Lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning	142
6.3 Utlåtande av rådet för bedömning av lagstiftningen.....	144
6.3.1 Innehållet i utlåtandet av rådet för bedömning av lagstiftningen	144
6.3.2 Hur utlåtandet av rådet för bedömning av lagstiftningen har beaktats	145
7 Specialmotivering.....	146
7.1 Lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket	146
7.2 Miljöskyddslagen.....	180
7.3 Lagen om temporär ändring av miljöskyddslagen.....	182
7.4 Vattenlagen	182
7.5 Lagen om temporär ändring av vattenlagen	184
7.6 Naturvårdslagen.....	184
7.7 Lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning	187
7.8 Marktäktslagen	192
7.9 Bygglagen	192
7.10 Gruvlagen	192
7.11 Lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor.....	193
7.12 Lagen om förvaltningsdomstolarna	193
7.13 Domstolslagen	193
7.14 Lagen om högsta förvaltningsdomstolen.....	194
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	194
9 Ikraftträdande	194
10 Verkställighet och uppföljning	195
10.1 Tillämpning av företräde	196
11 Förhållande till andra propositioner	196
11.1 Samband med andra propositioner	196
11.2 Förhållande till budgetpropositionen.....	198
12 Förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning.....	199
12.1 Jämlikhet.....	199
12.2 Skydd för privatlivet och personuppgifter	203
12.3 Offentlighet.....	208
12.4 Ansvar för miljön och inflytande.....	209
12.5 Rättsskydd och god förvaltning	212
12.6 Samernas rättigheter	215
12.7 Krav som följer av 2 § 3 mom., 80 § och 119 § 2 mom. i grundlagen.....	217
12.8 Domstolarnas oberoende	219
LAGFÖRSLAG.....	220
1. Lag om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket.....	220
2. Lag om ändring av miljöskyddslagen.....	227

3. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av lagen om miljöskyddslagen	229
4. Lag om ändring av vattenlagen.....	230
5. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av vattenlagen.....	231
6. Lag om ändring av naturvårdslagen	232
7. Lag om ändring av lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning	233
BILAGA 1	236
8. Lag om upphävande av 4 c § i marktäktslagen.....	236
9. Lag om upphävande av 81 § i bygglagen	236
10. Lag om ändring av gruvlagen	237
11. Lag om ändring av lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor.....	238
12. Lag om ändring av 12 § i lagen om förvaltningsdomstolarna	238
13. Lag om ändring av 10 kap. 6 § i domstolslagen	239
14. Lag om ändring av 11 § i lagen om högsta förvaltningsdomstolen.....	240
BILAGOR	241
PARALLELLTEXT	241
2. Lag om ändring av miljöskyddslagen.....	241
3. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av lagen om miljöskyddslagen	245
4. Lag om ändring av vattenlagen.....	246
5. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av lagen om vattenlagen.....	249
6. Lag om ändring av naturvårdslagen	250
7. Lag om ändring av lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning	253
10. Lag om ändring av gruvlagen	259
11. Lag om ändring av lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor.....	261
12. Lag om ändring av 12 § i lagen om förvaltningsdomstolarna	262
13. Lag om ändring av 10 kap. 6 § i domstolslagen	264
14. Lag om ändring av 11 § i lagen om högsta förvaltningsdomstolen.....	265
2. Lag om ändring av miljöskyddslagen (34 § 1 mom. 3 punkt).....	266
4. Lag om ändring av vattenlagen (11 kap. 2 § 1 mom., 11 a och 12 § samt 15 kap. 4 a §)	267
6. Lag om ändring av naturvårdslagen (35 § 2–4 mom.).....	270

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Miljö- och klimatminister Kai Mykkänen tillsatte den 1 augusti 2023 ett projekt för samservicetjänster, dvs. tjänster som tillhandahålls vid ett enda serviceställe, och en uppföljningsgrupp för projektet för att stödja och främja miljötillståndsprocesser enligt en samservicemodell i enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering (VN/21409/2023). Syftet med projektet som gäller miljöministeriets förvaltningsområde var att i enlighet med regeringsprogrammet genomföra reformen av statens regionförvaltning och därtill hörande utveckling av de miljörelaterade tillståndsförfarandena. Projektet fokuserade på det enda serviceställe för miljöuppgifter som ska skapas genom inrättandet av en ny tillstånds- och tillsynsmyndighet samt på beredning av de lagstiftningsändringar som behövs för att genomföra det tillståndsförfarande som ska främja samservicemodellen enligt regeringsprogrammet.

Enligt regeringsprogrammet ska statens uppgifter avseende tillstånd, styrning och tillsyn samlas hos en ny sektorsövergripande myndighet i vilken sammanförs Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira, regionförvaltningsverken samt relevanta uppgifter inom ansvarsområdet för miljö och naturresurser vid närings-, trafik- och miljöcentralerna. Vid det nya Tillstånds- och tillsynsverket kommer de miljörelaterade tillstånds- och tillsynsuppgifterna att utgöra en samlad helhet. I fortsättningen kommer den nya tillstånds-, styr- och tillsynsmyndigheten att ansvara för att tillståndsprocessen framskrider samt ansvara för samordningen av processen. Målet är att underbygga en enhetlig tillstånds- och tillsynspraxis och göra processerna smidigare.

En omorganisering av statens tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter är under beredning. Ett utkast till regeringsproposition om detta var på remiss 20.6–1.9.2024, och propositionen har lämnats till riksdagen i mars 2025. I samband med regionförvaltningsreformen inrättas statens nya Tillstånds- och tillsynsverk samt regionala livskraftscentraler. Merparten av de miljöuppgifter vid regionförvaltningsverken och närings-, trafik- och miljöcentralerna, vilka myndigheter läggs ned enligt förslaget, ska samlas hos Tillstånds- och tillsynsverket. När det gäller miljöärenden är avsikten den att verket ska sköta uppgifter enligt miljöskyddslagen (527/2014), vattenlagen (587/2011), avfallslagen (646/2011), lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017, nedan *MKB-lagen*), naturvårdslagen (9/2023), markanvändnings- och bygglagen (132/1999)¹, lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004), marktäktslagen (555/1981) till vissa delar samt enligt vissa andra miljörelaterade lagar.

I samband med Tillstånds- och tillsynsverket inrättas det inom statens regionförvaltning nya sektorsövergripande statliga livskraftscentraler, som juridiskt sett kommer att utgöra statens regionförvaltning och vara verksamma på regional nivå. I fråga om miljöärendena ska hos ämbetsverken i huvudsak samlas de nuvarande närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgifter, med undantag för uppgifterna inom ansvarsområdet för miljö och naturresurser, som överförs till Tillstånds- och tillsynsverket. Bland närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgifter inom

¹ Från och med den 1 januari 2025 bygglagen respektive lagen om områdesanvändning.

ansvarsområdet för miljö och naturresurser överförs de uppgifter som avser främjande av biologisk mångfald och understöd för vård av byggnadsarvet samt främjande och handledning av genomförandet av områdesanvändningen, vattenvården och havsvården till livskraftscentralerna.

Avsikten är att Tillstånds- och tillsynsverket ska vara en i fråga om behörigheten rikstäckande och i fråga om uppgifterna sektorsövergripande statlig förvaltningsmyndighet, som genom sin verksamhet i regionerna ska trygga de grundläggande rättigheterna och rättssäkerheten samt bevaka allmänintresset genom att sköta verkställighets-, styrnings- och tillsynsuppgifter som avser efterlevnaden av lagstiftningen. Regionförvaltningsreformen ska genomföras och Tillstånds- och tillsynsverket inrättas före ingången av 2026.

I regeringsprogrammet eftersträvas förutom en strukturell reform av regionförvaltningen också att det stiftas lagar som främjar en samservicemodell. Regeringsprogrammet innehåller flera föresatser om tillståndsförfaranden som sköts enligt principen om ett enda serviceställe och om utvecklande av sådana förfaranden. Även riksdagen har i samband med en lagändring om temporärt företräde för vissa projekt som gäller grön omställning förutsatt att det utvecklas lagstiftning om ett enda serviceställe. I enlighet med vad som konstateras i riksdagens svar RSv 188/2022 rd – RP 128/2022 rd förutsätter riksdagen att utvecklingen av miljörelaterade förfaranden fortsätter i syfte att göra förfarandena enhetliga och införa lagstiftning om ett enda serviceställe i miljöstillståndsfrågor via en riksomfattande modell.

De förslag som ingår i denna proposition gäller inte alla miljörelaterade tillstånd. Genom förslagen ändras exempelvis inte uppgiftsfördelningen mellan staten och kommunerna, och inte heller Säkerhets- och kemikalieverkets behörighet. De viktigaste förslagen i propositionen gäller behandling och avgörande av miljöstillstånd, tillstånd enligt vattenlagen och vissa undantag enligt naturvårdslagen som faller under statens behörighet samt bestämmelser om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning. Dessutom inverkar förslagen delvis på exempelvis behandlingen av marktåktstillstånd till den del de hör till Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet, och i vissa samordningssituationer även på förfarandena för tillstånd enligt gruvlagen (621/2011) och kemikaliesäkerhetslagen (390/2005). Dessutom bidrar förslagen till att säkerställa att skyldigheterna enligt vissa EU-bestämmelser som gäller tillståndsförfaranden fullgörs.

I regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering ingår flera föresatser om att främja att de miljörelaterade tillståndsprocesserna löper smidigt. De viktigaste av dessa är följande:

- Processen för investeringstillstånd görs smidigare och mera förutsägbar som en viktig konkurrensfördel. Samtidigt slår man vakt om den biologiska mångfalden och ser till att miljökraven uppfylls och att projekten är socialt godtagbara samt säkerställer medborgarnas egendomsskydd.
- Man går vidare mot en samservicemodell, där ärenden kan skötas och tillstånd sökas centraliserat och digitalt genom en enda välfungerande användarorienterad tillståndsprocess.
- En enda myndighet ansvarar för att tillståndsprocessen framskrider och för samordningen av den samt för behövliga utredningar. Denna myndighet ser också till att den som ansöker om tillstånd har möjlighet att på förhand diskutera de skyldigheter, utredningsbehov och yttre villkor som hänför sig till tillståndsprocessen. Målet är att antalet överraskande begäranden om ytterligare utredning och komplettering ska kunna minskas genom gott samarbete och framförhållning. Ett mål är också att tillståndsförfarandet som helhet genomförs parallellt i samarbete mellan myndigheter och projektaktörer och inte som skilda delar som följer efter

varandra. Målet är att genom en sammanslagning av tillståndsbehandlingarna ska en ansökan i regel leda till ett enda myndighetsbeslut och en enda möjlighet att överklaga beslutet.

– Det stiftas en lag om tillståndsförfaranden genom att lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden kombineras med andra lagar som främjar samservicemodellen. Lagen ska innehålla ändamålsenliga och effektiva regler för tillståndsförfarandet, såsom principer för behandlingen.

– Förfarandet för miljökonsekvensbedömning och tillståndsbehandlingen klargörs och samordnas.

I regeringsprogrammet ingår dessutom andra föresatser som på olika sätt anknyter till tillståndsförfarandena. Målet är att som en del av effektiviseringen av tillståndsförfarandena digitalisera tillståndprocesserna och förvaltningsförfarandena på ett användarorienterat sätt, och automatisering ska utnyttjas i den mån det är möjligt. I regeringsprogrammet ingår vidare en föresats om att tröskeln för miljökonsekvensbedömningar i fråga om vindkraftsprojekt sänks så att den omfattar alla industriprojekt.

I förslagen i detta lagstiftningsprojekt har man beaktat målen i regeringsprogrammet och i möjligaste mån strävat efter att förverkliga dem.

1.2 Beredning

Miljöministeriet tillsatte i oktober 2023 ett lagstiftningsprojekt för att bereda utvecklandet av lagstiftning om ett enda serviceställe. Syftet med projektet var att utveckla lagstiftningen om miljörelaterade tillståndsförfaranden och främja regeringsprogrammets föresatser om genomförandet av modellen med ett enda serviceställe. Projektets mandattid var 20.10.2023–31.12.2024. Målet med projektet var att genom en modell med en enda tillstånds-, styr- och tillsynsmyndighet med riksomfattande behörighet göra tillståndsförfarandena smidigare i fråga om projekt som påverkar miljön. Vid beredningen beaktades också tryggheten av den regionala kompetensen, miljökraven, ställningen för dem som orsakas olägenhet och tryggheten av andra berörda grupperns möjligheter till delaktighet. Lagstiftningsprojektet var en del av miljöministeriets övergripande projekt för tjänster från ett enda serviceställe.

För en närmare samordning av de miljörelaterade förfarandena eller annan eventuell sammanslagning av förfaranden vid det nya Tillstånds- och tillsynsverket behöver det göras en bedömning av den gällande lagstiftningen. I synnerhet behöver man identifiera helheten av olika tillståndsförfaranden som grundar sig på olika lagar. Inom ramen för tidsplanen för lagstiftningsprojektet gavs det inte möjlighet till någon omfattande totalreform av miljölagstiftningens strukturer eller materiella innehåll. Eftersom det lagstiftningsprojekt som gällde ett enda serviceställe hade en nära anknytning till regionförvaltningsreformen och reformens tidsplan var det nödvändigt att vid beredningen fokusera på att granska den centrala lagstiftning som tillämpas vid det Tillstånds- och tillsynsverket som inrättas, samt på att utveckla regleringen. Avsikten är att det nya Tillstånds- och tillsynsverket ska inleda sin verksamhet den 1 januari 2026, vid vilken tidpunkt också de lagändringar som gäller ett enda serviceställe och som anknyter till tillståndsförfaranden och andra förfaranden som påverkar miljön avses träda i kraft.

Projektet fokuserade å ena sidan på de möjligheter att främja smidigare förfaranden i fråga om miljörelaterade tillstånd som öppnas genom ändringen av den nuvarande myndighetsstrukturen och å andra sidan på att undanröja onödiga hinder i den materiella lagstiftningen och utveckla

smidigare reglering. Utöver detta har särskild uppmärksamhet ägnats åt de genomförandekrav som ställs i reglering som följer av EU-rätten.

Arbetet inom lagstiftningsprojektet delades in i olika helheter (arbetspaket 1–4) enligt följande:

- 1) Utveckling av lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden (samordningslagen) så att den motsvarar den nya ämbetsverksmodellen
- 2) Beredning av lagstiftningen om gemensam behandling av miljö-, vatten- och marktåktstillstånd och vissa beslut enligt naturvårdslagen
- 3) Bedömning, samordning och förtydligande av förhållandet mellan de miljörelaterade tillståndsförfarandena och förhållandet mellan lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning och Naturabedömningen
- 4) Verkställande av nyare, på EU-lagstiftning baserad lagstiftning om utveckling av tillståndsförfarandena till den del som gäller tillståndsförfarandena.

Att arbetet delades upp i fyra arbetspaket motiverades av ett behov av att strukturera och behandla dessa teman delvis som separata helheter. Vid beredningen noterade man dock att arbetspaketen har ett nära samband med varandra. Till exempel påverkades utgångspunkterna för utvecklingen av samordningslagen (arbetspaket 1) också av den gemensamma behandlingen av miljörelaterade tillstånd (arbetspaket 2), mekanismerna för förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (arbetspaket 3) och fullgörandet av skyldigheter som följer av EU-lagstiftningen (arbetspaket 4). Utöver regionförvaltningsreformen har dessutom exempelvis särskilda frågor som gäller rådgivning och myndighetssamarbete, behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken samt ändringsökande påverkat beredningen av förslagen på ett genomgripande sätt. Genomförandet av bestämmelserna om tillståndprocesserna i de EU-rättsakter som ingår i arbetspaket 4 har granskats i ett nära samarbete mellan miljöministeriet och arbets- och näringsministeriet.

De viktigaste förslagen i lagstiftningsprojektet baserar sig på en helhetsbedömning som gjorts utifrån dessa arbetspaket med sikte på att främja smidiga och enhetliga miljörelaterade förfaranden. Syftet med förslagen är att bidra till att behandlingen av miljörelaterade ärenden sker vid ett enda serviceställe så att Tillstånds- och tillsynsverkets tillstånds- och tillsynsuppgifter bildar en sammanhängande helhet där elektroniska ärendehanteringssystem används. I fortsättningen ska Tillstånds- och tillsynsverket i princip ansvara för samordningen av de olika faserna i tillståndsförfarandet och för annan behövlig samordning, för att tillståndsärenden som hör till verkets behörighet behandlas snabbt och smidigt samt för hanteringen av den samlade tillståndprocessen, med ändamålet att skapa en mer enhetlig och förutsägbar tillstånds- och tillsynspraxis.

För projektet tillsattes en brett sammansatt styrgrupp och en arbetssektion bestående av tjänstemän vid miljöministeriet. Styrgruppen hade till uppgift att dryfta de centrala riktlinjerna för lagstiftningsarbetet och stödja lagberedningen exempelvis genom att bedöma de juridiska alternativen beträffande utvecklingen av ett enda serviceställe och genom att framföra praktiska synpunkter på genomförandet. Arbetssektionen ansvarade för utarbetandet av regeringspropositionen och deltog också i styrgruppens möten.

I styrgruppen har utöver miljöministeriet även justitieministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, arbets- och näringsministeriet, finansministeriet, regionförvaltningsverken, närings-, trafik- och miljöcentralerna, Finlands miljöcentral,

Säkerhets- och kemikalieverket, Finlands Kommunförbund, Finlands näringsliv rf, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry samt Finlands naturskyddsförbund rf varit företrädare. Dessutom har en professor i miljö rätt vid Östra Finlands universitet varit permanent sakkunnig i styrgruppen. I arbetssektionen ingick företrädare för olika avdelningar vid miljöministeriet.

Styrgruppen sammanträdde sju gånger. Under beredningen har man dessutom fört diskussioner med myndigheterna och domstolsväsendet och hört företrädare för olika berörda grupper. Styrgruppen har i samband med mötena också hört sakkunniga.

Inom lagstiftningsprojektet ordnades det vidare den 6 februari 2024 ett diskussionsmöte för berörda grupper och för enskilda där projektets utgångspunkter och förslagen till utveckling av regleringen presenterades. Dessutom presenterades förslagen vid ett diskussionsmöte som hölls den 20 maj 2024 innan remissbehandlingen inleddes.

I 9 § i sametingslagen (974/1995) avsedda förhandlingar om lagstiftningsprojektet ordnades mellan sametinget och miljöministeriet den 18 april 2024 och den 11 december 2024.

Protokollen från styrgruppens möten och det övriga beredningsmaterialet finns tillgängliga på adressen [valtioneuvosto.fi/hankkeet med identifieringskod YM063:00/2023](http://valtioneuvosto.fi/hankkeet-med-identifiseringskod-YM063:00/2023) (på finska).

Som informationsstöd för lagstiftningsprojektet används det EU-finansierade utredningsprojektet ”Support to establish a single permitting authority (one stop shop), single environmental process and better digital tools in Finland”, som inleddes hösten 2023 (det s.k. TSI-projektet, Technical Support Instrument; Europeiska kommissionens förordning (EU) 2021/240). Resultaten av utredningsprojektet, exempelvis i fråga om internationella jämförelser och möjligheterna att ordna tillståndsförfaranden, utnyttjas vid beredningen av denna regeringsproposition.

En remissbehandling av propositionsutkastet ordnades 20.6–30.8.2024.

Rådet för bedömning av lagstiftningen har lämnat ett utlåtande om propositionsutkastet den 22 november 2024.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Lagstiftning

2.1.1 Nationella bestämmelser

De allmänna utgångspunkterna för miljölagstiftningen

När ett projekt eller en verksamhet som påverkar miljön inleds anknyter till detta i regel förhandskontroller eller andra inledande förfaranden, vilka regleras i flera lagar som beretts vid olika tidpunkter och inom olika förvaltningsområden. Beroende på typen av projekt kan det röra sig om planläggning, ett förfarande för miljökonsekvensbedömning, miljö tillstånd för verksamheten, anmälan enligt miljöskyddslagen eller tillstånd enligt vattenlagen, skyddsbeslut eller beslut om undantag enligt naturvårdslagen, marktåktstillstånd, tillstånd enligt gruvlagen, tillstånd enligt kemikaliesäkerhetslagen, anmälan om omfattande industriell hantering eller upplagring av farliga kemikalier, anmälan till räddningsmyndigheten om liten industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier samt olika tillstånd för byggande. En förutsättning för att ett projekt eller en verksamhet som påverkar miljön ska kunna inledas är

således ofta att det för projektet har beviljats tillstånd som grundar sig på olika lagar och hör till olika myndigheters behörighet.

De miljörelaterade tillståndsförfarandenas antal, varaktighet och förutsägbarhet och hur smidigt de framskrider påverkar företagens administrativa börda, arbetsmängd och kostnader för förvaltningen, allmänhetens möjligheter till delaktighet samt kvaliteten på och transparensen i beslutsfattandet.

Förutom miljörelaterade tillstånd kan inledandet av ett projekt också förutsätta tillstånd eller andra beslut av myndigheter inom andra förvaltningsområden.

Lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden

Lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden (764/2019, nedan *samordningslagen*) trädde i kraft den 1 september 2020. I samband med lagen reviderades miljölagstiftningen så att den möjliggör för sökanden att på elektronisk väg inleda flera tillstånd samtidigt och få tillstånden behandlade samtidigt enligt principen om ett enda serviceställe. Syftet med lagen var att sökandena ska kunna sköta tillståndsärenden smidigare och snabbare.

Tillståndsförfarandena samordnades genom en tidsmässig samordning av behandlingsfaserna för samtidigt anhängiga tillståndsansökningar och en sammanslagning av vissa myndighetsuppgifter som hänför sig till dem. Samordningen av tillstånden utgår från sökandens initiativ och är således frivillig för verksamhetsutövaren. Varken de materiella bestämmelserna om förutsättningarna för tillstånd i de olika lagarna eller myndigheternas behörighet ändrades dock genom samordningslagen. De tillståndsbeslut som samordnas meddelas fortfarande var för sig, men samtidigt. Samordningen gäller inte fasen för ett eventuellt ändringssökande.

En förutsättning för samordning av tillståndsärenden är att det tillstånd som söks för ett projekt är ett miljötillstånd enligt miljöskyddslagen, ett tillstånd enligt vattenlagen eller ett tillstånd enligt marktäcktslagen. Om det för projektet samtidigt dessutom söks tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen, tillstånd enligt markanvändnings- och bygglagen (från och med den 1 januari 2025 bygglagen respektive lagen om områdesanvändning), tillstånd enligt gruvlagen eller tillstånd enligt lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor, kan behandlingen av tillståndsansökningar samordnas på sökandens begäran. I de nämnda lagarna har det tagits in behövliga bestämmelser om tillämpningen av den nya lagen.

Behandlingsfaser som ska samordnas är i korthet följande: komplettering av tillståndsansökan, samråd med berörda parter, allmänheten och andra myndigheter, möjligheten för sökanden att avge en förklaring i fråga om responsen från samråden samt meddelande av och information om tillståndsbeslut. Också rådgivningen till sökanden är en integrerad del av samordningen.

Beroende på vilken av myndigheterna som är behörig i fråga om det miljö-, vatten- eller marktäckttillstånd som anknyter till projektet är det regionförvaltningsverket eller den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten som är samordnande myndighet. Behöriga tillståndsmyndigheter i fråga om tillstånd som kan samordnas med dessa är närings-, trafik- och miljöcentralen, Säkerhets- och kemikalieverket och den kommunala byggnadstillsynsmyndigheten. Den samordnande myndigheten har till uppgift att koordinera myndighetssamarbetet inom det projekt som ska samordnas.

Den samordnande myndigheten ansvarar för de skeden i förfarandet som hänför sig till behandlingen av tillstånd och för projekthanteringen i samband med behandlingen av tillstånd. Den samordnande myndigheten ska vid behov ordna möten mellan den projektansvarige och de

myndigheter som är behöriga i fråga om de tillståndsförfaranden och andra förfaranden som krävs för projektet. Efter att tillståndsansökningarna har blivit anhängiga samlar den samordnande myndigheten in information om eventuella behov av komplettering från de behöriga myndigheterna och gör en samlad begäran om komplettering hos sökanden. Den samordnande myndigheten gör också en samlad begäran om utlåtanden om tillståndsansökningarna. Myndigheten genomför hörande eller samråd om tillståndsansökningarna och informerar om dem, samt ber sökanden lämna en samlad förklaring om de inkomna utlåtandena, anmärkningarna och åsikterna. Den samordnande myndigheten fastställer i samarbete med de andra myndigheterna gemensamma tidsfrister för de olika behandlingsfaserna. Som avslutning på förfarandet delger den samordnande myndigheten tillståndsbesluten och informerar om besluten.

De tillståndsbeslut som samordnas är separata beslut, men de meddelas samtidigt. Myndigheterna är skyldiga att vid behov samarbeta för att samordna villkoren i olika tillstånd. Eventuellt sökande av ändring i besluten sker separat för varje beslut, men tidsmässigt samtidigt.

Lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken

Lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken (898/2009) tillämpas på behandlingen vid regionförvaltningsverken av sådana miljöskydds- och vattenärenden som enligt miljöskyddslagen, vattenlagen, lagen om fiske (379/2015), havsskyddslagen (1415/1994) och någon annan lag hör till regionförvaltningsverkets behörighet. I lagen föreskrivs det om den sakkunskap som krävs vid behandlingen av ärenden samt om att ärendena avgörs efter föredragning, i en sammansättning med en enda avgörare eller i en kollegial sammansättning (2 §). I 3 § finns bestämmelser om sammansättning vid avgörande och i 4 § bestämmelser om omröstning.

Dessutom har till lagen fogats en ny 2 a § som trädde i kraft vid ingången av 2023 (1144/2022) och som gäller företräde vid behandlingen av tillstånd. Enligt bestämmelsen ska vissa tillståndsansökningar enligt miljöskyddslagen och vattenlagen som gäller investeringar som stöder grön omställning ges företräde i alla skeden av behandlingen fram till utgången av 2026 (det s.k. företrädesförfarandet, RP 128/2022 rd). I praktiken innebär företrädet att tillståndsansökningar ska behandlas skyndsamt vid tillståndsmyndigheten i alla skeden av tillståndsförfarandet. Företrädesförfarandet tillämpas på behandlingen av vissa ansökningar om miljötillstånd eller tillstånd enligt vattenlagen där principen ”orsaka inte betydande skada” beaktas. Företräde ges med stöd av 2 a § 2 mom. för följande anläggningar eller verksamheter: projekt som främjar förnybar energi, elektrifieringsprojekt för att ersätta användningen av fossila bränslen eller råvaror inom industrin, framställning och utnyttjande av väte, avskiljning, utnyttjande och lagring av koldioxid, tillverkning, tillvaratagande och återanvändning av ackumulatormaterial, samt ackumulatorfabriker. Företräde ges också en sådana tillståndsansökningar enligt 2 a § 3 mom. som gäller verksamhetsshelter, om behovet av tillstånd till väsentliga delar grundar sig på verksamhet som nämns i förteckningen i paragrafens 2 mom. Den som ansöker om tillstånd och vill försöka få skyndsamt behandling av sin ansökan måste särskilt begära att få delta i företrädesförfarandet. Sökanden ska i samband med ansökan lägga fram en tillräcklig utredning över rätten till företräde. I samband med begäran ska sökanden lägga fram en utredning om att principen orsaka inte betydande skada iaktas.

I samband med ändringen fogades till de berörda speciallagarna temporära bestämmelser om skyndsamt behandling av vissa besvär. I den 4 a § som fogats till 15 kap. i vattenlagen och 197 a § som fogats till miljöskyddslagen föreskrivs det att ett ärende som gäller en sådan tillståndsansökan som avses i 2 a § i lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken ska vid fullföljdsdomstolen behandlas skyndsamt i förhållande till

andra tillståndsärenden enligt de lagarna. Regleringen gäller fram till den 31 december 2028. Dessutom fogades till markanvändnings- och bygglagen en ny 188 a § paragraf som gäller till utgången av 2028 och där det föreskrivs att besvär som gäller en detaljplan som ska anses vara viktig med tanke på produktionen av förnybar energi eller en i 77 a § avsedd generalplan som styr uppförande av vindkraftverk ska behandlas skyndsamt i förhållande till andra besvär som gäller planärenden eller tillståndsärenden enligt markanvändnings- och bygglagen.

Till lagen fogades vid ingången av 2025 även bestämmelser som grundar sig på förordning (EU) 2024/1252 om kritiska råmaterial och förordning (EU) 2024/173 om nettonollindustrin och som gäller utseende av en kontaktpunktmyndighet och myndighetens uppgifter samt företräde för sådana strategiska projekt som avses i dessa förordningar.

Miljöskyddslagen

Miljöskyddslagen (527/2014) är en allmän lag vars syfte är att förebygga förorening av miljön. Lagen innehåller bestämmelser om ett flertal olika förfaranden för att skydda miljön, såsom miljötillstånds-, anmälningss- och registreringsförfaranden. Den gällande lagen, som trädde i kraft 2014, stiftades i syfte att i den nationella lagstiftningen införliva Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU om industriutsläpp (det så kallade industriutsläppsdirektivet). Dessutom behövdes en ny lag för att lagen skulle överensstämma med tolkningen av bestämmelserna i grundlagen. Genom lagen förbättrades även tillstånds- och anmälningssystemets funktion. I 27 § i miljöskyddslagen föreskrivs det om verksamhet som kräver miljötillstånd. Behörig myndighet i tillståndsärenden är den statliga tillståndsmyndigheten eller den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten, på de grunder som nämns i 34–37 § §. I Finland finns det cirka 10 400 anläggningar som kräver miljötillstånd. Staten ansvarar för tillståndsprocessen i fråga om cirka 4 000 anläggningar och för kontrollen av efterlevnaden av tillstånden. Bestämmelser om tillståndsutförandet och om innehållet i tillståndsansökan och hörande om den finns i 5 kap. På 2010-talet gjordes det många lagändringar i syfte att göra tillståndsutförandena enligt miljöskyddslagen smidigare och effektivare.

Miljöskyddslagen anknyter på många sätt till efterlevnaden av andra miljörelaterade författningar, exempelvis avfallslagen (646/2011) och kemikalielagen (599/2013). Planer med rättsverkningar ska beaktas vid placeringen av verksamheter: således får inte tillståndspliktig, anmälningsspliktig eller registreringspliktig verksamhet lokaliseras i strid med en detaljplan. På ett område där det finns en gällande landskapsplan eller en generalplan med rättsverkningar ska det dessutom ses till att lokaliseringen av verksamheten inte gör det svårt att använda området för det ändamål som anges i planen.

I lagen föreskrivs det vidare om de bedömningar enligt andra lagar som ska beaktas i miljötillståndsutförandet. Till ansökan om miljötillstånd ska fogas en miljökonsekvensbeskrivning enligt MKB-lagen och kontaktmyndighetens motiverade slutsats om denna (39 §) samt en Naturbedömning som avses i 35 § i naturvårdslagen. När ett tillståndsärende avgörs ska enligt 48 § i naturvårdslagen den lagen och vad som föreskrivs med stöd av den iaktas. Av tillståndsbeslutet ska det framgå hur bedömningen av miljökonsekvenserna har beaktats vid tillståndsprövningen. Dessutom föreskrivs det i miljöskyddslagens 49 § om ett förbud mot att försämra förutsättningarna för utövande av samekulturen. Enligt bestämmelsen beviljas miljötillstånd under förutsättning att verksamheten inte medför väsentlig försämring av förutsättningarna att på samernas hembygdsområde bedriva traditionella samenäringar eller att annars bevara och utveckla samekulturen eller väsentlig försämring i skolternas levnadsförhållanden eller möjligheter att bedriva i skollagen avsedda naturnäringar på skoltområdet.

Av tillståndsbeslutet ska det dessutom framgå hur förvaltningsplanerna och havsförvaltningsplanen enligt lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen samt riskhanteringsplanerna enligt lagen om hantering av översvänningsrisker har beaktats (miljöskyddslagens 83 §).

I samordningslagen har miljötillståndsförfarandet angetts som ett av de tre tillståndsförfaranden där behandlingen på sökandens begäran kan samordnas med tillståndsansökan enligt de andra lagar som nämns i den lagen. I miljöskyddslagen hänvisas det till samordningslagen i bestämmelserna om delgivning av och information om tillståndsansökan respektive tillståndsbeslut (44 och 85 §).

Bestämmelser om rådgivning till sökande finns i miljöskyddslagens 39 a §. Enligt paragrafen ska tillståndsmyndigheten på begäran ge sökanden information i elektronisk form bland annat om hur ansökan ska avfattas, vilka utlåtanden som kommer att begäras och den uppskattade tidpunkten för meddelande av tillståndsbeslutet. Tillståndsmyndigheten kan också arrangera ett samråd för att ordna rådgivning. Rådgivningen är avgiftsfri.

I lagens 44 b § föreskrivs det om samarbete mellan myndigheterna vid behandlingen av tillståndsärenden. Enligt bestämmelsen ska myndigheten när den behandlar en tillståndsansökan sörja för de behövliga kontakterna med de myndigheter som samtidigt behandlar andra tillståndsärenden och planer som gäller verksamheten i fråga. För utredning av tillståndsärendet och för tillståndsprövningen ska myndigheten vid behov förhandla med den behöriga tillsynsmyndigheten och föra diskussioner med den behöriga tillsynsmyndigheten och även med sökanden. I syfte att utreda ärendet kan det dessutom ordnas ett möte för hörande av allmänheten, där anmärkningar kan framställas och åsikter framföras.

Förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (*MKB-förfarandet*, *MKB*) har närmats till miljötillståndsförfarandet i samband med ikraftträdandet av samordningslagen 2020. Hörande om miljötillståndsansökan kan enligt 44 a § i miljöskyddslagen ordnas i samband med hörande om miljökonsekvensbeskrivning enligt MKB-lagen som gäller samma projekt. En förutsättning är att ansökan om miljötillstånd ska avgöras av den statliga miljötillståndsmyndigheten och att det med tanke på projektets läge, omfattning och tekniska egenskaper inte finns något annat genomförbart alternativ för projektet än det som anges i tillståndsansökan. Hörande om miljötillståndsansökan kan även ordnas i samband med hörande om komplettering av en miljökonsekvensbeskrivning enligt 27 § i MKB-lagen.

Miljöskyddslagen innehåller även bestämmelser om behandling av miljötillståndsansökningar tillsammans med tillståndsansökningar enligt vissa andra lagar. I miljöskyddslagens 47 § finns bestämmelser om gemensam behandling av miljötillståndsansökningar och ansökningar enligt vattenlagen och i 47 a § bestämmelser om gemensam behandling av miljötillståndsansökningar och ansökningar om marktäckstillstånd. Sådana miljötillståndsansökningar och vattentillståndsansökningar som gäller verksamhet som medför risk för förorening av vatten ska i regel behandlas tillsammans, om detta inte ska anses vara onödigt. Ärendena ska behandlas enligt det förfarande som anges i vattenlagen men med beaktande av miljöskyddslagens bestämmelser om innehållet i tillståndsansökan och tillståndsbeslutet, elektroniskt inlämnande av ansökan och information om ansökan och beslutet. Också ansökningar om miljötillstånd och om marktäckstillstånd för ett marktäcksprojekt ska behandlas tillsammans i enlighet med miljöskyddslagens förfarandebestämmelser. På innehållet i tillståndsansökan, på tillståndsprövningen, på förutsättningarna för beviljande av tillstånd och på tillståndsvillkoren tillämpas dock separat de materiella bestämmelserna i miljöskyddslagen och marktäcktlagen. Om det i samband med att ett miljötillståndsärende behandlas framgår att det behövs ett tillstånd

enligt marktäktlagen eller vattenlagen, ska sökanden lämna in en sådan tillståndsansökan. I annat fall lämnas, eller kan miljö tillståndsansökan lämnas, utan prövning.

Lagen innehåller bestämmelser om elektronisk behandling i olika skeden av tillståndsförfarandet. Enligt 39 § i miljöskyddslagen ska tillståndsansökningar lämnas in till den behöriga tillståndsmyndigheten elektroniskt. Om verksamhetsutövaren är en fysisk person, kan tillståndsansökan och dess bilagor emellertid lämnas in på papper. I 45 och 86 § i miljöskyddslagen sägs det att var och en har rätt att på begäran få information om miljö tillståndsärenden som inletts och om beslut om miljö tillstånd inom ett visst område genom elektroniska meddelanden, i den mån det är möjligt att i myndighetens informationssystem ta emot sådana förfrågningar och skicka automatiska meddelanden. Enligt 197 § i miljöskyddslagen ska å sin sida fullföljdsdomstolen till tillstånds- och tillsynsmyndigheten elektroniskt lämna information om ändringar som gjorts i de beslut som dessa myndigheter har fattat och om beslutens laga kraft, så att informationen kan registreras i datasystemet för miljö värdsinformation.

Bestämmelser om sökande av ändring finns i 19 kap. i miljöskyddslagen. Beslut enligt miljöskyddslagen överklagas i regel genom besvär hos Vasa förvaltningsdomstol. När besvär över förvaltningsdomstolens beslut anförs hos högsta förvaltningsdomstolen iakttas 107 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019), enligt vilken ändring i beslutet får sökas genom besvär, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Vattenlagen

Vattenlagen (587/2011) är en allmän lag som gäller användningen av vattentillgångarna och vattenmiljön och som tillämpas på vattenhushållningsprojekt. Syftet med lagen är att främja, ordna och samordna användningen av vattentillgångarna och vattenmiljön så att användningen är samhälleligt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar. Lagen syftar också till att förebygga och minska olägenheter som orsakas av vatten eller av att vattenmiljön används och att förbättra vattentillgångarnas och vattenmiljöns tillstånd.

Centrala bestämmelser om bland annat behovet av tillstånd enligt vattenlagen, förutsättningarna för beviljande av tillstånd och de villkor som tillståndet ska förenas med finns i vattenlagens 3 kap. Tillståndsplikten kan basera sig på konsekvenserna av projektet (3 kap. 2 §) eller på en projektförteckning (3 kap. 3 §). För ett vattenhushållningsprojekt krävs det ett tillstånd av tillståndsmyndigheten, om projektet kan ändra vattendragets läge, djup, vattenstånd, vattenföring, strand eller vattenmiljö eller grundvattnets kvalitet eller mängd och om förändringen har en sådana negativa effekter som anges i vattenlagens 3 kap. 2 § 1 mom. 1–9 punkt. Ett vattenhushållningsprojekt kräver också tillstånd av tillståndsmyndigheten om en ändring som avses ovan orsakar förlust av förmån för någon annans vattenområde, fiske, vattentillgång, mark, fastighet eller övriga egendom. I 3 kap. 3 § 1 mom. 1–11 punkten i vattenlagen finns en förteckning över vattenhushållningsprojekt för vilka det alltid krävs tillstånd enligt lagen.

Liksom miljöskyddslagen innehåller även vattenlagen kopplingar till efterlevnaden av andra miljörelaterade författningar. I vattenlagen anges det att när tillståndsärenden avgörs ska detaljplanen iakttas. Dessutom ska man se till att tillståndet inte i någon betydande grad försvårar utarbetandet av planer. Om en ansökan enligt vattenlagen gäller verksamhet som avses i MKB-lagen, ska en miljökonsekvensbeskrivning enligt den lagen och kontaktmyndighetens motiverade slutsats fogas till ansökningshandlingarna före beslutsfattandet (11 kap. 3 § i vattenlagen). Till ansökan ska dessutom vid behov fogas en sådan Naturabedömning som avses i 35 § i naturvårdslagen. När tillståndsärenden avgörs ska med stöd av 1 kap. 2 § i vattenlagen

iakttas vad som föreskrivs i naturvårdslagen och med stöd av den. Dessutom innehåller vattenlagen en bestämmelse om förbud mot att försämra förutsättningarna för samekulturen (2 kap. 8 §) enligt vilken ett vattenhushållningsprojekt som genomförs inom samernas hembygdsområde eller vars verkningar utsträcker sig till det inte i mer än ringa omfattning får försämra samernas möjligheter att som urfolk utöva sina rättigheter att upprätthålla och utveckla sin kultur samt idka sina traditionella näringar.

Av tillståndsbeslutet ska enligt 11 kap. 21 § 2 mom. i vattenlagen framgå hur miljökonsekvensbedömningen har beaktats vid tillståndsprövningen. Av tillståndsbeslutet ska det dessutom framgå hur förvaltningsplanerna och havsförvaltningsplanen enligt lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen samt riskhanteringsplanerna enligt lagen om hantering av översvänningsrisker har beaktats (11 kap. 21 § 3 mom. i vattenlagen).

Regionförvaltningsverket är tillståndsmyndighet enligt vattenlagen. Närings-, trafik- och miljöcentralen och den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten är tillsynsmyndigheter enligt vattenlagen. Vidare innehåller vattenlagen bestämmelser om den kommunala miljöförvaltningsmyndighetens och dikningsförrättningens behörighet samt om fiskerimyndigheten.

Bestämmelser om tillståndsförfarandet enligt vattenlagen, exempelvis om innehållet i tillståndsansökan och hörande om den, finns i lagens 11 kap. Utöver förfarandebestämmelserna i vattenlagen ska också tillämpas de allmänna bestämmelserna i förvaltningslagen (434/2003), såsom grunderna för god förvaltning (2 kap.), bland dem exempelvis rådgivning (8 §) och samarbete mellan myndigheter (10 §). Förvaltningslagen innehåller dessutom bestämmelser om behandling av ärenden (23 §) och utredning av ärenden (31 §), vilka tillämpas som komplement till specialbestämmelserna i vattenlagen.

I 11 kap. 12 § i vattenlagen föreskrivs det om gemensam behandling av tillståndsansökningar. Om ett projekt omfattar åtgärder som kräver tillstånd enligt både vattenlagen och miljöskyddslagen, ska enligt bestämmelsen 47 § i miljöskyddslagen tillämpas. Vidare ska enligt 11 kap. 12 § i vattenlagen tillståndsansökan enligt vattenlagen och en i miljöskyddslagen avsedd ansökan som gäller förorening av vatten och avser samma verksamhet behandlas tillsammans och avgöras genom samma beslut, om detta inte av särskilda skäl ska anses onödigt. Gemensam behandling behövs dock inte, om projektet utöver miljötillstånd endast kräver tillstånd enligt 4 kap. till uttag av vatten och det inte finns något direkt vattenhushållningssamband mellan uttaget av vatten och återutsläppandet av vattnet i vattendraget. Det föreskrivs också att om det vid behandlingen av ett ansökningsärende enligt vattenlagen visar sig att projektet också kräver miljötillstånd enligt miljöskyddslagen, ska tillståndsmyndigheten ålägga sökanden att inom rimlig tid lämna in en miljötillståndsansökan. I annat fall kan den tillståndsansökan som är anhängig lämnas utan prövning.

I 3 § i samordningslagen har tillståndsförfarandet enligt vattenlagen angetts som ett av de tre tillståndsförfaranden där behandlingen på sökandens begäran kan samordnas med tillståndsansökan enligt de andra lagar som nämns i den lagen. En bestämmelse om samordningslagen finns i 11 kap. 24 a § i vattenlagen. Med stöd av den paragrafen tillämpas i fråga om delgivning av och information om ansökningsärenden och tillståndsbeslut enligt vattenlagen 11, 14 och 15 § i samordningslagen i stället för bestämmelserna i vattenlagen.

Bestämmelser om sökande av ändring finns i 15 kap. i vattenlagen. Beslut enligt vattenlagen överklagas genom besvär hos Vasa förvaltningsdomstol. På sökande av ändring tillämpas lagen om rättegång i förvaltningsärenden och bestämmelser om besvär rätt finns i 15 kap. 2 § i vattenlagen. När besvär över förvaltningsdomstolens beslut anförs hos högsta förvaltningsdomstolen iakttas 107 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, enligt vilken

ändring i beslutet får sökas genom besvär, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Naturvårdslagen

Naturvårdslagen (9/2023) innehåller bestämmelser om åtgärder som syftar till att trygga den biologiska mångfalden. Den lag som trädde i kraft 2023 ersatte den tidigare naturvårdslagen, som trädde i kraft 1997. Jämfört med den tidigare naturvårdslagen förblev den nya lagens struktur och flera av dess bestämmelser i stort sett oförändrade i sak, men lagen kompletterades och sågs över till många delar. I den nya naturvårdslagen ingår exempelvis nya bestämmelser om förvaltningen och planeringen av naturvärden, hanteringen av naturinformation samt om frivillig ekologisk kompensation avseende kompensation för försämring av naturvärden.

Naturvårdslagen innehåller bestämmelser om skydd av naturtyper och om artskydd som syftar till att trygga den biologiska mångfalden. Genom naturvårdslagen genomfördes rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (nedan *habitatdirektivet*) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG om bevarande av vilda fåglar (nedan *fågeldirektivet*). I syfte att verkställa skyddet innehåller lagen bestämmelser om förbud mot att förstöra eller försämra särskilda naturvärden.

Naturvårdslagen är allmän till sitt tillämpningsområde och genomsyrar annan lagstiftning, och bestämmelserna i lagen måste beaktas även i tillstånds- och godkännandeförfaranden enligt annan lagstiftning. Eventuella tillstånd enligt andra lagar ersätter således inte de tillstånd som krävs enligt naturvårdslagen, och man kan exempelvis inte genom annan lagstiftning ge tillstånd till undantag från förbud enligt naturvårdslagen. I den gällande naturvårdslagen har det inte heller utfärdats bestämmelser om gemensam behandling av tillstånd på motsvarande sätt som exempelvis i miljöskyddslagen, vattenlagen och marktäktslagen. Vissa tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen kan dock samordnas med tillstånd enligt miljöskyddslagen, vattenlagen och marktäktslagen på det sätt som konstateras ovan i samband med samordningslagen.

Statliga myndigheter enligt naturvårdslagen är miljöministeriet, närings-, trafik- och miljöcentralerna, Forststyrelsen och delvis också Gränsbevakningsväsendet och Tullen. Dessutom är Finlands miljöcentral och Naturhistoriska centralmuseet expertmyndigheter enligt lagen. Också kommunerna har i enlighet med lagen i uppgift att främja skyddet av den biologiska mångfalden och landskapsvärden inom sitt område. Lagen innehåller även bestämmelser om Finlands naturpanel, som är ett vetenskapligt sakkunnigorgan.

Syftena med lagen är att trygga den biologiska mångfalden, värna naturens skönhet och landskapets värde, främja anpassning till klimatförändringen, stödja hållbart nyttjande av naturtillgångarna och öka miljömedvetenheten. I lagen föreskrivs det om försiktighetsprincipen, enligt vilken det vid beslutsfattande ska fästas uppmärksamhet vid risken för betydande minskning eller förlust av den biologiska mångfalden även om det inte skulle finnas säkerställd vetenskaplig kunskap om detta. I lagen ingår också mer omfattande bestämmelser än tidigare om skydd för samekulturen och om ett förbud mot försämring av förutsättningarna för samekulturen enligt vilket verkställigheten av lagen eller ett beslut som meddelas med stöd av den inte i sig eller tillsammans med andra verksamheter får medföra mer än ringa försämring i förutsättningarna för utövande av samekulturen.

I lagen har betydelsen av naturskyddsplanering stärkts genom bestämmelser om utarbetande av en strategi för biologisk mångfald och ett handlingsprogram för att genomföra strategin samt om en rättslig grund för åtgärdsprogram för frivilligt naturskydd. Vidare föreskrivs det i lagen om inrättande av naturskyddsområden och fridlysning av dem samt om ekonomiskt understöd

och stöd för att främja skyddet och vården av den biologiska mångfalden och av natur- och kulturlandskapet. Dessutom föreskrivs det särskilt om tillgången till och utnyttjandet av information om naturvärden i 13 kap. (Informationshanteringen inom naturvärden). I lagen ingår också bestämmelser om frivillig ekologisk kompensation där det föreskrivs om produktion av naturvärden och säkerställande av frivillig kompensation.

Av relevans med hänsyn till målen för denna proposition är särskilt naturvårdslagens bestämmelser om förfarandet vid bedömning av konsekvenserna för Naturaområden och om förbud som gäller skydd av naturtyper och artskydd samt om undantag från skyddet. I 5 kap. i naturvårdslagen föreskrivs det om konsekvensbedömning av projekt eller planer som genomförs inom eller i närheten av Naturaområden (Naturabedömning). Konsekvenserna ska bedömas, om projektet eller planen i sig eller tillsammans med andra projekt och planer sannolikt betydligt försämrar naturvärdena i ett område som föreslagits eller införlivats i nätverket Natura 2000, för vars skydd området har införlivats eller avses bli införlivat i nätverket Natura 2000. Om ett MKB-förfarande tillämpas på projektet, ska Naturabedömningen göras från fall till fall i samband med bedömningsförfarandet. Den myndighet som beviljar tillståndet eller godkänner planen ska övervaka att bedömningen görs. Det är möjligt att göra undantag från ett förbud, men villkoren är rätt stränga och baserar sig på direktiv.

I 7 kap. i naturvårdslagen finns bestämmelser om skyddade naturtyper och undantagsförfarandet i fråga om dem. Förekomster av sådana naturtyper som särskilt nämns i lagens 64 § får inte förstöras eller försämrats, om närings-, trafik- och miljöcentralen genom sitt beslut har fastställt gränserna för förekomsten. Dessutom föreskrivs det i 65 § om ett förbud mot att förstöra eller försämma vissa sällsynta och hotade naturtyper som tillämpas direkt med stöd av lagen utan myndighetsbeslut. Det är i enlighet med lagens 66 § möjligt att göra undantag från dessa beslut av närings-, trafik- och miljöcentralen, om detta inte avsevärt äventyrar syftet med att naturtypen i fråga skyddats eller om skyddet av naturtypen står i vägen för ett projekt eller en plan av ytterst viktigt allmänt intresse och det inte finns något tekniskt och ekonomiskt genomförbart alternativ till projektet eller planen.

Bestämmelser om artskydd finns i 8 kap. i naturvårdslagen. Enligt lagens 68 § tillämpas bestämmelserna på vilda djur- och växtarter som förekommer inom sitt naturliga utbredningsområde i Finland och i Finlands ekonomiska zon, med undantag för det vilt och de icke fredade djur som nämns i 5 § i jaktlagen samt fisk- och kräftarter. Enligt de fridlysningsbestämmelser som utfärdats för arterna är det exempelvis i fråga om individer som hör till de fridlysta arterna förbjudet att avsiktligt döda eller störa dem eller att flytta eller skada bon. Bestämmelser om fridlysning av växtarter utfärdas genom förordning av statsrådet. I lagen finns det också bestämmelser om hotade arter och beaktande av hotade arter, utöver vilket det enligt lagen är förbjudet att förstöra och försämma förekomstplatser för vissa arter som kräver särskilt skydd. Liksom i fråga om naturtyperna träder förbudet i kraft genom beslut av närings-, trafik- och miljöcentralen. Vidare föreskrivs det i 78 § om skydd av föröknings- och rastplatser för arter som kräver strikt skydd inom Europeiska unionen. Skyddet gäller direkt med stöd av lagen utan myndighetsbeslut. Det är möjligt att genom beslut av närings-, trafik- och miljöcentralen göra undantag från de förbud som gäller artskydd. I fråga om arter som kräver strikt skydd inom Europeiska unionen har det i enlighet med direktiven ställts striktare villkor för undantag. Beslut om undantag i fråga om dessa arter får överklagas hos den regionala förvaltningsdomstolen.

Bestämmelser om ändringssökande enligt naturvårdslagen finns i lagens 134 §. Enligt paragrafen får ett beslut enligt naturskyddslagen överklagas genom besvär med iakttagande av vad som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. I praktiken styrs ändringssökandet till den regionala förvaltningsdomstolen. Bestämmelser om besvär rätt finns i 135 § 4 mom.

Enligt bestämmelserna har för det första parterna besvär rätt. Besvär rätt i fråga om andra beslut än sådana som gäller ersättning, stöd, understöd eller huruvida frivillig kompensation ersätter försämringen har även kommunen i fråga och inom sitt verksamhetsområde sådana registrerade lokala och regionala sammanslutningar vars syfte är att främja naturvården eller miljövården. I fråga om statsrådsbeslut om godkännande av ett naturskyddsprogram har också riksomfattande sammanslutningar som bevakar markägarnas intressen eller främjar naturvården eller miljövården besvär rätt. Dessutom har Sametinget besvär rätt, om beslutet försämrar samernas rätt att som ursprungsfolk bevara och utveckla sitt språk och sin kultur.

Marktäktslagen

I marktäktslagen (555/1981) regleras yrkesmässig och kommersiell utvinning av sten, grus, sand, lera och mull. Lagen gäller inte täktverksamhet som baserar sig på gruvlagen eller tagande och nyttjande av substanser som lösgjorts i samband med byggande, då åtgärden grundar sig på ett tillstånd av en myndighet eller en plan som godkänts av en myndighet och inte heller sådant tagande av marks substanser på vattenområde för vilket det enligt vattenlagen krävs tillstånd av regionförvaltningsverket. Om marks substanser tas annat än till husbehov krävs det alltid tillstånd enligt marktäktslagen. Tillstånd behövs inte för sådan grävning eller brytning som förbereder för byggande och som hänför sig till genomförandet av en lagakraftvunnen detaljplan (denna lagändring träder i kraft den 1 januari 2025).

Behörig tillståndsmyndighet enligt marktäktslagen är i regel den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten. Innan tillstånd beviljas ska tillståndsmyndigheten emellertid begära utlåtande av närings-, trafik- och miljöcentralen om området är av riksomfattande eller annars väsentlig betydelse med hänsyn till naturskyddet, om området är av betydelse med hänsyn till vattenskyddet eller om täktverksamheten omedelbart påverkar ett område inom en annan kommun. I statsrådets förordning om marktäkt (926/2005) föreskrivs det om bland annat ansökan om marktäktstillstånd (1 §), hörande (3 §) och utlåtanden (4 §), uppskjutande av behandling av ansökan (5 §) och tillståndsbeslutets innehåll (6 §) samt om anmälan från innehavaren av ett marktäktstillstånd (9 §).

Bestämmelser om gemensam behandling av ansökningar om marktäktstillstånd och miljö tillståndsansökningar finns i 4 a § i marktäktslagen. Ärenden behandlas med iakttagande av förfarandebestämmelserna i miljöskyddslagen, dock så att också bestämmelserna om begäran om utlåtande i 7 § 2 mom. i marktäktslagen iakttas. Tillståndsärenden som gäller gemensam behandling ska enligt marktäktslagen avgöras av den tillståndsmyndighet som bestäms enligt 34–37 § i miljöskyddslagen. I praktiken är detta i regel den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten. Ärenden som gäller gemensam behandling hör i sin helhet till den statliga tillståndsmyndighetens verksamhetsområde, om en miljö tillståndsansökan gäller en avstjälningsplats som är dimensionerad för minst 50 000 ton avfall per år eller annan behandling än deponering på avstjälningsplats av icke-förorenat jordavfall, betongavfall, tegelavfall eller asfaltavfall eller annat inert avfall, när den behandlade mängden är minst 50 000 ton per år. I samband med den ändring av miljöskyddslagen och av marktäktslagen som gällde gemensam behandling (RP 257/2014 rd) förenhetligades bestämmelserna om förfarandet i marktäktslagen till vissa delar med bestämmelserna om förfarandet i miljöskyddslagen (bland annat i fråga om ändringssökandet genom en övergång från kommunalbesvär till förvaltningsbesvär samt i fråga om bestämmelserna om iakttagande av beslut som inte vunnit laga kraft).

Marktäktslagen hör också till tillämpningsområdet för samordningslagen. Enligt 4 c § i marktäktslagen ska vid tillämpningen då iakttas 11, 14 och 15 § i samordningslagen.

Utöver miljörelaterade lagar finns det också andra gränssnitt: exempelvis naturvårdslagen ska iakttas också vid tillämpningen av marktäktslagen.

Ändring i ett beslut enligt marktäktslagen söks hos förvaltningsdomstolen. Behöriga domstolar är de regionala förvaltningsdomstolarna. Ändring i ett tillståndsbeslut som meddelats vid gemensam behandling enligt 4 a § i marktäktslagen söks dock i enlighet med miljöskyddslagen, dvs. hos Vasa förvaltningsdomstol. Domstolens beslut får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning

Genom lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017, MKB-lagen) genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (nedan *MKB-direktivet*) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/52/EU om ändring av direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt.

Ett MKB-förfarande tillämpas på projekt som kan antas medföra betydande miljökonsekvenser. Projekt för vilka det alltid krävs ett MKB-förfarande anges i projektförteckningen i bilaga 1 till lagen. Projektförteckningens 7 punkt underpunkt e gäller vindkraftverksprojekt. MKB-förfarandet kan enligt underpunkten tillämpas på ett vindkraftverksprojekt då antalet enskilda kraftverk är minst 10 eller projektets totala effekt är minst 45 megawatt (MW).

Utöver de projekt som anges i projektförteckningen kan MKB-förfarandet tillämpas i enskilda fall när ett projekt eller en ändring av det kan antas medföra betydande miljökonsekvenser som till sin natur och omfattning kan jämföras med konsekvenserna av ett projekt som anges i projektförteckningen. Beslut om tillämpning av MKB-förfarandet i enskilda fall fattas av närings-, trafik- och miljöcentralen, med undantag för vissa projekt enligt kärnenergilagen där beslutet fattas av arbets- och näringsministeriet.

Närings-, trafik- och miljöcentralerna är kontaktmyndigheter med ansvar för organiseringen och styrningen av MKB-förfarandet, utom i fråga om vissa projekt enligt kärnenergilagen där arbets- och näringsministeriet är kontaktmyndighet.

Bedömningsförfarandet inleds när den projektansvarige lämnar in ett program för miljökonsekvensbedömning till kontaktmyndigheten, varefter kontaktmyndigheten informerar om programmet genom kungörelse, begär behövliga utlåtanden och bereder tillfälle att framföra åsikter om programmet. Närmare bestämmelser om innehållet i programmet för miljökonsekvensbedömning (nedan *bedömningsprogrammet*) finns i statsrådets förordning om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (277/2017, nedan *MKB-förordningen*).

Kontaktmyndigheten ska ge den projektansvarige sitt utlåtande om bedömningsprogrammet inom en månad från utgången av den tid som reserverats för avgivande av utlåtanden och framförande av åsikter om programmet (30 dagar, av särskilda skäl 60 dagar). I utlåtandet tar kontaktmyndigheten ställning till programmets omfattning och exakthet. Av utlåtandet ska det också framgå hur de behövliga utredningarna vid behov kan samordnas med de utredningar som krävs enligt andra lagar.

Den projektansvarige ska enligt 19 § i MKB-lagen sammanställa en miljökonsekvensbeskrivning utgående från bedömningsprogrammet och det utlåtande som kontaktmyndigheten har avgett om det. Närmare bestämmelser om miljökonsekvensbeskrivningens innehåll finns i MKB-förordningen. Kontaktmyndigheten ska

enligt 20 § i MKB-lagen informera om den miljökonsekvensbeskrivning som den projektansvarige lämnar in och se till att behövliga utlåtanden begärs och det ges möjlighet att framföra åsikter. Tidsfristen för lämnande av utlåtanden och framförande av åsikter är 30–60 dagar.

Hörandet om miljökonsekvensbeskrivningen kan i enlighet med 22 a § i MKB-lagen och 44 a § i miljöskyddslagen genomföras i samband med tillståndsförfarandet, när det MKB-förfarande som gäller projektet och den ansökan om miljötillstånd enligt miljöskyddslagen som ska avgöras av den statliga miljötillståndsmyndigheten är anhängiga samtidigt. En förutsättning är att det med tanke på projektets läge, omfattning och tekniska egenskaper inte finns något annat genomförbart alternativ för projektet än det som anges i tillståndsansökan.

Kontaktmyndigheten ska kontrollera miljökonsekvensbeskrivningens tillräcklighet och kvalitet och därefter sammanställa en motiverad slutsats om projektets betydande miljökonsekvenser. Den motiverade slutsatsen ska ges till den projektansvarige inom två månader från det att tiden för lämnande av utlåtanden och framförande av åsikter har löpt ut. Om kontaktmyndigheten inte kan sammanställa en motiverad slutsats på grund av att miljökonsekvensbeskrivningen är bristfällig, ska myndigheten meddela den projektansvarige till vilka delar beskrivningen behöver kompletteras.

Tillståndsansökan för ett projekt ska åtföljas av en miljökonsekvensbeskrivning och en motiverad slutsats, som myndigheten ska få innan den får bevilja tillstånd för genomförande av projektet. Också tillståndsmyndigheten ska foga en motiverad slutsats till tillståndsbeslutet, och den ska i beslutet beakta det som framgår av miljökonsekvensbeskrivningen, den motiverade slutsatsen och hörandena. Tillståndsmyndigheten ska när tillståndsärendet avgörs försäkra sig om att den motiverade slutsatsen är aktuell. Om den motiverade slutsatsen inte är aktuell, ska den kompletteras. Närings-, trafik- och miljöcentralen har rätt att anföra besvär över ett tillståndsbeslut på den grunden att ett MKB-förfarande inte har genomförts eller att det i det väsentliga har genomförts på ett bristfälligt sätt. Detta får också den åberopa som annars har rätt att söka ändring i tillståndsbeslutet genom besvär.

Lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen

Genom lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004, nedan *vattenförvaltningslagen*) och bestämmelser i vissa andra lagar har man genomfört Europaparlamentets och rådets direktiv om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (2000/60/EG, nedan *vattenramdirektivet*) och de direktiv om grundvattenskydd (2006/118/EG, ändrat genom direktiv 2014/80/EU) och prioriterade ämnen (2008/105/EG, ändrat genom direktiv 2013/39/EU) som utfärdats med stöd av vattenramdirektivet. Planeringen av vattenvården och havsvården baserar sig på ett omfattande regionalt samarbete vid utarbetandet och genomförandet av förvaltningsplanerna och havsförvaltningsplanen och de åtgärdsprogram genom vilka dessa genomförs.

Målen för vattenvården är att uppnå god ekologisk och kemisk status i ytvattnen samt god kemisk och kvantitativ status i grundvattnen, att upprätthålla en hög eller god status i vattnen samt att förhindra att vattnens status försämras. Enligt målet i lagstiftningen borde en god vattenstatus ha varit uppnådd redan 2015.

Av relevans med tanke på målen för denna proposition är bestämmelserna om projektspecifika undantag i vattenförvaltningslagen och den nationella ändring av lagstiftningen som riksdagen har godkänt (RP 175/2024 rd, RSv 157/2024). Bestämmelser om tillstånd till undantag från miljömålen inom vattenvården i fråga om nya projekt som påverkar ytvattnets ekologiska status

eller ekologiska potential eller den kvantitativa statusen hos grundvattenförekomster finns i artikel 4.7 i vattenramdirektivet. Undantag kan beviljas på vissa villkor som anges i bestämmelsen i direktivet. Enligt 23 § i den ursprungliga vattenförvaltningslagen, som baserar sig på bestämmelsen i direktivet, är en förutsättning för avvikelser från miljömålen bland annat att projektet är mycket viktigt ur allmänt intresse och den nytta det medför för den hållbara utvecklingen eller människors hälsa eller människors säkerhet är betydande.

Tidigare föreskrevs det att bedömningen av förutsättningarna att göra undantag från miljömålen inom vattenvården i ovannämnda situation ska göras i samband med planeringsförfarandet inom vattenvården. Undantagen och förutsättningarna för dem skulle tas in i förvaltningsplanerna, om vilka statsrådet beslutar vart sjätte år. Lagstiftningen innehöll således tidigare ingen möjlighet att avvika från miljömålen för vattenvården utanför planeringsförfarandet.

I syfte att göra tillståndsprocessen smidigare har det varit nödvändigt att se över förfarandet för behandlingen av ärenden som gäller projektspecifika undantag under den sexåriga förvaltningsplansperioden. Riksdagen har godkänt förslagen till lagar om ändring av lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen, miljöskyddslagen och 3 och 11 kap. i vattenlagen som ingår i den regeringsproposition (RP 175/2024) som gäller reformen. Lagändringarna har trätt i kraft den 1 januari 2025. Projektets innehåll beskrivs här till de delar som är relevanta med hänsyn till denna proposition.

Genom propositionen fogades till vattenförvaltningslagen utifrån vattenramdirektivet och EU-domstolens avgöranden om miljömålen i fråga om vattenstatusen nya bestämmelser om miljömålen i fråga om vattenstatusen som ska tillämpas vid tillståndsförfarandet (ändring 996/2024). Genom en ändring av miljöskyddslagen (997/2024) och en ändring av vattenlagen (998/2024) fogades till förutsättningarna för beviljande av tillstånd i vardera lagen en ny förutsättning som baserar sig på den i EU-domstolens rättspraxis fastställda tolkningen att miljömålen är bindande vid den tillståndsprövning som gäller vattenvården. Bestämmelserna om möjligheten att göra undantag från miljömålen i fråga om vatten på grund av ett nytt projekt eller en ny verksamhet ändrades så att bestämmelserna blev mer förenliga med vattenramdirektivet. I miljöskyddslagen och vattenlagen gjordes de tillägg som dessa ändringar föranleder. I dessa lagar föreskrivs det nu om bland annat att ärenden som gäller projektspecifika undantag från miljömålen ska behandlas i samband med tillståndsärendena, vid den tillståndsmyndighet som anges i miljöskyddslagen och vattenlagen.

Bygglagen och lagen om områdesanvändning, från och med den 1 januari 2025

Markanvändnings- och bygglagen (132/1999) trädde i kraft den 1 januari 2000. En totalreform av lagen inleddes våren 2018. Paragraferna om byggande reviderades genom bygglagen (571/2023), som riksdagen godkände den 1 mars 2023. Bygglagen trädde i kraft den 1 januari 2025, och samtidigt ändrades namnet på markanvändnings- och bygglagen till lagen om områdesanvändning. En revidering av lagen om områdesanvändning bereds av en arbetsgrupp som tillsattes i november 2023 och som har till uppgift att utarbeta ett förslag till en ny lag om områdesanvändning. Målet är att lagförslaget ska överlämnas till riksdagen under vårsessionen 2025. Den nya lagen om områdesanvändning består av bestämmelser om riksomfattande mål för områdesanvändningen, planläggning och havsplanering. Vid sidan av lagen om områdesanvändning utarbetas en lag om samhällsutveckling och en lag om samhällsbyggande.

I enlighet med regeringsprogrammet har i fråga om bygglagen beretts en regeringsproposition med förslag till ändring av bygglagen, som överlämnades till riksdagen i september 2024. Miljöutskottets gav sitt betänkande MiUB 15/2024–RP 101/2023 rd den 4 december 2024 och lagen stadfästes den 19 december 2024. Ändringarna i bygglagen innefattar bland annat

bestämmelser om placeringstillstånd för omställning till ren energi och om behandlingstiden för tillstånd för byggande. De ändringar som föreslogs i bygglagen trädde i kraft samtidigt som den nya bygglagen, dvs. den 1 januari 2025.

Den gällande lagen om områdesanvändning innehåller bestämmelser om områdesplaneringen. I fråga om områdesplaneringen innehåller lagen bestämmelser om de riksomfattande mål för områdesanvändningen som styr planeringen i landskapen och kommunerna. I systemet för planering av områdesanvändningen ingår utöver riksomfattande mål för områdesanvändningen även landskapsplaner, generalplaner och detaljplaner. Landskapsplanen är en plan över region- och samhällsstrukturen i landskapet och den presenteras på en karta. Kartan beskriver riktlinjerna för utvecklandet av byggandet och omgivningen i landskapet under de kommande årtiondena. Landskapsplanen är en anvisning för kommunernas planläggning (general- och detaljplaner) och för annan myndighetsverksamhet som påverkar områdesanvändningen. Landskapsplanen utarbetas och fastställs av landskapsförbundet. I generalplanen anges övergripande riktlinjer för hur kommunen ska utvecklas och planområdet användas, till exempel var bostadsområden, arbetsplatser och trafikleder ska placeras. Kommunen ansvarar för utarbetandet av generalplanen och planen godkänns av kommunfullmäktige. Detaljplanen utgör den mest detaljerade plannivån. Med den styrs markanvändningen och byggandet på det sätt som krävs med tanke på de lokala förhållanden, stads- och landskapsbilden, god byggnadssed och andra gemensamma mål. I detaljplanen fastställs det hur ett område ska användas i framtiden: vad som ska bevaras, vad som får byggas, var och på vilket sätt. I planen anges exempelvis byggnaders placering, storlek och användningsändamål. Detaljplanen utarbetas och godkänns av kommunen. Kraven på landskapsplanens, generalplanens och detaljplanens innehåll anges i markanvändnings- och bygglagen. Planerna ska också på det sätt som föreskrivs särskilt beaktas vid beslutsfattandet enligt andra lagar, exempelvis när beslut fattas om tillståndsärenden enligt miljöskyddslagen och vattenlagen.

Bygglagen innehåller bestämmelser om bland annat bygglov, placeringstillstånd, tillstånd för miljöåtgärder och rivningslov. Behörig myndighet i fråga om dessa tillstånd är den kommunala byggnadstillsynsmyndigheten. Bygglagen innehåller även bestämmelser om de situationer där utlåtande om tillståndsansökan ska begäras av närings-, trafik- och miljöcentralen och också grannar informeras om att ärendet blivit anhängigt. Sökanden kan till sin ansökan foga en utredning om grannarnas eventuella ståndpunkter med anledning av byggandet, och då behöver myndigheterna inte höra dem. Information om att ärendet är anhängigt ska tillkännages på byggplatsen, och den som inleder byggprojektet ska sörja för informationen. Om en miljökonsekvensbedömning ska utarbetas för en åtgärd som förutsätter tillstånd ska det dessutom enligt 75 § i bygglagen informeras på internet om att behandlingen av ansökan har inletts.

Tillståndsbeslut som gäller byggande delges genom offentlig kungörelse, och den som saken gäller anses ha fått del av beslutet när det meddelades. Tillståndsbeslutet sänds till sökanden, de myndigheter som anges i förordning och dem som i en anmärkning eller särskilt har begärt att bli informerade.

Bygglagen hör enligt 2 § i samordningslagen till tillämpningsområdet för den lagen. Samordning av tillstånd kan bli tillämpligt om det för ett projekt utöver miljö-, vatten- eller marktåktstillstånd samtidigt ansöks om något annat tillstånd som omfattas av tillämpningsområdet för samordningslagen.

Gruvlagen

Gruvlagen (621/2011) innehåller bestämmelser om letning efter och utvinning av fyndigheter som innehåller gruvmineraler och guldvaskning på statsägd mark, om upphörande av därmed förknippad verksamhet och om gruvförrättning. Enligt gruvlagen är malmletning, gruvdrift och guldvaskning tillståndspliktiga verksamheter. Enligt lagens 4 § är Säkerhets- och kemikalieverket i lagen avsedd gruvmyndighet.

Gruvlagen ändrades till många delar genom lag 505/2023 (RP 126/2022 rd). Då utfärdades det bestämmelser om att det för beviljandet av gruvtillstånd ska krävas en plan som godkänts av kommunen och att andra näringar bättre än för närvarande ska beaktas vid tillståndsprövningen. Genom lagen ändrades också förutsättningarna för förlängning av giltighetstiden för ett malmletningstillstånd, till de bestämmelser som gäller redogörelser för allmänheten fogades bestämmelser om en skyldighet att varje år ordna öppna tillställningar för allmänheten, och det gjordes preciseringar i bestämmelserna om myndigheternas rådgivningsskyldighet och vissa ändringar för att säkerställa att miljöskyddsaspekter beaktas vid tillståndsprövningen. Genom lagen ändrades även bestämmelserna om samernas rättigheter som urfolk och i bestämmelserna ingår ett förbud mot att försämra förutsättningarna för samekulturen.

I samband med ändringen ändrades också förutsättningarna för beviljande av gruvtillstånd så att gruvdriften ska grunda sig på en detaljplan enligt markanvändnings- och bygglagen eller en generalplan med rättsverkningar enligt den lagen. Dessutom beaktas i högre grad än tidigare landskaps- och miljöaspekter, den biologiska mångfalden samt andra näringar vid tillståndsprövningen.

Vissa tillstånd enligt gruvlagen (malmletningstillstånd enligt 9 §, gruvtillstånd enligt 16 § och guldvaskningstillstånd enligt 22 § i lagen) omfattas av förfarandet enligt samordningslagen så att behandlingen av dessa tillstånd kan samordnas med behandlingen av tillstånd enligt miljöskyddslagen, vattenlagen eller marktäktslagen.

Lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor

I lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005, nedan *kemikaliesäkerhetslagen*) föreskrivs det bland annat om tillståndsplikt för omfattande industriell hantering och upplagring av en farlig kemikalie eller för tillverkning och upplagring av explosiva varor (23 §) och om tillståndsvillkoren (23 a §). Säkerhets- och kemikalieverket är tillståndsmyndighet enligt kemikaliesäkerhetslagen. Bestämmelser om anmälningsskyldighet finns i 24 § i lagen. Verksamhetsutövaren ska göra anmälan till räddningsmyndigheten, om inte anmälan med stöd av lagens 23 § 2 mom. ska göras till Säkerhets- och kemikalieverket.

I 2 kap. i kemikaliesäkerhetslagen anges allmänna säkerhetsprinciper samt krav som gäller planering och byggande av en produktionsanläggning. Bestämmelser om beaktande av planläggningen finns i 20 §. Enligt paragrafen ska vid placeringen av produktionsanläggningar beaktas placeringsplatsens och omgivningens nuvarande och kommande användningssyfte som har anvisats i en plan med rättsverkningar enligt lagen om områdesanvändning liksom också de planbestämmelser som eventuellt gäller området.

På förfarandet i tillståndsärenden tillämpas bestämmelserna om hörande och information (12 a kap., 104 a–104 f §). I lagens 104 e § finns dessutom bestämmelser om tillämpningen av samordningslagen. Om samordningslagen tillämpas på behandlingen av en tillståndsansökan som gäller omfattande industriell hantering och upplagring av en farlig kemikalie eller tillverkning och upplagring av explosiva varor, ska samordningslagens 11 § i som gäller delgivning och information tillämpas.

Lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi

Genom lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi (1145/2020, nedan *lagen om tillståndsförfaranden för förnybar energi*) genomfördes bestämmelserna om anordnande av och tidsfrister för tillståndsförfaranden i fråga om produktionsanläggningar för förnybar energi i det så kallade förnybarhetsdirektivet eller RED II-direktivet ((EU) 2018/2001). Syftet med lagen är att påskynda tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi samt att förbättra tillgången till rådgivning i anslutning till förfarandena. Lagens tillämpningsområde omfattar bland annat vindenergi och solenergi, värmepumpar, vattenkraft, förbränning av biomassa, produktion av biogas, biodrivmedel och flytande biobränslen samt behandling och vidareförädling av rötresten som uppkommer vid produktion av biogas.

Lagen om tillståndsförfaranden för förnybar energi innehåller bestämmelser om elektronisk kommunikation och rådgivning i samband med tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden som gäller produktionsanläggningar för förnybar energi samt bestämmelser om de tidsfrister som ska tillämpas i samband med tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa godkännandeförfaranden som gäller kraftverk för förnybar energi. Tidsfristerna är två år för nya projekt, ett år för uppgradering av befintliga kraftverk och ett år för nya projekt med låg kapacitet för elproduktion. Tidsfristerna omfattar alla tillståndsförfaranden och andra administrativa förfaranden som behövs för verksamheterna, bland annat miljö tillstånd, vattentillstånd, undantag enligt vattenlagen och naturvårdslagen samt bygglov. MKB-förfarandet har inte för närvarande ansetts omfattas av tidsfristerna.

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten har i lagen utsetts till nationell kontaktpunktmyndighet. Kontaktpunktmyndighetens uppgift är att med hjälp av det elektroniska tjänstelagret sköta de uppgifter som föreskrivs för kontaktpunkten i förnybarhetsdirektivet. I lagen föreskrivs det också om kontaktpunktmyndighetens rådgivningsskyldighet i fråga om de tillståndsförfaranden och administrativa förfaranden som har samband med produktionsanläggningar för förnybar energi. Vidare föreskrivs det i lagen om en handbok med anvisningar för utvecklare av projekt som gäller produktionsanläggningar för förnybar energi.

Vid miljöministeriet pågår ett reformprojekt som gäller lagen om tillståndsförfaranden för förnybar energi (på adressen valtioneuvosto.fi/hankkeet_med_identifiseringskod_YM036:00/2024, på finska) där man bereder de ändringar i lagen som förutsätts i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/2413 om ändring av direktiv (EU) 2018/2001, förordning (EU) 2018/1999 och direktiv 98/70/EG vad gäller främjande av energi från förnybara energikällor, och om upphävande av rådets direktiv (EU) 2015/652 (nedan *RED III-direktivet*), som trädde i kraft i november 2023.

Förvaltningslagen

Förvaltningslagen (434/2003) innehåller bestämmelser om grunderna för god förvaltning och om det förfarande som ska iaktas i förvaltningsärenden. Förvaltningslagen är en central allmän lag om behandling av förvaltningsärenden och den tillämpas bland annat vid statliga och kommunala myndigheter. Förvaltningslagen ska således tillämpas på ett stort antal miljörättsliga förfaranden som grundar sig på speciallagar, antingen som sådan eller som ett komplement till bestämmelserna i speciallagarna. Nedan redogörs det för lagens innehåll till de delar som är relevanta med tanke på denna proposition.

Förvaltningslagen innehåller bestämmelser om exempelvis de allmänna grunderna för god förvaltning, som tillämpas på myndigheternas verksamhet. I lagen föreskrivs det om de centrala principer som styr myndighetens prövningsrätt. Förvaltningslagen innehåller också utgångspunkter för hur möjligheten att utträta ärenden ska ordnas samt de krav på god språkanvändning som myndigheterna ska uppfylla. Av särskild relevans med tanke på syftet med denna proposition är myndighetens skyldighet enligt 8 § i förvaltningslagen att tillhandahålla kundrådgivning. I förvaltningslagen föreskrivs dessutom om de centrala förfarandemässiga krav som ska iakttas i förvaltningsärenden och som väsentligt inverkar på enskildas ställning och rättsskydd i det administrativa beslutsfattandet. Dessa förfarandekrav regleras i bestämmelserna om grunderna för partsställning, inledande av ett förvaltningsärende och behandling av ärenden. Dessutom innehåller lagen bestämmelser om förfarandekraven i anslutning till bland annat översändande och delgivning av handlingar.

2.1.2 EU-rättsakter samt internationella avtal

MKB-direktivet

I MKB-direktivet förutsätts det att det görs en föregripande miljökonsekvensbedömning i fråga om de projekt som anges i direktivets bilaga I. Bilaga II i direktivet innehåller en förteckning över projekt vars miljökonsekvenser ska bedömas om de på grund av sin art, storlek och lokalisering kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. De projekt som ska bedömas ska enligt direktivet bli föremål för krav på tillstånd, och när tillståndsärendet avgörs ska informationen från bedömningsförfarandet beaktas.

I artikel 5 i MKB-direktivet finns bestämmelser om en skyldighet för exploatören (dvs. den projektansvarige) att utarbeta en miljökonsekvensbeskrivning, om krav på innehållet i och utarbetandet av miljökonsekvensbeskrivningen samt om en skyldighet för den ansvariga myndigheten i MKB-förfarandet att på begäran av den projektansvarige avge ett yttrande om hur omfattande och detaljerad den information ska vara som tas in i miljökonsekvensbeskrivningen. Medlemsstaterna får även kräva att de ansvariga myndigheterna avger ett yttrande, oberoende av om den projektansvarige begär det eller inte. I Finland avger alltid kontaktmyndigheten det i artikel 5 avsedda yttrandet i enlighet med vad som föreskrivs i 16–18 § i MKB-lagen.

Artiklarna 5 och 6 i direktivet innehåller krav på att andra myndigheter ska ges tillfälle att yttra sig om de olika etapperna i MKB-förfarandet samt krav på att allmänheten ska informeras och den berörda allmänheten i god tid och på ett effektivt sätt ges möjlighet att delta i beslutsprocesserna och yttra sig till de ansvariga myndigheterna och ges tillgång till information om tillståndsansökan, innan beslut fattas om ansökan när alla alternativ står öppna.

Enligt artikel 8 i MKB-direktivet ska resultaten av samråden och de uppgifter som har inhämtats enligt artiklarna 5–7 vederbörligen beaktas vid tillståndsgivningen. Enligt artiklarna 1 och 8a ska beslutet att bevilja tillstånd innehålla en motiverad slutsats av den ansvariga myndigheten om projektets betydande miljöpåverkan.

Enligt artikel 2.4 i MKB-direktivet får medlemsstaterna i undantagsfall, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 7 i direktivet (bedömning av gränsöverskridande påverkan), undanta ett visst projekt från bestämmelserna i direktivet, om tillämpningen av dessa bestämmelser skulle få en betydande negativ inverkan på projektets syfte, förutsatt att målen i direktivet uppfylls. Vid tillämpningen av ett undantag ska medlemsstaterna undersöka om någon annan form av bedömning skulle vara lämplig. Dessutom ska medlemsstaten se till att uppgifter som erhållits genom en sådan annan form av bedömning och uppgifter om beslutet att bevilja

undantag samt skälen för detta görs tillgängliga för den berörda allmänheten samt informera kommissionen om skälen för undantaget samt, när det är tillämpligt, bifoga de uppgifter som gjorts tillgängliga för de egna medborgarna. Kommissionen ska genast vidarebefordra de mottagna handlingarna till övriga medlemsstater och årligen rapportera till Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av artikel 2.4.

Kommissionen utfärdade den 14 november 2019 ett tillkännagivande² om tillämpningen av undantag enligt MKB-direktivet. I avsnitt 3.5 i tillkännagivandet konstateras det med hänvisning till EU-domstolens rättspraxis att undantag som beviljas med stöd av artikel 2.4 i direktivet måste kopplas till att det är omöjligt att uppfylla de fullständiga kraven i direktivet utan att syftet med projektet äventyras. EU-domstolen har i sin dom i mål *Doel* (C-411/17, punkterna 97 och 101) konstaterat att behovet av att trygga elförsörjningen kunde betecknas som ett sådant undantagsfall. Enligt domstolen skulle den berörda medlemsstaten förmå visa att den risk för tryggheten av elförsörjningen som den åberopat är ”rimligt sannolik” och att projektet är så brådskande att det kan motivera att någon miljökonsekvensbedömning inte görs.

Enligt tillkännagivandet avses med uppnående av direktivets syften vid beviljande av undantag att ett tillståndsförfarande tillämpas på projekt som är föremål för ett undantag och att det görs en bedömning av projektets konsekvenser innan tillstånd beviljas.

Undantaget enligt artikel 2.4 tillämpades i tre fall mellan 2014 och 2017. I samtliga fall var projektets angelägenhetsgrad sådan att det skulle ha stridit mot allmänintresset och utgjort ett hot mot politisk, administrativ eller ekonomisk stabilitet och säkerhet om projektet inte genomfördes. Om en sådan situation uppstår finns det enligt tillkännagivandet ett visst – om än begränsat – utrymme för att tillämpa detta undantag, förutsatt att alla villkor är uppfyllda. Enligt kommissionens uppgifter tillämpades undantag 2021 endast en gång, 2022 sex gånger och 2023 runt 28 gånger. Största delen av de undantag som beviljades 2023 gällde antingen undantag i fråga om distributionssystemet för naturgas, som beviljades i Tyskland, eller undantag i fråga om bevattnings, som beviljades i Spanien.

Förnybarhetsdirektivet

Genom RED III-direktivet som trädde i kraft i november 2023 ändrades förnybarhetsdirektivet, dvs. RED-direktivet (EU) 2018/2001, till många delar, också i fråga om tillståndsförfarandet. Artiklarna 16–16f i RED III-direktivet gäller tillståndsförfarandena för produktionsanläggningar för förnybar energi.

Bestämmelserna innefattar nya skyldigheter, bland annat i fråga om fastställande av accelerationsområden för förnybar energi och fastställande av att projekt för förnybar energi presumeras vara av ett överskuggande allmänintresse när undantag enligt vattenramdirektivet, fågeldirektivet och habitatdirektivet övervägs, i fråga om nya och strängare tidsfrister för tillståndsförfarandet samt i fråga om undantag från tillämpningen av MKB-förfarandet.

² Kommissionens tillkännagivande; Vägledning om tillämpningen av undantag enligt direktivet om miljökonsekvensbedömning (Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU, ändrat genom direktiv 2014/52/EU) — artiklarna 1.3, 2.4 och 2.5 (2019/C 386/05).

Tidsfristerna för tillståndsförfarandet ska enligt direktivet omfatta alla steg, från bekräftelse av tillståndsansökans fullständighet till den eller de berörda behöriga myndigheternas meddelande av det slutliga beslutet som gäller tillståndsförfarandets resultat.

När det gäller accelerationsområden för förnybar energi förutsätts det att medlemsstaten utser områden för produktion av förnybar energi från en eller flera typer av förnybara energikällor. I samband med att de inrättas ska det för varje område fastställas regler för effektiva mildrande åtgärder som ska sättas in i syfte att förhindra eller avsevärt minska de negativa miljökonsekvenser som ett projekt för förnybar energi kan orsaka i området. Innan områdena godkänns ska de planer som gäller dem bedömas i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan (nedan *SEA-direktivet*). Vid behov ska dessa planer dessutom bedömas i enlighet med artikel 6.3 i habitatdirektivet.

I accelerationsområden för förnybar energi tillämpas strängare tidsfrister för tillståndsförfarandena. Dessutom är sådana projekt för förnybar energi som överensstämmer med reglerna för accelerationsområdet i fråga med vissa undantag undantagna från skyldigheten att genomföra ett MKB-förfarande och eventuellt också en bedömning enligt artikel 6.3 i habitatdirektivet. Projekt som är undantagna från bedömningarna ska dock vara föremål för en granskningsprocess (screening) där man granskar risken för högst sannolik och betydande oförutsedd negativ påverkan. Om sådan påverkan inte identifieras ska projektet godkännas i fråga om miljöaspekterna utan att det krävs ett uttryckligt beslut av den behöriga myndigheten.

Förordningen om kritiska råmaterial

Europeiska kommissionen publicerade den 16 mars 2023 ett förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial (COM(2023) 160, Critical Raw material Act) och ett anknytande meddelande (COM(2023) 165). Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020, nedan *förordningen om kritiska råmaterial*, trädde i kraft den 23 maj 2024.

Syftet med paketet om kritiska råmaterial, som består av förslaget till förordning och kommissionens meddelande, är att stärka värdekedjorna för råmaterial i Europa, diversifiera importen för att minska strategiska beroenden, förbättra uppföljning som gäller kritiska råmaterial och minska leveransriskerna i anknytning till dem samt säkerställa fri rörlighet för dessa råmaterial på den inre marknaden och hög miljöskyddsnivå genom att främja cirkulär ekonomi och ansvarstagande. Bestämmelser om de strategiska och kritiska råmaterial som omfattas av förordningen finns i kapitel 2 i förordningen. Kommissionen ska regelbundet se över och uppdatera förteckningen över strategiska råmaterial.

Projekt som avses i förordningen om kritiska råmaterial kan avse utvinning, förädling eller återvinning av kritiska eller strategiska råmaterial. Förutom nya projekt kan det också röra sig om projekt för betydande utvidgning eller ändrad användning av en befintlig anläggning.

Förordningen innehåller flera bestämmelser som gäller tillståndsförfarandena. För alla projekt som gäller kritiska råmaterial gäller en skyldighet att anvisa en gemensam kontaktpunkt (Point of Single Contact) som ansvarar för samordningen av tillståndsförfarandena. Denna myndighet är projektägarens enda kontaktpunkt i tillståndsförfarandet och ska tillhandahålla rådgivning till projektägaren om tillståndsförfarandet. Projektägare ska ha rätt att lämna in handlingar som är relevanta för tillståndprocessen i elektronisk form och krav på upprepade utredningar och andra

dokument ska undvikas. För alla projekt som gäller kritiska råmaterial gäller dessutom en bestämmelse om planering enligt vilken medlemsstaterna ska se till att de nationella, regionala och lokala myndigheter som ansvarar för utarbetandet av olika planer, inbegripet planläggningen, de regionala planerna samt markanvändningsplanerna, i lämpliga fall inkluderar bestämmelser om utveckling av projekt avseende kritiska råmaterial i planerna.

Den som genomför ett projekt som gäller kritiska råmaterial kan hos kommissionen ansöka om erkännande av projektet som strategiskt projekt. Bestämmelser om förfarandet finns i kapitel 3 avsnitt 2 i förordningen. Ett strategiskt projekt ska bland annat på ett meningsfullt sätt bidra till att trygga unionens försörjning av strategiska råmaterial och genomföras på ett hållbart sätt, särskilt när det gäller övervakning, förebyggande och minimering av miljöpåverkan samt användning av socialt ansvarsfulla metoder. Kommissionen beslutar om beviljande av status som strategiskt projekt, och i beslutsprocessen deltar också den europeiska nämnden för kritiska råmaterial. Om den medlemsstat vars territorium berörs av ett föreslaget projekt framställer en invändning ska projektet inte kunna få status som strategiskt projekt.

I förordningen ingår dessutom särskilda bestämmelser om projekt som betecknas som strategiska (artiklarna 10–12). Strategiska projekt ska enligt förordningen prioriteras i administrativa processer och domstolsprocesser, om ett sådant företrädesförfarande ingår i den nationella lagstiftningen. I förordningen föreskrivs det om tidsfrister för tillståndprocesser samt om möjligheten att förlänga tidsfristerna under vissa villkor. Strategiska projekt anses enligt förordningen vara projekt som måste genomföras av tvingande orsaker som har ett allt överskuggande allmänintresse enligt vad som avses i artiklarna 6.4 och 16.1 i habitatdirektivet och artikel 9.1 a i fågeldirektivet samt artikel 4.7 i vattenramdirektivet, om alla villkor som fastställts i direktiven i fråga uppfylls. I förordningen föreskrivs dessutom om ett antal tidsfrister i MKB-förfarandet som avviker från den allmänna regleringen enligt MKB-direktivet.

Förordningen om nettonollindustrin

Kommissionen lade den 16 mars 2023 fram ett förslag (COM(2023) 161 final) till Europaparlamentets och rådets förordning om åtgärder för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknikprodukter (Net Zero Industry Act). Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och om ändring av förordning (EU) 2018/1724, nedan *förordningen om nettonollindustrin*, trädde i kraft den 29 juni 2024.

I förordningen om nettonollindustrin inrättas en åtgärdsram i syfte att främja innovationer och öka produktionskapaciteten för nettonollteknik, vilket stöder dels EU:s mål att senast 2030 ha minskat nettoutsläppen av växthusgas med minst 55 procent jämfört med 1990 års nivå, dels uppnåendet av det klimatneutralitetsmål som avser 2050. Syftet med förordningen är att säkra tillgången till sådan säker och hållbar nettonollteknik som behövs för att trygga resiliensen i unionens energisystem samt att skapa arbetstillfällen av hög kvalitet. Syftet med förordningen är att påskynda uppnåendet av EU:s klimat- och energimål med avseende på 2030 och omställningen till klimatneutralitet.

Förordningen om nettonollindustrin tillämpas på nettonollteknik, förutom bestämmelserna om så kallade regulatoriska sandlådor (testmiljöer för regleringen): dessa ska tillämpas på sådan innovativ nettonollteknik som avses i förordningen. Förordningen tillämpas inte på kritiska råmaterial som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om kritiska råmaterial.

Med nettonollteknik avses följande teknik: teknik för förnybar energi, teknik för lagring av el och värme, värmepumpar, elnätsteknik, förnybara bränslen av icke-biologiskt ursprung, hållbar

alternativ bränsleteknik, elektrolysanläggningar och bränsleceller, avancerad teknik för produktion av energi från kärntekniska processer med minimalt avfall från bränslecykeln, små modulära reaktorer med avancerade bränslen, teknik för avskiljning, användning och lagring av koldioxid och teknik för energisystemrelaterad energieffektivitet. Det som nämns ovan avser också slutprodukter och vissa komponenter och särskilda maskiner som främst används när sådana komponenter och maskiner tillverkas.

Bestämmelserna om tillståndsförfarandet i förordningen om nettonollindustrin påminner till många delar om förordningen om kritiska råmaterial (bland annat bestämmelserna om en gemensam kontaktpunkt i artikel 6). Alla nettonollprojekt omfattas av bestämmelser om samordning av miljökonsekvensbedömningen, och dessutom fastställs i fråga om alla nettonollprojekt tidsfrister för tillstandsbehandlingen.

I förordningen föreskrivs det också om nettonollprojekt som ska utses som strategiska nettonollprojekt (kapitel II avsnitt III). Dessa projekt ska bland annat vara sådana som bidrar till teknisk och industriell resiliens i unionens nettonollteknik genom att i tillräcklig utsträckning öka tillverkningskapaciteten för en komponent eller ett segment av försörjningskedjan för nettonollteknik och bidrar till att uppnå unionens klimat- eller energimål genom att nettonollteknik tillverkas med metoder genom vilka bättre egenskaper i fråga om miljömässig hållbarhet och miljöprestanda eller cirkularitet genomförs. Ansökan om erkännande av ett projekt som strategiskt nettonollprojekt ska göras hos medlemsstaten. Kommissionen kan delta i bedömningen av projekt. Utöver detta får plattformen för ett nettonoll-Europa diskutera ett projekt, om kommissionen gör en annan bedömning än medlemsstaten. Strategiska nettonollprojekt ska på samma sätt som strategiska projekt enligt förordningen om kritiska råmaterial prioriteras i administrativa processer och domstolsprocesser (om sådan reglering ingår i den nationella lagstiftningen) och de omfattas av reglering enligt vilken projekten i enlighet med vissa EU-rättsakter ska anses vara projekt som ska genomföras av tvingande orsaker som har ett allt överskuggande allmänintresse. I fråga om strategiska nettonollprojekt gäller särskilda, kortare tidsfrister för tillståndsförfarandet än i fråga om andra projekt.

Rådets förordning om en ram för påskyndande av användningen av förnybar energi

Rådets förordning (EU) 2022/2577 om en ram för påskyndande av användningen av förnybar energi (nedan *nödförordningen*) trädde i kraft den 30 december 2022 och gällde i 18 månader, dvs. till den 30 juni 2024. Förordningen syftar till att påskynda användningen av förnybar energi i unionen. Tillämpningsområdet för förordningen är detsamma som i förnybarhetsdirektivet och i den ovannämnda lagen om tillståndsförfaranden för förnybar energi 1145/2020.

I förordningen fastställs det att projekt för förnybar energi ska antas vara av övervägande allmänintresse vid övervägandet av undantag enligt vattenramdirektivet, fågeldirektivet och habitatdirektivet, och det fastställs maximala tidsfrister för behandlingen av tillstånd för solenergiutrustning som installeras på artificiella konstruktioner (3 mån.), för kapacitetsökning vid kraftverk för förnybar energi (6 mån.) samt för värmepumpar (1–3 mån.). Ett eventuellt MKB-förfarande räknas med i tidsfristen från och med tidpunkten för kungörelsen om miljökonsekvensbeskrivningen.

På projekt som omfattas av nödförordningen tillämpas samtidigt också lagen om tillståndsförfaranden för förnybar energi. Tillsynen över efterlevnaden av tidsfristerna i nödförordningen har dock inte föreskrivits som en uppgift för den myndighet som är kontaktpunkt i ärenden som gäller förnybar energi (närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten). Bestämmelserna i förordningen har inte genomförts genom nationell reglering, utan arbets- och näringsministeriet och miljöministeriet har den 8 februari 2023 gett

myndigheterna en anvisning om tillämpningen av förordningen. Kraven i förordningen har senare i huvudsak överförts till det uppdaterade förnybarhetsdirektivet (RED III). I januari 2024 trädde rådets förordning (EU) 2024/223 i kraft, genom vilken nödförordningen ändrades till vissa delar. Genom ändringsförordningen förlängdes tillämpningstiden för flera bestämmelser i nödförordningen till den 30 juni 2025. Ändringsförordningen trädde i kraft genast efter att nödförordningens giltighetstid gått ut, dvs. den 1 juli 2024.

Habitatdirektivet och fågeldirektivet

Naturskyddet genomförs på EU-nivå genom lagstiftning i huvudsak via habitatdirektivet och fågeldirektivet. Med stöd av dessa direktiv har inrättats nätverket av Natura 2000-skyddsområden, som är ett centralt naturskyddsinstrument inom EU. Med hjälp av nätverket skyddar medlemsstaterna de naturtyper samt arter och deras livsmiljöer som ska skyddas enligt direktiven. Både fågeldirektivet och habitatdirektivet innehåller även bestämmelser om artskydd, bland annat för att trygga exemplar av arter och deras förekomstplatser.

Syftet med habitatdirektivet är enligt artikel 2 i direktivet att bidra till att i EU-medlemsstaternas territorium säkerställa den biologiska mångfalden genom bevarande av naturtyper (i direktivet ”livsmiljöer”) och vilda djur och växter. Åtgärderna ska syfta till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos naturtyper samt arter av vilda djur och växter. I praktiken kan habitatdirektivet delas upp i två huvudsakliga delar på basis av hur skyddet enligt direktivet är inriktat. Den första delen (artiklarna 3–11) består av bevarande av naturtyper (i direktivet ”livsmiljöer”) och habitat (främst nätverket Natura 2000) och den andra delen (artiklarna 12–16) av skydd av arter och exemplar av dem.

Nätverket Natura 2000 bygger på de fågelskyddsområden som medlemsstaterna har anmält till kommissionen och på deras förslag till andra områden som ska skyddas. Den viktigaste bland bestämmelserna om skydd av livsmiljöerna och habitaterna för arterna är artikel 6 i habitatdirektivet, där det föreskrivs om vidtagande av skyddsåtgärder i områdena (i direktivet ”åtgärder för bevarande”) och om hur förpliktande åtgärderna är. I artikel 6 åläggs medlemsstaterna att vidta åtgärder för bevarande, förhindra försämring av livsmiljöer och betydande störningar av arterna, bedöma konsekvenserna av projekt och planer samt föreskriva om villkoren för godkännande av projekt och planer.

När det gäller artskydd föreskrivs det i direktivet om skydd av parnings- och rastplatser för vissa arter som räknas upp i bilagorna till direktivet och för individer av dessa arter samt om undantag från skyddet som kan beviljas på vissa, tämligen stränga villkor. Skyldigheterna att bevara arter liksom också undantag från dessa skyldigheter är ofta centrala med hänsyn till möjligheten att genomföra olika projekt och åtgärder och de anknyter på många sätt också till andra miljörelaterade tillstånds- och godkännandeförfaranden.

Fågeldirektivet gäller i princip samtliga fågelarter som naturligt förekommer i Europa, och syftet med direktivet är skydd och skötsel av vilda fågelarter. Enligt artikel 4 i direktivet ska medlemsstaterna på de skyddsområden som avses i artikeln vidta lämpliga åtgärder för att undvika förorening och försämring av livsmiljöer samt sådana störningar i strid med direktivet som påverkar fåglarna. Medlemsstaterna ska även utanför dessa skyddsområden sträva efter att undvika förorening och försämring av livsmiljöer. Viktiga är i praktiken när det gäller både fågeldirektivet och habitatdirektivet å ena sidan fridlysningsbestämmelser och förbud som gäller skydd av exemplar av arter, och å andra sidan undantag som beviljas från dessa förbud.

Till denna del är det skäl att notera att det gjorts ändringar i vissa andra EU-rättsakter som har betydelse också vid tillämpningen av habitatdirektivet och fågeldirektivet. Förordningen om

kritiska råmaterial och förordningen om nettonollindustrin samt RED III-direktivet innehåller bestämmelser utifrån vilka vissa åtgärder som omfattas av tillämpningsområdet för dessa rättsakter ska presumeras vara av ett allt överskuggande allmänintresse och av vikt för människors hälsa och säkerhet. Detta inverkar på bedömningen av de förutsättningar för undantag som anges i habitatdirektivet och fågeldirektivet.

Industriutsläppsdirektivet

I Europaparlamentets och rådets direktiv om industriutsläpp (samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar) (2010/75/EU, Industrial Emissions Directive IED, nedan *industriutsläppsdirektivet*) fastställs en allmän ram för miljöskyddet med avseende på stora och medelstora industriella verksamheter, betydande avfallshanteringsanläggningar och djurstallar samt fastställs sådana gränsvärden för utsläpp som är förenliga med användningen av bästa tillgängliga teknik samt andra branschspecifika specialkrav som gäller stora förbränningsanläggningar, avfallsförbränningsanläggningar, anläggningar som använder organiska lösningsmedel och den industri som producerar titandioxid. I direktivet föreskrivs det om tillståndsplikt för anläggningar som avses i bilaga 1 till direktivet. Dessa tillståndspliktiga verksamheter fastställs i Finland i tabell 1 i bilaga 1 till miljöskyddslagen. I fråga om de verksamheter som omfattas av direktivets tillämpningsområde innehåller direktivet bestämmelser om bland annat tillståndsplikt, förutsättningar för beviljande av tillstånd och översyn av tillståndsvillkor.

Bestämmelserna om allmänhetens tillgång till information och deltagande baserar sig på Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/35/EG om åtgärder för allmänhetens deltagande i utarbetandet av vissa planer och program avseende miljön och om ändring, med avseende på allmänhetens deltagande och rätt till rättslig prövning, av rådets direktiv 85/337/EEG och 96/61/EG. I industriutsläppsdirektivet förtydligas, jämfört med vad som anges i det direktivet, allmänhetens rätt till information i fråga om vissa delar av tillståndsförfarandet. I artikel 24 i industriutsläppsdirektivet finns bestämmelser om allmänhetens rätt att bland annat via internet få information om beslut om tillstånd, de skäl som besluten grundar sig på och resultaten av kontroller samt om allmänhetens möjligheter att delta i tillståndsförfarandena.

En revidering av direktivet har pågått sedan april 2022, då kommissionen lade fram ett lagstiftningsförslag i frågan. Europaparlamentet, rådet och kommissionen nådde i november 2023 ett slutresultat i trilogförhandlingarna om förslaget, och direktiv (EU) 2024/1785 publicerades i Europeiska unionens officiella tidning den 15 juli 2024. Ändringen av direktivet trädde i kraft den 5 augusti 2024. Direktivet har ändrats bland annat i fråga om vissa krav på miljötillstånd och till direktivets tillämpningsområde har fogats bland annat utvinning av metaller (i fråga om industrimineraller kommer frågan att omprövas 2028). Genom ändringen av direktivet uppmuntras medlemsstaterna till att främja innovationer genom åtgärder som främjar införandet av ny teknik. Dessutom kommer kommissionen att upprätta ett innovationscentrum för industriell omställning och industriutsläpp (INCITE). Alla industrianläggningar/industriföretag ska utarbeta en övergångsplan för åren 2030–2050 för omställningen till ren produktion, cirkulär ekonomi och klimatneutral verksamhet. Medlemsstaterna ska senast 2035 ha infört elektroniska tillståndsförfaranden.

Allmänhetens tillgång till information förbättras genom ökad tillgång till information på internet. Nya offentliga uppgifter är uppgifter om tillsynen, exempelvis resultaten av mätningar av utsläpp, övervakningen av miljöns tillstånd samt tillsynsrapporterna. Utöver tillståndsbeslut ska också konsoliderade tillståndsvillkor vid behov offentliggöras på internet. Allmänhetens tillgång till information och möjligheter att påverka förbättras så att de också gäller alla situationer där ett tillstånd ändras, och rätten att delta har preciserats utifrån rättsfall.

Deltagandedirektivet och Århuskonventionen

Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/35/EG om åtgärder för allmänhetens deltagande i utarbetandet av vissa planer och program avseende miljön och om ändring, med avseende på allmänhetens deltagande och rätt till rättslig prövning, av rådets direktiv 85/337/EEG och 96/61/EG, nedan *deltagandedirektivet*, hänger samman med att konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (FördrS 121–122/2004, nedan *Århuskonventionen*) ratificerats i Europeiska unionen. Centralt med hänsyn till förfarandena för miljötillstånd är artiklarna 6–9 i Århuskonventionen. Artiklarna 6–8 gäller allmänhetens deltagande i utarbetandet och beslut i olika situationer. Artikel 9 gäller tillgång till rättslig prövning. Genom deltagandedirektivet har unionens lagstiftning anpassats till kraven i Århuskonventionen till den del konventionen innehåller bestämmelser om allmänhetens deltagande och rätt till rättslig prövning. Direktivet innehåller bestämmelser om allmänhetens deltagande i utarbetandet av vissa planer och program avseende miljön.

Enligt artikel 6 i Århuskonventionen ska den berörda allmänheten på ett tidigt stadium i beslutsprocesser om miljön informeras, antingen genom offentligt tillkännagivande eller i förekommande fall enskilt, bland annat om när beslutsprocessen påbörjas och allmänhetens möjligheter att delta. Enligt den artikeln ska varje etapp i förfarandet för allmänhetens deltagande i beslutsprocessen innehålla rimliga tidsfrister och varje part sörja för att allmänhetens deltagande sker på ett tidigt stadium, när alla alternativ är möjliga och allmänheten kan delta på ett meningsfullt sätt. Allmänheten ges möjlighet att lämna synpunkter och framföra åsikter om den föreslagna verksamheten. Allmänheten ska på föreskrivet sätt informeras om beslutet så snart det har fattats av myndigheten.

Bestämmelser om tillgång till rättslig prövning finns i artikel 9 i Århuskonventionen. Enligt artikeln har den berörda allmänheten som har ett tillräckligt intresse rätt att få ett beslut som omfattas av artikel 6 prövat av en behörig domstol. Enligt artikel 9 ska allmänheten, utan att det påverkar tillämpningen av prövningsförfarandena, ha rätt att få handlingar och underlåtenheter av personer och myndigheter som strider mot den nationella miljölagstiftningen prövade av domstol eller i administrativ ordning. Förfarandena ska erbjuda tillräckliga och effektiva rättsmedel, inbegripet förelägganden där så är lämpligt. De ska också vara objektiva, rättvisa, snabba och inte oöverkomligt kostsamma. Beslut som fattas med stöd av artikel 9 i konventionen ska meddelas eller registreras skriftligen. Beslut av domstol och, när så är möjligt, av andra organ ska vara tillgängliga för allmänheten.

Internationella överenskommelser som gäller MKB-förfarandet

Esbokonventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang trädde i kraft den 10 september 1997. Genom konventionen fastställs avtalsparternas skyldigheter att bedöma vissa funktioners miljökonsekvenser i ett tidigt skede av planeringen och staten åläggs en allmän informationsskyldighet och skyldighet att höra parter i samband med alla sådana storskaliga projekt som kan antas medföra gränsöverskridande betydande negativa miljökonsekvenser. En part har rätt att ta del av en annan parts förfarande vid miljökonsekvensbedömning, om det projekt som ska bedömas kan antas medföra betydande negativa miljökonsekvenser mot den staten i fråga.

Konventionen har genomförts genom en förordning om genomförande av konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang (FördrS 67/1997). Den 31 januari 2014 godkände Finland en år 2004 utförd ändring av konventionen, och ändringen trädde i kraft den 23 oktober 2017. Konventionsändringen har genomförts genom statsrådets

förordning om ändring av konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang (FördrS 81/2017). De förpliktelser som följer av konventionen och konventionsändringen regleras i MKB-lagen och MKB-förordningen.

Förpliktelserna enligt konventionen ska tillämpas antingen direkt med stöd av den projektförteckning som bifogats konventionen som bilaga I eller, i fråga om andra projekt än de som förtecknas i bilaga I, genom beslut av avtalsparterna. I projektförteckningen i bilaga I definieras 22 projekt och storleksbegränsningar som preciserar dessa. Projektförteckningen motsvarar i stor utsträckning projektförteckningen i bilaga I till MKB-direktivet.

Utöver Esbokkonventionen har Finland ett bilateralt MKB-avtal med Estland, som Finland antog den 3 maj 2002 och som trädde i kraft den 6 juni 2002. Överenskommelsen har genomförts genom förordning av republikens president om överenskommelsen mellan Finland och Estland om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang (FördrS 51/2002). Syftet med överenskommelsen är att effektivisera det bilaterala samarbetet i fråga om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning. Förpliktelserna enligt överenskommelsen motsvarar i stor utsträckning Esbokkonventionen.

Enligt artikel 4.1 i överenskommelsen ska den tillämpas på de projekt som nämns i projektförteckningen i bilaga I till överenskommelsen och som sannolikt har betydande gränsöverskridande miljökonsekvenser.

2.2 Myndigheternas praxis och rättspraxis

2.2.1 Miljöförvaltningen och myndigheterna

De centrala statliga myndigheterna för miljörelaterade tillståndsförfaranden i den nuvarande myndighetsstrukturen är regionförvaltningsverket och närings-, trafik- och miljöcentralen. Dessutom är Säkerhets- och kemikalieverket tillståndsmyndighet i exempelvis tillståndsärenden enligt gruvlagen och kemikaliesäkerhetslagen. Även kommunerna har en viktig roll i tillståndsförfarandena i synnerhet när det gäller tillämpningen av miljöskyddslagen och marktäcktslagen, beviljandet av tillstånd för byggande samt planläggningen före tillståndsförfarandena. Ofta kräver ett projekt eller en verksamhet tillstånd som hör till flera olika myndigheters behörighet.

Statens miljöuppgifter är för närvarande koncentrerade hos fyra regionförvaltningsverk och tretton närings-, trafik- och miljöcentraler. Regionförvaltningsverkens och närings-, trafik- och miljöcentralernas miljöuppgifter är på många olika sätt sammankopplade och omfattar i fråga om tillståndsärenden allt från förberedande förfaranden till efterhandskontroll.

Regionförvaltningsverken

Bestämmelser om regionförvaltningsverkens verksamhetsidé, ansvarsområde och uppgifter, organisering, befogenheter, verksamhetsområde samt styrning och ledning finns i lagen om regionförvaltningsverken (896/2009) och statsrådets förordning om regionförvaltningsverken (906/2009). Miljöuppgifterna har koncentrerats till ansvarsområdena för miljötillstånd vid fyra regionförvaltningsverk, nämligen regionförvaltningsverket i Södra Finland (RFVSF), regionförvaltningsverket i Östra Finland (RFVÖF), regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland (RFVVIF) och regionförvaltningsverket i Norra Finland (RFVNF).

Regionförvaltningsverkens uppgifter indelas grovt taget i tillstånds-, anmälnings- och ersättningsärenden enligt miljöskyddslagen och i i vattenlagen avsedda tillståndsärenden,

ärenden som gäller undersökningstillstånd och förvaltningstvång och separata ersättningsärenden, vissa ärenden som gäller beviljande av nyttjanderätt, inrättande av farled, fastställande av gränserna för ett vattenområde och fastställande av kungsådrans omfattning samt vissa ärenden som gäller meningsskiljaktigheter i anslutning till vattenhushållningsprojekt.

Regionförvaltningsverkets ansvarsområde för miljöstillståndsärenden är oberoende när det sköter tillståndsärenden och övriga ansökningsärenden. Verksamheten ska ordnas så att oberoendet och opartiskheten i dessa uppgifter är tryggad. Verkets ansvarsområde för miljöstillståndsärenden får inte tilldelas sådana andra uppgifter som kan äventyra oberoendet vid behandlingen av tillståndsärenden och övriga ansökningsärenden.

Tillståndsuppgifterna enligt *miljöskyddslagen* är fördelade mellan regionförvaltningsverket och den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten. Bestämmelser om den delade behörigheten finns i miljöskyddslagen (34–37 §) och i statsrådets förordning om miljöskydd (713/2014). Regionförvaltningsverken är på samma sätt som enligt miljöskyddslagen även tillståndsmyndigheter enligt *vattenlagen*. Tillståndsmyndigheten har till uppgift att avgöra tillståndsärenden, ärenden som gäller undersökningstillstånd och förvaltningstvång samt separata ersättningsärenden, vissa ärenden som gäller beviljande av nyttjanderätt, inrättande av farled, fastställande av gränserna för ett vattenområde och fastställande av kungsådrans omfattning samt vissa ärenden som gäller meningsskiljaktigheter i anslutning till vattenhushållningsprojekt. Vattenlagen hör till justitieministeriets förvaltningsområde, men styrningsuppgifterna enligt vattenlagen är fördelade mellan miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet.

Regionförvaltningsverken behandlar i vissa situationer också tillståndsärenden enligt *marktäktslagen*. Ett tillståndsärende enligt marktäktslagen inleds vid regionförvaltningsverket, om förfarandet för gemensam behandling av miljöstillståndsansökningar och ansökningar om marktäktstillstånd enligt 47 a § i miljöskyddslagen och 4 a § i marktäktslagen tillämpas på projektet och tillståndet enligt miljöskyddslagen hör till den statliga tillståndsmyndighetens behörighet. I praktiken kommer tillståndsärenden som gäller marktäktsprojekt ytterst sällan till regionförvaltningsverket för behandling. Det rör sig då om situationer där man inom projektet behandlar minst 50 000 ton icke-förorenat jordavfall per år eller där det i anslutning till projektet finns en för minst 50 000 ton avfall dimensionerad avstjälningsplats för marksubstans.

Vid regionförvaltningsverket kan dessutom tillämpas *samordningslagen*, som gäller behandling och samordning av tillståndsärenden enligt miljöskyddslagen, vattenlagen, marktäktslagen, gruvlagen, naturvårdslagen, bygglagen (träder i kraft den 1 januari 2025) och kemikaliesäkerhetslagen. Regionförvaltningsverket är den samordnande myndighet som avses i samordningslagen, om samordningen gäller behandlingen av ett tillstånd enligt vattenlagen eller ett sådant tillstånd enligt miljöskyddslagen som hör till regionförvaltningsverkets behörighet.

Vissa regionförvaltningsverk (regionförvaltningsverket i Norra Finland och Östra Finland) har till följd av de lagändringar som antogs i början av 2025 också varit kontaktpunktmyndighet enligt förordningen om kritiska råvaror och förordningen om nettonollindustrin. Kontaktpunktmyndigheten sköter uppgifter enligt de nämnda rättsakterna i anslutning till tillståndsförfaranden och andra administrativa förfaranden, såsom rådgivning och uppföljning av tidsfrister.

Närings-, trafik- och miljöcentralerna

På det finländska fastlandet finns det femton närings-, trafik- och miljöcentraler, av vilka två inte har något ansvarsområde för miljö och naturresurser. En del av närings-, trafik- och miljöcentralerna sköter dessutom vissa ärenden centraliserat som en riksomfattande uppgift. Riksomfattande uppgifter i anslutning till miljörelaterade tillståndsförfaranden är till exempel Södra Österbottens närings-, trafik- och miljöcentralers uppgift som nationell kontaktpunktmyndighet för tillståndsförfaranden vid produktion av förnybar energi samt Egentliga Finlands närings-, trafik- och miljöcentralers uppgift som ansvarig myndighet vid behandlingen av undantag från skydd av fågelarter.

Närings-, trafik- och miljöcentralerna är exempelvis tillsynsmyndigheter enligt miljöskyddslagen och vattenlagen och svarar för de tillståndsuppgifter och andra myndighetsuppgifter som föreskrivs för dem i naturvårdslagen. Dessutom är de kontaktmyndigheter enligt MKB-lagen och tillsynsmyndigheter enligt marktäktslagen i vissa situationer som gäller gemensam behandling av tillstånd.

Närings-, trafik- och miljöcentralerna är tillsynsmyndighet enligt *miljöskyddslagen*. Dessutom övervakar de kommunala miljöförvaltningsmyndigheterna de miljöförhållanden som kommunen beviljar och kommunens övriga beslut och registreringar. Närings-, trafik- och miljöcentralerna övervakar de miljöförhållanden som regionförvaltningsverken beviljar och regionförvaltningsverkens beslut med anledning av anmälan, samt utför registreringar. Vidare är närings-, trafik- och miljöcentralerna tillsynsmyndigheter enligt *marktäktslagen* när ett förfarande för gemensam behandling av miljöförhållandenansökningar och ansökningar om marktäktsförhållanden enligt 47 a § i miljöskyddslagen och 4 a § i marktäktslagen tillämpas på ett projekt och tillståndet enligt miljöskyddslagen hör till den statliga tillståndsmyndighetens behörighet. Dessutom har närings-, trafik- och miljöcentralerna en styrande uppgift och främjandeuppgift i fråga om de uppgifter som nämns i marktäktslagen, en allmän tillsynsuppgift samt en skyldighet att föra talan för att bevaka allmänintresset vid beslutsfattande enligt lagen.

Närings-, trafik- och miljöcentralerna ansvarar i huvudsak för verkställigheten av och tillsynen enligt *naturvårdslagen*. Centralerna främjar skyddet och ett hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden samt värden av landskapet inom sitt område, svarar för de myndighetsuppgifter som särskilt föreskrivits för dem, har tillsyn över att bestämmelserna i naturvårdslagen följs samt för talan för att bevaka det allmänna naturvårdsintresset. Närings-, trafik- och miljöcentralerna fattar med stöd av naturvårdslagen beslut bland annat i ärenden som gäller Natura 2000-områden, artskydd och skydd av naturtyper, naturskador, undantag från naturvårdslagen samt tillsyn och tvångsmedel. I fråga om miljörelaterade tillståndsförfaranden är närings-, trafik- och miljöcentralernas centrala uppgift att behandla ansökningar om undantag från skyddet av naturtyper och från artskyddet. Dessa ansökningar kan samtidigt anknyta till tillstånds- och godkännandeförfaranden enligt andra lagar.

Närings-, trafik- och miljöcentralerna svarar också för genomförandet och övervakningen av de skyldigheter som följer av EU-lagstiftningen samt i vidare bemärkelse för givande av utlåtanden beträffande beaktande av naturskyddet exempelvis i fråga om planläggning och miljörelaterade tillstånd. Dessutom är centralerna stödmyndighet i stöd- och understödsärenden som gäller skyddet och värden av den biologiska mångfalden och stöder också kommunens verksamhet i ärenden som hör till centralernas verksamhetsområde. Till uppgifterna att främja skyddet och ett hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden hör också allmän informationsverksamhet, rådgivning samt verksamhet för att öka medvetenheten om den biologiska mångfalden.

Till närings-, trafik- och miljöcentralens tillsynsuppgift hör även tillsynen över efterlevnaden av *vattenlagen* och de bestämmelser och föreskrifter på lägre nivå som utfärdats med stöd av den (laglighetskontroll), bevakning av allmänintresset i vattenärenden, behandling av

anmälningsärenden enligt vattenlagen, fastställande av kontrollplaner i fråga om konsekvenserna av vattenhushållningsprojekt samt ärenden som gäller godkännande av planer för fullgörande av fiskevårdsskyldighet och fastställande av en plan för användning av fiskerihushållningsavgift. Enligt lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna (897/2009) ska skötseln av tillsynsuppgifterna ordnas så att en opartisk behandling av ärendena tryggas.

Närings-, trafik- och miljöcentralen är en sådan vattenvårdsmyndighet som avses i *vattenförvaltningslagen* och i förordningar som utfärdats med stöd av den. Till närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter hör uppgifter för att förvalta och främja vattenvården samt de regionala havsvårdsuppgifter som baserar sig på EU-lagstiftningen.

Närings-, trafik- och miljöcentralerna är i *MKB-lagen* avsedda kontaktmyndigheter, utom i fråga om vissa projekt enligt kärnenergilagen där arbets- och näringsministeriet är kontaktmyndighet. Kontaktmyndigheten svarar för ordnandet och styrningen av MKB-förfarandet. Till kontaktmyndighetens viktigaste uppgifter hör att anordna förhandsöverläggningar i anslutning till MKB-förfarandet, ordna höranden i anslutning till bedömningsprogrammet och miljökonsekvensbeskrivningen, avge utlåtande om bedömningsprogrammet samt sammanställa en motiverad slutsats om projektets förväntade betydande miljökonsekvenser.

Säkerhets- och kemikalieverket

Säkerhets- och kemikalieverket har många uppgifter i anslutning till tillståndsförfarandena för miljörelaterade projekt och verksamheter. Verket beviljar och övervakar exempelvis de kemikaliesäkerhetstillstånd som är nära kopplade till tillstånd enligt miljöskyddslagen, och svarar för tillståndsärenden och andra myndighetsuppgifter i anslutning till malmletning och gruvdrift. Dessutom är verket i samordningslagen avsedd behörig myndighet i fråga om tillstånd enligt gruvlagen eller tillstånd enligt kemikaliesäkerhetslagen.

Kommunerna

Det finns 293 kommuner på det finländska fastlandet. De kommunala miljöförvaltningsmyndigheterna är vid sidan av de statliga myndigheterna (regionförvaltningsverken och närings-, trafik- och miljöcentralerna) tillstånds- och tillsynsmyndigheter enligt miljöskyddslagen. De kommunala miljöförvaltningsmyndigheterna är också tillsynsmyndigheter enligt vattenlagen och har dessutom behörighet i dikningsfrågor. Dessutom ansvarar kommunerna tillsammans med landskapsförbunden för planeringen av markanvändningen (planläggning), och myndighetsuppgifterna inom byggnadstillsynen sköts av en kommunal nämnd eller ett annat av kommunen utsett kollegialt organ som är tillståndsmyndighet i fråga om tillstånd för byggande. Kommunerna är också i samordningslagen avsedda behöriga myndigheter i fråga om sådana tillstånd enligt miljöskyddslagen eller marktäktlagen eller bygglov, åtgärdstillstånd, rivningstillstånd för byggnader eller tillstånd för miljöåtgärder enligt markanvändnings- och bygglagen (från och med den 1 januari 2025 bygglagen respektive lagen om områdesanvändning) som hör till kommunens behörighet.

2.2.2 Praxis i fråga om tillståndsbeslut och miljöbedömningar

Antal tillståndsbeslut

Miljöstillstånd och tillstånd enligt vattenlagen – regionförvaltningsverken

I fråga om miljötillstånd är för närvarande regionförvaltningsverken och kommunerna behöriga myndigheter. I fråga om tillstånd enligt vattenlagen är endast regionförvaltningsverken behöriga myndigheter. Följande tabell innehåller allmänna uppgifter från regionförvaltningsverkens bokslut om tillståndsansökningar och beslut enligt miljöskyddslagen och vattenlagen. Det rör sig om uppgifter om antalet anhängiga ansökningar vid regionförvaltningsverken 2020–2023. Även uppgifterna om antalet beslut enligt miljöskyddslagen och vattenlagen gäller perioden 2020–2023. Det har inte bedömts huruvida dessa ansökningar eller fattade beslut gäller sådana projekt som avses i detta utkast till regeringsproposition, utan uppgifterna om antalet omfattar alla tillstånds- och beslutsärenden enligt miljöskyddslagen och vattenlagen.

Tabell 1. Tillståndsärenden enligt miljöskyddslagen (MSL) och vattenlagen, inledda ärenden

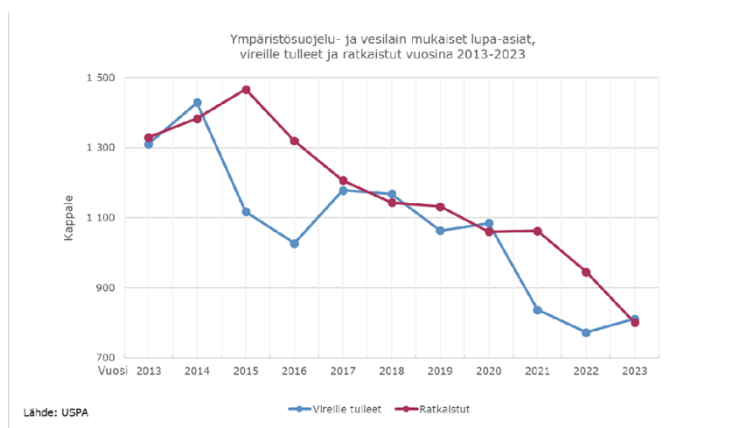
Ärende	2020	2021	2022	2023
	st.	st.	st.	st.
Tillståndsärenden enligt MSL	691	500	435	414
Tillståndsärenden enligt vattenlagen	394	337	337	397
Anhängiga tillståndsärenden sammanlagt	1085	837	772	811

Enligt regionförvaltningsverkens bokslut för 2023 inleddes 210 ärenden, dvs. 27,4 procent av tillståndsärendena, via e-tjänsten. Antalet tillståndsärenden som inleddes via e-tjänsten ökade med 5,5 procent jämfört med året innan. År 2022 inleddes 158 tillståndsärenden, år 2021 195 tillståndsärenden och år 2020 191 tillståndsärenden via e-tjänsten.

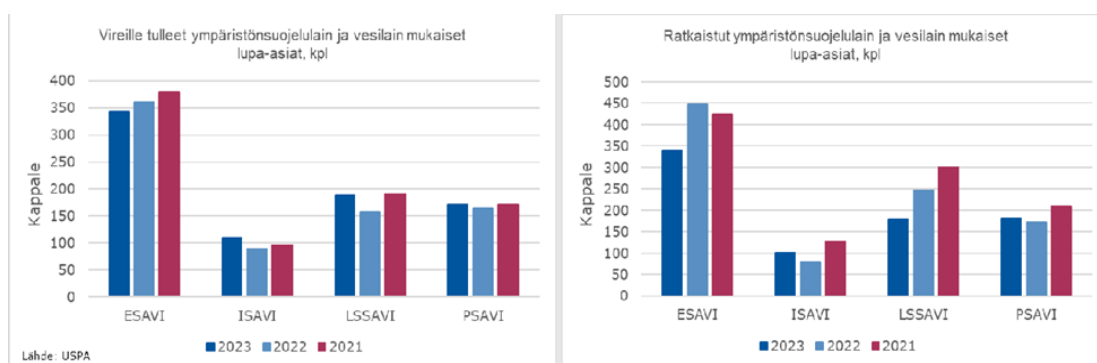
Tabell 2. Tillståndsärenden enligt miljöskyddslagen (MSL) och vattenlagen, avgjorda ärenden

Ärende	2020	2021	2022	2023
	st.	st.	st.	st.
Tillståndsärenden enligt MSL	637	628	584	465
Tillståndsärenden enligt vattenlagen	423	434	361	336
Avgjorda tillståndsärenden sammanlagt	1060	1062	945	801

Enligt regionförvaltningsverkens bokslut för 2023 är en orsak till det minskade antalet avgjorda tillståndsärenden att en allt högre andel tillståndsärenden som gäller småskaliga verksamheter avgörs i kommunerna. De tillståndsärenden som hör till regionförvaltningsverkets behörighet gäller i huvudsak omfattande helheter. Flera olika frågor som behöver avgöras för att ändra ett tillstånd avgörs genom ett enda beslut.

Figur 1. Tillståndsärenden enligt miljöskyddslagen och vattenlagen, inledda och avgjorda ärenden 2013–2023 (på finska). Källa: Regionförvaltningsverkens bokslut för 2023 och den källa som nämns i bokslutet.

Figur 2. Antal inledda respektive avgjorda tillståndsärenden enligt miljöskyddslagen och vattenlagen (på finska). Källa: Regionförvaltningsverkens bokslut för 2023 och den källa som nämns i bokslutet.

Beslut om tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen – närings-, trafik- och miljöcentralerna

Behörig myndighet i fråga om beslut om undantag enligt naturvårdslagen är den regionala närings-, trafik- och miljöcentralen. Såsom det konstateras i avsnitt 2.4.4 i fråga om bedömningen av nuläget började man enligt regeringens proposition RP 269/2018 rd som gäller samordningslagen först från och med 2015 systematiskt följa upp uppgifterna om de beslut av närings-, trafik- och miljöcentralerna som gäller undantag från skyddet av arter eller naturtyper. Uppföljningsuppgifterna för 2015–2017 visade då att det under denna tidsperiod årligen fattades 9–23 beslut om tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen för sådan verksamhet som sannolikt också var förknippad med ett tillstånd eller beslut enligt någon annan lag. Endast en del av dessa tillstånd var sådana som i princip hade samband med ansökningar enligt miljöskyddslagen eller vattenlagen.

Nedan finns uppgifter om antalet beslut om undantag från artskyddet enligt naturvårdslagen som närings-, trafik- och miljöcentralerna (NTM-centralerna) fattat 2018–2023 (Tabell 3). I

fråga om naturtyper fattades det 2018–2023 inga beslut om undantag för sådan verksamhet som sannolikt också har krävt miljötillstånd och/eller tillstånd enligt vattenlagen som beviljas av regionförvaltningsverket eller miljötillstånd som beviljas av den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten och/eller tillstånd för täktverksamhet enligt marktäktslagen. Uppgifterna gäller både beslut som fattats med stöd av 1996 års naturvårdslag och beslut som fattats med stöd av den gällande naturvårdslagen från 2023.

Tabell 3. Antal beslut om undantag från artskyddet enligt naturvårdslagen (48 § 2 mom. eller 49 § 3–4 mom. i 1996 års naturvårdslag, 83 § i gällande naturvårdslag) som beviljades 2018–2023 för verksamhet som sannolikt också har krävt miljötillstånd och/eller tillstånd enligt vattenlagen som beviljas av regionförvaltningsverket eller miljötillstånd som beviljas av den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten och/eller tillstånd för täktverksamhet enligt marktäktslagen. Källa: NTM-centralernas svar på miljöministeriets enkät den 16 februari 2024.

	Beslut om undantag från artskyddet för verksamhet som sannolikt också har krävt tillstånd av regionförvaltningsverket						Beslut om undantag från artskyddet för verksamhet som sannolikt också har krävt tillstånd av den kommunala miljöskyddsmyndigheten					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Samtliga NTM-centraler totalt	31	27	17	18	17	27	1	0	0	0	1	4

Dessa uppgifter baserar sig på uppskattningar som innehåller osäkerhetsfaktorer, eftersom regleringen inte har innehållit några bestämmelser om gemensam behandling enligt naturvårdslagen. Eftersom de uppskattade antalen under perioderna 2015–2017 respektive 2018–2023 ganska väl motsvarar varandra, är det emellertid sannolikt att de ger en rätt realistisk bild av antalet tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen till den del som gäller eventuell gemensam behandling.

Handläggningstiderna för tillståndsbeslut – miljötillstånd samt tillstånd enligt vattenlagen

I de årliga resultatavtalen mellan regionförvaltningsverken och de styrande ministerierna och i de förhandsmål som hänför sig till avtalen har man ställt mål om medianhandläggningstider för de följande åren i syfte att uppnå mer smidig och resultatrik tillståndsbehandling. Med målsatta medianhandläggningstider har man strävat efter att påskynda tillståndsbehandlingen utan att ge avkall på behandlingens kvalitet. De målsatta medianhandläggningstiderna uppnåddes i fråga om alla miljötillståndsansökningar 2018–2020, vilket framgår av en utredning från 2021.

Regionförvaltningsverkens gemensamma årliga bokslut innehåller statistiska uppgifter om handläggningstiderna för tillståndsansökningar inom ansvarsområdet för miljötillstånd och om antalet tillståndsansökningar. I bokslutet redogörs det samtidigt för antalet ärenden som gällt brådskande investeringsprojekt och för antalet ärenden som behandlats i ett företrädesförfarande (tillämpat sedan 2023).

Tabell 4. Medianhandläggningstiderna för tillståndsärenden enligt miljöskyddslagen (MSL) och vattenlagen vid regionförvaltningsverken 2020–2023. Källor: Regionförvaltningsverkens bokslut 2020–2023

Ärende	2020	2021	2022	2023
	mån.	mån.	mån.	mån.
Tillståndsärenden enligt MSL	9,9	10,5	9,6	9,5
Tillståndsärenden enligt vattenlagen	8,6	8,4	8,1	8
Ny verksamhet och ändring av verksamhet (tillståndsärenden enligt MSL)	11,9	11,3	11,5	10,6

Tabell 5. Genomsnittliga handläggningstider för tillståndsärenden enligt miljöskyddslagen och vattenlagen vid regionförvaltningsverken 2020–2023. Källor: Regionförvaltningsverkens bokslut 2020–2023

Ärende	2020	2021	2022	2023
	mån.	mån.	mån.	mån.
Tillståndsärenden enligt miljöskyddslagen och vattenlagen	12	11,9	11,3	11,6

Utfallet av medianhandläggningstiderna respektive de genomsnittliga handläggningstiderna för tillståndsärenden enligt miljöskyddslagen och vattenlagen varierade vid de enskilda regionförvaltningsverken. Sakkomplexen är mycket olika till sin omfattning och i fråga om konsekvenserna. De sakkomplex som behandlas är numera även på grund av lagstiftningsändringar mer arbetsintensiva och omfattande än tidigare.

Dessutom kan det noteras att regionförvaltningsverkens ansvarsområde för miljötillstånd vid ingången av 2022 införde en reviderad uppgiftsklassificering inom ärendehantering. Uppgiftsklassificeringen ändrades från att basera sig på näringsgrenen till att vara processbaserad. Antalet uppgiftskategorier minskade betydligt, och näringsgrenarna uttrycks med hjälp av den nya klassificeringstypen. Samtidigt harmoniserades ansvarsområdets uppgiftsklassificering med de uppgiftsklassificeringar som regionförvaltningsverkens övriga ansvarsområden använder. Därför är utfallsuppgifterna för prestationerna och handläggningstiderna 2020–2022 inte helt jämförbara sinsemellan.

Företräde för grön omställning

Lagstiftning om att projekt som gäller grön omställning ska ges företräde vid regionförvaltningsverkens tillståndsbehandling trädde i kraft vid ingången av 2023. År 2023 beviljade regionförvaltningsverken företräde för sammanlagt 26 projekt och år 2024 för 21 projekt. Regionförvaltningsverkens erfarenheter av förfarandet med företräde var i huvudsak

goda. Projekten beviljades miljö tillstånd på mindre än ett år och de fördröjde inte behandlingen av andra tillståndsansökningar.

Regionförvaltningsverkens praxis har visat att det för att den nuvarande målsatta handläggningstiden på 12 månader ska hålla krävs noggrann beredning från sökandens sida samt att sökanden engagerar sig och aktivt deltar i processen.

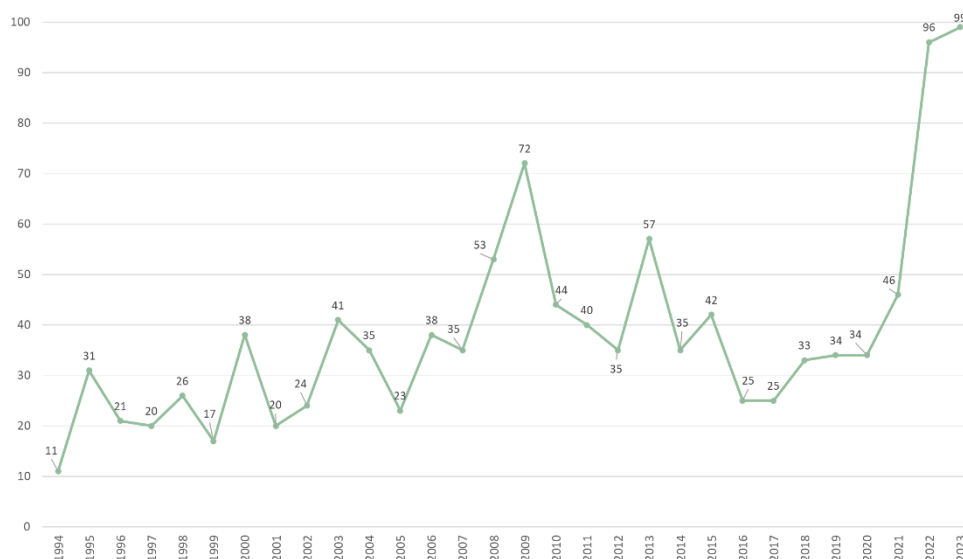
Exempel på handläggningstider: Vid Regionförvaltningsverket i Södra Finland har handläggningstiden varit i genomsnitt 7,7 månader. Den genomsnittliga handläggningstiden för de 8 ärenden som behandlats i ett företrädesförfarande vid Regionförvaltningsverket i Västra och inre Finland har varit 9,46 månader från det att ärendet blev anhängigt till den dag då beslutet meddelades.

Under perioden 2020–2023 anhängiggjordes vid Vasa förvaltningsdomstol sex besvär ärenden som gäller beslut om miljö tillstånd samt ett vattentillståndsärende i skyndsam behandling. Dessa sju ärenden avgjordes 2023–2024. År 2024 (per 5.11) har det inletts 22 ärenden som omfattats av skyndsam behandling och som hört till ärendegrupperna Miljö tillstånd/metallindustri, Utnyttjande av vattenkraft samt Övriga tillstånds ärenden som är föremål för gemensam behandling enligt miljöskyddslagen och vattenlagen. I dessa 22 ärenden har det anförts besvär över sammanlagt fyra beslut av olika regionförvaltningsverk, dvs. över samma beslut har det inkommit flera besvär som behandlas gemensamt.

Högsta förvaltningsdomstolen hade fram till den 29 oktober 2024 i skyndsam behandling behandlat ett besvär ärende som gäller miljö tillstånd, och ett besvär ärende som gäller tillstånd enligt vattenlagen är anhängigt. I dessa siffror ingår inte besvär ärenden som gäller planer och som beviljats företräde.

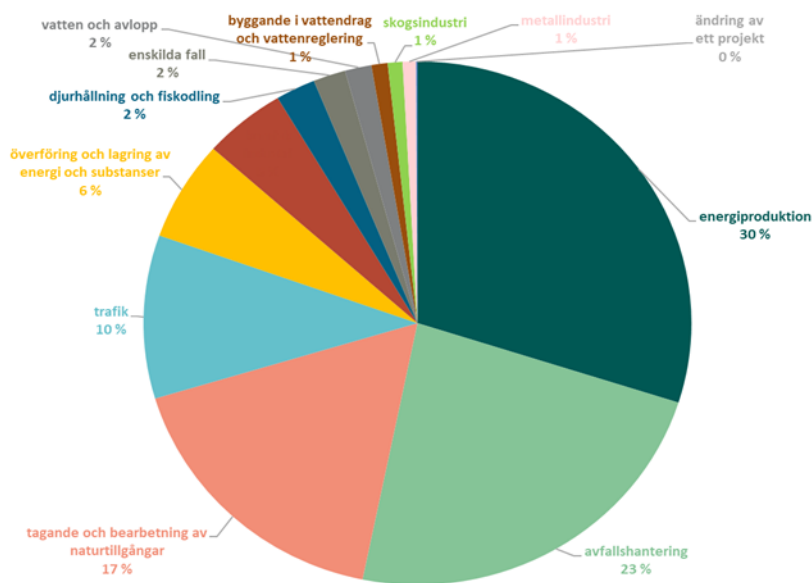
Uppgifter om antalet MKB-förfaranden och deras varaktighet

Från det att MKB-lagen trädde i kraft fram till utgången av 2023 hade det inletts 1150 MKB-förfaranden. Antalet projekt som genomgått miljökonsekvensbedömning har varit i genomsnitt 30–50 varje år. Ett undantag är 2009, då förfaranden inleddes i fråga om 72 projekt. Under de senaste åren har den gröna omställningen ökat antalet MKB-förfaranden i fråga om projekt för förnybar energi. Största delen av dessa projekt har varit vindkraftverk. År 2023 inleddes sammanlagt 99 MKB-förfaranden. År 2023 rapporterade närings-, trafik- och miljöcentralerna att de avgett utlåtande om programmet för miljökonsekvensbedömning i fråga om 110 projekt.

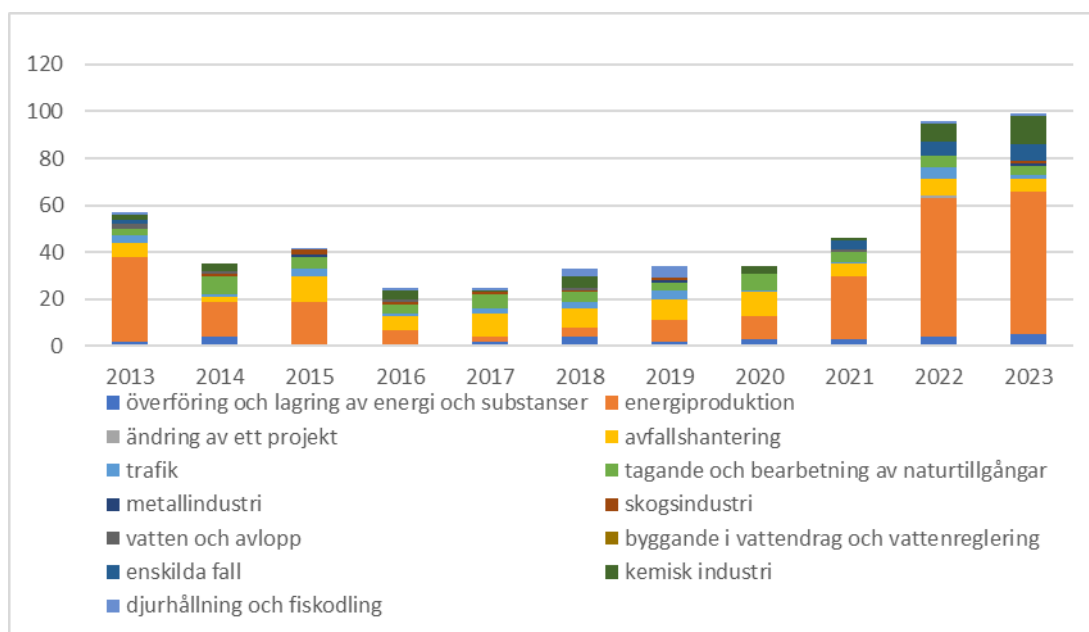
Figur 3. Antalet MKB-förfaranden som inleddes åren 1994–2023. Antalet projekt som genomgått miljökonsekvensbedömning är i genomsnitt 30–50. År 2009 inleddes MKB-förfaranden i fråga om 72 projekt, och år 2023 var antalet 99. Källa: Finlands miljöcentral; i fråga om 2022 och 2023 närings-, trafik- och miljöcentralernas och arbets- och näringsministeriets svar på miljöministeriets enkät den 10 juli 2024.

Den vanligaste typen av projekt under perioden 1994–2023 var projekt för energiproduktion (344 inledda MKB-förfaranden), som under loppet av 2022 ersatte avfallshantering (268) som det vanligaste fokusområdet för projekt. De tre andra vanligaste fokusområdena för projekt var tagande och bearbetning av naturtillgångar (197), trafik (116) samt överföring och lagring av energi och substanser (71). Mer sällsynta var projekt avseende kemisk industri (56), djurhållning och fiskodling (27), vatten och avlopp (18), byggande i vattendrag och vattenreglering (11), skogsindustri (10) och metallindustri (9).

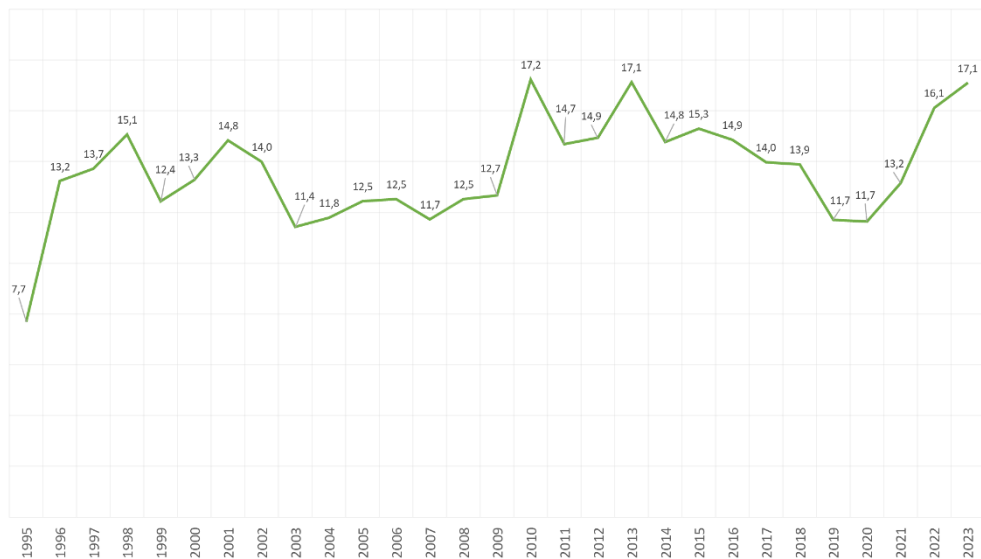
Figur 4. MKB-förfaranden som inleddes 1994–2023, enligt typ av projekt. Projekt för energiproduktion utgör 30 procent, projekt för avfallshantering 23 procent, projekt för tagandet och bearbetning av naturtillgångar 17 procent och trafikprojekt 10 procent av alla anhängiga projekt som genomgått miljökonsekvensbedömning. Källa: Finlands miljöcentral; i fråga om 2022 och 2023 närings-, trafik- och miljöcentralernas och arbets- och näringsministeriets svar på miljöministeriets enkät den 10 juli 2024.

Vilken typ av projekt som varit mest frekvent i de MKB-förfaranden som inletts har varierat under perioden 2013–2023. Antalet anhängiga projekt som gäller energiproduktion har under detta intervall ökat sedan 2017 (figur 5). Projekt som gällde energiproduktion var den vanligaste typen av projekt även år 2013 (36). Under granskningsintervallet inleddes allra flest projekt av denna typ år 2022 (59) och 2023 (61).

Figur 5. MKB-förfaranden som inleddes 2013–2023, enligt typ av projekt. Källa: Finlands miljöcentral; i fråga om 2022 och 2023 närings-, trafik- och miljöcentralernas och arbets- och näringsministeriets svar på miljöministeriets enkät den 10 juli 2024.

Mediantiden för varaktigheten av samtliga MKB-förfaranden som avslutades före utgången av 2023 (51) var 17,1 månader. Detta är en ökning jämför med de två föregående åren: 2022 var nämligen mediantiden 16,1 månader och året innan 13,2 månader (figur 6). MKB-förfarandenas varaktighet har tenderat att bli längre under de senaste åren, men varaktigheten korrelerar snarare med typen av projekt, dvs. vad projektet avser, än med kontaktmyndigheten. Att förfarandena tar allt längre tid kan också delvis förklaras av det ökade antalet MKB-förfaranden som tillämpats under de senaste åren. Medianen för varaktigheten av MKB-förfarandena ligger nu nära nivån åren 2010 och 2013 då MKB-förfarandenas varaktighet varit som längst under kontrollperioden. Förfarandets varaktighet räknas från den tid då bedömningsprogrammet inleds till den tidpunkt då den motiverade slutsatsen meddelas. Detta inkluderar den tid som den projektansvarige använder för att utarbeta miljökonsekvensbeskrivningen.

Figur 6. Mediantiden för MKB-förfarandenas varaktighet (månader) 1995–2023 enligt det år då förfarandet avslutades. Källa: Finlands miljöcentral; i fråga om 2022 och 2023 närings-, trafik- och miljöcentralernas och arbets- och näringsministeriets svar på miljöministeriets enkät den 10 juli 2024.

Projekt som genomgått MKB-förfarandet utgör endast en liten del av de projekt för vilka miljötillståndsbeslut har meddelats. Åren 2018–2022 utgjorde besluten om projekt som genomgått miljökonsekvensbedömning 3–7 procent av samtliga miljötillståndsbeslut som meddelades av regionförvaltningsverket. I fråga om projekt som genomgått miljökonsekvensbedömning och för vilka det beviljats vattentillstånd finns det ingen statistik.

Tabell 6. Antalet av regionförvaltningsverket meddelade tillståndsbeslut var mellan 442 och 629 under perioden 2018–2022. Bland de projekt för vilka det meddelades ett miljötillståndsbeslut var antalet projekt som genomgått miljökonsekvensbedömning 19–29 under samma period. Eftersom statistiken inte innefattar ärenden som gäller ersättning och förvaltningstvång, begäranden om omprövning eller anmälningsärenden kan siffrorna avvika från regionförvaltningsverkens kontrolluppgifter. Källa: Finlands miljöcentral.

År	2018	2019	2020	2021	2022
Miljötillstånd, st.	619	629	502	511	442
Miljötillstånd som innefattat MKB, st.	26	19	22	29	32

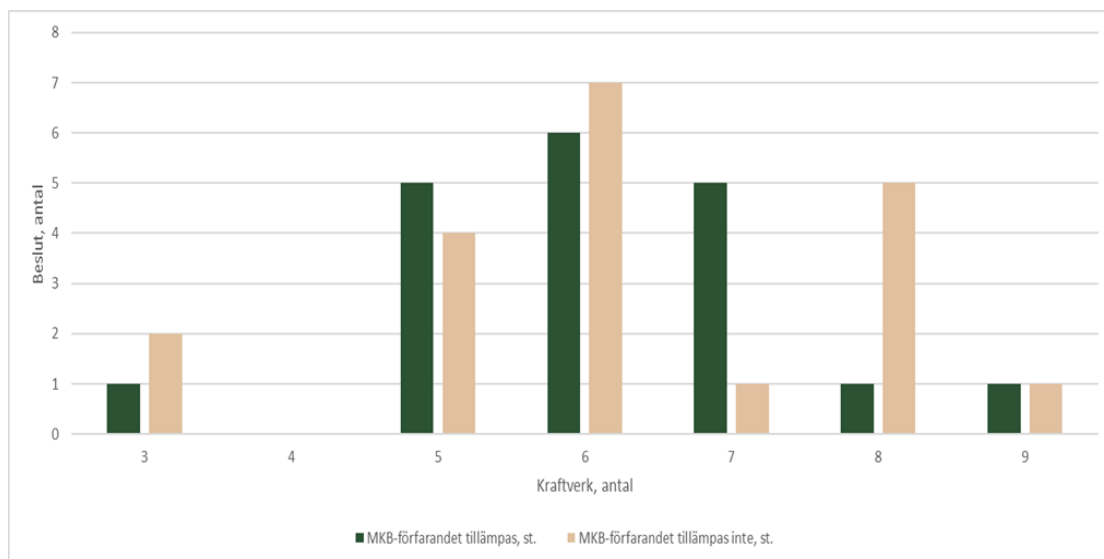
Antalet projekt som genomgått miljökonsekvensbedömning och för vilka miljötillståndsbeslut meddelades var mellan 19 och 29 under perioden 2018–2022. Av dessa var 10–15 nya projekt. Antalet ändringsprojekt var 12–20, med undantag för 2019 då miljötillstånd beviljades för endast fyra ändringsprojekt. Under dessa år gällde 55 procent av de miljötillståndsbeslut som meddelades för projekt som genomgått miljökonsekvensbedömning ändringsprojekt.

Tabell 7. Antalet miljötillståndsbeslut som meddelades för nya projekt som genomgått ett MKB-förfarande var 10–15 under perioden 2018–2022. Under samma period var antalet tillståndsbeslut som meddelades för ändringar av projekt mellan 12 och 20, med undantag för 2019 då miljötillståndsbeslut meddelades för fyra ändringsprojekt. Eftersom statistiken inte innefattar ärenden som gäller ersättning och förvaltningstvång, begäranden om omprövning eller anmälningsärenden kan siffrorna avvika från regionförvaltningsverkens kontrolluppgifter. Källa: Finlands miljöcentral.

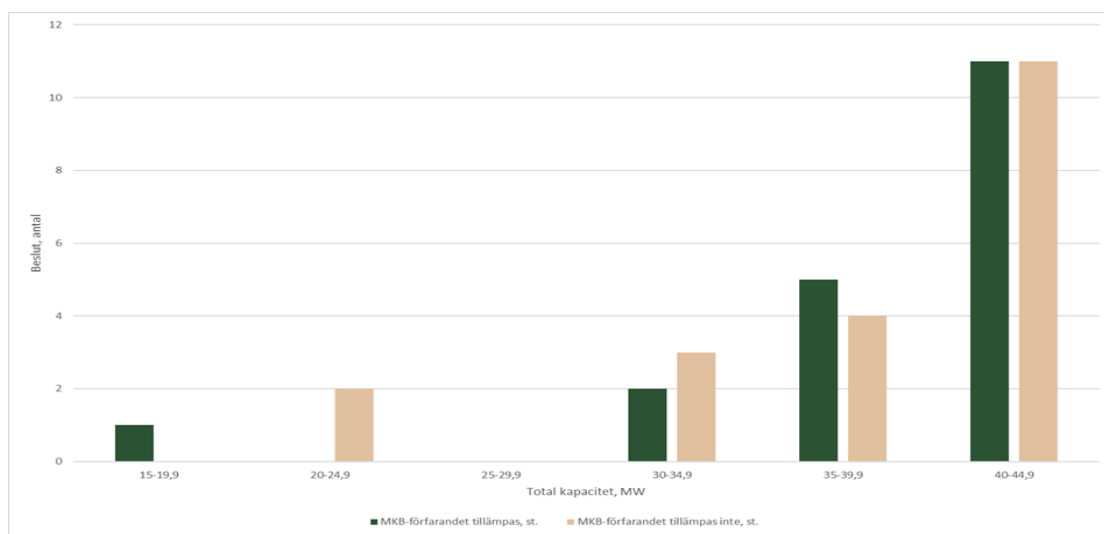
År	2018	2019	2020	2021	2022
Nytt projekt	10	15	10	10	12
Ändring av ett projekt	16	4	12	19	20

Antalet projekt som förutsätter miljötillstånd och som genomgått miljökonsekvensbedömning varierar från år till år eller över längre perioder på grund av variationen beträffande den vanligaste typen av projekt vid varje given tidpunkt (se t.ex. figur 5). I genomsnitt är andelen projekt för vilka det behövs miljötillstånd cirka 60–80 procent av samtliga projekt som genomgått miljökonsekvensbedömning. Under de senaste åren har en stor del av MKB-förfarandena dock gällt energiproduktion, och då har andelen projekt som förutsätter miljötillstånd och som genomgått miljökonsekvensbedömning varit cirka 30 procent.

Den 1 mars 2024 pågick 135 MKB-förfaranden som gällde vindkraft. Största delen av projekten har inletts på basis av projektförteckningen. I fråga om vindkraft fattades det åren 2019–2023 cirka 39 beslut i ett enskilt fall, av vilka cirka 19 förutsatte ett MKB-förfarande. Hur besluten fördelas enligt antalet vindkraftverk och kraftverkens kapacitet framgår av figurerna 7 och 8.

Figur 7. Antalet beslut av NTM-centralerna om tillämpning av MKB-förfarandet enligt antalet kraftverk under perioden 1.2.2019–31.12.2023. Staplarna visar beslut om att MKB-förfarandet ska tillämpas (grönt) och beslut om att MKB-förfarandet inte ska tillämpas (brunt).

Figur 8. Antalet beslut av NTM-centralerna om tillämpning av MKB-förfarandet enligt kraftverkens kapacitet (MW) under perioden 1.2.2019–31.12.2023. Staplarna visar beslut om att MKB-förfarandet ska tillämpas (grönt) och beslut om att MKB-förfarandet inte ska tillämpas (brunt).

Uppgifter om antalet Naturbedömningar

I det följande anges uppgifter om antalet förfaranden för Naturbedömning enligt naturvårdslagen som genomfördes av närings-, trafik och miljöcentralerna 2018–2023. Dessutom anges antalet Naturbedömningar som gjorts i samband med ett MKB-förfarande

samt bland dem också antalet Naturabedömningar som gällt projekt för vilka det sannolikt också har krävts miljötillstånd från regionförvaltningsverket och/eller tillstånd enligt vattenlagen. Uppgifterna gäller både beslut som fattats med stöd av 1996 års naturvårdslag och beslut som fattats med stöd av den gällande naturvårdslagen.

Tabell 8. Antalet Naturabedömningar (65 § i 1996 års naturvårdslag, 35 § i gällande naturvårdslag) 2018–2023 samt bland dem antalet Naturabedömningar som gäller projekt för vars genomförande det sannolikt också har krävts miljötillstånd från regionförvaltningsverket och/eller tillstånd enligt vattenlagen. (OBS! Naturabedömningen antecknas i tabellen enligt det år då bedömningsförfarandet avslutades. I tabellen antecknas inte Naturabedömningar som gjorts i samband med ett MKB-förfarande.) Källa: Närings-, trafik- och miljöcentralernas svar på miljöministeriets enkät den 16 februari 2024.

	Naturabedömningar						Naturabedömningar som gäller projekt för vars genomförande det sannolikt också har krävts tillstånd av regionförvaltningsverket					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018	2019	2020	2021	2022	2023
NTM-centralerna sammanlagt	29	32	27	26	27	41	15	13	7	3	7	5

Tabell 9. Antalet Naturabedömningar som gjorts i samband med ett MKB-förfarande (65 § 4 mom. i 1996 års naturvårdslag, 35 § 4 mom. i gällande naturvårdslag) åren 2018–2023 samt bland dem antalet Naturabedömningar som gäller projekt för vars genomförande det sannolikt också har krävts miljötillstånd från regionförvaltningsverket och/eller tillstånd enligt vattenlagen. (OBS! Naturabedömningen antecknas i tabellen enligt det år då MKB-förfarandet avslutades.) Källa: Närings-, trafik- och miljöcentralernas svar på miljöministeriets enkät den 16 februari 2024.

	Naturabedömningar som gjorts i samband med ett MKB-förfarande (totalt)						Naturabedömningar som gjorts i samband med ett MKB-förfarande och som gäller projekt för vars genomförande det sannolikt också har krävts tillstånd av regionförvaltningsverket					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018	2019	2020	2021	2022	2023
NTM-centralerna sammanlagt	4	3	6	9	9	42	2	3	1	3	4	9

Tillståndsärenden som behandlas vid Säkerhets- och kemikalieverket

I Säkerhets- och kemikalieverkets bokslut för 2023 anges volymerna för verkets största prestationsgrupper. Antalet tillstånd och anmälningar som gällde industriella investeringsprojekt var 195. Det inleddes färre sådana ärenden än året innan, och antalet anhängiga ansökningar och antalet beslut minskade. Antalet ansökningar påverkas delvis av att

de projekt som gäller den gröna omställningen ännu är i planerings- och beredningsfasen, men antalet ansökningar förutspås öka i framtiden.

Behandlingen av tillstånd enligt gruvlagen var enligt bokslutet på samma nivå som tidigare år, vilket innebär att 337 beslut meddelades. Vid utgången av 2023 var sammanlagt 705 ansökningar som gällde gruvärenden anhängiga (688 ansökningar vid utgången av 2022). Handläggningstiderna är långa, och på grund av det stora antalet anhängiga ärenden, verkställandet av ändringarna av gruvlagen samt oförutsedda förändringar i personalresurserna överskrider handläggningstiderna Säkerhets- och kemikalieverkets målsatta tidsfrister.

2.2.3 Behandling av besvärärenden vid förvaltningsdomstolarna

Behandlingen av besvär som gäller tillståndsbeslut och förpliktande beslut enligt miljöskyddslagen och vattenlagen har koncentrerats till Vasa förvaltningsdomstol. Besvärärenden enligt naturvårdslagen behandlas vid alla regionala förvaltningsdomstolar. Besvärärenden enligt marktäktslagen behandlas vid alla regionala förvaltningsdomstolar, men besvär över ärenden som avgjorts vid gemensam behandling enligt miljöskyddslagen och marktäktslagen anförs hos Vasa förvaltningsdomstol.

Tabell 10. Uppgifter om antalet ärenden och om handläggningstiderna under perioden 2021–2023 som baserar sig på Vasa förvaltningsdomstols verksamhetsberättelser.

Ärende/år	Anhängiga i början av perioden			Inkomna under perioden			Avgjorda under perioden			Anhängiga vid slutet av perioden			Genomsnittlig handläggningstid, månader		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Miljöskydd	421	401	287	231	182	153	262	297	243	390	286	197	21,4	21,1	20,0
Vattenförsörjning	214	199	174	87	84	113	99	109	105	202	174	182	23,4	28,4	24,4
Ärenden som gäller i miljöskyddslagen och vattenlagen avsedd gemensam behandling	58	77	47	33	14	14	77	44	15	77	47	46	31	24,5	29,6
Ärenden som gäller i miljöskyddslagen och marktäktslagen avsedd gemensam behandling	78	78	69	39	41	41	39	39	44	78	69	66	23,7	26,4	19,7

Samtliga sex förvaltningsdomstolar på det finländska fastlandet, dvs. Östra Finlands, Åbo, Vasa, Helsingfors, Norra Finlands och Tavastehus förvaltningsdomstolar, behandlar ärenden enligt naturvårdslagen. Enligt förvaltningsdomstolarnas diarium omfattar ”Naturvård”

ärendegrupperna Djurskydd, Marktäktsärenden, Byggnadsskydd, Ärenden enligt naturvårdslagen, Nätverket Natura 2000 och Övriga ärenden som gäller naturvård. I vissa förvaltningsdomstolar har Natura 2000-ärenden statistikförts separat och i vissa förvaltningsdomstolar används inte ärendegruppen ”Övriga ärenden som gäller naturvård”. Av relevans med tanke på propositionen är ärendegruppen "Ärenden enligt naturvårdslagen (förutom nätverket Natura 2000)". Nedan anges statistiska uppgifter om antalet ärenden som statistikförts enligt denna ärendegrupp.

Förvaltningsdomstolarnas statistikuppgifter kan inte i fråga om innehållet ytterligare specificeras utifrån diarieuppgifterna. I denna proposition bedöms det att endast en del av fallen gäller beslut om undantag enligt naturvårdslagen, i fråga om vilka det ovan i tabell 3 ges uppgifter som baserat sig på en enkät hos närings-, trafik- och miljöcentralerna.

Tabell 11. Statistiska uppgifter för Östra Finlands, Åbo, Vasa, Helsingfors, Norra Finlands och Tavastehus förvaltningsdomstol om ärenden under ärendegruppen ”Ärenden enligt naturvårdslagen” under kategorin Naturvård. Källa: Östra Finlands, Åbo, Vasa, Helsingfors, Norra Finlands och Tavastehus förvaltningsdomstol.

Naturvård/Ärendegruppen Ärenden enligt naturvårdslagen	Anhängiga i början av året	Inkomna	Avgjorda	Anhängiga vid slutet av perioden	Variation i genomsnittlig handläggningstid/förv.domstol /mån.
2023	26	13	23	16	5,1–15,5
2022	19	30	21	28	6,3–22
2021	11	20	12	16	1,3–25,6
2020	21	13	22	11	6,6–28,8

Den genomsnittliga handläggningstiden för samtliga förvaltningsdomstolsärenden ökade från 7,4 månader 2020 till 9,3 månader 2023. Enligt statsrådets redogörelse för rättsvården 2022:67 kan den målsatta handläggningstiden vid förvaltningsdomstolarna anses vara 7 månader. Vid Vasa förvaltningsdomstol, hos vilken ärenden enligt miljöskyddslagen och vattenlagen har koncentrerats, var andelen brådskande ärenden av de ärenden som kom in 2023 49 procent, och andelen brådskande ärenden av de avgjorda ärendena 43 procent. Handläggningstiden vid Vasa förvaltningsdomstol var år 2023 5,9 månader i brådskande ärenden och 17,3 månader i icke-brådskande ärenden. Handläggningstiden för icke-brådskande ärenden vid Vasa förvaltningsdomstol överskrider avsevärt, med 5,7 månader, det motsvarande tal som beskriver det samlade läget vid samtliga förvaltningsdomstolar. Handläggningstiderna för icke-brådskande ärenden ökade i fråga om samtliga förvaltningsdomstolar med tre månader från 2020 (8,9 mån.) till 2023 (11,9 mån.).

I Vasa förvaltningsdomstol har sammanlagt 20 miljö- och vattenärenden som anhängiggjorts 2024 och som hänför sig till tre olika överklagbara beslut samt ett separat ärende som gällde en generalplan klassificerats under nyckelordet grön omställning. Även vid Ålands förvaltningsdomstol är krävande miljö- och planläggningsärenden anhängiga. Handläggningstiden för dessa ärenden förlängs av att det vid Ålands förvaltningsdomstol inte finns sakkunniga som ledamöter vid behandlingen av miljöärenden, vilket är fallet vid Vasa förvaltningsdomstol.

2.3 Tidigare utredningar, undersökningar och utvecklingsprojekt

2.3.1 Utveckling av statens regionförvaltning

Den nuvarande statliga regionförvaltningen infördes i och med den reform av regionförvaltningen (den s.k. ALKU-reformen) som trädde i kraft vid ingången av 2010. Det allmänna målet för den omläggning av regionförvaltningen som då genomfördes var att åstadkomma en statlig regionförvaltning som är medborgar- och servicetagarorienterad samt fungerar effektivt och ger resultat. Reformen skulle också stärka och utvidga landskapsförbundens roll och ställning i regionutvecklingen och främja samarbetet mellan statens regionala förvaltning och landskapsförbunden.

Genom regionförvaltningsreformen samlades länsstyrelsernas, arbets- och näringscentralernas, de regionala miljöcentralernas, vägdistriktens och arbetarskyddsdistriktens arbetarskyddsbyråers uppgifter hos två statliga myndigheter med flera verksamhetsområden, nämligen regionförvaltningsverken och närings- trafik- och miljöcentralerna. På Åland fungerar Statens ämbetsverk på Åland som statlig regionförvaltningsmyndighet.

Till regionförvaltningsverken överfördes uppgifter från länsstyrelsen, de regionala miljöcentralerna, miljötillståndsverken och arbetarskyddsdistriktens arbetarskyddsbyråer. Regionförvaltningsverken främjar regional jämlikhet genom att sköta verkställigheten, styrningen och tillsynen av lagstiftningen. Närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgifter består av de uppgifter som tidigare sköttes av arbets- och näringslivscentralerna, de regionala miljöcentralerna, länsstyrelserna och vägdistriktet. Närings-, trafik- och miljöcentralerna främjar den regionala utvecklingen genom att sköta statsförvaltningens verkställighets- och utvecklingsuppgifter i regionerna.

Juha Sipiläs regering inledde 2016 ett nytt reformprojekt avseende statens regionförvaltning. Syftet med den reformen var att vid sidan av separata landskap inrätta Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet (då kallad LUOVA-myndigheten), som skulle inleda sin verksamhet den 1 januari 2019. Tanken var att det nya ämbetsverket skulle trygga de grundläggande fri- och rättigheterna och bevaka allmänintresset och sköta tillstånds-, styr- och tillsynsuppgifter inom social- och hälsovården, undervisnings- och kulturväsendet, miljön samt arbetarskyddet. Uppgifter som sköttes av regionförvaltningsverken, närings-, trafik- och miljöcentralerna, utvecklings- och förvaltningscentret, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira och Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt Mela skulle enligt förslaget koncentreras hos det nya ämbetsverket. Avsikten var att skapa en ny typ av statlig tillstånds-, styr- och tillsynsmyndighet med riksomfattande, enhetlig och kundorienterad regional verksamhet nära kunden. I reformen ingick dessutom förslag om överföring av vissa uppgifter till de nya landskap som skulle inrättas, särskilt i fråga om vattenhushållning och fiskerinäring samt jordbruksförvaltning. Utgångspunkterna för denna föregående regionförvaltningsreform var delvis de samma som i den regionförvaltningsreform som nu är under beredning, även om avsikten då var att också inrätta en landskapsförvaltning. Regeringens proposition förföll.

2.3.2 Strukturell integrering av statens miljöförvaltning

En sammanslagning av statens tillstånds- och tillsynsmyndighetsfunktioner har ofta föreslagits som ett sätt att främja att tillstånd för investeringar behandlas utan fördröjning (se exempelvis utredningen Effektivt tillståndsförfarande för investeringar inom den inställda tidsgränsen; Statsrådets utrednings- och forskningsprojekt 2020:29, [julkaisut.valtioneuvosto.fi](https://www.valtioneuvosto.fi), referat på svenska) Det har även bedömts att om de miljörelaterade uppgifterna koncentrerades till ett enda ämbetsverk skulle detta förtydliga läget också ur kundernas synvinkel och göra det lättare för

kunderna att utträta ärenden (Rainio 2012). I slutrapporten för ett projekt som syftade till att utreda ämbetsverksstrukturen och uppgiftsfördelningen inom statens regionförvaltning, tillgänglig (på finska) på adressen [valtioneuvosto.fi/hankkeet_med_identifiseringskod VM094:00/2021](https://valtioneuvosto.fi/hankkeet_med_identifiseringskod_VM094:00/2021), konstaterades det att inrättandet av ett nationellt ämbetsverk möjliggör såväl förvaltningsövergripande verksamhet som enhetlig verksamhet på riks nivå, och att det sätt på vilket tillståndsförfaranden och andra administrativa godkännandeförfaranden samt tillsynen organiseras på riks omfattande nivå har positiva effekter med tanke på jämlikhet och likabehandling och med tanke på handläggningstiderna och smidigare förfaranden.

Även riksdagen har i sitt svar RSv 188/2022 rd tagit ställning till nuläget för och utvecklingen av de miljörelaterade förfarandena. I miljöutskottets betänkande (MiUB 13/2022 rd), som ingår i riksdagens svar konstateras det att det för att miljöförfaranden ska genomföras smidigare är viktigt inte bara med tillräckliga resurser för myndigheterna och ett effektivt utnyttjande av digitaliseringen, utan också med en tydlig administrativ struktur som effektivt främjar utvecklingen och utnyttjandet av högklassig expertis, oberoende av var verksamheten bedrivs. Detta förutsätter enligt utskottets uppfattning att den expertis som gäller tillstånds- och tillsynsuppgifter slås samman till en modell för en nationell myndighet. Utskottet har välkomnat att miljöministeriet eftersträvar strukturella reformer för att samordna miljöfrågorna genom lagstiftning om ett enda serviceställe i miljö tillstånds ärenden, när ministeriet har föreslagit att det inrättas en tillstånds-, styr- och tillsynsmyndighet med riks omfattande behörighet och ansvar för uppgifterna inom både närings-, trafik- och miljöcentralernas och regionförvaltningsverkens ansvarsområde för miljö.

Utöver strukturella förändringar och ändringar i lagstiftningen är det enligt utskottet skäl att med hjälp av digitaliseringen och tillräckliga personalresurser snabba upp myndighetsbehandlingen av tillstånd och andra förfaranden för investeringar i den gröna omställningen. Likaså har riksdagens miljöutskott i sina utlåtanden 1/2023 rd och 2/2023 rd som faktorer som är väsentliga med tanke på ett välfungerande och smidigt miljö tillståndsförfarande utöver tidsenlig lagstiftning betonat vikten av administrativ klarhet, tillräckliga resurser för myndigheterna och ett effektivt utnyttjande av digitaliseringen och konstaterat att det är möjligt att uppnå verksamhetsmässiga och förfarandemässiga fördelar genom att koncentrera förvaltningen till en enda nationell miljömyndighet. De miljörelaterade tillståndsförfarandena är enligt utskottet en betydande faktor inte bara för uppnåendet av klimat- och naturmålen utan också med tanke på investeringar i grön omställning, en förutsägbar verksamhetsmiljö, ekonomisk tillväxt och hanteringen av miljörisiker. Utskottet har betonat att man i modellen med ett enda riks omfattande ämbetsverk effektivt kan främja utvecklingen och utnyttjandet av högklassig expertis oberoende av var verksamheten bedrivs.

2.3.3 Arbetet för att utveckla tillståndsförfarandena

Möjligheterna att utveckla de miljörelaterade tillståndsförfarandena har under det senaste årtiondet utretts i flera forsknings- och utredningsprojekt. År 2015 lämnade en utvärderingsgrupp under ledning av minister Lauri Tarasti en rapport om åtgärder för smidigare och effektivare miljöförfaranden (*Ympäristömenettelyjen sujuvoittaminen ja tehostaminen*, sammandrag på svenska). Gruppens arbete gick ut på att analysera olika effektiviseringsåtgärder inom miljölagstiftningen för att investerings- och näringslivsprojekt ska kunna avancera smidigt och effektivt utan att man ger avkall på miljöskyddsmålen. I rapporten identifierades ett klart behov av att minska överlappande förfaranden i den lagstiftning som gäller användningen av miljön och ett behov av bättre samordning av förfarandena. I rapporten rekommenderades en grundligare utredning av för- och nackdelarna av en samordning av olika miljörelaterade tillståndsförfaranden enligt principen om ett enda serviceställe.

År 2016 genomfördes en utredning om genomförandet av principen om ett enda serviceställe i miljöfrågor (*Yhden luukun periaatteen toteuttaminen ympäristöasioissa*). Den togs fram av Östra Finlands universitet och Enlawin Consulting Oy (Publikationsserie för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 29/2016, referat på svenska). I utredningen föreslås det att principen om ett enda serviceställe ska genomföras med hjälp av samordnande rättsregler och utveckling av e-tjänsterna. Till stöd för ett lagstiftningsprojekt kring detta utarbetade Finlands miljöcentral i samarbete med Östra Finlands universitet en utvärdering av lagstiftningsprojektet om ett enda serviceställe i miljöfrågor (*Ympäristöllisten lupamenettelyjen yhden luukun lainsäädäntöhankkeen vaikutusten arviointi*) (Publikationsserie för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 71/2017, referat på svenska). I utvärderingen granskades den halvtidsrapport om projektets riktlinjer för lagstiftningen (*Yhden luukun periaate ympäristöllisessä lupamenettelyssä, 3.5.2017*) som utarbetades under den tid som samordningslagen var under beredning. Dessa utredningar utgjorde grundvalen för den samordningslag som antogs 2019.

I det ovannämnda projektet för effektivt tillståndsförfarande för investeringar utredde möjligheterna att begränsa handläggningstiden för myndighetsåtgärder som avser tillstånd för investeringar (nya projekt och betydande ändringar av befintliga verksamheter) till högst ett år. I utredningen konstaterades det att regleringen av handläggningstiderna kan genomföras på många olika sätt. Regleringen kan basera sig på exempelvis en uppskattning av handläggningstiden och kommunikation om den eller på bestämmelser om tidsfrister för tillstandsbehandlingen, regler för beräkning av tiden, möjligheterna till undantag samt följderna av att tidsfristerna överskrids.

2.3.4 Förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (MKB)

Förhållandet mellan MKB-förfarandet och tillståndsförfarandet har granskats i flera olika utrednings- och utvecklingsprojekt. I Finlands miljöcentrals utredning från 2010 om MKB-förfarandets funktionsduglighet och utvecklingsbehov (Miljön i Finland 18/2010, referat på svenska) där MKB-lagens ändamålsenlighet utvärderades identifierade man behovet att utreda möjligheten att bedöma miljökonsekvenserna av ändringar och utvidgningar av befintliga projekt i samband med miljöstillståndsförfarandena. Det ansågs vara möjligt att utveckla ett sådant gemensamt förfarande, eftersom en del ändringar endast begränsas till insidan av byggnader, ändringar eller utvidgningar i regel inte anses ha nämnvärda miljökonsekvenser och eftersom alternativen till projekt i regel är synnerligen begränsade och tekniska. Däremot förhöll man sig i utvärderingen kritisk till en närmare samordning av MKB-förfarandet och tillståndsförfarandet, bland annat för att man då skulle gå miste om det som betraktas som den centrala styrkan i MKB-förfarandet, nämligen granskningen av olika alternativ och den aspekten att allmänheten i ett tidigt skede får kännedom om projekt. I utvärderingen av MKB-förfarandets funktion lyfte man också fram skillnaden mellan begreppet miljökonsekvenser enligt MKB-lagen och exempelvis miljöskyddslagen samt det faktum att en del av de uppgifter om miljöpåverkan som samlats in vid MKB-förfarandet inte beaktas i tillståndsprövningen vid tillståndsförfarandena enligt sektorslagarna.

Till följd av utvärderingen av MKB-förfarandets funktion tillsatte miljöministeriet för perioden 2012–2014 en arbetsgrupp med uppgift att utveckla kontaktmyndigheternas verksamhet. Arbetsgruppen granskade också samordningen av MKB-förfarandet och andra förfaranden. (Miljöministeriets rapporter 8/2015, rapport från arbetsgruppen för utvecklande av MKB-kontaktmyndigheternas verksamhet). Arbetsgruppens slutsatser överensstämde med utvärderingen av MKB-förfarandets funktion. I de flesta fall ansåg arbetsgruppen att en närmare samordning av MKB-förfarandet och miljöstillståndsförfarandet inte var möjlig, eftersom förfarandena skiljer sig från varandra till innehållet och tillämpas i olika faser av planeringen

och beredningen av ett projekt. Däremot ansågs arbetsgruppen att en närmare samordning vore möjlig i samband med ändringsprojekt, exempelvis projekt för ändring av industrianläggningar. I fråga om alternativ till projekt är handlingsutrymmet i regel snävt och de olika stegen i förfarandena ligger tidsmässigt nära varandra. Dessutom föreslog man som en utvecklingsåtgärd i syfte att stärka samordningen i förfarandena att tillståndsmyndigheten ges en starkare lagstadgad skyldighet att samarbeta med kontaktmyndigheten för att samordna MKB-förfarandet och miljötillståndsförfarandet.

Möjligheterna att samordna förfarandena har tidigare på uppdrag av miljöministeriet utretts av professor Erkki J. Hollo (Selvitys ympäristövaikutusten arviointimenettelyn integroimiseksi ympäristölupamenettelyyn, Helsingfors 2011).

Också i den ovannämnda rapporten från 2015 om åtgärder för smidigare och effektivare miljöförfaranden (*Ympäristömenettelyjen sujuvoittaminen ja tehostaminen*) som utarbetades av Lauri Tarastis utvärderingsgrupp behandlades i korhet förhållandet mellan miljökonsekvensbedömningen och tillståndsförfarandet. Utvärderingsgruppen ansåg det vara viktigt att resultaten av MKB-förfarandet utnyttjas mer effektivt vid miljörelaterade tillståndsförfaranden. I rapporten konstateras det att det inte förefaller finnas grunder för en mer omfattande samordning som en separat reform, med beaktande av att miljökonsekvensbedömningen har olika funktioner jämfört med tillståndsförfarandena samt med hänsyn till variationerna i fråga om helheten av tillstånd som krävs för sådana projekt för vilka miljökonsekvensbedömning måste göras och i fråga om den ordning i vilken tillstånden söks. Miljökonsekvensbedömningen syftar i större utsträckning än tillståndsförfarandena till att betjäna informationsproduktionen, projektplaneringen och hanteringen av konsekvenser. Utvärderingsgruppen föreslog dessutom att förhållandet mellan MKB-förfarandet och miljötillståndsförfarandet bedöms i den av miljöministeriet tillsatta arbetsgrupp som beredde revideringen av MKB-lagen.

År 2016 genomförde Regionförvaltningsverket i Södra Finland tillsammans med närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland ett försöks- och utvecklingsprojekt för bättre samordning av MKB-förfarandet och tillståndsförfarandena (Sujuvammat ympäristömenettelyt yhteistyöllä – YVA- ja lupamenettelyjen yhteyden vahvistaminen. Elinvoimaa alueelle 1/2017, Liisa Nyrölä, Ilona Joensuu, Arja Johansson, 2017, på finska). Enligt slutrapporten från projektet uppnås inte det grundläggande syftet med respektive förfarande, om man integrerar MKB-förfarandet med tillståndsförfarandena. Integrerade förfaranden skulle innebära att den projektansvarige blir tvungen att i MKB-fasen också bereda den detaljerade dokumentation som krävs för tillståndsansökan, vilket inte enligt rapporten skulle vara tidsmässigt eller tekniskt möjligt i de flesta projekt. Enligt rapporten kan det emellertid vara lämpligt att närmare sammanlänka de nuvarande MKB- och tillståndsförfarandena i fråga om sådana projekt som gäller ändringar av verksamheten där det bara finns ett möjligt sätt att genomföra projektet och där projektavgränsningen är densamma inom MKB-förfarandet och tillståndsförfarandet. Rapporten understryker vikten av samarbete mellan kontaktmyndigheten och tillståndsmyndigheten för att förfarandena ska löpa smidigt.

Det referensmaterial som tagits fram för MKB-kontaktmyndigheterna sågs över inom ramen för ett separat utvecklingsprojekt så att det skulle överensstämma med den nya MKB-lagen och publicerades för testanvändning på webbplatsen Ympäristö.fi/yva (MKB-kontaktmyndighetens referensmaterial 6.4.2021, på finska). I referensmaterialet finns också anvisningar för samordning av miljökonsekvensbedömningen och tillståndsförfarandet.

I en utredning om planläggning, MKB-förfarandet och tillståndsförfarandena som utarbetades på uppdrag av miljöministeriet (Kaavoitus-, YVA- ja lupamenettelyjen keskinäissuhteet ja

prosessien sujuvoittamismahdollisuudet keskitetyillä teollisuusalueilla. Selvitys ympäristöministeriölle 15.1.2024. Ismo Pölönen, Aleksi Heinilä & Heikki Salonen, på finska analyserades den miljölagstiftning som tillämpas på centraliserade industriområden (så kallade industriparke) och möjligheterna att utveckla lagstiftningen. Tyngdpunkten låg på de inbördes förhållandena mellan planläggningen, MKB-förfarandet och tillståndsförfarandena i centraliserade industriområden och på möjligheterna att göra processerna smidigare. I utredningen gjordes ingen mer ingående granskning av förhållandet mellan MKB-förfarandet och tillståndsförfarandet.

I fråga om miljökonsekvensbedömningarna lyfter man i utredningen fram möjligheten att låta upp fasen för bedömningsprogrammet i situationer där man redan har hunnit planlägga en industripark innan ett MKB-förfarande inleds. Enligt den modell som föreslås i utredningen ska ett program för miljökonsekvensbedömning behöva utarbetas endast om den projektansvarige begär det eller om kontaktmyndigheten av särskilda skäl kräver det. Som en alternativ möjlighet att göra MKB-förfarandet smidigare lyfter utredningen fram integrering av miljökonsekvensbedömningens slutfas i miljö tillståndsförfarandet. I denna modell genomförs den fas som innehåller miljökonsekvensbeskrivningen tidsmässigt samtidigt med ansökan om tillstånd. Detta anses möjliggöra väsentliga tidsbesparingar. En integration konstateras dock förutsätta att miljökonsekvensbeskrivningen och tillståndsansökningarna utarbetas på ett högklassigt sätt.

2.3.5 De nuvarande elektroniska systemen och e-tjänsterna

Regionförvaltningsverken har sedan 2017 haft ett elektroniskt miljö tillståndssystem. I systemet kan verksamhetsutövare göra och lämna in ansökningar om miljö tillstånd och tillstånd enligt vattenlagen i regionförvaltningens e-tjänst och vid behov komplettera ansökningarna. I samma system kan regionförvaltningsverket som tillståndsmyndighet sända beslut. Systemet har utvidgats till en servicehelhet som utöver de ovannämnda funktionerna också omfattar beredning och avgörande av tillståndsbeslut samt offentliggörande av ansökningshandlingar och beslut i Tillstånds- och informationstjänsten.

Datasystemet VAHTI utvecklades med början år 2003 som stöd för den tillsyn över miljöskyddet som utövas av närings-, trafik- och miljöcentralernas ansvarsområden för miljö och naturresurser. Allteftersom systemet har börjat bli tekniskt föråldrat har det från och med 2015 stegvis uppgraderats, och är nu datasystemet för övervakning och belastning YLVA. I dag består tjänsterna i YLVA av de anmälnings- och registreringsblanketter samt rapporterings- och övervakningsblanketter för tillsynsobjekt som finns i regionförvaltningens e-tjänst, av myndigheternas övervakningsdel (YLVA) och ärendehanteringssystemet USPA samt av de uppgifter i dataplattformen MYLLY som behövs för sammanställandet av rapporter. Tekniskt sett genomförs delar av såväl servicehelheten för tillstånd eLupa som servicehelheten YLVA på plattformar och i informationssystem som förvaltas av utvecklings- och förvaltningscentret, exempelvis på plattformen SPAv2 som erbjuder ärendehanteringsfunktioner (med regionförvaltningens e-tjänst som användargränssnitt) samt på den gemensamma plattformen för miljöskyddet (Y-plattformen) som betjänar miljömyndighetsverksamheten.

I fråga om registrerings- och anmälningsärenden kan verksamhetsutövarna på elektronisk väg sköta ärenden som gäller anteckning i avfallshanteringsregistret, återvinning av avfall vid markbyggnad, sanering av förorenad mark och förorenat grundvatten samt utredning av saneringsbehovet. Dessutom kan ärenden som gäller dikning, muddring och slätter anmälas elektroniskt. Verksamhetsutövarna kan på elektronisk väg i regionförvaltningens e-tjänst rapportera sådana uppgifter som ska anmälas enligt ett miljö tillstånd, beslut om anmälan eller en förordning om registrering.

I fråga om i naturvårdslagen avsedda undantag från fridlysning, vilka beviljas av närings-, trafik- och miljöcentralerna, kan kunderna använda sig av de elektroniska blanketterna i regionförvaltningens e-tjänst. En stor del av de elektroniska tjänsterna inom naturvården anlitas genom en allmän blankett i e-tjänsten.

Många tillstånd som beviljas av Säkerhets- och kemikalieverket är sådana att kunden kan sköta ärendet elektroniskt via regionförvaltningens e-tjänst. Kemikaliesäkerhetstillstånd söks via tjänsten Tillstånd och tillsyn.

År 2023 var antalet miljö- och vattentillstånd som söktes elektroniskt 256, vilket är cirka 34 procent av alla tillståndsansökningar som inleddes hos regionförvaltningsverken som miljö- och vattentillståndsmyndigheter. Övriga ansökningar har anhängiggjorts på blanketter och andra bilagor som sänts till registratorkontoret. De miljö- och vattentillståndsärenden som hör till regionförvaltningsverkets behörighet har integrerats i tjänsten Tillstånd och tillsyn. Syftet med integrationen är att möjliggöra att olika ansökningar som gäller projekt med inverkan på miljön lämnas in och behandlas samtidigt.

År 2023 utträttades mer än 9000 ärenden via servicehelheten YLVA. Verksamhetsutövare som med stöd av miljöskyddslagen är tillståndspliktiga, registreringspliktiga och anmälningspliktiga använder YLVA som kommunikationskanal vid utträttandet av ärenden. Dessutom använder närings-, trafik- och miljöcentralerna och kommunernas miljömyndigheter YLVA i sitt tillsynsarbete. Rapporter som sammanställts ur material i YLVA utnyttjas också av Finlands miljöcentral och Statistikcentralen.

De kommunala miljö- och byggnadstillsynsmyndigheternas lösningar i fråga om e-tjänsterna varierar beroende på kommunen. Exempelvis utnyttjar 185 kommuner den kommersiella tjänsten Lupapiste.fi som e-tjänst. Dessutom finns det kommuner som använder någon annan kommersiell lösning eller en egen lösning för e-tjänster. De e-tjänstlösningar som beskrivs ovan används mer allmänt i uppgifterna inom den kommunala byggnadstillsynen än i uppgifterna inom den kommunala miljö- och vattenförvaltningen. Endast 14 procent av kommunerna använder elektroniska system för skötseln av de kommunala miljö- och vattenförvaltningsuppgifterna. Vissa kommuner har inga e-tjänster för dessa ändamål.

2.4 Bedömning av nuläget

2.4.1 Enhetliga miljörelaterade tillståndsförfaranden

En förutsättning för att ett projekt eller en verksamhet som påverkar miljön ska kunna inledas är att det för projektet har beviljats ett eller flera miljörelaterade tillstånd, som kan grunda sig på olika lagar och eventuellt hör till olika myndigheters behörighet. Dessutom kan inledandet av ett projekt kräva tillstånd eller andra beslut av myndigheter inom andra förvaltningsområden. Bland de centrala miljörelaterade förfarandena hör till regionförvaltningsverkens och närings-, trafik- och miljöcentralernas behörighet uppgifter enligt miljöskyddslagen, vattenlagen, naturvårdslagen och MKB-lagen. Säkerhets- och kemikalieverket är behörig myndighet enligt gruvlagen och kemikaliesäkerhetslagen. Den kommunala miljö- och vattenförvaltningsmyndigheten är behörig myndighet i tillståndsärenden enligt marktäktlagen och i sådana miljö- och vattentillståndsärenden som enligt miljöskyddslagen ankommer på myndigheten. Den kommunala byggnadstillsynsmyndigheten är behörig i fråga om tillstånd som gäller byggande. Utöver tillståndsförfarandena förutsätts det ofta också att projektet eller verksamheten är förenliga med den planläggning som hör till kommunens behörighet (i fråga om landskapsplaner till landskapsförbundets behörighet).

Miljörelaterade tillståndsförfaranden som grundar sig på olika lagar har delvis slagits samman genom bestämmelser om exempelvis gemensam behandling av tillståndsansökningar enligt miljöskyddslagen och vattenlagen samt miljöskyddslagen och marktäktslagen, till den del tillstånden hör till samma tillståndsmyndighets behörighet. Exempelvis i fråga om miljötillstånd är antingen regionförvaltningsverket eller den kommunala myndigheten tillståndsmyndighet. Utöver bestämmelserna om gemensam behandling möjliggör samordningslagen som trädde i kraft 2020 en tidsmässig samordning av vissa tillståndsförfaranden. Till skillnad från gemensam behandling tillämpas samordning på tillstånd som hör till olika myndigheters behörighet. MKB-lagen innehåller å sin sida bestämmelser om exempelvis genomförandet av ett bedömningsförfarande i samband med utarbetandet av en plan på det sätt som föreskrivs i lagen om områdesanvändning samt bestämmelser om samordning av utredningsbehov som baserar sig på olika lagar och som gäller samma projekt. Dessutom föreskrivs det i naturvårdslagen att MKB-förfarandet och Naturbedömningen i regel ska genomföras samtidigt.

Trots dessa ändringar gör varje behörig myndighet med stöd av olika lagar oftast en självständig tillståndsprövning. Växelverkan mellan myndigheterna sker i regel genom ett remissförfarande. Eftersom myndigheterna agerar självständigt kan ansvaret för förfarandena för förhandskontroll av projekt eller för förfarandeprocessen vara bristfälligt. I och med att förfarandena är av varierande slag, sker separat från varandra och tidsmässigt infaller vid olika tidpunkter kan det uppstå problem för såväl den verksamhetsutövare som ansökt om tillstånd som för andra parter eller för enskilda som orsakas olägenhet, som ska höras om samma projekt i samband med flera olika förfaranden och i flera omgångar.

Tillståndsförfarandenas antal, varaktighet, smidighet och förutsägbarhet påverkar på olika sätt exempelvis arbetsmängden och kostnaderna för miljöförvaltningen och den administrativa bördan för företagen, enskildas möjligheter till delaktighet samt kvaliteten på och transparensen i beslutsfattandet.

Bestämmelserna om de olika behandlingsfaserna för tillståndsansökan är delvis rätt enhetliga i de lagar som gäller olika tillstånd. Bestämmelserna om tillståndsförfarandet och om deltagande och ändringssökande har exempelvis i stort sett samma innehåll i miljöskyddslagen, vattenlagen och gruvlagen, även om det också finns skillnader. Däremot skiljer sig till exempel motsvarande bestämmelser i lagen om områdesanvändning och bygglagen mycket från de ovannämnda lagarna, och i förfarandena enligt naturvårdslagen iakttas i huvudsak de allmänna bestämmelserna i förvaltningslagen. Variationen i bestämmelserna om förfarandena beror förutom på att de har utfärdats vid olika tidpunkter också på tillståndsärendets art och de olika konsekvenserna av den verksamhet som regleras. Även kretsen av delaktiga i tillståndsförfarandet behöver inom varje förfarande vara så stor att den omfattar dem som de facto påverkas av den verksamhet som ska avgöras vid förfarandet. Exempelvis när det gäller tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen berör konsekvenserna, utöver de naturvärden som ska skyddas, mera sällan någon annan än sökanden.

Information om att ett tillståndsförfarande har inletts kan ges och hörande om ansökningarna hållas på olika sätt i olika förfaranden. Andra än de parter eller de enskilda som orsakas olägenhet eller sammanslutningar som företräder dem hörs på bred front inom en del tillståndsförfaranden, medan det i andra tillståndsärenden i praktiken bara är sökanden som hörs. Det finns också lagspecifika skillnader i vart sökandet av ändring i beslut styrs och i hur besvärsrätten bestäms. När det gäller tillståndsbeslut enligt miljöskyddslagen och vattenlagen är Vasa förvaltningsdomstol första besvärinstans. Där finns sådan naturvetenskaplig och teknisk expertis för beredningen och meddelandet av beslut som föreskrivits särskilt. När det gäller andra tillståndsärenden styrs ändringssökandet enligt det ställe där verksamheten är

förlagd till den regionalt behöriga förvaltningsdomstolen. Även omfattningen av besvärsrätten eller grunderna för hur den bestäms kan variera i tillståndsbeslut enligt olika lagar.

Även om skillnaderna mellan de miljörelaterade tillstånds- och förfarandebestämmelserna delvis är motiverade, är regleringen i den nuvarande förvaltningsstrukturen ofta komplicerad och svårtolkad. Förfarandebestämmelserna i olika lagar har i viss mån samordnats bristfälligt sinsemellan, och det har inte uppstått vedertagna ordalydelser för bestämmelserna i olika lagar. Utöver detta kan också tolkningarna i viss mån variera hos de regionala myndigheterna. Förhållandet mellan de miljörelaterade förfarandebestämmelserna och den allmänna administrativa regleringen är inte heller helt entydigt. I miljölagstiftningen föreskrivs det ofta om samma förfaranderelaterade frågor som i förvaltningslagen och i lagen om rättegång i förvaltningsärenden men dock på ett något avvikande sätt. Det förefaller också vara delvis godtyckligt vilka aspekter på förfarandena som lämnas utan reglering i respektive miljölag och som således regleras enligt den allmänna lagstiftningen. Det förefaller delvis som om man vid stiftandet av respektive lag har närmat sig förfarandebestämmelserna till vissa delar utifrån de interna behov som gällt den lagen utan att kanske ägna tillräckligt med uppmärksamhet åt helheten av förfarandena.

Mot bakgrund av den nuvarande miljölagstiftningen finns det möjligheter till en starkare integration, och eventuellt också förenkling, av bestämmelserna om förfarandena. Det bör dock noteras en övergripande integrering av förfarandebestämmelserna i olika lagar, och i synnerhet en sammanslagning av bestämmelser, skulle förutsätta betydande ändringar i den materiella lagstiftningen. Det Tillstånds- och tillsynsverk som föreslås bli inrättat genom regionförvaltningsreformen kan tillsammans med förslagen i detta lagstiftningsprojekt om ett enda serviceställe bidra till att främja smidigare och mer enhetliga tillstånds-förfaranden. Eftersom ämbetsverket kommer att vara riksomfattande kan de resurser som verket förfogar över fördelas i hela landet på ett flexibelt sätt och enligt behov. En tillståndsmyndighet med riksomfattande verksamhet kommer att möjliggöra en enhetlig och platsberoende behandling av tillståndsärenden och främja en proaktiv diskussion med dem som ansöker om tillstånd och med de övriga myndigheterna om de skyldigheter, utredningsbehov och ramvillkor som anknyter till tillståndsärenden.

2.4.2 Fördelningen av miljöförvaltningens befogenheter och resurser

Utöver utmaningen i fråga om den lagstiftningsmässiga enhetligheten i tillstånds-förfarandena påverkas behandlingen av ärendena och smidigheten i processerna samt handläggningstiderna dels av den statliga regionala myndighetens behörighet och praxis, dels av de resurser som står till förfogande. De uppgifter som sköts av de ämbetsverk som svarar för statens tillstånds- och tillsynsuppgifter och anknyttande styruppgifter, eventuella överlappningar av uppgifterna och placeringen av uppgifterna vid olika ämbetsverk samt ämbetsverkens organisatoriska lösningar har utretts flera gånger under tidigare regeringsperioder sedan 2012. Gemensamt för alla utredningar är att ämbetsverkens regionalt begränsade behörighet och otillräckliga antal anställda i förhållande till arbetsmängden medför klara utmaningar med tanke på miljöförvaltningens tillstånds- och tillsynsuppgifter.

Regionförvaltningsverken och närings-, trafik- och miljöcentralerna som har regional behörighet arbetar med samma verksamheter som inverkar på miljön, eftersom regionförvaltningsverken beviljar miljö- och vattenhushållningstillstånd medan närings-, trafik- och miljöcentralerna i egenskap av myndighet i tillstånds-förfarandet i dess olika skeden ansvarar för MKB-förfarandet i initialskedet och för förfarandena och styrningen enligt naturvårdslagen, för efterkontrollen samt för berörda parter deltagande. Regionförvaltningsverkens och närings-, trafik- och miljöcentralernas regionala behörighet och

uppgiftsfördelning är emellertid inte optimal med tanke på smidigheten och expertisen i tillståndsförfaranden och andra administrativa förfaranden, kunderna eller principen om tjänster från ett enda serviceställe. Redan det att närings-, trafik- och miljöcentralerna har tretton enheter som finns på olika håll i Finland medför utmaningar när man vill säkerställa en enhetlig och jämlik behandling av sökandena.

Även om man har strävat efter att intensiviera samarbetet mellan myndigheterna, särskilt mellan tillståndsmyndigheter och tillsynsmyndigheter, och arbetet på många sätt också varit framgångsrikt, finns det brister i den övergripande behandlingen av ärendena. Exempelvis i förhållandet mellan MKB-förfarandet och tillståndsförfarandet har man identifierat den utmaningen att man under den tid som MKB-förfarandet pågår inte alltid på bästa möjliga sätt har kunnat skapa klarhet i vilka utredningar som krävs för tillståndsförfarandet. Dessutom har resultaten av MKB-förfarandet inte alltid på bästa möjliga sätt blivit beaktade och utnyttjade vid tillståndsförfarandet, trots att bland annat bestämmelserna i 4 kap. i MKB-lagen förutsätter att bedömningen beaktas vid tillståndsprövningen. Likaså kan exempelvis den stora detaljrikedomen i frågor som gäller naturvård, och särdragen i den rättsliga reglering som gäller naturvården, bli bristfälligt beaktade i beslutsfattandet. Detta kan leda till att dessa omständigheter identifieras först i samband med ändringssökandet och kan i vissa situationer leda till att ärendet återförvisas till tillståndsmyndigheten för behandling, vilket onödigt fördröjer tillståndsprövsprocessen.

Också miljöförvaltningens resurser har minskat betydligt under de senaste cirka tio åren. Till exempel har resurserna inom närings-, trafik- och miljöcentralernas ansvarsområden för miljötillstånd minskat sedan 2010 års ALKU-reform. I synnerhet närings-, trafik- och miljöcentralernas personal minskades under en fyraårsperiod 2013–2017, då centralernas årsverken minskade med mer än tusen från cirka 4 000 år 2013 till cirka 2 950 år 2017. De knappa resurserna kan ha förlängt handläggningstiderna inom de miljörelaterade förfarandena. Att miljöförvaltningens serviceförmåga bevaras är dock nödvändigt både med tanke på invånarna och med tanke på näringslivet, i synnerhet med hänsyn till målet att göra tillståndsbehandlingen och andra förfaranden smidigare och snabbare.

Man har också kunnat konstatera att antalet olika begäranden om förhandsrådgivning och tjänsteförfrågningar som riktas till myndigheterna har ökat exempelvis i fråga om tillståndsärenden, vilket ofta belastar myndigheterna redan innan ärendena blir anhängiga. Samtidigt kan förhandsrådgivning och annan motsvarande verksamhet främja smidiga förfaranden och förbättra kvaliteten på exempelvis tillståndsansökningarna, vilket för sin del kan påskynda behandlingen av ärenden. Till denna del bör det dock beaktas att exempelvis myndighetens rådgivning enligt förvaltningslagen i huvudsak är avgiftsfri verksamhet, vilket i det nuvarande statsekonomiska läget kan vara utmanande med tanke på fördelningen av myndighetens resurser och kostnader. Bestämmelser om tillståndsavgifterna vid det nya Tillstånds- och tillsynsverket kommer att utfärdas i en separat avgiftsförordning, som bereds med utgångspunkt i regionförvaltningsverkens och närings-, trafik- och miljöcentralernas nuvarande avgiftsförordningar och avgiftstabeller. Vid miljöministeriet har det dessutom inletts ett separat lagstiftningsprojekt där man bedömer behovet av bestämmelser om avgifter för exempelvis den proaktiva verksamheten och eventuellt för andra myndighetsavgifter.

2.4.3 Behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid de statliga myndigheterna

I lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken föreskrivs det såsom namnet anger om behandling av miljöskydds- och vattenärenden, dvs. om beredning och avgörande av sådana ärenden. Lagen har varit i kraft sedan ingången av 2010. Den som bereder eller avgör ärendena ska ha den juridiska, tekniska och naturvetenskapliga

sakkunskap som ärendets art förutsätter. Detta krav gäller både beredningen och beslutsfattandet. Lagen innehåller också bestämmelser om de sammansättningar vid avgörande som ska användas när tillståndsärenden avgörs. Genom sammansättningarna tryggas en oberoende och sakkunnig behandling av tillståndsärendena. Lagen har i huvudsak ansetts fungera väl och den har inte ansetts föranleda några betydande ändringsbehov.

År 2022 fogades till lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken en ny temporär paragraf (2 a §) om företräde vid behandlingen av tillstånd. Genom bestämmelsen möjliggjorde man en snabbare behandling vid regionförvaltningsverken av sådana tillståndsansökningar som främjar grön omställning. I praktiken innebär företrädesförfarandet att tillståndsansökningar ska behandlas skyndsamt vid tillståndsmyndigheten i alla skeden av tillstånds-förfarandet. Samtidigt ändrades vattenlagen och miljöskyddslagen temporärt så att till lagarna fogades en ny paragraf om skyndsamt behandling av besvär som gäller vissa tillståndsärenden i förhållande till andra besvär som gäller tillståndsärenden enligt de lagarna. Företrädesförfarandet har i huvudsak visat sig fungera bra och det har utnyttjats i rätt stor utsträckning. Det bör dock noteras att den berörda paragrafen om företräde som tillämpas vid regionförvaltningsverket gäller till utgången av 2026 medan de paragrafer som tillämpas vid förvaltningsdomstolarna gäller till utgången av 2028.

Till lagen fogades vid ingången av 2025 också bestämmelser som grundar sig på förordningen om kritiska råmaterial och förordningen om nettonollindustrin och som gäller utseende av en kontaktpunktmyndighet (regionförvaltningsverken i Norra Finland och Östra Finland) och myndighetens uppgifter samt företräde för sådana strategiska projekt som avses i dessa förordningar.

I och med den pågående reformen av statens regionförvaltning läggs regionförvaltningsverken ned. Därför måste också lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken upphävas och bestämmelser om de frågor som regleras i lagen i förekommande fall utfärdas i annan lagstiftning. I denna regeringsproposition föreslås det att det stiftas en delvis motsvarande lag som ska gälla behandlingen av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket, och avsikten är att bestämmelserna i den gällande lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken ska uppdateras och överföras till den föreslagna lagen.

I fråga om närings-, trafik- och miljöcentralerna finns det ingen motsvarande lag om behandling av ärenden, utan bestämmelser om centralernas beslutsfattande finns närmast i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna och i centralernas arbetsordningar. Rubriken för lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna har ändrats från och med den 1 januari 2025 till lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna samt om närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter. Utöver denna lagstiftning iaktas vid beslutsfattandet givetvis också bestämmelserna i förvaltningslagen.

2.4.4 Tillämpning av gemensam behandling

Vissa tillstånds-förfaranden som grundar sig på olika lagar men som omfattas av samma tillståndsmyndighets behörighet har samordnats genom bestämmelser om gemensam behandling av tillståndsansökningar enligt miljöskyddslagen och vattenlagen samt miljöskyddslagen och marktäcktlagen. Andra miljörelaterade tillstånds-förfaranden innefattar inte regler om gemensam behandling. Gemensam behandling av tillstånd handlar i princip om att ansökningar enligt olika lagar ska behandlas tillsammans och avgöras genom samma beslut, om detta inte av särskilda skäl ska anses vara onödigt. Särskilda skäl kan exempelvis hänföra sig till att de ärenden som ansökan gäller inte har ett tillräckligt samband antingen tidsmässigt

eller i fråga om verksamheten, även om de gäller ett projekt som genomförs inom samma verksamhetsområde. En gemensam behandling ska vara ändamålsenlig för bedömningen av konsekvenserna av helheten av verksamheter.

I fråga om tillstånd enligt miljöskyddslagen och vattenlagen föreskrivs det att sådana miljötillståndsansökningar och vattentillståndsansökningar som gäller verksamhet som medför risk för förorening av vatten i regel ska behandlas tillsammans, om detta inte ska anses vara onödigt. Bestämmelserna om gemensam behandling varit i kraft sedan ändringarna av 2000 års miljöskyddslag. Varje år meddelas uppskattningsvis några tiotal gemensamma beslut enligt dessa lagar. I fråga om miljöskyddslagen och marktäktslagen har bestämmelser om gemensam behandling varit i kraft sedan 2015. I regeringens proposition 257/2014 rd konstaterades det att det på basis av uppgifterna i en utvärderingsrapport om hur marktäktslagen fungerar (Finlands Miljö 12/2013) kan bedömas att det under åren 2001–2012 fanns i genomsnitt cirka 200–250 marktäktsprojekt som varit föremål för tillståndsförfarandet i både marktäktslagen och miljöskyddslagen. Det har inte utfärdats några bestämmelser om gemensam behandling av tillstånd enligt vattenlagen och marktäktslagen. Under perioden 2001–2012 beviljades det uppskattningsvis cirka 20 vattentillstånd för marktäktsprojekt varje år. Antalet projekt för vilka det krävs tillstånd enligt miljöskyddslagen, marktäktslagen och vattenlagen har uppskattats vara några fåtal varje år. Inte heller den gällande naturvårdslagen innehåller några bestämmelser om gemensam behandling av tillstånd.

I fråga om gemensam behandling bör hänsyn tas till myndigheternas behörighet, eftersom gemensam behandling förutsätter att samma myndighet har behörighet i fråga om samtliga tillstånd. Enligt den gällande miljölagstiftningen har regionförvaltningsverket och kommunen behörighet i fråga om tillstånd enligt miljöskyddslagen. I fråga om vattenlagen är regionförvaltningsverket behörig tillståndsmyndighet. I fråga om marktäktslagen har i huvudsak kommunen behörighet, men i fråga om vissa omfattande projekt är regionförvaltningsverket behörig myndighet. I beslut enligt naturvårdslagen är närings-, trafik- och miljöcentralen behörig myndighet.

Bestämmelserna om gemensam behandling har ansetts främja ett enhetligt och mer omfattande arbete för att förebygga negativ miljöpåverkan. Med tanke på nivån på miljöskyddet möjliggör gemensam behandling en övergripande hantering av miljöbelastningen. Till vissa delar kan förfarandebestämmelserna i olika lagar också medföra utmaningar för den gemensamma behandlingen, eftersom bestämmelserna i miljöskyddslagen, vattenlagen och marktäktslagen inte till alla delar är helt enhetliga.

I fråga om behandlingen av i naturvårdslagen avsedda undantag som krävs för vissa naturtyper och i synnerhet för artskyddet finns det dock behov av att föra behandlingen närmare behandlingen av miljötillstånd och vattenhushållningstillstånd. Eftersom Tillstånds- och tillsynsverket i fortsättningen i och med regionförvaltningsreformen kommer att vara behörigt i fråga om beslut om undantag inom naturvården skulle det vara möjligt att inkludera dessa beslut i gemensam behandling. Enligt regeringens proposition (RP 269/2018 rd) som gällde samordningslagen började man vid miljöministeriet först från och med år 2015 systematiskt följa uppgifterna om beslut av närings-, trafik- och miljöcentralerna som gäller undantag från skyddet av arter eller naturtyper enligt naturvårdslagen. Uppföljningsuppgifterna för 2015–2017 visade då att det under denna tidsperiod årligen fattades mellan 9 och 23 beslut om tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen för sådan verksamhet som sannolikt också var förknippad med ett tillstånd eller beslut enligt någon annan lag. Således har inte antalet tillstånd till undantag varit stort på årsnivå, men detta korrelerar inte nödvändigtvis med hur betydande besluten har varit.

De tillstånd till undantag som naturvårdslagen förutsätter i synnerhet i fråga om artskyddet är ofta synnerligen betydelsefulla med tanke på huruvida projektet eller verksamheten är genomförbart. Om genomförandet av ett projekt utöver miljötillstånd eller tillstånd enligt vattenlagen också kräver beviljande av undantag enligt naturvårdslagen kan frågan vara avgörande för hela projektet. Utan tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen kan projektet inte genomföras eller åtminstone inte genomföras utan modifikation. I nuläget avgörs ärenden som gäller undantag enligt naturvårdslagen självständigt, utan direkt koppling till exempelvis miljötillstånd eller tillstånd enligt vattenlagen. Omvänt kan ett beslut om miljötillstånd och vattentillstånd fattas utan vetskap om att ett tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen behövs eller har beviljats. Detta kan fördröja den totala handläggningstiden i fråga om de tillstånd som krävs för projektet eller verksamheten och även leda till långvariga besvärprocesser.

Tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen förutsätter ofta detaljerade naturinventeringar som är bundna till en viss tidpunkt. För att den information som inhämtas inom ramen för naturinventeringarna ska vara så tillförlitlig som möjligt måste en del av inventeringarna genomföras under särskilda årstider i fråga om de berörda arterna. Exempelvis bland de arter som nämns i bilaga IV a till habitatdirektivet kan uttern bäst observeras på vårvintern, då spår i snön avslöjar förekomsten av utter i ett område. I fråga om åkergrödan, som är en annan art som nämns i habitatdirektivet, kan förekomsten av individer i ett område bekräftas närmast när snön smälter under vårfloeden. Också inventering av flygekorrar eller exempelvis insektsarter sker ofta i ett rätt begränsat tidsperspektiv. För att inte de inventeringar som krävs eller bedömningen av förutsättningarna för undantag i onödan ska fördröja tillståndsförfarandena i fråga om ett projekt behövs det proaktiv verksamhet, och tidsplanen för hela projektet behöver beaktas. Därför vore det ofta ändamålsenligt att de tillstånd till undantag som krävs enligt naturvårdslagen inkluderas i den gemensamma behandlingen, så att alla nödvändiga tillstånd behandlas och avgörs samtidigt. Samtidigt är det också nödvändigt att möjligheten till flexibilitet tryggas från fall till fall, om det med hänsyn till omständigheterna eller sökandens behov är motiverat att behandla tillstånden separat.

2.4.5 Samordning av vissa miljörelaterade tillstånd

Samordningslagen trädde i kraft den 1 september 2020. Syftet med lagen var att göra det möjligt för den som ansöker om tillstånd att elektroniskt inleda flera tillstånd samtidigt och också få tillstånden behandlade samtidigt. Målet var således att göra det smidigare och snabbare för sökandena att uträtta tillståndsärenden. Genom samordningslagen ville man effektivisera tillståndsförfarandena och förkorta den sammanlagda tiden för olika tillståndsförfaranden genom samordning och genom att kombinera överlappande skeden i förfarandena. I första hand strävade man efter att utveckla förvaltningens förfaranden ur kundernas (tillståndssökande och andra parter som deltar i förfarandena) synvinkel. Ett villkor för att målen med samordningen skulle nås var att det infördes ett välfungerande elektroniskt ärendehanteringssystem för behandlingen av tillståndsansökningarna. Det väsentliga är att samordningen av tillstånd på det sätt som föreskrivs i lagen baserar sig på sökandens initiativ och således är frivillig för verksamhetsutövaren. Samtidigt såg man också över förhållandet mellan MKB-förfarandet och miljötillståndsförfarandet. Detta förhållande granskas separat nedan i det avsnitt som gäller MKB-förfarandet.

Efter ikraftträdandet av samordningslagen har lagen dock tillämpats endast en gång. Det rörde sig om en ny anläggning för varmförzinkning för vars verksamhet det krävdes tillstånd enligt både miljöskyddslagen och kemikaliesäkerhetslagen. Samordningsförfarandet föregicks av flera preliminära möten och av en prövning av behovet av ett MKB-förfarande. Tjänsten Tillstånd och tillsyn utnyttjades för att anhängiggöra tillståndsansökningarna samtidigt. Från tjänsten överfördes uppgifterna i tillståndsansökningarna till regionförvaltningsverkets och

Säkerhets- och kemikalieverkets elektroniska tillståndssystem, där ärendehantering gick vidare i olika etapper. Kommunikationen mellan tillståndsmyndigheterna och samordningen av projektet skedde per e-post eller som virtuella möten. Enligt den samordnande myndigheten medförde samordningen en avsevärd mängd extra arbete jämfört med genomförandet av ett enskilt tillståndsförfarande. Samordningen kunde dock genomföras såsom planerat och enligt tidsplanen. Verksamhetsutövarens erfarenhet av samordningen var positiv och erfarenheten av förfarandet var att processen gick smidigare och var tydligare än tidigare. Tillståndsbesluten utfärdades den 22 juni 2023 (Regionförvaltningsverket: Dnro ESAVI/41179/2022 och Säkerhets- och kemikalieverket: beslut 11294/03.01/2022). Regionförvaltningsverket i Södra Finland var samordnande myndighet i ärendet.

Att samordningslagen har tillämpats i så ringa utsträckning visar att lagen inte har fungerat som planerat eller motsvarat förväntningarna på att den ska främja smidigare tillståndsförfaranden. I regeringens proposition (RP 269/2018 rd) bedömdes exempelvis konsekvenserna av förslagen om samordning av tillståndsförfarandena utifrån antagandet att samordning skulle tillämpas på tillståndsförfarandena för cirka 200 projekt varje år. Kommentarer från verksamhetsutövare och myndigheter låter förstå att samordningslagen inte upplevs som lockande, och man har inte haft något särskilt behov av att utnyttja den. Ofta har det med tanke på verksamhetsutövarnas egna processer varit nödvändigt eller annars tydligare att tillståndsärenden som grundar sig på olika lagar behandlas vid olika tidpunkter, enligt behoven och tidsplanerna i varje enskilt fall. Även bristerna i de elektroniska ärendehanteringssystemen och i kompatibiliteten mellan dem har bidragit till att lagens syften inte har uppnåtts. Det finns fortfarande ett behov av att harmonisera olika tillståndsförfaranden och ha en bättre samordning, men den gällande lagen har inte i tillräcklig utsträckning kunnat tillgodose detta behov.

Vidare bör hänsyn tas till de ändringar som ingår i bygglagen, som trädde i kraft den 1 januari 2025, och som påverkar tillämpningsområdet för samordningslagen. Ändringarna omfattar även ändringar av handläggningstiderna för tillstånden för byggande, vilka även de omfattas av tillämpningsområdet för den gällande samordningslagen. Detta kommer att påverka förutsättningarna att tidsmässigt samordna de olika skedena i förfarandena för bygglov med andra tillstånd. Därför är det nödvändigt att ompröva tillämpningsområdet för samordningslagen och eventuellt begränsa eller på annat sätt precisera tillämpningsområdet.

2.4.6 Åtgärder för att göra tillståndsförfarandena smidigare som baserar sig på EU-rättsakter

Den gällande nationella lagstiftningen innehåller bestämmelser där det på det sätt som EU-lagstiftningen förutsätter utses en nationell kontaktpunktmyndighet. I detta sammanhang kan särskilt nämnas närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten, som är kontaktpunktmyndighet enligt RED II-direktivet (EU) 2018/2001. Nationella bestämmelser om detta finns i den ovannämnda lagen om tillståndsförfaranden för förnybar energi. Lagen innehåller bestämmelser om elektronisk kommunikation och rådgivning samt om tidsfrister för tillståndsförfaranden och om beräkning och uppföljning av tidsfristerna. Bestämmelser om tidsfristerna för det tillståndsförfarande som tillämpas på produktion av energi från förnybara energikällor i fråga om vissa tekniker eller typer av projekt finns för närvarande också i nödförordningen, som tillämpas nationellt utan någon separat reglering som genomför förordningen (en anvisning om tillämpningen av förordningen har getts den 8 februari 2023; se avsnitt 2.1.2).

I lagen om tillståndsförfaranden för förnybar energi åläggs kontaktpunktmyndigheten att sköta de uppgifter som föreskrivs för kontaktpunkten i RED II-direktivet genom att utnyttja det digitala tjänstelager som tagits fram inom projektet Tillstånd och tillsyn. Utseendet av en kontaktpunkt enligt artikel 16.1 i RED II har således genomförts nationellt dels genom att man

inrättat en elektronisk kontaktpunkt, dels genom att man utsett en kontaktpunktmyndighet som i lagen åläggs vissa uppgifter. Kontaktpunktmyndigheten har till uppgift att sörja för den centraliserade rådgivningen till projektutvecklare i fråga om tillståndsförfaranden och andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi. Kontaktpunktmyndighetens rådgivningsskyldighet gäller i synnerhet förfarandena. Kontaktpunktmyndigheten ska dessutom följa upp hur tidsfristerna för tillståndsförfarandena och de andra administrativa godkännandeförfarandena iakttas.

Lagen om tillståndsförfaranden för förnybar energi syftar till att sökanden via den elektroniska kontaktpunkten ska kunna sköta ärenden som gäller de tillståndsförfaranden och andra administrativa förfaranden som det särskilt har bestämts att ska höras till tillämpningsområdet för lagen. Sökanden kan lämna in de relevanta handlingarna till den behöriga myndigheten via den elektroniska kontaktpunkten och via kontaktpunkten också få råd av den myndigheten i sitt ärende. Sökanden kan bestämma om han eller hon vill sköta ärenden via den elektroniska kontaktpunkten, och har fortfarande möjlighet att vid behov sköta tillståndsärenden och andra ärenden som gäller administrativa förfaranden direkt hos den behöriga myndigheten.

På grund av brister i de elektroniska ärendehanteringssystemen och deras kompatibilitet har syftena för lagen om tillståndsförfaranden för förnybar energi inte till alla delar uppfyllts. Eftersom inga ansökningar har anhängiggjorts genom den elektroniska kontaktpunkten har myndigheterna inte heller kunnat utnyttja kontaktpunktens funktionaliteter exempelvis i fråga om uppföljning av tidsfrister. För närvarande, eftersom e-tjänster inte används fullt ut, är myndigheterna i praktiken tvungna att manuellt sammanställa uppgifter om de förfaranden som inletts inom ett visst projekt och separat överföra dem till den elektroniska tjänsten.

Kontaktpunktmyndighetens arbete har fokuserat på rådgivning och information. Under den tid som myndigheten har varit verksam har rådgivningstjänsten fått in cirka 1 200 samtal, och många kontakter också myndigheten per e-post. Handboken har uppdaterats flera gånger på grund av lagstiftningsändringar, och information i olika former har även lagts ut på webbplatsen. Dessutom pågår en separat utredning om handbokens styrande effekt. Kontaktpunktmyndighetens erfarenhet är att olika myndigheter och projektaktörer, trots att omfattande information har getts, inte har fått tillräcklig information om handboken, kontaktpunkten och det berörda förfarandet överlag. Vid tillhandahållandet av rådgivning har kundservicen för miljöfrågor varit en central aktör i tillhandahållandet av rådgivning per telefon. Via telefonservicen har begäranden om information kunnat vidareförmedlas till de behöriga myndigheterna och till sakkunniga.

Vid ingången av 2025 har det även till lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken fogats bestämmelser som grundar sig på förordningen om kritiska råmaterial och förordningen om nettonollindustrin och som gäller utseende av en kontaktpunktmyndighet (regionförvaltningsverken i Norra Finland och Östra Finland) och myndighetens uppgifter samt företräde för sådana strategiska projekt som avses i dessa förordningar. Syftet med bestämmelserna är att främja fullgörandet av förpliktelser som baserar sig på dessa EU-rättsakter och som syftar till att göra tillståndsförfarandena smidigare.

2.4.7 Samordnande av MKB-förfarandet och tillståndsförfarandena

I regeringsprogrammet ingår en föresats om att MKB-förfarandet och behandlingen av tillstånd ska förtydligas och samordnas. Vid beredningen av lagstiftningsprojektet har diskussioner förts med kontaktmyndigheterna, regionförvaltningsverkens tillståndmyndigheter, verksamhetsutövarna och konsulter i syfte att klargöra läget. I diskussionerna med verksamhetsutövarna framfördes ett önskemål om bättre samverkan i fråga om MKB-

förfarandet och tillståndsförfarandet, framför allt mellan kontaktmyndigheten och tillståndsmyndigheten. Ett önskemål var att en företrädare för regionförvaltningsverket som är tillståndsmyndighet i större utsträckning ska delta i MKB-förfarandet och i de förhandsöverläggningar som ordnas i samband med det. På så sätt skapas det en bättre helhetsbild av de beskrivningar och bedömningar av miljökonsekvenserna som behövs för projektet, vilket i sin tur underlättar den projektansvariges planeringsarbete. Även kontaktmyndigheterna lyfte fram vikten av att tillståndsmyndigheterna deltar i MKB-förfarandet.

Förhållandet mellan MKB-förfarandet och miljö tillståndsförfarandet granskades senast i ett motsvarande sammanhang i samband med beredningen av samordningslagen, som trädde i kraft 2020. Vid beredningen konstaterades det då att det naturligaste sättet att samordna MKB-förfarandet och tillståndsförfarandet är att samordna hörandena om miljökonsekvensbeskrivningen och tillståndsansökan. I fråga om omfattningen av samordningen av höranden granskades då tre olika alternativ: 1) en möjlighet att samordna hörandena om ansökningar som gäller i miljöskyddslagen avsedda projekt för ändring eller utvidgning av industrianläggningar som har inletts vid Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet³ och där det i praktiken inte finns alternativ för hur projektet ska genomföras eller där en granskning av alternativen åtminstone inte med avseende på miljökonsekvenserna skulle ha någon större betydelse, 2) en möjlighet att samordna hörandena varje gång ett projekt som kräver miljökonsekvensbedömning kräver ett tillstånd enligt miljöskyddslagen eller vattenlagen från Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet samt 3) en möjlighet att samordna hörandena i fråga om alla typer av projekt när projektet inte inbegriper några alternativ. I det tredje alternativet skulle man dessutom ha föreskrivit att fasen för genomförande av ett bedömningsprogram i vissa fall skulle ha varit frivillig.

Vid den fortsatta beredningen stannade man för den situation som anges i 22 a § i den gällande MKB-lagen, enligt vilken hörandet om miljökonsekvensbeskrivningen kan ordnas i samband med förfarandet för en miljö tillståndsansökan som ska avgöras av den statliga miljö tillståndsmyndigheten, om det med tanke på projektets läge, omfattning och tekniska egenskaper inte finns något annat genomförbart alternativ för projektet än det som anges i tillståndsansökan. Möjligheten till samordning av hörandena har tillämpats endast en gång⁴ sedan bestämmelserna trädde i kraft den 1 september 2020.

Det finns många orsaker till att möjligheten till samordning av höranden utnyttjas i endast liten utsträckning. För det första begränsar det strikta krav som ställs på samordning av höranden i den gällande lagstiftningen redan i sig tillämpningen av förfarandet, eftersom samordning av höranden endast gäller projekt för vilka det inte finns något alternativ. En annan orsak till det ringa utnyttjandet är sannolikt den nytta som ett separat MKB-förfarande ger den projektansvarige. Att projektet genomgår ett MKB-förfarande bekräftar både för den projektansvarige och för finansierarna redan i planeringsfasen att projektet framskrider och att det är genomförbart. Då kan man överväga olika alternativ och modifiera projektet så att det har mindre miljökonsekvenser och på så sätt öka acceptansen för projektet i dess omvärld hos såväl invånarna som bland olika berörda grupper. Den projektansvarige utnyttjar i regel också

³ Namnet på den riksomfattande statliga tillstånds-, styr- och tillsynsmyndigheten inom den regionförvaltnings- och landskapsreform som inleddes under statsminister Sipiläs regering.

⁴Höjning av kapaciteten vid Stora Enso Abp:s anläggning för återvinningsfiber i Varkaus, på finska <https://www.ymparisto.fi/osallistu-ja-vaikuta/ymparistovaikutusten-arviointi/stora-enso-oyjn-varkauden-tehtaan-kierratyskuitulaitoksen-kapasiteetin-nostaminen-varkaus>

resultaten av miljökonsekvensbedömningen vid beredningen av ansökan om tillstånd för projektet. Om projektet förutsätter planläggning betjänar de utredningar som görs inom ramen för miljökonsekvensbedömningen också den planlägningsprocess som kommunen ansvarar för.

2.4.8 Samordning av MKB-förfarandet och Naturbedömningen

Artikel 2.3 i MKB-direktivet ålägger medlemsländerna att i tillämpliga fall säkerställa att samordnade och/eller gemensamma förfaranden tillämpas, om bedömningsskyldigheten följer både MKB-direktivet och habitat- eller fågeldirektivet samtidigt. Syftet med bestämmelsen är att undvika upprepade bedömningsförfaranden. Syftet med det utvärderingsförfarande som grundar sig på artikel 6.3 i habitatdirektivet är att ge myndigheter som godkänner projekt eller fastställer planer visshet om att genomförandet av projektet eller planen inte har betydande negativa konsekvenser för skyddade områden som hör till nätverket Natura 2000.

Nationella bestämmelser om detta finns i naturvårdslagen. Om ett bedömningsförfarande enligt 3 kap. i MKB-lagen tillämpas på projektet och projektet också förutsätter en Naturbedömning enligt 35 § i naturvårdslagen, ska en Naturbedömning enligt 35 § 4 mom. i den gällande naturvårdslagen från fall till fall göras i samband med MKB-förfarandet. Nästan motsvarande bestämmelse fanns redan i den tidigare naturvårdslagen som trädde i kraft 1997. Skillnaden var att i den gällande lagen används uttrycket ”från fall till fall” medan i den upphävda lagen användes uttrycket ”vid behov”, som motsvarade uttrycket ”i tillämpliga fall” i MKB-direktivets svenska språkdräkt. Ändringen var dock endast språklig och avsikten var inte att ändra bestämmelsens innehåll.

Det behöver dock bedömas huruvida bestämmelsen i den gällande lagen tillräckligt tydligt accentuerar att huvudregeln är den att bedömningarna ska göras tillsammans. Exempelvis följer det av vissa EU-förpliktelser (bl.a. I RED III-direktivet) att utgångspunkten är att MKB- och Naturbedömningarna ska göras tillsammans. Till exempel föreskrivs det enligt RED III-direktivet i fråga om sådana projekt för förnybar energi som avses i artikel 16.1 i direktivet att om en miljöbedömning krävs enligt MKB-direktivet eller habitatdirektivet, ska den utföras i ett enda förfarande som omfattar alla relevanta bedömningar för ett visst projekt för förnybar energi.

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av naturvårdslagen lämnades till riksdagen den 18 april 2024 (RP 41/2024 rd) och godkändes i riksdagen den 28 juni 2024. Lagen trädde i kraft den 1 juli 2024. Bestämmelserna i 35 § 4 mom. i naturvårdslagen har kompletterats så att det på det sätt som förutsätts i den nya artikel 16b i RED II-direktivet alltid ska göras en bedömning av konsekvenserna för nätverket Natura 2000 i samband med MKB-förfarandet, om det rör sig om projekt för uppförande, uppgradering och drift av produktionsanläggningar för förnybar energi, anläggningar som kombinerar olika förnybara energikällor, värmepumpar eller samlokaliserad energilagring eller om projekt för anslutning av sådana anläggningar, sådana värmepumpar och sådan lagring till elnätet eller för integrering av förnybar energi i ett värme- och kylvät för vilka det krävs ett MKB-förfarande.

I praktiken kan det dock uppstå situationer där det inte till alla delar är möjligt eller ändamålsenligt att genomföra en uttömmande Naturbedömning med endast de uppgifter om projektet som finns att tillgå när MKB-förfarandet genomförs. Därför har man i den gällande lagen inkluderat en möjlighet att välja att från fall till fall göra bedömningarna skilt, inom de ramar som ordalydelsen i MKB-direktivet tillåter. I praktiken ska bedömningen göras inom ramen för MKB-förfarandet i den omfattning som det är möjligt med beaktande av MKB-förfarandets detaljnivå. Vissa separata utredningar som förutsätts enligt habitat- och

fågeldirektiven kan behöva kompletteras även efter att MKB-förfarandet har slutförts. I sista hand är det tillståndsmyndigheten som ska avgöra huruvida de samordnade förfarandena har gett all den information som enligt artikel 6.3 i habitatdirektivet krävs för beslutsfattandet.

För att tillståndsförfarandena ska bli smidigare kan det dock krävas en bedömning av huruvida man borde få miljökonsekvensbedömningar och Naturbedömningar ännu mer tidsmässigt samordnade. Samtidigt bör man dock se till att detta inte onödigt komplicerar processerna.

2.4.9 Övrig översyn av MKB-förfarandet

I de diskussioner som fördes med myndigheter, verksamhetsutövare och andra berörda grupper under beredningen av regeringspropositionen lyftes det särskilt fram att omfattningen av bedömningsprogrammen och miljökonsekvensbeskrivningarna, liksom också detaljnivån för de uppgifter som krävs vid MKB-förfarandet, har ökat under de senaste tio åren och i synnerhet under de allra senaste åren. Till denna del är det skäl att notera att redan den gällande lagstiftningen möjliggör, och till följd av revideringen av MKB-lagen 2017 snarare förutsätter, att fokus vid bedömningen läggs på betydande miljökonsekvenser. Utifrån responsen förefaller det emellertid som om den ändring beträffande fokuseringen på betydande miljökonsekvenser som gjordes 2017 inte i praktiken har begränsat innehållet i miljökonsekvensbeskrivningarna.

Det går inte att ange någon enskild orsak till utvecklingen. Vid beredningen av propositionen har som en faktor lyfts fram bland annat omsättningen under de senaste åren bland den personal som sköter uppgifter inom miljökonsekvensbedömning, såväl vid närings-, trafik- och miljöcentralerna som vid de konsultföretag som gör miljökonsekvensbedömningar. Dessutom har antalet MKB-förfaranden i fråga om projekt för förnybar energi, i synnerhet vindkraftverk, ökat snabbt och det har varit svårt att i motsvarande utsträckning öka personalresurserna. Man kan utläsa att brådska i kombination med knappa personalresurser och en snabb omsättning av personalen vid närings-, trafik- och miljöcentralerna och konsultbyråerna samt det stora antalet visstidsanställda i miljökonsekvensbedömningsuppgifter vid närings-, trafik- och miljöcentralerna har lett till att det inte har funnits tillräckligt med tid för att utarbeta högklassiga bedömningsprogram och miljökonsekvensbeskrivningar eller för att säkra kvaliteten. Som en orsak till den alltför stora detaljnivån har det framförts att de som överförts från arbetsuppgifter inom tillståndsförfarandet till uppgifter inom MKB-förfarandet kan utgå från att samma detaljnivå som krävs för tillståndsförfarandet ska gälla också för utredningar som gäller miljökonsekvensbedömning. Samtidigt bör det noteras att eftersom mängden miljöinformation har ökat är det motiverat att även miljökonsekvensbedömningarnas omfattning och exakthet ökas.

Det förefaller således som om det finns ett behov av att i MKB-förfarandet tydligare avgränsa bedömningen till sannolika betydande miljökonsekvenser. Detta förutsätter att såväl bedömningsprogrammen – som de projektansvariga ansvarar för – som kontaktmyndighetens utlåtanden om programmen riktas in på att identifiera betydande miljökonsekvenser och närmare avgränsa bedömningen. Detsamma gäller miljökonsekvensbeskrivningarna. Dessutom kan det konstateras att beskrivningen av miljöns nuvarande tillstånd delvis är onödigt omfattande i förhållande till de uppgifter som de facto behövs vid bedömningen. Miljökonsekvensbeskrivningarna är avsedda att utgöra en sammanställning av projektets miljökonsekvenser även för invånarna och andra aktörer i området och att ge information och möjligheter till delaktighet. Om dokumentationen är alltför omfattande och ofokuserad tjänar den inte detta syfte.

Den gällande lagstiftningen möjliggör redan nu en striktare avgränsning av bedömningarna och exempelvis ett mindre antal sidor i handlingarna. Det mest ändamålsenliga sättet att rätta till

situationen är genom styrning av verkställigheten av den gällande lagstiftningen. Möjligheterna att påverka saken genom krav på innehållet i bedömningsprogrammet och miljökonsekvensbeskrivningen bör dock granskas med hänsyn till kraven i MKB-direktivet.

I de diskussioner som förts under beredningen av propositionen har man också lyft fram ändringsbehov i fråga om tillämpningsområdet för MKB-förfarandet. I synnerhet tillämpningen av MKB-förfaranden på modifieringar inne i befintliga anläggningar upplevs som onödiga, i synnerhet i projekt där anläggningen utrustas med teknik som är lämpligare med tanke på miljökonsekvenserna. Om ändringen av ett projekt överskrider den storlek som anges i projektförteckningen enligt MKB-lagen, är ett MKB-förfarande obligatoriskt. Däremot är det redan i enlighet med den gällande lagstiftningen möjligt att i beslut i ett enskilt fall beakta de egenskaper hos projektet och de särskilda åtgärder för att undvika eller förebygga betydande skadliga miljökonsekvenser av projektet som den projektansvarige har uppgett och på så sätt frånga skyldigheten att genomföra en bedömning. Det skulle vara möjligt att accentuera denna bestämmelse i lagstiftningen.

Vid beredningen har det också kommit fram att beslut i ett enskilt fall beträffande tillämpligheten av MKB-förfarandet på projekt som inte omfattas av projektförteckningen i MKB-lagen i vissa situationer onödigt kan fördröja inledandet av förfarandet. Enligt gällande lagstiftning och förvaltningspraxis anses ett MKB-förfarande kunna inledas endast om projektet hör till tillämpningsområdet för projektförteckningen eller om tillämpligheten av förfarandet har avgjorts genom ett beslut i ett enskilt fall. Detta kan medföra onödig administrativ börda och leda till att den projektansvarige slösar tid och andra resurser i situationer där behovet av ett MKB-förfarande är uppenbart.

Den i artikel 2.4 i MKB -direktivet angivna möjligheten för medlemsstaterna att i undantagsfall undanta ett visst projekt från bestämmelserna i direktivet, vilken möjlighet granskas i avsnitt 2.1.2., har inte genomförts nationellt. Genomförandet av bestämmelsen är frivilligt för medlemsstaterna. Även om det inte hittills har funnits något behov av att tillämpa undantag, kan det med tanke på den nationella beredskapen vara ändamålsenligt att möjliggöra undantag enligt direktivet.

I regeringsprogrammets avsnitt 7.1 (Förmånlig, ren och leveranssäker el för finländarna och arbetsplatserna) anges det för vindkraftens del att tröskeln för miljökonsekvensbedömningar sänks så att de gäller alla industriprojekt. Den gällande 7 punkten i projektförteckningen som gäller vindkraft omfattar vindkraftsprojekt där de enskilda kraftverken är minst tio till antalet eller projektets totala kapacitet är minst 45 megawatt. Storleksgränsen fastställdes ursprungligen år 2011 enligt en bedömning av hur stora vindkraftsprojekt som i genomsnitt, innan storleksgränsen fastställdes, på basis av beslut i enskilda fall om tillämpning av MKB-förfarandet hade ansetts ha sannolika betydande miljökonsekvenser. Gränsen för den totala kapaciteten låg ursprungligen vid 30 megawatt men höjdes år 2019 till 45 megawatt för att överensstämma med den tekniska utvecklingen inom branschen. Eftersom den gällande storleksgränsen inte har baserat sig på en definition av ett industriellt projekt behöver storleksgränsen ses över.

Utbyggnaden av vindkraft och planeringen av vindkraftsprojekt har under de senaste åren fortsatt att öka kraftigt i Finland. Också vindkraftverkens enhetseffekt har ökat och förväntas öka ytterligare. Enligt uppgifter från Finlands Vindkraftförening r.f. var den genomsnittliga märkeffekten för vindkraftverk som installerats i Finland år 2023 cirka 6 megawatt. Av de vindkraftverk som installerats och fortfarande var i drift fram till 2023 hade cirka 51 procent en märkeffekt på 3–5 MW och cirka 10 procent en märkeffekt på mindre än 3 MW. Vindkraftverkens ökade dimensioner har möjliggjort en ökning av märkeffekten. Exempelvis

den genomsnittliga navhöjden på kraftverk som färdigställdes 2019 var cirka 140 meter och rotorbladets längd 75 meter (rotordiameter cirka 150 meter). Den genomsnittliga navhöjden på kraftverk som installerats fram till ingången av 2024 är cirka 150 meter och rotorbladets genomsnittliga längd cirka 80 meter (rotordiameter cirka 160 meter).

2.4.10 E-tjänsternas omfattning

Tillhandahållandet av e-tjänster från ett enda serviceställe har utvecklats under ledning av arbets- och näringsministeriet sedan 2017 inom projektet Tillstånd och tillsyn, och arbetet pågår fortfarande. I projektet vill man förnya verksamhetsmodellerna för tillstånds- och tillsynsverksamheten genom att utnyttja digitalisering. Målet är att skapa sådana helheter inom tillstånds- och tillsynsverksamheten som motsvarar kundernas behov vid genomförandet av affärstransaktioner så att också service- och handläggningsprocesserna samordnas på ett kundorienterat sätt över organisations- och myndighetsgränserna.

Tjänsten Tillstånd och tillsyn togs i bruk i september 2020 i fråga om de första tillstånden. Via tjänsten kan kunden i ett enda förfarande söka sådana miljötillstånd för uppförande eller ändring av en industrianläggning som beviljas av regionförvaltningsverket och sådana kemikaliesäkerhetstillstånd som beviljas av Säkerhets- och kemikalieverket. År 2025 fogas till denna servicehelhet åtminstone vattentillstånd som beviljas av regionförvaltningsverket. För närvarande pågår dessutom ett pilotförsök i fråga om tillsynen över gruvverksamheten i samarbete med gruvan i Kittilä och man bereder införandet av en utlåtande- och samrådstjänst.

Lagen om tillståndsförfaranden för förnybar energi trädde i kraft den 30 juni 2021. I lagen förutsätts det bland annat att den som ansöker om tillstånd ska kunna sköta ärenden elektroniskt och att tillståndsförfarandet görs smidigare enligt principen om en enda kontaktpunkt. Kontaktpunktmyndigheten i kombination med tjänsten Tillstånd och tillsyn gör det möjligt att uppfylla kraven enligt lagen, men denna helhet kommer att betjäna dem som söker tillstånd fullt ut först i det skede då de behöriga myndigheter som ansvarar för behandlingen av tillstånd för produktionsanläggningar för förnybar energi, inklusive kommunerna i egenskap av behöriga myndigheter, har anslutit sig till tjänsten Tillstånd och tillsyn.

En smidigare och mer heltäckande interoperabilitet mellan kommunernas och de statliga myndigheternas informationssystem främjas genom att man skapar effektivare samarbetslösningar när man utvecklar tjänster som tillhandahålls från ett enda serviceställe. De miljörelaterade tjänsterna omfattar även de förfaranden för tillstånd till undantag från naturvårdslagen som närings-, trafik- och miljöcentralerna ansvarar för och för vilka det finns elektroniska blanketter i regionförvaltningens e-tjänst. Regionförvaltningens e-tjänst innehåller också ett flertal blanketter som bland annat anknyter till avfallslagen och vattenlagen och som inte i sig hänför sig till miljörelaterade tillstånd men ändå utgör en väsentlig del av helheten av miljörelaterade tjänster, och de bör beaktas när man utvecklar tekniska servicelösningar för tjänsterna från ett enda serviceställe. Även för dessa andra blanketter finns det separata behandlingssystem på den gemensamma plattformen för miljöskyddet och i regionförvaltningsverkens och närings-, trafik- och miljöcentralernas ärendehanteringssystem USPA.

Med tanke på mångfalden av behov bland kunderna är det väsentligt att säkerställa att också de kommunala byggnadstillsynsmyndigheterna och miljöskyddsmyndigheterna ansluter sig till de gemensamma e-tjänsterna. Endast på så sätt kan kunderna garanteras lika möjligheter att utträta ärenden elektroniskt. Merparten av kommunerna har redan infört elektroniska tillståndstjänster inom byggnadstillsynen, och arbetet med att utveckla en enhetlig och strukturerad information om tillstånd och planläggning är på god väg inom det s.k. Ryhti-projektet. Däremot har endast

en del av de kommunala miljömyndigheterna infört elektroniska tjänster för miljöärenden, eftersom volymen av ärenden är ringa och myndigheterna har knappa resurser. De informationssystem som kommunerna använder för miljörelaterade ärenden är än så länge inte kopplade till de statliga miljömyndigheternas system.

3 Målsättning

Syftet med propositionen är att utveckla den lagstiftning som gäller miljörelaterade tillståndsförfaranden och främja regeringsprogrammets föresatser om genomförandet av en samservicemodell, dvs. en modell för tjänster från ett enda serviceställe. Syftet med modellen för en riksomfattande tillstånds-, styr- och tillsynsmyndighet är att göra tillståndsförfarandena i fråga om projekt som inverkar på miljön smidigare. Vid beredningen beaktas även behovet av att trygga den regionala kompetensen samt miljökraven, ställningen för dem som orsakas olägenhet och behovet av att trygga andra berörda gruppers möjligheter till delaktighet. Syftet med förslagen är att stärka kundorienteringen inom behandlingen av miljörelaterade ärenden och tillståndsförfarandena på ett övergripande plan, med beaktande av de allt snabbare förändringarna i omvärlden.

Föresatserna i regeringsprogrammet för Petteri Orpos regering syftar till att främja att processen för exempelvis investeringstillstånd görs smidigare och mer förutsägbar, att främja en samservicemodell (dvs. tjänster från ett enda serviceställe), samarbete mellan myndigheterna, att en enda myndighet ansvarar för att tillståndsprocessen framskrider och för samordningen av den samt för behövliga utredningar, samt målet om att en ansökan genom en sammanslagning av tillståndsbehandlingarna i regel ska leda till ett enda myndighetsbeslut och en enda möjlighet att överklaga beslutet. Enligt regeringsprogrammet slår man samtidigt vakt om den biologiska mångfalden, ser till att miljökraven uppfylls och att projekten är socialt godtagbara samt säkerställer skyddet för den enskildas egendom.

I regeringsprogrammet anges det att det ska stiftas en lag om tillståndsförfarandena genom att lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden kombineras med andra lagar som främjar samservicemodellen. I lagen ska det utfärdas ändamålsenliga och effektiva regler för tillståndsförfarandet, exempelvis i fråga om principerna för behandlingen. Ett ytterligare mål är att förtydliga och samordna MKB-förfarandet och behandlingen av tillstånd.

Syftet med de förslag som ingår i regeringens proposition är att främja att myndigheternas mångsidiga sakkunskap i miljöfrågor utnyttjas särskilt i den inledande fasen av behandlingen av tillståndsärenden. Detta kommer att förbättra kvaliteten på besluten, göra dem mer förutsägbara och eventuellt även minska behovet av ändringssökande. Genom förslagen främjas också den gemensamma behandlingen av vissa miljörelaterade tillståndsärenden, genomförandet av EU-förpliktelser som gäller snabbare tillståndsförfaranden, en ännu tätare samordning av MKB- och tillståndsförfarandena samt kontinuiteten för förfarandet med företräde för grön omställning. I fråga om MKB-förfarandet är målet dessutom att främja att MKB-förfarandet inriktas på sannolika betydande miljökonsekvenser.

Genom propositionen genomförs vidare föresatsen enligt regeringsprogrammet om en sänkning av tröskeln för tillämpning av miljökonsekvensbedömning i fråga om vindkraftsprojekt.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

4.1.1 Förslagets koppling och förhållande till regionförvaltningsreformen

Förslagen i denna proposition syftar till att främja smidigheten i miljörelaterade tillståndsförfaranden. Det handlar om ändringar som är delvis separata men ändå nära kopplade till varandra. En central bakgrundsfaktor är de ändringar i myndighetsstrukturerna som görs i samband med reformen av statens regionförvaltning. Syftet med förslagen är att bidra till att behandlingen av miljörelaterade ärenden sker vid ett enda serviceställe så att Tillstånds- och tillsynsverkets tillstånds- och tillsynsuppgifter bildar en sammanhängande helhet.

I samband med regionförvaltningsreformen föreslås det att det stiftas lagar om Tillstånds- och tillsynsverket, livskraftscentralerna och Statens ämbetsverk på Åland. Till Tillstånds- och tillsynsverket sammanförs i huvudsak de nuvarande regionförvaltningsverkens och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens uppgifter samt vissa uppgifter som hör till NTM-centralernas ansvarsområde för miljö och naturresurser. Uppgifter för att verkställa miljölagstiftningen ska efter reformen skötas vid Tillstånds- och tillsynsverket, livskraftscentralerna, landskapsförbunden och kommunerna. Samarbetet mellan dessa myndigheter är en central förutsättning för att reformen ska lyckas.

När det gäller miljöuppgifter ska det nya Tillstånds- och tillsynsverket i fortsättningen sköta de tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter som hör till de nuvarande regionförvaltningsverkens och NTM-centralernas behörighet samt andra uppgifter med kopplingar till dem. Till dessa hör uppgifter enligt EU:s miljölagstiftning samt nationellt särskilt enligt miljöskyddslagen, vattenlagen, avfallslagen, naturvårdslagen, lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (nedan även MKB-lagen), lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen, lagen om områdesanvändning, marktäktslagen, bygglagen, lagen om skyddande av byggnadsarvet samt vissa andra lagar om miljön samt uppgifter för att bevaka allmänintresset i miljöärenden.

Myndigheter och behandlingen av centrala miljöärenden t.o.m. 31.12.2025

RFV	NTM	Säkerhets- och kemikalieverket	Kommunerna
<ul style="list-style-type: none"> • miljötillstånd (stora)** • tillstånd enligt vattenlagen** <p>** i samband med miljötillstånd eller tillstånd enligt vattenlagen kan efter 1.1.2025 fattas beslut om undantag för ett enskilt projekt från de bindande miljömålen för vatten</p>	<ul style="list-style-type: none"> • undantag i fråga om naturskyddet • Naturbedömning • MKB-förfarande • vattenvård* • områdesanvändning (delvis) • tillsyn <p>*) regionala vattenvårds- och havsvårdsuppgifter</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tillstånd för gruvverksamhet • malmletning • kemikaliesäkerhet 	<ul style="list-style-type: none"> • miljötillstånd (delvis) • marktåktstillstånd • områdesanvändning • byggande

Myndigheter och behandlingen av centrala miljöärenden fr.o.m. 1.1.2026

Tillstånds- och tillsynsverket	Säkerhets- och kemikalieverket	Kommunerna
<ul style="list-style-type: none"> • miljötillstånd (stora)** • tillstånd enligt vattenlagen** • undantag i fråga om naturskyddet • Naturbedömning • MKB-förfarande • vattenvård* • marktåktstillstånd (delvis) • tillsyn • stöd för och tillsyn över områdesanvändningen <p>*) ordnande av vatten- och havsvården **) i samband med miljötillstånd eller tillstånd enligt vattenlagen kan efter 1.1.2025 fattas beslut om undantag för ett enskilt projekt från de bindande miljömålen för vatten</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tillstånd för gruvverksamhet • malmletringstillstånd • kemikaliesäkerhetstillstånd 	<ul style="list-style-type: none"> • miljötillstånd (delvis) • marktåktstillstånd • områdesanvändning • byggande

Figur 9. Fördelningen av centrala tillstånds- och tillsynsuppgifter när det gäller miljömyndighetens uppgifter.

I figur 9 anges huvudlinjerna för fördelningen av de tillstånds- och tillsynsuppgifter som är centrala med avseende på denna proposition när det gäller miljömyndighetens uppgifter. Figuren är förenklad, och förteckningen över uppgifter är inte uttömmande. I figuren anges nuläget i fråga om miljömyndigheternas viktigaste uppgifter och de ändringar som föreslås genom regionförvaltningsreformen. I figuren ingår inte livskraftscentralerna, som inrättas samtidigt och till vilkas sammanförs i huvudsak de nuvarande närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgifter, med undantag av de uppgifter som hör till ansvarsområdet för miljö och naturresurser och som överförs till Tillstånds- och tillsynsverket.

Förslagen i propositionen är i praktiken beroende av regionförvaltningsreformen och den nya myndighetsstrukturen, eftersom Tillstånds- och tillsynsverket i fortsättningen ska vara behörig tillståndsmyndighet i centrala förfaranden som påverkar miljön. Denna utgångspunkt är av väsentlig betydelse för de förslag som läggs fram inom lagstiftningsprojektet. Regionförvaltningsreformen och de lagstiftningsändringar som bygger på den och som föreslås i denna regeringsproposition gör det möjligt att övergå till ett mer koordinerat tillståndsförfarande än tidigare. Den rikstäckande behörigheten i miljöuppgifter främjar

verksamhetens planmässighet och genomskinlighet, samordningen av tillsynen samt utvärderingen, utvecklingen och koordineringen av icke-platsbundna och regionala processer.

Dessutom måste man beakta de andra lagstiftningsändringar som pågår i verksamhetsmiljön. Av betydelse med avseende på förslaget är särskilt EU:s förordning om kritiska råmaterial, förordningen om nettonollindustrin och RED III-direktivet, som innehåller nya förpliktelser som gäller tillståndsförfarandet. Förordningarna är direkt tillämplig rätt i medlemsstaterna och de frågor som hänför sig till dem har beaktats i samband med denna proposition. Till lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken har redan i början av 2025 fogats bestämmelser om utseende av kontaktpunkt och företrädare för strategiska projekt, vilka baserar sig på förordningen om kritiska råmaterial och förordningen om nettonollindustrin. I fortsättningen föreskrivs det om dessa saker i den nya lagen om behandling av miljöärenden. När det gäller genomförandet av RED III-direktivet pågår vid miljöministeriet dessutom en reform av den nationella lag som gäller tillståndsförfaranden för förnybar energi och avsikten är att överlämna regeringens proposition om den till riksdagen under våren 2025.

När samservicetjänsterna förverkligas ska de viktigaste miljörelaterade tillståndsförfarandena, såsom uppgifterna enligt miljöskyddslagen, vattenlagen, naturvårdslagen och lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning skötas vid en myndighet, och de tillstånd som hänför sig till dem ska sökas på ett ställe via ett elektroniskt ärendehanteringssystem. Det nya Tillstånds- och tillsynsverket ska försöka främja smidiga processer och se till att de utredningar som behövs i anslutning till tillståndsförfarandet sammanställs. Denna myndighet ska också se till att den som ansöker om tillstånd har möjlighet att på förhand diskutera de skyldigheter, utredningsbehov och ramvillkor som hänför sig till tillståndsförfarandena.

Propositionens viktigaste förslag hänför sig särskilt till de processuella bestämmelser som gäller behandling och avgörande av miljötillstånd, tillstånd enligt vattenlagen och tillståndsärenden som gäller vissa undantag enligt naturvårdslagen som hör till statens behörighet samt miljökonsekvensbedömning. Genom förslagen ses det dessutom till att genomförandet av de skyldigheter som vissa ovannämnda EU-bestämmelser förutsätter utvecklas och förenhetligas vid det nya verket. Typiska ärenden som avses här är de tillstånd som miljöskyddslagen, vattenlagen och naturvårdslagen förutsätter i anslutning till genomförandet av projekt och verksamhet som påverkar miljön samt förfarande vid miljökonsekvensbedömning (nedan även MKB-förfarande) eller bedömning av konsekvenserna för Natura 2000-områden i anslutning härtill. Miljörelaterade tillstånd behövs t.ex. för skogsindustrins och metallindustrins anläggningar, energiproduktionsanläggningar, den kemiska industrins anläggningar, framställning av bränsle, fiskodlingsanstalter, uttag av vatten för vattentjänstverks behov, höjning av vattenståndet, projekt som gäller konstgjort grundvatten samt muddringsprojekt som uppfyller vissa villkor. Dessa projekt och verksamheter kan förutsätta flera tillstånd, undantag från förbud i naturvårdslagen samt förfarande vid miljökonsekvensbedömning.

Exempelvis projekt som stödjer den gröna omställningen kräver ofta tillstånd enligt miljöskyddslagen och vattenlagen, delvis också undantag från naturvårdslagens bestämmelser samt MKB-förfaranden. Exempel på projekt som fått företräde är ansökan om en produktionsanläggning vars verksamhet kräver miljötillstånd och tillstånd enligt vattenlagen för uttag av kylvatten samt ett projekt för byggande av ett värmelager på ett grundvattenområde. Även miljötillståndsärenden som gäller produktionsanläggningar för grönt väte och metan eller grönt väte och ammoniak kan höra till de ansökningar som behandlas skyndsamt. Till en del av dessa hänför sig också behov av tillstånd enligt vattenlagen på olika grunder.

Tillståndsförfarandena omfattar flera, delvis överlappande faser eller utredningar. Exempel på sådana är upprättande och komplettering av tillståndsansökan, utredning av vilka andra tillstånd

som behövs eller behovet av administrativa beslut, genomförande av miljöutredningar, samrådsförfaranden, beslutsfattande samt ändringssökande. Tillståndsförfarandena kan dessutom kräva MKB-förfarande eller detaljerad utredning av konsekvenserna för områden som hör till nätverket Natura 2000.

Med förslagen i denna proposition eftersträvas en enhetligare och smidigare övergripande behandling av tillståndsärenden, minskad överlappning mellan olika faser, bättre utnyttjande av Tillstånds- och tillsynsverkets samlade sakkunskap, kortare handläggningstider och smidigt beaktande av EU-förpliktelser i samband med tillståndsförfarandena. Tillsammans med de ändringar som görs i samband med regionförvaltningsreformen bedöms förslagen i propositionen t.ex. förkorta handläggningstiden för tillståndsärenden mellan några veckor och flera månader, beroende på projekt eller verksamhet, samt minska såväl myndigheternas som tillståndssökandenas administrativa börda.

För att främja dessa mål föreslås i denna proposition både helt ny lagstiftning och utveckling av den nuvarande lagstiftningen samt effektivare praktiska åtgärder. De viktigaste förslagen som främjar förfarandena hänför sig till stiftandet av den nya lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket (nedan även lagen om behandling av miljöärenden), ändringarna i bestämmelserna om samordning av vissa tillstånd, den utvidgade gemensamma behandlingen av vissa tillstånd, förlängningen av förfarandet med företräde för projekt för grön omställning, smidigare tillståndsförfaranden som baserar sig på EU-rättsakter, samordningen av MKB-, Natura- och tillståndsförfarandena, övrig smidighet hos MKB-regleringen samt utnyttjandet av elektroniska system.

4.1.2 Stiftande av lagen om behandling av miljöärenden

I propositionen föreslås det att det stiftas en ny lag om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket. Lagen ersätter den nuvarande lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken, som upphävs till följd av regionförvaltningsreformen.

Förslaget förverkligar regeringsprogrammets viktigaste föresatser att främja smidiga tillståndsförfaranden. Enligt regeringsprogrammet stiftas en lag om tillståndsförfaranden genom att lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden kombineras med andra lagar som främjar samservicemodellen. I lagen föreslås ändamålsenliga och effektiva regler för tillståndsförfarandet, exempelvis i fråga om behandlingsprinciperna.

Det föreslås att i lagen intas de bestämmelser om sakkunskap vid behandlingen av ärenden, företräde för tillståndsansökningar enligt miljöskyddslagen och vattenlagen samt sammansättning vid avgörande som ingår i den nuvarande lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken, men uppdaterade enligt behov. Dessutom fogas till lagen bestämmelser som bidrar till att styra Tillstånds- och tillsynsverkets verksamhet som ny myndighet och som gäller proaktiv styrning och myndigheternas samverkan, elektronisk kommunikation, uppskattning av handläggningstiderna, gemensam behandling av vissa miljörelaterade tillstånd och samordning av vissa tillståndsärenden samt kontaktpunktmyndighet enligt EU- rättsakter.

Genom bestämmelserna om proaktiv styrning och samverkan samt sakkunskap stärks kundstyrningen och klarläggs myndighetens processledningsroll, där den som ansöker om tillstånd har möjlighet att på förhand diskutera de skyldigheter, utredningsbehov och ramvillkor som hänför sig till tillståndet. I enlighet med regeringsprogrammet är målet att antalet överraskande begäranden om ytterligare utredning och komplettering ska kunna minskas genom

gott samarbete och framförhållning, så att även samarbete mellan myndigheter och projektaktörer utnyttjas.

Beträffande informationen om handläggningstiden för tillståndsansökningar föreslås att Tillstånds- och tillsverket ska ge en uppskattning av tidpunkten för meddelande av tillståndsbeslutet och publicera uppskattningen i datanätet. Uppskattningen ska också uppdateras, om den ändras avsevärt när handläggningen framskrider.

Bestämmelser om sådan gemensam behandling som hör till statliga myndigheters behörighet föreslås ingå i lagen om behandling av miljöärenden i stället för den nuvarande substanslagstiftningen (miljöskyddslagen och vattenlagen), så att lagens nuvarande tillämpningsområde delvis utvidgas. En helt ny sak som föreslås bli fogad till de beslut som omfattas av gemensam behandling är undantagsärenden enligt naturvårdslagen (se närmare avsnitt 4.1.3). Dessutom klarläggs det hur tillstånd enligt marktäktslagen som hör till en statlig myndighets behörighet i vissa situationer knyts till gemensam behandling. Förslaget bidrar till att genomföra regeringsprogrammets föresats att genom en sammanslagning av tillståndsbehandlingarna ska en ansökan i regel leda till ett enda myndighetsbeslut och en enda möjlighet att överklaga beslutet.

I förslagen ingår också att lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden (nedan även samordningslagen) upphävs (se närmare avsnitt 4.1.4), och till följd av detta föreslås bestämmelser om samordning av tillståndsansökningar enligt miljöskyddslagen och vattenlagen samt tillståndsansökningar enligt gruvlagen och lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor ingå i den nya lagen om behandling av miljöärenden. Samordningen ska i fortsättningen gälla endast tillstånd som hör till Tillstånds- och tillsynsverkets samt Säkerhets- och kemikalieverkets behörighet. I fråga om andra tillstånd (t.ex. undantag enligt naturvårdslagen och tillstånd för byggande) slopas samordningsförfarandet.

Bestämmelserna om sammansättning vid avgörande uppdateras så att de börjar motsvara det nya Tillstånds- och tillsynsverkets organisationsstruktur. Dessutom preciseras bestämmelserna delvis för att beakta de nuvarande NTM-centralernas uppgifter, eftersom den nuvarande bestämmelsen baserar sig på behandlingen av miljöskydds- och vattenärenden som hör till regionförvaltningsverkens behörighet.

4.1.3 Utveckling av gemensam behandling

I propositionen föreslås möjlighet till gemensam behandling av i miljöskyddslagen och vattenlagen avsedda tillståndsansökningar och undantag enligt naturvårdslagen som hör till Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet. Det föreslås att tillämpningsområdet för gemensam behandling enligt miljöskyddslagen och vattenlagen delvis utvidgas jämfört med nuläget, och dessutom att ansökningar som gäller vissa undantag enligt naturskyddslagen börjar omfattas av gemensam behandling som en helt ny ansökningstyp. Dessutom ska vissa tillstånd enligt marktäktslagen som hör till en statlig myndighets behörighet knytas till den gemensamma behandlingen.

Regeringsprogrammets mål är att genom en sammanslagning av tillståndsbehandlingarna ska en ansökan i regel leda till ett enda myndighetsbeslut och en enda möjlighet att överklaga beslutet. Denna föresats främjas genom att den gemensamma behandlingen utvidgas. Den gällande miljöskyddslagen, vattenlagen och marktäktslagen innehåller bestämmelser med stöd av vilka tillståndsansökningar enligt dessa lagar i vissa situationer kan behandlas tillsammans och avgöras genom samma beslut, om detta inte av särskilda skäl ska anses onödigt (gemensam behandling). Gemensam behandling förutsätter att tillståndsansökningarna hör till samma

tillståndsmyndighets behörighet. Det föreskrivs om gemensam behandling mellan å ena sidan miljöskyddslagen och vattenlagen, och å andra sidan miljöskyddslagen och marktäktslagen.

Under beredningen bedömdes möjligheten att föreskriva mer heltäckande än nu om gemensam behandling. Tillståndsuppgifter enligt miljöskyddslagen, vattenlagen och naturvårdslagen börjar i och med ämbetsverksreformen hör till Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet, varför det är naturligt att stärka den gemensamma behandlingen av tillstånd enligt dessa lagar. Däremot hör marktäkttillstånd i huvudsak till kommunernas behörighet, och avsikten är inte att ändra på denna behörighet.

Enligt förslaget ska i miljöskyddslagen, vattenlagen och 66 eller 83 § i naturvårdslagen avsedda tillståndsansökningar som avser eller väsentligt anknyter till samma verksamhet eller projekt behandlas tillsammans och avgöras genom samma beslut, om detta inte av särskilda skäl ska anses onödigt. I fråga om undantag enligt naturvårdslagen kan separat behandling också komma på fråga, om detta i övrigt är motiverat. Ändring i beslutet ska också sökas på en och samma gång.

Enligt den gällande regleringen är gemensam behandling av ansökningar enligt miljöskyddslagen och vattenlagen begränsad till verksamhet som orsakar risk för förorening av vatten, men i fortsättningen föreslås alla ansökningar enligt miljöskyddslagen och vattenlagen omfattas av gemensam behandling, om detta inte ska betraktas som onödigt. Förutsättningen är dock att ansökningarna gäller samma projekt eller verksamhet. I fråga om undantag enligt naturvårdslagen ska den gemensamma behandlingen begränsas till endast de ansökningar och situationer som i regel kan ha en funktionell anknytning till en ansökan om miljö tillstånd eller en tillståndsansökan enligt vattenlagen. Med stöd av naturvårdslagen fattas också andra beslut vid Tillstånds- och tillsynsverket, som dock i regel inte har någon anknytning till andra tillståndsförfaranden.

Med avvikelse från nuläget ska det inte längre föreskrivas separat om gemensam behandling i respektive lag, utan det föreskrivs koordinerat om gemensam behandling i den nya lagen om behandling av miljöärenden (se förslaget i avsnitt 4.1.2). I praktiken leder gemensam behandling av undantag enligt naturvårdslagen och ansökningar enligt miljöskyddslagen eller vattenlagen till att det förfarande som ska iaktas vid behandlingen av tillståndsärenden är kopplat till förfarandet enligt den lag som ska tillämpas på respektive fall.

Utvidgningen av den gemensamma behandlingen förutsätter samtidigt att bestämmelserna om ändringssökande preciseras särskilt när en ansökan om undantag enligt naturvårdslagen omfattas av gemensam behandling. I fortsättningen ska ändring i ett beslut som meddelats vid gemensam behandling sökas enhetligt hos Vasa förvaltningsdomstol och besvärsrätten bestäms utifrån miljöskyddslagen och vattenlagen. Bestämmelser om det förfarande som ska iaktas vid gemensam behandling och besvärsrätten föreslås ingå i lagen om behandling av miljöärenden.

Detta inverkar särskilt på sammansättningen hos den fullföljdsdomstol som handlägger ett ärende enligt naturvårdslagen samt på besvärsrättens omfattning. Eftersom miljöskyddslagens eller vattenlagens besvärssystem ska tillämpas på sökandet av ändring i ett gemensamt tillstånd, utvidgar detta de ärenden som Vasa förvaltningsdomstol och högsta förvaltningsdomstolen ska behandla i en sammansättning för ärenden enligt miljöskyddslagen och vattenlagen materiellt till naturvårdslagen.

Bestämmelser om förvaltningsdomstolens sammansättning i ärenden enligt miljöskyddslagen eller vattenlagen finns i 12 § 2 mom. i lagen om förvaltningsdomstolarna (430/1999), enligt vilket i sammansättningen ska förutom de lagfarna ledamöterna alltid ingå en eller flera

ledamöter som är förtrogna med det naturvetenskapliga eller tekniska området. Eftersom tillstånd vid gemensam behandling meddelas i förfarande enligt miljöskyddslagen eller vattenlagen och bestämmelserna om ändringssökande i de lagarna tillämpas på det, ska det behandlas i den sammansättning som anges i lagbestämmelsen. Samtidigt är besvärsrätten i fråga om ärenden som behandlas vid gemensam behandling något vidare än enligt naturvårdslagens bestämmelser. Detta beror på att i naturvårdslagen är sammanslutningars besvär rätt delvis mer begränsad än enligt miljöskyddslagen eller vattenlagen vad gäller sammanslutningarnas syfte och geografiska område. Propositionen innehåller också förslag till lagar om ändring av lagen om högsta förvaltningsdomstolen, domstolslagen och lagen om förvaltningsdomstolarna. Genom små ändringar av de nämnda lagarna förtydligas den reglering som gäller sammansättningen vid avgörande i situationer där den gemensamma behandling som föreslås i lagen om behandling av miljöärenden tillämpas.

4.1.4 Upphävande av samordningslagen

I propositionen föreslås det att den gällande samordningslagen (i sin nuvarande form) upphävs. Ett centralt och identifierat utvecklingsobjekt för bestämmelserna om miljörelaterade tillståndsförfaranden och genomförandet av samservicemodellen var den gällande samordningslagen, som har tillämpats på endast ett tillstånd efter ikraftträdandet.

Under beredningen bedömdes de allmänna utgångspunkterna för lagen, bristerna i den samt lagens funktionsduglighet och behovet av den på ett övergripande sätt. Så som konstaterats ovan är utvecklandet av samordningslagen på många sätt kopplat till andra förslag i denna proposition, så förslagen kan inte granskas separat från varandra. Förslaget till ny lag om behandling av miljöärenden, det föreslagna tillägget om gemensam behandling av vissa tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen med beslut enligt miljöskyddslagen och vattenlagen samt de ändringar som bereds samtidigt i bygglagen i fråga om den bindande handläggningstiden för tillstånd för byggande har beaktats i bedömningen av funktionsdugligheten och tillämpningsområdet för samordningslagen.

Naturvårdslagens undantag som gäller naturtyper eller artskydd föreslås i fortsättningen i egenskap av tillstånd som hör till Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet omfattas av gemensam behandling av tillstånd enligt miljöskyddslagen och vattenlagen, vilket i praktiken avför dem från samordningslagens tillämpningsområde. Dessutom kan de föreslagna ändringen i bygglagen beträffande en tidsfrist på tre eller sex månader (beroende på tillståndsansökan) för behandlingen av tillstånd för byggande som hör till kommunens behörighet i praktiken leda till att det är omöjligt att tidsmässigt samordna dem med miljö-, vatten- och marktillstånd. De totala handläggningstiderna för miljö- tillstånd enligt vattenlagen och vissa undantag enligt naturvårdslagen som föreslås omfattas av gemensam behandling vore oundvikligen längre än tidsfristen för tillstånden för byggande, vilket gör det svårt att samordna tillstånden tidsmässigt.

Det ovannämnda förslaget att utvidga den gemensamma behandlingen till undantag enligt naturvårdslagen samt ändringarna av handläggningstiden i bygglagen krymper tillämpningsområdet för den nuvarande samordningslagen.

Vid bedömningen av lagstiftningen om samordning har också beaktats riksdagens uttalande om samordning av tillstånd, som godkändes i samband med ändringen av gruvlagen. I uttalandet förutsatte riksdagen att samordningen av gruvtillstånd och miljö- tillstånd främjas. Samordningen av tillståndsförfaranden ska trygga en process som är snabb, smidig och förutsägbar utan att den äventyrar miljömålen (Riksdagens svar RSv 295/2022 rd – RP 126/2022 rd Riksdagens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av gruvlagen). Trots att

samordningslagen inte tillämpats mycket är det ändå nödvändigt att behålla möjligheten till samordning av tillstånd, särskilt när det gäller tillstånd enligt miljöskyddslagen och tillstånd med anknytning till gruvverksamhet.

Till följd av att lagen upphävs föreslås att bestämmelserna om samordning av tillstånd som hör till Tillstånds- och tillsynsverkets samt Säkerhets- och kemikalieverkets behörighet (i delvis ändrad form) tas in i lagen om behandling av miljöärenden.

4.1.5 Företräde vid tillståndsförfarande och ändringssökande

Den föreslagna lagen om behandling av miljöärenden innehåller förslag till två paragrafer om företräde.

I lagen om behandling av miljöärenden föreskrivs om tidsbundet företräde för vissa projekt för grön omställning vid Tillstånds- och tillsynsverket fram till utgången av 2030. Det är fråga om det gällande företrädet för projekt för grön omställning, vars giltighetstid förlängs med fyra år genom denna proposition. Regleringen motsvarar i huvudsak regleringen i den nuvarande lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken. Ett tillägg jämfört med den nuvarande regleringen är att företräde kan också sökas av den som ansöker om tillstånd för en datacentral där merparten av den spillvärme som produceras tas till vara samt för ett kärnkraftverk. För tillståndsärenden som ska behandlas i det tidsbundna företrädesförfarandet föreskrivs också en handläggningstid på högst 12 månader.

Dessutom förenhetligas företrädesförfarandet i fråga om behandlingen av ansökningar enligt vissa EU-rättsakter. Bakom denna företrädesreglering finns vissa EU-förordningar: förordningen om kritiska råmaterial och förordningen om nettonollindustrin. Till lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken har redan i början av 2025 fogats bestämmelser om utseende av kontaktpunkt och dess uppgifter, vilka baserar sig på förordningen om kritiska råmaterial och förordningen om nettonollindustrin, samt om företräde för strategiska projekt, enligt dessa förordningar. De bestämmelser som föreslås i lagen om behandling av miljöärenden gäller behandlingen av tillståndsärenden enligt miljöskyddslagen och vattenlagen samt av tillståndsärenden som avgörs vid gemensam behandling vid Tillstånds- och tillsynsverket. Vid behandlingen ska verket ge tillståndsansökningar som gäller strategiska projekt enligt dessa förordningar företräde i förhållande till andra anhängiga tillståndsansökningar.

Samtidigt förlängs giltighetstiden för de temporära bestämmelserna om skyndsamt behandling av besvär som anförts över beslut som meddelats vid företrädesförfarandet med fyra år, dvs. till utgången av 2032. Den skyndsamma behandlingen av besvärärenden ska i fortsättningen också gälla ärenden som behandlats i det nya företrädesförfarandet för strategiska projekt enligt EU-förordningarna.

Antalet ärenden som behandlats i förträdesförfarandet och handläggningstiderna beskrivs i avsnitt 2.2.2. Uppgifter om antalet besvärärenden som behandlats eller behandlas skyndsamt i förvaltningsprocessförfarande ingår i samma avsnitt. Utifrån dessa uppgifter kan man bedöma att antalet tillståndsärenden som fått företräde inte är särskilt stort i förhållande till det totala antalet tillståndsansökningsärenden enligt miljöskyddslagen och vattenlagen. Motsvarande bedömning kan också göras i fråga om antalet besvärärenden som behandlats skyndsamt i förvaltningsprocessförfarande.

Det är motiverat att utvidga bestämmelserna om företräde till datacentraler och kärnkraftverk samt att förenhetliga ansökningarna enligt vissa EU-rättsakter med beaktande av de

ovannämnda EU-förordningarna, målet att främja grön och ren omställning samt erfarenheterna hittills av det gällande företrädet. Målen med förslagen är att främja investeringar i grön omställning genom att påskynda de tillståndsförfaranden som gäller den. Exempelvis i Finland pågår flera projekt för att producera kärnenergi i framtiden. En miljökonsekvensbeskrivning utarbetas som bäst angående förlängning av drifttillståndet och eventuell effekthöjning för kärnkraftverksenheter OL1 och OL2. De tillstånd som hänför sig till detta ska enligt planerna kunna börja behandlas av myndigheterna före 2030. Förutom en smidig tillståndsbehandling skulle det således också vara motiverat att behandlingen av besvär med kopplingar till den nationella företrädesordningen påskyndas i förvaltningsdomstolarna.

Riksdagens miljöutskott har i sitt betänkande MiUB 13/2022 rd – RP 128/2022 rd behandlat grunder för det gällande företrädet 2022. Synpunkterna i betänkandet, såsom energiomställningen för att avskaffa fossil energi, är fortfarande nödvändiga för att begränsa effekterna av klimatförändringar. Efter Rysslands fortsatta invasion av Ukraina har också strävandena efter att frigöra sig från rysk energi medfört behov av att ännu snabbare genomföra en energiomställning baserad på förnybar energi. Omställningen för att begränsa klimatförändringar måste genomföras så att det inte uppstår ett ohållbart tryck på naturen och användningen av naturresurser.

Förslagen är nödvändiga med avseende på långsiktiga investeringar liksom en förutsägbar och stabil verksamhetsmiljö.

4.1.6 Åtgärder för att göra tillståndsförfaranden som baserar sig på EU-rättsakter smidigare

Tillstånds- och tillsynsverkets uppgift som kontaktpunktmyndighet

I propositionen föreslås det att Tillstånds- och tillsynsverket utses till sådan nationell kontaktpunktmyndighet som krävs i vissa EU-rättsakters bestämmelser om tillståndsförfarande. I den gällande lagstiftningen är uppgiften delad mellan Regionförvaltningsverket i Norra Finland och Regionförvaltningsverket i Östra Finland samt NTM-centralen i Södra Österbotten.

Bestämmelserna om tillståndsförfarande i samtliga tre EU-rättsakter (förordningen om kritiska råmaterial, förordningen om nettonollindustrin och RED III-direktivet) som granskas inom lagstiftningsprojektet för ett enda serviceställe förenas av att medlemsstaterna åläggs skyldighet att utse en eller flera kontaktpunktmyndigheter för att samordna tillståndsförfarandena. Samtliga rättsakter innehåller i huvudsak enhetliga bestämmelser om kontaktpunktmyndighetens uppgifter. Kontaktpunktmyndigheten ska ge de sökande råd i anslutning till förfarandena och vara enda kontaktpunkt till sökanden när det gäller dem. Kontaktpunktmyndighetens uppgifter sträcker sig från att konstatera att ansökningshelheten är komplett till delgivning av behöriga myndigheternas slutgiltiga beslut. Med ”tillståndsprocess” hänvisas i rättsakterna till helheten av de tillstånds- och andra administrativa förfaranden som krävs för projekt som omfattas av deras tillämpningsområde när det gäller byggande och drift av anläggningar. Till dessa förfaranden hör förutom miljörelaterade tillståndsförfaranden bl.a. tillstånd för byggande samt förfarande vid miljökonsekvensbedömning. Utseendet av en kontaktpunktmyndighet förändrar inte myndigheternas behörighetsgränser, dvs. de olika myndigheterna bereder och avgör de tillståndsärenden som hör till dem i enlighet med behörighetsbestämmelserna i lagstiftningen.

I avsnitt 7.3 i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering ingår en föresats om en samservicemodell, enligt vilken en enda myndighet ansvarar för att tillståndsprocessen framskrider och för samordningen av den samt för behövliga utredningar. Denna myndighet ska

också se till att den som ansöker om tillstånd har möjlighet att på förhand diskutera de skyldigheter, utredningsbehov och ramvillkor som hänför sig till tillståndsprocessen. Målet är att antalet överraskande begäranden om ytterligare utredning och komplettering ska kunna minskas genom gott samarbete och framförhållning. De uppgifter för den enda samordnande myndigheten som nämns i föresatsen och målen för dem sammanfaller i hög grad med kontaktpunktmyndigheterna uppgifter enligt de ovannämnda EU-rättsakterna.

Ovannämnda föresats i regeringsprogrammet och det nya Tillstånds- och tillsverkets omfattande miljörelaterade uppgifter talar för att uppgiften som kontaktpunktmyndighet enligt EU-rättsakterna ska anvisas det nya Tillstånds- och tillsynsverket. Dessutom har uppgiften som kontaktpunktmyndighet i den gällande lagstiftningen redan avisats två regionförvaltningsverk och en NTM-central, vilkas uppgifter i början av 2026 överförs till Tillstånds- och tillsynsverket.

Från regionförvaltningsverken och NTM-centralerna överförs till Tillstånds- och tillsynsverket sådana miljörelaterade tillstånds- och andra administrativa förfaranden (särskilt förfaranden enligt miljöskyddslagen, vattenlagen, naturvårdslagen samt MKB-lagen) som kommer på fråga i verksamhet och projekt som avses särskilt i förordningen om kritiska råmaterial, men delvis också i förordningen om nettonollindustrin och RED III-direktivet. Särskilt när det gäller de uppgifter som hänför sig till MKB-förfarandet är det bra att lägga märke till att kontaktpunktmyndigheten ska enligt förordningen om kritiska råmaterial och förordningen om nettonollindustrin förelägga verksamhetsutövaren en tidsfrist för inlämnande av miljökonsekvensbeskrivning och kompletteringar av den. I tidsfristen måste beaktas tillståndsförfarandet för projektet samt behovet av tillräcklig genomgång av miljökonsekvensbeskrivningen hos den kontaktmyndighet som avses i MKB-lagen. För att bestämma tidsfristen krävs sådana sakkunskap om MKB-förfarandet för det enskilda projektet som finns endast hos den kontaktmyndighet som avses i MKB-lagen. Denna myndighetsuppgift övergår till det nya Tillstånds- och tillsynsverket.

Å andra sidan bör det påpekas att de projekt och anläggningar som omfattas av författningarna samt de tillstånds- och andra administrativa förfaranden som de kräver också avviker från varandra, och till dem hör också sådana förfaranden där den behöriga myndigheten är någon annan än det nya Tillstånds- och tillsynsverket. I förordningen om kritiska råmaterial är centrala förfaranden i anslutning till utvinning, förädling och materialåtervinning av kritiska råmaterial miljö tillstånd och tillstånd enligt vattenlagen, tillstånd enligt gruvlagen och eventuellt också kemikaliesäkerhetslagen samt förfarandet vid miljökonsekvensbedömning. Dessutom kan beslut om undantag enligt naturvårdslagen bli aktuella. Till tillståndsförfarandet enligt förordningen räknas även de tillstånd som krävs för byggande. I förordningen om nettonollindustrin kan ovannämnda miljörelaterade tillstånds- och godkännandeförfaranden enligt en preliminär bedömning komma på fråga i första hand i samband med framställning av batterikemikalier och batterimaterial. Ovannämnda förfaranden kommer också på fråga i en del av de funktioner för förnybar energiproduktion som hör till RED III-direktivets tillämpningsområde. Direktivets tillämpningsområde omfattar dock även många administrativa förfaranden inom andra förvaltningsområden. Trots denna flerdimensionella administrativa behörighet talar en enhetlig reglering, regeringsprogrammets mål och föresatser beträffande samservicemodellen, bristen på andra potentiella alternativ samt målet att undvika att flera olika nationella kontaktpunktmyndigheter utses för att Tillstånds- och tillsynsverket utses till kontaktpunktmyndighet i enlighet med samtliga ovannämnda EU-rättsakter.

I förordningen om kritiska råmaterial åläggs medlemsstaterna att utse en kontaktpunktmyndighet senast den 24 februari 2025. I förordningen om nettonollindustrin går motsvarande tidsfrist ut redan den 30 december 2024. Eftersom Tillstånds- och tillsynsverket

inleder sin verksamhet vid ingången av 2026 ska någon annan myndighet utses temporärt till kontaktpunktmyndighet enligt de aktuella EU-rättsakterna för 2025. Lagändringar som gäller detta har redan trätt i kraft (lagen om ändring av lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken (15/2025) samt lagen om ändring av lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken (114/2025).

Uppföljning av tidsfristerna

I propositionen föreslås också sådana nationella bestämmelser som behövs för att iakttä de ovannämnda EU-rättsakternas tidsfrister för tillståndsförfarandet.

I förordningarna anges flera bindande tidsfrister för tillståndsförfarandet: 12–27 månader för strategiska projekt enligt förordningen om kritiska råmaterial och 9–18 månader för projekt enligt förordningen om nettonollindustrin (både nettonollprojekt och strategiska nettonollprojekt). Tidsfristerna varierar mellan olika projekttyper samt beroende på om det är fråga om ett nytt projekt eller utvidgning av ett befintligt projekt. Det är också möjligt att förlänga tidsfristerna på vissa villkor. Till tillståndsförfarandet räknas alla tillstånds- och andra administrativa förfaranden som krävs för ett projekt. Tidsfristen börjar räknas från den tidpunkt då kontaktpunktmyndigheten konstaterar att tillståndsansökan är komplett. Tidsfristerna är direkt tillämplig lagstiftning, och de genomförs inte separat på nationell nivå.

För att ordna nationell uppföljning av tidsfristerna föreskrivs det att kontaktmyndigheten ska sköta uppföljningen. När det gäller uppföljning av tidsfristerna behövs det dessutom nationella bestämmelser om vissa uppgifter som hör till de behöriga myndigheterna och om förmedling av information om dem till kontaktpunktmyndigheten. Till dessa hör meddelande av information om förlängning av en tidsfrist och motiveringen till detta till kontaktpunktmyndigheten samt konstaterande av att en ansökan är komplett eller begäran om eventuella kompletteringar av ansökningar. Genom de nationella bestämmelserna säkerställs det också att information om anhängiggjorda tillståndsärenden och delgivning av tillståndsbeslut når kontaktpunktmyndigheten också i det fall att den sökande inte kommunicerar via den elektroniska kontaktpunkten.

4.1.7 Samordning av MKB-förfarandet och tillståndsförfarandena

Det föreslås att samordningen av tillståndsförfarandet och MKB-förfarandet främjas så att tillämpningsområdet för samtidigt hörande om miljökonsekvensbeskrivningen och tillståndsansökan utvidgas. I fortsättningen ska samtidigt hörande kunna ordnas i fråga om alla projekt som lämpar sig för det och där Tillstånds- och tillsverket är avgörande myndighet.

Den projektansvarige ska lägga fram ett initiativ om gemensamt hörande till kontaktmyndigheten innan MKB-förfarandet inleds, och saken behandlas under en förhandsöverläggning. Kontaktmyndigheten och tillståndsmyndigheten kan komma överens om gemensamt hörande i enlighet med 5 § i MKB-lagen. Kontaktmyndigheten, som i egenskap av den myndighet som ansvarar för att bedömningsförfarande ordnas ska säkerställa att bedömningsförfarandet genomförs på ändamålsenligt sätt, meddelar sitt avgörande om hur saken ska behandlas så att den projektansvarige kan beakta saken i bedömningsprogrammet. Samtidigt hörande förutsätter att ett projektalternativ har valts i miljökonsekvensbeskrivningen.

Gemensamt hörande ska fortfarande vara frivilligt och den projektansvarige kan även i fortsättningen genomföra MKB-förfarandet separat eller gemensamt med projektplaneringen. Det är också möjligt att kombinera hörandet om MKB-förfarandet och projektplaneringen.

Eftersom tillståndsmyndigheten ska granska tillståndsansökan före hörandet, förskjuts inledandet av hörandet om MKB-beskrivningen i motsvarande mån. Av denna orsak bör tidpunkten för kungörandet av miljökonsekvensbeskrivningen justeras, eftersom den inte nödvändigtvis kan kungöras omedelbart när gemensamt hörande tillämpas.

4.1.8 Samordning av MKB-förfarandet och Naturabedömning samt andra ändringar av naturvårdslagen

Samordning av MKB-förfarandet och Naturabedömning främjas genom att det fastställs som huvudregel att Naturabedömning ska göras i samband med MKB-förfarandet. Undantag från huvudregeln ska kunna göras endast av särskilda skäl.

Om det är fråga om ett projekt för förnybar energi enligt RED III-direktivet ska undantaget som gäller särskilda skäl dock inte kunna tillämpas, utan bedömningarna ska alltid göras gemensamt. De ändringar som RED III-direktivet förutsätter har delvis genomförts genom den lag om ändring av naturvårdslagen (422/2024) som trädde i kraft den 1 juli 2024 och som baserade sig på regeringens proposition RP 41/2024 rd. De ändringar som föreslås här preciserar lagens ordalydelse för att klarlägga att huvudregeln är att MKB- och Naturabedömningarna görs samtidigt.

Genom ämbetsverksreformen indras NTM-centralerna och deras uppgifter överförs till Tillstånds- och tillsynsverket. Av denna orsak föreslås det i propositionen att sådant utlåtande om Naturabedömning som det nuvarande inte ska begäras av Tillstånds- och tillsynsverket, om verket självt samtidigt är behörig tillståndsmyndighet. Även om det inte längre föreskrivs om ett internt remissförfarande, ska beaktandet av väsentliga aspekter i princip basera sig på skriftlig dokumentation inom myndigheten. Tillstånds- och tillsynsmyndigheten ska ge utlåtande på motsvarande sätt som i nuläget endast till en annan myndighet som beviljar tillståndet eller godkänner planen.

Samtidigt föreslås det att tidsfrister för det utlåtande av myndigheten eller områdets innehavare som Natura 2000-bedömningen förutsätter ändras för att påskynda behandlingen i situationer där Tillstånds- och tillsynsverkets utlåtande fortfarande behövs. Enligt den gällande lagen är tidsfristen för utlåtande sex månader, men det föreslås att tiden förkortas till tre månader. I det nya verket kan en tidsfrist på tre månader anses tillräcklig för utlåtande. Tidsfristen har delvis koppling till MKB-bedömningen, för enligt den gällande lagen är tiden för utlåtande redan för närvarande 2–4 månader, om bedömningarna görs gemensamt.

4.1.9 Övrig översyn av MKB-förfarandet

Propositionen innehåller också flera andra förslag som främjar ett smidigt MKB-förfarande.

Under beredningen av propositionen framkom det att bedömningsprogrammen och miljökonsekvensbeskrivningarna blir alltmer omfattande och att den noggrannhetsnivå som krävs av utredningarna för MKB-förfarandet är överdriven. För att rätta till detta föreslås ändringar i framför allt kraven på bedömningsprogrammets innehåll i MKB-förordningen. Det nationella genomförandet av MKB-direktivet möjliggör knappt några ändringar i kraven på miljökonsekvensbeskrivningens innehåll.

För att rätta till situationen krävs dessutom att rutinerna utvecklas avsevärt. Arbetet kunde utgöra en naturlig del av projektet för genomförande av tjänster över en disk, där rutiner för det nya Tillstånds- och tillsynsverkets miljöuppgifter utvecklas och utarbetas. I utvecklingsarbetet

borde involveras även de projektansvariga, konsulter samt sådana myndigheter och intressegrupper som yttrar sig om miljökonsekvensbedömningens omfattning och noggrannhet.

Omnämmandet av lindrande åtgärder i de uppgifter som krävs av den projektansvarige för beslutsfattandet överförs för tydlighetens till 1 § i MKB-förordningen, där de övriga uppgifter som krävs av den projektansvarige för beslutsfattandet uppräknas. Strävan med ändringen är att bättre föra fram möjligheten att presentera lindrande åtgärder.

I MKB-lagen föreslås ett förfarande där den projektansvarige kan ta initiativ till att inleda MKB-förfarande utan ett beslut i det enskilda fallet. Förslaget syftar till att påskynda inledandet av MKB-förfarande i klara fall och undvika administrativ börda för såväl den projektansvarige som den kontaktyndighet som ansvarar för beslutet. Även om snabbast räcker det flera månader att fastställa behovet av bedömningsförfarande, när information samlas in för beslutsfattandet och myndigheterna hörs innan beslut fattas. Den behöriga myndigheten behåller rätten att bestämma om förfarandet lämpar sig för projektet.

I MKB-lagen föreslås dessutom möjlighet att bevilja undantag från tillämpning av MKB-förfarandet på det sätt som möjliggörs i artikel 2.4 i MKB-direktivet. Undantag från tillämpning av MKB-förfarandet ska kunna beviljas för ett enskilt projekt i en situation där det på grund av projektets brådskande karaktär skulle vara omöjligt att genomföra MKB-förfarandet utan att äventyra projektets syfte. Trots att det tills vidare inte har framkommit något nationellt behov av att tillämpa ett sådant undantag, anses det nödvändigt att foga möjligheten till undantag till den nationella lagstiftningen med tanke på framtiden. I enlighet med Europeiska kommissionens anvisningar och EU-domstolens rättspraxis är bestämmelsens tillämpningsområde snävt och undantag kan tillämpas endast i exceptionella situationer. De projekt som omfattas av tillämpningsområdet för undantag ska betraktas som så viktiga med tanke på allmänintresset att det ankommer på statsrådets allmänna sammanträde att avgöra saken.

För att genomföra regeringsprogrammets föresats om tillämpning av MKB-förfarandet på vindkraftsprojekt föreslås att MKB-gränsen för vindkraftsprojekt sänks från 10 kraftverk till 5 kraftverk. Den totala effekten föreslås förbli 45 MW. Regeringsprogrammet innehåller en föresats om att storleksgränsen i fortsättningen ska gälla alla industriprojekt. Det finns inte någon entydig definition av verksamhet i industriell skala. I MKB-direktivets punkt om kemisk industri hänvisas till industriell skala. I kommissionens tolkningsvägledning för MKB-direktivets projektförteckning (Interpretation of definitions of project categories of annex I and II of the EIA Directive (2015)) hänvisas i fråga om definitionen av industriell skala till riktlinjerna för tolkning av industriutsläppsdirektivet (Q&A osa. IED Annex I.9 What is the meaning of "production on an industrial scale in Annex I section 4"?) som följer: När industriell skala fastställs ska man beakta flera aspekter bl.a. produktens karaktär, industriell karaktär hos anläggningen eller apparaterna som används vid produktionen, produktionsvolym samt kommersiellt syfte (verksamhet mot vederlag). I riktlinjerna konstateras det att produktion för kommersiella syften är ett starkt tecken på att skalan är industriell, men det räcker inte som enda kriterium. Även miljökonsekvenserna lyfts fram. Icke-industriell skala är åter tillverkning enbart för eget bruk (hushåll, forskning, laboratoriebruk). MKB-lagen förutsätter att projekten enligt projektförteckningen alltid, oberoende av omgivning, sannolikt medför betydande miljökonsekvenser (3 § 1 mom. i MKB-lagen), vilket har beaktats när storleksgränsen fastställts. Trots att även ett enskilt vindkraftverk kan vara kommersiellt, kan det inte anses uppfylla MKB-lagens ovannämnda villkor för ett projekt som ska tas in i projektförteckningen. Det bör påpekas att ett projekt som underskrider projektförteckningens storleksgräns kan underkastas MKB-förfarande genom ett enskilt beslut, om det konstateras att det sannolikt medför betydande miljökonsekvenser.

4.1.10 Utveckling av elektronisk kommunikation

Som ett led i projektet för samservicetjänster utvecklas digitala tjänster. Fungerande elektroniska system är en central förutsättning för att uppnå smidighet och enhetlighet i behandlingen av miljöärenden samt för att genomföra förslagen i denna proposition. Förslagen om utveckling av elektronisk kommunikation gäller en större helhet än denna proposition.

I lagen om behandling av miljöärenden föreslås bestämmelser om att ansökningar som gäller ett projekt ska lämnas in till Tillstånds- och tillsynsverket elektroniskt. Om verksamhetsutövaren är en fysisk person, kan tillståndsansökan emellertid lämnas in på papper. Avsikten är att den elektroniska kontaktpunkten ska utnyttjas enhetligt för kontaktpunktsmyndighetens uppgifter.

Det allmänna målet för digital samservice är att samla kommunikationen kring det nya Tillstånds- och tillsynsverkets tillstånds- och tillsynstjänster till tjänsten Tillstånd och tillsyn. Tjänsterna sammanförs stegvis så att en befintlig tjänst integreras med den eller alternativt skapas en ny e-tjänst. Om en tjänst ännu inte finns som e-tjänst inrättas de tjänster som man väljer att genomföra som e-tjänster i tjänsten Tillstånd och tillsyn.

Tjänsten Tillstånd och tillsyn är en del av helheten Finlands digitala kompass som möjliggör digitalisering av händelser i människors liv och företagens verksamhet. Tjänsten utvecklas aktivt och nya tillstånd och meddelanden fogas till tjänsten stegvis. Arbets- och näringsministeriet och miljöministeriet har sedan ingången av 2024 effektiviserat sitt samarbete i syfte att ta i bruk tjänsten Tillstånd och tillsyn som ett enda serviceställe för miljörelaterade ärenden i samband med regionförvaltningsreformen.

Miljöministeriet har 2023 slutit ett samarbetsavtal med finansministeriet om att förbättra produktiviteten hos tillståndsprocesserna och tillsynsprocesserna genom att utveckla digitaliseringen (LUVAKE), och inom ramen för det utvecklas servicehelheter med produktivetsfinansiering fram till 2027. I detta projekt beaktas även gemensam utveckling, som säkerställer att de lösningar som genomförs inom projektet är kundorienterade, effektiva och interoperabla mellan såväl NTM-centralerna och regionförvaltningsverken som med andra digitaliseringsprojekt. Behoven och möjligheterna när det gäller projektet Tillstånd och tillsyn samt projektet Ryhti, som bygger upp datasystemet för den byggda miljön, beaktas. I början av 2024 har miljöministeriet dessutom inlett det s.k. YTY-projektet som utvecklar informationsstrukturer och interoperabilitet inom miljövärderna. Inom detta projekt är målet att identifiera och skapa informationsmodeller för uppgifter som är gemensamma för olika informationssystem och möjliggöra enhetligt flöde och enhetlig användning av uppgifter som valts att med hjälp av integrationer och gränssnitt mellan olika system.

En ”digital samservice” för miljöfrågor är resultat av flera digitaliseringsprojekt. *Projektet Samordning av digitaliseringen av samservicetjänster* (YLP Digi) är en del av miljöministeriets projekt för samservicetjänster. Samordningsprojektet inleddes våren 2024 och samordnar framskridandet av helheten för digitalisering av samservicetjänsterna. Avsikten är att i arbets- och näringsministeriets tjänst Tillstånd och tillsynstjänst bygga upp en heltäckande digital sökkanal för tillstånd. Via denna kanal kommer ansökningarna att styras till informationssystemet för den myndighet som svarar för det aktuella tillståndet. I denna tjänst kan verksamhetsutövarna ansöka om de viktigaste miljötillstånden och sköta ärenden hos den nya statliga myndigheten. Målet är att myndigheterna ska kunna använda sig av den information som andra myndigheter samlat in i samband med sina tillståndsprocesser. De nuvarande tjänsterna kan användas i utvecklingsarbetet.

Det är naturligt att genomföra de ändringar i fråga om digitaliseringen som RED III-direktivet kräver genom att komplettera den RED II-tjänst som redan finns i tjänsten Tillstånd och tillsyn. Dessutom bör det utredas vilka digitaliseringsåtgärder som förordningen om nettoindustri och förordningen om kritiska råmaterial kräver. På grund av de ändringar i gemenskapslagstiftningen som beslutas våren tillkommer från och med 2026 ytterligare behov av att samla information, göra den tillgänglig för allmänheten, publicera den i datanätet och lämna den till Europeiska kommissionen. Strävan är att i så stor utsträckning som möjligt hantera och publicera information genom att utnyttja nuvarande tjänster som produceras av UF-centret. Utvecklingen kommer emellertid att kräva resurser, som man ännu inte har förberett sig på i planen för de offentliga finanserna.

4.2 Huvudsakliga konsekvenser

4.2.1 Allmänt

Det är utmanande att bedöma konsekvenserna av de ändringar som föreslås i fråga om de tillståndsförfaranden som hör till Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet, eftersom förslagen i många avseende är beroende av såväl hur Tillstånds- och tillsynsverkets rutiner utvecklas och hur smidiga de blir som hur de digitala verktygen börjar fungera. Dessutom måste man beakta förändringarna i den allmänna verksamhetsmiljön i samhället samt andra projekt som på olika sätt anknyter till utvecklingen av tillståndsförfarandena och som behandlas mer ingående i avsnitt 11.1. Det nya Tillstånds- och tillsynsverkets sektorsövergripande och rikstäckande verksamhet samt stärkta centraliserade expertis kan tillsammans med förslagen här antas göra tillståndsförfarandena smidigare och mer förutsägbara, men bedömningen är i detta skede förenad med osäkerheter. Det bör beaktas att förslagen här delvis hänför sig till ändringar i myndighetsstrukturen som träder i kraft först i början av 2026 och till utvecklingen av den nya myndighetens verksamhet.

Miljöutskottet konstaterar i sitt betänkande om ändring av lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken (MiUB 14/2024 rd – RP 196/2024 rd) att utskottet tidigare betonat (MiUU 1/2023 rd – U 7/2023 rd) att miljörelaterade tillståndsförfaranden har en viktig roll inte bara för att klimat- och naturmålen ska nås utan också med tanke på investeringarna i den gröna omställningen och en förutsägbar verksamhetsmiljö, den ekonomiska tillväxten och hanteringen av miljörisiker. Utskottet har länge uppmuntrat till utveckling av miljö tillståndsförfarandena och betonat att fungerande och smidiga miljö tillståndsförfarandet kräver inte bara att lagstiftningen är uppdaterad utan också att förvaltningen är tydlig, myndigheterna har tillräckliga resurser och att digitaliseringen utnyttjas effektivt. Enligt utskottet kan funktionella och processuella fördelar i verksamheten uppnås genom att förvaltningen centraliseras till en enda riksomfattande miljömyndighet.

De förslag som läggs fram här, t.ex. lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket och bestämmelserna i den om proaktiv styrning och samverkan, samordning och gemensam behandling, baserar sig delvis på gällande bestämmelser, men när de uppdateras, utvidgas och sammanförs i en lag främjas hanteringen av tillståndsförfarandena som en helhet. Förslagen kan också vara ägnade att förkorta tillståndsförfarandets totala längd samt öka förutsägbarheten. För den som ansöker om tillstånd bedöms de föreslagna ändringarna synas t.ex. så att behandlingen av ärenden blir mer enhetlig och förutsägbar, den proaktiva diskussionen med myndigheten och myndighetsstyrningen stärks, förfarandena blir tydligare, den elektroniska kommunikationen effektiviseras och handläggningstiderna förkortas.

Den nya lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket ersätter den nuvarande lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid

regionförvaltningsverken. Den lagen upphävs till följd av regionförvaltningsreformen och den påföljande nedläggningen av regionförvaltningsverken. Således kan reformen betraktas som nödvändig.

Det föreslagna upphävandet av samordningslagen baserar sig på en analys som visar att den nuvarande lagen inte fungerat och att dess tillämpningsområde krymper på grund av förändringarna i regleringsmiljön. Eftersom sökanden har kunnat besluta om samordning ska användas, och denna möjlighet knappt alls har utnyttjats i praktiken, kan man anta att upphävandet av lagen inte har några särskilt betydande konsekvenser med avseende på tillståndsförfarandenas smidighet. Inrättandet av Tillstånds- och tillsynsverket samt klarläggandet av bestämmelserna om tillståndsförfaranden bidrar dock sannolikt till att främja myndigheternas samarbete kring tillståndsförfarandena både inom Tillstånds- och tillsynsverket och i förhållande till andra myndigheter, vilket är viktigt med tanke på smidigheten. Det är också nödvändigt att beakta att centraliseringen av statens tillståndsuppgifter och den stärkta proaktiviteten samt eventuella konsekvenser av t.ex. förordningen om kritiska råmaterial kan öka verksamhetsutövarnas intresse för samordningsförfarandet. NTM-centralernas myndighetsuppgifter i anslutning till MKB-förfarandet överförs också till Tillstånds- och tillsynsverket, vilket främjar samordningen av olika faser i förfarandet inom samma verksamhet.

Konsekvenserna av att den gemensamma behandlingen utvidgas hänför sig i första hand till undantag enligt naturvårdslagen, eftersom gemensam behandling av tillstånd enligt miljöskyddslagen och vattenlagen redan är etablerad praxis och till denna delar föreslås inga betydande ändringar i regleringen. Det bör dock påpekas att även när det gäller miljöskyddslagen och vattenlagen utvidgas tillämpningsområdet något och omfattar i princip vid sidan av verksamhet som orsakar risk för förorening av vatten även andra potentiella anmälningar enligt miljöskyddslagen och vattenlagen som gäller samma verksamhet eller projekt, om inte gemensam behandling är onödig. I praktiken bedöms detta ändå inte innebära någon betydande förändring jämfört med nuläget. Konsekvenserna av utvidgningen av den gemensamma behandlingen för tillståndsprocesserna på allmän nivå är sannolikt ganska små i kvantitativt hänseende. Antalet fall där man hos Tillstånds- och tillsynsverket kommer att behandla ett tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen tillsammans med ett tillstånd enligt vattenlagen eller ett miljötillstånd beräknas på basis av antalet beslut om undantag under åren 2015–2023 uppgå till högst några tiotal per år. Å andra sidan är de undantag som naturvårdslagen kräver särskilt från skyddet av arter ofta betydelsefulla för inledandet av verksamheten. Om undantag inte beviljas är det i allmänhet inte heller möjligt att inleda verksamheten på planerat sätt. Då kan samtidig behandling av miljötillstånd och vattenhushållningstillstånd samt tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen vid samma myndighet, ett enda tillståndsbeslut och besvärshöret i anslutning till det göra tillståndsprocessen som helhet väsentligt smidigare och snabbare.

Till den del det är fråga om gemensam behandling vid Tillstånds- och tillsynsverket kan den i någon mån antas påverka den totala handläggningstiden för tillståndsansökningar. Detta kommer på fråga särskilt i sådana fall där ett tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen är med. Vid bedömningen måste man beakta att i nuläget har undantag enligt naturvårdslagen avgjorts självständigt av NTM-centralerna, oberoende av regionförvaltningsverkets övriga tillståndsförfarande, och därför är det svårt att bedöma hur den utvidgade gemensamma behandlingen påverkar den totala längden. I nuläget har processen som gäller tillstånd till undantag kunnat vara anhängig redan före andra tillståndsansökningar, men också samtidigt eller senare. Handläggningstiden för en ansökan som gällt enbart undantag enligt naturvårdslagen har kunnat vara kortare än för miljötillstånd eller tillstånd enligt vattenlagen. Med tanke på handläggningstiden är det dock väsentligt att beakta den tillståndshelhet som

projektet kräver. Att den gemensamma behandlingen gör förfarandet snabbare beror på att undantag enligt naturvårdslagen och de utredningar som hänför sig till dem kan förutsägas och beaktas samtidigt med andra utredningar, som en del av den övriga tillståndsprocessen.

Förslagen om samordning av tillståndsförfarandet och MKB-förfarandet bedöms på allmän nivå göra tillståndsförfarandet smidigare. Utvidgningen av tillämpningsområdet för gemensamt hörande om MKB-beskrivningen och tillståndsansökan gör det möjligt att bättre samordna de utredningar och behovs och påskyndar förfarandena. Antalet projekt som lämpar sig för gemensamt hörande kan antas variera årligen eller periodvis. Enligt NTM-centralernas bedömning skulle cirka 8 projekt (7 procent av de MKB-projekt som inleddes under året) ha kunnat vara lämpliga för gemensamt hörande om tillståndsansökan och MKB-förfarandet 2022, och 2023 kunde antalet lämpliga projekt ha varit cirka 19 (19 procent av de MKB-projekt som inleddes under året).

Ett med tanke på konsekvensbedömningen väsentligt ramvillkor hänför sig också till de elektroniska systemens funktionsduglighet. Trots att en del av förslagen kan genomföras utan ett heltäckande och interoperabelt tillståndssystem, förutsätter en stor del av förslagen fungerande elektronisk ärendehantering. Detta gäller såväl den inledande fasens proaktiva styrning och samverkan som behandlingen och avgörandet av tillståndsansökningar. Såsom konstateras i avsnitt 4.1.10 pågår utvecklingsarbete som gäller detta. Projektet Samordning av digitaliseringen av samservicetjänster inleddes våren 2024 och är en del av miljöministeriets projekt för samservicetjänster.

4.2.2 Ekonomiska konsekvenser

Konsekvenser för hushållen

De förslag som hänför sig till Tillstånds- och tillsynsverkets tillståndsförfaranden bedöms inte ha några konsekvenser för hushållen. Förslagen hänför sig i huvudsak till förfaranden mellan verksamhetsutövarna och myndigheterna samt olika intressentgrupper. Inte heller förslagen om gemensamt hörande om Tillstånds- och tillsynsverkets tillståndsförfaranden och MKB-förfarandet har några nämnvärda ekonomiska konsekvenser för hushållen. Samordningen av miljörelaterade förfaranden och centraliseringen av behörigheten till en myndighet kan dock samtidigt främja hushållens möjligheter att få en tydligare helhetsbild av verksamheten.

Förslagen kan antas ha konsekvenser för hushållen och enskilda framför allt till den del som förslagen inverkar på delaktigheten och resurserna i anslutning till den. Exempelvis förslagen om utvidgning av den gemensamma behandlingen samt gemensamt hörande om MKB- och tillståndsförfarandena kan delvis minska antalet höranden, men å andra sidan kan projektens omfattning öka antalet dokument. När det gäller konsekvenserna av projekt för grön omställning är det också nödvändigt att beakta det ökade antalet och deras geografiska placering, vilket kan leda till regionala skillnader. Inverkan av regionala skillnader minskar dock genom Tillstånds- och tillsynsverkets rikstäckande behörighet, som gör att behandlingen av ärenden och besluten förenhetligas.

Tillstånds- och tillsynsverkets rikstäckande behörighet, sammanförandet av regionförvaltningsverkens och NTM-centralernas miljöuppgifter, den starkare sakkunskapen samt tillståndsförfarandets bättre förutsägbarhet och de enhetligare förfarandena kan främja ärendehelhetens begriplighet och klarlägga tillståndsförfarandet som helhet ur alla parter och andra delaktigas synvinkel. I princip kan de kostnader som delaktigheten medför för enskilda parter och skadelidande minska om synpunkterna oftare kan koncentreras till en tidpunkt och synpunkter som framförts vid ett tillfälle beaktas i flera förfaranden. Engångsarbetet för den

som ska ge utlåtande blir visserligen större när det samtidigt ordnas hörande om ett större material. Den totala arbetsmängden bedöms dock minska jämfört med om det ordnas separat hörande om t.ex. miljökonsekvensbeskrivningen och tillståndsansökan. Delaktighetens inverkan kan dock minska vid gemensamt hörande, eftersom responsen på miljökonsekvensbeskrivningen inte längre inverkar på den projektansvariges projektplan och tillståndsansökans innehåll. Parterna har inte heller tillgång till kontaktmyndighetens motiverade slutsats om projektets betydande miljökonsekvenser eller andra myndigheters utlåtanden om miljökonsekvensbeskrivningen när de yttrar sig, vilket kan göra det svårare att få en helhetsbild av projektets konsekvenser. Den sänkta storleksgränsen i MKB-förfarandet för vindkraftverk ökar möjligheterna till delaktighet vid mindre vindkraftsprojekt än nu.

Konsekvenser för företag

Med avseende på tillståndsförfarandena bedöms centraliseringen av myndigheterna samt förenhetligandet och effektiviseringen av behandlingen minska företagens kostnader, eftersom Tillstånds- och tillsynsverkets proaktiva styrning och samverkan och de behov som hänför sig till olika tillstånd eller de utredningar och bedömningar som de förutsätter samordnas i större utsträckning än nu. I fortsättningen ansvarar en myndighet, Tillstånds- och tillsynsverket, oftare för behandlingen av tillståndsärenden. I början av tillståndprocessen försöker man bilda sig en helhetsuppfattning om de tillstånd som projektet eller verksamheten kräver, vid behov diskuterar man ramvillkoren för projektet eller verksamheten och om det behövs ordnas ett möte med alla myndigheter och andra aktörer som är väsentliga för processen, vilket i bästa fall kan effektivisera behandlingen av ärendet på ett betydande sätt och förbättra informationsutbytet ur företagets synvinkel. I tillståndsansökningar som gäller samma verksamhet eller projekt förutsätts och lämnas ofta samma eller delvis överlappande uppgifter eller utredningar. Med tanke på förfarandet är det inte effektivt att upprepa samma saker separat för olika myndigheter.

Genom förslagen om stärkt proaktiv styrning och samverkan får myndigheterna och verksamhetsutövarna en så enhetlig och tydlig bild som möjligt av processen redan från början. Detta kan antas göra besluten mer enhetliga och leda till att kvaliteten på tillståndsbesluten förbättras. När det gäller handläggningstiderna antas förslagen påskynda förfarandena i någon mån, men till denna del måste man beakta de betydande skillnader som hänför sig till miljörelaterade tillståndsärendens karaktär och omfattning. De projekt som är föremål för tillståndsbehandling kan vara lokala, regionalt begränsade och ha små konsekvenser, men de kan också vara storskaliga och ha betydande konsekvenser. Handläggningstiden kan också påverkas av att projektet omfattas av ett eventuellt företrädesförfarande. Det är också väsentligt att myndigheterna har tillräckliga resurser för att stödja smidig behandling. Sålunda kan man bedöma att de totala handläggningstiderna eventuellt påskyndas från några veckor till flera månader, beroende på projekt.

Inrättandet av det rikstäckande Tillstånds- och tillsynsverket och nyttjandet av verkets sakkunskap inom olika delområden förenhetligar också behandlingen av tillståndprocesser och tillsynen över tillstånd i hela landet. Ur företagets synvinkel stärker detta enhetligheten och jämlikheten i hela landet. Myndighetens interna remissförfarande försvinner också till stor del, vilket gör beslutsfattandet flexiblere och smidigare. I vissa frågor med anknytning till MKB-förfarandet och Naturabedömningar förutsätts dock skriftlig dokumentation inom myndigheten, så att det säkerställs att beslutsfattandet är transparent för såväl de sökande som andra aktörer.

Utvecklandet av ett elektroniskt tillståndssystem främjar smidigare kommunikation, med vars hjälp företagen t.ex. kan fylla i tillståndsansökningarna enklare och även följa tillståndprocessen i realtid. En del av den uppskattade nyttan för företagen består sannolikt i de fördelar som utvidgningen av det elektroniska ärendesystemet för med sig. Även

uppskattningen av handläggningstiden i tillståndsärenden gör företagets verksamhet mer förutsägbar. Till den del det är fråga om ett företrädesförfarande eller verksamhet eller ett projekt som baserar sig på EU-förordningar ska tidsfristen för behandling enligt förslaget vara mer bindande än enbart en uppskattning.

Utvidgningen av gemensam behandling leder oftare än nu till behandling hos en myndighet, ett beslut och eventuellt en besvärsskrivelse. Detta minskar de olika tillståndsprocessernas faser och antalet överlappande dokument som krävs i dem, vilket lättar upp företagets administrativa börda och eventuellt också påskyndar tillstånds-förfarandena. De ekonomiska konsekvenserna för företagen beräknas bero nästan enbart på snabbare investeringar. Även företagets administrativa kostnader kan sjunka något, om den totala arbetstid som används för att bereda ansökningar minskar. I praktiken kan också t.ex. behovet av eventuella konsulttjänster minska. Detta är dock förenat med osäkerhet, eftersom den samtidiga reformen av statens regionförvaltning kan framför allt i den inledande fasen medföra utmaningar till följd av att förvaltningsstrukturen förändras. När regionförvaltningsverken och vissa av NTM-centralernas uppgifter sammanförs till det nya Tillstånds- och tillsynsverket förändras oundvikligen en del av de etablerade rutinerna, vilket till en början också kan fördröja processerna och även annars orsaka oklarheter i verksamheten. Här spelar genomförandet av reformen och det redan pågående arbetet med att utveckla verksamhetsmodellerna och digitaliseringen en central roll.

Bestämmelserna om tillstånds-förfaranden i samtliga tre EU-rättsakter (förordningen om kritiska råmaterial, förordningen om nettonollindustrin och RED III-direktivet) som granskas inom lagstiftningsprojektet om tjänster från ett enda serviceställe förenas av att medlemsstaterna åläggs att utse en eller flera kontaktpunktmyndigheter för samordningen av tillstånds-förfaranden. Detta har redan genomförts i fråga om förordningen om nettonollindustrin och CRMA-förordningen genom att föreskriva att två olika regionförvaltningsverk ska sköta uppgifterna om kontaktpunkt. Genom den nya lag om behandling av miljöärenden som föreslås i denna proposition överförs dessa uppgifter till Tillstånds- och tillsynsverket. Denna kontaktpunktmyndighets uppgifter sträcker sig från ansökningshelhetens inledande faser (konstaterande av att ansökan är komplett) till delgivning av de behöriga myndigheternas beslut. Uppgifterna omfattar den helhet av tillstånds- och andra administrativa förfaranden som krävs för de projekt som hör till tillämpningsområdet, inklusive bl.a. förfarandet vid miljökonsekvensbedömning. De frågor som hänför sig till dessa EU-förpliktelser är komplicerade och svåra att behärska, och därför kan kontaktpunktmyndighetens verksamhet innebära ett betydelsefullt stöd för företagen. Kontaktpunktmyndighetens rådgivning och styrning, samt en viss processledningsroll i tillståndshelheten, kan effektivisera och påskynda förutsättningarna att genomföra projekt.

Den föreslagna regleringen kan i någon mån också främja investeringar i projekt som omfattar kritiska och i synnerhet strategiska råmaterial. Företräde för strategiska projekt vid tillstånds-förfarandet, skyndsamt förfarande vid fullföljdsdomstolen samt tidsfrister för projektens tillstånds-förfaranden kan öka företagets vilja att investera, när de föreslagna bestämmelserna gör tillstånds-förfarandena för projekten smidigare och processen mer förutsägbar. Det handlar dock om ny reglering, så i detta skede är bedömningen av antalet projekt och deras konsekvenser förenad med osäkerhet.

Förlängningen av det nuvarande företrädesförfarandet, som beretts för att stödja grön omställning, samt utvidgningen av det till vissa datacentraler som utnyttjar spillvärme i betydande mån samt till kärnkraftverk gör det möjligt att i större utsträckning än nu inkludera gröna investeringar i företrädesförfarandet, som har visat sig vara ett fungerande redskap för att kombinera uppnåendet av miljömål och en hållbar ekonomisk tillväxt. Att datacentraler och kärnkraftverk läggs till de projektyper som har företräde inkluderar också ett större antal företag

än nu i främjandet av grön omställning. För kärnkraftverkens del svarar utvidgningen också på målen om teknikneutralitet. Sålunda förbättrar förslagen företagens verksamhetsförutsättningar att främja grön omställning.

När det gäller kärnkraft pågår i Finland flera projekt beträffande vilka förfaranden vid miljökonsekvensbedömning kan inledas under eller efter 2025. Ungefär fem bolag har berättat om sina preliminära kärnkraftverksplaner i offentligheten. Under åren efter miljökonsekvensbedömningen kan projekten gå vidare till miljötillstånd och tillstånd enligt vattenlagen före 2030. I Finland är det möjligt att utveckla kärnenergiteknik som används i kärnkraftverk. I Finland har ett bolag som levererar kärnvärmeverk inlett sin verksamhet. Antalet förfaranden som avser miljötillstånd och tillstånd enligt vattenlagen i anslutning till utvecklande av kärnfissionsteknik bedöms dock vara litet före 2030. Något kärnkraftverksprojekt som producerar energi genom kärnfusion förväntas inte inledas i Finland före 2030. Tillståndsprocessen för ett projekt som utvecklar kärnfusionsteknik kan inledas i Finland före 2030, men möjligheten bedöms som liten.

Att en ny bestämmelse om företräde för projekt enligt vissa EU-förordningen tas in i lagen om behandling av miljöärenden (8 §) stödjer ställningen för verksamhetsutövare vilkas tillståndsärenden behandlas enligt företrädesförfarandet.

När det gäller den bestämmelse som föreslås i 7 § och som motsvarar det nuvarande förfarandet med företräde för grön omställning bedöms den administrativa börda som sökanden orsakas vara liten. För en ansökan som gäller det planerade projektet kan sökanden använda en utredning som gjorts för något annat förfarande, men som hänför sig till DNSH-bedömning. I annat fall ska sökanden göra en ny utredning. Det är emellertid frivilligt för sökanden att eftersträva företräde för sin tillståndsansökan.

Miljöministeriet har låtit göra en utredning om företrädesförfarandet och tillämpningen av DNSH-kriterierna 2023 (Gaia Consulting). I utredningen intervjuades 10 företag och projekt som ansökt om företrädesförfarande (verksamhetsutövare som hade ansökt om företräde hos Regionförvaltningsverket i Södra Finland fram till juli 2023). Utifrån utredningen kan man bedöma att det har varit en välkommen del av behandlingsprocessen för tillstånd enligt miljölagen och vattenlagen. Största delen av verksamhetsutövarna ansåg att det arbete som krävs för att fylla i DNSH-blanketten som ska fogas till begäran om företräde är skäligt. För verksamhetsutövarna räckte det från en till två veckor att fylla i och få DNSH-bedömningsdelen och man hade konsulter att göra det. De flesta intervjuade ansåg att kostnaderna för konsultarbetet hade varit skäliga och en del av det övriga konsultarbete som måste skaffas i anslutning till tillståndsförfarandet. Vid bedömningen utnyttjade flera sökande de miljökonsekvensbedömningar (MKB) och Naturbedömningar som gjorts inom projektet samt de DNSH-utredningar redan gjorts för ansökningarna om finansiering.

Sammanslagningen av hörandena om den miljökonsekvensbeskrivning som hänför sig till MKB-förfarandet och om de tillståndsansökningar som Tillstånds- och tillsynsverket behandlar kan påskynda handläggningstiden för de förhandsövervakningsförfaranden som krävs för att genomföra projektet. Gemensamt hörande kan i bästa fall påskynda handläggningstiden med fyra månader. Ur verksamhetsutövarens perspektiv är å andra sidan en sammanslagning av hörandena förenad med risk för att responsen från hörandet om miljökonsekvensbeskrivningen och den motiverade slutsatsen föranleder ändringar i projektplanen och tillståndsansökan, varvid det kan bli nödvändigt att kungöra tillståndsansökan på nytt. I så fall går den tidsmässiga nyttan av att hörandena sammanslogs förlorad, och den totala handläggningstiden förlängs. Omfattningen och noggrannheten av MKB-förfarandena i tillståndsansökningsfasen ökar sannolikt, eftersom noggrannheten hos de utredningar som görs för MKB-förfarandet motsvarar

i stor utsträckning noggrannheten hos tillståndsansökan. Detta kan öka den projektansvariges kostnader i någon mån. Å andra sidan kan noggrannare utredningar för MKB-förfarandet eventuellt ersätta de utredningar som krävs separat för ansökan, vilket åter kan minska den projektansvariges kostnader.

Den möjlighet som föreslås för den projektansvarige att inleda MKB-förfarande utan den behöriga myndighetens beslut i det enskilda fallet påskyndar inledandet av MKB-förfarandet. Avsaknaden av beslutsförfarande som gäller tillämpning av MKB-förfarandet minskar den projektansvariges kostnader till den del som de uppgifter som nämns i 1 § i MKB-förordningen inte behöver sammanställas. Enligt NTM-centralernas uppskattning skulle det ha kunnat finnas cirka 5 dylika projekt 2022 och 2023 skulle de ha kunnat var cirka 3.

Åren 2019–2023 meddelades 18 MKB-beslut där det krävdes MKB-förfarande för projekt som omfattade minst 5 vindkraftverk. MKB-förfarandet ökar i någon mån den projektansvariges kostnader och den tid som går åt till MKB-förfarandet. Kostnaderna och tidsanvändningen påverkas av projektets planläggningsbehov. Om vindkraftverket också behöver en plan, kan miljökonsekvenserna bedömas samtidigt för bägge förfarandena. Förfarandena eller hörandena kan också kombineras.

Propositionens konsekvenser för företagen bedöms sammantaget vara i huvudsak positiva. Hur mycket förfarandena påskyndas samt utredningarnas omfattning och inriktning och den arbetsmängd de kräver är dock beroende av det enskilda fallet och i stor utsträckning av bl.a. projektens omfattning och komplexitet, så det är inte möjligt att exakt uppskatta förslagets konsekvenser i euro eller för enskilda företag.

I fråga om de konsekvenser och särskilt kostnader som orsakas företagen har man också bedömt möjligheten att utnyttja räknaren för regleringsbördan. Det är dock mycket utmanande att beräkna de detaljerade och företagsspecifika kostnaderna, eftersom förslagen är kopplade till och beroende av t.ex. reformen av statens regionförvaltning och de betydande ändringar i myndighetsstrukturen som den medför. Detta är också förenat med kunskapsbrister eftersom det inte finns någon systematisk uppföljning av den arbetstid som förfarandenas olika delområden kräver. Därför har inte ansetts motiverat att försöka utnyttja räknaren för regleringsbördan vid bedömningen av den administrativa börda eller kostnadsbesparingar som förslagen eventuellt medför.

I fråga om de kostnader som orsakas företagen bör det dessutom beaktas att regeringen vid ramförhandlingarna den 23 april 2025 enades om en plan för de offentliga finanserna för 2026–2029. Kostnadsmotsvarigheten för avgiftsbelagda miljö- och vattenhushållningstillstånd vid Tillstånds- och tillsynsverket ska höjas. En höjning av kostnadsmotsvarigheten och därigenom tillståndsavgifterna ökar företagets kostnader. På grund av tidtabellen har dessa konsekvenser inte kunnat bedömas närmare i samband med denna proposition.

Konsekvenser för den offentliga ekonomin

Skötseln av miljörelaterade tillståndsuppgifter reformernas och görs smidigare genom propositionen. Förslagets konsekvenser för den offentliga ekonomin särskilt ur samhällsekonomisk synvinkel är i stor utsträckning indirekta, men potentiellt betydande tillsammans med omorganiseringen av regionförvaltningen. Exempelvis skatteinkomsterna och sysselsättningseffekterna av ett enskilt projekt eller en enskild investering kan vara betydande. Dessutom är investeringarnas attraktionskraft och, i fråga om investeringar i grön omställning, deras utsläppsminskings- och kolhandavtryckspotential beaktansvärda faktorer med avseende på de totalekonomiska konsekvenserna. Som konsekvenskanal fungerar här särskilt den ökade

smidigheten i fråga om investeringar samt det stärkta förtroendet för den offentliga förvaltningens förmåga att skapa rättvisa och stabila förutsättningar för företagsverksamhet när tillstånds- och tillsynsverksamheten förenhetligas. Särskilt smidiga och förutsägbara investeringstillstånd kan fungera som en viktig konkurrensfördel för Finland i konkurrensen om internationella företags storinvesteringar. Intresset för att investera i Finland är kopplat särskilt till tillgången på el till skäligt pris samt ett smidigt tillståndsförfarande.

Exempelvis Finlands Näringsliv EK:s datafönster för investeringar i den gröna omställningen innehåller för närvarande planerade eller pågående investeringar för cirka 270 miljarder euro (läst 4.11.2024). Av dessa är cirka 14 miljarder redan i produktion; merparten av projekten är fortfarande i en tidig planeringsfas. Datafönstrets innehåll är i många avseenden endast riktgivande, och alla förtecknade investeringsprojekt kommer inte att förverkligas. Det är i praktiken fråga om projektens och aktörernas egna investeringsplaner, men som sådana ger de ändå en allmän bild av investeringsmöjligheterna.

Konsekvenserna för samhällsekonomin av de potentiella investeringarna i datafönstret har analyserats genom en särskild utredning som beställdes av Finlands Näringsliv EK, Akkuteollisuus ry, Bioenergi rf, Finsk Energiindustri rf, Metallinjalostajat ry, Finlands förnybara rf och Finlands vätgaskluster. Utredningen genomfördes av Gaia Consulting Oy (fr.o.m. 1.9.2024 Sweco) och den finns tillgänglig på adressen ek.fi/wp-content/uploads/2024/10/Loppuraportti_Vihrean-siirtyman-investointien-vaikutusten-arviointi-1.pdf. Enligt utredningen skulle Finlands bruttonationalprodukt vara 3 miljarder euro högre per år, om en femtedel av de gröna investeringsprojekt som nu är förtecknade i datafönstret skulle förverkligas. Enligt utredningen skulle sysselsättningen öka med 12 000 personer per år. Skatteinkomsterna skulle öka kumulativt med över 16 miljarder euro under projektens 30-åriga livscykel. Skalan på de ekonomiska konsekvenserna skulle enligt utredningen växa avsevärt, om en större del av den nuvarande projektstocken på nästan 270 miljarder euro skulle förverkligas.

Även finansministeriet har i sin ekonomiska översikt från juni 2023 uppskattat att om investeringar i grön omställning för t.ex. cirka 18 miljarder euro skulle förverkligas detta årtionde, skulle det i vilket fall som helst betyda att investeringarna ökar med 3 miljarder euro per år, dvs. med cirka en procent i förhållande till BNP. På allmän nivå kan man således uppskatta att konsekvenserna även för skatteinkomsterna och sysselsättningen skulle vara betydande om investeringarna kommer igång. Genom förslagen i denna propositionen är det möjligt att bidra till ett positivt investeringsklimat och skapa ett förutsägbart regleringsfält, men samtidigt är det nödvändigt att betona att även andra samhällsfaktorer har en mycket stor inverkan.

Konsekvenserna för den offentliga ekonomin av att tillståndsförfarandena effektiviseras och delvis förenhetligas uppkommer till stor del genom att den totala arbetstid som myndigheterna använder för behandlingen av en tillståndsansökan påverkas samt genom att de olika behandlingsfaserna samordnas intensivare än nu och överlappningar kan utgallras. Om den totala tid som behövs för behandlingen av ärenden förkortas inverkar det dessutom ofta direkt på inflödet av skatteinkomster och sysselsättningen. Till denna del kan man lyfta fram särskilt tre förslagshelheter beträffande vilka det är nödvändigt att bedöma konsekvenserna för den offentliga ekonomin: starkare proaktiv styrning, förlängning av förträdesförfarandet för grön omställning samt konsekvenserna av nya EU-bestämmelser.

När proaktiviteten stärks kan myndighetens arbetsmängd öka något, eftersom Tillstånds- och tillsynsverkets proaktiva styrning och delvis samordnande roll i tillståndsförfarandena betonas. Denna hänför sig exempelvis till kundservice och rådgivning, nödvändig kontakt med olika

myndigheter, ordnandet av eventuella förhandsmöten, viss projekthantering av tillståndsbehandlingshelheten samt behandlingstidtabeller. Å andra sidan vidtas delvis motsvarande åtgärder i regionförvaltningsverken och NTM-centralerna redan nu, så det är inte fråga om en helt ny uppgift. Den gällande lagstiftningen innehåller bestämmelser som betonar proaktiva förfaranden, såsom rådgivning enligt 8 § och samarbete mellan myndigheterna enligt 10 § i förvaltningslagen. Dessa kompletteras av t.ex. vissa preciseringar av rådgivningen och ordnandet av möten i miljölagstiftningen. Förslagen i denna proposition baserar sig således delvis på gällande lagstiftning och även på praxis, men sammanslagningen av myndigheter och stiftandet av lagen om behandling av miljöärenden främjar enhetligare proaktiv styrning i syfte att stärka smidigheten i förfarandena.

När Tillstånds- och tillsynsverkets interna rutiner utvecklas är det möjligt att utforma tydliga, rikstäckande, och eventuellt delvis automatiserade verksamhetsmodeller eller modeller som baserar sig på elektroniska system, vilket kan effektivisera verksamheten. Det ovannämnda gäller också förslaget om gemensamt hörande om MKB-beskrivningen och tillståndsansökan. Dess inverkan på den offentliga ekonomin bedöms vara lätt positiv eller neutral. Vid bedömningen måste man dessutom beakta att i denna proposition föreslås det att samordningslagen upphävs, och att dess bestämmelser delvis, men med klart mer begränsat tillämpningsområde, intas i den nya lagen om behandling av miljöärenden. I och med detta minskar Tillstånds- och tillsynsverkets uppgifter som gäller samordning av tillstånd, även om man samtidigt måste beakta att regleringen knappt alls har tillämpats i praktiken. Det bör också beaktas att centraliseringen av statens tillståndsuppgifter, den stärkta proaktiva styrningen, kontaktpunktmyndighetens uppgifter samt konsekvenserna av t.ex. förordningen om kritiska råmaterial kan öka verksamhetsutövarnas intresse för samordning av miljö tillstånd och tillstånd enligt vattenlagen samt gruv tillstånd. Av denna orsak är det motiverat att ta in bestämmelserna om samordning i den nya lagen om behandling av miljöärenden trots att den gällande samordningslagen tillämpats endast i ringa utsträckning. Se även följande avsnitt 4.2.3 om konsekvenser för myndigheternas verksamhet.

När det gäller den proaktiva styrningen är det också nödvändigt att fästa uppmärksamhet vid frågan om den ska vara avgiftsbelagd eller avgiftsfri. När den proaktiva styrningen stärks förutsätter det att man bedömer i vilken mån det är fråga om s.k. normal avgiftsfri rådgivning och till vilken del det är fråga om myndighetens andra eventuellt avgiftsbelagda uppgifter som går längre än så. Gränsdragningen mellan dessa är ofta utmanande när det gäller miljöärenden. Exempelvis vid regionförvaltningsverken har proaktiva möten eller rådgivning i samband med tillståndsförfaranden i praktiken tills vidare ansetts vara avgiftsfria, men rådgivningen kan i själva verket redan nu anses vara mycket mer omfattande och djupgående än den rådgivning som avses i 8 § i förvaltningslagen. Vid proaktiv rådgivning i miljörelaterade tillståndsärenden fokuserar man ofta på synnerligen krävande faktainnehåll.

En eventuell utvidgning av avgiftsskyldigheten är dock en helhet som berör hela miljöregleringsfältet och som förutsätter en mer omfattande granskning av den materiella lagstiftningen samt en grundlig rågång i förhållande till t.ex. den rådgivning som avses i 8 § i förvaltningslagen och eventuellt annan lagstiftning. Av denna orsak har miljöministeriet under våren 2025 inlett ett separat lagstiftningsprojekt om eventuell avgiftsskyldighet för Tillstånds- och tillsynsverkets myndighetsuppgifter, där ändringsbehoven och kostnadseffekterna bedöms närmare.

Det kan antas att sammanslagningen av de nuvarande regionförvaltningsverken och NTM-centralerna när Tillstånds- och tillsynsverket inrättas medför synergifördelar. Sammanslagningen av två centrala miljömyndigheter möjliggör t.ex. utnyttjande av bredare expertis oberoende av region, specialiserad kompetens, närmare kontakt mellan tillstånds- och

tillsynsförfarandena samt färre överlappande processer. På denna grund bedöms att de föreslagna uppgifterna i anslutning till proaktiv styrning kan skötas inom ramen för de befintliga resurserna.

I utkastet till regeringsproposition ingår förslag som också är förenade med vissa behov av tilläggsanslag. Dessa gäller särskilt förlängningen av företrädesförfarandet för grön omställning samt de myndighetsuppgifter som hänför sig till verkställigheten av förpliktelser som baserar sig på EU-reglering.

I praktiken innebär företrädesförfarandet att tillståndsansökningar ska behandlas skyndsamt vid tillståndsmyndigheten i alla faser i tillståndsförfarandet. Företrädesförfarandet har i huvudsak visat sig fungera bra och det har utnyttjats i rätt stor utsträckning. Förlängningen av förfarandet förutsätter ett tillräckligt antal handläggare, så att en del av tillståndsansökningarna kan ges företräde i olika skeden av behandlingen utan att det avsevärt försenar tillståndsbehandlingen av andra projekt. Tillståndsbehandlingen av miljö- och vattenhushållningsärenden är krävande expertisarbete och förutsätter tillräcklig specialkompetens. Projekten är ofta storskaliga och de kan också kräva ny slags kompetens av myndigheterna (se också Konsekvenser för myndigheterna).

Förlängningen av det nuvarande företrädesförfarandet för projekt för grön omställning till utgången av 2030 innebär att behovet av de nuvarande tidsbundna tilläggsanslag som anvisats för förfarandet fortsätter vid Tillstånds- och tillsynsverket åren 2027–2030 utöver de anslag som hittills anvisats regionförvaltningsverken fram till 2026. Utöver det nuvarande företrädesförfarandet föreslås enhetliga bestämmelser om företrädesförfarande för verksamhet som hör till tillämpningsområdet för vissa EU-rättsakter. Till dem hör projekt som gäller strategiska råmaterial enligt artikel 6 i förordningen om kritiska råmaterial samt strategiska projekt som gäller nettonollindustrin enligt artikel 3 strecksats 19 i förordningen om nettonollindustrin. För dessa EU-projekts del bedöms behovet av tilläggsanslag separat som en del av den uppgiftshelhet som hänför sig till EU-bestämmelserna.

I den regeringsproposition som gäller förträdesförfarande för projekt som främjar grön omställning (RP 128/2022 rd) konstateras till denna del att för regionförvaltningsverken ingår i budgetpropositionen för 2023 tilläggsfinansiering på 2,5 miljoner euro. Planen för de offentliga finanserna innehåller tilläggsfinansiering på 2,5 miljoner euro för 2024, 1,5 miljoner euro för 2025 och 1 miljon euro för 2026. I samband med detta anvisades också närings-, trafik- och miljöcentralerna tilläggsresurser för tillsyn över de miljötillstånd och vattenhushållningstillstånd som omfattas av företrädesförfarandet. Tilläggsresurserna för närings-, trafik- och miljöcentralerna grundar sig inte på den propositionen utan var del av en större helhet, men det var behövligt att nämna dem i sammanhanget.

Dessa utgångspunkter har inte förändrats mycket, och därför förutsätter förlängningen och den delvisa utvidgningen av företrädesförfarandet (vissa datacentraler och kärnkraftverk) att tilläggsresurserna tryggas. Tilläggsresurserna spelar fortfarande en central roll för att trygga snabb behandling av projekt med företräde även i fortsättningen. Dessutom måste man beakta riksdagens linje att behandlingen av andra projekt inte får fördröjas på grund av företrädesförfarandet. Miljöutskottets betänkande (MiUB 13/2022 rd – RP 128/2022 rd) innehåller ett uttalande om företrädesförfarandet: Riksdagen förutsätter att miljöministeriet ger akt på att propositionen inte fördröjer behandlingen av andra ärenden och även i övrigt bedömer hur lagstiftningen fungerar uti från de erfarenheter som fås.

Regionförvaltningsverken har beviljats anslag för företrädesförfarandet till utgången av 2026, men inte för åren 2027–2030. För NTM-centralernas del har anslag beviljats för

företrädesförfarandet som upphör redan 2025. NTM-centralernas andel av anslaget är 4,2 miljoner euro, och summan har riktats särskilt till MKB-förfaranden och till att påskynda beslut om undantag i anslutning till tillstånd samt proaktiva förfaranden.

Av ovannämnda orsaker bestäms behovet av tilläggsanslag för Tillstånds- och tillsynsverket för åren 2026–2030 separat för år 2026 och för åren 2027–2030. Det har uppskattats till 4,1 miljoner euro för år 2026 och till 5,1 miljoner euro för åren 2027–2030 vid Tillstånds- och tillsynsverket. Uppskattningarna baserar sig på den finansiering som beviljats för företrädesförfarandet för åren 2022–2026 och i dem har således beaktats det anslag som redan beviljats regionförvaltningsverken för 2026, som överförs som sådant till Tillstånds- och tillsynsverket. Trots att företrädesförfarandet utvidgas med vissa datacentralsinvesteringar enligt den gröna omställningen och med kärnkraftsinvesteringar bedöms uppgifterna kunna skötas med de föreslagna resurserna.

Dessa anslagsbehov baserar sig på att miljösektorns avgiftsinkomster utvecklas på planerat sätt och att de används för sektorns uppgifter. I enlighet med vad som linjerats tidigare bör man höjas tillståndsavgifternas kostnads Motsvarighet till 65–70 %. Om sektorns avgiftsinkomster inte kan användas för ansvarsområdets tillståndsresurser på ovannämnt sätt, blir anslagsbehovet betydligt större.

För EU-bestämmelsernas del följer behovet av tilläggsresurser särskilt av förslagen som gäller kontaktpunktmyndighetens (Tillstånds- och tillsynsverket som föreslås i denna proposition) uppgift samt företrädare för projekt enligt vissa EU-rättsakter. Bestämmelserna om tillståndsförfaranden i samtliga tre EU-rättsakter (förordningen om kritiska råmaterial, förordningen om nettonollindustrin och RED III-direktivet) förenas av att medlemsstaterna åläggs att utse en eller flera kontaktpunktmyndigheter för samordningen av tillståndsförfaranden. Bestämmelserna om kontaktpunktmyndighetens uppgifter i samtliga rättsakter är i huvudsak mycket likadana. Kontaktpunktmyndigheten ska ge de sökande råd i anslutning till förfarandena och vara enda kontaktpunkt till sökanden när det gäller dem. Kontaktpunktmyndigheten sörjer för rådgivningen i anslutning till tillståndsförfarandena och andra administrativa förfaranden. Hit hör t.ex. rådgivning, utarbetande av en tidsplan, konstaterande av att ansökningarna är kompletta samt andra nya uppgifter. Kontaktpunktmyndighetens uppgifter sträcker sig från att konstatera att ansökningshelheten är komplett till delgivning av de behöriga myndigheternas slutgiltiga beslut.

Samtliga ovannämnda EU-rättsakter anger tidsfrister för förfarandet, och kontaktpunktmyndigheten ska följa dem, övervaka att de iakttas och sköta andra uppgifter i anslutning till dem. Dessutom medför RED III-direktivet att även nya anläggningar börjar omfattas av tidsfristregleringen, eftersom dess tidsfrister i fortsättningen ska tillämpas även på andra produktionsanläggningar för förnybar energi än sådana som producerar el. De nya förpliktelser som förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustrin medför samt de ändringar som RED III-direktivet medför av uppgiftsbilden för kontaktpunktmyndigheten för förnybar energi förutsätter aktiva åtgärder av kontaktpunktmyndigheten för att se till att tidsfristerna iakttas i allt flera projekt.

I dessa EU-rättsakter förutsätts det att medlemsstaterna säkerställer att kontaktpunktmyndigheterna har tillräckligt med kvalificerad personal och tillräckliga ekonomiska och tekniska resurser för att effektivt kunna utföra sina uppgifter inom ramen för förordningen. Det är sannolikt att det ökade antalet projekt och de nya uppgifter som hänför sig till dem innebär att de proaktiva förfarandena, antalet MKB- och Naturaförfaranden samt de uppgifter som hänför sig till uppföljning och övervakning kommer att öka vid Tillstånds- och tillsynsverket från ingången av 2026.

Dessutom föreslås det att företrädesförfarandet förenhetligas och effektiviseras även i fråga om behandlingen av ansökningar enligt förordningen om kritiska råmaterial och förordningen om nettonollindustrin. Den föreslagna regleringen gäller Tillstånds- och tillsynsverkets behandling av tillståndsärenden enligt miljöskyddslagen och vattenlagen samt av tillståndsärenden som ska avgöras vid gemensam behandling. Vid behandlingen ska verket ge tillståndsansökningar som gäller sådana strategiska projekt som avses i dessa förordningar företräde i förhållande till andra anhängiga tillståndsansökningar. Detta har sådana konsekvenser som beskrivs i samband med företrädet för grön omställning för behandlingen av ansökningar och de resurser som den kräver.

Den kontaktpunktmyndighet som EU-rättsakterna (förordningen om kritiska råmaterial, förordningen om nettonollindustrin och RED III-direktivet) förutsätter samt det föreslagna företrädet enligt EU-rättsakterna medför ett tilläggsbehov av resurser på uppskattningsvis 14 årsverken (1,12 miljoner euro/år). I Tillstånds- och tillsynsverket uppskattas dessa anslagsbehov fördela sig på följande sätt: skötseln av kontaktpunktmyndighetens uppgifter 9 årsverken och företrädesförfarandet enligt EU-rättsakterna 5 årsverken. När det gäller företrädesförfarandet enligt EU-rättsakterna är det fråga om avgiftsbelagd verksamhet där riktpriiset enligt det nedsatta självkostnadsvärdet är 65 %. I enlighet med detta skulle intäkterna för EU-företrädet del uppgå till 260 000 euro. Således skulle det slutliga anslagsbehovet för de uppgifter som följer av EU-rättsakterna vara 860 000 euro per år.

I uppskattningen av antalet årsverken har (som en minskning av det totala antalet) beaktats lagen om ändring av lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken, i samband med vilken man har beslutat om ett permanent tilläggsanslag till regionförvaltningsverken (4 årsverken / 212 000 euro) för skötseln av de nya uppgifter som genomförandet av förordningen om kritiska råmaterial medför i form av kontaktpunktmyndighet och företräde för EU-rättsakter. Dessa tilläggsanslag överförs till Tillstånds och tillsynsverket från ingången av 2026. Däremot konstateras det i de konsekvensbedömningar som ingår i regeringens proposition som gäller genomförande av förordningen om nettonollindustrin (RP 2011/2025 rd) och i utkastet till regeringens proposition om uppdatering av lagen om tillståndsförfaranden för förnybar energi för att genomföra RED III-direktivet att konsekvenserna av dessa för den offentliga ekonomi från och med 2026 och framåt bedöms i regeringens proposition som gäller lagstiftningsprojektet för ett enda serviceställe.

Uppskattningen av behovet av tilläggsanslag till följd av nya myndighetsuppgifter som EU-bestämmelserna medför baserar sig på diskussioner som förts med regionförvaltningsverken och NTM-centralerna och den helhetsbild som utformats utifrån dem, med beaktande av den omstrukturering som följer av regionförvaltningsformen samt konsekvensbedömningarna enligt regeringens propositioner som gäller genomförande av ovannämnda EU-bestämmelser.

När det gäller förslagen om företräde för strategiska projekt enligt dessa EU-rättsakter är det – på motsvarande sätt som i fråga om företrädet för grön omställning – viktigt att beakta riksdagens linje att behandlingen av andra projekt inte får fördröjas till följd av företrädet.

Resurser får inte allokeras till företrädesförfarandet på bekostnad av andra projekt, och ärenden som hänför sig till det får inte prioriteras på bekostnad av andra förfaranden. I fråga om alla tillståndsförfaranden måste det säkerställas att ärendena behandlas utan dröjsmål och att en jämlik behandling inte äventyras. Miljöutskottet har också i sina betänkanden om lagarna om ändring av lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken (MiUB 14/2024 rd – RP 196/2024 rd samt MiUB 3/2025 – RP 211/2024 rd) konstaterat att när det gäller behandlingen av ansökningar som gäller strategiska projekt anser utskottet det viktigt att man sörjer för de resurser som behövs och betonar behovet

av att i större utsträckning bedöma resursernas tillräcklighet i samband med den pågående regionförvaltningsreformen.

På motsvarande sätt är det också nödvändigt att säkerställa tillräckliga resurserna för domstolarna för att de ska kunna fortsätta med den föreslagna skyndsamma behandlingen av ärenden. De anslagsökningar som det nuvarande företrädesförfarandet orsakar vid såväl regionförvaltningsverken som domstolarna beskrivs i avsnittet om ekonomiska konsekvenser (4.2.2) i regeringens proposition RP 128/2022 rd om införande av företrädesförfarandet. Då konstaterades det i regeringens proposition att budgetpropositionen för 2023 och planen för de offentliga finanserna innehåller en anslagsökning på 3 miljoner euro i året i syfte att förkorta behandlingstiderna för miljöärenden och markanvändnings- och byggärenden vid förvaltningsdomstolarna. Denna anslagsökning på 3 miljoner euro har allokerats permanent till att förkorta behandlingstiderna för miljöärenden och markanvändnings- och byggärenden. Dessutom har Vasa förvaltningsdomstol också haft tidsbunden (2022–2024) EU-finansiering för mer allmän behandling av miljöärenden, särskilt projekt för grön omställning. Denna har dock inte allokerats uttryckligen till företrädesförfarandet.

Man kan anta att till denna del förutsätter förslagen inga tilläggsresurser till förvaltningsdomstolarna. Den nämnda anslagsökningen på 3 miljoner euro är permanent och allokerad till att förkorta behandlingstiderna för miljöärenden och markanvändnings- och byggärenden.

Förslaget om att den gemensamma behandlingen ska utvidgas när det gäller ärenden som behandlas hos Tillstånds- och tillsynsverket, så att en ansökan om undantag enligt naturvårdslagen kan behandlas tillsammans med en ansökan om miljötillstånd eller tillstånd enligt vattenlagen, beräknas inte ha några konsekvenser för den offentliga ekonomin. De undantag enligt naturvårdslagen som ska avgöras vid gemensam behandling uppskattas till några tiotal per år, vilket i praktiken betyder att behandlingen överförs från de regionala förvaltningsdomstolarna till Vasa förvaltningsdomstol. Denna interna överföring inom förvaltningsdomstolarna bedöms ändå inte öka de totala kostnaderna för den offentliga ekonomin.

Det är svårt att uppskatta exakt vilka ekonomiska konsekvenser som följer av projekten för att utveckla informationssystemen, eftersom konsekvenserna syns först med fördröjning när verksamhetskulturen förändras inom organisationerna och kunderna tar till sig de elektroniska tillvägagångssätten. I sektorer där man i stor utsträckning övergått till elektronisk kommunikation och informationshantering har arbetets karaktär förändrats avsevärt, och experternas arbetsinsats har kunnat inriktas på de centrala arbetsuppgifterna. Uppgifterna om objekt som omfattas av miljörelaterad tillståndskommunikation och annan kommunikation varierar stort beroende på sektor och det förfarande som behövs. En effektivare strukturering av data inom detta mångsidiga miljödatafält skulle göra det möjligt att utnyttja dataautomation och AI. Detta kunde möjliggöra effektivare specialiseringsmöjligheter för de anställda samt frigöra arbetstid för att bl.a. påskynda sådan tillståndsbehandling som kräver prövning. Inom produktivetsprojektet LUVAKE strävar man efter att effektivisera regionförvaltningsverkens och NTM-centralernas verksamhet och förbättra produktiviteten.

Behoven att finansiera de ekonomiska kostnader som följer av propositionen behandlas och beslut om dem fattas inom ramen för planen för de offentliga finanserna och statens budget- och tilläggsbudgetförfarande.

Vid ramförhandlingarna den 23 april 2025 enades regeringen om en plan för de offentliga finanserna för 2026–2029. Enligt de föresatser som regeringen gjorde vid ramförhandlingarna

tryggar regeringen tillräckliga resurser för den i samband med inrättandet av den nya tillståndsmyndigheten.

De resursbehov som propositionen medför avgörs genom att kostnadsmotsvarigheten för den avgiftsbelagda miljö- och vattenhushållningstillstånden höjs, vilket beräknas ge verket ytterligare avgiftsinkomster. En höjning av kostnadsmotsvarigheten till exempelvis 70 % under 2026 beräknas ge en statisk ökning av avgiftsintäkterna med 2,4 miljoner euro beräknat på basis av utfallsuppgifterna för 2024.

När Tillstånds- och tillsynsverket inleder sin verksamhet bedöms det dock behövas ett tidsbegränsat tilläggsanslag särskilt 2026–2027 för att säkerställa tillståndsförfarandets funktionsförmåga, kontaktpunktmyndighetens verksamhet och en smidig fortsättning av förfarandet med företräde, om kostnadsmotsvarigheten inte kan höjas tillräckligt för att trygga resurserna. Behovet av tilläggsanslag har i regeringens proposition uppskattats till 4,1 miljoner euro för 2026 och 5,1 miljoner euro för 2027. Regeringen säkerställer att Tillstånds- och tillsynsverket har tillräckliga resurser och tilläggsfinansiering i samband med budgeten med beaktande av situationen för höjning av kostnadsmotsvarigheten och dess uppskattade konsekvenser. Miljöministeriet bedömer dessutom resursläget i tillstånds- och tillsynsverkets tillståndsförfaranden under 2027.

4.2.3 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Miljölagstiftningen och dess omvärld kan antas kan blivit mer krävande för tillstånds- och tillsynsmyndigheterna. Förändringen har framskridit långsamt över en längre tid. De frågor som ska behandlas har hela tiden blivit mer komplicerade och djupgående och kräver allt större sakkunskap. Samtidigt har också den arbetsmängd som förfarandena kräver ökat.

Exempelvis den gröna omställningen har fört med sig ett verksamhetsfält som utvecklas snabbt och där nya och många olika slags tekniker utmanar såväl aktörernas som myndigheternas kunnande. Under de närmaste åren förväntas ett betydande antal projekt för grön omställning nå pilotutrednings- och tillståndsfasen när investeringsplanerna framskrider, vilket utmanar myndigheternas verksamhet och tillräckligheten av de resurser som krävs. Exempelvis resursernas tillräcklighet har redan i nuläget setts som en central faktor som fördröjer tillståndsbehandlingen.

När det gäller konsekvenserna för myndigheterna bör man beakta att de förslag som läggs fram här står i direkt förbindelse med reformen av statens regionförvaltning, som har en betydande inverkan på myndigheterna, såväl administrativt och innehållsmässigt som vad verksamhetsformerna beträffar. Dessa konsekvenser har bedömts i det propositionsutkast som gäller reformen av statens regionförvaltning. Sammanslagningen av regionförvaltningsverkens och NTM-centralernas i stor utsträckning etablerade verksamhetsformer och deras anställda till det nya Tillstånds- och tillsynsverket innebär en betydande ändring jämfört med nuläget. Det är dock utmanande att särskilja konsekvenserna av förslagen i denna proposition från regionförvaltningsreformens konsekvenser, eftersom de i många avseenden överlappar varandra.

Efter reformen ska uppgifter som avser miljölagstiftningen skötas av Tillstånds- och tillsynsverket, livskraftscentralerna, landskapsförbunden och kommunerna. I fråga om miljöärendena kommer överföringen från regionsförvaltningsverken och NTM-centralerna till en enda tillstånds-, styrnings- och tillsynsmyndighet att förbättra verksamhetens flexibilitet, och betydande synergifördelar kommer att uppnås då tillstånds- och tillsynsärendena i administrativt hänseende hör till samma myndighet. Ändringen stärker också en mer helhetsinriktad

behandling av ärenden, effektiviserar informationsutbytet, minskar antalet utlåtanden som begärs av myndigheterna samt behovet av ändringssökande. Ändringen förutsätter dock fungerande förfaranden inom myndigheten för att samordna olika uppgiftshelheter och t.ex. främja en smidig tillståndsbehandling.

Genom att sammanföra och koncentrera statens miljörelaterade tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter till Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet, som får rikstäckande behörighet, skapas förutsättningar för att sköta dessa uppgifter på ett mera kundorienterat, smidigt, kostnadseffektivt och konsekvent sätt. Modellen med en rikstäckande myndighet gör det samtidigt möjligt att inrikta resurserna mer flexibelt och fördela arbetet jämnare. Modellen möjliggör dessutom mer omfattande specialisering än nu i enlighet med den kompetens som krävs vid respektive tillfälle.

För kunden, t.ex. den som ansöker om tillstånd, försöker Tillstånds- och tillsynsverket erbjuda övergripande service, där miljörelaterade tillstånds- och tillsynsförfaranden som hänför sig till samma ärendehelhet produceras som en sammanhängande helhet. Då producerar experterna inom verkets olika substansområden utöver de egna uppgifterna tjänster som förutsätter samordning, sammanfogning av de faser som hänför sig till förfarandena samt vid behov helt samordnade förfaranden. Avsikten är att sammanföra t.ex. MKB, Naturabedömningen, miljötillstånd och tillstånd enligt vattenlagen, undantag enligt vattenlagen och tillsynen i anslutning till dem till en enda helhet, och om möjligt också knyta sakkunskap inom områdesanvändningen, naturvården och vattenvården till samma helhet.

Genom det lagförslag som gäller behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket förutsätter t.ex. kontaktpunktmyndighetens uppgift, den stärkta gemensamma behandlingen samt den proaktiva styrningen av tillståndsärenden och samarbetet ny slags kompetens av myndigheten, eventuellt också kunskap om projekthantering. Å andra sidan innebär förslagen i denna regeringsproposition inte några betydande ändringar i den materiella lagstiftningen, utan i huvudsak att behandlingen av ärenden och tillstånds- och tillsynsförfarandena utvecklas. Till denna del kvarstår utgångspunkterna för tillämpning av den materiella regleringen i huvudsak oförändrade.

Det är dock klart att när myndigheter sammanslås förändras också beredningen och behandlingen av ärenden samt beslutsfattandet delvis, vilket påverkar myndigheterna genomgående. För Tillstånds- och tillsynsverket vore det av denna orsak motiverat att i den inledande fasen – i praktiken redan före 2026 – ordna utbildning inför den nya situationen, så att den eftersträvarade proaktiviteten och smidiga behandlingen av ärenden även omsätts i praktiken. Verkets anställda borde särskilt med tanke på skötseln av kontaktpunktmyndighetens uppgift utbildas i att beakta de olika partssfärerna för olika typer av tillstånd, samrådes- och utlåtandeskyldigheterna samt meddelandet av beslut. Sådan utbildning har redan börjat beredas genom en upphandlingsprocess vid Servicecentret för kontinuerligt lärande och sysselsättning (på adressen <https://www.jotpa.fi/sv/finansiering/upphandlingar/kompetens-inom-smidiggorande-av-investeringar-inom-overgangen-till-ren>).

Den proaktiva styrning och samverkan som hänför sig till tillståndsansökans behandlingsfas kräver resurser och arbetstid av myndigheten, även om sammanslagningen av myndigheter också kan medföra betydande fördelar. Satsningen på proaktivitet får inte tas från den tid som använts för att behandla ansökningar. I stället borde målet vara att den proaktiva styrningen och samverkan i den inledande fasen ska förbättra kvaliteten på tillståndsansökningarna, vilket särskilt tillsammans med nödvändiga utredningar som görs tillräckligt tidigt kan påskynda behandlingen av tillståndsärendet. Stärkt proaktivitet kan i någon mån öka myndigheternas

administrativa börda, men ökningen bedöms vara mindre än fördelarna med förslaget. Proaktivitet, enhetlighet och rättidiga förfaranden gör det möjligt att inrikta myndigheternas arbete och de tillgängliga resurserna effektivare.

Trots styrningen och rådgivningen är det fortfarande den sökande som ansvarar för att ansökningsmaterialet är tillräckligt och lämnas in, och som fortfarande anlitar externa konsulttjänster för att ansöka om tillstånd eller specialiserad personal för att upprätta ansökan. Det bör särskilt påpekas att avsikten med förslagen om t.ex. proaktiv styrning eller kontaktpunktmyndighet inte är att överföra verksamhetsutövarens uppgifter eller kostnader på myndigheten. Det är fortsättningsvis verksamhetsutövaren som ansvarar för att upprätta tillståndsansökan och lämna korrekt och tillräcklig information som stöd för tillståndsbehandlingen. Om det ordnas ett möte i proaktivt syfte eller för att ge rådgivning, tar det mycket av den arbetstid som myndigheten använder för behandling av tillståndsansökningar. Dessutom ska myndigheten i sin verksamhet se till att de som ansöker om tillstånd behandlas lika när det gäller den arbetstid som läggs ned på rådgivning.

Om den gemensamma behandlingen utvidgas i fråga om ärenden som ska behandlas hos Tillstånds- och tillsynsverket så att en ansökan om undantag enligt naturvårdslagen kan behandlas tillsammans med en ansökan om miljötillstånd eller tillstånd enligt vattenlagen, kommer det i praktiken inte att ha några nämnvärda konsekvenser för myndigheternas uppgifter. Även för närvarande hör det till myndigheternas uppgifter att behandla dessa tillstånd, trots att behörigheten är delad mellan regionförvaltningsverket och NTM-centralerna. Sammanslagningen av behandlingen av dessa tillstånd eller undantag medför således inga väsentliga nya uppgifter, och det praktiska ordnandet av uppgifterna vid Tillstånds- och tillsynsverket kan skötas med nuvarande resurser och interna arrangemang inom verket.

När det gäller samordningen av tillstånd bedöms konsekvenserna vara tämligen små, eftersom de sällan tillämpade bestämmelserna i sammanordningslagen, som föreslås bli upphävd, delvis föreslås bli överförda till lagen om behandling av miljöärenden. Det är dock nödvändigt att beakta att t.ex. centraliseringen av statens tillståndsuppgifter, den stärkta proaktiva styrningen, kontaktpunktmyndighetens uppgifter samt genomförandet av förordningen om kritiska råmaterial kan öka verksamhetsutövarnas intresse för och allmänna behov av samordning av miljötillstånd och tillstånd enligt vattenlagen samt gruvtillstånd. Av denna orsak är det nödvändigt att ta in bestämmelserna om samordning i den nya lagen om behandling av miljöärenden, och detta kan också påverka myndigheternas uppgifter. Detta påverkas dock av såväl den internationella som den nationella verksamhetsmiljön och eventuella förändringar i den, så inverkan på myndigheternas verksamhet är svår att uppskatta närmare i detta skede.

Beträffande förslaget om förlängning och partiell utvidgning av företrädet för grön omställning kan det konstateras att enligt den utredning som gjorts (Gaia Consulting, se avsnittet Konsekvenser för företag) är regionförvaltningsmyndigheternas och verksamhetsutövarnas erfarenhet att det gällande företrädesförfarandet i huvudsak fungerat bra. Det har också utarbetats myndighetsanvisningar om företrädesförfarandet, som upplevs som tydliga och fungerande. En viktig fördel med företrädesförfarandet ur myndigheternas synvinkel är att det för fram projekt som är viktiga med tanke på den gröna omställningen och som eventuellt kräver tilläggsresurser och erfarna tillståndshandläggare för att säkerställa en högklassig och effektiv tillståndsprocess. De projekt som har företrädesrätt är dock vanligtvis mångfasetterade och krävande, och dessutom är t.ex. handläggningstiden inte beroende av enbart tillståndsmyndigheten utan också av den sökandes resurser och eventuella behov av att komplettera ansökan. Det är också bra att fästa uppmärksamhet vid att beviljat företräde inte som sådant är ett förebud om att tillstånd kommer att beviljas, och t.ex. en DNSH-bedömning kan inte jämföras med miljökonsekvensbedömningen för tillståndsförfarandet. Dyliga eventuella missförstånd kan

dock undvikas t.ex. med hjälp av myndighetens proaktiva styrning och samarbete samt kontaktpunktmyndighetens uppgifter, beträffande vilka förslag ingår i denna proposition.

Det gemensamma hörandet om MKB-beskrivningen och tillståndsansökan bedöms intensifiera kontaktskyndighetens och tillståndsskyndighetens samarbete och effektivisera myndighetsverksamheten. Efter den inledande fasens finslipning av praxisen bedöms det i någon mån minska myndighetens sammanlagda arbetsmängd i de fall där det ordnas ett hörande mindre till följd av det gemensamma hörandet. Den projektansvariges möjlighet att ta initiativ och komma överens om inledande av MKB-förfarande utan den behöriga myndighetens beslut i det enskilda fallet minskar den behöriga myndighetens arbetsmängd när ett beslut om tillämpning av MKB-förfarande inte behöver beredas och meddelas.

Sänkningen av storleksgränsen för MKB-förfarande för vindkraftverk bedöms öka antalet bedömningsförfaranden i någon mån, vilket kan öka behovet av kontaktskyndighetsresurser.

Det nya Tillstånds- och tillsynsverket kommer att ha rikstäckande behörighet. Verkets operativa ledning samt dess personal kommer att ha ett betydligt större övergripande ansvar än nu för bl.a. utvecklandet av smidiga tillståndsförfaranden, främjandet av digitaliseringen samt skapandet av rikstäckande verksamhetsmodeller. Reformen kommer således att stärka utvecklingen av MKB- och tillståndsförfarandena även efter lagens ikraftträdande.

Förslagen bedöms inte ha några betydande konsekvenser för kommunerna. Regionförvaltningsreformen påverkar inte i sig de statliga eller kommunala myndigheternas verksamhet, och i denna proposition föreslås inga ändringar i t.ex. tillsynsskyndigheternas behörighet. Trots detta är det nödvändigt att beakta förändringarna i omvärlden, eftersom till Tillstånds- och tillsynsverket sammanförs också statliga tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter som på olika sätt har kopplingar till kommunerna. Tillstånds- och tillsynsverket har rikstäckande behörighet, så det kan organisera sin process nationellt, tillämpa enhetlig avgörandepraxis i sin verksamhet samt allokera resurser och utnyttja specialkompetens flexibelt. Styrningen och tillsynen klarläggs också ur kommunernas synvinkel. Styrnings- och tillsynspraxis bedöms bli mer enhetlig, men det praktiska utvecklingsarbetet i de nya strukturerna kommer att kräva tid.

Förslagen kan dock indirekt påverka kommunernas myndighetsförfaranden, eftersom den föreslagna lagen om behandling av miljöärenden och upphävandet av samordningslagen kan delvis förändra kommunernas och statens samsarbetsstruktur inom miljöförvaltningen. Å andra sidan ändras inte den materiella lagstiftningens bestämmelser om samarbetet mellan statliga myndigheter och kommunerna. Det är dock nödvändigt att ytterligare främja kommunernas och statens samsarbetsmöjligheter, så att de regionala och lokala miljömyndigheterna inte differentieras alltför mycket.

Dessutom måste man beakta de utmaningar som hänför sig till interoperabiliteten mellan kommunernas och de statliga myndigheterna informationssystem när ett enda serviceställe utvecklas. Exempelvis har endast en del av de kommunala miljömyndigheterna tagit i bruk miljörelaterade e-tjänster på grund av den ringa volymen och de knappa resurserna. De informationssystem som används för kommunala miljöärenden står tills vidare inte i förbindelse med de statliga miljömyndigheternas system.

4.2.4 Konsekvenser för förvaltningsdomstolarna

Förslagen har vissa konsekvenser även för förvaltningsdomstolarnas verksamhet. På det sätt som anges i avsnitt 4.2.2 har särskilt utvidgningen av gemensam behandling samt den

tidsbundna förlängningen och partiella utvidgningen av företrädesförfarandet kopplingar även till förvaltningsdomstolarnas avgörandeverksamhet.

Till följd av förslaget om att utvidga den gemensamma behandlingen till undantag enligt naturvårdslagen är det nödvändigt att precisera lagstiftningen om förvaltningsdomstolarna. Lagen om förvaltningsdomstolarna, domstolslagen samt lagen om högsta förvaltningsdomstolen innehåller bestämmelser om den sammansättning i vilken miljö- och vattenärenden bör behandlas. När den gemensamma behandlingen utvidgas delvis även till undantag enligt naturvårdslagen måste detta beaktas, men ändringarna är i stor utsträckning tekniska och bedöms inte ha några väsentliga konsekvenser.

Dessutom bedöms utvidgningen av den gemensamma behandlingen ha smärre konsekvenser för fördelningen av arbetsmängden hos olika förvaltningsdomstolar, förutsatt att beslut överklagas. I fortsättningen ska ett beslut som meddelats i samband med en gemensam behandling i sin helhet överklagas hos Vasa förvaltningsdomstol. Arbetsmängden hos Vasa förvaltningsdomstol kan öka något, eftersom inte bara beslut enligt miljöskyddslagen och vattenlagen styrs till Vasa förvaltningsdomstol utan även besvär som gäller beslut om undantag enligt naturvårdslagen, oberoende av inom vilken förvaltningsdomstols domkrets tillstånd till undantag har beviljats. Den gemensamma behandlingen kan också få konsekvenser för storleken på Vasa förvaltningsdomstols sammansättningar vid avgörande. Arbetsmängden hos andra regionalt behöriga förvaltningsdomstolar skulle minska i motsvarande grad. I vilket fall som helst beräknas konsekvenserna vara små eftersom det årliga antalet nya beslut som meddelas i samband med gemensam behandling antas bli måttligt.

När den gemensamma behandlingen i vissa situationer utsträcks till undantag enligt naturvårdslagen påverkar det i någon mån också sammansättningen hos den fullföljdsdomstol som behandlar ett ärende enligt naturvårdslagen samt besvärssystemets omfattning. När miljöskyddslagens eller vattenlagens besvärssystem tillämpas på sökande av ändring i ett gemensamt tillstånd, utvidgar detta de ärenden som Vasa förvaltningsdomstol och Högsta förvaltningsdomstolen behandlar i en sammansättning för ärenden enligt miljöskyddslagen och vattenlagen materiellt delvis till naturvårdslagen. Då ska i sammansättningen förutom lagfarna ledamöter alltid ingå en eller flera ledamöter som är förtrogna med det naturvetenskapliga eller tekniska området. Eftersom tillstånd vid gemensam behandling meddelas i förfarandet enligt miljöskyddslagen eller vattenlagen och dessa lagars bestämmelser om ändringssökande tillämpas på det, ska tillståndet behandlas i den sammansättning som anges i bestämmelsen. Man bör dock lägga märke till att i enlighet med den gällande naturvårdslagen är Vasa förvaltningsdomstol redan nu regional förvaltningsdomstol som avgör naturskyddsärenden. Den föreslagna ändringen bedöms således inte ha några betydande konsekvenser för domstolen, och inte heller för den tillståndssökandes och verksamhetsutövarens rättsskydd.

Vid sidan av gemensam behandling kan också förlängningen av företrädesförfarandet åren 2027–2032 och de juridiskt utmanande ärendena till följd av detta – vid sidan av EU-förpliktelserna – ha konsekvenser för förvaltningsdomstolarnas verksamhet. Den arbetsgrupp som behandlar utvecklandet av domstolarnas ekonomiska mätare (TIV/983/2021) konstaterade i sin promemoria våren 2023 att antalet timmar som går åt till att behandla ett s.k. grundärende i förvaltningsdomstolarna är 30 timmar. I förvaltningsdomstolarna anhängiggörs emellertid också mycket omfattande ärenden, utgångspunkten vid bedömningen av ett synnerligen omfattande ärende bör vara föredragandens arbetsmängd som sätts i relation till arbetsmängden för en föredragande i den högsta kravklassen. Vidare har arbetsgruppen konstaterat att bland Vasa förvaltningsdomstols miljö- och vattenärenden finns ärenden som kräver exceptionellt stor arbetsmängd som inte ens den nya högre kravklassen (E) motsvarar. Synnerligen omfattande ärenden kan sysselsätta domstolen på ett sådant sätt att de viktcoefficienter som används för att

bedöma arbetsmängden inte helt beaktar den arbetsmängd som ärendet kräver. Arbetsgruppen bedömde att i genomsnitt 10 dylika synnerligen omfattande ärenden anhängiggörs vid Vasa förvaltningsdomstol per år. Tills vidare gör det inte att direkt få uppgifter ur systemen om den tid som den föredragande ledamoten har använt för ett ärende.

Med avseende på rättsskydd och likabehandling har t.ex. riksdagens justitieombudsman i sitt avgörande om behandling av brådskande ärenden i förvaltningsdomstolarna 6.2.2023 EOAK/8164/2020 konstaterat som sin uppfattning att den sammanlagda effekten av de olika lagarnas skyndsamhetsbestämmelser, dvs. de olika lagarnas övergripande inverkan på förvaltningsdomstolarnas verksamhet, i fortsättningen borde bedömas noggrannare än tidigare i fråga om varje enskild lag och lagändring med beaktande av att en bestämmelse om en ärendegrupp som brådskande kan påverka alla andra ärenden i den prioriteringsordning som förvaltningsdomstolen tillämpar och fördröjer i vilket fall som helst behandlingen av andra ärenden än dem som angetts som brådskande. Iakttagande av god lagberedning förutsätter enligt riksdagens justitieombudsmans uppfattning att lagarnas sammanlagda effekt beaktas och bedöms också till den del som det är fråga om olika lagars sammanlagda inverkan på domstolarna och domstolarnas resurstilldelning.

4.2.5 Miljökonsekvenser

Att tillståndsförfarandena delvis förenhetligas och effektiviseras bedöms inte ha några väsentliga eller direkta miljökonsekvenser. Förslagen i propositionen gäller i huvudsak bestämmelser med anknytning till behandling och tillståndsförfaranden som gäller miljöärenden. Det föreslås inga betydande ändringar i de materiella bestämmelserna och t.ex. förutsättningarna för beviljande av tillstånd ändras inte.

När det gäller bedömningen av miljökonsekvenser är det dessutom nödvändigt att beakta förslagets direkta koppling till strukturerna och verksamheten hos det nya Tillstånds- och tillsynsverket, som inrättas i samband med reformen av statens regionförvaltning. När skötseln av de viktigaste tillståndsuppgifterna enligt miljölagstiftningen i och med myndighetsreformen börjar ordnas vid Tillstånds- och tillsynsverket blir det en klar behörighetsfördelning mellan de nya myndigheter som inrättas. I samband med reformen revideras också rutinerna, vilket gör det möjligt att verkställa miljölagstiftningen effektivare och klarlägga tillståndsförfarandena. Förslagen har således direkt koppling till reformen av bestämmelserna om miljöförvaltningen och myndigheternas behörighetsfördelning.

När regionförvaltningsverkens och NTM-centralernas tämligen etablerade uppgifter sammanförs till samma myndighet kan man anta att detta är förenat med vissa utmaningar och osäkerhetsfaktorer i den inledande fasen, som man dock försöker lösa redan i verkställandefasen genom att bl.a. involvera personalen och kunderna i utvecklingsarbetet samt genom att skapa nya verksamhetsmodeller. Med avseende på miljökonsekvenserna bedöms dock Tillstånds- och tillsynsverket främja tydliga tillståndsförfaranden, stärka sakkunskapen och en enhetliga behandling av miljörelaterade uppgifter och utredningar, vilket indirekt också främjar en bättre bedömning av miljökonsekvenserna och kan bidra till att säkerställa ett högklassigt miljöskydd.

Stråvan med förslagen i denna regeringsproposition är att förbättra beredningen och behandlingen av miljörelaterade ärenden genom att stärka såväl myndighetens proaktiva styrning och samarbete som en bred sakkunskap i beslutsfattandet. I fortsättningen kan de nuvarande regionförvaltningsverkens och NTM-centralernas sakkunskap också utnyttjas mera koncentrerat, eftersom den nödvändiga kompetensen kan inriktas nationellt på det sätt som tillståndsärendena förutsätter. Detta kan också antas främja en bättre hantering och nationell

enhetlighet i fråga om den helhet som olika projekts och verksamheters miljökonsekvenser bildar.

De eftersträvade snabbare tillståndsförfarandenas inverkan på nivån på miljöskyddet beror också delvis på vilken slags verksamhet det är fråga om i respektive fall. Om det är fråga om ändring av en pågående verksamhet är de nya tillståndsvillkoren i allmänhet strängare än de tidigare, vilket betyder att snabbare behandling innebär en snabbare förbättring av nivån på miljöskyddet. Om det å andra sidan är fråga om helt ny verksamhet kan en snabbare behandling innebära tillstånd att tidigare inleda verksamhet som försämrar miljöns status. I fråga om denna konsekvens är det också av betydelse om ärendet granskas bara för Finlands del, eller om det granskas ur ett vidare perspektiv på så vis att Finland är ett möjligt placeringsalternativ för en verksamhet som potentiellt kan förorena miljön. När det gäller konsekvenserna för miljön kan man också utgå från att det särskilt inom ändrings- och utvidgningsprojekt för industriell verksamhet i allmänhet införs ny och renare teknik. Eftersom den materiella lagstiftningen inte ändras, bedöms inte de ovan beskrivna indirekta konsekvenserna vara av särskilt stor betydelse.

De direkta miljökonsekvenserna av de gruvprojekt som omfattas av förordningen om kritiska råmaterial gäller områdesmässigt i huvudsak projektens närområden och tidsmässigt medan gruvan är i drift. Omfattningen och arten av gruvprojekts miljökonsekvenser påverkas bl.a. av gruvprojektens läge och storlek, den utvinnings- och brytningsteknik som används och den malm- eller mineraltyp som utvinns.

Den föreslagna bestämmelsen om företräde för strategiska projekt samt de tidsfrister för tillståndsförfarandet för strategiska projekt som fastställs i förordningen om kritiska råmaterial kan öka utvinningen av strategiska råmaterial eftersom företagsklimatet blir mer förutsägbart i och med bestämmelserna. Det finns dock även andra betydande bakgrundsfaktorer som ökar utvinningen av strategiska råmaterial, exempelvis ökad efterfrågan på dem och deras betydelse för den gröna omställningen. Bestämmelserna i fråga främjar också samtidigt villkoren för projekt som omfattar återvinning av strategiska råmaterial. Således kan samtyckelsen som helhet inte anses ha någon betydande inverkan exempelvis på användningen av naturresurser.

Bättre inbördes samordning av olika tillståndsförfaranden även när det gäller utredningsbehoven kan förbättra utredningarnas inriktning, rättidighet, kvalitet och omfattning. Tack vare mer omfattande och högklassiga utredningar kan villkoren i tillståndsbesluten också bli bättre med tanke på miljön, så att en högre nivå på miljöskyddet uppnås. Samstämmigheten hos tillståndsbesluten och villkoren i dem kan förbättras i takt med att samarbetet mellan myndigheterna ökar. Projektets omfattning och art, tillståndssystemens funktion och myndigheternas vägledning och råd spelar en viktig roll för om konsekvenserna blir positiva eller negativa. Med tanke på miljökonsekvenserna kan det också vara av betydelse med vilka och hurdana resurser samt hur myndigheternas verksamhet kommer att ordnas i praktiken.

Det gemensamma hörandet om miljökonsekvensbeskrivningen och tillståndsansökan bedöms inte ha några betydande miljökonsekvenser, eftersom myndigheten har möjlighet att styra lämpliga projekt till hörandet. Tillämpningen av gemensamt hörande ska vara begränsat till projekt som berörs av Tillstånds- och tillsynsverkets tillståndsbeslut, så att betydande miljökonsekvenser blir beaktade i förfarandena. Gemensamt hörande kan i praktiken också leda till att den projektansvarige strävar efter att utarbeta en miljökonsekvensbeskrivning av så hög kvalitet som möjligt, vilket stödjer en högklassig projektplanering och tillståndsansökan. I annat fall riskerar sökanden att projektet och bedömningen måste ändras eller kompletteras till följd av hörandet och den motiverade slutsatsen, vilket betyder att nyttan av det snabbare förfarandet går förlorad. Man kan anta att möjligheten till gemensamt hörande kommer att tillämpas på projekt där det är möjligt och ändamålsenligt att göra noggrannare utredningar redan i MKB-

fasen. Sannolikt kommer bestämmelsen att tillämpas framför allt på ändringar av projekt och sådana nya projekt där planeringsläget är ostridigt, miljökonsekvenserna under kontroll och alternativen få.

Genom att sänka storleksgränsen för MKB-förfarandet för vindkraftverk kan man bedöma miljökonsekvenserna i enlighet med MKB-lagens vidsträckta miljökonsekvensbegrepp i samband med flera projekt, varvid betydande miljökonsekvenser sannolikt kan lindras och delvis undanröjas på ett bättre sätt.

4.2.6 Samhälleliga konsekvenser

Förslagen bedöms inte ha några betydande samhälleliga konsekvenser. Förslagen gäller i huvudsak myndigheternas verksamhet samt främjar smidigheten i olika tillståndsförfaranden, medan den materiella lagstiftningen ändras knappast alls. Däremot är målet att förenhetliga tillståndsförfarandena enligt olika lagar och precisera regleringen i anslutning till dem. Sålunda blir besluten av jämnare kvalitet och mer förutsägbara. Snabbare och smidigare tillståndsförfaranden kan dock indirekt påverka näringsverksamheten och investeringarna positivt, men samtidigt t.ex. olika intressegruppers förutsättningar att delta. Exempelvis till följd av förslaget om utvidgad gemensam behandling av olika tillstånd kommer miljötillstånd och tillstånd enligt vattenlagen samt tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen att behandlas tillsammans, tillståndsavgörandet meddelas i samma beslut och även ändringsökande riktas mot endast ett beslut.

Ur samhällets och samhällsekonomins synvinkel är det motiverat att främja investeringar genom användarorienterade tillståndsprocesser, centraliserade och digitala kundtjänster samt effektivare utnyttjande av resurser och kunskaper. Centraliseringen av statens miljöförvaltning till en rikstäckande myndighet samt förslagen som syftar till smidigare och enhetligare miljörelaterade tillståndsförfaranden kan också bidra till att klimat- och miljömålen uppnås t.ex. genom investeringar i grön omställning och en förutsägbar verksamhetsmiljö, ekonomisk tillväxt och hantering av miljörisiker. Exempelvis bestämmelserna om företräde för vissa ansökningar kan ses som en del av en större samhällelig förändring mot en snabbare ren och grön omställning. Vid sidan av detta bidrar också förslagen om uppföljning och bedömning av tidsfrister och handläggningstider för tillståndsärenden till att främja nationella förutsättningar för att genomföra samhälleligt hållbara investeringar.

Snabbare förfaranden och en samordning av hörandena om olika tillstånd samt MKB-förfarandet kan i praktiken försvåra möjligheterna för enskilda som orsakas olägenhet och andra parter att delta i hörandet om en tillståndsansökan, i och med att det samtidigt läggs fram flera tillståndsansökningar med utredningar för åsikter och anmärkningar. En del av möjligheterna att påverka, och i förlängningen lokalkännedomen i anslutning till projektet, kan i en sådan situation bli utnyttjade ifall informationen om hörandet av någon orsak inte når vissa parter och det bara ges ett tillfälle. Inverkan av responsen på miljökonsekvensbeskrivningen på beaktandet av miljökonsekvenserna av ett projekt som är föremål för gemensamt hörande kan försämrats när projektet efter hörandefasen inte längre kan utvecklas utifrån responsen eller den motiverade slutsatsen på samma sätt som när MKB-förfarandet ordnas separat från tillståndsförfarandet. Kommentarer om miljökonsekvensbeskrivningen kan också minska, eftersom responsen vid gemensamt hörande sannolikt i första hand riktas till tillståndsansökan. Det bör emellertid påpekas att med hjälp av en myndighet och delvis sammanslagna förfaranden är det också möjligt att få en bättre uppfattning av den övergripande bilden, vilket minskar de ovannämnda riskerna. Dessutom har myndigheten möjlighet att styra endast sådana projekt till gemensamt hörande där detta är ändamålsenligt.

Omfattande material som är föremål för hörande samtidigt kan vara utmanande även för de myndigheter som ger utlåtande om ansökningarna. För Tillstånds- och tillsynsverkets del bör man dock beakta att remissförfarandena minskar när det i princip inte finns något internt remissförfarande vid Tillstånds- och tillsynsverket. Informationsutbytet och dokumentationen av olika synpunkter bör ordnas på något annat sätt inom verket, vilket också bidrar till att förenkla processerna. Man måste dock beakta att behandlingen av tillståndsärenden omfattar allt mer komplicerade och omfattande frågor, vilket belastar alla parter. Med tanke på t.ex. samernas rättsskydd och bevarandet av den samiska kulturen måste det också finnas tillräckligt med sakkunskap om och bedömning av konsekvenserna för den samiska kulturen, såsom traditionella näringar och möjligheterna att utöva dem, särskilt i fråga om etableringar inom samernas hembygdsområde.

I enligt med målen för Finlands digitala kompass omfattar åtgärderna under den pågående regeringsperioden bl.a. att främja att digital kommunikation prioriteras. I praktiken är strävan att digitalisera eller automatisera en betydande del av de offentliga tjänsterna och därvid främja deras interoperabilitet, vilket möjliggör smidig kommunikation för medborgare, företag och organisationer. Inom miljöförvaltningen ligger fokus särskilt på smidigare tillstånd för grön omställning, men detta förutsätter att informationssystemen och interoperabiliteten utvecklas även inom andra sektorer.

Tack vare elektroniska system kommer medborgarnas och organisationernas möjligheter att få information att förbättras. Med hjälp av elektroniska system kan man informera mer om projekt och beslut samtidigt som informationen finns tillgänglig även utanför tjänstetid. De elektroniska systemen bidrar till att förbättra medborgarnas och organisationernas möjligheter till delaktighet och inflytande när det gäller att framställa anmärkningar och framföra åsikter. Smidiga tillståndsförfaranden förutsätter att e-tjänsterna utvecklas och att digitaliseringen går vidare inom statsförvaltningen. E-tjänster minskar den administrativa bördan, vilket förbättrar företagets konkurrenskraft.

Avsikten är att införa elektroniska ärendehanteringssystem stegvis vid Tillstånds- och tillsynsverket. Under 2025 genomförs de förpliktelser i anslutning till elektronisk kommunikation som samservicemodellen förutsätter samt vissa digitaliseringsåtgärder som EU-rättsakter (RED III, NZIA och CRMA) förutsätter så att de uppfyller minimikraven i början av 2026. Vid företrädesförfarandet och uppföljningen av tidsfrister utnyttjas arbets- och näringsministeriets tjänst Tillstånd och tillsyn. Åtgärderna enligt EU-rättsakterna bereds i samarbete med de pilotprojekt som inleds och de temporära (för år 2025) myndigheterna. Målet är att från ingången av 2026 ska Tillstånds- och tillsynsverkets miljöavdelnings kommunikation styras till tjänsten Tillstånd och tillsyn, där kommunikationen beroende på förfarande ordnas eller styrs till UF-centrets tjänst SPAv2. År 2026 vidareutvecklas tjänsten Tillstånd och tillsyn så att den innehåller stöd i den proaktiva fasen och en plattform för proaktiv diskussion. För MKB-förfarandets del bestäms de digitaliseringsåtgärder som krävs 2025, och utifrån detta utarbetas en kostnads kalkyl och preliminär genomförandeplan.

Ändringar i elektroniska system är också förenade med risker som kan påverka både kundernas upplevelse av förvaltningens service och skötseln av myndigheternas uppgifter. De största riskerna hänför sig till förseningar, tekniska problem, olika systems beroende av varandra samt oklarheter beträffande ansvar och samordning. Ändringar i informationssystemen som försenas kan orsaka betydande olägenheter. Ur kundernas synvinkel kan tillgången till tjänster och deras funktionsduglighet försämrats, och funktionella brister i elektroniska system kan fördröja t.ex. behandling av tillstånd enligt vattenlagen och miljötillstånd, vilket avspeglas direkt i samhällets funktion. Elektroniska system är centrala för myndigheternas beslutsfattande och dokumenthantering, men de är förenade med risker särskilt när det gäller interoperabilitet och

integrationer. Förseningar med systemen för tillstånd enligt vattenlagen och miljö tillstånd kan försvåra tillståndsprocessernas smidighet och fördröja näringslivets verksamhet.

Även många samtidiga ändringsprojekt utgör en risk för verkställigheten. Det är väsentligt att fästa uppmärksamhet vid hanteringen av beroendeförhållanden mellan systemen, tydligt ägande och definierade ansvar samt resurstilldelningen, särskilt tillräckliga personresurser. Tidtabellerna och budgeterna för ändringarna borde vara realistiska, så att man undviker överraskningar och deras effekter på budgeten och de operativa målen. Effektiv riskhantering, planering av de konkreta utvecklingsfaserna och ansvarsfördelning samt tillräckliga resurser i form av såväl anslag och årsverken som kompetens är centrala för att hantera riskerna och nå ett lyckat slutresultat.

De ändringar som föreslås i denna proposition anses inte vara så betydande för informationshanteringen att de skulle kräva separat bedömning av ändringskonsekvenserna för informationshanteringen. Ändringskonsekvenserna för informationshanteringen har bedömts i den proposition som gäller regionförvaltningsreformen, och den bedömningen täcker även ändringskonsekvenserna enligt denna proposition. De egentliga ändringarna i anslutning till informationshanteringen grundar sig på den lagstiftningsreform som gäller regionförvaltningen.

På lång sikt kan sammanslagningen av tillståndsförfarandena och Tillstånds- och tillsynsverkets rikstäckande verksamhet antas ha indirekta samhällsekonomiska konsekvenser för bl.a. sysselsättningen. Färre överlappande och snabbare tillståndsprocesser kan påskynda företagets vilja att investera i ett planerat projekt, och då uppstår ekonomisk nytta av att produktionen kommer igång snabbare och intäkterna ökar till följd av detta.

Gemensamt hörande om konsekvensbeskrivningen och tillståndsansökan kan påskynda den totala tiden för förfarandena med 2–4 månader jämfört med om tillståndsansökan skulle bli anhängig först då en motiverad slutsats har getts om konsekvensbeskrivningen. Vid bedömningen av hur mycket handläggningstiderna kan förkortas måste man beakta att en tillståndsansökan ofta behöver kompletteras efter att den har blivit anhängig, vilket kan fördröja starten på hörandena.

Konsekvenser för regionutvecklingen

Propositionen beräknas ha positiva konsekvenser för näringsverksamheten, konkurrenskraften och i förlängningen även indirekt för välfärden. Vid bedömningen har man inte identifierat några omständigheter som skulle innebära att dessa konsekvenser berör olika områden på olika sätt. De reformer genom vilka det införs ett elektroniskt system och inrättas en nationell tillståndsmyndighet, och som har kopplingar till samordningen av tillståndsförfarandena, minskar däremot sannolikt eventuella regionala skillnader i tillståndsförfarandena och tillståndsvillkoren, och på så sätt främjar de ett jämlikt bemötande av olika aktörer i olika delar av landet.

Trots att Tillstånds- och tillsynsverket kommer att ha nationell behörighet kommer det att finnas ett heltäckande nät av verksamhetsställen som sköter miljöuppgifter i olika delar av landet. Reformen medför således inga betydande ändringar i skötseln av miljöuppgifter med avseende på den regionala närvaron.

Konsekvenser för informationssamhället

Med konsekvenser för informationssamhället avses direkta och indirekta konsekvenser av bestämmelserna för de företag som tillhandahåller informationssamhällets tjänster, för de

medborgare som använder tjänsterna och deras beteende samt för den grundläggande kommunikationsinfrastrukturen. Förslagen om behandling av miljörelaterade ärenden och smidiga tillståndsförfaranden gäller i huvudsak samordning av tillståndsförfarandena, och de har inte i sig några direkta konsekvenser för informationssamhället. Exempelvis tillämpningen av bestämmelserna om samordning av tillstånd och den övriga regleringen som gäller elektroniskt förfarande i lagen om behandling av miljöärenden förutsätter dock att den elektroniska verksamhetsmiljön för ett enda serviceställe tas i bruk och utnyttjas i större utsträckning än tidigare, så propositionen har direkt koppling till utvecklandet av e-tjänster för tillstånds- och tillsynsfunktionerna. Den lagstiftning som föreslås bidrar på så sätt till att elektroniska verksamhetsmiljöer blir vanligare inom myndighetsförfarandena och ställer krav på att gränssnitten för olika ärendehanteringssystem måste fungera. Genom utveckling av e-tjänsterna eftersträvas sådana resultat vad gäller informationssamhället som har betydelse för företagen, myndigheterna och medborgarna.

Propositionen kan påverka informationssamhället om samordningen av tillståndsförfarandena och e-tjänsterna förbättrar medborgarnas möjligheter till delaktighet och inflytande. När det gäller möjligheterna till delaktighet bör det emellertid observeras att möjlighet till delaktighet ska erbjudas oberoende av datatekniska möjligheter och färdigheter. Även om samordningen av förfarandena kräver elektronisk kommunikation av sökanden ska övriga parter enligt behov kunna fortsätta att sköta sina ärenden också på annat sätt än elektroniskt. I bestämmelserna om elektronisk kommunikation erbjuds fortfarande möjlighet att lämna in ansökningarna på papper för fysiska personer som är verksamhetsutövare.

4.2.7 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna

Att trygga och främja de grundläggande och mänskliga rättigheterna hör till det allmännas skyldigheter, och lagstiftningen är ett viktigt verktyg för att fullgöra denna skyldighet. Med bedömning av konsekvenserna för de grundläggande och mänskliga rättigheterna avses en bedömning av hur den föreslagna lagstiftningen eller politikåtgärden konkret påverkar tillgodoseendet av människors och människogrupper grundläggande och mänskliga rättigheter.

När man bedömer dessa konsekvenser måste man beakta de lagstadgade skyldigheter i vardagen som hänför sig till de grundläggande och mänskliga rättigheterna och analysera vilka konsekvenser propositionen har i människors dagliga liv. Propositionen har vissa konkreta konsekvenser för tillgodoseendet av människors grundläggande fri- och rättigheter, så i det följande behandlas konsekvenser i anslutning till jämlikhet och den grundläggande miljö rättigheten som separata konsekvensslag. Aspekten är hur och i vilken utsträckning den föreslagna regleringen praktiskt påverkar människors vardag.

När man granskar konsekvenserna bör man beakta att i den föreslagna lagen om behandling av miljöärenden, liksom i andra lagar om reglerar tillståndsförfarandena, är den som ansöker om tillstånd i regel en juridisk person, men i vissa fall kan den sökande också vara en fysisk person, en verksamhetsutövare med firma eller en juridisk person som kan jämföras med en fysisk person (t.ex. ett aktiebolag med en ägare). I förslaget bibehålls de nuvarande förfarandena i huvudsak, så att det föreskrivs om dem i den nya lagen om behandling av miljöärenden i stället för den gällande regleringen. Det föreslås inga betydande ändringar i den materiella regleringen.

Jämlikhet

Med avseende på tillgodoseendet av jämlikhet innehåller propositionen bl.a. förslag till bestämmelser om proaktiv styrning och samverkan samt handläggningstid i lagen om behandling av miljöärenden (3, 6 och 7 §). De som ansöker om tillstånd har möjlighet att få

konkret vägledning i sitt ärenden under ett separat möte för den tillståndssökande och andra aktörer samt myndigheterna samt en uppskattning av handläggningstiden utöver vad som föreskrivs i förvaltningslagen. Detta stödjer en jämlik kunskapsmässig ställning för verksamhetsutövare inom olika sektorer vid hanteringen av den tillståndshelhet som hänför sig till deras projekt. Att uppskattningen av handläggningstiden publiceras i datanätet förbättrar också medborgarnas jämlika tillgång till information om hur tillståndsansökningar för projekt som påverkar deras livsmiljö framskrider.

Förslaget om elektronisk kommunikation i lagen om behandling av miljöärenden (5 §) har praktisk inverkan på verksamhetsutövarnas ställning. När tillstånd söks är utgångspunkten att ansökan och dess bilagor inlämnas elektroniskt, men detta lindras av möjligheten i 5 § 2 mom. för verksamhetsutövare som är fysiska personer att lämna in handlingarna på papper. Denna flexibilitet har i praktiken positiva konsekvenser som tryggar människors möjlighet att sköta ärenden.

Delaktighet för medborgare, såsom att lämna in anmärkningar och uttrycka åsikter, ska vara möjligt både elektroniskt och på papper, även om den elektroniska kommunikationen bedöms öka. Detta innebär inga konkreta ändringar för parternas och medborgarnas delaktighet med avseende på jämlikheten.

Bestämmelserna om företräde för tillståndsansökningar i lagen om behandling av miljöärenden (7–8 §) kan delvis försätta de tillståndssökande i ojämlig ställning. Förslagets konsekvenser lindras dock av de tilläggsresurser som anvisas tillståndsmyndigheten för att säkerställa att behandlingen av andra ansökningar inte fördröjs onödigt. De föreslagna bestämmelserna om företräde vid tillståndsbehandlingen eller skyndsamt behandling av ett besvärssärende är temporära vad gäller 7 § i den föreslagna lagen om behandling av miljöärenden. Däremot är företrädet för de projekt som avses i vissa EU-förordningen avsett att vara reglering som gäller tills vidare (8 §). Utifrån uppgifterna om antalet ansökningar som berörs av företräde kan det konstateras att behandlingen av andra ansökningar har inte fördröjts onödigt i ljuset av dagens uppgifter.

Antalet besvärssärenden som ska prioriteras uppskattas var under tio per år vid Vasa förvaltningsdomstol och några vid högsta förvaltningsdomstolen. Till denna del bedöms konsekvenserna för behandlingstiden för andra besvärssärenden vara små. Förslagen äventyrar inte rätten att få ärenden behandlade utan dröjsmål vid Tillstånds- och tillsynsverket och förvaltningsdomstolarna. Detta stöds också av uppgifterna om antalet besvärssärenden som hittills behandlats skyndsamt vid dessa förvaltningsdomstolar.

Rättsskydd och god förvaltning

Var och en har rätt att få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet. En rättvis rättegång och god förvaltning ska förverkligas som en helhet. Det krävs att behandlingen ska vara korrekt och ske utan obefogat dröjsmål. Tryggande av god förvaltning är en del av rättsskyddet. Till god förvaltning hör bl.a. rätt att bli hörd och rätt att söka ändring.

Förslaget innehåller flera bestämmelser som är tillämpliga på behandlingen, såsom förslag om företräde, gemensam behandling och samordning, samt förslag om delgivning, information och hörande. Även den proaktiva styrningen och samverkan samt uppskattningen av handläggningstid är en del av rättsskyddet och god förvaltning. Även bestämmelserna om sakkunskap som krävs för behandlingen av ärenden och sammansättning vid avgörande är sådana. Förslaget innehåller också bestämmelser om besvärsrätt. I förslaget föreskrivs

uttryckligen att Tillstånds- och tillsynsverket är både kontaktpunktmyndighet och samordnande myndighet.

Ett syfte med propositionen är också att öka den elektroniska kommunikationen. I praktiken betyder detta att juridiska personer ska lämna in t.ex. ansökningshandlingar elektroniskt. Skyldigheten att kommunicera elektroniskt ska dock inte utsträckas till fysiska personer. Delaktighet genom utlåtanden, åsikter och anmärkningar ska dock ske elektroniskt vid samordningen. Strävan med bestämmelserna om delgivning, information och bl.a. uppskattning av handläggningstiden är att trygga tillgången till information och bl.a. delaktighet. Konsekvenserna för fysiska personer som är sökande är små. Fysiska personer ska fortfarande kunna lämna in sin ansökan på papper. En del av delaktighetsformerna baserar sig dock på elektronisk kommunikation. Dessutom sker delgivning av och information om tillståndsansökan och tillståndsbeslutet i datanätet liksom för närvarande. Strävan med de föreslagna bestämmelserna om besvär rätt är att kretsen av aktörer med besvär rätt ska kvarstå oförändrad.

För den som ansöker och tillstånd och de delaktiga innebär det ett klarläggande att det föreskrivs uttryckligen om den samordnande myndigheten och kontaktpunktmyndigheten. Detta säkerställer att även parterna och allmänheten känner till rätt myndighet för dessa uppgifter.

Bestämmelserna om sammansättning vid avgörandet av tillstånds- och ansökningsärenden tryggar bl.a. sakkunskapen och därigenom beslutens kvalitet som en del av god förvaltning.

Förslaget innebär dock en ändring i ärenden som gäller vissa undantag enligt naturvårdslagen i de fall där dessa undantag ingår i en gemensam behandling. Detta inverkar både på sammansättningen vid avgörande av ett ärende som gäller ändringssökande och på besvärsvägen. Ändringen innebär för det första att ett avgörande som gäller undantag ingår i samma beslut om verksamheten eller projektet som andra tillståndsärenden som avgjorts vid den gemensamma behandlingen. När det gäller sammansättningen vid avgörande syns inte ändringen i sig utåt, eftersom det är fråga om domstolens interna organisering. Besvär över beslut som fattats vid gemensam behandling anförs hos Vasa förvaltningsdomstol även i fråga om undantag enligt naturvårdslagen och inte hos den regionala förvaltningsdomstolen. Besvärshandlingen bl.a. styr den som överklagar att anföra besvär hos rätt instans. Av denna orsak bedöms inte den ändring som hänför sig till anförandet av besvär vara problematisk.

Ändringen som gäller gemensam behandling betyder i praktiken också att de aktörer som har besvär rätt bestäms på ett något annat sätt för den gemensamma behandlingens del jämfört med om undantagen skulle avgöras vid förfarande enligt naturvårdslagen. Tillstånd till undantag som beviljas vid gemensam behandling betyder t.ex. att organisationernas besvär rätt utvidgas i naturvårdsärenden i överensstämmelse med vattenlagen eller miljöskyddslagen. Detta är motiverat för att ändringssökandet i fråga om det enda beslut som meddelas vid gemensam behandling ska vara enhetlig. Å andra sidan bör det påpekas att i en situation där tillståndet till undantag enligt naturvårdslagen gäller endast ett med tanke på genomförandet av projektet begränsat område, är kretsen av egentliga parter i allmänhet relativt snäv. Däremot är parternas besvär rätt enligt miljöskyddslagen och vattenlagen omfattande, vilket i vissa situationer kan leda till att en part kan till alla delar överklaga också andra frågor – inklusive undantag enligt naturvårdslagen – som har avgjorts vid gemensam behandling. En annan slags besvär rätt, som baserar sig på olika lagar och är inriktad på olika sätt, skulle dock i praktiken göra det omöjligt att fatta ett enda beslut, som är den centrala faktorn vid gemensam behandling. Med avseende på rättsskyddet kan man anta att i situationer med gemensam behandling är det till fördel för såväl myndigheten och sökanden som den som eventuellt söker ändring, om förutsättningarna enligt olika lagar att genomföra hela projektet eller verksamheten och beslutets lagenlighet kan avgöras på samma gång.

Skyndsamt behandling av vissa tillståndsansökningar vid tillståndsmyndigheten betyder att de får företräde i varje behandlingsfas. Företrädet enligt nationell reglering utvidgas till två nya projekttyper. Dessutom innehåller förslaget företräde som baserar sig på EU-lagstiftning. För den som ansöker om tillstånd påskyndas behandlingen av dessa skyndsamma tillståndsansökningar, men behandlingsfaserna och t.ex. förutsättningarna för att få tillstånd förblir oförändrade. Behandlingen av andra tillståndssökandes ansökningar får dock inte fördröjas, och man försöker säkerställa detta genom resurser. Riksdagen har dessutom i sina uttalanden förutsatt bl.a. uppföljning i fråga om den gällande nationella företrädesregleringen (RSv 188/2022 rd - RP 128/2022 rd).

När lagstiftningen revideras är det särskilt nödvändigt att se till att den elektroniska kommunikationen och myndigheternas informationssystem fungerar när man ska hantera den ökande kommunikationen. I konsekvensbedömningen måste det därför bedömas om rätten till behandling av ärenden utan dröjsmål tillgodoses som en del av rätten till god förvaltning och rättsskydd. Det centrala med tanke på elektronisk kommunikation är ett fungerande och lättanvänt system. Med hjälp av elektroniska system kan man informera mer om projekt och beslut samtidigt som informationen finns tillgänglig även utanför tjänstetid. De elektroniska systemen bidrar till att förbättra medborgarnas och organisationernas möjligheter till delaktighet och inflytande när det gäller att framställa anmärkningar och framföra åsikter. Det är dock klart att smidiga tillståndsförfaranden förutsätter att e-tjänsterna utvecklas kontinuerligt. Detta beskrivs i avsnitt 4.2.6 om samhällliga konsekvenser.

När det gäller rättsskydd och god förvaltning är det emellertid nödvändigt att identifiera de risker som hänför sig till flera elektroniska förfaranden – både på allmän nivå och med tanke på tillståndsförfarandenas smidighet. Förslagen i denna proposition om t.ex. stärkt proaktiv styrning, kontaktpunktmyndighetens uppgifter eller gemensam behandling förutsätter en fungerande e-tjänst som överensstämmer med principen om ett enda serviceställe. Det måste reserveras tillräckligt med resurser för att utveckla den och alla myndigheter måste förbinda sig till att utveckla och använda systemet. Då kan t.ex. kontaktpunktmyndighetens föreslagna uppföljning av tidsfristerna i tjänsten Tillstånd och tillsyn genomföras resurseffektivt och i realtid. Tidigare erfarenheter av t.ex. tillståndsförfarandena för förnybar energi visar att kontaktpunktmyndigheten hittills inte har haft tillgång till en fungerande e-tjänst som alla nödvändiga myndigheter skulle ha tagit i bruk. Detta har medfört betydande utmaningar vid verkställigheten av och tillsynen över lagstiftningen. För att främja detta har projektet Samordning av digitaliseringen av samservicetjänster (YLP Digi) för att utveckla elektronisk kommunikation och digitalisering inletts. Projektet är en del av miljöministeriets projekt för samservicetjänster. Det presenteras närmare i avsnitt 4.1.10.

För den som ansöker om tillstånd eller en annan kund kan en risk också vara distribuerade elektroniska system eller tekniska brister hos systemen, vilket kan fördröja processerna eller kräva extra arbete. Det är också viktigt att beakta att alla sökande eller t.ex. annars delaktiga medborgare inte nödvändigtvis har möjligheter att smidigt utnyttja digitaliseringen. I förslagen om utnyttjande av elektroniska förfaranden i denna proposition har strävan därför varit att beakta även olika grader av digitalisering. Med avseende på förslagen här är det allmänna målet för digitaliseringen av samservicen att sammanföra det nya Tillstånds- och tillsynsverkets kommunikation om tillstånds- och tillsynstjänster till tjänsten Tillstånd och tillsyn. Avsikten är att sammanföra tjänsterna stegvis så att befintliga och nya e-tjänster integreras med det eller alternativt så att det skapas nya e-tjänster. De risker som hänför sig till genomförandet av elektroniska system och deras funktion beskrivs också i avsnittet om samhälliga konsekvenser.

Den grundläggande miljö rättigheten samt delaktighet

Propositionens konsekvenser för den grundläggande miljö rättigheten kan på allmän nivå förenas med propositionens mål att försöka påskynda en ren och grön omställning i samhället. Med grön omställning avses en övergång till en ekologiskt hållbar ekonomi och tillväxt som inte bygger på överkonsumtion av naturresurser utan på koldioxidsnåla lösningar som främjar cirkulär ekonomi och biologisk mångfald. I människornas vardag syns detta mål som en bättre och renare miljö, såsom att luftkvaliteten eller vattendragens status förbättras. Exempelvis de ovannämnda bestämmelserna om företräde för vissa ansökningar kan ses som en del av en mer omfattande samhällsförändring. Med hjälp av företrädesregleringen kan man alltså bidra till att miljö rättigheten tillgodoses bättre i medborgarnas vardag.

Enligt förslaget utökas MKB-lagen med möjlighet att bevilja undantag från tillämpning av MKB-förfarandet. I fråga om de projekt som beviljas undantag tillgodoses miljö rättigheten betydligt sämre, men sett till helheten bedöms detta inte ha någon betydande inverkan, eftersom avsikten är att undantaget i praktiken ska tillämpas på mycket få projekt.

Den sänkning av tröskelvärdet för skyldigheten att tillämpa MKB-förfarande på vindkraftverk som föreslås i MKB-lagens projektförteckning har positiva konsekvenser för tillgodosendet av miljö rättigheten, särskilt för möjligheten att påverka det beslutsfattande som berör ens livsmiljö, när flera vindkraftsprojekt än tidigare börjar omfattas av MKB-förfarandet.

Propositionen innehåller vissa förslag som är väsentliga med tanke på de skadelidandes och andra medborgarnas rätt till delaktighet. Förenhetligandet av tillståndsförfarandena och det gemensamma hörandet om konsekvensbeskrivningen och tillståndsansökan kan antas förbättra de skadelidandes och parternas faktiska möjligheter att få en helhetsbild av projektet och dess konsekvenser. När det gäller samordningen av tillståndsförfarandena och de utredningar som krävs om dem kan man åtminstone delvis undvika upprepade höranden i olika delfaser av samma projekt, varvid den totala arbetsmängd som delaktigheten förutsätter sannolikt minskar. Särskilt sammanslagningen av vissa undantag enligt naturvårdslagen med den gemensamma behandlingen bidrar till att underlätta delaktigheten, när man samtidigt kan framföra sin åsikt även i ärenden som gäller dessa undantag. Den som är delaktig i projektet behöver inte sätta sig in i materialet för hörande om samma projekt så många gånger. Att hörande ordnas flera gånger i olika delfaser av samma projekt kan minska intresset för deltagande bland medborgarna.

Å andra sidan kan medborgare och organisationer också få svårare än nu att få tillräcklig förståelse för projekthelheten och de olika tillstånd som den kräver och att inom utsatt tid bereda en anmärkning eller åsikt om hörandematerialet när det är mer omfattande än förr. Motsvarande utmaning gäller projekt som eventuellt planeras i t.ex. samernas hembygdsområde. Ur denna synvinkel är det viktigt att tillräckligt tid reserveras för framförandet av åsikter och att informationen om möjligheterna att delta är effektiv och ges i rätt tid. När gemensamt hörande ordnas om konsekvensbeskrivningen och tillståndsansökan är tiden för framförande av åsikter minst 15 dagar längre än normalt, varmed avsikten är att göra det lättare att bekanta sig med den större mängden information. Vid gemensamt hörande om miljökonsekvensbeskrivningen och tillståndsansökan försvåras dessutom medborgarnas och organisationernas möjlighet att förstå planerade projekt därför att hörandematerialet om tillståndsansökan inte innehåller kontaktmyndighetens motiverade slutsats om projektets betydande miljökonsekvenser eller andra myndigheters utlåtanden om miljökonsekvensbeskrivningen.

Vid gemensamt hörande om miljökonsekvensbeskrivningen och tillståndsansökan ska projekialternativen avgöras innan miljökonsekvensbeskrivningen kungörs, och till följd av detta har allmänheten i detta skede inte längre möjlighet att påverka projekialternativen. Tack vare

det nationella MKB-förfarandet i två steg är det dock möjligt att ta ställning till projektalternativen i samband med hörandet om programmet för miljökonsekvensbedömning.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

5.1.1 Utgångspunkter för bedömningen av alternativen

Syftet med lagstiftningsprojektet om tjänster från ett enda serviceställe har varit att utvärdera och utveckla den nuvarande miljölagstiftningen, så att Tillstånds- och tillsynsverket kan behandla olika miljörelaterade tillståndsansökningar på ett kundorienterat, smidigt och enhetligt sätt. Under beredningen har man utrett regleringsalternativ med vilkas hjälp miljörelaterade tillståndsförfaranden och smidigheten och snabbheten hos processerna i anslutning till dem kan främjas, utan att tillgodoseendet av miljörelaterade krav eller skadelidandes och andra intressentgruppers möjligheter till delaktighet äventyras.

Vid bedömningen av alternativ har vissa ramvillkor i anslutning till utvecklandet av lagstiftningen beaktats. När det gäller lagstiftningsprojektet om tjänster från ett enda serviceställe är ramvillkor som möjliggör alternativ, och samtidigt begränsar dem, särskilt verksamheten och särdragen hos Tillstånds- och tillsynsverket som inrättas genom reformen av statens regionförvaltning, de elektroniska ärendehanteringssystemens funktion samt vissa EU-bestämmelser som gäller tillståndsförfarandena.

De förslag som läggs fram inom detta projekt är i praktiken beroende av reformen av statens regionförvaltning och den nya myndighetsstrukturen, eftersom Tillstånds- och tillsynsverket ska i fortsättningen vara tillståndsmyndighet i centrala förfaranden som påverkar miljön. Till dem hör särskilt ärenden enligt miljöskyddslagen, vattenlagen och naturvårdslagen, samt förfaranden vid miljökonsekvensbedömning i anslutning till dem. Denna utgångspunkt är av väsentlig betydelse även vid bedömningen av de alternativ som utretts inom lagstiftningsprojektet och förutsättningarna att genomföra dem.

Vid sidan av ämbetsverksreformen är en annan central utgångspunkt för lagstiftningsprojektet om tjänster från ett enda serviceställe att utveckla digitala tillståndsförfaranden. Utan en tillståndsplattform och ett tillståndssystem som fungerar och är heltäckande, och som har koppling till förfarandet vid miljökonsekvensbedömning, är det i praktiken inte möjligt att göra tillståndsförfarandet smidigare. När det gäller bedömningen av olika alternativ har detta beaktats så att förslagen förutsätter att elektroniska metoder utnyttjas. Till denna del är det nödvändigt att lyfta fram även projektet Samordning av digitaliseringen av samservicetjänster (YLP Digi), som är en del av miljöministeriets projekt för samservicetjänster. Detta presenteras närmare i avsnitt 4.1.10.

Det tredje tydliga ramvillkoret som begränsar valet av alternativ hänför sig till genomförandet av bestämmelser om tillståndsförfarandet i EU-rättsakter. Dessa skyldigheter ställer ofta mycket detaljerade krav på det nationella genomförandet, och lämnar tämligen litet utrymme åt olika nationella alternativ. Dessutom har en del av skyldigheterna (såsom företräde för vissa EU-projekt samt kontaktpunktmyndighet) redan tagits in i den gällande lagstiftningen genom lagändringar som kommer att godkännas 2025).

Utgångspunkterna för de arbetspaket som låg till grund för beredningen (se avsnitt 1.2.) och för utvecklandet av eventuella alternativa lösningar påverkas av de bedömningar och val som gjorts inom ramen för andra arbetspaket. Den gemensamma behandlingen av vissa miljörelaterade

tillstånd, mekanismerna för tillnärmning av MKB-förfarandet och tillståndsförfarandet samt uppfyllandet av de förpliktelser som följer av EU-regleringen inverkade avsevärt på t.ex. förutsättningarna att utveckla den gällande samordningslagen. Dessutom beaktades ändringar som föreslagits i annan lagstiftning (särskilt bygglagen), specialfrågor i anslutning till ändringsökandet samt de nuvarande bestämmelserna om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken. Detta syns i förslagen och eventuella alternativ t.ex. så att det val som träffats inom en sakhet hade en begränsande inverkan på andra förslags genomförbarhet. Exempelvis utvidgningen av den gemensamma behandlingen krympte samordningslagens tillämpningsområde, och har således påverkat förutsättningarna att utveckla den.

När det gäller bedömningen av alternativ är det dessutom nödvändigt att lyfta fram deras starka koppling till det nya Tillstånds- och tillsynsverkets praktiska verksamhet. Förutom den strukturella reformen av lagstiftningen och förvaltningen förutsätter den eftersträvade samservicemodellen att det nya ämbetsverkets praktiska förfaranden organiseras på ett fungerande sätt. Ämbetsverkets funktionsduglighet har en betydande inverkan på genomförandet av lagstiftningsförslagen. För att främja detta har man våren 2024 inlett ett verkställighetsprojekt för miljöuppgifterna (YLP-verkställighetsprojektet), där de förslag som läggs fram här är så väl inbyggda som möjligt i verksamhetsmodellerna och processerna för miljöuppgifter. Förslagen inom detta lagstiftningsprojekt för att främja smidiga förfaranden har dock i huvudsak riktats mot miljölagstiftningen, och arbetet med att utveckla ämbetsverkets strukturer och verksamhetsmodeller framskrider som en separat helhet.

5.1.2 Utvecklande av samordningslagen

Syftet med lagstiftningsprojektet är i överensstämmelse med föresatsen i regeringsprogrammet att utvärdera och enligt behov utveckla särskilt den gällande samordningslagen samt eventuell också andra lagar som främjar samservicemodellen i fråga om de uppgifter som hör till den nya statliga tillstånds- och tillsynsmyndighetens behörighet. På grund av inrättandet av Tillstånds- och tillsynsverket är det åtminstone nödvändiga att uppdatera samordningslagen så att den börjar motsvara den nya förvaltningsstrukturen. Som central utgångspunkt för utvecklingsalternativen identifierades att den ringa tillämpningen av den nuvarande lagen visar att lagen inte har fungerat på önskat sätt eller uppfyllt förväntningarna på att främja smidiga tillståndsförfaranden.

I denna proposition föreslås att den gemensamma behandlingen enligt miljöskyddslagen och vattenlagen stärks när det gäller det nya Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet så att begränsningarna av tillämpningsområdet inskränks och också vissa tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen tas med i förfarandet. Förslaget inverkar också på tillämpningen av samordningslagen, eftersom gemensam behandling vid Tillstånds- och tillsynsverket som går längre den tidsmässiga samordningen skulle samtidigt i huvudsak utesluta tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen från samordningslagens tillämpningsområde.

När samordningslagen utvecklas måste man också beakta de förpliktelser som följer av EU-regleringen (förordningen om kritiska råmaterial, förordningen om nettonollindustrin samt RED III-direktivet), som också har koppling till de tillståndsförfaranden som hör till samordningslagens tillämpningsområde. Exempelvis EU-rättsakternas förpliktelse att föreskriva om en separat kontaktpunktmyndighet kan betraktas som delvis överlappande med uppgifterna för den samordnande myndighet som avses i samordningslagen, trots att tillståndsförfarandena samordnas betydligt tätare tidsmässigt i samordningslagen än i de nämnda EU-rättsakterna.

I bygglagen, som antogs under senaste regeringsperiod, har det därefter gjorts vissa ändringar, av vilka den kanske viktigaste med tanke på tillämpningen av samordningslagen är den bindande tidsfrist på tre eller sex månader (beroende på tillstånd) som föreslås för behandlingen av tillstånd för byggande. Eftersom tillstånden för byggande även hör till tillämpningsområdet för den gällande samordningslagen, är tidsfristen utmanande för den tidsmässiga samordningen av tillstånden för byggande med andra miljörelaterade tillstånd. Exempelvis handläggningstiderna för miljötillstånd och tillstånd enligt vattenlagen är oundvikligen klart längre än för tillstånden för byggande. Av denna orsak måste det inbördes förhållandet mellan samordningslagen och bygglagen preciseras vad gäller tillämpning av tidsfristen eller eventuellt uteslutande.

När det gäller samordningslagen granskades flera alternativ, som var beroende av andra utvecklingsobjekt som identifierats inom projektet, särskilt stärkandet av den gemensamma behandlingen samt utvecklandet av den nya lagen om behandling av miljöärenden. Man behöver beakta att trots att alternativen kan presenteras separata från varandra, kan de möjligheter och utvecklingsförslag som hänför sig till dem också komma i fråga parallellt eller så att de kompletterar varandra. De alternativ som granskats kan förenklas genom följande indelning:

1. *De minimiändringar som samordningslagen förutsätter* för att lagen ska svara på de ändringsbehov som följer av reformen av statens regionförvaltning (såsom myndigheternas namn och behörighet).

2. *Materiell utveckling av samordningslagen*, varvid lagen också ändras – utöver de ovannämnda minimiändringarna – på ett sätt som främjar lagens funktionsduglighet och samordningen av den. Detta kunde vara t.ex. att allmänna samordningsprinciper tas in i lagen bl.a. i fråga om rådgivningen för sökande, myndigheternas samarbete, den totala handläggningstiden osv.

3. *Upphävande av samordningslagen*, varvid en del av samordningslagens bestämmelser som fortfarande behövs eventuellt tas in i den nya lagen om behandling av miljöärenden.

När det gäller alternativet med minimiändringar i samordningslagen (1) borde den gällande samordningslagen ha uppdaterats för att motsvara Tillstånds- och tillsynsverkets uppgifter. För samordningslagen skulle detta ha förutsatt bl.a. att regionförvaltningsverkets uppgifter hade överförts till Tillstånds- och tillsynsverket. Samordningslagen innehåller också flera hänvisningar till samordnande myndighet och å andra sidan till behörig myndighet, beträffande vilka man borde ha bedömt de ändringar i regleringen som förutsätts av sammanslagningen av regionförvaltningsverken och NTM-centralerna.

När det gäller naturvårdslagen borde lagen ha ändrats till den del som tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen tas med i den gemensamma behandlingen av tillstånd enligt miljöskyddslagen och vattenlagen, eftersom samordning inte tillämpas i fråga om dessa tillstånd till undantag. Även den bindande handläggningstid för tillstånd för byggande som föreslås i bygglagen skulle ha förutsatt ändringar i samordningslagen, eftersom tillstånden för byggande hör till de tillstånd som ska samordnas. Den föreslagna handläggningstiden på tre eller sex månader är svår att kombinera med samordningen, där grundtanken är att tidsmässigt och förfarandemässigt samordna behandlingsfaserna för de tillståndsansökningar enligt olika lagar som är anhängiga samtidigt.

När det gäller minimiändringarna i samordningslagen borde man också ha funderat på vilka ändringar som förutsätts av upphävandet av den nuvarande lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken och den nya lagen om behandling

av miljöärenden. Ett centralt förslag i detta projekt är att stifta den nya lagen om behandling av miljöärenden så att den delvis innehåller även sådana saker som regleras i samordningslagen om bl.a. proaktivitet, ordnande av möten och myndigheternas samverkan. Problemet med alternativet som gäller minimiändringar är att det vore administrativt tungt och delvis svårbegripligt och att tillämpningsområdet krymper samt förhållandet till annan reglering. Sålunda skulle dess mervärde för att främja smidiga tillståndsförfaranden sannolikt vara litet.

Som andra alternativ (2) funderade man att utvidga den nuvarande samordningslagen innehållsmässigt och funktionellt, så att den skulle motsvara verksamhetsutövarnas behov bättre. Då skulle samordningslagen ha kunnat utvecklas mer i sådan riktning att lagen skulle innehålla noggrannare bestämmelser än nu om t.ex. rådgivning, samverkan och handläggningstider. Till denna del vore utmaningen t.ex. att samordningen för närvarande är frivillig för verksamhetsutövarna, och särskilt att regleringen skulle överlappa å ena sidan den materiella lagstiftningen och å andra sidan lagen om behandling av miljöärenden. Att införa obligatorisk samordning i stället för frivillig skulle enligt både förfrågningar och en helhetsbedömning ha gjort förfarandet stelare, vilket inte ansågs motiverat. Problemet här skulle också vara detsamma som i alternativet med minimiändringar, dvs. att samordningslagens tillämpningsområde skulle krympa kännbart.

Under beredningen har man således stannat för det tredje alternativet (3), dvs. att upphäva samordningslagen och delvis ta in bestämmelserna i lagen om behandling av miljöärenden. Trots att den lag som föreslås bli upphävd är tämligen ny (den trädde i kraft den 1 januari 2020), talar flera omständigheter som ligger bakom detta lagstiftningsprojekt samt de andra förslagen inom projektet för ett upphävande. Lagen har varit i kraft så länge att det är möjligt att utvärdera dess funktionsduglighet. Den samordning som avses i lagen har tillämpats i endast ett fall. När Tillstånds- och tillsynsverket inrättas kan tillståndsförfarandena främjas och förenhetligas i högre grad än nu.

Vid sidan av dessa minskar både behovet av en separat samordningslag och lagens återstående tillämpningsområde genom de utvecklingsförslag som lagts fram inom detta projekt om att stärka lagen om behandling av miljöärenden, utvidga den gemensamma behandlingen, föra MKB-förfarandet och tillståndsförfarandet närmare varandra och verkställa EU-förpliktelserna liksom genom de ändringar som samtidigt föreslås i handläggningstiderna för tillstånd för byggande.

5.1.3 Utvecklande av gemensam behandling

Inom projektet granskades förutsättningarna att utvidga den gällande regleringen om gemensam behandling av vissa tillståndsärenden i modellen med det nya Tillstånds- och tillsynsverket. För närvarande föreskrivs det i miljöskyddslagen, vattenlagen och marktäcktslagen separat om gemensam behandling av å ena sidan beslut enligt miljöskyddslagen och vattenlagen och å andra sidan beslut enligt miljöskyddslagen och marktäcktslagen. Tillståndsärenden enligt dessa lagar ska behandlas gemensamt och avgöras genom samma beslut, om detta inte av särskilda skäl ska anses onödigt. Gemensam behandling enligt miljöskyddslagen och vattenlagen har riktats till verksamhet som orsakar risk för förorening av vatten. Målet enligt regeringsprogrammet är att genom en sammanslagning av tillståndsbehandlingarna ska en ansökan i regel leda till ett enda myndighetsbeslut och en enda möjlighet att överklaga beslutet. För att främja detta är det möjligt att delvis stärka den gemensamma behandlingen av tillstånd när det gäller det nya Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet så att även vissa tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen tas med i detta förfarande.

De ändringar som föreslås i den gemensamma behandlingen har konsekvenser även för tillämpningen av samordningslagen, på det sätt som konstateras ovan. En gemensam behandling av tillstånd vid Tillstånds- och tillsynsverket som går längre än tidsmässig samordning skulle samtidigt i huvudsak utesluta tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen från samordningslagens tillämpningsområde.

Som alternativa regleringssätt för den gemensamma behandlingens del bedömdes både den gemensamma behandlingens omfattning i sak och placeringen av bestämmelserna om den. När det gäller den gemensamma behandlingens omfattning i sak och tillämpningsområde granskades möjligheten att knyta marktäktslagen närmare till den gemensamma behandlingen, eftersom det inte finns någon reglering om den för vattenlagens och naturvårdslagens del. Eftersom behörigheten i fråga om marktäkttillstånd i praktiken till största delen tillkommer kommunerna, beslöt man under beredningen att undanta tillstånd enligt marktäktslagen från den gemensamma behandlingen, med undantag av de sällsynta fall där behörigheten i ett tillståndsärende tillkommer Tillstånds- och tillsynsverket. Till den del den gällande lagstiftningen redan innehåller bestämmelser om gemensam behandling av marktäkttillstånd och miljö tillstånd, kvarstår bestämmelserna oförändrade. När det gäller gemensam behandling enligt miljöskyddslagen och vattenlagen bedömdes under beredningen också behovet av att behålla den nuvarande regleringens avgränsning av den gemensamma behandlingen endast i anslutning till förorening av vatten. För att främja en enhetlig reglering – även med beaktande av gemensam behandling enligt marktäktslagen och miljöskyddslagen – ansågs det motiverat att utgångspunkten fortfarande ska vara gemensam behandling av ansökningar enligt samtliga olika lagar utan direkta begränsningar av deras innehåll. Den gemensamma behandlingen ska dock vara ändamålsenlig och tillståndsmyndigheten ska ha prövningsrätt till denna del. En annan fråga gällde huruvida det även i fortsättningen borde föreskrivas om gemensam behandling i substanslagarna, liksom i nuläget, eller mer centraliserat i den nya lagen om behandling av miljöärenden, med utvidgat innehåll. För att bestämmelserna på nuvarande sätt borde ingå i substanslagarna talar kontinuiteten, eftersom de nuvarande bestämmelserna om gemensam behandling är tämligen etablerade. Å andra sidan skulle utvidgningen av den gemensamma behandlingen till även undantag enligt naturvårdslagen förutsätta nya bestämmelser i miljöskyddslagen, vattenlagen och naturvårdslagen, vilket skulle göra bestämmelsehelheten som gäller gemensam behandling delvis överlappande och svårförståelig.

Till denna del har man bedömt klarheten hos de förfaranden som baserar sig på olika lagar. Att undantag enligt naturvårdslagen i vissa situationer tas med i den gemensamma behandlingen leder till att dessa undantag kan behandlas i förfarande enligt flera olika lagar beroende på om tillståndet till undantag behandlas separat eller gemensamt med ett miljö tillstånd och/eller tillstånd enligt vattenlagen. I vissa fall blir förutom den nya lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket både vattenlagens och miljöskyddslagens bestämmelser tillämpliga på förfarandet. Situationen är inte optimal, men huvudregeln vid gemensam behandling ska vara förfarandet enligt miljöskyddslagen. Om ett tillstånd enligt vattenlagen är involverat, iakttas dock vattenlagen. Avsikten med lagen om behandling av miljöärenden är att föreskriva så tydligt om möjligt om det förfarande som ska iakttas och även om ändringssökande, och då tillståndsmyndigheten är densamma oberoende av den tillämpliga lagen, bedömer man att det kommer att vara tämligen klart vilket förfarande som ska iakttas vid gemensam behandling.

I bedömningen av alternativ har man också beaktat målet att klarlägga och förenhetliga regleringen, stärka Tillstånds- och tillsynsverkets roll vid den proaktiva styrningen av tillståndsprocessen, behandlingens gång och delvis samordningen, samt att främja en förståelig reglering ur verksamhetsutövarnas och andra intressenters synvinkel. Eftersom det i lagen om behandling av miljöärenden även annars föreslås bestämmelser om proaktiv styrning och

samverkan, främjande av en smidig behandling, samordning och kontaktpunktmyndighetens uppgifter i anslutning till hantering av tillståndsprocesserna, är det motiverat att ta in även bestämmelserna om gemensam behandling i den i stället för i den materiella lagstiftningen.

5.1.4 Lagen om behandling av miljöärenden

I propositionen föreslås att det ska stiftas en ny lag om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket. Lagen ersätter den gällande lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken, som samtidigt föreslås bli upphävd. För beredningen av innehållet i den nya lag som föreslås fanns det två huvudsakliga alternativ: att ändra den gällande lagen om regionförvaltningsverken så att den skulle börja motsvara den nya ämbetsverksstrukturen (Tillstånds- och tillsynsverket), dvs. genomföra endast minimiändringar i den nya lagen jämfört med den gällande lagen, eller ändra den nya lagen i större utsträckning genom att i den inta sådana gemensamma bestämmelser om förfarandet vid behandling av vissa miljöärenden vid verket som det också hänvisas till i regeringsprogrammet.

För en fortsatt snäv lag om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket talar lagstiftningens tydlighet och kontinuitet, så att alla bestämmelser om förfarandet finns kvar i egna materiella lagar (miljöskyddslagen, vattenlagen, naturvårdslagen). Eftersom behandlingen av ärenden och de olika myndigheternas verksamhet förs närmare varandra i det nya ämbetsverket, är det ändå motiverat att granska ett alternativ där vissa gemensamma bestämmelser om förfarandet tas in i en gemensam lag.

Det kan t.ex. vara ändamålsenligt med gemensamma bestämmelser om gemensam behandling av tillstånds- och andra ansökningar enligt de ovannämnda lagarna, utan att de sprids ut på flera olika lagar om tre olika förfaranden. Dessutom är det ändamålsenligt att placera de bestämmelser om kontaktpunktmyndigheten som följer av EU-rättsakter i en dylik lag som berör Tillstånds- och tillsynsverkets verksamhet i större utsträckning i stället för i någon materiell lag om tillståndsförfarandet, eftersom kontaktpunktmyndighetens uppgift gäller omfattande samordning av en helhet som omfattar olika tillstånds- och andra administrativa förfaranden. I och med att samordningslagen upphävs blev det under beredningen också aktuellt att fundera på att överföra bestämmelserna om detta förfarande till en annan lag (med snävare tillämpningsområde än för närvarande).

En lag om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket bedömdes vara det mest ändamålsenliga alternativet. Den nya lagen om behandling av miljöärenden är en naturlig plats för bestämmelser om samordning och behandling av miljöärenden samt tillståndsförfaranden vid Tillstånds- och tillsynsverket.

5.1.5 Åtgärder för att göra de tillståndsförfaranden smidigare som baserar sig på EU-rättsakter

I samtliga tre EU-rättsakter som granskas i lagstiftningsprojektet om tjänster från ett enda serviceställe, dvs. förordningen om kritiska råmaterial, förordningen om nettonollindustrin och RED III-direktivet, föreskrivs det om många liknande element i tillstånds- och andra administrativa förfaranden. Till dessa hör bl.a. skyldigheten att utse en nationell kontaktpunktmyndighet som samordnar förfarandena och är enda kontaktpunkt till den sökande; möjligheten att ge företräde för (strategiska) projekt som hör till rättsakternas tillämpningsområde vid administrativa och rättsliga förfaranden, om sådant företräde ingår i den nationella lagstiftningen; tidsfrister för tillståndsbehandlingen; samt uppfyllande av kriteriet om ett synnerligen viktigt allmänintresse i (strategiska) projekt som hör till rättsakternas tillämpningsområde vid bedömningen av undantag enligt vissa EU-rättsakter om naturskydd (habitatdirektivet, fågeldirektivet och ramdirektivet för vatten).

Under beredningen framkom ett alternativ där bestämmelserna om tillståndsförfaranden enligt samtliga tre EU-rättsakter skulle genomföras nationellt genom en enhetlig lag. För lösningen talade de många likadana elementen samt utseendet av en gemensam kontaktpunktmyndighet (Tillstånds- och tillsynsverket) för samtliga tre rättsakter. Som en alternativ lag, där regleringen skulle sammanföras, nämndes samordningslagen. I fråga om de tillståndsförfaranden som omfattas av dess tillämpningsområde kunde förordningen om kritiska råmaterial lämpa sig bäst för detta syfte, eftersom för brytning krävs tillstånd särskilt enligt miljöskyddslagen, vattenlagen samt kemikaliesäkerhetslagen och gruvlagen. Ett problem med detta tillnärmelsesätt är dock att det är frivilligt för verksamhetsutövarna att tillämpa samordningslagen. Denna utgångspunkt lämpar sig inte för att genomföra EU-rättsakternas bindande reglering.

Under beredningen framstod dock som den största utmaningen för en ovannämnd integrerad reglering att det genomförandesätt som de olika typerna av EU-rättsakter kräver sätter gränser för denna regleringslösning. Av de EU-rättsakter som granskas inom projektet är två förordningar och en ett direktiv, och de kräver olika nationellt genomförande: direktivet ska genomföras mycket noggrant nationellt, medan det inte är möjligt att genomföra förordningarna nationellt utom i mycket exceptionella fall och av någon särskild orsak. I förordningen om kritiska råmaterial och förordningen om nettonollindustrin kan påvisas endast mycket få bestämmelser som kräver nationellt genomförande, av vilka den viktigaste är skyldigheten att utse en kontaktpunktmyndighet. Endast till denna del har ett enhetligt nationellt genomförande av samtliga tre EU-rättsakter ansetts möjligt.

Samlade bestämmelser om kontaktpunktmyndigheten föreslås således ingå i den nya lagen om behandling av miljöärenden. Det bästa sättet att genomföra RED III-direktivet nationellt är åter genom att ändra den gällande lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi. Denna beredning pågår vid miljöministeriet, och avsikten är att överlämna regeringens proposition om saken samtidigt med denna regeringsproposition under våren 2025.

5.1.6 Samordning av MKB-förfarandet och tillståndsförfarandena

En utgångspunkt för lagstiftningsprojektet har varit att granska förhållandet, samordningen och klarläggandet mellan de miljörelaterade tillståndsförfarandena och MKB-förfarandet, så granskningen har begränsats till Tillstånds- och tillsynsverkets tillståndsförfaranden. För de tillståndsförfaranden som omfattas av Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet granskades två alternativ, som bägge var med i remissfasen. I alternativ 1 skulle gemensamt hörande vara möjligt i fråga om MKB-projekt som hänför sig till ändringar i gällande tillstånd och i alternativ 2 i fråga om alla tillstånd som ska avgöras av Tillstånds- och tillsynsverket. Vardera alternativet innehöll förhandsöverläggning. Alternativerna hade ingen inverkan på den projektansvariges möjlighet att välja separat MKB-förfarande även i fortsättningen eller föreslå gemensamt förfarande med projektplaneringen.

Man stannade för att i regeringens proposition föreslå alternativ 2, där gemensamt hörande ska vara möjligt i fråga om både nya projekt och ändringsprojekt. Valet av alternativ påverkades förutom av responsen i remissvaren även av att inte bara ändringsprojekt utan också en del av de nya projekt som förutsätter MKB-förfarande är av sådan art att deras miljökonsekvenser är små eller så projektet ligger i ett område där allmänhetens intresse för att delta i projektplaneringen och bedömningen av miljökonsekvenser är litet. För sådana projekt är det ändamålsenligt att förenkla förfarandena.

Vid granskningen av samordningen av tillståndsförfarandena och MKB-förfarandet har man också tagit upp t.ex. den modell som används i Sverige, där MKB-förfarandet genomförs i nära

samband med tillståndsförfarandet och den projektansvarige har större ansvar för att det ordnas höranden i anslutning till MKB-förfarandet och där tillståndsmyndigheten ansvarar för den motiverade slutsatsen. Under beredningen har man dock konstaterat att den nämnda modellen inte lämpar sig som sådan för vårt nationella system, där ett projekt förutsätter flera olika tillstånd, och för att anpassa det till vårt nationella system skulle det förutsättas mer omfattande ändring i tillstånds- och myndighetssystemet än denna proposition. Större ansvar för den projektansvarige var inte heller ett utvecklingsbart alternativ.

5.1.7 Samordning av MKB-förfarandet och Naturbedömningen

Inom lagstiftningsprojektet har man granskat möjligheten att samordna Naturbedömningen ännu tätare med MKB-förfarandet än i nuläget. I den gällande naturvårdslagen ändrades ordalydelsen i den föregående lagens 65 § 4 mom., enligt vilken en Naturbedömning enligt 1 mom. *vid behov* ska göras i samband med bedömningsförfarandet. I 35 § 4 mom. i den nya naturvårdslagen föreskrivs att bedömning ska göras *från fall till fall* i samband med bedömningsförfarandet. Ändringen var språklig och avsikten var inte att ändra bestämmelsens innehåll.

Att MKB-förfarandet och Naturbedömningen görs tillsammans baserar sig på MKB-direktivet, som använder samma term som tidigare ingick i naturvårdslagen. Även EU:s förordningar och direktiv om tillståndsförfarandet (förordningen om kritiska råmaterial, förordningen om nettonollindustrin samt RED III-direktivet) betonar samtidigt i fråga om dessa bedömningar. Av denna orsak har man under beredningen bedömt huruvida naturvårdslagens ordalydelse borde preciseras så att huvudregeln att bedömningarna ska göras tillsammans inte blir oklar. Alternativen har varit att precisera motiveringen till 35 § 4 mom. i naturvårdslagen, återinföra paragrafens tidigare ordalydelse eller precisera formuleringen i paragrafen på något annat sätt.

Det ansågs inte lämpligt att ändra endast lagens motivering, utan en eventuell precisering förutsätter att paragrafen ändras. Trots att naturvårdslagens tidigare ordalydelse sannolikt skulle vara tillräcklig, ansågs det mera motiverat att ändra hela paragrafen. Av denna orsak föreslås det att 35 § 4 mom. i naturvårdslagen preciseras så att det förutsätts särskilda skäl för att genomföra MKB- och Naturbedömningar separat, och så att detta inte alls ska vara möjligt om det är fråga om ett projekt enligt RED III-direktivet.

I detta sammanhang har man också dryftat eventuella behov av ändringar i Tillstånds- och tillsynsverkets remissförfarande i fråga om naturvårdslagens förfarande vid Naturbedömning. Enligt den gällande lagen ska myndigheten begära utlåtande om bedömningen av NTM-centralen och av den i vars besittning det område som ingår i nätverket Natura 2000 är. I samband med ämbetsverksreformen läggs NTM-centralernas ner och deras tillståndsuppgifter överförs i huvudsak till Tillstånds- och tillsynsverket. I de situationer där Tillstånds- och tillsynsverket är den myndighet som beviljar tillståndet eller godkänner planen är det inte ändamålsenligt att det begär utlåtande av sig självt. Av denna orsak föreslås det att remissförfarandet som grundar sig på den nuvarande lagen slopas, och att beaktandet av väsentligt synpunkter i huvudsak ska basera sig på skriftlig form inom verket. På så sätt säkerställs det att de förutsättningar som föreskrivs i lag i fråga om tillstånd och andra ärenden uppfylls. Aspekter som gäller t.ex. Natura 2000-bedömningens korrekthet och eventuella brister i den inkluderas fullt ut i beslutsfattandet och detta går också att påvisa senare. Andra alternativ begränsades till denna del av propositionen om regionförvaltningsreformen, där det föreslogs att det interna remissförfarandet inom verket slopas.

Under beredningen har man också bedömt maximitiden för avgivande av utlåtande, som i den gällande lagen är sex månader. Alternativet var att behålla den oförändrad. För att åstadkomma

smidigare tillståndsförfaranden är tiden dock onödigt lång inom det nya rikstäckande Tillstånds- och tillsynsverket med centraliserad kompetens. I de situationer där utlåtande till någon annan tillståndsmyndighet fortfarande är nödvändig, måste tillräcklig tid beredas för det, eftersom naturskyddsmyndighetens utlåtande om en Naturabedömning är betydelsefull för beslutsfattandet. Det föreslås dock att maximitiden förkortas från sex till tre månader, och även då borde strävan vara att avge utlåtande utan dröjsmål redan innan maximitiden på tre månader löper ut. Detta är möjligt genom att utnyttja Tillstånds- och tillsynsverkets omfattande interna kompetens och effektivisera de interna rutinerna.

5.1.8 Övrig översyn av MKB-förfarandet

För att komma åt de alltmer omfattande bedömningsprogrammen och miljökonsekvensbeskrivningarna och den överdrivna noggrannheten hos MKB-förfarandet har man granskat möjligheterna att föreskriva ett maximalt sidantal för bedömningsprogrammet och miljökonsekvensbeskrivningen. Ett maximalt sidantal i lagstiftningen skulle i praktiken förplikta den projektansvarige eller den konsult som utarbetar bedömningsprogrammet och miljökonsekvensbeskrivningen på den projektansvariges vägnar att beskriva projektets miljökonsekvenser mera koncist än nu. Under beredningen har man dock konstaterat att bestämmelser om ett visst maximalt sidantal inte är ändamålsenliga på grund av projektens mångfald. I arbetet med att utveckla tillämpningsrutinerna för MKB-lagstiftningen är det dock skäl att bedöma möjligheten till exempelvis rekommendationer om sidantalet eller att beskrivningen i princip ska vara koncisa och åskådliga, men stödja sig på bifogat material om konsekvensbedömningen till den del det behövs.

När det gäller MKB-förfarande som inleds utan beslut har två alternativ granskats. I bägge alternativen skulle den projektansvarige ha haft rätt att inleda MKB-förfarandet genom att lämna miljökonsekvensbeskrivningen till kontaktmyndigheten, ifall det skulle ha förefallit sannolikt att MKB-förfarande skulle ha blivit tillämpligt på projektet genom myndighetens beslut i ett enskilt fall. I det första alternativet granskades möjligheten att föreskriva att ett MKB-förfarande som inletts av den projektansvarige skulle kunna avbrytas, ifall kontaktmyndigheten i sitt utlåtande anser att MKB-förfarande är uppenbart onödigt. Syftet med detta skulle ha varit att säkerställa att myndighetsresurser inte används för uppenbart onödiga MKB-förfaranden. Denna lösning kunde dock ha ändrat rollen för utlåtandet om bedömningsprogrammet så att utlåtandet skulle ha blivit ett parallellt förfarande till beslut om tillämpning MKB-lagen i ett enskilt fall, vilket inte hade varit avsikten. Ett avbrutet MKB-förfarande skulle dessutom binda myndigheternas och remissinstansernas resurser och vara en problematisk lösning även med tanke på allmänhetens rätt till delaktighet. Det andra alternativet var det som var ute på remiss och som innehöll rätt för den projektansvarige att inleda bedömningsförfarande, eftersom man antog att antalet projekt där den projektansvarige på eget initiativ vill inleda MKB-förfarande utan beslut är få. Utifrån responsen i remissvaren beslöt man att förutsätta att den projektansvarige och kontaktmyndigheten kommer överens om saken, så att MKB-förfarande inte styrs till projekt som inte är förenliga med lagens tillämpningsområde. Om kontaktmyndigheten anser att MKB-förfarandet inte behöver tillämpas styr den projektet till beslutsförfarandet.

Beträffande undantag som gäller tillämpning av MKB-förfarandet på ett enskilt projekt har man under beredningen av förslaget granskat möjligheten att föreskriva om saken så att den aktör som beviljar undantag skulle vara Tillstånds- och tillsynsverket i stället för statsrådets allmänna sammanträde. I artikel 2.4 i MKB-direktivet, som ligger till grund för undantag, ställs det dock inte så noggranna villkor för beviljandet av undantag att det skulle ha gått att föreskriva att verket kan besluta om saken. I praktiken kommer bestämmelsens närmare innehåll att preciseras i EU-domstolens rättspraxis och den bevakas noggrant av Europeiska kommissionen. Under

beredningen har man ansett att det är ändamålsenligt att den nationella bestämmelsens innehåll motsvarar MKB-direktivets motsvarande bestämmelse i så stor utsträckning som möjligt.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

5.2.1 Smidigare tillståndsförfaranden

Sverige

I Sverige har det redan i över 20 år funnits en miljöbalk (MB, 1998:808) som kodifierar lagstiftningen. I miljöbalken föreskrivs det bl.a. om frågor med anknytning till miljötillstånd och bedömning av miljökonsekvenser. I miljöbalken föreskrivs det om miljötillstånd i 9 kap., som handlar om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Med stöd av miljöbalken har det utfärdats flera förordningar, bl.a. förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (1998:899, FMH) och miljöprövningsförordningen (2013:251, MPF), där verksamheterna klassificeras som A-, B-, C- och U-verksamheter. A-projekten är mest betydelsefulla med tanke på miljön och kräver tillstånd av mark- och miljödomstol. Miljöprövningsförordningen beskriver noggrant de verksamheter som kräver tillstånd eller som ska anmälas samt de situationer där tillståndsplikt eller anmälningsplikt inte gäller. För verksamheter med mindre konsekvenser gäller miljöbalkens allmänna hänsynsregler och de är enbart föremål för kontroll i efterhand.

Sverige har genomfört flera utredningar och reformer för att minska den administrativa bördan när det gäller det miljörelaterade tillståndssystemet. Möjligheterna att minska den administrativa bördan utreddes ingående åren 2003–2004. En följd av utredningarna var en författningsändring 2007 (SFS 2007:674) som innebar att tillståndspliktig verksamhet i vissa fall blev anmälningspliktig.

År 2005 lämnades ett betänkande (SOU 2005:77) om samordning av förfarandena i plan- och bygglagen (1987:10, PBL) och miljöbalken. Regeringen inledde å sin sida 2007 en omfattande utredning om utveckling av processerna och myndighetsorganisationen enligt miljölagstiftningen. Miljötillståndsförvaltningen har sedermera ändrats, men i mindre utsträckning än vad processarbetsgruppen föreslog. Exempelvis ersattes miljödomstolarna med sammanslagna mark- och miljödomstolar. Syftet var att se till att de ärenden som gäller markanvändning inte avgörs i ett vakuum i förhållande till miljötillstandsprocessen. Samtidigt koncentrerades tillståndsprövningen för vissa anläggningar (B-anläggningar) till en del av länsstyrelserna.

Länsstyrelserna hade i uppdrag att följa hur handläggningstiderna skulle kunna förkortas och samordnas nationellt. Utgångspunkten var den att tillståndsprövningen för B-anläggningarna ska kunna bli klar inom sex månader från det att en fullständig ansökan inlämnats. Tidigare hade handläggningen varierat mellan 3 och 36 månader beroende på län. De genomsnittliga handläggningstiderna för A- och B-tillståndsansökningar är numera mellan 6 och 18 månader. Dessutom ville man ge verksamhetsutövarna bättre möjligheter att följa hur behandlingen av deras ansökan framskrider. Det har också pågått ett arbete med att förenkla de miljörelaterade beslutsprocesserna.

I Sverige har åtgärderna för smidigare förfaranden också riktats till vissa verksamheter. Tillståndsförfarandena och regleringen som gäller hållbart utbud av innovationskritiska metaller och mineraler har setts över under åren 2021–2022.

I enlighet med det beslut om kommittén för en reform av miljöbalken fattade den 8 juni 2023 kommer tillståndsprövningen enligt miljöbalken att förenklas och förkortas ytterligare. Även ansvarsfördelningen mellan myndigheterna och myndighetsstrukturen ska ses över i syfte att effektivisera tillståndprocessen.

Nederländerna

Miljölagstiftningen började samordnas i Nederländerna 1979, då en lag om miljöstillståndsförfarandet stiftades. År 1993 gick landet genom en miljöskyddslag (Wet milieubeheer) över till ett samordnat tillstånd avseende miljöförstörelse. Förfarandemässigt integrerades systemet med miljöstillstånd 2010 i enlighet med principen om ett enda serviceställe genom en ramlag för miljöstillståndsförfarandena (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, nedan WABO). Den gäller förfarandet i fråga om många lagar med materiella bestämmelser.

Till det integrerade förfarandet enligt WABO hör bland annat undantag från planer, rivningslov, bygglov, brandsäkerhetstillstånd, undantag från byggbestämmelserna, undantag från byggnadsskyddet, miljöstillstånd, miljöskyddsanmälningar och gruvstillstånd. Också vissa specialstillstånd som grundar sig på naturvårds- och miljöskyddslagstiftningen, såsom tillstånd som gäller farliga ämnen och skydd av mark, omfattas delvis av WABO. Det integrerade tillståndsförfarandet innefattar också flera tillstånd som bygger på reglering på provins- eller kommunnivå, såsom avverkningstillstånd, tillstånd att anlägga och ansluta gator samt lagringstillstånd. Tillstånden enligt vattenlagen (Waterwet) prövas i egna förfaranden.

Den integrerade tillståndsprövningen leder till ett tillståndsbeslut. I regel innehåller det alla tillstånd som ett projekt kräver inklusive eventuella undantag. Beslutet innehåller inga motstridiga villkor. Eventuella meningsskiljaktigheter mellan myndigheterna löses exempelvis med hjälp av bindande yttranden. Om någon söker ändring gäller det hela det samordnade tillståndsbeslutet och sker på en gång. Ur sökandens synvinkel innebär det integrerade förfarandet att myndigheterna avgör alla förhandskontrollärenden på en gång och helt och hållet. De som vill får dock också ansöka om olika tillstånd separat. En väsentlig del av det integrerade förfarandet enligt WABO är ett heltäckande system för e-tjänster. Det används både när man söker ett gemensamt miljöstillstånd och när man söker vattentillstånd. Det elektroniska systemet inbegriper bl.a. möjligheten att kontrollera om man behöver tillstånd.

Under det senaste decenniet har Nederländerna genomfört en övergripande konsolidering av landets lagstiftning om miljö och områdesplanering. Nederländerna har sammanfört 26 lagar och tiotals förordningar om miljö och regionplanering till en miljö- och planlag (Omgevingswet Staatsblad), som slutligen trädde i kraft den 1 januari 2024 efter flera uppskov. Lagen ersatte bl.a. WABO. Lagen förenhetligar den materiella rätten och förfarandena, på samma sätt som WABO i fråga om miljörelaterade tillstånd. I lagen preciseras den samservicemodell för miljörelaterade förfaranden som infördes genom WABO. Dessutom innebär lagen omfattande samordning av den materiellrättsliga regleringen i miljöfrågor. Syftet med miljö- och planlagen är att förenkla den nederländska miljölagstiftningen och landets miljöförfaranden samt att påskynda besluten i samband med olika byggprojekt.

Lagen erbjuder projektutvecklare ett enhetligt tillståndssystem, med vars hjälp de kan göra en ansökan om alla behövliga tillstånd via en centraliserad miljö- och planportal (Omgevingsloket) som fungerar enligt principen om ett enda serviceställe. Ansökan kan göras för all verksamhet på en gång eller stegvis så att lagen främja myndigheternas samordning på vägen till ett enhetligt beslut.

Miljö- och planlagen har stor räckvidd. Den gäller hela den fysiska miljön och åtgärderna som påverkar den. Till tillämpningsområdet hör olika miljöpåverkande åtgärder, användningen av naturresurser och verksamhet som eventuellt orsakar miljöförstöring, miljöolägenhet eller miljörisker. Lagen innehåller bestämmelser om både miljöförfaranden och materiella krav inom miljörätten.

Tillsynen över projekt med miljöpåverkan sker i synnerhet utifrån kommunala, regionala och nationella bestämmelser. Med stöd av dem går det att minska antalet projekt som kräver tillstånd och rikta in förhandskontrollen på projekt med betydande miljöpåverkan. En fungerande tillsyn ger information om miljöns tillstånd och om i vilken utsträckning det krävs miljöföreskrifter, miljöföretillstånd och andra åtgärder på olika områden.

Miljö- och planlagen innehåller bestämmelser om ett gemensamt miljöföretillstånd och om projektbeslut. I fråga om tillståndet har bestämmelserna i WABO preciserats och tillståndet inbegriper nu även tillstånden enligt vattenlagen och naturvårdslagen. Om någon ansöker om miljöföretillstånd för verksamheter som omfattas av olika myndigheters behörighet fattas beslutet om miljöföretillstånd av en av de myndigheter som har rätt att fatta beslut. Om beslutet berör ärenden som omfattas av andra myndigheters behörighet kan de ge anvisningar inför beslutsfattandet. I vissa situationer krävs det att myndigheterna kommer överens om beslutet tillsammans.

Projektbeslutet är ett nytt instrument som myndigheten kan använda sig av för att fatta beslut genom särskilt förfarande om genomförande av ett projekt som tjänar allmänintresset. Myndigheten fattar beslut om miljöföretillstånd utifrån en tillståndsansökan, medan den kan fatta projektbeslut på eget initiativ. Ett projektbeslut kan gälla exempelvis ett omfattande infrastrukturprojekt eller utveckling av naturområden. Projektbeslutet kan inbegripa alla de godkännanden som projekt kräver inklusive behövliga planändringar och miljöföretillstånd för projektet.

Miljö- och planlagen innehåller bestämmelser om två tidtabeller för beslut. Standardföretillståndet tillämpas exempelvis för ändring av tillståndsvillkor och återkallande av tillstånd. I det företillståndet ska myndigheten enligt lagen fatta beslut utifrån ansökan inom åtta veckor eller, om ärendet kräver att myndigheter kommer överens med varandra, tolv veckor. Det går att förlänga tiden med högst sex veckor. Om det är fråga om ett mer omfattande tillståndsärende tillämpas den allmänna förvaltningslagen. Enligt den ska beslut fattas inom sex månader efter det att ansökan kommit in. Även denna tidsfrist kan förlängas en gång med sex veckor. Företillståndet innefattar offentliggörande av ett utkast till tillstånd. Utifrån utkastet kan parterna och andra yttra sig om saken under sex veckor. Miljöföretillståndet träder i kraft två veckor efter offentliggörandet.

Tyskland

Tyskland är en förbundsstat som består av 16 delstater. Förbundsstatens lagar gäller i hela Tyskland, och delstaternas lagar endast i den aktuella delstaten. I en konfliktsituation har förbundsstatens lag företräde framom delstatens lag. Strukturen på den tyska miljölagstiftningen är relativt osammanhängande, och ett enskilt projekt kan kräva flera olika tillstånd. Delstaterna har emellertid försökt slå ihop myndigheter och samordna företillstånd. Ett projekt kan kräva dels ett gemensamt miljöföretillstånd, dels också tillstånd för exempelvis utsläpp av avloppsvatten, men långtgående samordning kan ha genomförts i fråga om tillståndsansökningarna. Varje delstat får organisera sin miljöföretillståndsforvaltning som den vill inom ramen för vissa villkor. Det innebär att behörighetsfordelningen mellan myndigheterna kan vara olika i olika delstater.

Enligt Tysklands grundlag (Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland eller GG) får en delstat utfärda lagstiftning när förbundsstaten har låtit bli att utöva sin rätt att lagstifta (se GG artiklarna 72 och 74(1) 24 och 29 punkterna). När det gäller naturvård får delstaterna utfärda lagstiftning även om förbundsstaten gjort det (GG artikel 72(3) 2 punkten). I praktiken ligger regleringen inom miljöskyddet till stor del på förbundsstatsnivå.

Den tyska motsvarigheten till Finlands miljöskyddslag är lagen om immissionsskydd (Gesetz zum Schutz vor schädlichen Umwelteinwirkungen durch Luftverunreinigungen, Geräusche, Erschütterungen und ähnliche Vorgänge, kortform: Bundes-Immissionsschutzgesetz eller BImSchG). Enligt den krävs det tillstånd för de verksamheter som genom förordning räknas upp i en förteckning över anläggningar. Förteckningen är uttömmande. De tillståndspliktiga verksamheterna delas in i kategorier och utifrån dem gäller antingen ett förenklat eller ett tyngre tillståndsförfarande. I Tyskland finns det uppskattningsvis 9 000 anläggningar som berörs av direktivet om industriutsläpp (2010/75/EU).

Närmare bestämmelser om miljö tillståndsförfarandet finns i en förordning, Neunte Verordnung zur Durchführung des Bundes-Immissionsschutzgesetzes (Verordnung über das Genehmigungsverfahren). Efter det att ansökan lämnats in fortsätter tillståndsprövningen genom en bekräftelse om att ansökan inkommit. Samtidigt undersöker myndigheten om ansökan är adekvat. När minst två veckor förflutit från offentliggörandet ordnas samråd där man försöker finna lösningar beträffande eventuella invändningar. Tillståndsmyndigheten ska meddela sitt avgörande i tillståndsärendet senast sju månader efter det att en fullständig ansökan getts in. I ett förenklat förfarande är tidsfristen tre månader. I Tyskland ingår bestämmelser om MKB- och SMB-förfarandena i lagen om miljökonsekvensbedömning (Umweltverträglichkeitsprüfungsgesetz). Miljökonsekvensbedömningen är inte ett separat administrativt förfarande, utan integrerat i tillståndsförfarandet. Den myndighet som genomför miljökonsekvensbedömningen beviljar också tillstånd för projektet.

Vattenförvaltningen vilar enligt grundlagen till stor del på delstaternas ansvar, men ramlagar och ramförordningar har också utfärdats på federal nivå (bl.a. Gesetz zur Ordnung des Wasserhaushalts ja Gesetz über Abgaben für das Einleiten von Abwasser in Gewässer). Tyskland har också en federal ramlag för naturvård (Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege, Bundesnaturschutzgesetz, BNatSchG), även om närmare bestämmelser om naturvården vanligen utfärdas på delstatsnivå.

Tyskland har sedan 1990-talet drivit projekt för att förenkla byråkratin inom miljöförvaltningen. Tidsfrister har införts för tillståndsprövningen och tröskeln för ansökan har höjts. Hörandeförfarandena är enkla i fråga om projekt med begränsade konsekvenser. Tyskland försökte i flera år få till stånd en kodifiering som skulle ha lett till en miljöbalk, men i praktiken har konstitutionella problem omintetgjort de planerna. Till de senaste lagändringarna hör ändringar i bl.a. de bestämmelser som gäller tillståndsförfaranden i anslutning till förnybar energi, t.ex. 2023 i lagen om förnybar energi (Gesetz für den Ausbau erneuerbarer Energien).

5.2.2 MKB-förfarandet

EU-länderna ska iakttä MKB-direktivet, men de olika ländernas system skiljer sig ändå åt vad gäller t.ex. lagstiftningssättet och huruvida MKB-förfarandet utgör ett separat förfarande eller är integrerat med t.ex. tillståndsförfarandet. Som jämförelseobjekt har valts Sverige. I granskningen fästs uppmärksamhet vid bedömningssystemets allmänna drag, framför allt i vilken slags lagstiftning det föreskrivs om MKB-förfarandet, vilket är förhållandet mellan MKB-förfarandet och andra förfaranden, vilka är de viktigaste dragen hos förfarandet och vilka är de centrala myndigheterna för förfarandet.

Sverige

Bestämmelser om MKB-förfarandet ingår i 6 kap. i miljöbalken. Bestämmelser om MKB-förfarandet ingår dessutom i miljöbedömningsförordningen (2017:966) och miljöprövningsförordningen (2013:251), som innehåller närmare bestämmelser om MKB-förfarandet, t.ex. samråd, en projektförteckning och en förteckning över tillstånd som krävs för projekt med anknytning till MKB-förfarandets tillämpningsområde.

I Sverige finns inte någon helt motsvarande kontaktnmyndighet som i Finland, utan rollerna är fördelade mellan länsstyrelserna och tillståndsmyndigheterna. Länsstyrelserna fattar MKB-besluten, styr bedömningsprogramfasen och yttrar sig på begäran om bedömningsprogrammet, länsstyrelsen kan också vara tillståndsmyndighet i vissa projekt. Tillståndsmyndigheten ordnar samråd om konsekvensbeskrivningen och tillståndsansökan samtidigt, konstaterar att beskrivningen är tillräcklig i ett separat beslut eller i samband med att tillståndsärendet avgörs och avger en motiverad slutsats i samband med tillståndsbeslutet. Behörig tillståndsmyndighet bestäms utifrån det tillståndsförfarande som tillämpas på projektet. Samma projekt kan förutsätta flera MKB-förfaranden, om det krävs flera tillstånd för att genomföra projektet. MKB-förfarandenas innehåll och omfattning påverkas av projektets planeringsfas och tillämpningsområdet för den tillämpliga tillståndslagen. Exempelvis ett gruvprojekt behöver först tillstånd enligt gruvlagen (projektets godtagbarhet, intressejämförelse) och därefter miljötillstånd, och först i samband med det undersöks konsekvenserna av utsläpp.

Den projektansvarige ska utarbeta ett samrådsdokument som motsvarar bedömningsprogram och ordna samråd om det innan eventuellt yttrande begärs av länsstyrelsen och utarbeta en miljökonsekvensbeskrivning. Bedömningsprogramfasen är obligatorisk.

Den projektansvarige är också skyldiga att ordna samråd innan MKB-beslutet fattas. Under förfarandet hör man länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten, andra myndigheter samt den allmänhet som berörs av ärendet. Samrådet är mer omfattande än i Finland, för hos oss hörs inte allmänheten eller andra intressentgrupper och myndigheter enligt behov när enskilda beslut fattas. Samma dokument används som underlag för både MKB-beslutet och bedömningsprogrammet, om projektet senare förutsätter MKB-förfarande.

Tidsfristen för länsstyrelsen MKB-beslut är 60 dagar. För den projektansvariges avgränsningssamråd har det inte fastställts någon tidsfrist.

När den projektansvarige skickar miljökonsekvensbeskrivningen och tillståndsansökan till tillståndsmyndigheten kan tillståndsmyndigheten sända dem till andra myndigheter för kommentarer som kan föreslå kompletteringar till dokumenten. Därefter ska den projektansvarige komplettera dokumenten på tillståndsmyndighetens begäran. Efter eventuella kompletteringar kungör tillståndsmyndigheten miljökonsekvensbeskrivningen, gör den tillgänglig för allmänheten och ordnar ett minst 30 dagar långt samråd för allmänheten. Även tillståndsansökan läggs fram för samråd men det anges ingen separat tidsfrist för den.

Som följande steg ska den projektansvarige utarbeta ett bemötande av responsen från samrådet. Tillståndsmyndigheten kan ordna ett muntligt huvudsamråd som är öppet för allmänheten och myndigheterna, där deltagarna kan ställa frågor och ge kommentarer om tillståndsansökan och miljökonsekvensbeskrivningen. Tillståndsmyndigheten kan avgöra tillståndsärendet och avge en motiverad slutsats utan att ordna något huvudsamråd. Tillståndsmyndigheten konstaterar att miljökonsekvensbeskrivningen är tillräckligt i ett separat beslut eller i samband med att tillståndsärendet avgörs.

Tillståndsmyndigheten ska fatta tillståndsbeslutet så snabbt som möjligt eller, om huvudsamråd har ordnats i ärendet, inom två månader från huvudsamrådet, om det inte finns särskilda omständigheter som talar för en förlängning av tidsfristen. Tillståndsmyndigheten ska kungöra den motiverade slutsatsen och tillståndsbeslutet så snabbt som möjligt.

5.2.3 En enda e-tjänst för miljöärenden

I Danmark är Byg og Miljø en webbtjänst för bygg- och miljöansökningar. Den sökande kan göra ansökan via tjänsten, och tjänsten ger de sökande en överblick över vilka uppgifter den sökande ska fylla i och lämna in för att ansökan ska vara fullständig. När den sökande har fyllt i alla behövliga uppgifter, sänds ansökan automatiskt till den behöriga myndigheten, dvs. den elektroniska ansökningstjänsten fungerar som ett enda serviceställe. I Danmark används också en enda e-tjänst för ändringssökande, som hanterar den som söker ändring i upprättandet av besvärsskrivelsen och förmedlar information om hur den framskrider. I en e-tjänst (Digital Miljø Administration) finns information om projekt och t.ex. myndigheternas publicerade beslut och rapporter.

I Holland används en miljö- och plantjänst (Omgevingsloket), som innehåller information om kommunernas, landskapens, vattenmyndigheterna och regeringens bestämmelser och planer. Sökanden kan använda tjänsten för att kontrollera om en verksamhet kräver tillstånd. Förutom för tillståndsansökningar kan e-tjänsten användas för att lämna in dokument i anslutning till MKB-förfarandet. Tjänsten innehåller anvisningar, bestämmelser och tilläggsuppgifter som lämpar sig för respektive förfarande. Tillståndsmyndigheten utnyttjar MKB-relaterade utlåtanden och bedömningar digitalt.

I Tyskland har medborgarna tillgång på elektronisk väg till uppgifter om MKB-förfaranden på såväl förbundsstats- som delstatsnivå. I förbundsstatens portal för miljökonsekvensbedömning (Umweltprüfungsportal des Bundes, UVP-Portal) finns information om MKB-förfaranden som omfattas av förbundsstatsmyndigheternas behörighet och om SMB-förfaranden på förbundsstatsnivå. På delstatsnivå kan det finnas ansvarsområdesspecifika sökportaler (t.ex. i Schleswig-Holstein Zuständigkeitsfinder) med allmän information om behöriga myndigheter, tillståndsförfaranden och MKB-förfarandet.

6 Remissvar

6.1 Utlåtanden

Utkastet till regeringspropositionen har varit ute på omfattande remiss mellan den 20 juni och den 30 augusti 2024. Begäran om utlåtande finns i [tjänsten utlåtande.fi, under benämningen Utkast till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket och till vissa andra lagar som har samband med den](#). Ett sammandrag av utlåtandena har publicerats bland [projektdokumenterna på adressen valtioneuvosto.fi/hankkeet med identifieringskod YM063:00/2023](#).

Det kom in sammanlagt 104 utlåtanden om propositionen. Följande instanser lämnade utlåtanden: A-Insinööri Suunnittelu Oy (MKB/Enheten för miljökonsekvensbedömning), Akkuteollisuus ry, AmCham Finland ry, Astra Music Oy, Bioenergi rf, BirdLife Finland rf, Finlands näringsliv EK, Livsmedelsindustriförbundet rf, Energiakaupungit ry, Finsk Energiindustri rf, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten, Södra Österbottens förbund, Finavia Abp (Miljö och hållbar utveckling), Fingrid Oyj (Markanvändning och miljö), FinNuclear Association, Fortum Abp, Geologiska forskningscentralen GTK, Helen Ab, Helsingfors förvaltningsdomstol, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Tavastland, Östra

Finlands förvaltningsdomstol, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Kajanaland, Kajanalands förbund, Gruvindustri rf, Kansalaisten kaivosvaltuuskunta – MiningWatch Finland rf, Kemiindustrin rf, Mellersta Österbottens förbund, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Mellersta Finland, Centralhandelskammaren, Återvinningsindustrin rf, Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli ry, Högsta förvaltningsdomstolen, Kuhmo stad, Kymmenedalens förbund, Lapplands handelskammare, Lapplands förbund, Transport- och kommunikationsverket, Natur-, miljö- och skogsvetareförbundet Loimu rf, kommunikationsministeriet, Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland (gemensamt utlåtande av regionförvaltningsverkens ansvarsområden för miljötillstånd), Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK rf, Turism- och Restaurangförbundet rf, Metallinjalostajat ry, Forststyrelsen, Skogsindustrin rf, Microsoft Oy, jord- och skogsbruksministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, justitieministeriet, Orivesi stad (Miljönämnden), Uleåborgs handelskammare, Outokumpu Chrome Oy och Outokumpu Stainless Oy, P2X Solutions Ab, Renbeteslagsföreningen, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland, Norra Karelen landskapsförbund, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Norra Österbotten, Puhtaan Meren Puolesta ry, Gränsbevakningsväsendet, Byggnadsindustrin RT rf, Sametinget, Saimaa ilman kaivoksia ry, inrikesministeriet, Sontek Oy, Steady Energy Oy, social- och hälsovårdsministeriet, Finlands Fackföreningars Centralförbund FFC rf, Suomen Ampumaurheiluliitto (projektet för miljötillstånd för skjutbanor), Finlands Advokatförbund, Suomen Biokiertö ja Biokaasu ry, WePlanet - Suomen Ekomodernistit ry, Finlands Fiskodlarförbund rf, Cirkulärkraft Finland rf, Finlands Kommunförbund rf, Finlands naturskyddsförbund rf, Finlands Naturpanel, Finlands Malmförädling Ab, Finlands skogscentral, Finlands Egnahemsförbund rf, Suomen Romukauppiaiden Liitto ry, Finlands Hamnar rf, Finlands förnybara rf, Vattenskydd Centralförening i Finland rf, Finlands Vätekluster, Finlands miljöcentral, Teknikens Akademiker rf, Teknologiateollisuus ry, arbets- och näringsministeriet, Industrins Kraft Abp, Industrifacket rf, Domstolsverket, Åbo förvaltningsdomstol, Säkerhets- och kemikalieverket, Tuulivoima-kansalaisyhdistys ry, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland, Vasa förvaltningsdomstol, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Egentliga Finland (ansvarsområdena för miljö och naturresurser samt trafik och infrastruktur), justitiekanslern i statsrådet, finansministeriet, Trafikledsverket, WSP Finland Ab, WWF Finland och Föreningen för miljökonsekvensbedömning MKB rf. Dessutom yttrade sin en privatperson.

6.2 Den viktigaste responsen i remissvaren samt ändringar till följd av utlåtandena och responsen under den fortsatta beredningen

6.2.1 Allmänna kommentarer till propositionen

I remissvaren framfördes i tämligen stor utsträckning kommentarer till teman i reformen av statens regionförvaltning som var ute på remiss samtidigt. I utkastet till proposition påpekas till denna del att den föreslagna lagstiftningen är nära knuten till lagstiftningsprojektet som gäller reformen av statens regionförvaltning. En del av kommentarerna i remissvaren hörde inte till de förslag som avgörs i denna proposition, så till denna del hänvisas också till regionförvaltningsreformen och det remissammandrag som gäller den och som finns bland [projekt dokumenten på adressen valtioneuvosto.fi/hankkeet](https://valtioneuvosto.fi/hankkeet), med identifieringskod VM114:00/2023.

På grund av de delvis fragmentariska förslagen i regeringens proposition var responsen i remissvaren ställvis splittrad samt överlappande i fråga om olika teman, varför en detaljerad specificering enligt remissinstans inte ansågs motiverad. I stället har strävan i detta avsnitt varit att sammanställa responsen på ett ändamålsenligt sätt. Det har dock i mån av möjlighet

redogjorts för utlåtandena med avseende på responsen från de viktigaste intressentgrupperna, ministerierna, domstolarna samt myndigheterna.

Propositionens huvudsakliga syfte att främja förutsägbarheten, enhetligheten och smidigheten hos tillståndsförfarandena fick brett understöd från såväl myndigheter och medborgarorganisationer som näringslivet. Målen ansågs i huvudsak vara bra och effektivisera tillståndsförfarandena. I remissvaren ansågs tämligen allmänt att förenhetligandet av tillståndsförfarandena, sammanslagningen av de statliga miljömyndigheterna, utgallringen av överlappningar i fråga om olika tillstånd samt tillståndsmyndighetens förhandsstyrning gör det möjligt att utveckla smidigheten hos tillståndsprocesserna.

Regionförvaltningsverket, justitieministeriet, justitiekanslern och högsta förvaltningsdomstolen lyfte dock fram vissa utmaningar i anslutning till förslagen med avseende på t.ex. regleringens enhetlighet och å andra sidan splittring, och fäste uppmärksamhet vid detaljer i föreslagen till ändringar av bestämmelserna.

I remissvaren framfördes också kritik mot förslagshelheten. Exempelvis medborgarorganisationerna (bl.a. Finlands naturskyddsförbund, WWF Finland, BirdLife Finland) lyfte i sina åsikter på olika sätt fram att trots de goda avsikterna framhävs i lagförslagets allmänna motivering uppluckring eller försämring av lagparagrafer som införts för att trygga en god miljöstatus och påskyndande och smidiggörande av tillståndsprocesserna med tanke på projektaktörernas intresse. Saimaa ilman kaivoksia ry meddelade att man motsätter sig lagändringarna enligt regeringens proposition i nuvarande form. Å andra sidan ansåg en del av remissinstanserna (t.ex. Fingrid Oyj, Helen Ab, Microsoft Oy, Lapplands handelskammare, AmCham Finland ry) att de föreslagna reformerna inte till alla delar svarar på utmaningarna i tillståndsförfarandena.

I utlåtandena påpekades allmänt även andra utmaningar med förslagen. Till dem hörde t.ex. att tillstånds- och tillsynsmyndighetens regionala kompetens försämras, att det blir förseningar i förändringsfasen när etablerade rutiner ändras, att tillståndsärendena sväller och besvärprocesserna räcker längre. Exempelvis vissa medborgarorganisationer (såsom Finlands naturskyddsförbund, WWF Finland, Saimaa ilman kaivoksia) samt NTM-centralerna fäste uppmärksamhet vid att bevakningen av allmänintresset eventuellt försämras och vid behovet att se till att den säkerställs. I vissa utlåtanden (t.ex. Gruvindustri rf, Fingrid, Teknologiateollisuus ry, Byggnadsindustrin rf) konstaterades att i propositionen har man inte tillräckligt beaktat t.ex. vissa projekttypers, planläggningens eller ändringssökandet betydelse för investeringstillstånd. Sametinget uttryckte oro för att den proaktiva styrningen, tillståndsprövningen och beviljandet av tillstånd samt tillsynen finns vid ett ämbetsverk och konstaterade att sådana åtgärder bör utredas och genomföras omsorgsfullt genom vilka vart och ett av de nämnda delområdena kan skötas objektivt och sakkunnigt med respekt för principerna för god förvaltning.

Justitieministeriet påpekade att om man vill förenhetliga miljölagstiftningen och regleringen om miljötillstånd vore det bästa sättet förutom att samordna sektorlagstiftningen om förfaranden att samordna lagstiftningen materiellt där det är motiverat. Dessutom fäste justitieministeriet stor uppmärksamhet vid en högklassig lagberedning och konstaterade att propositionsutkastet enligt justitieministeriets uppfattning är behäftat med betydande brister, och där har inte tillräckligt identifierats de föreslagna lagändringarna betydelse och de föreslagna bestämmelsernas konsekvenser eller de korsvisa konsekvenser som följer av dem. Finansministeriet fann det problematiskt att i propositionen föreslås ytterligare budgetfinansiering för miljösektorns uppgifter utan närmare motivering, och genom den proposition som miljöministeriet bereder samtidigt överförs sådana beredningsåtgärder i anslutning till tillståndsärenden som omfattas av avgiftsbelagd verksamhet i allt högre grad till avgiftsfri verksamhet.

Remissinstanserna var tämligen enhälliga om att det är viktigt att säkerställa tillräckliga resurser för miljöförvaltningen. Detta betonade såväl myndigheter, medborgarorganisationer, näringslivet som flera andra instanser. I remissvaren poängterades att utan tillräckliga resurser kan tillståndsbehandlingarna fördröjas ytterligare och kvaliteten på besluten försämrats, vilket kan leda till fler besvär över besluten, öka anhopningen vid domstolarna och fördröja genomförandet av projekt. En specialfråga som lyftes fram i anslutning till resurserna var den temporära förlängningen av företrädet för vissa tillståndsansökningar vid Tillstånds- och tillsynsverket till utgången av 2030, som i sig understöddes och för vilken det ansågs viktigt att säkerställa resurser.

I flera utlåtanden (t.ex. NTM-centralerna, FFC, Natur-, miljö- och skogsvetareförbundet Loimur) betonade man på olika sätt att en lagom arbetsbörda för personalen och tillräckliga resurser spelar en nyckelroll för att reformen ska lyckas. Dessutom påpekade t.ex. NTM-centralen i Biraland att reformen inte nödvändigtvis kommer att medföra några besparingar under verkets första år, eftersom de olika systemen och etableringen av arbetssätt kräver både personella och ekonomiska resurser. I flera utlåtanden ansåg man å andra sidan att det är en bra reform att resurserna koncentreras till Tillstånds- och tillsynsverket, eftersom det stödjer centraliserad kompetens och ett enhetligt beslutsfattande.

I utlåtandena framfördes också allmänna kommentarer om utgångspunkter i anslutning till tillståndssystemet och samordningen av olika tillstånd. Förenhetligandet av tillståndsförfarandena understöddes och en mer långtgående gemensam behandling av tillstånd (ett gemensamt tillstånd) understöddes, men även möjligheten till stegvis övergång ansågs motiverad i den snabbt föränderliga regleringsomvärlden. I utlåtandena fästes också uppmärksamhet vid behovet av att se till att de nationella åtgärderna för att genomföra t.ex. EU:s förordning om kritiska råmaterial, förordningen om nettonollindustrin och RED III-direktivet samordnas på allmän nivå.

Särskilt i medborgarorganisationernas utlåtanden konstaterades att till förutsättningarna för ett smidigt, tillförlitligt och högklassigt miljörelaterat tillståndsförfarande hör att tillstånds- och tillsynsmyndigheten har tillräckliga resurser, att den statliga myndigheten har en självständig och oberoende ställning samt att medborgarna har rätt att delta oberoende av myndighetsstruktur och andra detaljer i lagstiftningen. I flera utlåtanden från näringslivet sågs det som en viktig uppgift för Tillstånds- och tillsynsverket att samordna näringarnas verksamhetsbetingelser och miljörelaterade synpunkter, och det konstaterades att med tanke på ett smidigt tillståndssystem är det centralt att fastställa förhållandena mellan tillståndsprocesserna samt särskilt det innehåll som krävs i respektive fas. När tillståndsförfarandena utvecklas bör tillståndssystemet för projekt som planeras i Finland i högre grad beaktas som en helhet. Exempelvis Microsoft betonade i sitt utlåtande att vid tillämpningen av den reviderade regleringen om ren och grön omställning måste hela den reviderade helheten som gäller miljötillstånd beaktas liksom behovet av att samordna de nya bestämmelserna i bygglagen, lagen om områdesanvändning (132/1999) och det nu aktuella lagstiftningsprojektet om tjänster från ett enda serviceställe. Motsvarande synpunkter framfördes också i flera utlåtanden från näringslivet.

I utlåtandena fästes dessutom uppmärksamhet vid differentieringen av tillståndsärenden särskilt till följd av EU-regleringen. Finlands näringsliv föreslog t.ex. att det kunde vara skäl att i Finland införa en enda författning om miljörelaterade tillståndsförfaranden som samlar de tillståndsförfaranden som gäller olika aktörer och projekt. Att olika myndigheter samarbetar är av avgörande vikt för att investeringar ska avancera smidigt i olika delar av Finland och betydelsefullt för bl.a. sambandet mellan den planläggning och de olika tillstånd som hör till kommunens behörighet och tillståndshelheten. Från näringslivets sida konstaterades i tämligen stor utsträckning (t.ex. WSP Finland Ab, Finlands Malmförädling Ab, Energiakaupungit ry,

Sontek Oy, Helen Ab, Fortum Abp) att ett centralt önskemål när det gäller smidigare investeringstillstånd är, förutom kortare handläggningstider och bättre samordning mellan myndigheterna, också bättre förutsägbarhet när det gäller tillstånden.

I remissvaren framfördes också kommentarer till avsnittet om konsekvensbedömning i utkastet till regeringsproposition. Exempelvis justitieministeriet, finansministeriet och justitiekanslern fäste uppmärksamhet vid bedömningen av de olika kostnadseffekterna för myndigheter och företag samt vid resurserna för ordnandet av proaktiv styrning och rådgivning. I remissvaren fästes överlag omfattande uppmärksamhet vid säkerställandet av tillräckliga resurser från såväl myndigheternas, näringslivets, medborgarorganisationernas och ministeriernas som domstolarnas sida. Dessutom fästes uppmärksamhet vid bl.a. frågor om de grundläggande fri- och rättigheterna, dataskydd, informationssäkerhet och rätt till delaktighet.

I remissvaren framkom också andra kommentarer som har en något lösare koppling till det uppdrag som getts lagstiftningsprojektet om tjänster från ett enda serviceställe. De gällde t.ex. anläggandet av kraftledning, produktion av den information som behövs vid uppföljning av vattendragens status och tillståndsenliga projekt som påverkar miljön, besvärprocesser, tillståndsplikten för vind- och solkraftsprojekt, kommunernas roll i tillståndsförfarandet samt en helhetsbedömning av de olika lagstiftningsprojekt som pågår.

Ändringar

På grund av responsen i remissvaren har konsekvensbedömningarna samt motiveringen till lagstiftningsordningen preciseras och utvidgats. Särskild uppmärksamhet har fästs vid bedömning av de ekonomiska konsekvenserna och myndigheternas resurser. Dessutom har strävan varit att i mån av möjlighet förklara och precisera förhållandet till frågor som ska avgöras i samband med reformen av statens regionförvaltning samt lagar med anknytning till andra tillståndsförfaranden som är under beredning. Dessutom har propositionens allmänna motivering samt detaljmotivering preciserats och förslagen utökats med sådana bestämmelser i miljöskyddslagen som ska ändras men som saknats.

6.2.2 Kommentarer till lagen om behandling av miljöärenden

Allmänna utgångspunkter

Förslaget till ny lag om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket fick ett brett understöd. I remissvaren understöddes t.ex. den stärkta proaktiva styrningen och samordningen, främjandet av möjligheterna att utnyttja det elektroniska ärendehanteringssystemet, förlängningen och den delvisa utvidgningen av företrädesförfarandet för grön omställning, den gemensamma behandlingen av vissa tillstånd (med förbehåll) samt den föreslagna flexibiliteten hos MKB-förfarandet. Även upphävandet av den gällande samordningslagen och intagandet av den del av dess bestämmelser i lagen om behandling av miljöärenden understöddes.

Lagen om behandling av miljöärenden upplevdes innehålla många olika typer av reglering, varför särskild uppmärksamhet borde fästas vid lagens tydlighet och systematik. Exempelvis högsta förvaltningsdomstolen och justitieministeriet ansåg att den föreslagna lagen är delvis oklar och svåröverskådlig. Justitieministeriet föreslog också att en bestämmelse med definitioner skulle tas in i början av lagen för att bättra läsbarheten och tillämpningen. I samma utlåtande ansåg man att en del av bestämmelserna förefaller åtminstone delvis onödiga med beaktande av den allmänna lagstiftningen.

Justitieministeriet lyfte också mer allmänt fram problemen med att miljöregleringens bestämmelser om tillståndsförfarandena ställvis är mycket detaljerade och skiljer sig från den allmänna lagstiftningen. I propositionen skulle det alltså behövas noggrannare bedömning av förslagets förhållande till den allmänna lagstiftningen, särskilt förvaltningslagen. Enligt justitieministeriet överlappar regleringen delvis förvaltningslagen direkt, vilket är ägnat att öka regleringsbördan samt den onödiga kasuistiska regleringen. Enligt justitieministeriet bör man inte avvika från en allmän lag utan sträva efter att behålla en tydlig lagstiftning. Det behövs alltid ett särskilt, vägande skäl till att avvika från en allmän lag.

Exempelvis regionförvaltningsverket, justitiekanslern och justitieministeriet ansåg att lagens tillämpningsområde behöver preciseras. Tillämpningsområdets täckning betraktades som oklar, eftersom det i motiveringen hänvisas särskilt till tillståndsärenden. Till den statliga tillståndsmyndighetens behörighet hör dock även andra ärenden än tillståndsärenden (anmälnings-, ersättnings- och förvaltningstvångsärenden samt andra ansökningsärenden).

Ändringar

På grund av responsen i remissvaren har strukturen hos lagen om behandling av tillståndsärenden ändrats genom att delvis omorganisera bestämmelserna. Lagen har förtydligats och sakheterna har omdisponerats. Detta innebär samtidigt att paragrafnumreringen i lagen om behandling av miljöärenden skiljer sig avsevärt från det utkast som var ute på remiss. Av denna orsak specificeras de ändringar som gjorts i lagen i princip inte enligt paragrafnummer i redogörelsen för responsen för att undvika förväxlingar.

Dessutom har bestämmelserna om lagens syfte och tillämpningsområde klarlagts, och bestämmelsernas förhållande till de allmänna förvaltningslagarna har bedömts. Vissa överlappningar har undanröjts, men en del av de föreslagna bestämmelserna har fortfarande ansetts nödvändiga med avseende på miljölagstiftningen. En separat bestämmelse med definitioner ansågs inte nödvändig, men strävnan har varit att precisera bestämmelserna.

Proaktiv styrning och rådgivning

I utlåtandena fästes omfattande uppmärksamhet vid bestämmelserna om proaktiv styrning och rådgivning i lagen om behandling av miljöärenden. Både myndigheter och medborgarorganisationer understödde den proaktiva styrningen, rådgivningen och myndigheternas samordningsansvar med tanke på genomförandet av tillståndsförfarandet. I regel ansåg man att den proaktiva styrningen kan göra förfarandena smidigare genom att fästa uppmärksamhet vid tillståndsansökningarnas innehåll och kvalitet redan i projektets planeringsfas, och förslagen ansågs motiverade. Denna framförhållning sågs som viktig och värd att understöda i flera utlåtanden, så att alla projektaktörer förstår de konsekvenser och förpliktelser som projektet medför samtidigt och på samma sätt.

I flera utlåtanden påpekades å andra sidan att den proaktiva styrningens roll och innehåll förblir delvis oklar. Särskilt myndigheterna (regionförvaltningsverket, NTM-centralerna, Säkerhets- och kemikalieverket), förvaltningsdomstolarna och medborgarorganisationerna betonade behovet av att se till att myndighetens oberoende tryggas och betydelsen av sökandens ansvar. Nära samarbete mellan sökanden och tillståndsmyndigheten kan äventyra den skadelidande partens förtroende för en oberoende behandling och minskar således åtminstone inte möjligheten att ändring söks.

Regionförvaltningsverket konstaterade också i sitt utlåtande att det också föreskrivs om handledning av och rådgivning till den sökande och om samarbete i 39 a och 44 b § i

miljöskyddslagen. Under den fortsatta beredningen bör särskild uppmärksamhet fästas vid att bestämmelserna inte blir motstridiga och att lagstiftningen inte splittras onödigt.

Finansministeriet nämnde som en specialfråga att den föreslagna lagen om behandling av miljöärenden förefaller förskjuta hela tyngdpunkten i tillståndsprocessen till proaktiv rådgivning och för kunden avgiftsfri myndighetsverksamhet, vilket kan betraktas som problematiskt med avseende på lagen om avgifter till staten (150/1992). Storleken på den avgift som staten uppbär för en offentligrättslig prestation ska i princip motsvara beloppet av statens totalkostnader för prestationen (självkostnadsvärde) i enlighet med 6 § 1 mom. i lagen om grunderna för avgifter till staten.

Regionförvaltningsverket föreslog att t.ex. förhandsöverläggningarna i anslutning till tillståndsförfarandena eller en del av den proaktiva styrningen skulle bli avgiftsbelagd, eftersom rådgivningen i anslutning till dem är mycket mer omfattande och djupgående än rådgivningen i 8 § i förvaltningslagen. Å andra sidan ansåg Suomen ampumaurheiluliitto att det är mycket viktigt att den sökande erbjuds avgiftsfri rådgivning och att den bör tryggas. När det gäller avgifterna bör det beaktas att tillståndsprocesserna som helhet redan nu är mycket dyra.

Ändringar

På grund av responsen i remissvaren sammanslogs propositionsutkastets separata paragrafer om proaktiv styrning (2 §) och rådgivning (6 §) till en paragraf (den nya 3 §) och bestämmelsens ordalydelse och förhållande till tillståndssökandens uppgifter samt motiveringen preciserades. Avsikten är dessutom att lagens förändrade struktur ska klarlägga den proaktiva styrningens ställning vid behandlingen av miljöärenden. När det gäller avgifterna inleds ett separat lagstiftningsprojekt där man mer ingående kommer att bedöma frågan om proaktiva åtgärder borde vara avgiftsbelagda i större utsträckning än nu samt andra närliggande frågor för hela miljölagstiftningens del.

Synpunkter på kontaktpunktmyndigheten

Centraliseringen av kontaktpunktmyndighetens uppgifter, som följer av EU-lagstiftningen (CRMA, RED III, NZIA), till det nya Tillstånds- och tillsynsverket understöddes i regel i utlåtandena. I remissvaren ansågs det motiverat (t.ex. arbets- och näringsministeriet, Centralhandelskammaren, Bioenergi rf, Teknologiateollisuus) att Tillstånds- och tillsynsverket utses till den kontaktpunktmyndighet som EU-lagstiftningen kräver. Skogsindustrin konstaterade att det samtidigt borde ses till att det finns tillräckligt med regional kompetens och resurser samt samarbete med behöriga myndigheter vid tillståndsförfarandet. Finsk Energiindustri ansåg att med tanke på lagens tydlighet kunde det vara nödvändigt att föreskriva mer samlat och exakt om kontaktpunktmyndighetens samordningsuppgift. Även regionförvaltningsverket ansåg att de nya förfarandena och uppgifterna borde uttryckas tillräckligt exakt.

NTM-centralen i Södra Österbotten påpekade att för kontaktpunktmyndighetens verksamhet behövs det absolut en e-tjänst som följer principen om ett enda serviceställe. Med tanke på Tillstånds- och tillsynsverkets kontaktpunktmyndighetsuppgift skulle det vara motiverat att samla kommunikationen kring det nya verkets tillstånds- och tillsynstjänster till tjänsten Tillstånd och tillsyn.

Ändringar

Regleringen om kontaktpunktmyndigheten preciserades delvis och förenhetligades med annan lagstiftning om saken på grund av responsen i remissvaren. Exempelvis lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi kommer att revideras, och strävan har varit att beakta detta i utformningen av bestämmelserna om kontaktpunktmyndigheten. När strukturen hos lagen om behandling av miljöärenden ändrades flyttades kapitlet om kontaktpunktmyndighet till slutet av lagen för att klarlägga helheten.

Synpunkter i anslutning till ren omställning och företräde

Remissinstanserna var i huvudsak positiva till förslaget om förlängning av företrädesförfarandet och utvidgning av det till vissa projekt som följer av EU-lagstiftningen. Särskilt näringslivets företrädare ansåg att företrädesförfarandet för gröna investeringar är ett viktigt redskap för att kombinera uppnåendet av miljömålen med en hållbar ekonomisk tillväxt, och det ansågs ha varit till nytta efter att det infördes. Att besvär i anslutning härtill behandlas skyndsamt har också i stor utsträckning upplevts som en kännbar förbättring jämfört med tidigare. För att påskynda den gröna omställning är det väsentligt att beakta även ändringssökandefasen när åtgärder för att göra förfarandena smidigare planeras.

Å andra sidan påpekades det också att en förlängning av företrädesförfarandet får inte betyda att andra projekt fördröjs jämfört med nuläget. En del av remissinstanserna (t.ex. Skogsindustrin, Säkerhets- och kemikalieverket, NTM-centralen i Södra Österbotten) ansåg att om vissa projekt ges företräde kan det också försätta verksamhetsutövarna i olikvärdig ställning.

I vissa remissvar påpekades att den föreslagna bestämmelsen om 12 månades handläggningstid borde preciseras så att det skulle framgå klart av ordalydelsen att tiden är bindande för myndigheten. Å andra sidan upplevdes fristen på 12 månader som problematisk i vissa utlåtanden, och det ansågs att den i vissa situationer kan försämra parternas ställning.

Den nya 6 punkten i förteckningen över företräde för grön omställning, som innehåller datacentraler där merparten av den spillvärme som produceras tas till vara, understöddes. I flera utlåtanden, särskilt från näringslivet, föreslogs dessutom att kärnenergi borde fogas till projektförteckningen över tidsbundet företräde för vissa projekt för grön omställning i 11 § i propositionsutkastet i enlighet med principen om teknikneutralitet (t.ex. Industrifacket, Steady Energy Oy, Centralhandelskammaren, arbets- och näringsministeriet, Teknikens Akademiker rf, Helen Ab, FinNuclear, WePlanet – Suomen Ekomodernistit ry, Industrins kraft Abp).

I responsen lyfte t.ex. Säkerhets- och kemikalieverket också fram att det kan inte med stöd av sin egen sektorlagstiftning ge projekt för grön omställning företräde framom andra tillståndsärenden. Den målsatta tiden för företrädesprojekt är inte heller förpliktande för Säkerhets- och kemikalieverket. Detta kan leda till problem bl.a. när Tillstånds- och tillsynsverket och Säkerhets- och kemikalieverket kommer överens om en målsatt tid med stöd av 13 § i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket.

Ändringar

På grund av responsen i remissvaren preciserades bestämmelserna om företrädesförfarandet, och företrädet för grön omställning och företrädet för projekt enligt EU-rättsakter bytte ordning i lagen. Förhållandet mellan dem preciserades också liksom den 12 månader långa tidsfristens förpliktande karaktär. Dessutom lades kärnkraftverk till i projektförteckningen.

Samordning av tillstånd

Remissinstanserna åsikter om förslaget till samordning av tillstånd varierade, och i utlåtandena ingick också oklarheter, och eventuella missförstånd. I utlåtandena ansågs det i stor utsträckning motiverat att den gällande regleringen om samordning av vissa tillstånd flyttas från den lag som upphävs till den föreslagna lagen om behandling av miljöärenden (t.ex. Teknologiateollisuus, Finlands näringsliv, Livsmedelsindustrin, Turism- och Restaurangförbundet rf). Till den del som paragrafutkast/förfaranden som gäller samordning av vissa tillståndsförfaranden ingår i den nya lagen om behandling av miljöärenden, ansågs den praktiska samordningen vara förenad med delvis motsvarande utmaningar som den nuvarande lagen. Särskilt näringslivets företrädare var tämligen positivt inställda till förslaget om samordning, medan myndigheterna var mer kritiska. Exempelvis Vasa förvaltningsdomstol ansåg att möjligheten till tolkningsklarheter och procedurfel är ägnad att förlänga den faktiska handläggningstiden för ansökningar jämfört med nuläget. Regionförvaltningsverket ansåg att det praktiska samordningsförfarandet är förenat med utmaningar på grund av skillnaderna mellan Tillstånds- och tillsynsverkets och Säkerhets- och kemikalieverkets system och att motiveringen ger en alltför positiv bild av systemens interoperabilitet. Högsta förvaltningsdomstolen bedömde att de föreslagna bestämmelsernas praktiska betydelse torde förbli liten med beaktande av de erfarenheter som fåtts av samordningen av miljörelaterade tillstånd.

I utlåtandena identifierades dessutom vikten av proaktiv styrning och rådgivning även i samordningssituationer. Vissa instanser påpekade också att det kan vara orimligt för parter eller föreningar att vid samordnade tillståndsprocesser yttra sig om två eller flera tillståndsansökningar som en helhet inom samma tid (minst 30 dagar) jämfört med att yttra sig om en tillståndsansökan i sänder i enlighet med den gällande lagen (t.ex. Finlands naturskyddsförbund, Saimaa ilman kaivoksia ry, Medborgarnas gruvdelegation, NTM-centralen i Egentliga Finland).

Ändringar

På grund av responsen i remissvaren flyttades kapitlet om samordning för tydlighetens skull till slutet av lagen. Dessutom preciserades bestämmelserna och motiveringen.

Gemensam behandling

Förslaget att utvidga den gemensamma behandlingen till tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen fick brett understöd på allmän nivå. Samtidigt efterlyste emellertid särskilt näringslivets företrädare möjligheter till större flexibilitet vid den separata behandlingen av tillstånd (t.ex. Finlands näringsliv, Finlands Malmförädling Ab, Microsoft Oy, Teknologiateollisuus, Kemiindustrin rf). Regionförvaltningsverket föreslog att miljöskyddslagens och vattenlagens bestämmelser om gemensam behandling ska förlängas som sådana och att det endast hänvisas till dem i den aktuella lagen.

Justitieministeriet lyfte fram att gemensam behandling av miljötillstånd kan i sig vara en sak som värd att understöda i ändamålsenliga situationer. Genom en behandling och ett beslut är det möjligt att uppfatta sakhelheten bättre och å andra sidan kan tillståndsvillkoren till vissa delar samordnas, vilket bidrar till att både klarlägga tillståndshelheten och minska behovet av ändringssökande. I vissa fall är det igen inte motiverat att slå samman förfarandena eftersom tillståndsförfarandena enligt olika substanslagar skiljer sig åt eller avsiktligt infaller vid olika tidpunkter. I flera utlåtanden lyfte man samtidigt fram både positiva och kritiska åsikter om konsekvenserna av gemensam behandling.

Exempelvis NTM-centralen i Södra Österbotten konstaterade att i vissa fall kan undantag enligt naturvårdslagen vara en väsentlig faktor med tanke på genomförandet av projektet innan de

utredningar som hänför sig till tillståndsansökan görs. Å andra sidan kan det vara onödigt att bevilja undantag, om man genom tillståndsvillkor kan förhindra olägenheter för organismer, varvid gemensam behandling kan vara motiverad. Högsta domstolen konstaterade ungefär samma sak.

I vissa utlåtanden påpekades att när det gäller undantag enligt naturvårdslagen ingår inte rätt att verkställa tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen i den gemensamma behandlingen (t.ex. Microsoft Oy, AmCham). Gemensam behandling kan också delvis utvidga kretsen av dem som har rätt att anföra besvär, vilket inte har beaktats tillräckligt eller motiverats i regeringens proposition (t.ex. justitiekanslern, högsta förvaltningsdomstolen, NTM-centralen i Egentliga Finland, Kommunförbundet, Bioenergi rf).

I vissa utlåtanden (t.ex. NTM-centralen i Norra Österbotten, NTM-centralen i Nyland) ansågs det i någon mån problematiskt att vattenlagens och miljöskyddslagens procedurbestämmelser skulle tillämpas på undantagsförfaranden enligt naturvårdslagen vid den föreslagna gemensamma behandlingen (vattenlagen, miljöskyddslagen, naturvårdslagen).

I utlåtandena påpekades också att förhållandet mellan den gemensamma behandlingen och marktäktslagen är oklart (NTM-centralen i Tavastland, Byggnadsindustrin).

I utlåtandena påpekades också att handläggningstiderna i förvaltningsdomstolarna eventuellt förlängs i fråga om beslut om undantag enligt naturvårdslagen (t.ex. Östra Finlands förvaltningsdomstol, Helen Ab).

Ändringar

På grund av responsen i remissvaren preciserades och klarlades regleringen om gemensam behandling. För naturvårdslagens del utökades flexibiliteten och för marktäktslagens del preciserades i vilka situationer de tillstånden kan vara en del av den gemensamma behandlingen. Till lagen fogades dessutom en ny bestämmelse om besvärsmätt över beslut som meddelats vid gemensam behandling. Även motiveringen preciserades genomgående.

Behandling av ärenden, sakkunskap och avgörande

I utlåtandena ansågs det i princip viktigt att sakkunskapen säkerställs vid beslutsfattandet, och det betonades att den sakkunskap som behandlingen kräver vid det nya Tillstånds- och tillsynsverket bör vara genomskådlig. Exempelvis flera NTM-centraler konstaterade att genomskådligheten hos den sakkunskap som behandlingen av ärenden kräver kommer att framhåvas i det nya Tillstånds- och tillsynsverket. (NTM-centralen i Kajanaland, NTM-centralen i Södra Österbotten, NTM-centralen i Egentliga Finland). I en del utlåtanden ansågs att bestämmelsen om myndighetens sakkunskap är för snävt definierad, eftersom naturvetenskaplig sakkunskap och t.ex. kunskap om naturvårdslagen behövs vid behandlingen av många olika slags tillståndsärenden.

Finansministeriet ansåg att den föreslagna bestämmelsen om sakkunskap är problematisk och asymmetrisk i förhållande till det framtida Tillstånds- och tillsynsverkets uppgiftshelhet. Enligt ministeriet kan den föreslagna bestämmelsen snävt tolkad vara problematisk också med avseende på styrningen och ledningen av den framtida ämbetsverkshelheten. Ministeriet konstaterade att om reglering om sakkunskap behövs, borde den snarare tas in i den föreslagna bestämmelsen om sammansättning vid avgörande än i en separat paragraf. Enligt justitieministeriet förefaller bestämmelsen om sakkunskap onödig, och det är självklart att

Tillstånds- och tillsynsverket måste ha den sakkunskap som krävs för att behandla de ärenden som hör till verkets uppgifter.

Rätt många remissinstanser lyfte också fram att när remissförfarandet inom det nya ämbetsverket slopas, bör man beakta på vilket sätt en genomskådlig beredning säkerställs. I utlåtandena påpekades att med tanke på bedömningen av ett besluts lagenlighet är det väsentligt att man i efterhand kan utreda att de utredningar som legat till grund för beslutet har varit adekvata och tillräckliga samt hur de har beaktats i beslutsfattandet (t.ex. högsta förvaltningsdomstolen, Microsoft, NTM-centralen i Kajanaland, NTM-centralen i Södra Österbotten, Finlands Advokatförbund, Medborgarnas gruvdelegation).

När det gäller sammansättningarna vid avgörandet av tillstånds- och ansökningsärenden påpekade särskilt NTM-centralerna som en viktig omständighet att i sammansättningen måste ingå tillräcklig och bred kompetens från alla delområden som behövs för det ärende som ska avgöras. Exempelvis NTM-centralen i Birkaland konstaterade att sammansättningarna enligt den nuvarande modellen inte bör övertas direkt från regionförvaltningsverken, utan i reformen bör man beakta det nya ämbetsverkets mål, de nya tillvägagångssätten samt hela personalens kompetens. Regionförvaltningsverket förutsatte att sammansättningarnas oberoende säkerställs när det nya Tillstånds- och tillsynsverkets uppgifter organiseras.

Regionförvaltningsverken påpekade att det vore skäl att behandla tillämpningsområdet för 6 kap. mer ingående i propositionen när det gäller sammansättningen vid avgörande. I förslaget avviker tillämpningsområdet från nuläget, och detta har inte motiverats. Högsta förvaltningsdomstolen uppmärksammade att förslaget till 19 § om sammansättning vid avgörande inte skulle gälla beslutsfattande i enheten för bevakning av allmänintresset. Det förbud mot att utnyttja rätten att överta ett ärende som ingår i förslaget till 19 § blir således inte tillämpligt i enskilda ärenden och det är oklart om 4 § 4 mom. i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket förbjuder att rätten att överta ett ärende utnyttjas som sådan. Till denna del tog HFD som ett exempel upp att enligt det förslag till ändring av 35 § i naturvårdslagen som hänför sig till propositionen ska ett separat utlåtande om Naturabedömning inte längre ges i ärenden där Tillstånds- och tillsynsverket är den myndighet som beviljar tillstånd.

Ändringar

På grund av responsen i remissvaren preciserades tillämpningsområdet för både lagen och bestämmelsen om sammansättning vid avgörande. Till följd av de strukturella ändringarna i lagen om behandling av miljöärenden flyttades bestämmelsen om sakkunskap till lagens allmänna bestämmelser (1 kap.), vilket framhäver sakkunskapens betydelse som allmän utgångspunkt som styr Tillstånds- och tillsynsverkets behandling av miljöärenden. När det gäller remissförfarandet, allmänintresset och rätten att överta ett ärende har den helhet som gäller regionförvaltningsreformen preciserats, vilket har beaktats i denna proposition enligt behov.

Elektronisk kommunikation och informationssystem

Utnyttjandet av elektroniska förfaranden och digitaliseringen fick ett starkt stöd i utlåtandena. I flera utlåtanden betonades behoven av att utveckla de befintliga systemen, och å andra sidan att de nuvarande systemen inte är interoperabla (t.ex. regionförvaltningsverket, arbets- och näringsministeriet, NTM-centralen i Tavastland, Finlands Kommunförbund). Utvecklingen av digitala tjänster gäller projektet för samservicetjänster på ett genomgående sätt, och utan en elektronisk tillståndsplattform och ett elektroniskt tillståndssystem som fungerar väl är det i praktiken inte möjligt att göra förfarandet kännbart smidigare. Arbets- och näringsministeriet

betonade att utvecklingen av digitala tjänster gäller projektet för tjänster för samservicetjänster på ett genomgående sätt. Exempelvis regionförvaltningsverket betonade att bl.a. när det gäller samordnade tillståndsförfaranden borde man kunna utnyttja egenskaperna hos de elektroniska tillståndsbehandlingsprogram som är i användning fullt ut, vilket inte är fallet för närvarande. När det gäller kontaktpunktmyndighetens uppgifter ansåg man att verksamheten absolut kräver en e-tjänst som iakttar principen om ett enda serviceställe. Enligt kontaktpunktmyndigheten för förnybar energi har den digitala tjänsten Tillstånd och tillsyn har inte tagits i bruk i särskilt stor utsträckning i kommunerna och inte heller inom delar av den statliga miljöförvaltningen (NTM-centralen i Södra Österbotten).

I flera utlåtanden konstaterades att samservicemodellen stödjer sig på elektronisk kommunikation, och den betraktades som en nästan kritisk fråga för att reformen ska lyckas. Justitiekanslern konstaterade i sitt utlåtande att i konsekvensbedömningarna bör tillgodoseendet av rätten till att ens ärende behandlas utan dröjsmål bedömas mer ingående som en del av rätten till god förvaltning och rättssäkerhet, samt hur regleringen om elektronisk kommunikation fungerar och dess risker.

Ändringar

Den elektroniska kommunikationen har koppling till en mer omfattande digital utvecklingshelhet, och det har inte gjorts några betydande ändringar i fråga om denna lag. Paragrafen om elektronisk kommunikation har dock ändrats så att inlämnandet av tillståndsansökan inte längre är knutet till den elektroniska kontaktpunkten och bestämmelsen står inte i konflikt med annan reglering. Dessutom har konsekvensbedömningarna preciserats.

Handläggningstider/tidsfrister

För handläggningstidernas och tidsfristernas del kan det konstateras att remissinstansernas åsikter om målsatta och bindande tidsfrister och handläggningstider varierade. Många företrädare för särskilt näringslivet ansåg att en bindande handläggningstid är viktig, medan myndigheterna ansåg att en målsatt tid är mer motiverad. Uppmärksamhet fästes också vid den delvis oklara regleringen, eftersom i lagen föreslås bestämmelser om både uppföljning av kontaktpunktmyndighetens tidsfrister och uppskattning av handläggningstiden för andra tillståndsbeslut. Finlands näringsliv påpekade också att regleringen om handläggningstider är på väg att differentieras enligt projekt och beroende på om det är fråga om EU:s eller nationell lagstiftning.

Enligt justitieministeriet förefaller bestämmelsen om uppskattning av handläggningstiden, uppdatering av uppskattningen och publicering av den i datanätet öka den administrativa bördan onödigt, och eventuellt avsevärt. Justitieministeriet anser att det föreslagna förfarandet förfaller mycket tungt ur myndighetens synvinkel, och det skulle innebära en betydande ändring jämfört med den gällande lagstiftningen. Dessutom uppmärksammade justitiekanslern förhållandet mellan de olika bestämmelserna om handläggningstider.

I fråga om kontaktpunktmyndighetens uppföljning av tidsfristerna föreslogs det i flera utlåtanden att den föreslagna tidsfristen på 12 månader borde vara bindande i stället för ett mål. I vissa utlåtanden konstaterades det att för att påskynda den gröna omställningen borde det föreskrivas bindande i stället för målsatt om handläggningstiden för projekt för grön omställning

på samma sätt som för projekt för förnybar energi, nettonollprojekt och strategiska projekt. Merparten ansåg att den föreslagna uppskattningen av tidtabellen för tillståndsbeslutet var motiverad och viktig, och den ansågs förbättra förutsägbarheten. Tidtabellsuppskattningen sågs i vissa utlåtanden också som en del av ämbetsverkets kundorienterade verksamhet.

Å andra sidan ansågs också en målsatt tid motiverad, eftersom projekten är olika och eventuella kompletteringar till och brister i ansökningarna kan bidra till att den faktiska tiden förlängs. I vissa utlåtandena påpekades också att en alltför strikt tidsfrist kan leda till att behandlingen påskyndas grundlöst och till bristfälliga utredningar, vilket kan försämra kvaliteten på besluten och samtidigt öka benägenheten att söka ändring.

Ändringar

På grund av responsen i remissvaren förtydligades lagens struktur, preciserades tidpunkten då uppskattningen av handläggningstiden ska ges samt preciserades specialmotiveringen för att förtydliga att tidsfristen på 12 månader för företrädesförfarandet är förpliktande.

Delaktighet och utredning av ärenden

Flera remissinstanser tog upp vikten av att säkerställa delaktighet när förfarandena påskyndas. Exempelvis flera medborgarorganisationer samt Finlands fackförbunds centralorganisation (FFC) påpekade att i fortsättningen kommer flera och eventuellt omfattande tillståndsansökningar som gäller samma projekt att vara framlagda för utlåtande samtidigt. Därför ansågs det viktigt att parter och skadelidande behåller möjligheten att utifrån ansökningarna få en helhetsbild av projektet och dess konsekvenser för livsmiljön och tillgodoseendet av den grundläggande miljö rättigheten.

Exempelvis i vissa av NTM-centralernas och näringslivets utlåtanden påpekades dessutom att eftersom avsikten inte är att införa ett internt remissförfarande vid Tillstånds- och tillsynsverket, får parterna inte nödvändigtvis information om alla expertställningstaganden som påverkat avgörandet. Därför är det viktigt att en parts rätt enligt 34 § i förvaltningslagen att framföra sin åsikt om ärendet och avge sin förklaring med anledning av sådana yrkanden och sådan utredning som kan inverka på hur ärendet kommer att avgöras tillgodoses. Beaktandet av och innehållet i väsentliga synpunkter och ställningstaganden som påverkar beslutsfattandet borde också basera sig på skriftlig form, så att de ställningstaganden som påverkat avgörandet kan verifieras i efterhand.

I responsen påpekades också att modellen med ett enda serviceställe förutsätter att tillräckliga och noggranna utredningar utarbetas i tid samt att uppgifterna och eventuella modelleringar i tillståndsansökningarna kontrolleras. Gruvindustrin nämnde särskilt i fråga om gruvprojekt att tolkningen och förståelsen av omfattande utredningar och modelleringar kräver synnerligen stor kompetens av handläggaren.

Ändringar

På grund av responsen i remissvaren preciserades specialmotiveringen, och kriterierna för intern skriftlig dokumentation vid Tillstånds- och tillsynsverket bedömdes med avseende på den regeringsproposition som gäller regionförvaltningsreformen i syfte att främja enhetligheten.

Synpunkter på ändringssökande

Remissinstanserna lyfte särskilt fram att besluten om tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen ska styras till Vasa förvaltningsdomstol vid gemensam behandling och till de regionala förvaltningsdomstolarna när det inte är fråga om gemensam behandling. Enligt regeringens proposition ska ändring i ett beslut som meddelats vid gemensam behandling sökas i överensstämmelse med miljöskyddslagens eller vattenlagens bestämmelser hos Vasa förvaltningsdomstol och besvärsrätten bestäms också utifrån dessa lagar. Responsen var till denna del både positiv och kritisk. Centraliseringen kan fungera, men samtidigt måste det säkerställas att tillräckliga resurser reserveras för behandlingen av besvärshandlingarna vid Vasa förvaltningsdomstol.

I remissvaren tog man också upp skillnaderna i besvärstider i fråga om de omfattande sakhelheter som är föremål för gemensam behandling och å andra sidan enstaka undantag enligt naturvårdslagen, vilket kan påverka processens totala längd. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade att de föreslagna bestämmelserna om beviljande av tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen i samband med ett tillståndsärende är tämligen komplicerade i naturvårdslagen vad gäller sökande av ändring. Justitieministeriet ansåg också att det borde redogöras tydligare i propositionen för effekten av att de nämnda besluten om tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen i fortsättningen kan behandlas vid förfaranden enligt upp till fyra olika lagar beroende på om tillståndet till undantag behandlas separat eller vid gemensam behandling med ett miljötillstånd och/eller tillstånd enligt vattenlagen. Även Vasa förvaltningsdomstol och justitiekanslern fann en sådan situation problematisk där förvaltningsdomstolens regionala behörighet och ledamöternas insikter i sammansättningen vid avgörande varierar enligt om ansökan om undantag enligt naturvårdslagen hänförs till en tillståndsansökan enligt vattenlagen eller miljöskyddslagen eller om ansökan har gjorts separat. Å andra sidan ansåg t.ex. NTM-centralerna i Egentliga Finland och Tavastland att det är bra att besvärerna centraliseras, bara det säkerställs att tillräckliga resurser reserveras för behandlingen av besvärshandlingarna vid Vasa förvaltningsdomstol.

I utlåtandena fästes dessutom uppmärksamhet vid att ett tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen som beviljas vid gemensam behandling innebär att t.ex. organisationernas besvärsrätt utvidgas i naturskyddsärenden i enlighet med vattenlagen eller miljöskyddslagen. Detta ansågs delvis motiverat, eftersom det i högre grad motsvarar regleringen enligt miljöskyddslagen och vattenlagen. Å andra sidan bör man lägga märke till att i en situation där tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen gäller endast ett begränsat område med avseende på genomförandet av ett projekt, är kretsen av egentliga parter i allmänhet relativt snäv.

I utlåtandena betonades också betydelsen av tillräckliga resurser vid fullföljdsdomstolarna, så att handläggningstiderna för besvär skulle förkortas. Till denna del bör även den respons angående myndigheternas resurser som det hänvisats till tidigare beaktas.

Ändringar

På grund av responsen i remissvaren förtydligades regleringen, preciserades specialmotiveringen samt fördjupades konsekvensbedömningarna. Vid sidan av detta fogades till lagen om behandling av miljötillstånd en helt ny bestämmelse om besvärsrätt i fråga om beslut som meddelats vid gemensam behandling, eftersom den nuvarande regleringen betraktades som rättsligt oklar.

6.2.3 Övrig lagstiftning

När det gäller naturvårdslagen fäste remissinstanserna uppmärksamhet vid den föreslagna förkortningen av tidsfristen för Naturautlåtanden från sex till tre månader (35 § i

naturvårdslagen). Exempelvis justitieministeriet påpekade att vanligtvis skulle en dylik ändring förutsätta att myndigheten tilldelas tilläggsresurser för att sköta uppgiften. Å andra sidan understöddes också den förkortade tidsfristen. Exempelvis regionförvaltningsverkens ansvarsområden för miljötillstånd ansåg att en förkortning av tidsfristen till tre månader kan understödjas med tanke på att förfarandena blir smidigare.

Enligt förslaget (35 §) ska Tillstånds- och tillsynsverket inte ge ett internt utlåtande om Naturabedömningen om Tillstånds- och tillsynsverket också är den myndighet som beviljar tillståndet eller godkänner planen i ärendet. Inställningen till detta var både positiv och kritisk. I flera utlåtanden betonades att i samband med att det interna remissförfarandet slopas är det nödvändig att säkerställa att olika synpunkter framförs i skriftlig form för att garantera att Naturabedömningen uppfyller kraven i EU-rätten (särskilt NTM-centralerna). Medborgarorganisationerna poängterade att bevakningen av allmänintresset eventuellt försämras i situationer där Tillstånds- och tillsynsverket är tillståndsmyndighet, om utlåtande om Naturabedömningen inte längre begärs. Å andra sidan understöddes förslaget t.ex. i näringslivets utlåtanden och det ansågs öka smidigheten.

När det gäller gemensam behandling av tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen överlappade många utlåtanden delvis det som yttrats om gemensam behandling.

Remissinstanserna tog också upp förslaget om att stärka huvudregeln att Naturabedömningen ska genomföras i samband med MKB-förfarandet. Projektplanerna ska vara tillräckligt detaljerade även i de fall där projektet inte förutsätter att det nya verket beviljar tillstånd eller där planläggningen ännu inte har framskridit tillräckligt långt. I annat fall kan Naturabedömningen innehålla osäkerheter som gör att den kanske måste uppdateras t.ex. i samband med planprocessen eller vägplaneringen.

När det gäller miljöskyddslagen och vattenlagen var kommentarerna i remissvaren mer tekniska preciseringar och klarlägganden. Merparten av kommentarerna till miljöskyddslagen och vattenlagen hänförde sig till de föreslagna ändringarna i MKB-förfarandet om utvidgad gemensamt hörande om konsekvensbeskrivningen och tillståndsförfarandet, som behandlas nedan. Som en specialfråga konstaterade justitieministeriet att en eventuell brist beträffande vissa bestämmelser i miljöskyddslagen är att i propositionsutkastet föreslås inga ändringar i bl.a. 34 § 1 mom. 3 punkten, 196 § 3 mom. eller 175 § 3 mom. i miljöskyddslagen.

Ändringar

På grund av responsen i remissvaren preciserades de föreslagna bestämmelserna och motiveringen. De ändringsförslag som saknades i miljöskyddslagen tillfogades.

6.2.4 Lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning

Gemensamt hörande om konsekvensbeskrivningen samt ansökan om miljötillstånd och tillstånd enligt vattenlagen

Responsen fördelade sig tämligen jämnt beträffande huruvida man understödde att det samtidiga hörandet om konsekvensbeskrivningen samt ansökan om miljötillstånd och tillstånd enligt vattenlagen skulle begränsas till ändringar av projekt (alternativ 1) eller alla projekt som behandlas vid Tillstånds- och tillsynsverket (alternativ 2). Alternativ 1 understöddes särskilt av myndigheterna och flera medborgarorganisationer. Alternativ 2 understöddes framför allt av representanter för näringslivet. Dessutom ansågs det viktigt att behålla möjligheten till separat hörande. En del av dem som yttrade sig var emot båda ändringarna.

Framför allt i justitieministeriets och justitiekanslerns respons framfördes att frivilligheten när det gäller hörande och förutsättningen att den projektansvarige ska ta initiativ inte syns på bestämmelsenivå. Dessutom ansåg justitieministeriet att det är ändamålsenligt att myndigheten har bestämmanderätt när det gäller valet av process.

Företrädare för olika instanser sade att gemensamt hörande inte lämpar sig för alla projekt, utan t.ex. för situationer där planerna är tillräckligt detaljerade i konsekvensbeskrivningsfasen. Som eventuella konsekvenser av förslaget betraktades att de alternativ som granskas vid miljökonsekvensbedömningen samt delaktigheten minskar i betydelse. En del ansåg att tiden för gemensamt hörande är för kort.

Ändringar

Som underlag för den fortsatta beredningen valdes alternativ 2. Förslaget till bestämmelse och motiveringen preciserades så att frivilligheten när det gäller förfarandet, förutsättningen att den projektansvarige ska ta initiativ och myndighetens rätt att bestämma förfarande framgår bättre.

Övriga förslag

Tolv remissinstanser hade tagit ställning till den projektansvariges rätt att inleda MKB-förfarande utan ett enskilt beslut. Största delen av dem som yttrade sig, såsom vissa NTM-centraler och företrädare för näringslivet, understödde ändringen. En del av dem som yttrade sig ansåg inte att den föreslagna obligatoriska förhandlingsöverläggningen var nödvändig. I utlåtandena efterlystes ett klarare tillvägagångssätt för hur myndighetens och den projektansvariges gemensamma ståndpunkt beträffande behovet av bedömningsförfarande ska konstateras för att det även i fortsättningen ska tillämpas endast på projekt som sannolikt har betydande miljökonsekvenser.

De ändringsförslag där beaktandet av åtgärder för att lindra ett projekts konsekvenser klarläggs i 12 och 13 § i MKB-lagen samt i 1 § i MKB-förordningen understöddes i huvudsak. I responsen ansågs det viktigt att säkerställa att lindrande åtgärder är förpliktande och att de planerade åtgärderna förblir en del av projektet när det går vidare till tillståndsförfarandet. Justitieministeriet påpekade att det föreslagna tillägget till 13 § är onödigt eftersom det även annars framgår av paragrafen att lindrande åtgärder ska beaktas. Förvaltningslagens 31 § bör beaktas även i övrigt i förslaget.

Förslaget till bestämmelse om att låta bli att tillämpa MKB-förfarandet genom statsrådets beslut kommenterades av åtta remissinstanser. Sju instanser, i huvudsak medborgarorganisationer, understödde inte förslaget eller förhöll sig reservat till det. Som motivering anfördes t.ex. att MKB-förfarandet förlorar sin betydelse samt risk för att projekten behandlas ojämnt. Dessutom konstaterades att det inte obligatoriskt att genomföra artikel 2.4 i MKB-direktivet nationellt. Motiveringen ansågs inte tillräckligt heltäckande. I utlåtandena föreslogs dessutom bl.a. att bestämmelsens tillämpningsområde skulle begränsas och offentlig hörande läggas till förfarandet med undantag. Justitieministeriet framförde att under den fortsatta beredningen bör saken bedömas mer heltäckande än nu i propositionens motivering till lagstiftningsordning.

Tretton remissinstanser hade tagit ställning till förslaget om sänkt storleksgräns för vindkraftverk i projektförteckningen. Största delen understödde förslaget. Den aktör som företrädde förnybar energi motsatte sig förslaget. Den aktör som företrädde energiindustrin ansåg att gränsen i projektförteckningen borde basera sig endast på antalet kraftverk. I utlåtandena påpekades t.ex. att definitionen av industriell skala är oklar samt att det behövs en övergångsbestämmelse om projekt i regeringens proposition. En NTM-central konstaterade att

ändringen kan öka myndighetens arbetsmängd när även antalet beslut som fattas i enskilda fall ökar.

Förslaget om att avstå från det interna remissförfarandet inom Tillstånds- och tillsynsverket även i samband med bedömningsprogrammet och miljökonsekvensbeskrivningen understöddes i huvudsak. I responsen ansågs det dock viktigt att skriftlig form används även i fortsättningen i interna kommentarer. Flera landskapsförbund och Finlands Kommunförbund rf framförde att sådant utlåtande som avses i 17 § bör begäras av landskapsförbunden inom projektets influensområde.

I utlåtandena understöddes också målen för de föreslagna ändringarna i MKB-förordningen och det föreslagna verkställighetsprojektet samt framfördes nya granskningsperspektiv på förslagen till bestämmelser.

Ändringar

På grund av responsen i remissvaren förtydligades bestämmelserna om förfarandet i situationer där MKB-förfarande kan inledas utan ett enskilt beslut. Dessutom preciserades motiveringen till lagstiftningsordning. Den föreslagna ändringen av 13 § i MKB-lagen ströks som onödig. Till 17 § i MKB-lagen fogades skyldighet att begära utlåtande av även landskapsförbundet. Till MKB-lagen fogades en övergångsbestämmelse och specialmotiveringen till de föreslagna bestämmelserna preciserades genomgående.

6.3 Utlåtande av rådet för bedömning av lagstiftningen

6.3.1 Innehållet i utlåtandet av rådet för bedömning av lagstiftningen

Utkastet till regeringens proposition har bedömts av Rådet för bedömning av lagstiftningen, som är självständigt och oberoende i sitt arbete. I sitt utlåtande den 22 november 2024 anser rådet att utkastet till regeringens proposition uppfyller kraven i anvisningarna om konsekvensbedömning vid lagberedning väl.

Enligt rådet beskrivs beredningen av propositionen och omständigheterna i anslutning därtill på ett bra sätt i utkastet, och det ger en uppfattning om frågans bakgrund, målsättningar och viktigaste förslag, men propositionsutkastet är tungläst. I propositionsutkastet har flera illustrerande tabeller utnyttjats, men det är svårt att få en tydlig bild av nuläget och ändringen som helhet. Konsekvenserna har behandlats rätt mångsidigt, men konsekvenserna för tillståndssökande ska preciseras.

Rådet rekommenderar att utkastet till proposition kompletteras i enlighet med rådets utlåtande innan propositionen lämnas till riksdagen. De viktigaste bristerna och utvecklingsobjekten i utkastet är enligt rådet följande synpunkter:

- 1) I propositionen ska inkluderas en tabell eller en figur som beskriver nuläget för och den föreslagna ändringen av de miljörelaterade förfarandena. Tabellen eller figuren kan beskriva till exempel den nuvarande eller föreslagna myndighetsstrukturen vid olika miljörelaterade förfaranden. Detta hjälper läsare som inte känner till ärendet att bättre förstå den föreslagna ändringen och dess betydelse.
- 2) Propositionen ska ha en sammanfattning av propositionens viktigaste konsekvenser för tillståndssökande. Minskar till exempel de kostnader som orsakas för de tillståndssökande och förkortas förfarandena väsentligt jämfört med nuläget?

3) Propositionsutkastet ger inte en tillräcklig uppfattning om vilka som är de viktigaste tillståndsförfaranden som den föreslagna regleringen gäller och hur olika förfaranden fungerar i praktiken. Propositionsutkastet bör innehålla mer detaljerade exempel på olika situationer där regleringen tillämpas.

Rådets utlåtande innehåller positiva iakttagelser om innehållet i propositionsutkastet och vissa utvecklingsobjekt utöver de ovannämnda punkterna. I det följande anges övriga synpunkter på hur propositionen kan utvecklas i förkortad form.

Enligt rådet för bedömning av lagstiftningen ger propositionsutkastet den uppfattningen att de föreslagna ändringarna gäller nästan alla miljörelaterade tillstånd. Rådet påpekar att det utifrån utkastet kan vara svårt att uppfatta att propositionen väsentligt utvidgar den gemensamma behandlingen av miljörelaterade tillstånd och samordningen av tillståndsförfaranden. Rådet anser att det vore bra att med hjälp av exempel t.ex. precisera vilka bestämmelser som tillämpas vid företrädesförfarandena för grön omställning eller strategiska projekt.

Rådet för bedömning av lagstiftningen anser att den lagstiftning och myndighetspraxis som gäller saken har beskrivits detaljerat i beskrivningen av nuläget och finner det positivt att utkastet till proposition innehåller flera åskådliga tabeller och figurer över t.ex. antalet tillstånd. Rådet anser att i utkastet bör propositionens viktigaste konsekvenser för tillståndssökande ur praktisk synvinkel beskrivas på ett samlat sätt och den eventuella förkortningen av förfarandena bör beskrivas på ett riktigivande sätt. Enligt rådet beskrivs handlingsalternativen detaljerat i utkastet, men man anser att regeringsprogrammets skrivning har bundit tjänstemannaberedningen så att endast ändringar i lagstiftningen har kommit på fråga vid granskningen av alternativ. Rådet finner det positivt att i propositionsutkastet beskrivs de åtgärder som behövs för att förankra de föreslagna ändringarna i praktiken, såsom det verkställighetsprojekt som stödjer förberedelserna för det nya ämbetsverket.

Rådet för bedömning av lagstiftningen finner det förståeligt att förslagets exakta kostnadsbesparingar är svår att uppskatta, men i propositionen borde man ändå beskriva till vilka delar mest besparingar väntas och av vilken skala de kan vara. Rådet anser att konsekvenserna för företag har bedömts ur olika synvinklar i utkastet till proposition, men de skulle kunna preciseras, t.ex. med hjälp av räknaren för regleringsbördan.

Rådet för bedömning av lagstiftningen anser att propositionens miljökonsekvenser har bedömts tillräckligt. Rådet anser att i propositionsutkastet borde det ytterligare preciseras huruvida nyttan för myndigheterna av den föreslagna regleringen är större än den administrativa börda som den medför, och de föreslagna ändringarnas konsekvenser för kommunerna borde beskrivas mer ingående. Rådet finner det positivt att konsekvenserna för de grundläggande fri- och rättigheterna samt de mänskliga rättigheterna har bedömts i utkastet. Rådet anser att det skulle vara bra att i propositionen också behandla eventuella risker i anslutning till elektronisk kommunikation.

6.3.2 Hur utlåtandet av rådet för bedömning av lagstiftningen har beaktats

Till utkastet till proposition (avsnitt 4.1 De viktigaste förslagen) har fogats en tabell som beskriver de viktigaste ändringarna i myndighetsstrukturen och behandlingen av miljöärenden i samband med regionförvaltningsreformen. I det sammanhanget beskrivs också den vanligaste tillståndsförfarandena och den lagstiftning som hänför sig till dem.

Rådets påpekande att propositionen väsentligt utvidgar den gemensamma behandlingen av miljörelaterade tillstånd och samordningen av tillståndsförfaranden baserar sig delvis på ett

missförstånd, eftersom tillämpningsområdet för samordning tvärtom krymper, och även den gemensamma behandlingen utvidgas endast måttligt. Därför har det gjorts försök att klarlägga utkastet till proposition i fråga om omfattningen av de föreslagna ändringarna i behandlingen av miljörelaterade tillstånd.

Konsekvensbedömningarna i utkastet till proposition har kompletterats t.ex. i fråga om konsekvenserna för tillståndssökande, kostnaderna för företag och konsekvenserna för myndigheter. I fråga om de elektroniska ärendehanteringssystemen har dessutom tidtabellen för det stegvisa utvecklingsarbetet preciserats och de risker som hänför sig till genomförandet av elektroniska system och deras funktion har bedömts. Avsnittet om alternativa förslag har också kompletterats.

När det gäller kostnaderna för företag har möjligheterna att utnyttja räknaren för regleringsbördan utretts. Det är dock mycket utmanande att uppskatta de detaljerade kostnaderna, eftersom förslagen förutsätter att statens regionförvaltning omorganiseras, och de är delvis beroende av det framtida Tillstånds- och tillsynsverkets organisation, tillvägagångssätt, verksamhetsmodeller, interna organisering och elektroniska förfaranden. Dessutom försvåras bedömningen av de betydande skillnaderna mellan projekt och verksamheter som förutsätter miljörelaterade tillstånd och av bristerna i de uppgifter som behövs för att uppskatta kostnaderna. Dessutom kan en del av uppgifterna vara t.ex. företagshemligheter.

Eventuella kostnadsbesparingar för t.ex. de sökande, eller i vidare bemärkelse företagen, följer av den helhet som dessa delfaktorer samt de tillgängliga ekonomiska resurserna bildar. Kostnadsbesparingar för företag och sökande kan uppstå t.ex. när handläggningstiderna förkortas, behovet av att komplettera handlingarna minskar, vissa överlappande faser försvinner samt kvaliteten på besluten förbättras och besvärsprocesserna till följd av detta eventuellt minskar.

7 Specialmotivering

7.1 Lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens syfte. I paragrafen föreslås bestämmelser om lagens syfte. Enligt paragrafen ska lagen främja och förenhetliga tillstånds- och ansökningsförfarandena i fråga om vissa projekt och verksamheter som påverkar miljön och som hör till Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet, stärka sakkunskapen och växelverkan vid behandlingen av miljöärenden samt främja användningen av elektroniska ärendehanteringssystem. Avsikten är att utveckla regleringen av de miljörelaterade tillståndsförfarandena i syfte att i enlighet med regeringsprogrammet främja genomförandet av en samservicemodell, dvs. en modell med tjänster från ett enda serviceställe, i förfarandena. Propositionen syftar också till att göra förfarandena smidigare och öka förutsägbarheten i tillstånds- och ansökningsärendena.

Den föreslagna lagen motsvarar till innehållet delvis den gällande lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken (898/2009) men innehållet och tillämpningsområdet utvidgas. Bestämmelser om det nya Tillstånds- och tillsynsverkets ansvarsområde och om dess uppgifter föreslås i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket. Eftersom det i samband med regionförvaltningsreformen föreslås att regionförvaltningsverken läggs ned, föreslås det att lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken upphävs. Den lagen föreslås bli ersatt med den nu föreslagna lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket. I och med att

regionförvaltningsverken och närings-, trafik- och miljöcentralerna slås samman i det nya Tillstånds- och tillsynsverket behöver det föreskrivas mer heltäckande än hittills om behandlingen av miljöärenden vid det nya verket.

Att regionförvaltningsverken och närings-, trafik- och miljöcentralerna läggs ned och personalen flyttas till det nya riksomfattande Tillstånds- och tillsynsverket kommer utöver en ny verksamhetskultur också att förutsätta att det utfärdas bestämmelser som i fråga om behandlingen av miljötillståndsärenden som hör till Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet tar hänsyn till den nya ämbetsverksstrukturen.

Syftet med modellen med en tillstånds-, styr- och tillsynsmyndighet med riksomfattande behörighet är att utveckla tillståndsförfarandena i synnerhet i fråga om projekt som påverkar miljön. För att främja detta behöver bestämmelserna om tillståndsförfarandena kompletteras och utvecklas så att de möjliggör gemensam behandling av exempelvis sådana tillståndsansökningar enligt miljöskyddslagen, vattenlagen, naturvårdslagen och delvis också marktäktslagen som gäller samma projekt och som hör till tillstånds-, styr- och tillsynsmyndighetens, dvs. Tillstånds- och tillsynsverkets, behörighet. I den föreslagna lagen ska det dessutom föreskrivas om exempelvis allmän proaktiv styrning och samverkan vid behandlingen av miljöärenden, den sakkunskap som ska krävas, ordnande av elektroniska förfaranden, samordning av vissa förfaranden som gäller tillstånd som hör till Tillstånds- och tillsynsverkets och Säkerhets- och kemikalieverkets behörighet, kontaktpunktmyndighetens uppgift, företräde för vissa tillståndsansökningar samt avgörande av tillståndsärenden.

Bestämmelser om lagens tillämpningsområde föreslås i 2 §.

2 §. Tillämpningsområde och förhållande till annan lagstiftning. I paragrafen föreslås bestämmelser om lagens tillämpningsområde och dess förhållande till annan lagstiftning. Paragrafen är ny men baserar sig delvis på den gällande lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken.

Enligt paragrafen ska lagen tillämpas på behandlingen av miljöärenden som enligt miljöskyddslagen, vattenlagen, naturvårdslagen eller någon annan lag hör till Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet, om inte något annat föreskrivs på annat ställe i lagen. Centrala ärenden med tanke på tillämpningsområdet kommer att vara i synnerhet tillstånds- och ansökningsärenden enligt miljöskyddslagen (527/2014), vattenlagen (587/2011) och naturvårdslagen (9/2023). Utöver dessa ska lagen även tillämpas på behandlingen av miljöärenden som enligt någon annan lag hör till Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet. En sådan lag är exempelvis marktäktslagen, i fråga om vilken det skulle röra sig om tillståndsärenden som faller under statens behörighet. Andelen sådana ärenden av samtliga tillståndsärenden enligt marktäktslagen är rätt liten, eftersom marktäkttillstånd i huvudsak hör till kommunens behörighet. Utöver detta ska lagen i fråga om exempelvis den samordning av vissa tillståndsförfaranden som avses i den föreslagna lagens 5 kap. även tillämpas på behandlingen av tillståndsärenden enligt gruvlagen och kemikaliesäkerhetslagen. Dessutom behöver det i fråga om tillämpningsområdet tas hänsyn till den koppling till sådana administrativa förfaranden som hör till andra myndigheters behörighet som uppstår till följd av de omfattande arbetsuppgifter som föreslås för Tillstånds- och tillsynsverket, som kommer att vara kontaktpunktmyndighet enligt lagens 4 kap. Omnämmandet av lagen om fiske i 1 § i den gällande lagen stryks som onödigt. I övrigt kommer tillämpningen av de hänvisade lagarna att basera sig på den behörighet som eventuellt föreskrivs särskilt i dem.

I fråga om tillämpningsområdet bör det även noteras att preciseringar av det föreslås i andra bestämmelser i den föreslagna lagen. Exempelvis bestämmelserna om sammansättning vid

avgörande i 3 kap. ska endast tillämpas på sådana tillståndsärenden som avgörs vid gemensam behandling enligt miljöskyddslagen och vattenlagen samt 9 § i den föreslagna lagen.

3 §. Proaktiv styrning och samverkan. I paragrafen föreslås bestämmelser om Tillstånds- och tillsynsverkets allmänna uppgifter att proaktivt styra tillståndsförfarandena och ge stöd för den kundvägledning som behövs. Denna proaktiva verksamhet främjas av att det nya Tillstånds- och tillsynsverket kommer att ha sektorsövergripande sakkunskap. Bestämmelser om denna sakkunskap till den del som gäller behandlingen av miljöärenden föreslås i 4 §. Bestämmelsen kommer för egen del att komplettera den rådgivningsuppgift som ingår i bland annat förvaltningslagen samt bestämmelserna om myndigheters rådgivning i vissa materiella författningar, exempelvis 39 a § i miljöskyddslagen. Också den uppgift som kontaktpunktmyndighet som föreslås i 14 § kompletterar genomförandet av den proaktiva styrningen och samverkan. Avsikten är få till stånd en enhetlig praxis på riksnivå. Propositionen genomför också god förvaltning och ger uttryck för serviceprincipen.

Med stöd av den föreslagna bestämmelsen ska Tillstånds- och tillsynsverket styra, och så långt det är möjligt samordna, helheten av bedömnings- och tillståndsförfaranden och anknytande utredningar som krävs för ett projekt eller en verksamhet. För genomförande av denna proaktiva styrning ska Tillstånds- och tillsynsverket sörja för behövliga kontakter med den projektansvarige och myndigheterna i syfte att säkerställa ett tillräckligt informationsutbyte och göra tillståndsförfarandena smidigare. Tillstånds- och tillsynsverket ska också vid behov kunna ordna ett samråd mellan sökanden och övriga parter och behöriga myndigheter. Syftet med bestämmelsen är att styra behandlingen av miljöfrågor och i synnerhet det förfarande som gäller dem i ett så tidigt skede som möjligt. I fråga om tillståndsärenden kommer det i princip att handla om styrning och samverkan som sker proaktivt innan ansökan blir anhängig.

Bakgrunden till bestämmelsen om proaktiv styrning och samverkan är den statliga regionförvaltningsreformen, inom ramen för vilken regionförvaltningsverkens och närings-, trafik- och miljöcentralernas nuvarande uppgifter överförs till ett enda ämbetsverk. I fråga om miljöärendena innebär detta att Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet i fortsättningen kommer att omfatta miljörelaterade tillståndsärenden av mycket varierande slag samt även andra förfaranden. Behörigheten kommer att omfatta exempelvis tillstånds- och beslutsärenden enligt miljöskyddslagen, vattenlagen och naturvårdslagen, myndighetsuppgifter i anslutning till MKB-förfarandet, myndighetsuppgifter i anslutning till Naturabedömning, vissa myndighetsuppgifter i anslutning till vattenförvaltningslagen samt uppgifter som kontaktpunktmyndighet vilka huvudsakligen anknyter till fullgörandet av EU-förpliktelser. Till denna del är det relevant att även lyfta fram uppdateringen av lagen om tillståndsförfaranden för förnybar energi, där avsikten är (projekt YM036:00/2024) att till lagen ska fogas nya bestämmelser om utseende av accelerationsområden för förnybar energi, om beredning av beslut om utseende av sådana områden samt om det förfarande som ska tillämpas i områdena. Avsikten är att statens nya Tillstånds- och tillsynsverk ska utse områdena, och i samband med beslutet om utseende ska det proaktivt utredas vilka potentiella miljökonsekvenser de projekt som ska genomföras i områdena kan ha och vilka mildrande åtgärder som kan vidtas. Detta bör vid behov beaktas också i den proaktiva styrningen. Det bör noteras att kontaktpunktmyndighetens uppgifter direkt följer av skyldigheter enligt vissa EU-bestämmelser och att de delvis också utsträcker sig till förfaranden som hör till andra myndigheters behörighet.

Syftet med bestämmelsen om proaktiv styrning och samverkan är att belysa behovet av att i ett inledande skede identifiera och styra de centrala frågor som anknyter till beredningen och behandlingen av miljöärenden så att de bedömningar, utredningar och andra behövliga uppgifter som krävs för olika projekt, åtgärder och planer ska kunna behandlas på ett enhetligt, flexibelt

och smidigt sätt. Det rör sig om en allmän uppgift för Tillstånds- och tillsynsverket som hör till verkets behörighet och som omfattar mer än behandling av egentliga tillståndsärenden. Innehållet i uppgiften kommer att kompletteras exempelvis genom bestämmelserna om kontaktpunktmyndighetens uppgifter i den föreslagna 14 § och om den sakkunskap som krävs vid behandlingen av ärenden i den föreslagna 4 § samt genom de bestämmelser om rådgivning i miljöskyddslagen som kompletterar förvaltningslagen. Syftet med bestämmelsen om proaktiv styrning och samverkan är att accentuera Tillstånds- och tillsynsverkets vägledande och delvis också samordnande roll i den ofta mycket mångfasetterade verksamhetsmiljön för miljöfrågor, i synnerhet med perspektiv på en helhetsbetonad och smidig behandling av tillståndsärenden.

Tillstånds- och tillsynsverkets proaktiva styrande uppgift ska innehålla förmedling av sådan information som betjänar tillståndssökanden, andra myndigheter och i möjligaste mån också andra berörda grupper och som gäller exempelvis projekt eller verksamheter som kräver flera tillstånd, den uppskattade handläggningstiden eller premisserna för organiseringen av samverkan. Detta kommer att behövas i synnerhet i fråga om projekthelheter som kräver flera tillstånd eller i fråga om ärenden som gäller gemensam behandling av tillståndsansökningar enligt 9 § i den föreslagna lagen. Även om också den materiella lagstiftningen innehåller bestämmelser om exempelvis rådgivning och principer för deltagande behöver möjligheterna för det riksomfattande ämbetsverket – som nu kommer att ha både ett större ansvarsområde och bredare sakkunskap – att proaktivt styra och samordna verksamheten att främjas också i den föreslagna lagen.

I nuläget kan det att förfarandena genomförs separat och vid olika tidpunkter och delvis överlappar varandra leda till onödigt fördröjning och oklarhet i synnerhet i tillståndsprocesserna men också mer allmänt vid behandlingen av sådana miljöärenden som i fortsättningen kommer att hör till Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet. Inrättandet av Tillstånds- och tillsynsverket och den uppgift att tillhandahålla proaktiva styrning som åläggs verket kommer att betjäna planeringen av projekt eller verksamheter och hur de framskrider. Därmed kan man bättre hantera helheten av olika tillståndsförfaranden och samtidigt sörja för behövlig kommunikation med sökandena, andra myndigheter och, i den utsträckning det är möjligt, också med andra eventuella berörda grupper. För den som ska genomföra ett projekt är det viktigt att få en överblick över myndigheternas beslutsfattande i fråga om hela projektet. Därför bör också andra aktörer som fattar myndighetsbeslut som gäller samma projekt beaktas. Till denna del kommer det också att vara nödvändigt att ta hänsyn till exempelvis regionala särdrag, till exempel när projekt eller verksamheter placeras inom samernas hembygdsområde eller på något annat område som kräver särskilda kunskaper eller särskilda utredningar. Genom Tillstånds- och tillsynsverkets proaktiva styrning kan man också främja att samernas rättigheter som urfolk beaktas och tryggas i tillståndsförfarandena på det sätt som den materiella lagstiftningen förutsätter. I fråga om konsekvenserna för vattendrag kunde den proaktiva styrningen på motsvarande sätt innehålla information om vattnen, exempelvis om statusen för en vattenförekomst och om miljömålen. Utgångsuppgifter om en planerad lokalisering av ett projekt kan också vara bland annat uppgifter om grundvattnen.

Den mer allmänna uppgift avseende proaktiv styrning som föreslås för Tillstånds- och tillsynsverket kan exempelvis innefatta bedömning av förutsättningarna för myndighetssamarbete och för samordning av olika myndighetsprocesser samt bedömning av en eventuell tidsplan, kartläggning av de tillstånd som verksamhetsutövaren behöver och av behandlingen av tillstånden, bedömning av tidpunkten för, behovet av och möjligheterna till samordning av olika utlåtanden och naturinventeringar, bedömning av behovet av ett MKB-förfarande i samband med tillståndsförfarandena samt utnyttjande av elektroniska förfaranden. Genom den proaktiva styrningen eftersträvas en effektivisering av myndigheternas arbete och den samverkan som behövs samt av vad man kunde kalla processledningen i fråga om

tillståndsförfarandena. Detta kunde också innefatta ett bättre utnyttjande av Tillstånds- och tillsynsverkets inledande kundservice som en del av tillståndsprocessen.

Det är dock skäl att betona att det finns gränser för myndigheternas proaktiva styrning och exempelvis rådgivningen till enskilda sökande. Avsikten är inte att genom den proaktiva styrningen överföra projektaktörens ansvar för exempelvis planeringen av innehållet i de behövliga utredningarna eller för fastställandet av tidsplanen för processen till myndigheten. I fråga om myndigheten är det nödvändigt att se till att inte myndighetens oberoende och opartiskhet i beslutsfattandet äventyras. Sökanden ska fortfarande ha ansvaret för att ta fram behövliga utredningar, bedömningar och andra ansökningsdokument och ansvara för samordningen av det egna projektet. Myndighetens proaktiva styrning kommer således till inga delar att ersätta sökandens eget ansvar eller det arbete som den konsult som sökanden anlitar utför inom tillståndsprocessen. Myndighetens styrning kommer att vara inriktad på att identifiera de lagstadgade kraven och de krav som gäller inlämnande av tillståndsansökan samt de olika faserna i processen.

I *1 mom.* föreslås en bestämmelse om styrning av den helhet av bedömnings- och tillståndsförfaranden och anknytande utredningar som krävs för ett projekt eller en verksamhet vid behandlingen av miljöärenden. Avsikten är att Tillstånds- och tillsynsverket ska utnyttja en mångsidig sakkunskap i synnerhet i den inledande fasen för behandlingen av miljöärenden. Detta är särskilt relevant i fråga om verksamheter eller projekt som kräver miljörelaterade tillstånd, exempelvis miljötillstånd och vattenhushållningstillstånd. Konsekvenserna av projekten exempelvis för vattendragen, särskilda frågor som gäller naturskyddet, eventuella motstridiga intressen som påverkar ärendet, säkerhetsaspekter, särskilda behov som gäller områdesanvändningen samt andra frågor som är relevanta med tanke på hur tillståndsärendet framskrider kommer att kunna beaktas i ett tillräckligt tidigt skede. Detta kommer att styra projekthelheten i rätt riktning genom att främja en smidig behandling av det egentliga tillståndsärendet och höja kvaliteten på besluten och göra dem mer förutsägbara och eventuellt också minska behovet av ändringssökande. Det bör emellertid noteras att bestämmelsens tillämpningsområde inte har begränsats till enbart behandling av tillståndsärenden. Tillstånds- och tillsynsverket ska i den mån det är möjligt och enligt behov också sträva efter att styra behandlingen av andra miljöfrågor som hör till verkets behörighet.

Enlig *2 mom.* ska Tillstånds- och tillsynsverket sörja för de behövliga kontakterna med såväl den projektansvarige som med andra myndigheter. Genom bestämmelsen främjas att sådant arbetssätt hos Tillstånds- och tillsynsverket vid behandlingen av tillståndsärenden där verket strävar efter att proaktivt vara i kontakt med de myndigheter som behandlar andra tillståndsärenden och planer som hänför sig till samma projekt eller verksamhet. Syftet med detta arbetssätt ska vara att i synnerhet klarlägga helheten av tillståndsärenden för ett projekt eller en verksamhet och utreda möjligheterna att beakta gränssnitten mellan olika myndigheter och mellan tillämpningen av olika lagar. Ur Tillstånds- och tillsynsverkets synvinkel kan exempelvis tillståndsärenden som hör till Säkerhets- och kemikalieverkets eller kommunens behörighet bilda en sådan sammanhängande helhet där olika tillstånd kan behöva samordnas. Avsikten är att kontakterna delvis även ska skötas inom ramen för uppgiften som kontaktpunktmyndighet enligt 14 § i den föreslagna lagen så att Tillstånds- och tillsynsverket i samarbete med de behöriga myndigheterna ska sköta den förfarandemässiga rådgivningen till sökanden om tillståndsförfaranden och andra administrativa förfaranden. Genom att säkerställa ett tillräckligt informationsutbyte vill man bidra till att göra tillståndsförfarandena smidigare. Omfattningen av kontakten kan variera från fall till fall beroende på bedömnings- och tillståndsförfarandena.

I enlighet med 3 mom. ska det även vara möjligt att ordna exempelvis ett samråd mellan sökanden, övriga aktörer och olika myndigheter samt vid behov även mellan exempelvis kommunala myndigheter. Syftet med samråden ska vara att i synnerhet i fråga om verksamheter eller projekt som har miljökonsekvenser erbjuda en möjlighet till ett samråd om exempelvis behovet av en eventuell tillståndsansökan, ramvillkoren för verksamheten eller regionala särdrag, i en situation där ett projekt kan ha vittomfattande konsekvenser. Det föreslås uttryckliga bestämmelser om möjligheten att ordna samråd. Syftet med det föreslagna 3 mom. är att förenhetliga förfarandena också till denna del. Förslaget är motiverat även med tanke på de förväntningar på rättssäkerheten som sökanden och eventuella andra aktörer, exempelvis de som orsakas olägenhet av projektet, kan ha, och med hänsyn till kravet på likabehandling av sökandena. Samrådet bör dock särskiljas från sådana förfaranden för att höra parter, civilsamhällesorganisationer, kommuner och andra motsvarande aktörer och möjliggöra deras deltagande som baserar sig på den materiella lagstiftningen och som särskilt föreskrivs i den.

Det är redan i nuläget möjligt att ordna ett samråd utan stöd i lag. Dessutom föreskrivs det till exempel i 39 a § 2 mom. i miljöskyddslagen om rådgivning till sökanden och arrangerande av samråd. Nuläget är dock inte tillfredsställande med hänsyn till den föreslagna lagens tillämpningsområde och till helheten av bedömnings- och tillståndsförfaranden och anknytande utredningar som ingår i behandlingen av miljöärenden. Till skillnad från miljöskyddslagen innehåller varken vattenlagen och naturvårdslagen några bestämmelser om ordnande av samråd eller om rådgivning.

Även om myndigheten kommer att ha prövningsrätt i fråga om ordnandet av ett samråd, ska till samrådet i regel kallas de myndigheter vars tillstånd eller godkännande krävs för genomförandet av projektet. Till samrådet ska enligt behov även kallas andra myndigheter än sådana som är behöriga i tillståndsärenden, när dessa är behöriga i frågor som anknyter till genomförandet av projektet. Sådana myndigheter med ansvar för godkännanden kan vara exempelvis Säkerhets- och kemikalieverket, livskraftscentralerna eller de myndigheter som ansvarar för planläggningen inom projektområdet. I praktiken ska det även vara möjligt att genomföra samråden digitalt. Att ordna samråd blir aktuellt när planeringen av projektet är på en tillräckligt konkret nivå. Detta kan innebära fasen innan ärendet blir anhängigt, och beroende på situationen kan det vara nödvändigt att ordna flera samråd redan innan tillståndsansökningarna lämnas in. Samråd kan ordnas även efter det att ansökan lämnats in, och då utgör de ett led i behandlingen av ansökan. I praktiken kan ett samråd enligt paragrafen även ordnas i samband med en förhandsöverläggning som ordnas inför ett förfarande för miljökonsekvensbedömning.

Syftet med samrådet är att ge sökanden information om exempelvis de tillstånd eller andra förfaranden som eventuellt krävs för att genomföra projektet. Vid samrådet ska det vara möjligt att diskutera exempelvis sådana utrednings- och informationsbehov i anslutning till olika tillstånd och förfaranden som identifierats i samband med den proaktiva styrning som avses i 1 mom., planlägningsläget på den ort där projektet ska lokaliseras samt behovet av att tillämpa ett MKB-förfarande. Här är det skäl att även lyfta fram den bestämmelse som föreslås i 22 a § i MKB-lagen och som ingår i denna proposition, och som gäller möjligheten att genomföra ett hörande om en miljökonsekvensbeskrivning i samband med hörandet om en ansökan om miljötillstånd. Enligt förslaget ska det innan hörandena samordnas anordnas en förhandsöverläggning enligt 8 § i MKB-lagen, vilken överläggning således för egen del kommer att innebära en vidareutveckling av den proaktiva styrning och det ordnande av samråd som avses här. Också behovet av undantag enligt 66 eller 83 § i naturvårdslagen och eventuella utredningar kring sådana vore bra att granska i ett så tidigt skede som möjligt. Vid samrådet kommer det inte att fattas beslut om projektet eller om förfarandena, och enbart det att ett samråd ordnas betyder inte att en tillståndsansökan eller något annat förfarande är anhängigt vid

myndigheten. En promemoria om samrådet kan upprättas och fogas till det material som uppkommit vid behandlingen av ärendet, förutsatt att ärendet blir anhängigt.

4 §. Sakkunskap som krävs för behandlingen av ärenden. Paragrafen motsvarar till sitt innehåll i huvudsak 2 § 1 mom. i den gällande lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken, men bestämmelsens ordalydelse uppdateras.

När Tillstånds- och tillsynsverket bereder och avgör de miljöärenden som avses i den föreslagna lagen ska verket ha tillgång till sådan tillräckligt omfattande juridisk, teknisk och naturvetenskaplig sakkunskap som ärendets art förutsätter, och denna sakkunskap ska beaktas både vid beredningen av ärenden och när man beslutar om sammansättningen vid avgörande. Bestämmelser om det senare kravet föreslås för tydlighetens skull även i 12 § i den föreslagna lagen, för att man vid avgörandet av ett enskilt tillståndsärende ska säkerställa att den sakkunskap som krävs för avgörandet utnyttjas.

En bestämmelse om sakkunskap behövs i fråga om det nya Tillstånds- och tillsynsverket för att betona ämbetsverkets sektorsövergripande karaktär och dess omfattande ansvarsområde. I fråga om sakkunskapen bör hänsyn tas till helheten av Tillstånds- och tillsynsverkets uppgifter, vilket accentuerar den breda och mångsidiga kompetens som kommer att stå till förfogande genom det nya ämbetsverket. Uppgifterna inom Tillstånds- och tillsynsverkets ansvarsområde för miljö inbegriper [i enlighet med 3 § i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket] tillstånds-, styrnings-, planerings- och tillsynsuppgifter inom miljöskydd, naturvård, områdesanvändning, byggande, vattenvård och havsvård, tillstånds-, och tillsynsuppgifter i vattenhushållningsärenden samt uppgifter i anslutning till miljökonsekvensbedömning och andra uppgifter som gäller användning och skydd av miljön.

Bestämmelsen är med beaktande av Tillstånds- och tillsynsverkets verksamhetsområde särskilt inriktad på juridisk, naturvetenskaplig och teknisk sakkunskap. Kravet på tillräcklig sakkunskap kommer att framhåvas i synnerhet med hänsyn till kravet på hög kvalitet vid beredningen och avgörandet av tillståndsärendena. Exempelvis i situationer enligt den föreslagna 9 § där tillstånd behandlas gemensamt bör i synnerhet en tillräcklig kompetens inom naturvård säkerställas, eftersom ansökningar om undantag enligt naturvårdslagen nu kommer att kunna ingå i gemensam behandling. Likaså kommer exempelvis projektspecifika undantag från miljömålen för vattenvården enligt vattenförvaltningslagen i fortsättningen att utgöra en del av tillståndsförfarandet enligt miljöskyddslagen och vattenlagen, vilket vid behov behöver beaktas vid behandlingen av ärendet. Vid bedömningen av vad som utgör sådan sakkunskap som ärendets art förutsätter bör vid behov också beaktas till exempel projektets eller verksamhetens lokalisering (exempelvis i områden med särskilda naturvärden, vid känsliga vattendrag eller i samernas hembygdsområde) eller andra särdrag såsom exempelvis de uppskattade konsekvenserna.

2 kap. Behandling av tillstånds- och ansökningsärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket

5 §. Elektronisk kommunikation. I paragrafen föreslås bestämmelser om elektroniskt inlämnande av tillståndsansökningar.

Enligt 1 mom. ska ansökningar som gäller ett projekt eller en verksamhet lämnas in till Tillstånds- och tillsynsverket elektroniskt. Denna skyldighet utgör huvudregeln och gäller den som ansöker om tillstånd. Bestämmelsen motsvarar bestämmelserna i 39 § 1 mom. i miljöskyddslagen och 11 kap. 2 § 1 mom. i vattenlagen. I fortsättningen kommer ambitionen att vara att den elektroniska kommunikationen ordnas centraliserat med hjälp av tjänsten Tillstånd och tillsyn. Då kommer också tillståndsansökningar att lämnas in via samma serviceplattform.

I 2 mom. föreslås ett undantag från bestämmelsen i 1 mom. På motsvarande sätt som i de ovannämnda bestämmelserna i miljöskyddslagen och vattenlagen föreslås i bestämmelsen ett konstaterande om att en fysisk person som ansöker om tillstånd dock har möjlighet att lämna in sin ansökan jämte bilagor på papper. En fysisk person ska således inte vara skyldig att lämna in sin ansökan elektroniskt.

Vidare föreslås en bestämmelse om att Tillstånds- och tillsynsverket kan be den som ansöker om tillstånd att även lämna in sin ansökan på papper, om det behövs för behandlingen av ärendet. Då ska sökanden vara skyldig att lämna in ansökningshandlingarna i pappersform.

I fortsättningen kommer bestämmelserna om inlämnande av ansökningar att vara enhetliga i miljöskyddslagen och vattenlagen, eftersom det i denna proposition också föreslås att det ytterligare villkor om särskilda skäl i vattenlagens 11 kap. 2 § 1 mom., som avviker från bestämmelserna i miljöskyddslagen, stryks. Bestämmelserna i 2 mom. ska i synnerhet gälla ansökningar om undantag enligt 66 och 83 § i naturvårdslagen eftersom motsvarande bestämmelser inte ingår i naturvårdslagen. Avsikten är således att förfarandet vid inlämnande av ansökningar ska förenhetligas i fråga om alla miljörelaterade ansökningar som behandlas vid Tillstånds- och tillsynsverket.

Till denna del är det skäl att notera att begreppet ”den som ansöker om tillstånd” som avses i den föreslagna paragrafen i sak motsvarar en verksamhetsutövare enligt miljöskyddslagen och en projektansvarig enligt vattenlagen. I 2 mom. hänvisas det till den som ansöker om tillstånd, eftersom huvudregeln i 1 mom. om att ansökningar ska lämnas in elektroniskt också tillämpas på exempelvis ansökningar enligt naturvårdslagen, varvid det är motiverat att på ett enhetligt sätt använda begreppet den som ansöker om tillstånd.

Den elektroniska behandling som avses i paragrafen innebär samtidigt också att tillståndsmyndigheten kommer att ha en skyldighet att behandla ansökan. Ansökan kan även innehålla personuppgifter, såsom sökandens namn och adressuppgifter samt uppgift om var verksamheten är lokaliserad. Behandlingen av personuppgifter kommer inte att omfatta behandling av känsliga uppgifter. Det kommer att röra sig om uppgifter om näringsverksamheten. På den behandling av personuppgifter som sker i samband med skötseln av tillståndsmyndighetens uppgifter kan artikel 6.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen tillämpas som rättslig grund. Enligt artikeln är behandlingen av personuppgifter tillåten om behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Detta är fallet i det aktuella förslaget.

6 §. Uppskattning av handläggningstiden. I paragrafen föreslås bestämmelser om den uppgift som åläggs Tillstånds- och tillsynsverket och enligt vilken verket i samband med delgivningen av tillståndsansökan ska ge en uppskattning av tidpunkten för meddelande av tillståndsbeslutet och publicera uppskattningen i datanätet. Uppskattningen ska också vid behov uppdateras i det fall att uppskattningen av handläggningstiden avsevärt ändras. Också den uppdaterade uppskattningen ska publiceras i datanätet.

I paragrafen föreslås en i förhållande till förvaltningslagen mer detaljerad bestämmelse om uppskattningen av handläggningstiden för ett tillståndsärende. Enligt 23 § 2 mom. i förvaltningslagen ska en myndighet på en parts begäran ge en uppskattning om när ett beslut kommer att ges. Dessutom ska enligt 23 a § i förvaltningslagen en myndighet för de centrala ärendegrupperna inom sitt verksamhetsområde ange förväntad handläggningstid för sådana ärenden som kan inledas endast på initiativ av en part. Avsikten är att den förväntade handläggningstiden ska anges så, att den så exakt som möjligt beskriver den sedvanliga handläggningstiden för ärenden som hör till respektive ärendegrupp. Det rör sig således inte om

den tid som används till ett enskilt tillståndsärende utan snarare om den genomsnittliga handläggningstiden för ärenden som hör till en viss ärendegrupp.

I 39 a § 1 mom. i miljöskyddslagen föreskrivs det om tillståndsmyndighetens skyldighet att ge sökanden information i elektronisk form om den uppskattade tidpunkten för meddelande av tillståndsbeslutet. De andra lagar som gäller behandling av tillståndsärenden och som hör till Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet (i synnerhet vattenlagen och naturvårdslagen) innehåller dock inte några bestämmelser om uppskattning av handläggningstiden. Av denna orsak är det nödvändigt att i större utsträckning än enligt det nuvarande rättsläget föreskriva om uppskattningen av handläggningstiden.

Enligt *1 mom.* ska Tillstånds- och tillsynsverket i samband med delgivningen av tillståndsansökan ge en uppskattning av tidpunkten för meddelande av tillståndsbeslutet och publicera uppskattningen i datanätet. Uppskattningen ska också vid behov uppdateras om uppskattningen av handläggningstiden avsevärt ändras. Uppskattningen av handläggningstiden ska enligt förslaget kopplas till delgivningen av ansökan, eftersom tillståndsmyndigheten i detta skede i princip redan har tillgång till tillräckliga uppgifter om projektet för att kunna göra en uppskattning av tidsplanen. När uppskattningen görs och offentliggörs ska myndigheten i den mån det är möjligt utnyttja det elektroniska ärendehanteringssystem som avses i 5 § (tjänsten Tillstånd och tillsyn).

Enligt förslaget ska uppskattningen av handläggningstiden ges regelmässigt och sökanden ska inte särskilt behöva begära det av myndigheten. Uppskattningen av handläggningstiden ska också publiceras i datanätet, i praktiken på Tillstånds- och tillsynsverkets webbplats. Uppskattningen ska även uppdateras om den avsevärt ändras. Det kan exempelvis vara fråga om att omständigheterna väsentligt förändrats eller att det krävs fler utredningar i ärendet eller att utredningarna varit bristfälliga. En förutsättning för att det ska kunna ges en realistisk uppskattning av handläggningstiden är exempelvis att de uppgifter eller utredningar som lämnats om projektet är tillräckliga och korrekta. Syftet med de skyldigheter som gäller handläggningstiden är att effektivisera tillståndsförfarandena och göra dem mer förutsägbara. Att den uppskattade handläggningstiden publiceras i datanätet tillgodoser dessutom informationsbehovet hos andra aktörer, exempelvis invånarna eller föreningarna i området. När det gäller uppskattningen av handläggningstiden är också den i 3 § föreslagna proaktiva styrningen och samverkan av relevans, eftersom den kommer att göra det möjligt att diskutera den preliminära tidsplanen för projektet redan innan en egentlig ansökan blir anhängig. Genom den proaktiva styrningen kan myndigheterna få en klarare uppfattning om projektet och dess art.

Uppskattningen av handläggningstiden kommer att ha betydelse i synnerhet vid gemensam behandling enligt 9 § i den föreslagna lagen, där de är fråga om att beslut enligt flera lagar meddelas genom ett och samma beslut. I en sådan situation kan uppskattningen av handläggningstiden och en eventuell uppdatering av den göra tillståndsförfarandet mer förutsägbart. Detta har betydelse exempelvis i situationer där de naturinventeringar som olika lagar förutsätter behöver göras under en viss årstid eller där det annars rör sig om komplexa eller juridiskt krävande tillståndsärenden.

Bestämmelsen om handläggningstiden är också i linje med skyldigheterna enligt de EU-rättsakter som avses i 14 § 2 mom. Enligt rättsakterna ska kontaktpunktmyndigheten (i EU-förordningarna den gemensamma kontaktpunkten) i nära samarbete med andra berörda myndigheter inom en angiven tidsfrist utarbeta en utförlig tidsplan för tillståndsprövsprocessen och offentliggöra den på en webbplats (artikel 11.7 i förordningen om kritiska råmaterial och artikel

9.11 i förordningen om nettonollindustrin). Enligt förordningen om kritiska råmaterial ska den gemensamma kontaktpunkten också uppdatera tidsplanen vid behov.

I 2 mom. föreslås ett förtydligande konstaterande om att bestämmelser om uppskattning av handläggningstiden i ett samordningsförfarande enligt 5 kap. i den föreslagna lagen utfärdas i den föreslagna 18 §. Bestämmelsen kompletterar det som anges i 6 §. Förslaget föranleds av att samordningsförfarandet innebär att två olika myndigheter samarbetar för att uppskatta handläggningstiden för olika ansökningar.

7 §. Tidsbundet företräde för vissa projekt för grön omställning. I paragrafen föreslås bestämmelser om ett tidsbundet företräde som ska tillämpas fram till utgången av 2030 vid behandlingen av tillståndsansökningar som gäller projekt för grön omställning. Regleringen motsvarar i huvudsak bestämmelsen i 2 a § i den gällande lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken som gäller behandlingsordningen för vissa ansökningar och som gäller till den 31 december 2026. Företrädet hänför sig till de tidsbundna ytterligare medel som anvisats för sådana investeringar som stöder grön omställning. I enlighet med de gällande bestämmelserna innebär företrädet i praktiken att sådana tillståndsansökningar ska behandlas skyndsamt i alla skeden av tillståndsförfarandet. För tydlighetens skull kan det konstateras att projektförteckningen i paragrafen inte till någon del innebär ändringar i bestämmelserna om tillståndsplikt och tillståndsförfarande i vattenlagen eller miljöskyddslagen. Detsamma gäller förutsättningarna för undantag enligt 66 och 83 § i naturvårdslagen i en situation där sådan gemensam behandling av tillståndsansökningar som avses i 9 § i den föreslagna lagen tillämpas. I paragrafen föreslås en bestämmelse som är ny jämfört med 2 a § i lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken som nu föreslås bli upphävd. Enligt den nya bestämmelsen ska en tillståndsansökan som är berättigad till företräde behandlas inom 12 månader från offentliggörandet av kungörelsen om tillståndsansökan.

Enligt det föreslagna 1 mom. ska företrädet vid behandlingsordningen gälla tillståndsansökningar som hör till Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet och som behandlas med stöd av miljöskyddslagen eller vattenlagen. Det kan röra sig om ett tillståndsärende som gäller ett nytt projekt eller en ändring av ett befintligt tillstånd. Dessutom ska företräde kunna beviljas för ansökningar om undantag enligt 66 och 83 § i naturvårdslagen, om de ingår i gemensam behandling enligt 9 §. Vidare ska det förutsättas att tillståndsansökningarna uppfyller de krav som föreskrivs för tillståndsbehandlingen i miljöskyddslagen, vattenlagen och naturvårdslagen. I fråga om dessa krav föreslås det inga ändringar. Vid tillståndsprövningen ska i övrigt som materiella bestämmelser tillämpas miljöskyddslagen, vattenlagen och naturvårdslagen liksom vid motsvarande tillståndsförfaranden enligt dessa lagar.

I momentet föreslås en bestämmelse om beaktande av principen *orsaka inte betydande skada* (Do No Significant Harm, DNSH). Det föreslås att en hänvisning till principen orsaka inte betydande skada som avses i artikel 17.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/852 om inrättande av en ram för att underlätta hållbara investeringar och om ändring av förordning (EU) 2019/2088 tas in i momentet.

Vidare föreslås det att sökanden i samband med ansökan ska lägga fram tillräcklig utredning över att projektet är berättigat till företräde i förhållande till projekt som inte uppfyller kriteriet orsaka inte betydande skada. Detta förutsätter således att sökanden tar eget initiativ i frågan. Företräde ska inte beviljas på tjänstens vägnar, eftersom iakttagandet av principen orsaka inte betydande skada och frågan om huruvida projektet omfattas av projektförteckningen i paragrafen förutsätter att Tillstånds- och tillsynsverket får sökandens utredning. För det planerade projektet ska sökanden få använda en utredning som gjorts för något annat förfarande

men som anknyter till DNSH-bedömning. I annat fall ska sökanden göra en ny utredning. Tillstånds- och tillsynsverket ska vid behov kunna begära ytterligare utredning med stöd av 32 § i förvaltningslagen. Sökanden kan välja att som utredning enligt den föreslagna paragrafen använda en DNSH-utredning som sökanden gjort i samband med förfarandet för ansökan om finansiering, om utredningen motsvarar bestämmelserna i 1 mom. Således kan Tillstånds- och tillsynsverket i olika skeden av processen utnyttja bedömningar som en annan myndighet redan har gjort och som sökanden lämnar in till verket.

Utifrån sökandens DNSH-utredning kan Tillstånds- och tillsynsverket snabbt bedöma huruvida projektet och ansökan är förenliga med den ovannämnda principen och med projektförteckningen. Om kriterierna uppfylls kan företräde tillämpas och beaktas i alla faser av tillståndsförfarandet. Om ett företrädesförfarande inte ska tillämpas på en ansökan ska den behandlas i vanlig ordning, dvs. vid det ordinarie förfarandet vid Tillstånds- och tillsynsverket.

Beviljande av företräde innebär i praktiken att tillståndsansökningar tas upp till behandling och behandlas i skyndsam ordning, om ansökan och anknytande utredningar är tillräckliga. I praktiken handlar det om att ansökan tidsmässigt ska behandlas före andra anhängiga tillståndsansökningar. Vid Tillstånds- och tillsynsverket kommer både den preliminära granskningen av tillståndsansökan och prövningen av ett eventuellt företräde att göras i skyndsam ordning. Prövningen innehåller en bedömning av huruvida principen orsaka inte betydande skada ska beaktas och av om projektet är ett sådant projekt som avses i förteckningen i 1 mom. En motsvarande skyndsam behandling ska också i senare behandlingsfaser tillämpas i fråga om sådana ansökningar som beviljas företräde. Även om skyndsam behandling skulle tillämpas i varje behandlingsfas ska behandlingen genomföras i det ordinarie förfarandet. Skyndsam behandling innebär således inte att ärendet ska behandlas skyndsamt på ett sätt som avviker från det normala förfarandet exempelvis när beslutet bereds och avgörs, eller att man kan hoppa över någon behandlingsfas.

I 1 mom. föreslås också bestämmelser om projekt vars tillståndsansökningarna ska ges företräde. I den uttömmande förteckningen föreslås en precisering av de tillståndsansökningar för investeringsprojekt som stöder grön omställning som ska omfattas av tillämpningsområdet för företrädet. Projektförteckningen i momentet ska tillämpas endast vid prövningen av företrädesrätten. Projektförteckningen kommer inte att ha någon inverkan på bestämmelserna om tillståndsplikt och tillståndsförfarande i vattenlagen, miljöskyddslagen eller naturvårdslagen.

Bland de verksamheter som ingår i projektförteckningen kommer särskilt projekt som gäller ackumulatorfabriker och tillverkning, tillvaratagande och återanvändning av ackumulatormaterial samt anläggningar för avskiljning av koldioxid att även kunna beaktas som i 8 § avsedda strategiska projekt som avses i EU-rättsakter, om antingen kommissionen eller en medlemsstat beviljar projekten sådan status. Närmare bestämmelser om förhållandet mellan dessa bestämmelser föreslås i 8 § 2 mom. För att undvika överlappande reglering föreslås det att när ansökningar om i 8 § avsedda projekt enligt EU-rättsakter gäller sådana verksamheter som förtecknas i 7 § 1 mom. ska förfarandet enligt 7 § iakttas. Således kommer de verksamheter som omfattas av det nuvarande företrädesförfarandet som förutsätter DNSH-utredning att fortfarande omfattas av det förfarandet. Detta garanterar kontinuiteten för förfarandet i fråga om dessa verksamheter. Det rör sig dock endast om ett förtydligande av den bestämmelse som ska tillämpas vid fastställandet av företrädet. Det bör noteras att såväl verksamheter enligt 7 § som verksamheter enligt 8 § kommer att ges lika företräde i förhållande till alla andra tillståndsansökningar som är anhängiga vid Tillstånds- och tillsynsverket.

Typer av projekt enligt föreslagna 1 mom. *1 punkten* är energiproduktionsanläggningar som producerar energi med förnybar energi samt havsbaserade vindkraftverk och därtill hörande vattenhushållningsprojekt. Med förnybar energi avses i enlighet med RED III-direktivet vindenergi, solenergi, geotermisk energi, osmotisk energi, omgivningsenergi, tidvattensenergi, vågenergi och annan havsenergi, vattenkraft och biomassa samt deponigas och gas från avloppsreningsverk och biogas, vilka inte härstammar från fossila källor. Med produktionsanläggning för förnybar energi ska avses det som anges i 3 § 5 punkten i lagen om tillståndsförfaranden för förnybar energi. Pumpkraftverk ska betraktas som vattenkraftverk, vilka omfattas av definitionen av förnybar energi.

Havsbaserade vindkraftverk nämns uttryckligen i den föreslagna paragrafen. Det kan även röra sig om andra typer av vattenhushållningsprojekt som bidrar till grön omställning och som hör till havsbaserade vindkraftverk, exempelvis överföringskablar eller andra anläggningar som hör till projektet, såsom konstgjorda öar som behövs för havsbaserade vindkraftverk.

Förnybar energi definieras i lagen om tillståndsförfaranden för förnybar energi. I 3 § i den lagen finns flera definitioner som kan användas som hjälp vid tolkningen.

I 1 mom. *2 punkten* i projektförteckningen anges sådana projekt inom industrin som grundar sig på förnybar energi eller förnybara råvaror eller elektrifiering och som ersätter användningen av fossila bränslen eller råvaror. Genom att elektrifiera industriella processer eller utnyttja förnybar energi eller förnybara råvaror kan man minska växthusgasutsläppen och andra utsläpp från processerna, främja införandet av nya innovationer och öka energieffektiviteten i processerna. I praktiken kommer projekten att användas exempelvis för att ersätta den värme som industrin använder med förnybar energi eller el. I synnerhet projekt som gäller förnybar energi kan förutsätta att en anläggnings miljötillstånd ändras.

En typ av projekt är enligt föreslagna 1 mom. *3 punkten* framställning och utnyttjande av väte. I praktiken rör det sig om framställning av koldioxidsnålt väte, som vanligtvis framställs genom elektrolys. På detta sätt framställt väte kan vidareutnyttjas i olika industriella processer för att ersätta väte som framställts från fossila bränslen eller för att framställa nya produkter, och sådan verksamhet omfattas enligt förslaget av tillämpningsområdet för punkten. Också omvandling av verksamheten så att den utnyttjar väte omfattas av tillämpningsområdet för den föreslagna punkten.

Enligt föreslagna 1 mom. *4 punkten* omfattar tillämpningsområdet projekt som avser avskiljning, utnyttjande och lagring av koldioxid. Syftet med sådan verksamhet är att bekämpa klimatförändringarna genom att minska mängden koldioxid som släpps ut i atmosfären. Verksamheten anknyter dessutom till Europeiska unionens utsläppshandel. Verksamhet enligt denna typ av projekt definieras närmare i lagen om avskiljning och lagring av koldioxid (416/2012). Enligt 2 § i den lagen avses med geologisk lagring av koldioxid injektion åtföljd av lagring av koldioxidströmmar i underjordiska geologiska formationer. Koldioxid lagras inte permanent i Finland, eftersom det i landet inte finns områden som lämpar sig för bestående lagring. Koldioxid kan också mellanlagras innan den transporteras för permanent geologisk lagring. Till utnyttjande av koldioxid hör också transport av gas i flytande form till lagring med hjälp av rörledningar, tankfartyg eller andra transportmedel. Koldioxid kan utnyttjas exempelvis genom att koldioxid avskiljs från industrins eller energiproduktionens utsläppsgaser och används tillsammans med väte från anläggningsområdet för att framställa metan. Avskiljning av koldioxid för geologisk lagring förutsätter miljötillstånd enligt tabell 1 punkt 3 b i bilaga 1 till miljöskyddslagen.

I 1 mom. *5 punkten* föreslås ett omnämmande av ackumulatorfabriker och av tillverkning, tillvaratagande och återanvändning av ackumulatormaterial. Företräde enligt den föreslagna paragrafen beviljas sådan ackumulatorindustri där man arbetar för en cirkulär ekonomi för ackumulatormaterial, inklusive tillverkning av ackumulatormaterial från återvunna råvaror. Behovet av att främja ackumulatorindustrin hänger samman med ökad efterfrågan. Ackumulatorindustrin har dessutom en positiv inverkan på bekämpningen av klimatförändringar, eftersom den bidrar till övergången till elektrisk trafik. Således kan gruvdrift, som handlar om brytning och anrikning av markmineraler, inte inkluderas bland dessa projekt. Produkter från gruvdrift kan utgöra råvara även vid tillverkning av ackumulatormaterial, men ackumulatormaterial tillverkas inte inom ramen för själva gruvdriften.

En ackumulatorfabrik förutsätter miljö tillstånd enligt tabell 2 punkt 2 i i bilaga 1 till miljöskyddslagen. Tillverkningen och återanvändningen av ackumulatormaterial förutsätter beroende på materialet miljö tillstånd med stöd av olika underpunkter i tabell 1 eller 2 i den bilagan.

Till projektförteckningen föreslås jämfört med 2 a § i den gällande lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken bli fogad en ny 6 punkt avseende datacentraler och en ny 7 punkt avseende kärnkraftverk, vilka definieras närmare i motiveringen till de nämnda punkterna i förteckningen. I den nya 2 mom. *6 punkten* anges datacentraler, dvs. serverhallar, där merparten av den spillvärme som produceras tas till vara. Den betydande mängd värme som alstras i datacentraler kan tas till vara och användas exempelvis som fjärrvärme och därmed ersätta fjärrvärmeproduktion baserad på fossila bränslen eller annan förbränning. Avsikten är att utsläppen från produktionen av den el som datacentralerna använder ska bedömas i den utredning över rätten till företräde som avses i samma moment. Datacentralerna kan kräva ett av Tillstånds- och tillsynsverket beviljat miljö tillstånd närmast på grund av den sammanlagda tillförda bränseffekten (minst 50 megawatt) hos de reservkraftsaggregat som producerar el vid störningar. Även reservkraftsaggregatens bränsletankar kan utgöra en tillståndsgrund.

I den nya 1 mom. *7 punkten* anges kärnkraftverk. Med kärnkraftverk ska avses en för produktion av el eller värme eller för kraftvärmeproduktion avsedd kärnanläggning som är försedd med en kärnreaktor eller en anläggningshelhet som består av flera kärnkraftverksenheter och i anslutning till dem andra kärnanläggningar vilka är förlagda till samma anläggningsplats. Ett kärnkraftverk kan bestå av en eller flera kärnanläggningar som är försedda med en stor reaktor eller liten modulär reaktor. Ett kärnkraftverk kan drivas med fissionsenergi eller fusionsenergi. Avsikten är att företrädesförfarandet ska omfatta miljö tillstånds- och vattentillstånds förfaranden som gäller uppförande, utvidgning, ombyggnad och drift av kärnkraftverk, inklusive eventuella situationer där gemensam behandling enligt den föreslagna 9 § tillämpas. Uppförande, utvidgning, ombyggnad och drift av ett kärnkraftverk omfattar de olika faser i ett kärnkraftverksprojekt som kan vara förenade med ett tillstånds förfarande, antingen så att det behövs ett helt nytt tillstånd eller så att ett tidigare tillstånd behöver ändras. Ett kärnkraftverk kan anknyta till fissionsteknik eller fusionsteknik. På kärnkraftverk tillämpas också principen orsaka inte betydande skada enligt 1 mom. Kärnenergi relaterade verksamheter betraktas som ekonomiska verksamheter enligt artikel 10.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/852 om inrättande av en ram för att underlätta hållbara investeringar och om ändring av förordning (EU) 2019/2088.

Alla typer av projekt som nämns i det föreslagna 1 mom. kan förutsätta tillstånd enligt miljöskyddslagen. Projekt för vilka det krävs ett tillstånds förfarande enligt vattenlagen eller delar av projekt som förutsätter vattentillstånd kan bedömas ingå i alla sju typer av projekt. Det

förefaller som om projekt för förnybar energi kommer att kräva tillstånd i synnerhet enligt vattenlagen, exempelvis de havsbaserade vindkraftverk som uttryckligen nämns i paragrafen. På motsvarande sätt kommer exempelvis projekt som stöder grön omställning, där konstruktioner som kräver tillstånd enligt vattenlagen placeras på ett vattenområde, att kräva tillstånd enligt vattenlagen. Tillstånd enligt vattenlagen kan även behövas om projekten inbegriper uttag av vatten exempelvis för att användas i processen eller för kylning. Behovet av tillstånd enligt vattenlagen kan grunda sig på 3 kap. 3 § i vattenlagen, som innehåller bestämmelser om projekt som alltid är tillståndspliktiga. Därutöver finns allmänna bestämmelser om tillståndsplikt i 3 kap. 2 § i vattenlagen.

Utöver miljötillstånd och tillstånd enligt vattenlagen kan det för alla typer av projekt som nämns i momentet också behövas undantag från förbudet att förstöra och försämra naturtyper enligt 66 § i naturvårdslagen eller undantag från bestämmelserna om skydd av arter enligt 83 § i den lagen. I vissa projekt kan det behövas både miljötillstånd enligt miljöskyddslagen, tillstånd enligt vattenlagen och tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen. Då ska bestämmelserna om gemensam behandling av tillstånd i den föreslagna 9 § i denna lag tillämpas. Till den del det rör sig om tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen, vilka ska behandlas separat i stället för i gemensam behandling, ska bestämmelserna om företräde inte tillämpas.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska företräde också ges tillståndsansökningar som gäller verksamhetshelheter, om behovet av tillstånd till väsentliga delar grundar sig på i 1 mom. avsedd verksamhet. I sådana fall ska företrädesförfarandet kunna tillämpas på en sådan verksamhetshelhet som i fråga om den primära tillståndsgrunden för ansökan uppfyller kraven enligt det föreslagna 1 mom. Behovet av tillstånd ska således till väsentliga delar föranledas av en verksamhet som avses i 1 mom. 1–7 punkten. En sådan situation kan föreligga exempelvis i fråga om verksamhetshelheter som omfattas av tillämpningsområdet för miljöskyddslagens 41 §. När det gäller vattenlagen kan det röra sig om tillämpning av bestämmelserna om gemensam handläggning i lagens 11 kap. 13 §.

I 3 mom. föreslås bestämmelser om situationer där ett projekt inte längre uppfyller förutsättningarna för företräde. I ett sådant fall ska behandlingen av tillståndsansökan fortsätta vid Tillstånds- och tillsynsverket i det ordinarie förfarandet. Avsikten är att Tillstånds- och tillsynsverket ska ha i 8 § i förvaltningslagen avsedd rådgivningsskyldighet även i frågor som gäller företräde. Det vore ändamålsenligt att man redan i initialskedet i samband med den proaktiva styrning som avses i 3 § i denna lag försöker utreda om projektet eventuellt uppfyller förutsättningarna för tillämpning av företrädesförfarandet. I 1 mom. i den föreslagna paragrafen åläggs sökanden att lämna utredning över förutsättningarna för företräde. Det är dock möjligt att ett projekt under den tid som behandlingen av ansökan pågår har ändrats till den grad att det inte längre är motiverat att ge projektet företräde i förhållande till andra ansökningar. I ett sådant fall ska behandlingen av tillståndsansökan fortsätta i det ordinarie förfarandet utan företräde enligt den föreslagna lagen.

I 4 mom. föreslås en bestämmelse om att tillståndsansökningar som avses i 1 mom. 1–7 punkten i den mån det är möjligt ska behandlas inom 12 månader räknat från offentliggörandet av kungörelsen om tillståndsansökan. Handläggningstiden ska alltså räknas från och med den tidpunkt då ansökan kan anses vara fullständig, dvs. när också eventuella kompletteringar som har begärts har lämnats. Även om handläggningstiden på 12 månader inte avses vara direkt bindande för myndigheten, ska myndigheten sörja för att tidsfristen hålls. Enligt regeringens proposition 128/2022 rd som gällde 2 a § i lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken hade man som mål att investeringar i grön omställning ska inledas snabbt och att varaktigheten för de i den paragrafen avsedda tillståndsbehandlingarna vid tillståndsmyndigheten med hjälp av de temporära budgetanslagen

inte ska bli längre än 12 månader. Enligt den regeringspropositionen har man i regionförvaltningsverkens resultatavtal kommit överens om indikatorer för påskyndande av den gröna omställningen. Dessutom preciserades det då i regeringspropositionen att den tid som sökanden använder till att komplettera en ansökan som varit bristfällig inte ska räknas in i den målsatta tidsfristen.

På dessa grunder föreslås det att regleringen om företrädesfarandet preciseras genom en bestämmelse om handläggningstiden för tillståndsansökningar och om att handläggningstiden börjar räknas från tidpunkten för bekräftelse av tillståndsansökans fullständighet. Den målsatta handläggningstiden ska gälla situationer där ett projekt förutsätter tillstånd enligt antingen miljöskyddslagen eller vattenlagen och behandling av sådana ansökningar i gemensam behandling enligt 9 §; denna gemensamma behandling kan också omfatta beslut om undantag enligt naturvårdslagen.

Regionförvaltningsverkens praxis har hittills visat att en handläggningstid på 12 månader är realistisk, och till vissa delar kan tillståndsbehandlingen vara ännu snabbare, såsom det konstateras i avsnittet om nuläget.

När det gäller den tidsfrist som föreslås i paragrafen är det skäl att notera att produktionsanläggningar för förnybar energi dessutom omfattas av de bindande tidsfrister för tillståndsförfarandet som anges i lagen om tillståndsförfaranden för förnybar energi. Tidsfristerna enligt lagen om tillståndsförfaranden för förnybar energi tillämpas automatiskt, och de avser den totala varaktigheten för de tillståndsförfaranden som särskilt nämns i lagen. Den tidsfrist som föreslås i denna lag kan i vissa fall delvis komma att överlappa tidsfristerna enligt lagen om tillståndsförfaranden för förnybar energi, men tidsfristen enligt denna lag ska dock endast gälla Tillstånds- och tillsynsverket medan tidsfristerna enligt lagen om tillståndsförfaranden för förnybar energi även gäller andra tillståndsmyndigheter. Lagen om tillståndsförfaranden för förnybar energi kommer att vara en speciallag i förhållande till denna lag. Således ska tidsfristerna enligt den lagen tillämpas om bestämmelserna i den lagen och denna lag skulle vara motstridiga.

I lagen om tillståndsförfaranden för förnybar energi bereds för tillfället de ändringar som RED III-direktivet förutsätter och som innebär att den sammanlagda varaktigheten av de förfaranden som särskilt anges i lagen inte får överstiga två år (YM036:00/2024). I fråga om havsbaserad förnybar energi ska den totala tidsfristen i enlighet med RED III-direktivet dock vara tre år, medan den i fråga om anläggningar med en elproduktionskapacitet på mindre än 150 kilowatt och i fråga om uppgradering av kraftverk för förnybar energi ska vara ett år.

Avsikten är dessutom att i lagen föreskriva om de separata tidsfrister som anges i RED III-direktivet och som gäller accelerationsområden för förnybar energi samt solenergiutrustning och värmepumpar. Dessa tidsfrister kommer ställvis att vara kortare än den tidsfrist på 12 månader som föreslås i denna lag. I sådana fall ska tillståndsmyndigheten vara bunden vid den tidsfrist som föreskrivs i lagen om tillståndsförfaranden för förnybar energi.

I 5 mom. föreslås ett bemyndigande för statsrådet att utfärda förordning. Enligt förslaget får närmare bestämmelser om innehållet i den utredning som avses i 1 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet.

8 §. Företräde för projekt enligt vissa EU-rättsakter. I paragrafen föreslås bestämmelser om ett förfarande med företräde för verksamheter som omfattas av tillämpningsområdet för vissa EU-rättsakter. Till dessa verksamheter ska höra strategiska råmaterialprojekt enligt artikel 6 i förordningen om kritiska råmaterial samt strategiska nettonollprojekt enligt artikel 3.19 i

förordningen om nettonollindustrin. Till lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken har fogats bestämmelser om företräde för projekt enligt förordningen om kritiska råmaterial och förordningen om nettonollindustrin, där dessa uppgifter har tilldelats regionförvaltningsverken i Norra Finland och Östra Finland.

Tillstånds- och tillsynsverket ska bevilja företräde för sådana projekt på tjänstens vägnar och direkt på basis av beviljad status som strategiskt projekt enligt ovannämnda EU-förordningar. I de nämnda EU-förordningarna finns närmare bestämmelser om ansökan om erkännande av ett projekt som strategiskt projekt och om tilldelande av sådan status: enligt förordningen om kritiska råmaterial ska erkännande i fråga om projekt enligt den förordningen sökas hos kommissionen medan erkännande i fråga om projekt enligt förordningen om nettonollindustrin ska sökas hos medlemsstaterna. Bestämmelser om rätten till företräde finns i 2 a § 4 mom. i den gällande lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken.

Bakom den föreslagna 8 § ligger till den del som gäller förordningen om kritiska råmaterial bestämmelserna om prioritetsstatus för strategiska projekt i artikel 10 i den förordningen. Enligt artikel 10.3 i förordningen förutsätter ett effektivt genomförande av tillståndsprocesserna för strategiska projekt att projektägare och alla berörda myndigheter säkerställer att dessa processer genomförs så snabbt som möjligt i enlighet med unionsrätten och nationell rätt. Dessutom ska enligt artikel 10.4 strategiska projekt i unionen, utan att det påverkar de skyldigheter som föreskrivs i unionsrätten, tilldelas statusen högsta möjliga nationella betydelse, om det finns en sådan status i nationell rätt, och dessa projekt ska behandlas i enlighet därmed i tillståndsprocesserna. På motsvarande sätt föreskrivs det om prioriteringen av strategiska nettonollprojekt i artikel 15.1 och 15.2 i förordningen om nettonollindustrin.

I fråga om projekt som omfattas av tillämpningsområdet för de EU-rättsakter som nämns i den föreslagna paragrafen föreslås det i förhållande till förfarandet enligt 7 § särskilda bestämmelser om företräde, eftersom principen orsaka inte betydande skada, som ingår i prioriteringsförfarandet för projekt inom grön omställning, inte till alla delar anses kunna tillämpas på de förstnämnda projekten. Detta gäller i synnerhet gruvdrift, som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om kritiska råmaterial.

Enligt föreslagna 1 mom. ska sådana tillståndsansökningar som hör till Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet och som behandlas med stöd av miljöskyddslagen och vattenlagen ges företräde. Dessutom ska företräde kunna beviljas för ansökningar om undantag enligt 66 och 83 § i naturvårdslagen, om de ingår i gemensam behandling enligt 9 §. Det kan vara fråga om tillståndsärenden som gäller ett nytt projekt eller om ändring av ett befintligt tillstånd; villkoret är att det nya projektet eller en betydande ändring av ett befintligt projekt har tilldelats status som strategiskt projekt. Ett ytterligare villkor är att tillståndsansökningarna uppfyller de krav som i miljöskyddslagen, vattenlagen och naturvårdslagen föreskrivs för tillståndsbehandling. I dessa krav föreslås det inga ändringar. Vid tillståndsprövningen ska i övrigt som materiella bestämmelser tillämpas miljöskyddslagen, vattenlagen och naturvårdslagen såsom vid motsvarande tillståndsförfaranden enligt dessa lagar.

Företrädesförfarandet ska innebära att ett ärende tas upp till behandling i skyndsam ordning när ansökan och anknytande utredningar är tillräckliga. Avsikten är att ansökan ska behandlas i skyndsam ordning i alla behandlingsfaser. Vid Tillstånds- och tillsynsverket ska skyndsam behandling tillämpas i alla skeden av de ovannämnda tillståndsförfaranden som hör till verkets behörighet. Tillstånds- och tillsynsverket ska till denna del också ha i 8 § i förvaltningslagen avsedd rådgivningsskyldighet i ärenden som gäller företräde, på motsvarande sätt som det konstateras ovan i fråga om den föreslagna 7 §.

I 2 *mom.* föreslås bestämmelser om situationer där en tillståndsansökan omfattas av den föreslagna paragrafen men där projektet därutöver också ingår i projektförteckningen i det föreslagna 7 § 1 *mom.* Såsom konstateras ovan i motiveringen till 7 § 1 *mom.* kommer bland de verksamheter som ingår i projektförteckningen särskilt projekt som gäller ackumulatorfabriker och tillverkning, tillvaratagande och återanvändning av ackumulatormaterial samt anläggningar för avskiljning av koldioxid att även kunna beaktas som i denna paragraf avsedda strategiska projekt enligt EU-rättsakterna, om antingen kommissionen eller en medlemsstat beviljar projekten sådan status. För att undvika överlappande reglering föreslås i fråga om förhållandet mellan förfarandena en bestämmelse om att när ansökningarna gäller verksamheter som förtecknas i 7 § 1 *mom.* ska förfarandet enligt 7 § iakttas. Därmed kommer de verksamheter som omfattas av det nuvarande företrädesförfarandet som baserar sig på en DNSH-utredning att fortfarande omfattas av det förfarandet, vilket garanterar kontinuiteten för förfarandet i fråga om dessa verksamheter.

Så snart Tillstånds- och tillsynsverket får kännedom om att status som strategiskt projekt har tilldelats ska verket på tjänstens vägnar bevilja de berörda projekten företräde enligt den föreslagna 8 §. Därför föreslås i 3 *mom.* en bestämmelse om sökandens skyldighet att underrätta kontaktpunktmyndigheten om en ansökan och ett beslut om erkännande av ett projekt som strategiskt projekt. Därmed kommer kontaktpunktmyndigheten att utan extra fördröjningar få kännedom även om att ett projekt beviljats status som strategiskt projekt, vilket innebär att projektet också kan ges företräde på det sätt som föreslås i paragrafen. Det kommer att ligga i sökandens intresse att ansökan och beslutet lämnas till Tillstånds- och tillsynsverket. På så sätt säkerställs det att verket får information.

I 4 *mom.* föreslås en bestämmelse om att företräde också ska ges sådana tillståndsansökningar som gäller verksamhetshelheter, om behovet av tillstånd till väsentliga delar grundar sig på i 1 *mom.* avsedd verksamhet. I sådana fall ska företrädesförfarandet kunna tillämpas på en sådan verksamhetshelhet som i fråga om den primära tillståndsgrunden för ansökan uppfyller kraven enligt det föreslagna 1 *mom.* Behovet av tillstånd ska således till väsentliga delar förledas av en verksamhet som avses i 1 *mom.* En sådan situation kan föreligga exempelvis i fråga om verksamhetshelheter som omfattas av tillämpningsområdet för miljöskyddslagens 41 §. När det gäller vattenlagen kan det röra sig om tillämpning av bestämmelserna om gemensam handläggning i 11 kap. 13 § i den lagen.

9 §. Gemensam behandling av tillståndsansökningar. I paragrafen föreslås bestämmelser om gemensam behandling av sådana tillståndsansökningar enligt miljöskyddslagen och vattenlagen och ansökningar om undantag enligt 66 och 83 § i naturvårdslagen som hör till Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet när ansökningarna gäller samma verksamhet eller projekt. Dessutom ska också tillstånd enligt marktäktslagen i vissa situationer kunna omfattas av gemensam behandling, om Tillstånds- och tillsynsverket är behörig myndighet. I regel hör marktäkttillstånd dock till kommunens behörighet och ingår således inte i sådan gemensam behandling som avses här.

Syftet med regleringen är att göra tillståndsbehandlingen smidigare i situationer där det för ett projekt krävs två eller flera tillstånd som hör till tillämpningsområdet för den föreslagna lagen och till Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet. Den föreslagna bestämmelsen grundar sig delvis på den gemensamma behandling som redan nu regleras i 47 § i miljöskyddslagen och i 11 kap. 12 § i vattenlagen, dock kompletterad med vissa undantag enligt naturvårdslagen samt i begränsad utsträckning också med ansökningar som gäller marktäktslagen. Det kan liksom för närvarande röra sig om projekt som kräver tillstånd enligt miljöskyddslagen och vattenlagen, men också om exempelvis projekt som endast kräver tillstånd enligt vattenlagen eller miljöskyddslagen och tillstånd till undantag enligt 66 och 83 § i naturvårdslagen. Det föreslås

nu att samtliga bestämmelser om gemensam behandling slås samman och samlas i den föreslagna paragrafen. Samtidigt ändras de ovannämnda bestämmelserna om gemensam behandling i miljöskyddslagen och vattenlagen till hänvisningar till det som föreskrivs i den föreslagna paragrafen.

Bestämmelserna om gemensam behandling i miljöskyddslagen och vattenlagen har varit i kraft sedan 2000. Tillämpningsområdet för gemensam behandling föreslås delvis bli utvidgat i syfte att främja en smidigare behandling, eftersom gemensam behandling enligt 47 § i den gällande miljöskyddslagen har begränsats till att gälla en miljötillståndsansökan som gäller verksamhet som medför risk för förorening av vatten och en för samma verksamhet gjord tillståndsansökan enligt vattenlagen. Den gemensamma behandlingen som nu föreslås ska även kunna gälla andra ansökningar enligt miljöskyddslagen och vattenlagen, om det rör sig om samma verksamhet eller projekt. Samtidigt förtydligas också förfarandet vid gemensam behandling och bestämmandet av besvärshöjningen i fråga om beslut som meddelats i samband med den, vilket för närvarande regleras något bristfälligt. Bestämmelser om förfarandet och om besvärshöjning föreslås i 10 och 11 § i denna lag.

Enligt *1 mom.* ska tillståndsansökningar enligt miljöskyddslagen och vattenlagen i stor utsträckning på motsvarande sätt som enligt den gällande regleringen behandlas gemensamt och avgöras genom samma beslut, om inte gemensam behandling av särskilda skäl ska anses onödig. I momentets andra mening föreslås dessutom en bestämmelse om att en ansökan om undantag enligt 66 eller 83 § i naturvårdslagen som väsentligt anknyter till en ovannämnd anhängig tillståndsansökan eller ett projekt eller en verksamhet som är under beredning och som kräver tillstånd enbart enligt miljöskyddslagen eller vattenlagen ska kunna behandlas och avgöras i samma förfarande, om inte en separat behandling av tillståndet till undantag är motiverad. Kriteriet för gemensam behandling av undantag från bestämmelserna i naturvårdslagen skiljer sig något från motsvarande kriterium i fråga om undantag enligt miljöskyddslagen och vattenlagen, eftersom undantag enligt naturvårdslagen är av en annan karaktär än miljötillstånd och vattentillstånd.

Den gemensamma behandlingen av tillstånd enligt miljöskyddslagen och vattenlagen som avses i första meningen motsvarar till sin ordalydelse i huvudsak de gällande bestämmelserna. Huvudregeln är att ansökningar som gäller samma verksamhet eller projekt ska behandlas och avgöras gemensamt. Såsom konstateras ovan ska gemensam behandling i fråga om ansökningar enligt miljöskyddslagen dock inte uttryckligen begränsas till verksamhet som medför risk för förorening av vatten. En förutsättning för gemensam behandling ska dock liksom för närvarande vara att ansökningarna gäller samma projekt. Om det projekt eller den verksamhet som ansökan gäller kräver tillstånd enligt både miljöskyddslagen och vattenlagen, kan projektet eller verksamheten inte genomföras utan vardera tillståndet. Därför kan behandlingen av endast ena tillståndsansökan medföra onödig administrativ börda. Den gemensamma behandlingen av ansökningarna gör det således möjligt att behandla båda ansökningarna och bedöma förutsättningarna i fråga om vardera ansökan samtidigt.

Det ska dock fortfarande vara möjligt att behandla ansökningarna separat, om gemensam behandling av särskilda skäl ska anses onödig. De särskilda skälen kan exempelvis hänföra sig till en sådan förändring i en verksamhet som kräver miljötillstånd som dock inte till någon del påverkar innehållet i tillståndet enligt vattenlagen. Ett särskilt skäl kan också vara att de ärenden som ansökan gäller inte har ett tillräckligt samband, antingen tidsmässigt eller i fråga om verksamheten, trots att de gäller ett projekt som genomförs inom samma verksamhetsområde. Tillståndsmyndigheten ska således liksom för närvarande ha prövningsrätt beträffande huruvida gemensam behandling är motiverad i ärendet i fråga eller om det finns något särskilt skäl att behandla dem separat. En gemensam behandling ska vara ändamålsenlig exempelvis för att

minska tillståndsmyndighetens administrativa börda och bedöma konsekvenserna av den övergripande verksamheten.

Enligt den andra meningen i det föreslagna momentet ska en ansökan om undantag enligt 66 eller 83 § i naturvårdslagen som väsentligt anknyter till samma verksamhet eller projekt behandlas och avgöras i samma förfarande, om inte en separat behandling av ansökan är motiverad. Det rör sig således om en bestämmelse som utvidgar omfattningen av förfarandet för gemensam behandling och genom vilken även ansökningar om undantag enligt 66 och 83 § i naturvårdslagen inkluderas i det förfarandet. En första förutsättning för gemensam behandling är att det undantag som ansökan gäller väsentligt anknyter till ett projekt eller en verksamhet enligt miljöskyddslagen eller vattenlagen. Detta ska alltid bedömas från fall till fall. Det kan till exempel röra sig om ett projekt som kräver miljötillstånd eller tillstånd enligt vattenlagen (eller vardera) och som samtidigt också gäller en skyddad naturtyp enligt 64 eller 65 § i naturvårdslagen eller en skyddad förekomstplats, förökningsplats eller rastplats enligt 77 och 78 § i den lagen som innebär att projektet inte kan genomföras utan ett undantag som beviljats av en myndighet. I det fallet vore det motiverat att behandla de ansökningar som gäller projektet eller verksamheten gemensamt och också avgöra dem genom samma beslut. Då skulle det vara möjligt att bedöma projektet som en helhet i ett och samma förfarande, vilket kan minska exempelvis överlappning av de utredningar som krävs för olika tillstånd, göra förfarandena smidigare och förbättra samordningen av bestämmelser som finns i olika lagar. Vid gemensam behandling meddelas dessutom endast ett beslut, vilket innebär att de centrala förutsättningarna för genomförande av ett projekt avgörs genom ett och samma beslut.

Även om avsikten är att tillståndsansökningar som gäller samma verksamhet eller projekt i princip ska behandlas och avgöras gemensamt är det nödvändigt att säkerställa en tillräcklig flexibilitet i förfarandet. Premisserna för gemensam behandling kan bedömas redan innan ansökningarna anhängiggörs, exempelvis i samband med den proaktiva styrning och samverkan som avses i 3 § i den föreslagna lagen. I vissa situationer är det eventuellt inte nödvändigt eller motiverat att behandla tillståndsansökningar enligt olika lagar samtidigt, men med tanke på förutsägbarheten och smidigheten i tillståndsförfarandet är det bra att identifiera detta i ett så tidigt skede som möjligt.

I vissa fall kan en separat behandling av undantag enligt naturvårdslagen vara motiverad. Till denna del skiljer sig förutsättningen för separat behandling något från förutsättningen för gemensam behandling enligt miljöskyddslagen och vattenlagen, eftersom undantag enligt naturvårdslagen kan rikta sig t.ex. till endast en liten del av ett område, eller också kan det vara tidsmässigt nödvändigt att avgöra ärendet separat. I sådana fall behöver tillståndsmyndigheten ha prövningsrätt. Det kan vara fråga om en situation där det är nödvändigt att bedöma förutsättningarna för lokaliseringen av ett projekt eller en verksamhet i ett visst område i synnerhet med hänsyn till naturvårdslagen och det är motiverat att avgörandet av ärendet tydligt separeras från det övriga tillståndsförfarandet. I samband med behandlingen vore det också ändamålsenligt att klarlägga huruvida man till exempel med hjälp av tillståndsvillkor kunde nå en sådan lösning att något separat tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen inte alls behövs för projektet.

Avsikten är att Tillstånds- och tillsynsverket i egenskap av behörig tillståndsmyndighet i samband med behandlingen ska bedöma situationen – på basis av en eventuell tidigare proaktiv styrning och utifrån tillståndsansökningarna och vid behov efter att ha hört den som ansöker om tillstånd – och avgöra om gemensam behandling ska tillämpas. Det kommer emellertid att röra sig om ett myndighetsbeslut. I egenskap av behörig myndighet ska Tillstånds- och tillsynsverket bedöma om undantaget har en sådan i paragrafen avsedd väsentlig koppling till ett projekt som kräver miljötillstånd eller vattentillstånd att det är nödvändigt att behandla och avgöra ärendena

gemensamt, eller om det finns en grundad anledning att behandla dem separat. Den gemensamma behandlingen av tillståndsärenden styrs preliminärt av 25 § i förvaltningslagen, där det föreskrivs om en skyldighet att bereda sådana ärenden som påverkar varandra samtidigt och avgöra dem på en gång. En förutsättning för gemensam behandling av ärenden enligt förvaltningslagen är förutom att ärendena hör samman i sak också att de samtidigt är anhängiga hos samma myndighet. Den föreslagna bestämmelsen om gemensam behandling av vissa tillståndsärenden som hör till Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet går dock längre än bestämmelserna i förvaltningslagen, eftersom det föreslås att dessa ärenden också ska avgöras genom samma beslut, vilket förvaltningslagen inte i sig förutsätter.

Vid gemensam behandling ska emellertid de materiella bestämmelserna i naturvårdslagen, miljöskyddslagen eller vattenlagen tillämpas separat på innehållet i tillståndsansökan, på tillståndsprövningen, på förutsättningarna för beviljande av tillstånd och på tillståndsvillkoren. För att tillstånd för projektet ska beviljas ska enligt förslaget förutsättningarna för detta enligt samtliga nämnda lagar vara uppfyllda. Om tillstånd kan beviljas endast delvis, ska tillståndsansökan avslås i sin helhet. Bestämmelser om förfarandet vid gemensam behandling föreslås i lagens 10 § och ändring ska sökas på det sätt som föreskrivs särskilt i föreslagna 11 §. I fråga om undantag enligt naturvårdslagen kommer sökandet av ändring beträffande gemensam behandling att avvika från förfarandet för sökande av ändring i andra beslut enligt den lagen.

När det gäller gemensam behandling av undantag enligt 66 och 83 § i naturvårdslagen bör det tas hänsyn till att ett tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen beviljas för viss tid och kan gälla högst tio år åt gången. Bestämmelser om detta finns i 66 § 2 mom. och 83 § 5 mom. i naturvårdslagen. Detta beror på att situationen i fråga om skyddet av en naturtyp eller en art med tiden kan förändras avsevärt så att ett beslut om undantag som beviljats vid en viss tid inte nödvändigtvis senare längre är aktuellt. Giltighetstiden är således en tidsfrist för genomförandet av en åtgärd som berättigar till undantag, och undantag bör inte sökas på nytt om den åtgärd som tillåts genom undantaget redan har genomförts inom ramen för den tidsfristen. Om åtgärden däremot inte har vidtagits inom den tidsfrist som anges i beslutet om undantag ska beslutet förfalla. I praktiken kommer vid gemensam behandling i regel att behandlas åtgärder som kan försämra eller förstöra förekomstplatsen för en naturtyp eller art. Tidsfristen för genomförandet ska kunna beaktas exempelvis i tillståndsvillkoren.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse om de situationer där det i samband med behandlingen av ett tillståndsärende vid Tillstånds- och tillsynsverket framgår att verksamheten kräver något annat i det föreslagna 1 mom. avsett tillstånd utöver det som redan har anhängiggjorts. Då ska sökanden inom en av tillståndsmyndigheten utsatt skäligen tid lämna in de tillståndsansökningar som detta förutsätter, om inte något annat följer av 1 mom. I annat fall ska den tillståndsansökan som är anhängig kunna lämnas utan prövning. Exempelvis ska en ansökan om miljötillstånd eller tillstånd enligt vattenlagen kunna lämnas utan prövning, om det inte vid samma behandling går att avgöra om verksamheten är tillåten också med hänsyn till artskyddet eller skyddet av naturtyper enligt naturvårdslagen. Bestämmelsen behövs för att främja smidigheten i förfarandet, eftersom Tillstånds- och tillsynsverket kommer att vara behörigt att avgöra samtliga tillstånd som avses i 1 mom. På samma sätt som i 1 mom. ska det också i situationer som avses i 2 mom. vara möjligt att i samband med prövningen av om sökanden ska förpliktas att även inleda någon annan tillståndsansökan bedöma om det i fråga om vissa tillstånd kommer att behövas gemensam behandling. I förvaltningslagens 8 § som gäller rådgivningsskyldighet föreskrivs det om myndigheternas skyldighet att ge råd. I 3 § i den föreslagna lagen föreslås bestämmelser om proaktiv styrning och samverkan, vilket också kan anses innebära rådgivning till parterna om rätt tillstånd eller om att söka något ytterligare tillstånd. Trots detta är det motiverat att i detta sammanhang närmare föreskriva om lämnande av en ny tillståndsansökan,

så att den gemensamma behandlingen av tillståndsärendet hos samma myndighet inte onödigt ska fördröjas. Detsamma gäller bestämmelsen om att tillståndsansökan kan lämnas utan prövning.

I 3 mom. föreslås en bestämmelse om tillämpning av den gemensamma behandling som beskrivs i 1 och 2 mom. på en begränsad mängd projekt för marktäkt och behandling av marksubstanser, som hittills när regionförvaltningsverket har varit behörig tillståndsmyndighet har omfattats av bestämmelserna i 47 a § i miljöskyddslagen och 4 a § i marktäktslagen. I fortsättningen kommer Tillstånds- och tillsynsverket att vara behörig myndighet i fråga om sådana projekt. Kommunen är behörig i merparten av tillstånden enligt marktäktslagen och miljöskyddslagen, vilket denna proposition inte ingriper i. Syftet med den föreslagna lagen är uttryckligen att föreskriva om behandlingen av vissa miljörelaterade tillståndsärenden som hör till den statliga myndighetens behörighet.

På gemensam behandling av en ansökan om marktäktstillstånd och en miljötillståndsansökan enligt miljöskyddslagen som gäller samma projekt ska också framöver tillämpas vad som särskilt föreskrivs i 47 a § i miljöskyddslagen och i 4 a § i marktäktslagen. Bestämmelser om den behöriga myndigheten vid avgörandet av sådana tillståndsärenden finns i 7 § 1 mom. i marktäktslagen. Enligt den bestämmelsen ska tillståndsärenden avgöras av den behöriga tillståndsmyndigheten enligt 34–37 § i miljöskyddslagen. Såsom konstateras ovan kommer situationer där gemensam behandling enligt den föreslagna lagen tillämpas att höra till Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet, om det inom projektet behandlas minst 50 000 ton icke-förorenat jordavfall per år eller det i anslutning till projektet finns en för minst 50 000 ton avfall dimensionerad avstjälningsplats för marksubstans.

I 4 mom. föreslås bestämmelser om behövliga undantag från de skyddsområdesbestämmelser som avses i 4 kap. 12 § i vattenlagen, vilka undantag enligt förslaget ska avgöras genom samma beslut som det anhängiga miljötillståndsärendet.

10 §. Förfarandet vid gemensam behandling. I paragrafen föreslås bestämmelser om det förfarande som ska iakttas vid gemensam behandling. I 9 § avsedda tillståndsansökningar enligt miljöskyddslagen och vattenlagen samt ansökningar om undantag enligt naturvårdslagen ska enligt förslaget behandlas gemensamt och avgöras genom samma beslut. Då behöver det också säkerställas att förfarandet är enhetligt. I denna proposition föreslås det att bestämmelser om gemensam behandling av samtliga ansökningar som omfattas av tillämpningsområdet för 9 § i fortsättningen ska utfärdas i en och samma lag. Eftersom de tillståndsansökningar som ingår i en gemensam behandling grundar sig på olika lagar och därmed också på olika förfaranden, är det nödvändigt att föreskriva särskilt om förfarandet vid gemensam behandling.

Enligt paragrafen ska utgångspunkten vara den att tillståndsansökningar som undergår gemensam behandling enligt 9 § ska behandlas i ett förfarande enligt miljöskyddslagen. Det kommer då i praktiken att röra sig om gemensam behandling av ansökningar enligt miljöskyddslagen och naturvårdslagen och i begränsad utsträckning enligt marktäktslagen. Om en tillståndsansökan enligt vattenlagen ingår i den gemensamma behandlingen av tillstånden, ska de ärenden som ska avgöras vid gemensam behandling i sin helhet behandlas i förfarandet enligt vattenlagen.

Det tillståndsförfarande som iakttas vid gemensam behandling av tillstånd enligt miljöskyddslagen och vattenlagen är väletablerat och behöver inte ändras. Däremot kommer ansökningar om undantag enligt naturvårdslagen att komma in som nya ansökningar inom den gemensamma behandlingen. Därför är nödvändigt att föreskriva särskilt om det förfarande som ska iakttas till denna del. Beslut enligt naturvårdslagen kommer att meddelas vid gemensam

behandling samtidigt som besluten enligt de nämnda lagarna. I fråga om naturvårdslagen innebär detta att det förfarande som ska iakttas vid gemensam behandling kommer att kopplas till bestämmelserna i vattenlagen och miljöskyddslagen i syfte att säkerställa enhetligheten i förfarandena. Detta ska också omfatta exempelvis bestämmelserna om verkställighet av beslut.

Vidare föreslås i paragrafen en preciserande bestämmelse om att på gemensam behandling dessutom ska tillämpas vad som föreskrivs om innehållet i tillståndsansökan och tillståndsbeslut i de lagar som nämns i 9 § eller med stöd av dem. Detta bör beaktas också i de situationer där en ansökan om undantag enligt naturvårdslagen ingår i den gemensamma behandlingen.

11 §. *Besvärsrätt i fråga om beslut som meddelats vid gemensam behandling.* I paragrafen föreslås bestämmelser om besvärsrätt i fråga om beslut som meddelats vid gemensam behandling. Bestämmelsen behövs för att grunden för bestämmande av besvärsrätten ska vara tydlig i fråga om ärenden som avgjorts vid gemensam behandling. Eftersom det inte i den gällande lagstiftningen finns några entydiga bestämmelser om besvärsrätten vid gemensam behandling, behöver det föreskrivas närmare om besvärsrätten när omfattningen av den gemensamma behandlingen utvidgas.

Enligt den föreslagna paragrafen ska besvärsrätten i fråga om beslut som meddelats vid gemensam behandling enligt 9 § i princip bestämmas enligt 191 § i miljöskyddslagen. I fråga om gemensam behandling är det nödvändigt att föreskriva om besvärsrätten på ett så enhetligt sätt som möjligt, eftersom det i enlighet med 9 § vid gemensam behandling endast kommer att meddelas ett enda beslut, som besvärsrätten grundar sig på. Bestämmelserna om besvärsrätt i 191 § i miljöskyddslagen och 15 kap. 2 § i vattenlagen motsvarar i huvudsak varandra, men 191 § 7 punkten i miljöskyddslagen innehåller mer omfattande bestämmelser om besvärsrätt för skoltarnas byastämman än vattenlagen. Därför är det motiverat att besvärsrätten i ärenden som gäller gemensam behandling ska bestämmas enligt miljöskyddslagen, med undantag för situationer där inget avgörande enligt miljöskyddslagen ingår i den gemensamma behandlingen. Om ett beslut som meddelats vid gemensam behandling innehåller ett avgörande enligt vattenlagen men inget avgörande enligt miljöskyddslagen, ska 15 kap. 2 § i vattenlagen iakttas.

Också besvärsrätten i fråga om sådana undantag enligt naturvårdslagen som avgjorts vid gemensam behandling enligt 9 § ska av enhetlighetsskäl grunda sig på 191 § i miljöskyddslagen i stället för på naturvårdslagen, utom i de situationer där inget avgörande enligt miljöskyddslagen ingår i den gemensamma behandlingen. I sådana fall ska 15 kap. 2 § i vattenlagen iakttas. I praktiken kommer besvärsvägen för ansökningar enligt naturvårdslagen till denna del att vara Vasa förvaltningsdomstol i stället för de regionala förvaltningsdomstolarna. Då kommer också sammansättningen vid behandlingen av besvärärendet att vara en annan i fråga om ärenden enligt naturvårdslagen. Den regionala förvaltningsdomstolens sammansättning är i regel tre lagfarna domare, medan Vasa förvaltningsdomstols sammansättning är två lagfarna domare och en förvaltningsrättsdomare som har sakkunskap inom det naturvetenskapliga eller tekniska området.

Den föreslagna regleringen innebär också att besvärsrätten i fråga om de ärenden enligt 66 och 83 § i naturvårdslagen i vilka ändring söks vid gemensam behandling kommer att bestämmas på annat sätt och delvis ha större räckvidd än i fråga om beslut som fattats enbart med stöd av naturvårdslagen. Eftersom avsikten är att endast ett enda beslut ska meddelas vid gemensam behandling, bör också sökandet av ändring i det beslutet bestämmas på ett enhetligt sätt. I praktiken kommer exempelvis miljöföreningar att ha delvis mer omfattande besvärsrätt i fråga om beslut som fattats vid gemensam behandling än i fråga om enskilda beslut om undantag inom naturvården. Enligt 134 § i naturvårdslagen har regionala och lokala sammanslutningar besvärsrätt, men någon motsvarande regional begränsning finns inte i miljöskyddslagen eller

vattenlagen. Likaså täcker sammanslutningens syfte, som utgör grunden för besvärsrätten, enligt miljöskyddslagen och vattenlagen hälsoskydd och trivselsn i boendemiljön, medan dessa syften inte ingår i naturvårdslagen. Propositionen kommer således att delvis utvidga besvärsrätten i fråga om tillståndsärenden enligt 66 och 83 § i naturvårdslagen när sådana ärenden ingår i en gemensam behandling. Det rör sig dock i praktiken om relativt små skillnader, och den föreslagna besvärsrätten i fråga om det enda beslut som meddelats vid gemensam behandling bör vara konsekvent.

Delvis motsvarande separata bestämmelser finns redan för närvarande exempelvis i 20 § 2 mom. i marktäktslagen, enligt vilket besvärsrätten vid gemensam behandling enligt marktäktslagen och miljöskyddslagen bestäms i enlighet med miljöskyddslagen. Däremot bestäms besvärsrätten i fråga om beslut som meddelas enbart med stöd av marktäktslagen med stöd av den lagen. Också i fråga om dessa beslut bestäms besvärsrätten delvis på olika grunder, eftersom exempelvis en kommunmedlem till skillnad från i fråga om beslut enligt marktäktslagen inte har besvärsrätt i fråga om beslut som gäller gemensam behandling.

3 kap. Avgörande av ärenden

12 §. Sammansättning vid avgörande. I paragrafen föreslås på samma sätt som i den gällande regleringen bestämmelser om den sammansättning vid vilken miljöärenden ska avgöras vid Tillstånds- och tillsynsverket. I 3 § i den gällande lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken finns en motsvarande bestämmelse om sammansättningen vid avgörande av ärenden, men avsikten är att delvis precisera bestämmelserna. I enlighet med vad som föreslås i 4 § ska verket vid fastställandet av sammansättningen vid avgörande ha tillgång till tillräckligt omfattande juridisk, teknisk och naturvetenskaplig sakkunskap. Därmed vill man betona vikten av mångsidig kompetens vid det nya Tillstånds- och tillsynsverket också vid avgörandet av ärenden. Samtidigt säkerställer man tillgången till tillräcklig sakkunskap exempelvis vid den i förhållande till nuläget mer omfattande gemensamma behandling som avses i 9 §, i synnerhet med hänsyn till de undantag enligt naturvårdslagen som nu föreslås bli inkluderade i den gemensamma behandlingen.

I 1 mom. föreslås närmare bestämmelser om sammansättningen vid avgörande. Bestämmelserna om sammansättningen vid avgörande ska tillämpas på Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet i sådana miljöskydds- och vattenärenden som enligt miljöskyddslagen och vattenlagen hör till verkets behörighet samt i tillståndsärenden som avses i 9 § i den föreslagna lagen. Ärendena ska på samma sätt som hittills avgöras på föredragning antingen i en sammansättning med en avgörare eller i en kollegial sammansättning. Utgångspunkten ska i enlighet med den gällande lagen vara att ärenden ska behandlas i en sammansättning med en enda avgörare.

Med stöd av miljöskyddslagen ska i huvudsak avgöras tillstånds- och ansökningsärenden, vilka bland annat omfattar tillståndsärenden som grundar sig på allmän tillståndsplikt (miljöskyddslagens 27 §), tillståndsplikt i grundvattenområden (miljöskyddslagens 28 §) och väsentlig ändring av tillståndspliktig verksamhet (miljöskyddslagens 29 §). Bland annat följande ärenden avgörs enligt miljöskyddslagen efter ansökan: förlängning av tidsfristen enligt lagens 91 §, frigörande av säkerhet enligt 61 a § 2 mom., översynsförfarandet enligt 81 §, ärenden som gäller ersättning enligt 126 §, ärenden som gäller ersättning för oförutsedd skada enligt 130 § samt inledande av tillståndspliktig verksamhet oberoende av överklagande enligt 199 § 2 mom. Den föreslagna bestämmelsen omfattar också ärenden som gäller förvaltningstvång samt till exempel behandling av anmälningsärenden enligt 115 a § och anmälningar enligt 119 § som gäller verksamhet av försöksnatur.

I vattenlagen omfattar begreppet ansökningsärende också tillståndsärenden enligt den lagen. De allmänna bestämmelser i vattenlagens 3 kap. som gäller alla vattenhushållningsprojekt kompletteras genom särskilda bestämmelser i 4–10 kap. som gäller olika typer av projekt. Bestämmelserna i 11 kap. som gäller ansökningsförfarandet tillämpas vid Tillstånds- och tillsynsverket på alla ansökningsärenden enligt vattenlagen. De bestämmelser i vattenlagen som gäller olika typer av projekt omfattar flera ärenden som baserar sig på ansökan. Till ansökningsärendena hör också ärenden som gäller ersättning enligt 13 kap., exempelvis yrkanden enligt 7 § 3 mom. och separata ersättningsärenden enligt 8 §. Också ärenden som gäller förvaltningstvång och som inleds efter ansökan hör till dessa ansökningsärenden, exempelvis de ärenden som gäller förvaltningstvång enligt vattenlagens 14 kap. 4 § som inleds på myndighetens initiativ.

Enligt förslaget ska sammansättningen vid avgörande även omfatta tillståndsärenden som ska avgöras vid gemensam behandling enligt 9 § i den föreslagna lagen.

Enligt 2 mom. ska avdelningschefen för miljöavdelningen vid Tillstånds- och tillsynsverket eller någon annan tjänsteman vid avdelningen som avdelningschefen förordnat avgöra ärenden i en sammansättning med en enda avgörare.

Enligt 3 mom. ska sammansättningen vid avgörande alltid bestämmas enligt den sakkunskap som ärendet kräver. Hänsyn ska då tas till det som i den föreslagna 4 § föreskrivs om den sakkunskap som krävs för behandlingen av ett ärende. Avsikten är att omfattande ärenden och ärenden med stora konsekvenser ska avgöras i en utvidgad sammansättning. Sådana ärenden kan vara exempelvis projekt som kan orsaka betydande utsläpp i vattnen eller till luften eller betydande skada för naturtyper eller arter som skyddas enligt naturvårdslagen. En utvidgad sammansättning kan också krävas för projekt som är förknippade med betydande avfallshantering eller betydande bullerolägenheter eller med ersättningsfrågor. En annan särskild orsak att använda en utvidgad sammansättning kan vara att ärendet är viktigt ur rättslig synpunkt eller med tanke på en parts rättssäkerhet. Även det att det finns ett stort antal parter eller skadelidande kan kräva en utvidgad sammansättning vid avgörande. I momentet ska det vidare på samma sätt som i nuläget finnas bestämmelser om situationer där det tidigare har bestämts att ett ärende ska avgöras i en sammansättning med en eller två ledamöter men där ärendet kräver en mer utvidgad sammansättning. Då ska ärendet enligt förslaget överföras för avgörande i en kollegial sammansättning.

Enligt 4 mom. ska avdelningschefen för miljöavdelningen vid Tillstånds- och tillsynsverket eller någon annan tjänsteman vid avdelningen som avdelningschefen har förordnat bestämma sammansättningen vid avgörandet av ärendet och vid behov utse en ordförande för sammansättningen.

I 5 mom. föreslås en bestämmelse om att avdelningschefen för miljöavdelningen vid Tillstånds- och tillsynsverket eller någon annan tjänsteman vid avdelningen som avdelningschefen har förordnat inte ska kunna överta avgörandet av ett ärende som han eller hon har bestämt att ska avgöras i en annan sammansättning. Till övriga delar ska bestämmelser om Tillstånds- och tillsynsverkets rätt att överta ärenden utfärdas i 6 § 4 mom. i den föreslagna lagen om Tillstånds- och tillsynsverket. Enligt den bestämmelsen kan avdelningschefen för miljöavdelningen inte överta avgörandet av ärenden som gäller förvaltningstvång, anmälningsärenden eller sådana tillstånd till undantag som avses i naturvårdslagen (9/2023) och inte heller sådana ärenden enligt lagen om avhjälpande av vissa miljöskador (383/2009) som gäller avhjälpande av miljöskador och naturskador.

13 §. Omröstning. I paragrafen föreslås bestämmelser om omröstning, på vilken ska tillämpas bestämmelserna i 85 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). Bestämmelsen motsvarar 4 § i den gällande lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken. Enligt lagen om rättegång i förvaltningsärenden ska omröstning, om sådan behövs, genomföras i ordningsföljd enligt tjänsteår, så att den yngsta ledamoten anger sin ståndpunkt först och ordföranden för sammanträdet sist. Vid omröstningen vinner den åsikt som majoriteten av ledamöterna i sammansättningen vid avgörandet har omfattat. Vid lika röstetal vinner den ståndpunkt som ordföranden har omfattat.

4 kap. Kontaktpunktmyndighet

14 §. Kontaktpunktmyndighet. I paragrafen föreslås bestämmelser om Tillstånds- och tillsynsverkets uppgift som den kontaktpunktmyndighet som avses i vissa EU-rättsakter. Regionförvaltningsverken i Norra Finland och Östra Finland har till följd av de lagändringar som antogs i början av 2025 varit kontaktpunktmyndigheter enligt förordningen om kritiska råvaror och förordningen om nettonollindustrin. Det föreslås att enhetliga bestämmelser om dessa uppgifter ska utfärdas i denna paragraf från och med ingången av 2026.

Enligt *1 mom.* ska Tillstånds- och tillsynsverket vara den kontaktpunktmyndighet som avses i den föreslagna lagen och som sköter uppgifter enligt de EU-rättsakter som nämns i 2 och 3 mom. i anslutning till tillståndsförfaranden och andra administrativa förfaranden. Såsom konstateras i denna proposition i avsnitt 4.1 De viktigaste förslagen anvisas för kontaktpunktmyndigheten på ett allmänt plan uppgifter av mycket liknande art i alla tre EU-rättsakterna. Myndighetens närmare uppgifter i såväl förordningen om kritiska råmaterial som förordningen om nettonollindustrin gäller bland annat utarbetande av tidsplanen för tillståndsförfarandet och motivering av förlängningar av tidsfristerna vid tillståndsbehandlingen, tillhandahållande av informationen om tidsplanen för och innehållet i den miljökonsekvensbeskrivning som ingår i MKB-förfarandet samt motivering av förlängningar av tidsfristerna för vissa förfaranden. Enligt RED III-direktivet hör till kontaktpunktens (kontaktpunktmyndighetens) centrala uppgifter att säkerställa att tidsfristerna för tillståndsförfarandena i direktivet respekteras. Kontaktpunktmyndighetens uppgifter kommer att förutsätta kontakt också med andra myndigheter.

Enligt *2 mom.* ska Tillstånds- och tillsynsverket vara den gemensamma kontaktpunkt som avses i artikel 9.1 i förordningen om kritiska råmaterial och i artikel 6.1 i förordningen om nettonollindustrin. I enlighet med *1 mom.* ska för dessa för tydlighetens skull användas den gemensamma benämningen ”kontaktpunktmyndighet”. Kontaktpunktmyndighetens uppgifter ska bestämmas direkt med stöd av dessa förordningar, och bestämmelser om dem behöver inte utfärdas nationellt utöver det som i den föreslagna 5 § föreslås om uppgiften att följa hur tidsfristerna för tillståndsförfarandet iaktas.

I *3 mom.* föreslås en informativ hänvisning till Tillstånds- och tillsynsverkets uppgift som kontaktpunktmyndighet enligt RED III-direktivet. Egentliga bestämmelser om detta finns i lagen om tillståndsförfaranden för förnybar energi.

Bestämmelser om rätten för den kontaktpunktmyndighet som avses i denna paragraf att få uppgifter finns i 22 § i förslaget.

15 §. Uppföljning av tidsfristerna. I paragrafen föreslås bestämmelser om uppgifterna i anslutning till uppföljningen av de tidsfrister för tillståndsförfarandena som avses i förordningen om kritiska råmaterial och förordningen om nettonollindustrin. Huvudansvaret för

uppföljningen ska åligga den kontaktpunktmyndighet som nämns i 14 §, dvs. Tillstånds- och tillsynsverket.

I 1 mom. föreslås bestämmelser om kontaktpunktmyndighetens skyldighet att följa hur de tidsfrister för tillståndsförfarandet som anges i förordningen om kritiska råmaterial och förordningen om nettonollindustrin iaktas. Bestämmelser om tidsfrister för strategiska projekt enligt förordningen om kritiska råmaterial finns i artikel 11 i den förordningen och för projekt enligt förordningen om nettonollindustrin i artiklarna 9 och 16 i den förordningen. Det är nödvändigt att föreskriva om uppföljning av tidsfristerna för att säkerställa att de tidsfrister som fastställs i förordningarna iaktas.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om kontaktpunktmyndighetens behörighet att på de villkor som anges i förordningarna förlänga de tidsfrister för tillståndsförfarandet som anges i förordningen om kritiska råmaterial och förordningen om nettonollindustrin. Det är skäl att utfärda nationella bestämmelser om att uppgiften anförtros kontaktpunktmyndigheten, eftersom skyldigheten i förordningarna riktas generellt till ”medlemsstaterna”. Enligt artikel 11.4 i förordningen om kritiska råmaterial får medlemsstaterna i undantagsfall, innan tidsfristerna löper ut och efter en bedömning av varje enskilt fall, förlänga de tidsfrister för förfarandena för godkännande av projekt som strategiska råmaterial som avses i artiklarna 11.1 och 11.2, om projektets karaktär, komplexitet, plats eller storlek kräver det. När tidsfristen förlängs ska kontaktpunktmyndigheten enligt artikel 11.4 andra stycket i förordningen skriftligen informera projektägaren om skälen till förlängningen och om tidsfristen för det övergripande beslutet. Motsvarande bestämmelser om förlängning av tidsfristerna finns också i förordningen om nettonollindustrin (artikel 9.6 och 9.7).

För att kontaktpunktmyndigheten ska få information om behovet av att förlänga tidsfristen ska de behöriga myndigheterna underrätta kontaktpunktmyndigheten om de behov av förlängning som de observerat vid behandlingen av anhängiga tillståndsansökningar samt ange motiveringar till förlängningen. Kontaktpunktmyndigheten ska på de villkor som anges i förordningarna överväga behovet av förlängning med hänsyn till hela tillståndsförfarandet och besluta om saken, samt i enlighet med förordningarna informera sökanden om detta.

I 3 mom. föreslås en bestämmelse för att beakta kontaktpunktmyndigheternas uppgift enligt ovannämnda förordningar att bekräfta ansökans fullständighet. Från och med denna tidpunkt inleds det tillståndsförfarande som avses i förordningarna och beräkningen av tidsfristen för förfarandet. Alternativt om tillståndsansökan till någon del behöver kompletteras, ska kontaktpunktmyndigheten i enlighet med förordningarna begära komplettering av den projektansvarige. För att kontaktpunktmyndigheten ska kunna sköta sina skyldigheter i praktiken ska den behöriga myndigheten underrätta kontaktpunktmyndigheten när en ansökan som blivit anhängig hos den behöriga myndigheten är fullständig, eller meddela kontaktpunktmyndigheten till vilka delar en ansökan som blivit anhängig hos den behöriga myndigheten bör kompletteras.

I 4 mom. föreslås bestämmelser för att säkerställa att uppgifter överförs från de behöriga myndigheterna till kontaktpunktmyndigheten så att den uppföljning av tidsfristerna som anges i paragrafen ska kunna genomföras i praktiken. Vid uppföljningen ska det vara möjligt att utnyttja funktionerna i den elektroniska kontaktpunkten, dvs. tjänsten Tillstånd och tillsyn. Uppföljningen ska dock omfatta samtliga tillståndsförfaranden som inkluderas i beräkningen av tidsfristerna enligt de berörda EU-förordningarna, oberoende av om sökanden sköter ärendet via den elektroniska kontaktpunkten eller på något annat sätt med den behöriga myndigheten. Därför bör i bestämmelsen också beaktas sätten att lämna basuppgifter i fråga om de förfaranden där det ännu inte är möjligt för sökanden att använda tjänsten Tillstånd och tillsyn (bland annat

de bygglov som omfattas av den kommunala byggnadstillsynsmyndighetens behörighet). Med tanke på uppföljningen av tidsfristerna är det viktigt att kontaktpunktmyndigheten får information om samtliga tillståndsförfaranden som har inletts. I förordningarna förutsätts det också att en utförlig tidsplan för tillståndsprocessen utarbetas i samarbete mellan myndigheterna. Dessutom ska kontaktpunktmyndigheten enligt förordningarna informera om eller anmäla det övergripande beslutet i fråga om förfarandet. I och med detta avslutas tillståndsförfarandet och beräkningen av tidsfristen för förfarandet upphör. Av denna orsak finns det anledning att se till att kontaktmyndigheten även informeras om delgivningen av ett tillståndsbeslut i ett enskilt fall.

Med stöd av den föreslagna 22 § ska kontaktpunktmyndigheten ha rätt att av de behöriga myndigheterna få sådana uppgifter om tillståndsförfaranden och andra administrativa förfaranden som möjliggör uppföljning av behandlingsfasen. Förslaget om uppföljning av tidsfristerna gäller således kontaktpunktmyndighetens rätt att få uppgifter och den behöriga myndighetens skyldighet att lämna ut uppgifter samt sådan behandling av uppgifter som är nödvändig för att dessa myndigheter ska kunna sköta sina åligganden. Bestämmelserna i paragrafen kommer också att anknyta till skyddet för personuppgifter när den som ansöker om tillstånd är en fysisk person. Behandlingen av personuppgifter kommer dock inte att omfatta behandling av känsliga uppgifter. Det kommer att röra sig om nödvändiga uppgifter, såsom namn och kontaktuppgifter för en sökande som är en fysisk person. Erhållandet, utlämnandet och behandlingen av dessa uppgifter ska basera sig på artikel 6.1 c i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (*allmän dataskyddsförordning*). Behandlingen av personuppgifterna kommer att vara nödvändig för att myndigheterna ska kunna fullgöra skyldigheterna enligt paragrafen, och bestämmelsen utgör en klar rättslig grund för den behandling av personuppgifter hos myndigheterna som krävs för fullgörandet.

5 kap. Samordning av vissa tillståndsförfaranden

16 §. Tillståndsförfaranden som kan samordnas. I samband med denna proposition föreslås det att samordningslagen upphävs. Det föreslås att bestämmelserna om samordning av vissa tillståndsförfaranden som hör till Tillstånds- och tillsynsverkets och Säkerhets- och kemikalieverkets behörighet överförs från den upphävda lagen till den föreslagna nya lagen. Till övriga delar, dvs. i fråga om ärenden som hör till den kommunala miljövårdsmyndighetens eller byggnadstillsynsmyndighetens behörighet, föreslås det att samordningsbestämmelserna slopas på de grunder som nämns i propositionen. Likaså kommer samordningsförfarandet att bli onödigt i fråga om beslut om undantag enligt naturvårdslagen, eftersom sådana ärenden i enlighet med huvudregeln kommer att inkluderas i den gemensamma behandling som föreslås i 2 kap.

I 1 mom. föreslås en bestämmelse om tillämpningsområdet för 5 kap. Bestämmelserna i kapitlet ska tillämpas på det förfarande som ska iakttas vid behandlingen av vissa i den föreslagna paragrafens 2 mom. närmare angivna tillståndsansökningar som hör till Tillstånds- och tillsynsverkets och Säkerhets- och kemikalieverkets behörighet.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om de tillståndsförfaranden som ska kunna samordnas. Om genomförandet av ett projekt förutsätter miljötillstånd enligt miljöskyddslagen eller tillstånd enligt vattenlagen, ska behandlingen av tillståndsansökan på sökandens begäran eller med sökandens samtycke kunna samordnas med behandlingen av malmletningstillstånd enligt 9 §, gruvtillstånd enligt 16 § och guldvaskningstillstånd enligt 22 § i gruvlagen, tillstånd till omfattande industriell hantering och upplagring av en farlig kemikalie enligt 23 § i

kemikaliesäkerhetslagen samt tillstånd för tillverkning och upplagring av explosiva varor enligt 58 § i den lagen.

I 3 *mom.* föreslås en bestämmelse om sökandens skyldighet att lämna in tillståndsansökningarna till myndigheterna via den elektroniska kontaktpunkten. Att ansökningarna lämnas in elektroniskt är väsentligt med tanke på samordningen av tillståndsförfarandena. Som elektronisk kontaktpunkt används tjänsten Tillstånd och tillsyn.

Enligt 4 *mom.* ska man på sökandens begäran kunna avstå från samordningen av ansökningarna innan tillståndsbesluten meddelas, på samma sätt som enligt 13 § i den gällande samordningslagen. Avsikten är att information om att man avstått från samordningen ska lämnas elektroniskt på webbplatserna för de myndigheter som nämns i 1 *mom.*, och en anteckning om avstående från samordning ska göras i de handläggningsuppgifter som gäller beslutet i det berörda tillståndsärendet. I praktiken kan en situation där man överväger att avstå från samordning uppstå exempelvis om behandlingen av ett enskilt tillstånd och en fortsatt samordning skulle fördröja eller försvåra handläggningen av andra tillstånd som ska samordnas. Genom att avstå från förfarandet kan man då sikta på att säkerställa att tillståndsförfarandena framskrider enligt den planerade tidsramen.

Enligt 5 *mom.* ska på samordningsförfarandet utöver det föreslagna kapitlet även tillämpas bestämmelserna i de lagar som nämns i 2 *mom.* I det föreslagna 5 kap. föreskrivs det endast om myndigheternas skyldigheter vid samordning samt om förfarandet till den del det avviker från annan allmän lagstiftning eller speciallagstiftning. I övrigt ska i fråga om tillståndsförfarandena enligt 2 *mom.* iaktas förfarandebestämmelserna i de berörda lagarna.

Eftersom det endast kommer att finnas två myndigheter inom det föreslagna samordningsförfarandet, dvs. Tillstånds- och tillsynsverket och Säkerhets- och kemikalieverket, namnges dessa myndigheter i de föreslagna bestämmelserna. I paragraferna föreslås bestämmelser om överföring av uppgifter (exempelvis uppgifter om behövliga kompletteringar av ansökningarna och om utlåtanden om dem) endast till den del det rör sig om samarbete mellan ämbetsverk när Tillstånds- och tillsynsverket är samordnande myndighet. När det däremot är fråga om arbete inom Tillstånds- och tillsynsverket i sådana fall där verket också är behörig tillståndsmyndighet, kan saken ordnas inom ramen för planeringen av verkets interna verksamhet utan att det behöver föreskrivas särskilt om detta.

17 §. Samordnande myndighet. I paragrafen föreslås bestämmelser om den samordnande myndigheten. Paragrafen behövs på grund av 2 kap. 3 *mom.* i grundlagen, eftersom det i enlighet med 23 § i den föreslagna lagen kan tas ut en avgift för samordningen.

Utöver att Tillstånds- och tillsynsverket avgör tillstånd som hör till dess behörighet ska Tillstånds- och tillsynsverket vara samordnande myndighet i förfaranden enligt det föreslagna kapitlet. Genom bestämmelsen görs myndigheternas roller tydligare och det klarläggs varför Tillstånds- och tillsynsverket kommer att ha mer omfattande skyldigheter enligt det föreslagna kapitlet än Säkerhets- och kemikalieverket i egenskap av den andra behöriga myndigheten.

18 §. Uppskattning av handläggningstiden för ansökningar och överenskommelse om tidpunkten för meddelande av beslut. I paragrafen föreslås bestämmelser om uppskattningen av behandlingstiden för ansökningar och om tidpunkten för meddelande av beslut.

I 1 *mom.* föreslås i enlighet med 8 § i samordningslagen bestämmelser om den målsatta handläggningstiden och om den tidpunkt för meddelande av tillståndsbeslut som uppskattas utifrån den målsatta tiden. Avsikten är att Tillstånds- och tillsynsverket i egenskap av

samordnande myndighet ska ta fram uppskattningen i samarbete med Säkerhets- och kemikalieverket och lägga fram en uppskattad tidpunkt för meddelande av beslutet. Det rör sig om en preliminär bedömning som ska kunna ges kort efter att tillståndsansökningarna har blivit anhängiga.

I 2 mom. föreslås på samma sätt som i 14 § 1 mom. i samordningslagen bestämmelser om en målsatt tidsfrist för meddelande av beslut, som de behöriga tillståndsmyndigheterna kommer överens om i det skede då tillräckliga utredningar i tillståndsärendena har inhämtats. I detta skede ska Tillstånds- och tillsynsverket och Säkerhets- och kemikalieverket komma överens om ett mer exakt målsatt datum för meddelande av beslutet. Myndigheternas överenskommelse ska i detta sammanhang uttryckligen innebära samarbete mellan den samordnande myndigheten och den andra behöriga tillståndsmyndigheten, dvs. Säkerhets- och kemikalieverket.

19 §. Komplettering av ansökan samt delgivning av och information om ansökan. I paragrafen föreslås bestämmelser om komplettering av ansökan samt om delgivning av och information om ansökan.

Bestämmelserna i 1 mom. motsvarar 9 § i samordningslagen. Efter att ha tagit emot en tillståndsansökan för vilken samordning har begärts ska Tillstånds- och tillsynsverket utan dröjsmål underrätta Säkerhets- och kemikalieverket om att kapitlet om samordning av vissa tillståndsförfaranden ska tillämpas. Säkerhets- och kemikalieverket ska för egen del i fråga om ett ärende som faller inom dess behörighet meddela Tillstånds- och tillsynsverket till vilka delar tillståndsansökan bör kompletteras.

Vardera behöriga myndigheten ska inom ramen för sin behörighet utreda om ansökningarna uppfyller de villkor som anges i lagstiftningen eller om de behöver kompletteras på något sätt. I ett elektroniskt tillståndsförfarande ska myndigheterna meddela kompletteringsbehoven genom att registrera dem i det elektroniska systemet. Så snart myndigheterna har kontrollerat eventuella kompletteringsbehov eller konstaterat att sådana inte finns, ska Tillstånds- och tillsynsverket sända begäran om komplettering till sökanden. På så sätt underrättas sökanden om alla kompletteringsbehov på en gång.

Enligt förslaget ska Tillstånds- och tillsynsverket ge sökanden tillfälle att komplettera ansökningarna och bestämma en tid inom vilken kompletteringarna ska sändas in i enlighet med 22 § 1 mom. i förvaltningslagen. Den tidsfrist som fastställs för sökanden ska vara skälig med tanke på tillståndens art och omfattning och hur omfattande ytterligare utredningar som behövs. I regel uppmanas sökanden att komplettera en enskild ansökan inom två veckor, men vid samordning kommer tiden att kunna vara längre än så, beroende på situationen. Eftersom syftet med samordning är att påskynda förfarandena är utgångspunkten den att långa tidsfrister ska undvikas.

En tillståndsansökan kan behöva kompletteras flera gånger. Behov av ytterligare komplettering kan också framkomma i ett senare skede av behandlingen, exempelvis som ett resultat av ett myndighetsutlåtande eller hörande.

Bestämmelserna i det föreslagna 2 mom. grundar sig på 11 § i samordningslagen, till den del det rör sig om de samordnande respektive behöriga myndigheternas uppgifter i samband med att tillståndsansökan delges och det informeras om den. Dessutom föreslås bestämmelser om innehållet i kungörelsen om tillståndsansökan.

Avsikten är att Tillstånds- och tillsynsverket ska delge tillståndsansökningarna genom offentlig kungörelse. Det föreslagna 2 mom. etablerar en behörighetsbestämmelse om att 62 a § i

förvaltningslagen ska tillämpas på bestämmelserna om offentlig kungörelse. Enligt det föreslagna 2 mom. ska de handlingar som kungörs utöver de handlingar som avses i 62 a § 3 mom. i förvaltningslagen innehålla en sammanfattning av projektets innehåll och av tillståndsansökningarna. Enligt förslaget ska delgivningen ske genom att kungörelsen och de handlingar som kungörs offentliggörs i det allmänna datanätet på både Tillstånds- och tillsynsverkets och Säkerhets- och kemikalieverkets webbplatser.

I 3 mom. föreslås en hänvisning till 44 § i miljöskyddslagen till övriga delar. Paragrafen innehåller bestämmelser om delgivning av och information om tillståndsansökan. Det rör sig om en materiell hänvisning. Miljöskyddslagens 44 § utgör speciallagstiftning i förhållande till 62 a § i förvaltningslagen. I 44 § i miljöskyddslagen finns bland annat bestämmelser om tiden för tillgänglighållande och bestämmelser som tryggar skyddet för personuppgifter, såsom bestämmelser om radering av personuppgifter som publiceras i datanätet. I 44 § 1 mom. i miljöskyddslagen finns även bestämmelser om hur personuppgifter får synas i kungörelser som publiceras i datanätet. Bestämmelsen är en specialbestämmelse i förhållande till 16 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), nedan *offentlighetslagen*. I 16 § 3 mom. i offentlighetslagen finns bestämmelser om det sätt på vilket personuppgifter får lämnas ut ur en myndighets personregister och om förutsättningarna för utlämnande. Hänvisningen i 3 mom. till 44 § i miljöskyddslagen tillämpas även om det inte skulle finnas någon ansökan om miljötillstånd bland de ansökningar som samordnas. Vid stiftandet av denna lag har bestämmelserna i samordningslagen följts så långt möjligt, men i mer kortfattad form. Bestämmelserna i 11 § i samordningslagen om delgivning av och information om tillståndsansökningar grundar sig i huvudsak på bestämmelserna i miljöskyddslagen.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 och 3 mom. ska information om kungörelsen och de handlingar som kungörs finnas tillgängliga i det allmänna datanätet under den tid de hålls tillgängliga på myndigheternas webbplatser. Enligt 44 § i miljöskyddslagen är tiden för tillgänglighållande 30 dagar. De föreslagna bestämmelserna i 2 och 3 mom. har också samband med skyddet för personuppgifter när sökanden är en fysisk person och sökandens tillståndsansökningar delges genom offentlig kungörelse. Den offentliga kungörelsen och de handlingar som kungörs, exempelvis tillståndsansökningarna och sammanfattningen av projektet och tillståndsansökningarna, kommer dock inte att innehålla några känsliga personuppgifter.

Det kommer att röra sig om nödvändiga uppgifter i tillståndsansökningarna såsom namn och kontaktuppgifter för en sökande som är en fysisk person. De uppgifter som publiceras kan också gälla den ort där verksamheten genomförs, och en fastighetsbeteckning som specificerar platsen och fastighetens namn ska i fråga om fysiska personer betraktas som sådana personuppgifter som kan framgå av de uppgifter som publiceras. I fråga om dessa bör det noteras att det rör sig om uppgifter om näringsverksamheten. Behandlingen av personuppgifter ska grunda sig på artikel 6.1 c i EU:s allmänna dataskyddsförordning. Behandlingen av personuppgifter kommer att vara nödvändig för att myndigheterna ska kunna fullgöra skyldigheterna enligt det föreslagna momentet, och bestämmelsen utgör en klar rättslig grund för den behandling av personuppgifter hos myndigheterna som krävs för fullgörandet.

20 §. Utlåtanden, anmärkningar och åsikter samt sökandens förklaring. Paragrafen baserar sig på 10 och 12 § i samordningslagen, som föreslås bli upphävd.

I 1 mom. föreslås bestämmelser om myndigheternas uppgift att begära utlåtanden och att sända anmärkningar och åsikter till Tillstånds- och tillsynsverket, som är samordnande myndighet. Avsikten är att myndigheterna ska informera Tillstånds- och tillsynsverket om de utlåtanden som ska begäras om de ansökningar som hör till deras behörighet, varefter Tillstånds- och

tillsynsverket begär utlåtandena i samlad form. På så sätt får remissmyndigheten begäran om att utlåtande om olika tillståndsansökningar samlas och på en gång. I begäran om utlåtande ska anges den lag som styr den ansökan om vilken utlåtande begärs. På detta sätt vill man säkerställa att utlåtandena inte blir onödigt omfattande. Utlåtandena ska lämnas in elektroniskt. Vidare föreslås bestämmelser om att de anmärkningar och åsikter som avses i de lagar som nämns i 16 § 2 mom. i den föreslagna lagen ska lämnas till Tillstånds- och tillsynsverket.

Utlåtandena, anmärkningarna och åsikterna innehåller också personuppgifter såsom namn och kontaktuppgifter. De innehåller dock vanligen inte känsliga uppgifter. På grund av myndighetens lagstadgade uppgift är det motiverat att utlåtandena, anmärkningarna och åsikterna lämnas till Tillstånds- och tillsynsverket. De som deltar genom utlåtanden, anmärkningar och åsikter utövar sin grundlagsenliga rätt att delta i det beslutsfattande som gäller miljön. Formerna för detta beslutsfattande regleras i tillämpliga materiella lagar. Att framföra utlåtanden, anmärkningar och åsikter är dessutom frivilligt. Den rättsliga grunden för behandlingen av personuppgifterna i dessa handlingar är artikel 6.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen. Behandlingen av personuppgifter ska vara nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige (led c) eller nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse om Tillstånds- och tillsynsverkets uppgift att ge sökanden tillfälle att elektroniskt ge en förklaring med anledning av de utlåtanden, anmärkningar och åsikter som framförts med anledning av ansökan. Bestämmelser om de aktörer som också ska ges tillfälle att avge bemötande finns i de lagar som nämns i den föreslagna 16 §, och bland annat i kemikaliesäkerhetslagen och i gruvlagen är kretsen av parter i detta avseende större (gruvlagens 42 § och kemikaliesäkerhetslagens 104 c §). Avsikten är inte att genom propositionen inskränka begreppet part. Sökanden och andra aktörer ska kunna ge förklaringar elektroniskt.

Med tanke på rättsskyddet är det väsentligt att sökanden och andra som har rätt att ge ett bemötande får avge sin förklaring om utlåtandet, anmärkningarna och åsikterna. Hörandet ska grunda sig på denna föreslagna specialbestämmelse. Dessutom ska exempelvis förvaltningslagens allmänna bestämmelse om meddelande om hörande (36 §) iakttas.

För att Tillstånds- och tillsynsverket ska kunna fullgöra sina skyldigheter ingår i de handlingar som lämnas ut till sökanden och till dem som har rätt att ge genmäle personuppgifter av ovannämnt slag. Uppgifterna kommer dock inte att innefatta känsliga personuppgifter. Den föreslagna bestämmelsen kommer att i fråga om behandling och utlämnande av personuppgifter utgöra den rättsliga grund som anges i artikel 6.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen.

21 §. Meddelande och delgivning av ett tillståndsbeslut samt information om tillståndsbeslut. I paragrafen föreslås på motsvarande sätt som i 14 och 15 § i samordningslagen bestämmelser om de behöriga myndigheternas och den samordnande myndighetens uppgift att meddela och delge beslut och informera om dem.

Enligt 1 mom. ska de behöriga tillståndsmyndigheterna meddela sina beslut samtidigt. Myndigheterna ska i behövlig utsträckning samarbeta för att säkerställa att tillståndsvillkoren är förenliga med varandra. Tidsfristen för när beslutet ska meddelas kan förlängas, om det finns en risk för att något av tillståndsbeslutet kommer att fördröjas av oförutsedda skäl. Myndigheternas skyldighet att samarbeta för att säkerställa att tillståndsvillkoren är förenliga med varandra innebär inte ingrepp i någon annan myndighets behörighet. Bestämmelsen syftar till att säkerställa att tillståndsvillkoren inte innehåller sådana motsägelser i fråga om teknisk

natur som kan förhindra verkställigheten. Olika tillståndsbeslut kan således även i fortsättningen ha olika slutresultat, exempelvis i fråga om huruvida genomförandet av ett projekt kan tillåtas.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om delgivning av tillståndsbeslut och information om dem. Avsikten är att den behöriga tillståndsmyndigheten ska delge beslutet medan den samordnande myndigheten ska se till att besluten sänds och att det informeras om dem samt se till att information om kungörelsen offentliggörs. Bestämmelserna om offentlig kungörelse i 62 a § i förvaltningslagen ska tillämpas på delgivningen av och informationen om beslut.

Enligt 3 mom. ska på delgivning av och information om tillståndsbeslut utöver vad som föreskrivs i 2 mom. dessutom tillämpas 85 § i miljöskyddslagen. Hänvisningen i 3 mom. till 85 § i miljöskyddslagen tillämpas således även om det inte skulle finnas något beslut om miljötillstånd bland de samordnade ansökningarna. Vid stiftandet av denna lag har bestämmelserna i samordningslagen följts så långt möjligt, men i mer kortfattad form. Bestämmelserna om meddelande och delgivning av tillståndsbeslut i samordningslagens 14 § och om information om tillståndsbeslut i lagens 15 § grundar sig i huvudsak på bestämmelserna i miljöskyddslagen.

Tillämpningen av bestämmelserna i 62 a § i förvaltningslagen på delgivning av och information om tillståndsbeslut i enlighet med den materiella hänvisningen i 2 och 3 mom. i den föreslagna paragrafen innebär att momenten kommer att innehålla sådana nödvändiga personuppgifter som ingår i tillståndsbeslut, såsom namn och kontaktuppgifter för en sökande som är en fysisk person. I 85 § i miljöskyddslagen finns en uttrycklig bestämmelse bland annat om att kungörelsen och tillståndsbeslutet trots bestämmelserna i 16 § 3 mom. i offentlighetslagen får innehålla verksamhetsutövarens namn och uppgifter om verksamhetens placeringsort. De uppgifter som publiceras kan också gälla verksamhetens placeringsort, och en fastighetsbeteckning som specificerar platsen och fastighetens namn ska i fråga om fysiska personer betraktas som sådana personuppgifter som kan framgå av de uppgifter som publiceras. I fråga om dessa bör det noteras att det rör sig om uppgifter om näringsverksamheten.

I 85 § i miljöskyddslagen föreskrivs det dessutom att de personuppgifter som ska publiceras på en myndighets webbplats ska raderas från datanätet när den tillståndspliktiga verksamheten har upphört och när de åtgärder enligt 94 § i den lagen som hänför sig till upphörandet av verksamheten har vidtagits. I 85 § i miljöskyddslagen finns bland annat bestämmelser om hur informationen om kungörelsen och tillståndsbeslutet ska lämnas och bestämmelser om meddelande om tillståndsbeslut.

Den rättsliga grunden för behandlingen av personuppgifter ska vara artikel 6.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen. Behandlingen av personuppgifterna kommer att vara nödvändig för att myndigheterna ska kunna fullgöra skyldigheterna enligt det föreslagna momentet, och den allmänna dataskyddsförordningen utgör en klar rättslig grund för den behandling av personuppgifter hos myndigheterna som krävs för fullgörandet.

6 kap. Särskilda bestämmelser

22 §. Rätt att få uppgifter. I paragrafen föreslås bestämmelser om Tillstånds- och tillsynsverkets rätt att få uppgifter i egenskap av den kontaktpunktmyndighet som avses i den föreslagna 14 §. Detaljerade bestämmelser om kontaktpunktmyndighetens uppgifter finns i förordningen om kritiska råmaterial och förordningen om nettonollteknik. Förordningarna är direkt tillämplig lagstiftning som ska iaktas nationellt. Dessutom har till lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken fogats bestämmelser om kontaktpunktmyndighetens uppgifter enligt förordningen om kritiska råmaterial och

förordningen om nettonollindustrin, och uppgifterna har tilldelats regionförvaltningsverken i Norra Finland och Östra Finland.

Enligt paragrafen ska kontaktpunktsmyndigheten trots sekretessbestämmelserna i offentlighetslagen eller i någon annan lag rätt att av de myndigheter som är behöriga enligt de författningar som nämns i 14 § 2 mom. få sådana uppgifter som är nödvändiga för fullgörandet av myndighetens uppdrag enligt den föreslagna lagen, exempelvis för uppföljning av tidsfristerna. De nödvändiga uppgifterna kan gälla tillståndsförfaranden eller andra administrativa förfaranden som gäller ärenden som är under behandling eller redan har behandlats vid de behöriga myndigheterna och som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om kritiska råmaterial och förordningen om nettonollindustrin. Uppgifterna i fråga innehåller uppgifter om sökanden, verksamheten eller projektet samt ärendets behandlingsfas. Genom rätten att få uppgifter säkerställs det att kontaktpunktsmyndigheten har rätt att få sådan information som gör det möjligt för myndigheten att få en rättvisande bild om exempelvis iakttagandet av de tidsfrister som fastställs i den föreslagna lagen eller i de EU-förordningar som nämns i paragrafen.

Den föreslagna bestämmelsen om kontaktpunktsmyndighetens rätt att få uppgifter utesluter inte personuppgifter, eftersom exempelvis uppgifterna om sökanden kan innehålla uppgifter om en fysisk persons namn och adress. Detta gäller i synnerhet när sökanden är en fysisk person. Behandlingen av personuppgifter kommer dock inte att omfatta behandling av känsliga uppgifter. I det föreslagna 1 mom. utnyttjas således det nationella handlingsutrymme som den allmänna dataskyddsförordningen tillåter. På den behandling av personuppgifter som sker i samband med skötseln av de uppgifter som föreskrivs för kontaktpunktsmyndigheten i den allmänna dataskyddsförordningen kan artikel 6.1 c i förordningen tillämpas som rättslig grund. Enligt artikel 6.1 c är behandlingen av personuppgifter tillåten om behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Eftersom den nationella lagstiftningen förutsätter att det föreskrivs särskilt i lag om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter, är bestämmelsen i fråga nödvändig.

23 §. Samordningsavgift och tillståndsavgifter. Bestämmelsen motsvarar delvis 16 § i samordningslagen som föreslås bli upphävd. I paragrafen föreskrivs det om de avgifter som tas ut för i den lagen avsedd samordning av behandlingen av tillstånd. Eftersom det föreslås att bestämmelser om samordning tas in i den föreslagna lagen bör det i den lagen också föreskrivas om de avgifter som ska tas ut för förfarandet. I paragrafen föreslås också nya bestämmelser som ska tillämpas på sökande av ändring i den avgift som ska tas ut för samordning.

Enligt 1 mom. ska storleken på den avgift som ska tas ut för samordning enligt 5 kap. bestämmas på det sätt som anges i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Till övriga delar ska avgifterna för tillståndsbehandlingen bestämmas enligt vad som föreskrivs i de lagar som nämns i 16 § 2 mom.

Den rådgivning som myndigheten har skyldighet att ge innan ansökan har anhängiggjorts ska vara avgiftsfri. Efter det att ansökan har anhängiggjorts kan samordningen medföra sådant arbete för den samordnande myndigheten som inte hör till den avgiftsfria rådgivning som ges inom ramen för styrningen enligt 3 § 1 mom. i den föreslagna lagen, men som inte heller utgör behandling av ett enskilt tillståndsärende. För arbete av detta slag ska det kunna tas ut en avgift av sökanden. På det hela taget kommer myndigheternas arbete att minska genom att den samordnande myndigheten och de behöriga myndigheterna har en helhetsbild av förfarandena inom projektet och genom att behovet av ytterligare utredningar kommer att minska tack vare de möten som avses i 3 § 3 mom. Dessutom kommer användningen av e-tjänster att bidra till att minska och underlätta myndigheternas arbete. Propositionen syftar till att avgifterna för de

tillstånd som behandlas i ett samordnat förfarande inte sammantagna får vara större än vad avgifterna skulle vara om tillstånden söktes separat.

I 2 mom. föreslås ett bemyndigande för statsrådet att utfärda förordning. I en avgiftsförordning som gäller Tillstånds- och tillsynsverket kommer det också att föreskrivas om avgifterna för de tillstånd som samordnas. Därför ska det genom förordning av statsrådet få utfärdas närmare bestämmelser om de avgifter som avses i 1 mom.

I 3 mom. föreslås en bestämmelse om att ändring i den avgift som med stöd av 16 § tas ut för behandlingen av ett ärende ska få sökas på samma sätt som ändring i huvudsaken. På sökande av ändring i den avgift som tas ut för samordning ska således tillämpas samma bestämmelser som på sökande av ändring i behandlingsavgifter enligt miljöskyddslagen och vattenlagen. Detta kommer att bidra till att göra regleringen tydligare, också ur förvaltningskundernas synvinkel. Förvaltningskunder ska således i samma förfarande kunna begära omprövning av både behandlingsavgiften och den avgift som tas ut för samordningen. Ur myndigheternas synvinkel innebär förslaget också ett förenhetligande av förfarandet, eftersom myndigheten kommer att ge (innehållsmässigt) samma anvisningar för sökande av ändring i fråga om dessa avgifter.

24 §. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser. Lagen föreslås träda i kraft samtidigt som bestämmelserna om det nya Tillstånds- och tillsynsverket, dvs. den 1 januari 2026. Den bestämmelse i 7 § som gäller företrädesförfarandet avses gälla till och med den 31 december 2030. Giltighetstiden för de bestämmelser som i huvudsak motsvarar det nuvarande företrädesförfarandet kommer således att vara fyra år längre än den giltighetstid som föreskrivs i övergångsbestämmelsen i den gällande lagen 1144/2022.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om de författningar som upphävs genom den föreslagna lagen. Dessa är lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken och lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden. Bestämmelser som gäller detta tas in den föreslagna nya lagen, med de ändringar som behövs.

I 3 och 4 mom. föreslås övergångsbestämmelser. Enligt 3 mom. ska ett tillståndsärende som blivit anhängigt före ikraftträdandet av den föreslagna lagen behandlas med iakttagande av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. Detta är särskilt relevant i synnerhet i fråga om den gemensamma behandling som avses i 2 kap., i och med att ansökningar om undantag enligt 66 eller 83 § i naturvårdslagen genom denna proposition kommer att omfattas av gemensam behandling. Med avvikelse från det som sägs ovan ska det särskilt föreskrivas att i föreslagna 7 och 8 § avsedda ansökningar som vid ikraftträdandet av den föreslagna lagen är anhängiga vid regionförvaltningsverket ska avgöras med iakttagande av den föreslagna lagen. Således ska de preciseringar som föreslås i förfarande med företrädare i fråga om grön omställning (7 §) samt utvidgningen av tillämpningsområdet tillämpas genast efter lagens ikraftträdande. Likaså ska det nya förfarandet med företrädare för projekt enligt vissa EU-rättsakter (8 §) tillämpas efter lagens ikraftträdande oberoende av den fas i vilken behandlingen av ärendet är och utifrån information som kontaktpunktmyndigheten har fått om projektets status som strategiskt projekt.

Enligt det föreslagna 4 mom. ska, om fullföljdsdomstolen upphäver ett tillståndsbeslut på vilket de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av den föreslagna lagen tillämpas, och återförvisar ärendet för att behandlas på nytt i sin helhet, ärendet behandlas och avgörs i enlighet med den föreslagna lagen.

7.2 Miljöskyddslagen

34 §. Behörig tillståndsmyndighet. Det föreslås att *1 mom. 3 punkten* ändras så att hänvisningen till gemensam behandling enligt gällande 47 § stryks. I fortsättningen ska bestämmelser om gemensam behandling av sådana tillståndsansökningar enligt miljöskyddslagen, vattenlagen och 66 eller 83 § i naturvårdslagen som gäller samma verksamhet eller projekt eller som väsentligt anknyter till samma verksamhet eller projekt finnas i 9 § i den föreslagna lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket, nedan *lagen om behandling av miljöärenden*. I bestämmelsen föreslås en hänvisning till den paragrafen. Samtidigt stryks i momentet såsom onödiga de preciseringar som gäller ärenden enligt vattenlagen.

44 §. Delgivning av och information om tillståndsansökan. Paragrafens *4 mom.* föreslås bli ändrat eftersom samordningslagen upphävs. Hänvisningen till förfarandet för samordning i fråga om delgivning av och information om tillståndsansökan ändras till att avse 19 § 2 mom. i den föreslagna lagen om behandling av miljöärenden. Dessutom ska enligt den paragrafen bestämmelserna i 1 och 2 mom. i denna paragraf iaktas vid förfarandet.

44 a §. *Hörande om tillståndsansökan och om en miljökonsekvensbeskrivning.* I 1 mom. ska det i fortsättningen hänvisas till 22 a § i MKB-lagen i fråga om de projekt för vilka hörandet om miljökonsekvensbeskrivningen ska kunna ordnas i samband med hörandet om tillståndsansökan och i fråga om sättet på vilket ett sådant hörande ska ordnas. Avsikten är att samordning av höranden ska kunna tillämpas i situationer där en tillståndsansökan eller tillståndsansökningar enligt miljöskyddslagen, vattenlagen eller marktäktslagen och en miljökonsekvensbeskrivning vilka alla gäller samma projekt och ska avgöras av Tillstånds- och tillsynsverket är anhängiga samtidigt. Närmare bestämmelser om de tillstånd enligt marktäktslagen som ska avgöras av Tillstånds- och tillsynsverket finns i 4 a § i marktäktslagen och i 34 § i miljöskyddslagen.

För samordning av höranden ska det förutsättas att den projektansvarige tar initiativ till detta hos kontaktmyndigheten innan bedömningsförfarandet inleds, såsom föreskrivs i 22 a § i MKB-lagen. På ordnandet av det hörande som ingår i förfarandet vid miljökonsekvensbedömning vid ett förfarande enligt någon annan lag tillämpas 5 § i MKB-lagen. Enligt den paragrafen kan kontaktmyndigheten och tillståndsmyndigheten komma överens om att samordning av höranden kan tillämpas. Om kontaktmyndigheten eller tillståndsmyndigheten anser att projektet inte lämpar sig för samordning av höranden, ska förfarandet för miljökonsekvensbedömning enligt 3 § i MKB-lagen och hörande enligt den lagen tillämpas. Avsikten är att kontaktmyndigheten ska informera om sitt avgörande beträffande behandlingen av ärendet så att den projektansvarige kan beakta detta vid utarbetandet av programmet för miljökonsekvensbedömning (MKB-programmet). Avgörandet kommer att utgöra ett sådant beslut om beredning av ett ärende som avses i 6 § 2 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden och som inte får överklagas.

Avsikten är att 20 § i MKB-lagen även i fortsättningen ska iakttas vid samordning av höranden om en miljökonsekvensbeskrivning och en tillståndsansökan. Tillkännagivande ska ske i enlighet med 17 § 2 mom. i MKB-lagen i samma omfattning och på samma sätt som när ett hörande genomförs separat. Tillståndsmyndigheten ska i enlighet med 20 § 2 mom. i MKB-lagen se till att utlåtanden begärs och ge tillfälle att framföra åsikter. Vid samordning av höranden ska den reserverade tiden alltså vara 45–60 dagar. Avsikten är att kontaktmyndigheten ska ordna hörandet om MKB-programmet.

47 §. *Gemensam behandling av vissa ansökningar.* Paragrafen ändras i sin helhet, eftersom bestämmelser om gemensam behandling av vissa miljörelaterade tillståndsansökningar och andra ansökningar i fortsättningen kommer att finnas i 9 § i lagen om behandling av miljöärenden. Paragrafens rubrik föreslås bli ändrad, eftersom i rubriken behöver beaktas en bredare uppsättning ansökningar när också vissa ansökningar enligt naturvårdslagen, och i begränsad utsträckning också vissa ansökningar enligt marktäktslagen, i fortsättningen ska omfattas av förfarandet för gemensam behandling. I paragrafen föreslås en informativ hänvisning till bestämmelserna om gemensam behandling i lagen om behandling av miljöärenden, eftersom dessa bestämmelser avses ersätta de tidigare bestämmelserna om gemensam behandling av tillståndsansökningar i miljöskyddslagen och vattenlagen.

85 §. *Delgivning av och information om tillståndsbeslut.* Paragrafens 4 mom. föreslås bli ändrat eftersom samordningslagen upphävs. Hänvisningen till förfarandet för samordning i fråga om delgivning av och information om tillståndsbeslut ändras till att avse 21 § 2 mom. i den föreslagna lagen om behandling av miljöärenden. Dessutom ska enligt den paragrafen bestämmelserna i 1–3 mom. i denna paragraf iakttas vid förfarandet.

175 §. *Åtgärder vid överträdelser eller försummelser.* Paragrafens 3 mom. föreslås bli ändrat så att hänvisningen till ärenden som avgörs vid gemensam behandling enligt 47 § ersätts med en hänvisning till 9 § i lagen om behandling av miljöärenden. På förvaltningstvångsförfarandet i

fråga om ärenden som undergår gemensam behandling ska bestämmelserna i miljöskyddslagen i fortsättningen tillämpas i första hand. Om emellertid en tillståndsansökan enligt vattenlagen ingår i den gemensamma behandlingen, ska bestämmelserna i 14 kap. i vattenlagen tillämpas på förvaltningstvångsförfarandet. Om endast ansökningar enligt miljöskyddslagen och vattenlagen behandlas gemensamt, ska ärendet i praktiken avgöras på samma sätt som hittills. Detsamma gäller om endast ansökningar enligt miljöskyddslagen och marktäktslagen behandlas gemensamt på det sätt som anges i 14 § 4 mom. i marktäktslagen. Det företräde för bestämmelserna i miljöskyddslagen som föreslås i paragrafen är nytt i fråga om sådan gemensam behandling där endast ansökningar enligt miljöskyddslagen och ansökningar om undantag enligt 66 eller 83 § i naturvårdslagen behandlas. Det är nytt också i fråga om sådan gemensam behandling som omfattar sådana ansökningar enligt miljöskyddslagen och marktäktslagen och ansökningar om undantag enligt 66 eller 83 § i naturvårdslagen som ska avgöras av Tillstånds- och tillsynsverket. Liksom hittills ska det i paragrafen föreskrivas om förfarandet i det fall att ett föreläggande om förvaltningstvång som meddelas vid gemensam behandling endast gäller fullgörande av en skyldighet som föreskrivs i denna lag eller med stöd av den.

196 §. Hörande med anledning av besvär över ett beslut om miljötillstånd. Paragrafens 3 mom. föreslås bli ändrat så att hänvisningen till beslut som meddelats i ett förfarande enligt 47 § ersätts med en hänvisning till beslut som meddelats vid sådan gemensam behandling som avses i 9 § i lagen om behandling av miljöärenden. Ändringen föranleds av att bestämmelser om gemensam behandling av ärenden enligt denna lag och vattenlagen i fortsättningen kommer att finnas i lagen om behandling av miljöärenden. I 10 § i den lagen finns bestämmelser om det förfarande som ska tillämpas vid gemensam behandling, och detta gäller också ändringssökandet.

197 a §. Skyndsam behandling av vissa besvärärenden. I paragrafen ändras författningshänvisningen, eftersom lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken föreslås bli upphävd genom den nu föreslagna lagen om behandling av miljöärenden. I paragrafen föreslås i stället en hänvisning till 7 och 8 § i denna lag, som innehåller bestämmelser om projekt som ska omfattas av ett företrädesförfarande. Också i fråga om dessa projekt gäller att besvär ska behandlas skyndsamt. Även projekt som omfattas av företrädesförfarandet enligt den föreslagna 8 § i lagen om behandling av miljöärenden ska alltså i fortsättningen omfattas av bestämmelsen om skyndsam behandling vid ändringssökande. Det föreslås att giltighetstiden för 197 a § enligt ikraftträdandebestämmelsen i lagen om temporär ändring av miljöskyddslagen (1146/2022) förlängs genom denna proposition till den 31 december 2032.

7.3 Lagen om temporär ändring av miljöskyddslagen

Det föreslås att 1 mom. i ikraftträdandebestämmelsen i lagen om temporär ändring av miljöskyddslagen (1146/2022) ändras så att lagens giltighetstid förlängs med fyra år jämfört med nuläget, dvs. till den 31 december 2032.

7.4 Vattenlagen

11 kap. Ansökningsförfarande

2 §. Anhängiggörande av ett ansökningsärende. I 1 mom. stryks en mening enligt vilken tillståndsmyndigheten av särskilda skäl kan godkänna att ansökan lämnas in på papper. Genom att meningen stryks ändras bestämmelsen så att den till sitt innehåll motsvarar den bestämmelse i 39 § 1 mom. i miljöskyddslagen som gäller ett elektroniskt förfarande. Man har konstaterat att det inte längre finns något behov av denna bestämmelse i vattenlagen, i synnerhet eftersom

ansökningar i allt högre grad har börjat lämnas in elektroniskt. I paragrafen kvarstår dock möjligheten för en projektansvarig som är en fysisk person att lämna in ansökan på papper. Bestämmelserna i momentet förtydligas också i fråga om den andra meningen. Avsikten är att det av meningen bättre ska framgå att fysiska personer inte ska vara skyldiga att göra en elektronisk ansökan.

11 a §. Hörande om tillståndsansökan och om en miljökonsekvensbeskrivning. Det föreslås att hörande om en miljökonsekvensbeskrivning i fortsättningen ska ske i samband med hörandet om tillståndsansökan. Bestämmelsen ska således inte begränsas enbart till hörandet av en komplettering av miljökonsekvensbeskrivningen i samband med hörandet om tillståndsansökan. I paragrafens rubrik görs de ändringar som denna ändring förutsätter.

Det föreslås att paragrafen delas upp i två moment. I *1 mom.* ska det i fortsättningen hänvisas till 22 a § i MKB-lagen i fråga om de projekt för vilka hörandet om miljökonsekvensbeskrivningen ska kunna ordnas i samband med hörandet om tillståndsansökan och i fråga om sättet på vilket ett sådant hörande ska ordnas.

För samordning av höranden ska det i enlighet med 22 a § i MKB-lagen förutsättas att den projektansvarige tar initiativ till detta hos kontaktmyndigheten innan förfarandet för miljökonsekvensbedömning inleds. På ordnandet av det hörande som ingår i förfarandet vid miljökonsekvensbedömning vid ett förfarande enligt någon annan lag tillämpas 5 § i MKB-lagen. Enligt den paragrafen kan kontaktmyndigheten och tillståndsmyndigheten komma överens om att samordning av höranden kan tillämpas. Om kontaktmyndigheten eller tillståndsmyndigheten anser att projektet inte lämpar sig för samordning av höranden, ska förfarandet för miljökonsekvensbedömning enligt 3 § i MKB-lagen och hörande enligt den lagen tillämpas. Avsikten är att kontaktmyndigheten ska informera om sitt avgörande beträffande behandlingen av ärendet så att den projektansvarige kan beakta detta vid utarbetandet av MKB-programmet. Avgörandet kommer att utgöra ett sådant beslut om beredning av ett ärende som avses i 6 § 2 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden och som inte får överklagas.

Avsikten är att 20 § i MKB-lagen även i fortsättningen ska iakttas vid samordning av hörandena om en miljökonsekvensbeskrivning och en tillståndsansökan. Tillkännagivande ska ske i enlighet med 17 § 2 mom. i MKB-lagen i samma omfattning och på samma sätt som när ett hörande genomförs separat. Tillståndsmyndigheten ska i enlighet med 20 § 2 mom. i MKB-lagen se till att utlåtanden begärs och ge tillfälle att framföra åsikter. Den tid för hörande som föreskrivs i den gällande paragrafen kommer att tillämpas också i fortsättningen. Avsikten är att kontaktmyndigheten ska ordna hörandet om MKB-programmet. Enligt *2 mom.* ska vad som föreskrivs i *1 mom.* också tillämpas på hörande om komplettering av en miljökonsekvensbeskrivning.

12 §. Gemensam behandling av vissa ansökningar. Det föreslås att paragrafen ändras helt och hållet, eftersom bestämmelser om gemensam behandling av vissa miljörelaterade tillståndsansökningar och andra ansökningar i fortsättningen kommer att finnas i 9 § i lagen om behandling av miljöärenden. Även paragrafens rubrik förslås bli ändrad av denna orsak.

I paragrafen föreslås det att bestämmelser om gemensam behandling av tillståndsansökningar enligt den föreslagna lagen, miljöskyddslagen och 66 eller 83 § i naturvårdslagen som gäller samma verksamhet eller projekt eller som väsentligt anknyter till samma verksamhet eller projekt ska utfärdas i 9 § i lagen om behandling av miljöärenden. Paragrafen ska således innehålla en informativ hänvisning till bestämmelserna om gemensam behandling i lagen om behandling av miljöärenden, som avses ersätta de bestämmelser om gemensam behandling av

tillståndsansökningar enligt miljöskyddslagen och vattenlagen som tidigare ingick i 11 kap. 12 § i vattenlagen och 47 § i miljöskyddslagen.

24 a §. *Delgivning och information vid samordnat förfarande.* Enligt förslaget ska, om 5 kap. i lagen om behandling av miljöärenden (*Samordning av vissa tillståndsförfaranden*) tillämpas på behandlingen av en tillståndsansökan, 19 och 21 § i den lagen tillämpas vid delgivning och information i stället för 11 kap. 10 och 22 § i vattenlagen.

Bestämmelsen behövs eftersom 4 kap. i lagen om behandling av miljöärenden avses innehålla bestämmelser om bland annat delgivning av och information om ansökan (19 §) och delgivning och information om tillståndsbeslut (21 §). De ska tillämpas i stället för bestämmelserna i vattenlagen.

15 kap. Sökande av ändring och verkställande av beslut

4 a §. *Skyndsamt behandling av vissa besvärärenden.* I paragrafen föreslås hänvisningen bli uppdaterad till en hänvisning till 7 och 8 § i lagen om behandling av miljöärenden. Vid förvaltningsdomstolen ska den föreslagna bestämmelsen om skyndsamt behandling alltfjämt tillämpas på tjänstens vägnar. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att tillståndsärenden som avses bli behandlade skyndsamt behandlas skyndsamt också vid ändringssökande. Det föreslås att giltighetstiden för 15 kap. 4 a § enligt ikraftträdandebestämmelsen i lagen om temporär ändring av vattenlagen (1145/2022) förlängs genom denna proposition till den 31 december 2032.

7.5 Lagen om temporär ändring av vattenlagen

Det föreslås att *1 mom. i ikraftträdandebestämmelsen* i lagen om temporär ändring av vattenlagen (1145/2022) ändras så att lagens giltighetstid förlängs med fyra år jämfört med nuläget, dvs. till den 31 december 2032.

7.6 Naturvårdslagen

2 §. *Lagens tillämpningsområde.* Eftersom lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden (764/2019) föreslås bli upphävd behöver hänvisningen i 3 mom. till den lagen strykas. Däremot föreslås i 3 mom. bestämmelser om gemensam behandling vid Tillstånds- och tillsynsverket av vissa ansökningar som gäller undantag.

I *3 mom.* föreslås en bestämmelse om att ansökningar om undantag enligt 66 och 83 § i naturvårdslagen ska behandlas gemensamt med tillståndsansökningar enligt miljöskyddslagen och vattenlagen, om de gäller samma projekt eller verksamhet eller om undantaget annars väsentligt anknyter till dem. I ett sådant fall ska 9 § i lagen om behandling av miljöärenden iakttas vid behandlingen av tillståndsansökan. Bestämmelsen behövs här eftersom den lagen innehåller bestämmelser om gemensam behandling av sådana tillståndsansökningar som hör till Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet. Då ska vid behandlingen av ansökningar om undantag enligt naturvårdslagen iakttas förfarandebestämmelserna i miljöskyddslagen eller vattenlagen.

35 §. *Bedömning av projekt och planer.* I 2–4 mom. föreslås bestämmelser om ändringar som ämbetsverksreformen förutsätter i fråga om myndighetsförfarandet vid bedömningen av konsekvenser för nätverket Natura 2000.

I paragrafen föreslås det på motsvarande sätt som i det gällande 2 mom. att den myndighet som beviljar tillståndet eller godkänner planen ska övervaka att den bedömning som avses i 1 mom. görs. Enligt det gällande 2 mom. ska myndigheten begära utlåtande om bedömningen av närings-, trafik- och miljöcentralen och av den i vars besittning det område som ingår i nätverket Natura 2000 är. I och med statens regionförvaltningsreform läggs närings-, trafik- och miljöcentralerna ned och deras uppgifter överförs till Tillstånds- och tillsynsverket. Då är det Tillstånds- och tillsynsverket som på motsvarande sätt som för närvarande kommer att ge det utlåtande som avses i 2 mom. till den myndighet som beviljar tillståndet eller godkänner planen. Sådana myndigheter är till exempel kommunerna, landskapsförbunden, Säkerhets- och kemikalieverket eller Transport- och kommunikationsverket. I situationer där Tillstånds- och tillsynsverket självt är den i momentet avsedda myndighet som beviljar tillståndet eller godkänner planen, ska verket dock inte begära ett internt utlåtande utan begära utlåtande endast av den i vars besittning det berörda Natura 2000-området är. I fråga om statsägda marker är detta i regel Forststyrelsen. Enligt förslaget upphävs dessutom i 2 mom. de sista två meningarna såsom onödiga, eftersom Tillstånds- och tillsynsverket i fortsättningen inte längre självt ska kunna vara den som planerar eller genomför projektet, utan dessa uppgifter ska ankomma på livskraftscentralerna eller andra myndigheter.

Även utan ett internt remissförfarande vid Tillstånds- och tillsynsverket kommer det emellertid i samband med behandlingen av ett ärende att säkerställas att naturskyddsaspekten beaktas i beslutsfattandet. Den nationella reglering som gäller nätverket Natura 2000 baserar sig på EU:s habitatdirektiv och genomförandet av det direktivet. Därför är det viktigt att man sörjer för en adekvat bedömning av betydande konsekvenser som kan försämra Natura 2000-områdena. I den gällande lagen har man velat säkerställa detta genom bestämmelser om det utlåtande som ska begäras av naturvårdsmyndigheten och som ofta har stor betydelse vid beslutsfattandet.

I fortsättningen ska det vid Tillstånds- och tillsynsverket genom de proaktiva förfarandena säkerställas att olika synpunkter och aspekter beaktas i beslutsfattandet. Den interna beredningen vid Tillstånds- och tillsynsmyndigheten och utnyttjandet av sakkunskapen inom olika uppgiftskomplex kommer att genomföras på ett smidigt sätt. Även om det inte föreslås några separata bestämmelser om ett internt remissförfarande bör beaktandet av relevanta aspekter i princip dokumenteras skriftligt vid verket. På så sätt säkerställs det att de lagstadgade förutsättningar som gäller tillstånd och andra ärenden uppfylls. Exempelvis ändamålsenligheten i Natura 2000-bedömningar och eventuella aspekter som gäller brister i bedömningarna kommer att integreras i sin helhet i beslutsfattandet och också kunna verifieras i efterhand, även vid ändringssökandet. Att väsentliga aspekter dokumenteras kommer att behövas i synnerhet på grund av skyldigheterna enligt den EU-lagstiftning som ska tillämpas vid Tillstånds- och tillsynsmyndigheten, så att man i beslutsfattandet kan säkerställa att EU-rätten iaktas på behörigt sätt. Med stöd av offentlighetsprincipen och parternas rätt till inflytande är myndighetens relevanta beredningsmaterial i ärendet offentligt, och materialet finns tillgängligt för sökanden, parterna och andra aktörer på begäran. På detta sätt främjas transparensen i myndigheternas verksamhet och beslutsfattande. Uppgifter och utredningar av olika slag kommer att sparas i handläggningsmaterialet och bli offentliga redan under beredningen. Sådana utredningar är till exempel de synpunkter på Naturabedömningen som uppkommer inom Tillstånds- och tillsynsverket samt andra eventuella utredningar som behövs för ärendet.

I den gällande paragrafens 3 mom. föreskrivs det att det utlåtande som avses i 2 mom. ska ges utan dröjsmål och senast sex månader från det att en begäran om utlåtande har kommit in till närings-, trafik- och miljöcentralen eller centralen har fått del av ett i 2 mom. avsett beslut av miljöministeriet. Till följd av regionförvaltningsreformen uppgår närings-, trafik- och miljöcentralen i Tillstånds- och tillsynsverket, och den maximala tidsfristen för lämnande av utlåtande förkortas i det föreslagna 3 mom. från sex månader till tre månader i syfte att främja

ett smidigare och snabbare tillståndsförfarande. Även då ska verket eftersträva att utlåtandet ges utan dröjsmål redan före utgången av den maximala tidsfristen på tre månader. Detta kommer att vara möjligt genom att Tillstånds- och tillsynsverkets interna kompetens utnyttjas och verkets interna rutiner effektiviseras. I paragrafen föreslås en bestämmelse som preciserar att tidsfristen börjar löpa från det att begäran om utlåtande har kommit in till Tillstånds- och tillsynsverket.

I 4 mom. föreslås bestämmelser om genomförande av en i 1 mom. avsedd Natura 2000-bedömning i samband med ett MKB-förfarande. Villkoren för att få genomföra bedömningarna separat skärps i förslaget i syfte att accentuera att bedömningarna i regel bör göras samtidigt. Endast av särskilda skäl ska den bedömning som avses i 1 mom. få genomföras separat från förfarandet vid miljökonsekvensbedömning. Särskilda skäl kan exempelvis hänföra sig till att det inte till alla delar är möjligt att genomföra en Naturabedömning med tillräckligt stor noggrannhet i samband med MKB-förfarandet. Det undantag som avser särskilda skäl ska dock inte vara tillämpligt i fråga om i RED III-direktivet avsedda projekt för uppförande, uppgradering eller drift av en produktionsanläggning för förnybar energi, en anläggning som kombinerar olika förnybara energikällor eller av en värmepump och samlokaliserad energilagring eller projekt för anslutning av sådana anläggningar, en sådan värmepump eller sådan lagring till elnätet eller för integrering av förnybar energi i ett värme- och kylnät. I dessa situationer ska Natura 2000-bedömningen och bedömningsförfarandet enligt MKB-lagen alltid göras tillsammans.

Den kontaktmyndighet som avses i MKB-lagen ska inkludera de i det föreslagna 2 mom. avsedda utlåtandena av Tillstånds- och tillsynsverket och av den i vars besittning det område som ingår i nätverket Natura 2000 är i den motiverade slutsats som avses i 23 § i den lagen. Detta ska emellertid inte gälla situationer där ett internt utlåtande av Tillstånds- och tillsynsverket inte begärs.

134 a §. *Sökande av ändring i ett ärende som avgörs vid gemensam behandling.* I paragrafen föreslås med avvikelse från det som anges i 134 § bestämmelser om sökande av ändring i beslut som meddelats vid gemensam behandling. Den föreslagna paragrafen är ny.

I paragrafen föreslås bestämmelser om sökande av ändring i beslut om undantag enligt 66 eller 83 § till den del besluten ingår i ett beslut som meddelats vid gemensam behandling enligt 9 § i lagen om behandling av miljöärenden. Om ett beslut om undantag har meddelats vid gemensam behandling enligt 9 § i den lagen, ska ändring i beslutet sökas i enlighet med 11 § i den lagen. Enligt den paragrafen bestäms besvärsrätten i fråga om beslut som meddelats vid gemensam behandling enligt 191 § i miljöskyddslagen. Om ett beslut som meddelats vid gemensam behandling emellertid innehåller ett avgörande enligt vattenlagen, ska 15 kap. 2 § i den lagen iakttas. Dessutom ska i ett sådant fall iakttas bestämmelserna i 191 § 7 punkten i miljöskyddslagen.

För att främja den allmänna enhetligheten i regleringen och smidigheten i tillståndsförfarandet ska ändringssökandet i fråga om sådana beslut enligt naturvårdslagen som Tillstånds- och tillsynsverket meddelat vid gemensam behandling således i fortsättningen styras till Vasa förvaltningsdomstol i stället för till den regionala förvaltningsdomstolen. Detta beror på att man vid det tillståndsförfarande som gäller gemensam behandling kommer att iakttas förfarandet enligt vattenlagen eller miljöskyddslagen, och i enlighet med dessa lagar styrs ändringssökandet till Vasa förvaltningsdomstol.

Vilken fullföljdsdomstolen är i fråga om tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen ska således i fortsättningen vara beroende av om tillståndet till undantag behandlas vid Tillstånds-

och tillsynsverket tillsammans med ett tillstånd enligt vattenlagen eller ett miljötillstånd, eller separat. Om ett tillståndsärende enligt 66 eller 83 § i naturvårdslagen inte har avgjorts vid gemensam behandling utan som ett separat, självständigt tillstånd till undantag, ska 134 § i denna lag fortfarande iakttas. Då ska ändring i Tillstånds- och tillsynsmyndighetens beslut sökas genom besvär hos den regionala förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Om det inte rör sig om gemensam behandling utan om ett beslut som meddelats enbart enligt naturvårdslagen, kommer ändringssökandet fortfarande att styras till den regionala förvaltningsdomstolen. På motsvarande sätt ska också besvärsträtten i fråga om beslut som meddelats enbart med stöd av naturvårdslagen bestämmas i enlighet med 4 mom. i denna paragraf.

Delvis motsvarande bestämmelser finns också i den gällande marktäktslagen. I marktäktslagens 20 § 2 mom. föreskrivs det om sökande av ändring i ett tillståndsbeslut som gäller gemensam behandling av en ansökan om marktäkttillstånd och en miljötillståndsansökan. Enligt bestämmelsen får beslut överklagas på det sätt som anges i miljöskyddslagen. I tillståndsärenden som behandlas enbart enligt marktäktslagen söks ändring dock fortfarande hos den regionalt behöriga förvaltningsdomstolen.

Ikraftträdandebestämmelse. I paragrafen föreslås de övergångsbestämmelser som krävs i fråga om gemensam behandling till den del ett ärende har anhängiggjorts före ikraftträdandet av den föreslagna lagen. Ett i 66 eller 83 § i den lag som ändras genom denna lag avsett ärende som gäller undantag och som blivit anhängigt före den 1 januari 2026 ska behandlas med iakttagande av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

7.7 Lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning

3 §. *Lagens tillämpningsområde och tillämpning av förfarandet vid miljökonsekvensbedömning.* I paragrafen föreslås ett *nytt 4 mom.* som ger den projektansvarige rätt att ta initiativ till att inleda ett MKB-förfarande utan att det fattas ett beslut i ett enskilt fall.

För fattande av beslut i ett enskilt fall förutsätts det att den projektansvarige sammanställer information och att den behöriga myndigheten ordnar ett beslutsförfarande med eventuella höranden, vilket kräver tid och resurser. Avsikten med bestämmelsen är att påskynda inledandet av ett MKB-förfarande i fråga om sådana projekt som i vilket fall som helst kan förväntas bli underställda ett MKB-förfarande. Genom den föreslagna bestämmelsen vill man dock inte ersätta beslutsfattandet i enskilda fall i alla situationer. För att ett MKB-förfarande ska kunna inledas utan ett beslut i ett enskilt fall ska det krävas att myndigheten och den projektansvarige är eniga om saken, så att man undviker onödiga MKB-förfaranden.

I fråga om projektet ska det anordnas en förhandsöverläggning enligt lagens 8 §. Vid förhandsöverläggningen ska den projektansvarige och kontaktmyndigheten komma överens om att inleda ett MKB-förfarande på det sätt som avses i momentet. Om kontaktmyndigheten anser att det inte är klart att projektet ska omfattas av tillämpningsområdet för MKB-lagen, ska den hänvisa projektet till det beslutsförfarande som avses i 3 mom. i den föreslagna paragrafen och som närmare anges i lagens 2 kap.

12 §. *Uppgifter som krävs av den projektansvarige.* Paragrafen innehåller bestämmelser om de uppgifter som den projektansvarige ska lämna för beslutet om tillämpning av ett MKB-förfarande. Omnämmandet av en möjlighet att i beskrivningen av ett projekt inkludera åtgärder som kommer att vidtas för att undvika eller förebygga betydande negativa miljökonsekvenser av projektet föreslås för tydlighetens skull bli flyttat till 1 § i MKB-förordningen, där det finns

en förteckning över andra uppgifter som krävs av den projektansvarige vid fattandet av beslut om tillämpning av förfarandet vid miljökonsekvensbedömning i ett enskilt fall. Avsikten är inte att ingripa i den projektansvariges möjlighet att lämna uppgifter om dessa åtgärder. Syftet med ändringen är att accentuera möjligheten att föreslå mildrande åtgärder genom att ta in dem i samma förteckning där också de andra uppgifter som ska lämnas för beslutsfattandet anges. Det föreslås också att det bemyndigande att utfärda förordning som ingår i paragrafen ändras så att det motsvarar grundlagsutskottets praxis. Ändringen av bemyndigandet att utfärda förordning är teknisk.

17 §. *Hörande om programmet för miljökonsekvensbedömning.* Till 1 mom. fogas ett omnämnande av att ett utlåtande om programmet för miljökonsekvensbedömning (MKB-programmet) inte ska begäras av Tillstånds- och tillsynsverket när verket är både kontaktmyndighet och tillståndsmyndighet för ett projekt. Genom detta möjliggör man att Tillstånds- och tillsynsverket inte behöver införa ett officiellt internt remissförfarande. Av bestämmelserna i artikel 5.2 och 6.1 i MKB-direktivet följer att tillståndsmyndigheten ska ges möjlighet att yttra sig om MKB-programmet och MKB-beskrivningen. Avsikten är att det vid Tillstånds- och tillsynsverket i fortsättningen genom andra interna förfaranden än begäranden om utlåtande ska säkerställas att olika aspekter som anknyter till Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet beaktas vid behandlingen av ärenden. Även om det inte kommer att finnas ett officiellt internt remissförfarande vid Tillstånds- och tillsynsverket ska beaktandet i MKB-förfarandet av olika aspekter på ett tillstånd för ett projekt i regel dokumenteras i skriftlig form vid verket. Likaså ska de synpunkter som uttrycks av de olika sakkunniga som deltar i beredningen av utlåtanden i samband med MKB-förfarandet även i fortsättningen i princip ges i skriftlig form. Att väsentliga aspekter dokumenteras kommer att behövas även för att säkerställa att kraven enligt MKB-direktivet uppfylls. Med stöd av offentlighetsprincipen och berörda parter rätt till inflytande är det relevanta beredningsmaterialet i ett ärende offentligt, vilket säkerställer transparensen i myndigheternas verksamhet. Kontaktmyndigheten ska även i fortsättningen begära utlåtande om MKB-programmet av kommunerna inom projektets influensområde samt av andra myndigheter som sannolikt berörs av ärendet, inklusive av tillståndsmyndigheten för projektet i de fall där Tillstånds- och tillsynsverket inte är tillståndsmyndigheten. I momentet föreslås ett tillägg om att utlåtande ska begäras också av landskapsförbunden inom projektets influensområde, eftersom de statliga och kommunala myndigheter samt landskapsförbundet enligt 6 § i MKB-lagen ska samarbeta för att genomföra MKB-förfarandet.

Det föreslås att 2 mom. ändras så att kontaktmyndigheten i fortsättningen ska delge MKB-programmet genom offentlig kungörelse utan obefogat dröjsmål. Enligt momentets tidigare ordalydelse ska delgivningen ske utan dröjsmål. Ändringen motsvarar till sin ordalydelse 23 § i förvaltningslagen. På grund av hänvisningsbestämmelsen i 20 § i den gällande lagen kommer ändringen att vara tillämplig också på hörande om miljökonsekvensbeskrivningen. I fortsättningen kommer det att vara möjligt att exempelvis delgivningen av en miljökonsekvensbeskrivning fördröjs på grund av att beskrivningen delges först i samband med delgivningen av tillståndsansökan i en sådan situation som avses i den föreslagna 22 a §. Det ska fortfarande med stöd av bestämmelsen vara möjligt att granska MKB-programmet och miljökonsekvensbeskrivningen för att säkerställa att dokumenten kan kungöras.

22 a §. *Samordning av ett förfarande för miljökonsekvensbedömning och ett tillståndsförfarande.* I 2 mom. föreslås förutsättningen att det inte finns något annat alternativ för projektet bli slopad. Därmed ska bestämmelsen i princip kunna tillämpas på sådana nya projekt och ändringar av projekt i fråga om vilka miljökonsekvensbeskrivningen och den eller de tillståndsansökningar som ska avgöras av Tillstånds- och tillsynsverket är anhängiga samtidigt. I praktiken ska det således vara möjligt att samordna hörandena i fråga om sådana

projekt där tillståndsansökan kan färdigställas samtidigt med miljökonsekvensbeskrivningen. När man avgör huruvida samordning av hörandena kan tillämpas bör uppnåendet av syftet enligt lagens 1 § beaktas.

Möjligheten att samordna hörandena ska gälla tillstånd enligt miljöskyddslagen som ska avgöras av Tillstånds- och tillsynsverket på det sätt som närmare föreskrivs i 34 § i miljöskyddslagen samt tillstånd enligt vattenlagen och tillstånd enligt marktäktslagen som ska avgöras av Tillstånds- och tillsynsverket på det sätt som närmare föreskrivs i 34 § i miljöskyddslagen och i 4 a § i marktäktslagen. Marktäktslagens 4 a § gäller gemensam behandling av ansökningar om marktäktstillstånd och miljötillståndsansökningar. Enligt 7 § i marktäktslagen ska de tillståndsärenden som avses i lagens 4 a § avgöras av den behöriga tillståndsmyndigheten enligt 34–37 § i miljöskyddslagen. Den föreslagna möjligheten att samordna hörandena ska endast gälla behandlingen av sådana tillståndsansökningar som hör till Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet.

Den samordning av höranden som avses i denna paragraf ska också kunna gälla situationer där de tillståndsansökningar som är föremål för hörande handläggs vid gemensam behandling enligt 9 § i lagen om behandling av miljöärenden. Bestämmelser om den lag som ska styra det förfarande som ska iaktas vid den gemensamma behandlingen av tillståndsansökningar föreslås i 10 § i den lagen.

Om gemensam behandling av tillståndsansökningar enligt 9 § i lagen om behandling av miljöärenden tillämpas på ansökan eller ansökningarna, ska man vid ett samordnat hörande om en miljökonsekvensbeskrivning och tillståndsansökan också kunna höra om en ansökan om undantag enligt 66 eller 83 § i naturvårdslagen som undergår gemensam behandling.

Samordning av hörandena om en miljökonsekvensbeskrivning och tillståndsansökan ska vara frivilligt och förutsätta att den projektansvarige tar initiativ om detta till kontaktmyndigheten innan MKB-programmet blir anhängigt. Kontaktmyndigheten och tillståndsmyndigheten kan avtala om att samordning av hörandena ska tillämpas på projektet i enlighet med 5 § 4 mom. i MKB-lagen. Om kontaktmyndigheten eller tillståndsmyndigheten anser att projektet inte lämpar sig för samordning av höranden, ska förfarandet för miljökonsekvensbedömning enligt 3 § i MKB-lagen och hörande enligt den lagen tillämpas. Avsikten är att kontaktmyndigheten ska informera om sitt avgörande om behandlingen av ärendet så att den projektansvarige kan beakta detta vid utarbetandet av MKB-programmet. Avgörandet är ett sådant beslut om beredning av ett ärende som avses i 6 § 2 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden och som inte får överklagas. Enligt förslaget ska kontaktmyndigheten ordna hörandet om MKB-programmet.

Hörandet om miljökonsekvensbeskrivningen ska genomföras i samband med hörandet om tillståndsansökan. Till paragrafen fogas ett *nytt 3 mom.* som innehåller informativa hänvisningar till de paragrafer i miljöskyddslagen och vattenlagen som gäller gemensamt hörande. Bestämmelser om hörande om en tillståndsansökan enligt miljöskyddslagen och om en miljökonsekvensbeskrivning som gäller samma projekt föreslås i 44 a § i miljöskyddslagen. Bestämmelser om hörande om en tillståndsansökan enligt vattenlagen och om en miljökonsekvensbeskrivning som gäller samma projekt föreslås i 11 kap. 11 a § i vattenlagen. Tillståndsmyndigheten ska ansvara för ordnandet av hörandena. En samordning av hörandena kommer inte att påverka ändringssökandet. Det är också möjligt att en miljökonsekvensbeskrivning eller en tillståndsansökan behöver kompletteras efter ett samordnat hörande. Då måste ett nytt hörande ordnas i båda förfarandena eller i det ena förfarandet.

I paragrafen föreslås ett *nytt 4 mom.* enligt vilket det i sådana fall där det ordnas ett samordnat hörande om miljökonsekvensbeskrivningen och tillståndsansökan ska anordnas en förhandsöverläggning enligt lagens 8 § före hörandet. Samordnat hörande avviker från höranden som genomförs separat enligt normal praxis bland annat genom att de handlingar som ingår i tillståndsansökan vid samordnat hörande förutsätts vara mer färdigställda i det skede som förfarandet vid miljökonsekvensbedömning genomförs. Detta är en förutsättning för att ett samordnat hörande ska vara möjligt och det bidrar till ett smidigare förfarande. Syftet med skyldigheten att anordna en förhandsöverläggning är att främja att samordningen av hörandena sker smidigt och att de handlingar som krävs är tillräckligt färdigställda till sitt innehåll i det skede då ärendet bli anhängigt för att ett hörande ska kunna ordnas. Bestämmelsen om ordnande av förhandsöverläggning kompletterar för egen del det som i lagen om behandling av miljöärenden föreskrivs om proaktiv styrning och samverkan (3 §).

27 §. Uppdatering av den motiverade slutsatsen. Paragrafen innehåller bestämmelser om uppdatering av den motiverade slutsatsen. I paragrafen föreslås tekniska ändringar. I paragrafen stryks författningsnumret för vattenlagen, eftersom det i fortsättningen kommer att nämnas i 22 a §. Dessutom ändras hänvisningen till 20 § i MKB-lagen samt hänvisningen till miljöskyddslagen och vattenlagen så att den motsvarar gällande hänvisningspraxis.

36 §. Undantag från tillämpningen av förfarandet vid konsekvensbedömning. Det föreslås att den gällande paragrafen som innehåller särskilda bestämmelser om försvaret och civil beredskap ändras så att den i fortsättningen också ska tillämpas på de undantag från tillämpningen av förfarandet vid miljökonsekvensbedömning som artikel 2.4 i MKB-direktivet möjliggör. Paragrafens rubrik föreslås bli ändrad i överensstämmelse med den föreslagna ändringen. Det gällande 1 mom. förblir i kraft som sådant och bestämmelsen genomför artikel 1.3 i MKB-direktivet. Till paragrafen fogas ett *nytt 2 mom.* enligt vilket undantag från tillämpningen av MKB-förfarandet kan beviljas på det sätt som möjliggörs enligt artikel 2.4 i MKB-direktivet. Medlemsstaterna har nationell prövningsrätt i fråga om genomförandet av den bestämmelsen i direktivet. Även om det inte hittills har uppkommit något nationellt behov av att tillämpa ett sådant undantag, är uppfattningen den att möjligheten till undantag behöver tas in i den nationella lagstiftningen.

Enligt det *nya 2 mom.* ska undantag från tillämpningen av MKB-förfarandet kunna beviljas för enskilda projekt i en situation där förfarandet på grund av projektets brådskande karaktär skulle vara omöjligt att genomföra utan att äventyra projektets syfte. I bestämmelsen har utöver artikel 2.4 i MKB-direktivet även beaktats Europeiska unionens domstols rättspraxis⁵ och Europeiska kommissionens tillkännagivande om de undantag som MKB-direktivet möjliggör⁶. Avsikten är att ärendet ska avgöras vid statsrådets allmänna sammanträde, eftersom de projekt som omfattas av undantaget kommer att vara av stor betydelse med hänsyn till allmänintresset. Besluten om undantag ska meddelas på framställning av miljöministeriet.

Innan statsrådet fattar beslut om tillämpningen av undantaget ska statsrådet se till att ett tillståndsförfarande tillämpas på projektet och att projektets miljökonsekvenser bedöms på något annat sätt innan tillstånd beviljas. Enligt artikel 2.4 i MKB-direktivet ska medlemsstaterna när undantag beviljas undersöka om någon annan form av bedömning skulle vara lämplig. I

⁵EU-domstolens dom av den 29 juli 2019 i mål C-411/17, punkterna 95–102.

⁶ Kommissionens tillkännagivande Vägledning om tillämpningen av undantag enligt direktivet om miljökonsekvensbedömning (Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU, ändrat genom direktiv 2014/52/EU) — artiklarna 1.3, 2.4 och 2.5 (2019/C/ 386/05).

Europeiska kommissionens tillkännagivande om de undantag som MKB-direktivet möjliggör konstateras det att bedömningarna kan genomföras i en rad olika former. Om ett projekt till exempel omfattar flera steg kan det vara lämpligt att genomföra en partiell miljökonsekvensbedömning som endast omfattar vissa av dem eller de viktigaste miljöaspekterna. Ett sådant fall skulle kunna vara när endast en del av de uppgifter som krävs för att identifiera och bedöma projektets sannolika huvudsakliga miljöpåverkan kan erhållas från början (till exempel om undersökningar för att fastställa eventuell förekomst av skyddade arter skulle behöva genomföras under en period av minst 1 år, men projektets bevisade brådskande karaktär kräver att arbetet påbörjas tidigare). I direktivet förutsätts det dessutom att direktivets mål uppfylls även när undantag tillämpas.

Enligt Europeiska kommissionens tillkännagivande om de undantag som MKB-direktivet möjliggör ska undantag tillämpas från fall till fall, och det ska inte vara möjligt att tillämpa ett undantag på exempelvis en hel projektkategori. Begreppet ”undantagsfall” i artikel 2.4 ska tolkas restriktivt.⁷ Som exempel på en lämplig situation har använts trygghet av elförsörjningen. Enligt EU-domstolens uppfattning ska det för att ett undantag ska kunna tillämpas föreligga en ”rimligt sannolik risk” för tryggheten av elförsörjningen, och det planerade projektet ska vara så brådskande att ett normalt förfarande för miljökonsekvensbedömning inte kan genomföras. Tröskeln för att tillämpa ett sådant undantag som avses i momentet kommer således att vara hög.

Till paragrafen fogas ett *nytt 3 mom.* enligt vilket ett beslut om undantag enligt 2 mom. i enlighet med kraven i artikel 2.4 i MKB-direktivet ska delges genom offentlig kungörelse. Bestämmelser om offentlig kungörelse finns i 62 a § i förvaltningslagen. I enlighet med kraven i artikel 2.4 ska dessutom kommissionen innan tillstånd för projektet beviljas informeras om motiveringen till beslutet om undantag samt ges de uppgifter som gjorts tillgängliga för de egna medborgarna. Utifrån de anmälningar som den får övervakar Europeiska kommissionen att de undantag som medlemsstaterna beviljar följer ramvillkoren i direktivet och Europeiska unionens domstols rättspraxis i fråga om tillämpningen av undantag.

I paragrafen föreslås ett *nytt 4 mom.* enligt vilket ett i 2 mom. avsett undantag inte ska kunna beviljas för ett projekt på vilket bestämmelserna om gränsöverskridande miljökonsekvenser enligt 5 kap. i lagen tillämpas. Genom momentet genomförs kravet i artikel 2.4 i MKB-direktivet på att ett undantag enligt den bestämmelsen inte får begränsa tillämpningen av artikel 7 i MKB-direktivet som gäller gränsöverskridande miljökonsekvenser.

Bilaga 1. Projektförteckning. Det föreslås att det i punkt 7 e i bilaga 1 angivna minsta antalet kraftverk som medför att ett vindkraftverksprojekt ska bedömas i förfarandet för miljökonsekvensbedömning ändras så att förfarandet i fortsättningen ska tillämpas när antalet enskilda kraftverk är minst 5. Gränsen för vindkraftsprojektens totala kapacitet kommer fortfarande att vara 45 MW, eftersom även ett mindre antal kraftverk kommer att överskrida detta gränsvärde när de enskilda kraftverkens märkeffekt ökar. Höjningen av märkeffekten för enskilda vindkraftverk ökar höjden på kraftverken. Eftersom forskningen visar att höjden på vindkraftverken kan ha negativa miljökonsekvenser för exempelvis dagrovfåglar och fladdermöss föreslås det att gränsen för vindkraftsprojektens totala kapacitet hålls kvar vid 45 megawatt för att ta hänsyn till de miljökonsekvenser som kraftverkens storlek medför. Vid fastställandet av en gräns för det minsta antalet vindkraftverk har man beaktat både den

⁷ Kommissionens tillkännagivande (2019/C 386/05) punkt 5.

industriella skalan⁸ och bestämmelsen i 3 § 1 mom. i MKB-lagen, enligt vilken projektförteckningen består av projekt som kan antas medföra betydande miljökonsekvenser. Även om också ett vindkraftverk som omfattar färre än 5 enskilda kraftverk kan vara ett projekt som når upp till industriell skala, antas inte alla sådana projekt medföra betydande miljökonsekvenser och de omfattas således inte av tillämpningsområdet för 3 § 1 mom. i MKB-lagen. (se beslut som fattats i enskilda fall i fråga om vindkraftverksprojekt, figur 7). Förfarandet vid miljökonsekvensbedömning kan dessutom genom myndighetsbeslut tillämpas också på projekt som inte ingår i projektförteckningen, om de kan antas medföra betydande miljökonsekvenser.

7.8 Markttäktlagen

4 c. *Tillämpning av lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden.* Det föreslås att paragrafen upphävs såsom onödig. Bestämmelser om ett samordningsförfarande finns i 4 kap. i den föreslagna lagen om behandling av miljöärenden. Förfarandet ska i fortsättningen endast gälla samordning av tillståndsförfaranden enligt miljöskyddslagen och vattenlagen samt vissa tillståndsförfaranden som hör till Säkerhets- och kemikalieverkets behörighet. Således ska tillståndsförfarandet enligt markttäktlagen inte längre omfattas av samordning.

7.9 Bygglagen

I 81 § i bygglagen föreskrivs det om tillämpningen av lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden. Det föreslås att paragrafen upphävs genom en separat bestämmelse om upphävande för tydlighetens skull.

1 §. I paragrafen föreslås en bestämmelse om upphävande av 81 §.

2 §. I paragrafen föreslås en bestämmelse om lagens ikraftträdande.

7.10 Gruvlagen

40 §. *Information om tillståndsansökan.* Hänvisningen i 5 mom. till den gällande samordningslagen ändras så att den gäller det föreslagna 5 kap. i lagen om behandling av miljöärenden som avser samordning av vissa tillståndsärenden. Paragrafhänvisningen korrigeras på motsvarande sätt så att den gäller 19 § 2 och 3 mom. i lagen om behandling av miljöärenden.

57 §. *Meddelande av tillståndsbeslut.* Hänvisningen i 3 mom. till den gällande samordningslagen ändras så att den gäller det föreslagna 5 kap. i lagen om behandling av miljöärenden som avser samordning av vissa tillståndsärenden. Paragrafhänvisningen korrigeras på motsvarande sätt så att den gäller 21 § i lagen om behandling av miljöärenden.

58 §. *Information om tillståndsbeslut.* I 9 punkten föreslås bestämmelser om den reglering som ska tillämpas på information om tillståndsbeslut enligt gruvlagen i det fall att även lagen om behandling av miljöärenden ska tillämpas på tillståndsbeslutet. Hänvisningen i 9 mom. till den

⁸European Commission: Directorate-General for Environment, Interpretation of definitions of project categories of annex I and II of the EIA Directive, Publications Office of the European Union, 2024, <https://data.europa.eu/doi/10.2779/678985>, s. 26-27.

gällande samordningslagen ändras så att den gäller det föreslagna 5 kap. i lagen om behandling av miljöärenden som avser samordning av vissa tillståndsärenden. Paragrafhänvisningen korrigeras på motsvarande sätt så att den gäller 21 § 2 och 3 mom. i lagen om behandling av miljöärenden.

Paragrafen innehåller dock mer uttömmande bestämmelser om information än den föreslagna lagen om behandling av miljöärenden, och tillämpningen av 21 § 2 och 3 mom. i den lagen kommer inte att undanröja skyldigheten enligt 3–5 mom. i denna paragraf att sända kopior av beslut till de aktörer som särskilt nämns i de berörda momenten eller att sörja för anteckning i fastighetsdatasystemet enligt paragrafens 7 mom. eller skyldigheterna enligt 8 mom. i fråga om projekt som har gränsöverskridande miljökonsekvenser.

7.11 Lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor

104 e §. *Delgivning av tillståndsansökan vid samordnat förfarande.* Hänvisningen i paragrafen till den gällande samordningslagen ändras så att den gäller det föreslagna 5 kap. i lagen om behandling av miljöärenden som avser samordning av vissa tillståndsärenden. Paragrafhänvisningen korrigeras på motsvarande sätt så att den gäller 19 § 2 och 3 mom. i lagen om behandling av miljöärenden utöver vad som föreskrivs i 104 b § 2–4 mom. i kemikaliesäkerhetslagen. Samtidigt ändras paragrafens rubrik på motsvarande sätt så att den hänvisar till det samordnade förfarandet i stället för till den lag som föreslås bli upphävd. På informationen om en tillståndsansökan enligt kemikaliesäkerhetslagen tillämpas således bestämmelserna i 44 § i miljöskyddslagen delvis med stöd av 19 § 3 mom. i lagen om behandling av miljöärenden.

104 f §. *Delgivning av tillståndsbeslut.* Hänvisningen i 3 mom. till den gällande samordningslagen ändras så att den gäller det föreslagna 5 kap. i lagen om behandling av miljöärenden som avser samordning av vissa tillståndsärenden. Paragrafhänvisningen korrigeras på motsvarande sätt så att den gäller 21 § 2 och 3 mom. i lagen om behandling av miljöärenden.

7.12 Lagen om förvaltningsdomstolarna

12 §. *Domförhet.* I 2 mom. finns bestämmelser om sammansättningen vid behandlingen av ärenden enligt vattenlagen och miljöskyddslagen samt ärenden som avgjorts vid gemensam behandling enligt miljöskyddslagen och marktäktslagen. Momentet behöver förtydligas så att det i fråga om gemensam behandling av ansökningar enligt vattenlagen och miljöskyddslagen också hänvisas till den föreslagna lagen om behandling av miljöärenden. Bestämmelser om gemensam behandling finns i 9 § i den lagen, i 47 och 47 a § i miljöskyddslagen, i 11 kap. 12 § i vattenlagen och i 4 a § i marktäktslagen.

7.13 Domstolslagen

6 §. *Behörighetsvillkor för förvaltningsrättsdomare som är förtrogna med vattenärenden och miljöskyddsärenden.* Enligt den gällande lagen är behörighetsvillkor för ledamöter som deltar i behandlingen av ärenden som avgjorts vid ett förfarande enligt vattenlagen (587/2011) och miljöskyddslagen (527/2014), när det inte är fråga om lagfarna ledamöter, lämplig högre högskoleexamen inom det tekniska eller naturvetenskapliga området. Momentet behöver förtydligas så att det i fråga om gemensam behandling av ansökningar enligt vattenlagen och miljöskyddslagen för tydlighetens skull även hänvisas till den föreslagna lagen om behandling av miljöärenden. Av samma orsak föreslås det att till paragrafen fogas en hänvisning till gemensam behandling enligt miljöskyddslagen och marktäktslagen, för att det ska vara tydligt

att behörighetsvillkoren är tillämpliga i alla situationer med gemensam behandling. Bestämmelser om gemensam behandling föreslås i 9 § i lagen om behandling av miljöärenden samt i fråga om tillstånd enligt marktäktslagen i 47 a § i miljöskyddslagen och 4 a § i marktäktslagen. Bestämmelsen om gemensam behandling i lagen om behandling av miljöärenden gäller vissa undantag enligt vattenlagen, miljöskyddslagen och naturvårdslagen samt vissa tillstånd enligt marktäktslagen som hör till Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet.

7.14 Lagen om högsta förvaltningsdomstolen

11 §. Det föreslås att paragrafen preciseras i fråga om sammansättningen vid avgörande av ärenden. Enligt den gällande lagen deltar vid högsta förvaltningsdomstolen två miljöakkunnigråd i behandlingen av ett sådant mål eller ärende som har avgjorts vid ett förfarande enligt vattenlagen, miljöskyddslagen, lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen, den upphävda vattenlagen (264/1961) eller den upphävda miljöskyddslagen (86/2000). I paragrafen föreslås för tydlighetens skull också en hänvisning till bestämmelsen om gemensam behandling i 9 § i den föreslagna lagen om behandling av miljöärenden. Enligt den paragrafen ska Tillstånds- och tillsynsverket gemensamt behandla och genom samma beslut avgöra i miljöskyddslagen, vattenlagen samt 66 och 83 § i naturvårdslagen avsedda tillståndsansökningar som avser samma verksamhet eller projekt, om detta inte av särskilda skäl ska anses onödigt. Dessutom finns i 4 a § i marktäktslagen bestämmelser om gemensam behandling av ansökan om miljötillstånd och ansökan om marktäktstillstånd. Det föreslås inga ändringar i 6 § 3 mom. i lagen om högsta förvaltningsdomstolen, som gäller sakkunnigledamöters deltagande i sammansättningen vid avgörande av besvärstillstånd i miljöskyddsärenden och vattenhushållningsärenden. Bestämmelsens nuvarande ordalydelse anses omfatta också de föreslagna situationer där gemensam behandling tillämpas, eftersom de alltid gäller miljöskyddsärenden eller vattenhushållningsärenden.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Under beredningen av propositionen har det också beretts förslag som gäller MKB-förordningen. De gäller de uppgifter som krävs av den projektansvarige när beslut fattas om tillämpning av bedömningsförfarandet i ett enskilt fall samt kraven på bedömningsprogrammet och miljökonsekvensbeskrivningens innehåll.

9 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026 när det nya Tillstånds- och tillsynsverket inleder sin verksamhet.

MKB-lagen ska tillämpas på projekt som genomförs efter lagens ikraftträdande eller på väsentliga ändringar av redan genomförda projekt.

Enligt MKB-lagens övergångsbestämmelse ska lagen inte tillämpas om bedömningsförfarandet för projektet redan pågår och information om det har getts genom kungörelse med stöd av 17 § i MKB-lagen eller med stöd av 8 a § i den upphävda lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (468/1994). Lagen ska inte heller tillämpas på projekt beträffande vilka ett beslut om tillämpning av bedömningsförfarandet i enskilda fall har fattats enligt 13 § i MKB-lagen eller 6 § i den upphävda MKB-lagen (468/1994). Lagen ska inte heller tillämpas på projekt i fråga om vilka planerna för miljökonsekvensbedömning har kungjorts i samband med planläggningen på det sätt som avses i 9 § i lagen om områdesanvändning (132/1999). På sådana projekt tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

Lagen tillämpas inte heller på nya projekt som börjar omfattas av förfarandet vid miljökonsekvensbedömning med anledning av ändringen i projektförteckningen och i fråga om vilka det med stöd av den lag som nämns i punkten om ikraftträdandet offentligt har getts information om ansökan om tillstånd eller parterna hörts eller det har fattats ett tillståndsbeslut eller annat jämförbart myndighetsbeslut. På sådana projekt tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag. Om ovan avsedda offentliga information, hörande av parterna eller tillstånds- eller annat jämförbart myndighetsbeslut inte hänför sig till ett projekt, tillämpas lagen på det från ikraftträdandedagen. Med ett nytt projekt avses inte ett existerande projekt som fortsätter i sin nuvarande form och som blir föremål för ett nytt tillståndsförfarande till följd av att projektet på nytt beviljas tillstånd.

I övergångsbestämmelsen ingår också hänvisningar till den upphävda MKB-lagen (468/1994). Eventuella projekt vilkas bedömningsprogram med stöd av den lagen har delgetts genom kungörelse eller beträffande vilka det med stöd av den lagen har fattats ett beslut i det enskilda fallet, men beträffande vilka MKB-förfarandet ännu inte har avslutats, ska inte höra till lagförslagens tillämpningsområde, om man vill att beslut ska fattas om dem.

10 Verkställighet och uppföljning

På grund av regionförvaltningsreformen enligt regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering överförs statens tillstånds-, styr- och tillsynsuppgifter till det nya Tillstånds- och tillsynsverket, som inrättas i början av 2026 och där miljösektorns uppgifter ska utgöra en enhetlig helhet. Målet för miljöministeriets projekt för samservicetjänster är att utöver den strukturella reformen ska samservicemodellen genomföras i det nya ämbetsverkets praktiska förfaranden. För att främja detta har miljöministeriet våren 2024 som en del av den projekthelhet som gäller samservicetjänster inlett *ett projekt för genomförande av tjänster över en disk* (YLP-genomförandeprojekt). Genomförandeprojektet stödjer förberedelserna för det nya ämbetsverket så att principen om ett enda serviceställe är så väl inbyggd som möjligt i ämbetsverkets verksamhetsmodell och serviceprocesser för miljöuppgifter. Arbetet sker i nära samarbete med verkställighetsprojektet för Tillstånds- och tillsynsverket, som genomförs under finansministeriets ledning.

Som ett led i det ovannämnda YLP-genomförandeprojektet har det beretts verksamhetsmodeller för målbilden för tjänster med ett enda serviceställe för miljörelaterade förfaranden. Det centrala målet har varit att stödja utvecklingen av miljörelaterade förfaranden och genomförandeprodukten genom att utforma en tydlig målbild för det nya ämbetsverkets miljöfunktioner samt beskriva de nya förfarandena, processerna och kompetensen i fråga om miljöuppgifter i samarbete med intressentgrupperna. En mellanrapport om detta arbete färdigställes i januari 2025, tillgänglig på adressen [julkaisut.valtioneuvosto.fi, Ympäristöministeriön julkaisuja 2025:3](https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/Ymparistoministerion_julkaisuja_2025:3) (på finska).

Målet är att arbetet enligt de nya modellerna ska starta i början av 2026 när verket inleder sin verksamhet. Inom YLP-genomförandeprojektet genomförs dessutom ett pilotförsök som gäller verksamheten som kontaktpunktmyndighet (förordningen om kritiska råmaterial och förordningen om nettonollindustrin) och utvecklas genomförandet av förfarandet vid miljökonsekvensbedömning. Förberedelserna bygger på samarbete med intressentgrupper. Utvecklingsarbetet genomförs i samarbete med personalen och personalen stöds när verksamhetsmodellen ändras.

Under beredningen har dessutom frågan om förhållandet mellan den proaktiva styrningen, som stärks genom denna proposition, och myndigheternas avgiftsbelagda verksamhet aktualiserats. Stärkt proaktivitet förutsätter för miljölagstiftningens del mer omfattande bedömning av i vilken

mån det är fråga om sedvanlig rådgivning och till vilken om myndighetens övriga och mer långtgående, eventuellt avgiftsbelagda uppgifter. Vid proaktiv styrning och rådgivning i miljöärenden fokuserar man ofta på krävande sakinnehåll. Till denna del har miljöministeriet inlett ett separat lagstiftningsprojekt (projekt YM013:00/2025) där man bedömer regleringsbehoven i anslutning till avgiftsbelagd proaktivitet och eventuellt andra avgiftsbelagda myndighetsuppgifter.

Under beredningen har man också konstaterat att det eventuellt finns behov av att bedöma bestämmelserna om sammansättning vid avgörande i lagförslaget som gäller behandling av miljöärenden när det gäller det nya Tillstånds- och tillsynsverkets beslutsfattande. Inrättandet av den nya tillståndsmyndigheten förutsätter att kontinuiteten i beslutsfattandet säkerställs, och därför har det inte ansetts motiverat att förändra det rådande rättsläget i någon väsentlig mån i samband med denna proposition.

10.1 Tillämpning av företräde

Som stöd för verkställandet av bestämmelserna om företrädesförfarande i den föreslagna lagen om behandling av miljöärenden behövs informationsstyrning i olika former. Avsikten är att utarbeta en anvisning för Tillstånds- och tillsynsverket samt sammanställa praktiskt orienterat material om informationsstyrning. Dessutom är det motiverat att följa tillämpningen av bestämmelserna om företräde i tillståndsärenden och vid ändringsökande. På så vis kan man säkerställa att förfarandet inte fördröjer behandlingen av andra ärenden. Det är också motiverat att fortsätta bedöma hur lagstiftningen fungerar utifrån de erfarenheter som fås på motsvarande sätt som riksdagen förutsatt i sitt uttalande om den gällande regleringen (RSv 188/2022 rd – RP 128/2022 rd).

Inom justitieministeriets förvaltningsområde finns Domstolsverket, som enligt 19 a kap. 2 § i domstolslagen (673/2016) har till uppgift att se till att domstolarna kan utöva dömande makt på ett högklassigt sätt och att domstolarnas förvaltning är effektivt och ändamålsenligt organiserad. Till Domstolsverkets uppgifter hör särskilt att bl.a. följa resultaten av domstolarnas verksamhet samt göra upp rapporter och kalkyler över den. Domstolsverket följer också på allmän nivå användningen av anslagen och behandlingen av besvärärenden vid förvaltningsdomstolarna.

11 Förhållande till andra propositioner

11.1 Samband med andra propositioner

Vid finansministeriet pågår ett omfattande projekt för reformering av statens regionförvaltning där en regeringsproposition bereds i förvaltningsövergripande samarbete (projekt VM114:00/2023). Utkastet till regeringsproposition var ute på en omfattande remiss i tjänsten Utlåtande.fi. Remissbehandlingen avslutades den 1 september 2024. I reformen sammanförs statens tillstånds-, styr- och tillsynsuppgifter till ett nytt rikstäckande ämbetsverk. Samtidigt inrättas nya regionala livskraftscentraler. Syftet med reformen är att stärka och förenhetliga tillstånds- och tillsynsförfarandena så att de inte varierar beroende av område, och att göra tillståndsprocesserna och servicen smidigare. Reformen av regionförvaltningen baserar sig på regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering. I reformen sammanslås Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, regionförvaltningsverken samt NTM-centralernas ändamålsenliga uppgifter inom ansvarsområdet för miljöfrågor. I det nya rikstäckande ämbetsverket ska tillstånds- och tillsynsuppgifterna inom miljöområdet utgöra en sammanhängande uppgiftshelhet. NTM-centralernas återstående uppgifter koncentreras till livskraftscentraler i områden som har bättre resurser att sköta dem.

Regeringens proposition om saken har överlämnats till riksdagen den 13 mars 2025 (RP 13/2025 rd). Den regeringspropositionen är av central betydelse för att den nu aktuella propositionen mål ska uppnås, särskilt när det gäller utvecklandet av gemensam behandling av tillstånd, tillståndsförfarandena och samordningen av förfarandet vid miljökonsekvensbedömning. I propositionerna ingår delvis samma bestämmelser som ändras. I båda propositionerna föreslås det att 34 § i miljöskyddslagen, 11 kap. 2, 11 a, 12 och 15 kap. 4 a § i vattenlagen samt 35 § i naturvårdslagen ändras.

Riksdagen har hösten 2024 behandlat ett förslag till ändring av bygglagen, som träder i kraft den 1 januari 2025 (RP 101/2024 rd, projekt YM078:00/2023). Lagen om ändring av bygglagen har stadfäst den 19 december 2024 (897/2024). I ändringarna av bygglagen ingår bl.a. bestämmelser om behandlingstiden för tillstånd för byggande. Tillstånden för byggande hör till tillämpningsområdet för samordningslagen, som föreslås bli upphävd i denna proposition.

Riksdagen har hösten 2024 behandlat de lagändringar som ingick i regeringens proposition om kontaktpunktmyndighet för projekt för kritiska råmaterial (RP 196/2024 rd, projekt YM022:00/2024). Lagen om ändring av lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken har stadfäst den 17 januari 2025 (15/2025). Det finns inte något direkt samband mellan propositionerna, men i sak anknyter de till varandra. I regleringen ingår bestämmelser om kontaktpunktmyndighet som tillämpas under 2025 innan bestämmelserna om kontaktpunktmyndighet i denna proposition träder i kraft. Ändringarna gäller lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken, som föreslås bli upphävd i denna proposition.

Riksdagen har också behandlat de lagändringar som ingick i regeringens proposition om kontaktpunktmyndighet för projekt inom nettonollindustrin (RP 211/2024, projekt YM052:00/2024). Lagen om ändring av lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken har stadfäst den 28.3.2025 (114/2025). Det finns inte något direkt samband mellan propositionerna, men i sak anknyter de till varandra. I regleringen ingår bestämmelser om kontaktpunktmyndighet som tillämpas under 2025 innan bestämmelserna om kontaktpunktmyndighet i denna proposition träder i kraft. Ändringarna gäller lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken, som föreslås bli upphävd i denna proposition.

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen, miljöskyddslagen och 3 och 11 kap. i vattenlagen (*Miljömål för vattenvården och avvikelser från dem*) (RP 175/2024 rd, projekt YM043:00/2022) har hösten 2024 behandlats av riksdagen. Lagen om ändring av lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (996/2024) har trätt i kraft den 1 januari 2025 liksom lagar om ändring av miljöskyddslagen och vattenlagen (997–998/2024). I lagarna ingår nya bestämmelser om bindande miljömål för vattenstatusen och krav på icke-försämring samt om undantag från miljömålen för vattenvården. Projektspecifikt undantag från miljömålen för vatten ska behandlas på ansökan i samband med ett miljötillståndsärende eller tillståndsärende enligt vattenlagen. Den behöriga myndigheten ska vara tillståndsmyndighet. Detta bidrar till att göra tillståndsförfarandena smidigare, när även undantag från miljömålen söks inom projektet. Lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen innehåller också ändringar som effektiviserar användningen av undantag inom vattenvårdsplaneringen i fråga om enskilda vattenförekomster.

Lagstiftningen om områdesanvändning reformeras i enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering (projekt YM057:00/2023). Reformen är indelad i två faser. Målet är bl.a. att främja en smidig planläggning, en god livsmiljö, städernas och kommunernas tillväxt, regionernas livskraft, företagets konkurrenskraft och Finlands attraktionskraft som

investeringsobjekt. Reformen av lagen om områdesanvändning bereds av en arbetsgrupp som tillsatts av miljöministeriet och vars mandattid är knappt ett år. Målet är regeringen ska överlämna en proposition som gäller den första fasen till riksdagen under vårsessionen 2025.

Vid miljöministeriet bereds regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi och av vissa lagar som har samband med den (projekt YM036:00/2024). Avsikten är att göra de ändringar i lagen om tillståndsförfaranden för förnybar energi som genomförandet av RED III-direktivet förutsätter. Det finns inte något direkt samband mellan propositionerna, men i sak an knyter de till varandra. Regeringen har som mål att överlämna propositionen till riksdagen under vårsessionen 2025 samtidigt med denna proposition.

Samtidigt med denna proposition behandlar riksdagen regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av avtalet inom ramen för FN:s havsrättskonvention om bevarande och hållbar användning av marin biologisk mångfald i områden utanför nationell jurisdiktion (BBNJ-avtalet) (projekt UM009:00/2024). Propositionen innehåller flertalet förslag till ändringar av havsskyddslagen (1415/1994), där det bl.a. föreslås att lagens 9 § 5 mom., 10 § 3 mom. och 11 § 4 mom. upphävs. Dessa har kopplingar till tillämpningsområdet enligt 2 § och bestämmelsen om sammansättning vid avgörande i 12 § i denna proposition, för i havsskyddslagens nämnda bestämmelser är det fråga om tillståndsärenden som hör till regionförvaltningsverkets behörighet. Avsikten är att de ändringar av havsskyddslagen som hänför sig till godkännandet av BBNJ-avtalet ska träda i kraft samtidigt som avtalet träder i kraft för Finlands del.

11.2 Förhållande till budgetpropositionen

Vid ramförhandlingarna den 23 april 2025 enades regeringen om en plan för de offentliga finanserna för 2026–2029. Enligt de föresatser som regeringen gjorde vid ramförhandlingarna tryggar regeringen tillräckliga resurser för den i samband med inrättandet av den nya tillståndsmyndigheten.

De resursbehov som propositionen medför avgörs genom att kostnadsmotsvarigheten för den avgiftsbelagda miljö- och vattenhushållningstillstånden höjs, vilket beräknas ge verket ytterligare avgiftsinkomster. En höjning av kostnadsmotsvarigheten till exempelvis 70 % under 2026 beräknas ge en statisk ökning av avgiftsintäkterna med 2,4 miljoner euro beräknat på basis av utfallsuppgifterna för 2024.

När Tillstånds- och tillsynsverket inleder sin verksamhet bedöms det dock behövas ett tidsbegränsat tilläggsanslag särskilt 2026–2027 för att säkerställa tillståndsförfarandets funktionsförmåga, kontaktpunktsmyndighetens verksamhet och en smidig fortsättning av förfarandet med företräde, om kostnadsmotsvarigheten inte kan höjas tillräckligt för att trygga resurserna. Behovet av tilläggsanslag har i regeringens proposition uppskattats till 4,1 miljoner euro för 2026 och 5,1 miljoner euro för 2027. Regeringen säkerställer att Tillstånds- och tillsynsverket har tillräckliga resurser och tilläggsfinansiering i samband med budgeten med beaktande av situationen för höjning av kostnadsmotsvarigheten och dess uppskattade konsekvenser. Miljöministeriet bedömer dessutom resursläget i tillstånds- och tillsynsverkets tillståndsförfaranden under 2027.

12 Förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning

De centrala grundläggande fri- och rättigheter som hänför sig till propositionen är grundlagens bestämmelser om jämlikhet i 6 §, skydd för privatlivet i 10 § 1 mom., myndighetshandlingars offentlighet i 12 § 2 mom., ansvar för miljön i 20 § 1 mom., medborgarnas inflytande i 20 § 2 mom., rättsskydd i 21 § samt respekt för de grundläggande fri- och rättigheterna i 22 §. Propositionen hänför sig också till tryggande av samernas ställning som urfolk i 17 § 3 mom.

Regeringspropositionen är också av betydelse med tanke på rättsstatsprincipen i 2 § 3 mom. i grundlagen, bestämmelserna i 80 § i grundlagen om utfärdande av förordningar och delegering av lagstiftningsbehörighet samt 119 § 2 mom. i grundlagen som gäller statsförvaltningen. Propositionen behöver också granskas med avseende på grundlagens 3 § 3 mom. om domstolsväsendet.

Grundlagsutskottet har (GrUB 25/1994 rd) ställt följande förutsättningar för inskränkningar i grundläggande fri- och rättigheter: inskränkningarna bör bygga på bestämmelser i lag, inskränkningarna ska vara noga avgränsade och tillräckligt exakt definierade, grunderna för inskränkningarna ska vara acceptabla med tanke på systemet med grundläggande fri- och rättigheter och dikterade av något tungt vägande samhälleligt skäl, det kan inte föreskrivas genom vanlig lag om en inskränkning av kärnan i en grundläggande fri- eller rättighet, inskränkningarna ska vara nödvändiga för att uppnå syftet och stå i rätt proportion till det rättsgoda som rättigheten skyddar och till vikten av det samhälleliga intresse som ligger bakom en inskränkning, inskränkningar kräver ett adekvat rättsskydd och inskränkningarna får inte stå i strid med Finlands internationella förpliktelser vad gäller de mänskliga rättigheterna.

12.1 Jämlikhet

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Enligt 2 mom. får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. De grunder för åtskillnad som nämns i bestämmelsen kan betraktas som kärnområdet i förbudet mot diskriminering. Avsikten är dock inte att förteckningen ska vara uttömmande, utan även diskriminering på grund av någon annan omständighet som gäller en enskild person är förbjuden. En persons förutsättningar vad gäller kunskaper och färdigheter samt personens faktiska förutsättningar att hantera ärenden elektroniskt kan också anses utgöra en omständighet som gäller den enskilde som person. Bestämmelsen om jämlikhet gäller människor, inte juridiska personer (t.ex. GrUU 37/2010 rd och GrUU 7/2015 rd).

Bestämmelsen om jämlikhet i grundlagen gäller också lagstiftaren. Genom lag är det inte möjligt att godtyckligt försätta människor eller grupper av människor i gynnsammare eller ogynnsammare ställning än andra. Jämlikhetsbestämmelsen förutsätter ändå inte att alla människor i alla avseenden ska behandlas lika, om inte de förhållanden som inverkar på ärendet är likadana. Jämlikhetsaspekter spelar en viss roll såväl när människor ges förmåner eller rättigheter genom lag som när de påförs skyldigheter. Å andra sidan är det utmärkande för lagstiftningen att den på grund av ett visst godtagbart samhälleligt intresse behandlar människor olika bland annat för att främja faktisk jämlikhet (RP 309/1993 rd, s. 46, se även GrUU 31/2014 rd, s. 3/I).

Jämlikhetsprincipen kan enligt utskottets utlåtandep Praxis vara relevant också i bedömningen av bestämmelser som gäller juridiska personer, inte minst om bestämmelserna indirekt kan påverka fysiska personers rättsliga ställning. Den aspekten förlorar i tyngd ju lösare kopplingen är (GrUU 11/2012 rd, jfr GrUU 37/2010 rd, s. 3/I). Utskottet har i sin Praxis framhållit att inga

skarpa gränser för lagstiftarens prövning går att läsa ut ur jämlikhetsprincipen när en reglering i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas (se t.ex. GrUU 11/2012 rd). Denna ståndpunkt måste beaktas också vid bedömningen av reglering som gäller juridiska personer (GrUU 11/2012 rd).

I lagen om behandling av miljöärenden måste den föreslagna skyldigheten till elektronisk kommunikation för tillståndssökande (5 §), bestämmelserna om företräde (7–8 §), den gemensamma behandlingen (9, 11 §), uppföljningen av tidsfristerna (15 § 4 mom.), förslaget till bestämmelse om tillståndsförfaranden som kan samordnas (16 §) och förslaget om utlåtanden och anmärkningar (20 §) samt vattenlagens 11 kap. 2 § 1 mom. om anhängiggörande av ansökan bedömas ur denna synvinkel vid en granskning med avseende på grundlagen.

I tillståndsärenden som avses i lagen om behandling av miljöärenden är sökandena i praktiken oftast juridiska personer, men i vissa fall kan sökanden också vara en fysisk person, en verksamhetsutövare med firma eller en juridisk person som vad ställningen beträffar kan jämföras med en fysisk person, t.ex. aktiebolag som ägs av en person.

Vid bedömningen av förslagen till bestämmelser om elektronisk kommunikation måste man också beakta den allmänna samhällsutvecklingen mot elektroniska förfaranden samt digitala tjänster. Grundlagsutskottet har i sin avgörandepraxis ansett att elektronisk inlämning av en summarisk stämningsansökan kan anses vara ett ordinärt och godtagbart processuellt krav och att regleringen inte är problematisk med hänsyn till 6 och 21 § i grundlagen (GrUU 4/2018 rd). När det gäller e-tjänster har grundlagsutskottet fäst uppmärksamhet vid att fysiska personer ska ha möjlighet att ansöka om tillstånd också på annat sätt än elektroniskt.

I lagen om behandling av miljöärenden är utgångspunkten vid behandlingen av miljö- och tillståndsärenden enligt vattenlagen fortfarande elektroniskt förfarande, dock så att regleringen preciseras något. I 5 § i lagen om behandling av miljöärenden föreskrivs om elektronisk kommunikation, och enligt den ska ansökan lämnas in elektroniskt. Skyldigheten gäller också andra ärenden som behandlas vid Tillstånds- och tillsynsverket, såsom ansökningar om undantag enligt naturskyddslagen som ska avgöras vid gemensam behandling. Det bör påpekas att enligt förslaget till 5 § 2 mom. i lagen får en fysisk person som är verksamhetsutövare dock lämna in tillståndsansökan och bilagorna till den på papper. Denna skyldighet till elektronisk kommunikation gäller alltså inte fysiska personer.

I 11 kap. 2 § i vattenlagen föreskrivs att ansökan ska anhängiggöras elektroniskt, vilket dock inte tillämpas på fysiska personer. Det föreslagna klarläggandet av bestämmelsen innebär ingen ändring i detta rättsläge.

Elektronisk kommunikation ska på nuvarande sätt vara utgångspunkt även vid frivillig samordning av vissa tillståndsförfaranden enligt 5 kap. i lagen om behandling av miljöärenden. Regleringen preciseras på det sätt som anges i 16 § 3 mom. så att kommunikationen ska ske via den elektroniska kontaktpunkten. Dessutom föreskrivs i 20 § 2 mom. att sökanden ska ges tillfälle att elektroniskt ge en förklaring med anledning av de utlåtanden, anmärkningar och åsikter som framförts. Vid en granskning med avseende på grundlagen bör man lägga märke till att det samordningsförfarande som föreslås i 5 kap. är frivilligt för tillståndssökanden.

Till skillnad från 5 § 2 mom. i lagen om behandling av miljöärenden, innehåller 16 § 3 mom. ingen bestämmelse om möjlighet för fysiska personer att lämna in ansökningshandlingarna på papper. Att föreskriva att användningen av e-tjänster är obligatorisk även för ovannämnda personer i förslagen till 16 § 3 mom. och 20 § 2 mom. kan ändå inte anses strida mot likställighetsprincipen, eftersom sökanden även i fortsättningen kan ansöka om tillstånd som

omfattas av lagens tillämpningsområde på annat sätt än elektroniskt, men i detta fall kan den samordning som avses i den föreslagna lagen inte tillämpas på behandlingen av tillståndsansökningarna, utan man måste liksom nu ansöka om tillstånden som separata tillstånd. De föreslagna bestämmelserna om elektronisk kommunikation är med stöd av vad som anförts ovan förenliga med kravet på jämlikhet i 6 § i grundlagen.

Utöver de förslag som förklaras ovan bör vid en granskning med avseende på grundlagen även vissa andra föreslagna bestämmelser bedömas ur jämlikhetsperspektiv. Propositionen innehåller också bestämmelser om företräde (7–8 §) som gäller behandlingen av tillståndsansökningar och som ingår i lagen om behandling av miljöärenden. Dessutom innehåller propositionen förslag till bestämmelser i miljöskyddslagen (197 a §) och vattenlagen (15 kap. 4 a §) som ska tillämpas vid förvaltningsprocesser och med stöd av vilka förvaltningsdomstolarna bestämmer självständigt beträffande vilka verksamheter och projekt enligt 7–8 § som besvärärenden behandlas skyndsamt.

Skyndsamt behandling vid en förvaltningsprocess baserar sig på den temporära bestämmelsen i 7 § i lagen om behandling av miljöärenden som ska tillämpas till utgången av 2030. Lagens 7 § om tidsbundet företräde motsvarar till stor del den temporära 2 a § i den gällande lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken, men jämfört med den är giltighetstiden fyra år längre. Den föreslagna förteckningen över verksamheter och projekt i 7 § 1 mom. har kompletterats med två nya projektyper, dvs. nya bestämmelser om datacentraler och kärnkraftverk. Förslaget innehåller också ett krav som gäller handläggningstiden för tillståndsansökningar (12 mån.). I 8 § i lagen om behandling av miljöärenden föreskrivs dessutom om företräde för projekt enligt vissa EU-rättsakter. Den reglering som föreslås i 8 § är inte temporär. Företrädet för tillståndsansökningar som gäller dessa verksamheter och projekt grundar sig på förordningen om kritiska råmaterial och förordningen om nettonollindustrin.

Bestämmelserna i 7 och 8 § i lagen om behandling av miljöärenden bör bedömas med avseende på bestämmelserna om jämlikhet i 6 § i grundlagen. Den föreslagna regleringen i 7 § i lagen om behandling av miljöärenden ska vara temporär till skillnad från förslaget till 8 §. Tillämpningen av 7–8 § hänför sig dessutom till en helhet som också omfattar delvis temporär ökning av Tillstånds- och tillsynsverkets resurser för bl.a. behandlingen av tillståndsansökningar med företräde på det sätt som förklaras i avsnitt 4.2.2. Avsikten har varit att de ökade resurserna ska riktas både till tillståndsbehandling i allmänhet och till behandling av tillståndsansökningar som beviljas företräde enligt 7 §. Utöver detta har förvaltningsdomstolarna tidigare beviljats ett permanent tilläggsanslag för behandlingen av besvärärenden. Bakom förslaget till 8 § ligger de krav som följer av EU-rätten på att ansökningar som gäller projekt som utsetts till s.k. strategiska projekt ska behandlas snabbare än andra i administrativa och rättsliga förfaranden, om den nationella lagstiftningen innehåller bestämmelser om ett sådant förfarande. Efter att ett projekt beviljats status som strategiskt projekt börjar det omfattas av företrädesförfarandet enligt 8 §. Dessa aspekter bör beaktas när lagförslagen bedöms med avseende på grundlagen.

Tillståndsansökningar som gäller andra projekt än de som nämns i förslagen till 7 och 8 § i lagen om behandling av miljöärenden ska inte kunna omfattas av företräde enligt paragraferna. En tillståndsansökan som gäller en verksamhet eller ett projekt ska inte kunna behandlas i den föreslagna ordningen vid Tillstånds- och tillsynsverket om verksamheten eller projektet inte uppfyller kraven för skyndsamt behandling. I så fall behandlas ansökan i vanlig behandlingsordning. För förslaget till 7 § har tilläggsresurserna stor betydelse med tanke på att det redan med den gällande regleringen har varit möjligt att anställa mer personal för skyndsamt behandling av ansökningar med företräde och samtidigt förhindra att andra tillståndsansökningsärenden försenas jämfört med de nuvarande handläggningstiderna. På det

sätt som konstateras ovan i samband med bedömningen av konsekvenserna för den offentliga ekonomin (avsnitt 4.2.2) har miljöutskottet förutsatt i sitt utlåtande att företrädesförfarandet inte fördröjer behandlingen av andra ärenden. Detta är en central omständighet med tanke på de tillståndssökandes jämlikhet, och därför föreslås att myndigheterna beviljas tilläggsanslag för detta ändamål.

Ur jämlikhetsperspektiv har företrädet enligt uppgifter i regionförvaltningsverkens verksamhetsberättelse för 2023 inte fördröjt behandlingen av andra tillståndsansökningar. Till denna helhet hänförs också 197 a § i miljöskyddslagen och 15 kap. 4 a i vattenlagen som gäller skyndsamt behandling av besvär och som i fortsättningen ska tillämpas på företräde enligt såväl 7 § som 8 §. Det föreslås att de nämnda bestämmelsernas giltighetstid förlängs med fyra år till utgången av 2032.

I förvaltningsprocessen ska de oberoende förvaltningsdomstolarna fortfarande tillämpa de föreslagna temporära paragraferna (197 a § i miljöskyddslagen och 15 kap. 4 a § i vattenlagen). Förvaltningsdomstolarna bestämmer själv på vilka besvärärenden rörande tillståndsbeslut för verksamheter och projekt enligt 7–8 § som de tillämpar de föreslagna temporära bestämmelserna om skyndsamt behandling. De föreslagna bestämmelserna bedöms också i avsnittet om 3 § i grundlagen nedan. Vasa förvaltningsdomstol ska behandlas sådana besvär med anledning av beslut i fråga om miljötillstånds- och vattenhushållningsärenden samt ansökningar som omfattas av gemensam behandling enligt 9 § i lagen om behandling av miljöärenden skyndsamt som de anser att är förenliga med 7 eller 8 § i lagen om behandling av miljöärenden. I fråga om antalet besvärärenden som gäller tillstånd som fått företräde kan man bedöma att behandlingen av andra ärenden kommer inte att fördröjas på grund av dem i förvaltningsdomstolarna. I avsnitt 2.2 ingår en samlad presentation av dessa uppgifter.

Syftet med företrädesregleringen i 7–8 § i den föreslagna lagen om behandling av miljöärenden är att fortsätta med investeringar som stödjer en snabbare omställning i förhållande till andra projekt som orsakar miljökonsekvenser. Bakgrunden till detta utgörs av den europeiska gröna given samt av behovet av att påskynda utfasningen av fossila energikällor och att stödja ibruktagandet av ny teknik samt EU-lagstiftningen. Ett annat betydande samhälleligt mål bakom de föreslagna bestämmelserna är att öka självförsörjningen inom energi i förhållande till importerad energi. Till målen hör också att göra tillståndsbehandlingen smidigare i allmänhet och att påskynda behandlingen av miljötillståndsansökningar och tillståndsansökningar enligt vattenlagen vid Tillstånds- och tillsynsverket. Även de bestämmelser som ska tillämpas vid förvaltningsprocesser (197 a § i miljöskyddslagen, 15 kap. 4 a § i vattenlagen) stödjer för egen del målet att påskynda behandlingen av besvärärenden som gäller tillstånd för vissa verksamheter och projekt i förvaltningsdomstolarna.

Det kan alltså föreligga samhälleligt godtagbara skäl för de föreslagna 7–8 § i lagen om behandling av miljöärenden liksom för 197 a § i miljöskyddslagen och 15 kap. 4 a § i vattenlagen. Eftersom förvaltningsdomstolarna själva bestämmer på vilka besvärärenden bestämmelserna om skyndsamt behandling ska tillämpas, utgör propositionen i detta avseende en del av en helhet och bakom målen finns ett godtagbart samhälleligt behov. Avsikten med förslagen är att trygga samhällsutvecklingen i fråga om gröna investeringar. Med beaktande av den föreslagna regleringens delvis temporära giltighet och av att den gäller ett begränsat antal tillståndsansökningar och besvärärenden samt av att tillståndsmyndigheten ska få ökade resurser för behandlingen av dessa ärenden, bör regleringen anses vara förenlig med 6 § i grundlagen.

I fråga om de ärenden enligt 9 § i lagen om behandling av miljöärenden som avgörs genom gemensam behandling är det nödvändigt att påpeka att vissa undantag enligt naturvårdslagen

(66 och 83 §) kan behandlas antingen vid gemensam behandling eller i enlighet med enbart naturvårdslagen. Detta inverkar på sammansättningen vid avgörande av både tillståndsärendet och ändringssökande och på hur ändring söks. Detta bedöms dock inte ha någon väsentlig betydelse för jämlikheten, eftersom det förskrivs på lagnivå om förfarandet och ändringssökande. När det gäller sammansättningarna bedöms skillnaderna vara tämligen små, eftersom det i praktiken är fråga om att växla mellan en sakkunnigledamot eller en lagfaren ledamot i en sammansättning med flera ledamöter.

De föreslagna bestämmelserna om gemensam behandling innebär också att i de ärenden enligt 66 och 83 § i naturvårdslagen där ändring söks vid gemensam behandling bestäms besvärsrätten på ett annat sätt än i fråga om beslut som fattats med stöd av enbart naturvårdslagen. Eftersom avsikten är att meddela endast ett beslut vid gemensam behandling, kommer också sökandet av ändring i det att bestämmas enhetligt. På det sätt som förklaras mer ingående i specialmotiveringen är skillnaderna ändå tämligen små i praktiken, och de grundar sig på enhetlig reglering. Detta bedöms inte ha någon väsentlig betydelse med avseende på jämlikheten, när man dessutom beaktar att antalet ärenden som innehåller undantag enligt naturvårdslagen och som omfattas av gemensam behandling uppskattas vara tämligen litet.

De förslag till bestämmelser som granskats i detta avsnitt är sålunda förenliga med kravet på jämlikhet.

12.2 Skydd för privatlivet och personuppgifter

Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens privatliv, heder och hemfrid tryggade. Närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas enligt paragrafens 1 mom. genom lag.

Grundlagsutskottet har betonat att skyddet för privatlivet och personuppgifter bör stå i proportion till andra grundläggande och mänskliga rättigheter samt till andra vägande samhälleliga intressen. Lagstiftaren ska garantera skyddet för privatlivet och personuppgifter på ett sätt som kan anses vara godtagbart med avseende på de samlade grundläggande fri- och rättigheterna. Grundlagsutskottet har understrukt att skyddet för privatlivet och personuppgifter inte har företräde framför andra grundläggande fri- och rättigheter (GrUU 14/2018 rd, s. 8). Bedömningen går ut på att samordna och avväga två eller flera bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 54/2014 rd och GrUU 10/2014 rd). Utskottet har framför allt betonat balansen mellan handlingsoffentligheten och skyddet av personuppgifter (GrUU 22/2008 rd). Myndigheternas rätt att få och möjlighet att lämna ut information kan gälla "behövliga uppgifter" för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i uppgifterna. Om innehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att "uppgifterna är nödvändiga" för ett visst syfte (se t.ex. GrUU 17/2016 rd, s. 2–3, GrUU 62/2018 rd s. 5–6).

När det gäller nationella bestämmelser om skydd för personuppgifter ska Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska person med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (nedan *dataskyddsförordningen* eller *den allmänna dataskyddsförordningen*), som trädde i kraft den 25 maj 2016, beaktas. Dataskyddsförordningen är i egenskap av EU-förordning direkt tillämplig rätt i medlemsstaterna. Också enligt artikel 7 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna har var och en rätt till respekt för sitt privatliv och familjeliv, sin bostad och sina kommunikationer. I Finland är dataskyddslagen (1050/2018) den författning som preciserar och kompletterar den allmänna dataskyddsförordningen nationellt och som gäller den nationella tillämpningen av förordningen.

Enligt grundlagsutskottet är det i regel tillräckligt med tanke på 10 § 1 mom. i grundlagen att bestämmelserna uppfyller de krav som anges i dataskyddsförordningen. Enligt utskottet bör skyddet för personuppgifter i första hand tillgodoses med stöd av den allmänna dataskyddsförordningen och den nationella dataskyddslagen. Man bör förhålla sig restriktivt när det gäller att införa nationell speciallagstiftning och sådan lagstiftning bör vara avgränsad till enbart nödvändiga bestämmelser inom ramen för det handlingsutrymme som dataskyddsförordningen medger. Utskottet ser det dock som klart att behovet av speciallagstiftning i enlighet med det riskbaserade synsätt som också krävs i dataskyddsförordningen måste bedömas utifrån de hot och risker som behandlingen av personuppgifter orsakar.

I dataskyddsförordningen har det tagits fasta på att myndigheterna ska kunna lämna ut personuppgifter i handlingar som innehas av dem, om detta föreskrivs särskilt genom lag. I lagstiftningen ska man då samordna handlingars och andra upptagningars offentlighet och skyddet för personuppgifter. I den allmänna dataskyddsförordningen fastställs de allmänna principerna för skydd för personuppgifter, t.ex. principen om uppgiftsminimering med tanke på ändamålen med behandlingen av personuppgifter, och dessa ska så effektivt som möjligt iaktas även i den lagstiftning genom vilken handlingars och andra upptagningars offentlighet och skyddet för personuppgifter samordnas. Särskilda nationella bestämmelser hänför sig ofta till behandlingen av personuppgifter hos myndigheter, för t.ex. vid bedömningen av den rättsliga grunden för behandlingen måste man beakta att när en myndighet ingriper i en persons rättigheter bör befogenheten grunda sig på lag. Nationell lagstiftning utfärdas framför allt i situationer där det måste fastställas en rättslig grund för behandlingen av personuppgifter. Till denna del baserar sig utnyttjandet av den nationella handlingsutrymmet i propositionen på artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen, dvs. situationer där behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige (led c). Grundlagsutskottet vill särskilt lyfta fram behovet av reglering i de fall där personuppgifterna behandlas av en myndighet. Enligt artikel 6 c i dataskyddsförordningen är behandling av personuppgifter laglig om behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Utskottet anser att de detaljerade bestämmelserna i förordningen också gör det möjligt att i fråga om myndighetsverksamhet lagstifta betydligt mer generellt om skydd för och behandling av personuppgifter jämfört med vår nuvarande nationella regleringsmodell (GrUU 14/2018 rd).

Grundlagsutskottet har i sin utlåtandep Praxis sedermera bedömt förslag till bestämmelser om publicering av personuppgifter i datanätet i olika situationer med avseende på skyddet för privatlivet i bl.a. utlåtandena GrUU 86/2022 rd och GrUU 63/2014 rd. Enligt GrUU 86/2022 rd om publicering av personuppgifter i det allmänna datanätet och tillgänglighållande av dem i 10 år är den föreslagna regleringen betydelsefull särskilt med avseende på skyddet för privatlivet och skyddet för personuppgifter enligt 10 § i grundlagen. Regleringen är av betydelse också med avseende på EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. I artikel 7 i stadgan tryggas respekten för privatlivet och i artikel 8 vars och ens rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne. Grundlagsutskottet anser att dataskyddsförordningens detaljerade bestämmelser, som tolkas och tillämpas i enlighet med de rättigheter som garanteras i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, allmänt taget utgör en tillräcklig rättslig grund även med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifter enligt 10 § i grundlagen.

Skyddet för personuppgifter bör i första hand tillgodoses med stöd av EU:s allmänna dataskyddsförordning och den nationella allmänna lagstiftningen. Man bör alltså vara restriktiv när det gäller att införa nationell speciallagstiftning. Sådan lagstiftning bör vara avgränsad till nödvändiga bestämmelser inom ramen för det nationella handlingsutrymme som dataskyddsförordningen medger (se GrUU 14/2018 rd, s. 4–5). Ett förslag till reglering som

innehöll skyldighet att lägga ut information på webben gällde beslut och tillkännagivanden som kan innehålla personuppgifter eller andra uppgifter som omfattas av skyddet för privatlivet. Bestämmelserna är då betydelsefulla med avseende på både offentlighetsprincipen i 12 § 2 mom. i grundlagen och skyddet för privatlivet och personuppgifterna i dess 10 § 1 mom. Det allmänna syftet med bestämmelserna är att stödja offentlighetsprincipen i kommunens verksamhet. Och det väsentliga med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifterna är att informationen blir offentligt tillgänglig i det allmänna datanätet bara om inget annat följer av sekretessbestämmelserna. Dessutom innehåller bestämmelserna tillbörliga krav på att personuppgifter ska avföras efter en viss tid. Utskottet anser att bestämmelserna uppvisar en väl avvägd balans mellan offentlighetsprincipen och skyddet för privatlivet. Utskottet ansåg att den begränsning i propositionen var motiverad enligt vilken endast personuppgifter som är nödvändiga med tanke på tillgången till information publiceras i protokoll som blir offentliga på webben (GrUU 63/2014 rd).

Grundlagsutskottet har i sin utlåtandep Praxis också bedömt föreslagna bestämmelser om myndigheternas rätt att få och skyldighet att lämna ut information trots sekretessbestämmelserna. Grundlagsutskottet har bedömt bestämmelser om myndigheternas rätt att få och skyldighet att lämna ut information trots sekretessbestämmelserna med avseende på skyddet för privatliv och personuppgifter i 10 § 1 mom. i grundlagen och då noterat bland annat vad och vem rätten att få information gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet (GrUU 17/2016 rd, s. 2–3). Enligt GrUU 48/2018 rd har utskottet å andra sidan ansett att grundlagen inte tillåter en mycket vag och ospecificerad rätt att få uppgifter, låt vara att den är knuten till nödvändighetskriteriet (se t.ex. GrUU 19/2012 rd, s. 4/I, GrUU 59/2010 rd, s. 4/I och GrUU 62/2010 rd, s. 4/I).

Grundlagsutskottet har konstaterat (GrUU 73/2018 rd, s. 2–3) att vid en konstitutionell bedömning av skyddet för personuppgifter ska tyngdpunkten därför ligga på en innehållslig analys av bestämmelserna om skyddet och behandlingen av personuppgifter. Det relevanta i en konstitutionell analys av användningen av det nationella handlingsutrymmet är dels de innehållsliga kraven i fråga om skyddet för privatlivet och personuppgifter, dels relationen mellan skyddet för övriga informationsrelaterade grundläggande fri- och rättigheter och skyddet för privatlivet och personuppgifter. Ett konstitutionellt perspektiv kan dessutom anläggas exempelvis på sådana garantier för rättsskydd och god förvaltning som kräver nationell lagstiftning (GrUU 14/2018 rd, s. 7, se även GrUU 26/2018 rd, s. 4).

När det gäller den elektroniska tillståndsbehandlingen bör man se till att det råder balans mellan offentlighetsprincipen och skyddet för privatlivet och personuppgifter. Det väsentliga med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifterna är att en personuppgift blir offentligt tillgänglig i det allmänna datanätet bara om inget annat följer av sekretessbestämmelserna (GrUU 63/2014 rd). För tydlighetens skull ingår ett uttryckligt omnämnande av detta i 62 b § i förvaltningslagen. Uppgifterna i ett meddelande enligt 62 § i förvaltningslagen och uppgifterna i en offentlig kungörelse enligt 62 a § i den lagen och den kungjorda handlingen får publiceras, om inte något annat följer av sekretessbestämmelserna i någon annan lag. Bestämmelsen ska betraktas som viktig med tanke på skyddet för privatlivet och personuppgifter när delgivningssätten utvidgas till publicering i datanätet. I 24 § i offentlighetslagen finns det bestämmelser om sekretessbelagda myndighetshandlingar. Utöver detta finns det särskilda sekretessbestämmelser i många andra lagar.

Förslaget omfattar bestämmelser som ingår i flera olika lagar och som vid en författningsrättslig granskning bör bedömas med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifter. Vid en författningsrättslig bedömning av propositionen bör man lägga märke till att personuppgifterna inte innefattar känsliga uppgifter, såsom uppgifter om en persons ursprung, politiska åsikter

eller övertygelse. Personuppgifterna gäller bl.a. tillståndssökanden, tillståndssökandens adress och verksamhetens placeringsort samt kontaktuppgifter av vilka också kan framgå personers namn. Av tillståndssökandens namn kan också framgå personuppgifter, om det är fråga om t.ex. en enskild näringsidkare. Det är fråga om uppgifter som hänför sig till näringsverksamhet. Den rättsliga grunden för behandlingen av personuppgifter är artikel 6.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen.

I den föreslagna lagen om behandling av miljöärenden föreskrivs i 5 § om elektronisk kommunikation, i 19 § om delgivning av tillståndsansökan samt i 21 § om meddelande och delgivning av tillståndsbeslut. Enligt den föreslagna lagen ska tillståndsansökan (19 §) och tillståndsbeslutet (21 §) delges genom en kungörelse som publiceras elektroniskt i enlighet med 62 a § i förvaltningslagen, och som komplement iakttas dessutom 44 och 85 § i miljöskyddslagen. Dessutom innehåller förslaget till ändring av 36 § i MKB-lagen bestämmelser om delgivning av beslut genom en offentlig kungörelse enligt 62 a § i förvaltningslagen. När det gäller skydd för privatlivet och personuppgifter innehåller specialmotiveringen till de föreslagna bestämmelserna dataskyddsaspekter. Gemensamt för tillståndsbehandlingen samt delgivningen av och informationen om tillståndsansökningar och tillståndsbeslut samt beslut enligt MKB-lagens 36 § är att det är fråga om uppgifter om näringsverksamhet på det sätt som konstaterats ovan. När en fysisk person är sökande kan dessa uppgifter således innehålla sådana nödvändiga personuppgifter som den fysiska personens namn och kontaktuppgifter. De uppgifter som ska publiceras kan också gälla fastighetsbeteckning och fastighetens namn som specificerar verksamhetens placeringsort och läge, och som också i fråga om fysiska personer ska betraktas som sådana personuppgifter som fortfarande kan framgå av de uppgifter som publiceras.

Av en sådan kungörelse och sådana kungjorda handlingar som avses i 62 a § i förvaltningslagen kan det framgå personuppgifter eller andra uppgifter som ingår i skyddet för privatlivet eller uppgifter om en privat affärs- eller yrkeshemlighet. Med hänsyn till skyddet för personuppgifter och för privatlivet är det viktigt att endast personuppgifter som är nödvändiga med tanke på tillgången till information publiceras i handlingar som blir offentliga på webben (GrUU 63/2014 rd). I ärenden enligt lagen om behandling av miljöärenden ska på samma sätt som enligt den gällande regleringen tillämpas 62 b § i förvaltningslagen, och dessutom ska 44 och 85 § i miljöskyddslagen tillämpas som ett komplement. Bestämmelsen gör det möjligt att publicera personuppgifter som är nödvändiga för informationstillgången i datanätet. Enligt de ovannämnda bestämmelserna i miljöskyddslagen kan publiceringen för ansökans del pågå till beslutet vunnit laga kraft och för beslutets del tills den tillståndspliktiga verksamheten har upphört och de åtgärder som hänför sig till upphörandet av verksamheten har vidtagits. I miljöfrågor kräver informerandet en längre anslagstid, bl.a. för att det allmänna har enligt grundlagen skyldighet att verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och för att trygga ställningen för dem som orsakas olägenhet samt för uppfyllande av de förpliktelser som följer av EU:s direktiv 2003/4/EG om allmänhetens tillgång till miljöinformation och direktivet om industriutsläpp. Dessa direktiv förpliktar myndigheterna att aktivt och systematiskt sprida miljöinformation till allmänheten särskilt med hjälp av datanätet och elektronik. Om de personuppgifter som är nödvändiga med tanke på tillgången till information måste raderas när kungörelsetiden löpt ut, försvårar detta avsevärt spridningen av information. De bestämmelser som föreslås i 44 a § i miljöskyddslagen liksom regleringen i 11 kap. 11 a § i vattenlagen gäller hörande om tillståndsansökan och miljökonsekvensbeskrivningen och innehåller bestämmelser om minimitiden för hörande, under vilken uppgifterna finns i datanätet.

Även den paragraf om rätt för kontaktpunktmyndigheten att få uppgifter som föreslås i lagen om behandling av miljöärenden (22 §) behöver bedömas med avseende på skyddet för privatlivet. Bestämmelsen medför å andra sidan skyldighet att lämna ut uppgifter till andra

myndigheter. Den rättsliga grunden för behandlingen av personuppgifter är artikel 6.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen. Syftet med rätten att få uppgifter är att trygga skötseln av myndighetens lagstadgade skyldigheter, vilket förutsätter att den får nödvändiga uppgifter. Uppgifterna kan också omfatta personuppgifter, men det är inte fråga om känsliga uppgifter. Kontaktpunktmyndigheten ska trots sekretessen enligt offentlighetslagen eller någon annan lag ha rätt att av de behöriga myndigheterna få sådana uppgifter som är nödvändiga för fullgörandet av kontaktpunktmyndighetens uppgifter, såsom uppföljning av tidsfristerna. På det sätt som konstateras i specialmotiveringen till bestämmelsen kan nödvändiga uppgifter gälla ärenden som behandlas eller redan har behandlats av de behöriga myndigheterna och som gäller tillståndsförfaranden eller andra administrativa förfaranden som ska tillämpas i projekt som hör till tillämpningsområdet för förordningen om kritiska råmaterial och förordningen om nettonollindustrin. Uppgifterna innehåller information om den sökande, verksamheten eller projektet samt om ärendets behandlingsfas. Den föreslagna bestämmelsen om kontaktpunktmyndighetens rätt att få uppgifter undantar inte personuppgifter från rätten att få uppgifter, eftersom t.ex. uppgifter om sökanden kan innehålla en fysisk persons namn- och adressuppgifter samt verksamhetens adress- och fastighetsuppgifter.

På samma sätt som i miljöskyddslagen och vattenlagen (se RP 268/2018 rd) kan i ärenden enligt 5 kap. i lagen om behandling av miljöärenden som nödvändiga personuppgifter betraktas verksamhetsutövarens namn samt uppgifter som individualiserar fastigheterna på projektets placeringsort. Dessa uppgifter behöver anges i kungörelsen och de kungjorda handlingarna för att ärendet ska individualiseras tillräckligt och för att parterna och allmänheten ska kunna bedöma verksamhetens konsekvenser för miljön på placeringsorten. Även om uppgiften om var en verksamhet är placerad anses vara en personuppgift, och den i vissa enskilda fall i praktiken även kan vara en uppgift som identifierar en fysisk person, är det nödvändigt att uppges denna uppgift i ett tillståndsbeslut. Ett tillståndsbeslut som innehåller uppgifter om var en verksamhet är placerad måste vara allmänt tillgängligt även efter det att anslagstiden har löpt ut när beslutet har vunnit laga kraft. Allmänheten och de berörda parterna måste ha tillgång till information om verksamheten och var den är placerad för att tillståndsbeslutets innehåll och verksamhetens miljökonsekvenser ska kunna bedömas även efter det att verksamheten har inletts.

Utgångspunkten är att behandlingen av personuppgifter måste vara motiverad i sak med tanke på myndighetens verksamhet. All behandling av personuppgifter ska också vara berättigad och nödvändig under hela den tid uppgifterna behandlas. Det är inte nödvändigt att behandla känsliga personuppgifter för skötseln av myndighetens uppgifter. Därför anses det inte nödvändigt med särskilda bestämmelser när det gäller skyddet för personuppgifter i den föreslagna lagen.

Vid miljöministeriet pågår dessutom ett separat lagstiftningsprojekt (på adressen valtioneuvosto.fi/hankkeet_med_identifieringskod_YM067:00/2024) i anslutning till informationsresurser och dataskydd. I projektet förtydligas i synnerhet de bestämmelser som gäller strukturen hos datasystemet för miljövärdsinformation enligt miljöskyddslagen, helheten av uppgifterna i datasystemet och de relevanta ansvaren (bl.a. underhålls- och personuppgiftsansvar). Samtidigt utreds också om ändringar behövs i bestämmelserna om datasystemen i naturvårdslagen och marktäktslagen. Det viktigaste målet med projektet är att få bestämmelserna om datasystemet för miljövärdsinformation att motsvara dels kraven och terminologin i EU:s allmänna dataskyddsförordning och informationshanteringslagen, dels grundlagsutskottets utlåtandep Praxis. Som resultat av projektet bereds behövliga ändringar i bestämmelserna, det vill säga lagändringar i form av en regeringsproposition och ändringar på förordningsnivå.

Med stöd av vad som anförts ovan är de föreslagna bestämmelserna om delgivning och information samt personuppgifter i harmoni med skyddet för privatlivet och personuppgifter.

12.3 Offentlighet

I 12 § 2 mom. i grundlagen ingår huvudregeln för handlingar och upptagningar som innehas av myndigheter samt ett specificerat lagförbehåll om begränsning av offentligheten för upptagningar av tvingande skäl. I momentet ingår också en bestämmelse om rätt för var och en att ta del av offentliga upptagningar. (RP 309/1993 rd, 58) Det specificerade lagförbehåll som ingår i grundrättsbestämmelsen ger lagstiftaren möjlighet att i vanlig lagstiftningsordning, men med de begränsningar som ingår i texten om den grundläggande rättigheten, begränsa eller åtminstone styra utövandet av den grundläggande rättigheten.

Offentligheten för myndigheternas handlingar och andra upptagningar gäller direkt med stöd av grundlagen. Allmänna bestämmelser om offentlighet och sekretess i fråga om myndigheters upptagningar finns samlade i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (offentlighetslagen) är väsentlig med hänsyn till den offentlighetsprincip som tryggas genom 12 § 2 mom. i grundlagen. Lagen stiftades i tiden med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 43/1998 rd). I sin praxis har grundlagsutskottet särskilt lyft fram hur handlingars offentlighet enligt 12 § 2 mom. i grundlagen förhåller sig till skyddet för privatlivet och personuppgifter (se t.ex. GrUU 43/1998 rd, s. 2/II, och GrUU 60/2017 rd, s. 3).

Propositionen innehåller flera förslag till bestämmelser som måste granskas i ljuset av offentlighetsprincipen. Till dem hör 6 § (publicering av den uppskattade handläggningstiden i datanätet), 19 § 2–3 mom. (information om ansökan som gäller samordning av vissa tillståndsförfaranden) och 21 § 2–3 mom. (delgivning av tillståndsbeslut) i den föreslagna lagen om behandling av miljöärenden. Även den föreslagna rätten för kontaktpunktmyndigheten att få uppgifter enligt 22 § behöver granskas i ljuset av offentlighetsprincipen. I förslagen till ändring av lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning ingår bestämmelser med anknytning till offentlighet, såsom hörande om bedömningsprogrammet (17 §) och samordning om ett förfarande för miljökonsekvensbedömning och ett tillståndsförfarande (22 a § 2 mom.) samt delgivning av ett beslut om undantag (36 § 3 mom.). Den föreslagna ändringen av miljöskyddslagen innehåller förslag till bestämmelser som gäller information och hörande om tillståndsansökan samt information om tillståndsbeslut (44 § 4 mom. 44 a §, 85 §). Även den föreslagna ändringen av gruvlagen omfattar bestämmelser om information om tillståndsansökan i 40 § 5 mom. och information om tillståndsbeslut i 58 § 9 punkten. Förslagen stödjer för sin del rätten att få uppgifter, som ingår i offentlighetsprincipen. De föreslagna bestämmelserna om information, hörande och delgivning i anslutning till tidtabellen för tillståndsförfarandet, tillståndsansökan och tillståndsbeslutet samt miljökonsekvensbedömningen motsvarar i huvudsak den gällande lagstiftningen och utgör grund för medborgarnas deltagande och erhållande av information. Den föreslagna bestämmelsen om handläggningstid stärker erhållandet av information om den planerade tidtabellen. Även kontaktpunktmyndighetens rätt att få uppgifter är en förutsättning för att myndigheten ska kunna sköta sina lagstadgade uppgifter. Gemensamt för de föreslagna bestämmelserna är att säkerställa att information om verksamheter och projekt fås i de olika faser som ingår i förfarandet och härigenom att offentlighetsprincipen genomförs.

De föreslagna bestämmelserna är således i harmoni med offentlighetsprincipen.

12.4 Ansvar för miljön och inflytande

Enligt 20 § 1 mom. i grundlagen bär var och en ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet. Ansvaret för miljön enligt bestämmelsen konkretiseras genom materiell lagstiftning. Bestämmelsen omfattar både att hindra ödeläggelse av miljön eller miljöförstöring och aktiva åtgärder som gynnar miljön. Enligt 20 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön. Grundlagens 20 § 2 mom. har ansetts innebära ett i grundlag givet uppdrag att utveckla miljölagstiftningen så att människor får en större möjlighet att påverka beslut som gäller den egna livsmiljön (RP 309/1993 rd, s 71/I, GrUU 38/1998 rd, s. 2/I).

Den rättsliga betydelsen av den grundläggande miljö rättigheten har förstärkts sedan grundlagen stiftades. I den juridiska litteraturen och i grundlagsutskottets utlåtanden (bl.a. GrUU 21/1996 rd, GrUU 38/1998 rd, GrUU 10/2014 rd, GrUU 69/2018 rd och GrUU 55/2018 rd) har den tolkningen omfattats att det är fråga om en i normativt hänseende förpliktande bestämmelse om en grundläggande rättighet. De miljö värden som uttrycks i bestämmelsen om grundläggande miljö rättigheter ska beaktas i all lagstiftning och rättskipning som har betydelse från miljösynpunkt. Också högsta förvaltningsdomstolen har i sitt avgörande (HFD 2002:86) konstaterat att bestämmelsen om grundläggande miljö rättigheter för sin del styr tillämpningen och tolkningen av lagen.

Den allmänna utgångspunkten för propositionen är att bidra till att tillgodose den grundläggande miljö rättigheten. Möjligheten att sköta miljörelaterade tillstånds ärenden på ett enda serviceställe klarlägger behandlingen av tillstånds ärenden i det nya gemensamma Tillstånds- och tillsynsverket. Den föreslagna ändringen i lagen om behandling av miljö ärenden samt de ändringar som föreslås i miljöskyddslagen, vattenlagen, naturvårdslagen, MKB-lagen och vissa andra lagar gäller förenhetligande och en effektivare samordning än tidigare av verksamheter som är tillståndspliktiga enligt den gällande lagstiftningen och av förfarandena i anslutning till dem. När det nya Tillstånds- och tillsynsverket fungerar som central aktör som samordnar miljörelaterade förfaranden och utredningsbehov i anslutning till dem kan helheten av miljökonsekvenser hanteras effektivare, vilket stödjer uppnående av miljöskyddsmålen.

Propositionen innehåller förslag som är av betydelse vid en bedömning av ansvaret för miljön och skyldigheten att trygga medborgarnas möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön enligt 20 § i grundlagen om grundläggande miljö rättigheter.

Målet med de föreslagna bestämmelserna om proaktiv styrning och samverkan i 3 §, sakkunskap i 4 §, uppskattning av handläggningstiden i 6 § samt kontaktpunktmyndighet i 14 § i lagen om behandling av miljö ärenden är att främja och förenhetliga tillståndsförfarandena som gäller projekt samt att göra dem smidigare och säkerställa tillräcklig sakkunskap så att information om ett projekt och den planerade tidtabellen för det fås i god tid. Å andra sidan är syftet med förslagen också att göra behandlingen av tillstånds ärenden smidigare och delvis också snabbare, vilket i vissa situationer också kan vara förenat med risk för att miljökonsekvenser beaktas bristfällig till följd av brådska. Detta påverkas också av tillräckligheten av myndigheternas resurser.

Syftet med de föreslagna 7–8 § i lagen om behandling av miljö ärenden är att främja de verksamheter och projekt som avses i dessa paragrafer och att trygga ett smidigt tillståndsförfarande så att en hög nivå på miljöskyddet bevaras på vägen mot en ren övergång. Främjandet gäller endast skyndsam behandling av ett ärende i förhållande till andra tillstånds ärenden som anhängiggjorts enligt miljöskyddslagen och vattenlagen. Den temporära

regleringen i förslaget till 7 § innehåller också ett krav som gäller principen om att inte orsaka betydande skada. Trots att företrädesförfarandet i vissa situationer kan påskynda genomförandet av projekt som är skadliga för miljön, ska villkoret för företräde fortfarande vara att tillståndsansökningarna uppfyller förutsättningarna enligt miljöskyddslagen, vattenlagen och naturvårdslagen. Det föreslås inte några ändringar i dessa förutsättningar. Sålunda bedöms inte företrädesförfarandet inverka negativt på tillgodoseendet av den grundläggande miljö rättigheten.

De bestämmelser om gemensam behandling (9–11 §) som föreslås i lagen om behandling av miljöärenden baserar sig på att Tillstånds- och tillsynsverket ska i regel behandla tillståndsansökningar som avses i 9 § tillsammans och avgöra dem genom samma beslut. Bestämmelserna innehåller emellertid också möjlighet till separat behandling, om det är motiverat med tanke på helheten. Propositionen innehåller också nya förslag till sammanslagning av förfarandena i form av gemensam behandling. Delaktigheten koncentreras till färre förfaranden, när även vissa tillståndsärenden enligt naturvårdslagen behandlas vid gemensam behandling enligt 9 §, som det också hänvisas till i 47 § i miljöskyddslagen och 11 kap. 12 § i vattenlagen. Bestämmelser om förfarandet föreslås ingå i 10 §. På grund av sammanslagningen minskar antalet förfaranden som ska tillämpas på ett projekt eller en verksamhet, trots att formerna för deltagande eller tiden för att uttrycka åsikter inte ändras.

I förslaget om samordning i 5 kap. i lagen om behandling av miljöärenden ingår inga ändringar beträffande de instanser som hörs om tillståndsansökningar. Enligt 20 § 2 mom. finns det i enlighet med lagens 19 § 3 mom. bestämmelser om de utlåtanden som ska begäras om tillståndsansökningarna och om dem som ska ges tillfälle att framställa en anmärkning eller framföra sin åsikt i 44 § i miljöskyddslagen. De som ska höras är desamma oberoende av om tillstånd söks separat eller om behandlingen av tillståndet samordnas enligt den föreslagna lagen. I 19 § finns det bestämmelser om information om tillståndsansökningar. Informationen ordnas genom att ansökningarna kungörs elektroniskt på myndighetens webbplats i enlighet med 62 § a i förvaltningslagen och i kommunerna i enlighet med 108 § i kommunallagen. Tillstånds- och tillsynsverket ska dessutom se till att de berörda parterna informeras om kungörelsen. Kungörelsen ska också innehålla en sammanfattning av projektet och tillståndsansökningarna.

Genom att samtidigt informera om och kungöra ansökningar som gäller olika tillstånd enligt det samordningsförfarande som föreslås i lagen om behandling av miljöärenden skapas en tydligare helhet av de olika tillståndsansökningarna, vilket sannolikt gör det lättare att förstå projektet i dess helhet och att rikta inflytandet. Den som deltar i projektet behöver inte heller sätta sig in i material som gäller ett och samma projekt inför flera höranden, varför en samordning av hörandena även kan effektivisera deltagandet. När hörandet om flera ansökningar ordnas samtidigt innebär det emellertid att man under hörandet behandlar ett mer omfattande material som gäller olika tillståndsansökningar. Å andra sidan kan detta vara fallet redan enligt den nuvarande lagstiftningen, om hörandefasen för olika ansökningar infaller samtidigt. Det elektroniska förfarandet för att informera om ansökningar bidrar till att förbättra möjligheterna att påverka eftersom det underlättar tillgången till information. Det föreslås likaså att meddelande och delgivning av tillståndsbeslut samt information om tillståndsbeslut enligt lagen om behandling av miljöärenden (21 §) ska ske i enlighet med 62 a § i förvaltningslagen. Även 85 § i miljöskyddslagen ska iakttas. Förslagen baserar sig i stor utsträckning på delgivning och information enligt den gällande regleringen.

Även förslagen om avgörandet av ärenden och omröstning i lagen om behandling av miljöärenden (12–13 §) bidrar till att fullgöra det allmännas skyldighet att tillgodose den grundläggande miljö rättigheten och därvid fortfarande säkerställa ett högklassigt

beslutsfattande. I regleringen har det säkerställts separat att sammansättningen vid avgörandet bestäms enligt den sakkunskap som ärendet kräver, med beaktande av vad som närmare föreskrivs om sakkunskap i 4 §. Om ärendets eller projektets art och omfattning eller dess betydande miljökonsekvenser eller andra särskilda orsaker kräver det, ska ärendet avgöras i en kollegial sammansättning. Förslagen om kontaktpunktmyndighet och uppföljning av tidsfristerna (14–15 §) samt förslaget om myndighetens rätt att få uppgifter (22 §) kan också betraktas som motiverade för att främja projekt och säkerställa tillståndsförfarandena.

Uppdraget enligt 20 § 2 mom. hindrar inte att lagstiftningen utvecklas, bara medborgarnas rätt till delaktighet tryggas tillräckligt ur grundlagens synvinkel. Sammanslagningen av vissa ärenden som gäller tillstånd till undantag enligt naturvårdslagen med den gemensamma behandlingen innebär att det aktuella tillståndsärendet bildar en större helhet än i nuläget. Detta underlättar delaktigheten, när man samtidigt kan avge sin åsikt även om dessa undantag. Å andra sidan kan behovet av att sätta sig in i en större helhet i vissa fall höja tröskeln för delaktighet. Ur denna synvinkel är det centralt att det har reserverats tillräckligt med tid för att framföra synpunkter och att informationen är effektiv.

Genom de ändringar som föreslås i MKB-lagen och miljöskyddslagen utvidgas möjligheten att slå samman hörandet om miljökonsekvensbeskrivningen och hörandet om ansökan om miljötillstånd, som ska avgöras av Tillstånds- och tillsverket, eller om ansökan enligt vattenlagen.

Liksom vid förfarandet enligt nuvarande 22 a § i MKB-lagen och 44 a § i miljöskyddslagen innebär samtidigt hörande om konsekvensbeskrivningen och tillståndsansökan att samrådsmaterialet som gäller tillståndsansökan inte innehåller kontaktmyndighetens motiverade slutsats om projektets betydande miljökonsekvenser eller andra myndigheters utlåtanden om konsekvensbeskrivningen. Det material som behandlas när hörandet om miljökonsekvensbeskrivningen och om tillståndsansökan ordnas samtidigt är också mer omfattande än när hörandena ordnas separat. För att trygga den faktiska rätten till inflytande motsvarar den tid som reserveras för ett samordnat hörande den tid för hörandet som föreskrivs i MKB-lagen, dock med den skillnaden att minimitiden för hörandet i dessa situationer förlängs från 30 dagar till 45 dagar.

Det undantag från tillämpning av bedömningsförfarandet som föreslås i 36 § i MKB-lagen inskränker möjligheterna till delaktighet och inflytande i enskilda projekt, då MKB-förfarandet slopas helt och hållet. Paragrafens tillämpningsområde är dock strikt avgränsat och den blir tillämplig endast i exceptionella situationer. De projekt som omfattas av tillämpningsområdet ska fortfarande genomgå ett tillståndsförfarande och deras konsekvenser ska bedömas på något annat sätt, och dessa åtgärder är i någon mån ägnade att minska konsekvenserna av att rättigheten enligt 20 § 2 mom. i grundlagen inskränks, eftersom en part har möjlighet att söka ändring i tillståndsbeslutet. Bestämmelsen kommer att aktualiseras i endast sällsynta fall och i varje enskilt fall kommer det att bedömas huruvida förutsättningarna för att tillämpa den uppfylls. Begränsad på detta sätt strider regleringen inte mot proportionalitetskravet. Ur grundlagssynvinkel anses medborgarnas rätt till delaktighet sålunda vara tillräckligt tryggad i dessa exceptionella situationer.

Med anledning av vad som anförts ovan är de bestämmelser som föreslås i lagen om behandling av miljöärenden, miljöskyddslagen, vattenlagen, lagen om bedömning av förfarandet vid miljökonsekvensbedömning och naturvårdslagen i harmoni med 20 § i grundlagen.

12.5 Rättsskydd och god förvaltning

Enligt 21 § i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Enligt 21 § 2 mom. i grundlagen ska offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning tryggas genom lag. Enligt 23 § i förvaltningslagen ska dessutom ett ärende behandlas utan ogrundat dröjsmål.

Begreppet god förvaltning får sitt innehåll ur grundlagens 21 § som helhet. Därmed avses förutom kraven på korrekt och snabb myndighetsverksamhet i 1 mom. även förteckningen över delområden av god förvaltning i 2 mom. I bestämmelsen uppräknas de viktigaste delområdena av god förvaltning, bl.a. rätten att bli hörd och rätten att söka ändring. Förteckningen är inte avsedd att vara uttömmande, för t.ex. även förvaltningslagens serviceprincip kan kopplas till kravet på korrekt behandling i 1 mom.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande GrUU 14/2016 rd fäst uppmärksamhet vid att de grundläggande rättigheterna att få en rättvis rättegång och en sak behandlad utan dröjsmål är viktiga hörnstenar i rättsstaten genom att hänvisa till sitt tidigare utlåtande GrUU 29/2014 rd.

Propositionen innehåller flera förslag till processuella bestämmelser som gäller behandlingen av miljöärenden och som bör bedömas med avseende på rättsskyddet. Till dessa hör de föreslagna bestämmelserna i lagen om behandling av miljöärenden om proaktiv styrning och samverkan (3 §), sakkunskap (4 §), uppskattning av handläggningstiden (6 §), ovannämnda förslag till bestämmelser om elektronisk kommunikation (5 §) samt vissa förslag till bestämmelser (16 § 3 mom.) med anknytning till samordning (5 kap.). När det gäller besvärsmålen är särskilt 134 a § i naturvårdslagen samt 11 § i lagen om behandling av miljöärenden av betydelse vid bedömningen. Även 23 § 3 mom. i lagen om behandling av miljöärenden innehåller ett förslag till bestämmelse med anknytning till sökande av ändring i avgiften för gemensam behandling som bör granskas med avseende på rättsskyddet. De föreslagna bestämmelserna om företräde (7–8 §) i lagen om behandling av miljöärenden som gäller tillståndsförfarandet och de föreslagna ändringarna av temporära bestämmelser i miljöskyddslagen och vattenlagen hänför sig till behandlingen av besvärsmålen i förvaltningsprocessförfarande, och samtliga dessa bör också granskas med avseende på rättsskyddet.

I lagen om behandling av miljöärenden kan förslaget om proaktiv styrning och samverkan i 3 § och förslaget om sakkunskap (4 §) betraktas som betydelsefulla med avseende på grundlagens 21 § 2 mom. (rätt till god förvaltning). Enligt grundlagens 21 § är det lagstiftarens uppdrag att trygga garantier för god förvaltning genom lag. Garantierna för god förvaltning innebär bland annat myndighetsverksamhet enligt serviceprincipen, i vilken myndighetens rådgivningsskyldighet ingår. I förvaltningslagen finns det allmänna bestämmelser om rådgivningsskyldigheten och om andra principer för god förvaltning. Den föreslagna bestämmelsen kompletterar förvaltningslagen när det gäller förvaltningens tillämpning av serviceprincipen på behandling av tillstånds- och ansökningsärenden som hör till tillämpningsområdet för miljörelaterade tillståndsförfaranden.

Till denna del behöver det också konstateras att när det gäller den proaktiva styrningen betonas myndighetens oberoende vid skötseln av uppgiften i propositionen. Avsikten med den proaktiva styrningen är inte att överföra ansvaret från sökanden till myndigheten. För myndigheten är det nödvändigt att se till att myndighetens oberoende och opartiskhet inte äventyras vid

beslutsfattandet. Sökanden ska fortfarande ha ansvaret för att ta fram behövliga utredningar, bedömningar och andra ansökningsdokument och ansvaret för att det egna projektet framskrider.

I 19 § i lagen om behandling av miljöärenden föreslås bestämmelser om delgivning av och information om samordnade tillståndsansökningar och i lagens 21 § om delgivning av och information om tillståndsbeslut. I bestämmelserna hänvisas till förvaltningslagens 62 a §, som moderniserats och uppdaterats för att effektivisera delgivningsförfarandet. Det har blivit vanligare att använda det allmänna datanätet vid tillkännagivanden och när beslut delges. Elektroniska förfaranden och e-tjänster utnyttjas redan inom miljöärenden. För den myndighet som svarar för delgivningen samt för mottagarna av delgivningen kan det anses vara enklare och ur informationsspridningens perspektiv ett mycket effektivt informationssätt. Liknande reglering har också tagits in i t.ex. kommunlagen (FvUB 55/2014 rd och GrUU 63/2014 rd) och i förslaget till landskapslag (GrUU 26/2017 rd), som bedömdes av grundlagsutskottet.

Beträffande förslagen till 5 § och 16 § om elektroniskt förfarande i lagen om behandling av miljöärenden hänvisas till det som sägs i avsnittet om skydd för privatlivet och personuppgifter samt offentlighetsprincipen. Syftet med denna regeringsproposition är att öka e-tjänsterna inom miljörelaterade tillståndsärenden och på så sätt främja att behandlingen av dessa ärenden sker snabbare och kostnadseffektivare för såväl de berörda som myndigheterna. Skyldigheten till elektronisk kommunikation ska dock inte utsträckas till fysiska personer och i förslagen tryggas möjlighet att vissa delar lämna in t.ex. en tillståndsansökan på papper.

I propositionen ingår en bestämmelse som klarlägger sökandet av ändring i beslut som meddelats vid gemensam behandling (11 §), eftersom den gällande lagstiftningens bestämmelser om besvär rätt är delvis bristfälliga. I naturvårdslagen föreslås dessutom en ny 134 a §, där de bestämmelser som ska tillämpas vid sökande av ändring i beslut som meddelas vid gemensam behandling klarläggs. Ändring i ett beslut som meddelats vid gemensam behandling tillsammans med ett miljötillstånd eller tillstånd enligt vattenlagen söks i enlighet med miljöskyddslagen eller vattenlagen, enligt vad som förskrivs närmare i 11 § i lagen om behandling av miljöärenden.

Enligt propositionen ska ändring i beslut som Tillstånds- och tillsynsverket meddelat vid gemensam behandling i fortsättningen sökas genom besvär hos Vasa förvaltningsdomstol. Då har de som enligt miljöskyddslagen eller vattenlagen har besvär rätt med stöd av 11 § rätt att genom besvär överklaga beslut enligt naturvårdslagen. Om ett tillståndsärende som avses i 66 § eller 83 § i naturvårdslagen inte har avgjorts vid gemensam behandling, ska det som föreskrivs i 134 § i naturvårdslagen tillämpas vid sökande av ändring. Då söks ändring i Tillstånds- och tillsynsverkets beslut genom besvär hos den regionala förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Det föreskrivs också att besvär rätten i fråga om beslut om undantag som avgörs vid gemensam behandling bestäms med stöd av antingen miljöskyddslagen eller vattenlagen. Dessutom föreslås det att lagen om högsta förvaltningsdomstolen, domstolslagen och lagen om förvaltningsdomstolarna ändras. Genom dessa lagar klarläggs det i vilken sammansättning ärenden behandlas när det är fråga om den föreslagna gemensamma behandlingen.

Till den del som besvärsvägen i fråga om tillståndsärenden enligt 66 och 83 § i naturvårdslagen ändras från de regionala förvaltningsdomstolarna till Vasa förvaltningsdomstol, bör det ur rättsskyddsperspektiv också bedömas vilken betydelse denna ändring av sammansättningen, i regel från tre lagfarna domare till två lagfarna förvaltningsdomstolsdomare och en som är förtrogen med det naturvetenskapliga eller tekniska området, har för ärendet. Eftersom tillstånd vid gemensam behandling meddelas i förfarandet enligt miljöskyddslagen eller vattenlagen och

dessa lagars bestämmelser om ändringssökande tillämpas på det, ska tillståndet behandlas i den sammansättning som anges i bestämmelsen. Man bör dock lägga märke till att i enlighet med den gällande naturvårdslagen är Vasa förvaltningsdomstol redan nu regional förvaltningsdomstol som avgör naturskyddsärenden. Enligt propositionen ska en del av dessa tillståndsärenden enligt 66 och 83 § i naturvårdslagen i fortsättningen behandlas i en lagfaren sammansättning och en del i en sammansättning med lagfarna ledamöter och sakkunnigledamöter.

Den föreslagna ändringen, som inverkar på sammansättningen, bedöms således inte ha några betydande konsekvenser för domstolen, och inte heller för tillståndssökanden eller verksamhetsutövarens rättsskydd.

När det gäller besvärsrätten grundar sig behovet av att förenhetliga – och samtidigt delvis utvidga – besvärsrätten i stor utsträckning på regleringens allmänna konsekvens och samtidigt smidighet till den del det är fråga om vissa undantag från naturvårdslagen vid gemensam behandling. Eftersom avsikten är att endast ett beslut ska meddelas vid gemensam behandling, bör även sökandet av ändring i det bestämmas enhetligt. I annat fall borde besvärsrätten inriktas innehållsmässigt eller regionalt enligt till vilken del besvären enligt respektive lag hänförs sig. Detta undanröjer i praktiken den gemensamma behandlingens utgångspunkt, som är ett beslut och en besvärsskrivelse, och kan t.ex. för förvaltningsdomstolen leda till en situation där den innan huvudsaken avgörs borde avgöra separat den eventuellt svåra frågan om besvärsrättens omfattning och inriktning. Detta är inte motiverat med tanke på ett smidigt beslutsfattande.

Enligt 21 § i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol som är behörig enligt lag (GrUU 21/2009 rd). Det faktum att den domstol som ska pröva överklagandet av de tillstånd till undantag inom naturskyddet som avses i denna proposition varierar i fortsättningen i enlighet med om Tillstånds- och tillsynsverket behandlar tillståndet till undantag tillsammans med ett tillstånd enligt vattenlagen eller ett miljötillstånd eller separat bedöms inte försämra tillgodoseendet av rättsskyddet enligt 21 § i grundlagen eller av parternas rättsskydd eller av rättsskyddet för andra som har rätt att söka ändring. Den behöriga myndigheten framgår av lagen om gemensam behandling av miljöärenden på det sätt som grundlagsutskottet förutsätter, och dessutom förtydligas besvärsrätten vid gemensam behandling jämfört med nuläget.

Det är motiverat att bedöma propositionen med avseende på såväl Tillstånds- och tillsynsverket och förvaltningsdomstolarna som dem som ansöker om tillstånd och dem som söker ändring när det gäller företräde för vissa tillståndsansökningar och skyndsamt behandling av besvärärenden. I 7–8 i förslaget till lag om behandling av miljöärenden föreskrivs det om företräde vid tillståndsbehandlingen. Förslaget till 7 § motsvarar i huvudsak 2 a § om temporär ändring av lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken. Bakgrunden till förslaget till 8 § utgörs av EU-lagstiftning.

Vid bedömning bör det beaktas att förslaget till 7 § i lagen om behandling av miljöärenden är temporär och den tillämpas endast till utgången av 2030. Även 197 a § i miljöskyddslagen och 15 kap. 4 a § i vattenlagen, som ska tillämpas vid behandling av besvär i en förvaltningsprocess ska gälla temporärt och tillämpas till utgången av 2032. Enligt förslaget ska dock 8 § i lagen om behandling av miljöärenden gälla tills vidare.

Genom tidsbundna tilläggsresurser säkerställs det att den föreslagna skyndsamma behandlingen av tillståndsansökningar och besvärärenden inte medför att behandlingen av andra ärenden fördröjs grundlöst. I avsnittet om praxis (avsnitt 2.2.2, underavsnittet om företräde för grön omställning) redogörs för antalet tillståndsansökningar med företräde och antalet

besvärärenden som behandlats med företräde vid förvaltningsdomstolarna. Av antalet tillståndsärenden som avgjorts med företräde kan man se att de inte är särskilt många i förhållande till alla tillståndsansökningar enligt miljöskyddslagen och vattenlagen. Samma slutsats kan också dras i fråga om besvärärendena med företräde. Det går inte heller att exakt uppskatta antalet tillståndsansökningar enligt 8 §. Antalet kan ligga nära antalet fall enligt förslaget till 7 §. För andra tillståndssökande än de som fått företräde fördröjer inte förslaget behandlingen av deras tillståndsansökningar. Inte heller för de ändringssökande vilkas besvär inte behandlas skyndsamt i en förvaltningsprocess fördröjs behandlingen av besvärärendena med beaktade av antalet dylika fall som redan förekommit.

Enligt förslaget till 23 § 3 mom. i lagen om behandling av miljöärenden söks ändring i en avgift som med stöd av lagen 16 § tas ut för behandlingen av ett ärende på samma sätt som ändring i huvudsaken. På sökande av ändring i den avgift som tas ut för samordning tillämpas således samma bestämmelser som på sökande av ändring i behandlingsavgifter enligt miljöskyddslagen och vattenlagen. Detta är ägnat att klarlägga ändringssökandet till denna del för den som ansöker om tillstånd. Tillståndssökanden får således begära omprövning av både behandlingsavgiften och den avgift som tas ut för samordningen i samma förfarande. Förslaget förenhetligar förfarandet också för myndigheterna, eftersom myndigheten kan meddela (till innehållet) samma anvisningar för sökande av ändring i dessa avgifter. Propositionen bidrar till att klarlägga och skapa konsekvens i regleringen.

Med stöd av vad som sagts ovan kan de föreslagna bestämmelserna anses vara förenliga med rättsskyddet och god förvaltning enligt 21 § i grundlagen. I propositionen har också principerna för god förvaltning beaktats.

12.6 Samernas rättigheter

Samerna har såsom urfolk enligt 17 § 3 mom. i grundlagen rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Genom denna bestämmelse i grundlagen tryggas bl.a. utövandet av sådana traditionella näringar, såsom renskötsel, fiske och jakt, samlande och hantverk, som hör till samernas kulturformer. Dessutom har samerna med stöd av 121 § 4 mom. i grundlagen inom sitt hembygdsområde språklig och kulturell autonomi enligt vad som bestäms i lag. Traditionella näringar som hör till samernas kulturformer är fiske, renskötsel och jakt (se RP 309/1993 rd, s. 69/II och t.ex. GrUU 3/1990 rd, s. 2–3, GrUU 29/2004 rd, s. 2 och GrUU 40/2009 rd, s. 2) samt dessa traditionella näringars moderna uttrycksformer (GrUU 5/2017 rd, s. 6–7, GrUU 1/2016 rd, s. 4 och GrUU 38/2004 rd, s. 4/II).

Enligt Förenta nationernas kommitté för de mänskliga rättigheterna innebär artikel 27 i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (FördrS 6/1976, MP-konventionen) bland annat en skyldighet att planera och genomföra ekonomiska åtgärder så att samernas näringar, som renskötsel, kan förbli ekonomiskt lönsamma.

Grundlagsutskottet har i praktiken förhållit sig strikt till inskränkningar i samernas rättigheter som ursprungsfolk, så det är skäl att fästa särskild uppmärksamhet vid regleringen. Lagstiftning som hänför sig till samernas rättigheter bör läsas med en positiv inställning till de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, vilket innebär att de mänskliga rättigheterna utgör ett minimiskydd för tolkning och tillämpning av den nationella lagstiftningen.

I tillståndsförfaranden som hör till tillämpningsområdet för den föreslagna lagen om behandling av miljöärenden kan det vara fråga om verksamheter eller projekt som placeras i samernas hembygdsområde. Propositionen innehåller förslag som bör bedömas med avseende på

ursprungsfolkens rättigheter i 11 § i lagen om behandling av miljöärenden och i den föreslagna ändringen av 58 § 9 mom. i gruvlagen. Även förslagen som gäller proaktiv styrning och samverkan (3 §), sakkunskap (4 §) och sammansättning vid avgörande (12 §) samt företräde (7–8 §) kan vara av betydelse.

I 11 § i lagen om behandling av miljöärenden föreslås bestämmelser om besvärsmätt över beslut som meddelats vid gemensam behandling. Enligt den bestäms besvärsmätten enligt 191 § i miljöskyddslagen. Om beslutet innehåller ett avgörande enligt vattenlagen, ska emellertid 15 kap. 2 § i vattenlagen och dessutom 191 § 7 punkten i miljöskyddslagen iaktas. Avsikten med den föreslagna regleringen i 11 § är att trygga skolternas rätt att söka ändring, eftersom vattenlagens och miljöskyddslagens bestämmelser om besvärsmätt avviker från varandra till denna del. Enligt 191 § 7 punkten i miljöskyddslagen har skolternas byastämman besvärsmätt på den grunden att den verksamhet som avses i miljötillståndet inom skoltområdet försämrar skolternas levnadsförhållanden och möjligheter att bedriva i skoltlagen avsedda naturnärningar. Den föreslagna regleringen tryggar besvärsmätt för skolternas byastämman i fråga om beslut som gäller gemensam behandling.

I 58 § i gruvlagen ingår bestämmelser om information om tillståndsbeslut. I paragrafen ingår också flera bestämmelser om tillståndsmyndighetens andra skyldigheter, t.ex. skyldighet att sända information om beslutet till bl.a. parter och dem som framställt anmärkningar och åsikter i ärendet (2 mom.) och en kopia av beslutet till Strålsäkerhetscentralen (3 mom.). Om beslutet omfattar samernas hembygdsområde, ska dessutom en kopia av beslutet sändas till sametinget, likaså om beslutet omfattar skoltområdet ska en kopia av det sändas till skolternas byastämman och om beslutet omfattar renskötselområdet ska en kopia av det sändas till det berörda renbeteslaget (5 mom.).

Förslaget till ändring av gruvlagen gäller 58 § 9 mom., där det sägs att om 5 kap. i lagen om behandling av miljöärenden tillämpas, ska 21 § 2–3 mom. i den lagen tillämpas på informationen om tillståndsbeslutet. Enligt lagen om behandling av miljöärenden ska Tillstånds- och tillsynsverket och Säkerhets- och kemikalieverket genom offentlig kungörelse delge sitt tillståndsbeslut med iakttagande av 62 a § i förvaltningslagen. Tillstånds- och tillsynsverket ska se till att tillståndsbesluten sänds och att det informeras om dem. Dessutom ska Tillstånds- och tillsynsverket se till att information om kungörandet offentliggörs. Enligt 58 § 6 mom. i gruvlagen ska information om ett beslut publiceras i kommunerna inom det område som påverkas av verksamheten.

Enligt 58 § 9 mom. i gruvlagen ska också 85 § i miljöskyddslagen tillämpas på information om och delgivning av tillståndsbeslut, och enligt den får kungörelsen och tillståndsbeslutet trots bestämmelserna i 16 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet innehålla verksamhetsutövarens namn och uppgifter om verksamhetens placeringsort. De personuppgifter som ska publiceras på en myndighets webbplats ska raderas från datanätet senast när den tillståndspliktiga verksamheten har upphört och när de åtgärder enligt 94 § som hänför sig till upphörandet av verksamheten har vidtagits.

Vid en granskning av förslaget med avseende på grundlagen bör man beakta att förslaget till ändring av 58 § 9 mom. i gruvlagen gäller endast information. Förslaget undanröjer alltså inte myndighetens övriga skyldigheter enligt 58 § i gruvlagen, såsom att med stöd av 5 mom. beroende på situationen sända en kopia av beslutet till sametinget, skolternas byastämman och ett renbeteslag, tillståndsmyndighetens omsorgsplikt enligt 7 mom. eller skyldigheterna enligt 8 mom. i de projekt som har gränsöverskridande miljökonsekvenser.

När man beaktar bestämmelserna i 21 § 2–3 mom. i den föreslagna lagen om behandling av miljöärenden och det faktum att ändringen av 58 § 9 mom. i gruvlagen gäller endast information tillgodoses ursprungsfolkens rättigheter tillräckligt. Tillståndsmyndigheten ska fortfarande sända en kopia av beslutet i enlighet med 58 §. Delgivning av och beslut om tillståndsbeslut enligt 21 § 2–3 mom. i den föreslagna lagen om behandling av miljöärenden garanterar att också ursprungsfolken får information om tillståndsbeslut.

När det gäller proaktiv styrning, sakkunskap samt sammansättningen vid avgörande är det nödvändigt att lyfta fram utgångspunkten för dem, nämligen strävan att beakta väsentliga omständigheter under hela processen när ärenden behandlas och avgörs. Till denna del är det möjligt att beakta t.ex. regionala särdrag, såsom att ett projekt eller en verksamhet placeras i samernas hembygdsområde. Genom Tillstånds- och tillsynsverkets proaktiva styrning kan man också främja att samernas rättigheter som ursprungsfolk beaktas och tryggas i tillståndsförfarandena på det sätt som den materiella lagstiftningen förutsätter. I detta avseende är t.ex. miljöskyddslagens, vattenlagens, naturvårdslagens och gruvlagens bestämmelser om verkställighet av förbud mot att försämra samernas kultur av betydelse. Detta kompletteras av bestämmelserna om tillräcklig sakkunskap när ett ärende behandlas och avgörs, varvid även den kompetens som behövs med tanke på samernas rättigheter bör säkerställas i beslutsfattandet.

Med tanke på företrädet kan det vara av betydelse att en del av de strategiska projekten (såsom gruvor) för den gröna omställningen och enligt EU-regleringen skulle kunna placeras i samernas hembygdsområde. Med beaktande av ovannämnda utgångspunkt att sakkunskapen måste säkerställas samt att de materiella tillståndsvillkoren ska iaktas på sedvanligt sätt vid förträdesförfarandet bedöms dock förslagen om företräde inte ha någon väsentligt inverkan på tryggheten av samernas rättigheter på det sätt som grundlagen förutsätter. Förslagen bedöms således vara i harmoni med kraven i både 17 § 3 mom. i grundlagen och 121 § 4 mom. i grundlagen.

12.7 Krav som följer av 2 § 3 mom., 80 § och 119 § 2 mom. i grundlagen

Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska all utövning av offentlig makt bygga på lag. I all offentlig verksamhet ska lag noggrant iaktas. Det allmänna kravet på att utfärda bestämmelser genom lag härleds ur grundrättsbestämmelsernas uttryckliga regleringsförbehåll och andra laghänvisningar samt bestämmelsen om området för lag i 80 § i grundlagen. Enligt den ska genom lag utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag. Den förutsättningen innebär att alla centrala bestämmelser som påverkar individens rättsliga ställning ska utfärdas genom lag. Den som utfärdar förordningar kan genom lag bemyndigas att utfärda närmare bestämmelser om mindre detaljer som gäller individens rättigheter och skyldigheter. Den lag som innehåller bemyndigandet ska då uppfylla kraven på exakthet och noggrannhet. Genom lag ska också utfärdas bestämmelser om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag.

I 119 § i grundlagen föreskrivs det om statsförvaltningen. Av betydelse med avseende på propositionen är 119 § 2 mom. i grundlagen, där det föreskrivs att bestämmelser om de allmänna grunderna för statsförvaltningens organ ska utfärdas genom lag, om deras uppgifter omfattar utövning av offentlig makt. Enligt specialmotiveringen till bestämmelsen (RP 1/1998 rd s. 174/II, GrUU 5/2008 rd, s. 2/I) ska som de allmänna grunderna för statsförvaltningens organ betraktas bl.a. enhetens huvudsakliga uppgifter och befogenheter. Begreppet offentlig makt i 119 § 2 mom. i grundlagen får sitt innehåll från 2 § 3 mom. i grundlagen, enligt vilket all utövning av offentlig makt ska bygga på lag och lag noggrant ska iaktas i all offentlig verksamhet. Det är således fråga om utövning av offentlig makt t.ex. när en enhet kan utfärda

rättsnormer som avses i 80 § 2 mom. i grundlagen eller fatta beslut om individens rättigheter eller skyldigheter. Om ett organ inom statsförvaltningen har dylika uppgifter, bör bestämmelser om de allmänna grunderna för organet utfärdas genom lag. Syftet med den tämligen allmänna bestämmelsen i grundlagens 119 § 2 mom. har varit att möjliggöra en smidig utveckling av statens region- och lokalförvaltning.

I den föreslagna lagen om behandling av miljöärenden föreskrivs bl.a. om myndigheternas vissa uppgifter i fråga om miljöärenden, tillståndssökandens skyldigheter, förfaranden för samordning och gemensam behandling samt avgörandet av ärenden vid tillståndsmyndigheten, såsom sammansättning vid avgörande och omröstning. De föreslagna bestämmelserna i lagen om behandling av miljöärenden är alltså sådana grundläggande bestämmelser som uppfyller kraven på lagbundenhet i grundlagens 2 § 3 mom. med beaktande av grundlagens 80 §.

Tillämpningen av rättsstatsprincipen förutsätter att den som utövar offentlig makt alltid har en behörighetsgrund som i sista hand återgår på en av riksdagen stiftad lag. En myndighet kan således inte ha behörighet att utöva offentlig makt om behörigheten saknar uttryckligt stöd i lag. Utgångspunkten är att det alltid ska framgå av lag vilken myndighet som är behörig. I den föreslagna lagen om behandling av miljöärenden föreskrivs det om Tillstånds- och tillsynsverkets lagstadgade uppgifter i flera paragrafer och den innehåller också uttryckliga bestämmelser om kontaktpunktmyndighet och samordnande myndighet (14 och 17 §). Lagen om behandling av miljöärenden innehåller flera paragrafer om Tillstånds- och tillsynsverkets uppgifter (3 §, 6 §, 7 §, 8 §, 9 §, 10 § och 15 §). I 5 kap. om samordning föreskrivs det om Tillstånds- och tillsynsverkets uppgifter i anslutning till förfarandet. Bestämmelser om Tillstånds- och tillsynsverkets rätt att få uppgifter och om avgifter ingår i 22–23 §. I lagen om behandling av miljöärenden föreslås dessutom bestämmelser om den behöriga myndighetens uppgifter i 15 § 2–3 mom. och om Säkerhets- och kemikalieverkets uppgifter vid samordning (16 §, 18 §, 19 §, 20 §, 21 §).

Regleringen kan anses utgöra tillräcklig grund för det allmännas verksamhet.

De föreslagna lagarna innehåller också bemyndiganden för statsrådet att utfärda förordning: i 7 och 23 § i lagen om behandling av miljöärenden och i 12 § i MKB-lagen.

Den föreslagna bestämmelsen i det temporära 7 § 4 mom. i lagen om behandling av miljöärenden gäller innehållet i utredningen från tillståndssökande som eftersträvar företräde vid förfarandet. Vid en granskning med avseende på grundlagen bör man beakta att framläggandet av den utredning som avses i 7 § i lagen om behandling av miljöärenden är beroende av sökandens prövning. Därmed är det frivilligt och inte en skyldighet att försöka få företräde enligt förslaget. Det föreslagna bemyndigandet att utfärda förordning motsvarar 2 a § 4 mom. i lagen om temporär ändring av lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken. Förslaget till 12 § i MKB-lagen gäller uppgifter som krävs av den projektansvarige, och innehållet i bemyndigandet i den sista meningen motsvarar bemyndigandet i den gällande paragrafen. I bemyndigandet görs endast en teknisk och språklig ändring. Enligt det föreslagna bemyndigandet utfärdas närmare bestämmelser om vilka uppgifter som den projektansvarige ska lämna till den behöriga myndigheten genom förordning av statsrådet. Det bemyndigande som föreslås i 23 § i lagen om behandling av miljöärenden gäller närmare bestämmelser om avgifter.

Ovannämnda bemyndiganden att utfärda förordning är tillräckligt tydliga och exakt avgränsade. De föreslagna bestämmelserna uppfyller alltså kraven enligt 80 § i grundlagen.

12.8 Domstolarnas oberoende

Grundlagens 3 § innehåller bestämmelser om parlamentarism och fördelningen av statliga uppgifter. Med stöd av 3 § 3 mom. i grundlagen är alla domstolar oberoende när de utövar dömande makt. Riksdagens grundlagsutskott har behandlat domstolarnas oberoende t.ex. i sitt utlåtande GrUU 49/2018 rd. Grundlagsutskottet konstaterar att det med domstolarnas oberoende avses att domstolarna i sin rättsskipning ska vara opåverkade av andra aktörer. Det gäller lagstiftaren, den som utövar regeringsmakt och myndigheter liksom också t.ex. parterna i en rättstvist (se RP 1/1998 rd, s. 77, GrUU 14/2016 rd, s. 4–5). Domstolarnas oberoende innebär alltså å ena sidan att de är oberoende av aktörer utanför rättsväsendet (externt oberoende) och å andra sidan att domstolarna och enskilda domare är oberoende inom domstolsväsendet (internt oberoende). Grundlagsutskottet understryker att organiseringen av domstolsväsendets förvaltning och ekonomi inte får äventyra dessa två dimensioner av domstolarnas oberoende.

I förslaget till lagen om behandling av miljöärenden ingår 7 och 8 § om företräde för tillståndsansökningar. Vasa förvaltningsdomstol och högsta förvaltningsdomstolen ska med stöd av miljöskyddslagen (197 a §) och vattenlagen (15 kap. 4 a §) tillämpa de föreslagna 7–8 § i vid ändringssökande och pröva vilka besvärärenden som får företräde. Förslaget till 7 § i lagen om behandling av miljöärenden motsvarar till stor del den gällande regleringen om företräde (RP 128/2022 rd) vad lagstiftningssättet beträffar. En ny ärendekategori som ska behandlas skyndsamt vid Vasa förvaltningsdomstol och högsta förvaltningsdomstolen är sådana besvärärenden som avses i 8 § i lagen om behandling av miljöärenden. Till dem hör tillståndsansökningar som gäller strategiska projekt och verksamheter enligt förordningen om kritiska råmaterial och förordningen om nettonollindustrin samt tillståndsansökningar som gäller verksamhetshelheter. Företräde vid förvaltningsprocessen bestäms enligt de föreslagna bestämmelserna direkt på den grunden att kommissionen eller medlemslandet har beviljat projekten status som strategiskt projekt i enlighet med förordningarna.

Vid bedömningen av förslagen bör det också beaktas att de bestämmelser som ska tillämpas i förvaltningsdomstolarna är temporära och de upphör att gälla vid utgången av 2032. Förvaltningsdomstolarna prövar självständigt utifrån de föreslagna bestämmelserna vilka besvärärenden som hör till den kategori som ska behandlas skyndsamt.

Förslagen till 7 och 8 § i lagen om behandling av miljöärenden samt 197 a § i miljöskyddslagen och 15 kap. 4 a § i vattenlagen, som har koppling till dem och som ska tillämpas i förvaltningsdomstolarna, är i harmoni med domstolarnas oberoende.

Regeringen anser att propositionen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att främja och förenhetliga tillstånds- och ansökningsförfarandena i fråga om vissa projekt och verksamheter som påverkar miljön och som hör till Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet, att stärka sakkunskapen och växelverkan vid behandlingen av miljöärenden samt att främja användningen av elektroniska ärendehanteringssystem.

2 §

Tillämpningsområde och förhållande till annan lagstiftning

Denna lag tillämpas på behandlingen av miljöärenden som enligt miljöskyddslagen (527/2014), vattenlagen (587/2011), naturvårdslagen (9/2023) eller någon annan lag hör till Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet, om inte något annat föreskrivs nedan i denna lag.

3 §

Proaktiv styrning och samverkan

Tillstånds- och tillsynsverket styr för egen del helheten av bedömnings- och tillståndsförfaranden och anknytande utredningar som krävs för ett projekt eller en verksamhet vid behandlingen av miljöärenden.

Tillstånds- och tillsynsverket sörjer för de behövliga kontakter med den projektansvarige och myndigheterna som ärendet kräver, i syfte att säkerställa ett tillräckligt informationsutbyte och göra tillståndsförfarandena smidigare.

Tillstånds- och tillsynsverket kan också vid behov ordna ett samråd mellan sökanden och övriga parter och behöriga myndigheter.

4 §

Sakkunskap som krävs för behandlingen av ärenden

När Tillstånds- och tillsynsverket bereder och avgör miljöärenden som hör till dess uppgifter ska verket ha sådan tillräckligt omfattande juridisk, teknisk och naturvetenskaplig sakkunskap som ärendets art förutsätter.

2 kap.

Behandling av tillstånds- och ansökningsärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket

5 §

Elektronisk kommunikation

Ansökningar som gäller ett projekt eller en verksamhet ska lämnas in till Tillstånds- och tillsynsverket elektroniskt.

Om den som ansöker om tillstånd är en fysisk person, kan dock tillståndsansökan och dess bilagor lämnas in på papper. Den som ansöker om tillstånd ska på begäran av Tillstånds- och tillsynsverket även lämna in ansökningshandlingarna på papper, om det behövs för behandlingen av ärendet.

6 §

Uppskattning av handläggningstiden

Tillstånds- och tillsynsverket ska i samband med delgivningen av en tillståndsansökan ge en uppskattning av tidpunkten för meddelande av tillståndsbeslutet och publicera uppskattningen i datanätet. Tillstånds- och tillsynsverket ska vid behov uppdatera uppskattningen, om uppskattningen av handläggningstiden avsevärt ändras.

Bestämmelser om uppskattning av handläggningstiden i ett samordningsförfarande finns i 18 §.

7 §

Tidsbundet företräde för vissa projekt för grön omställning

Vid behandlingen av tillståndsärenden enligt miljöskyddslagen och vattenlagen och av tillståndsärenden som avgörs i samband med sådana ärenden i gemensam behandling enligt 9 § i denna lag ska Tillstånds- och tillsynsverket fram till utgången av 2030 i förhållande till andra anhängiga tillståndsansökningar ge sådana tillståndsansökningar företräde som beaktar principen orsaka inte betydande skada som avses i artikel 17.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/852 om inrättande av en ram för att underlätta hållbara investeringar och om ändring av förordning (EU) 2019/2088. Sökanden ska i samband med ansökan lägga fram tillräcklig utredning om rätten till företräde. Tillståndsansökningar som ska ges företräde är ansökningar som gäller

1) energiproduktionsanläggningar som producerar energi med förnybar energi samt havsbaserade vindkraftverk och därtill hörande vattenhushållningsprojekt,

2) sådana projekt inom industrin som grundar sig på förnybar energi eller elektrifiering och ersätter användningen av fossila bränslen eller råvaror,

3) framställning och utnyttjande av väte, med undantag av framställning av väte från fossila bränslen,

4) avskiljning, utnyttjande och lagring av koldioxid,

5) ackumulatorfabriker samt tillverkning, tillvaratagande och återanvändning av ackumulatormaterial,

- 6) datacentraler där merparten av den spillvärme som produceras tas till vara,
- 7) kärnkraftverk.

Företräde ska också ges sådana tillståndsansökningar som gäller verksamhetshelheter, om behovet av tillstånd till väsentliga delar grundar sig på i 1 mom. avsedd verksamhet.

Om ett projekt som getts företräde inte längre uppfyller förutsättningarna enligt 1 mom., fortsätter behandlingen av ansökan i det ordinarie tillståndsförfarandet.

Tillståndsansökningar som avses i 1 mom. 1–7 punkten ska i den mån det är möjligt behandlas inom 12 månader räknat från offentliggörandet av kungörelsen om tillståndsansökan.

Närmare bestämmelser om innehållet i den utredning som avses i 1 mom. får utfärdas genom förordning av statsrådet.

8 §

Företräde för projekt enligt vissa EU-rättsakter

Vid behandlingen av tillståndsärenden enligt miljöskyddslagen och vattenlagen och av tillståndsärenden som avgörs i samband med sådana ärenden vid gemensam behandling enligt 9 § i denna lag ska Tillstånds- och tillsynsverket ge tillståndsansökningar som gäller sådana kritiska råmaterial som avses i artikel 6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020, nedan *förordningen om kritiska råmaterial*, och sådana strategiska nettonollprojekt som avses i artikel 13 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och om ändring av förordning (EU) 2018/1724, nedan *förordningen om nettonollindustrin*, företräde i förhållande till andra anhängiga tillståndsansökningar.

Om en i 1 mom. avsedd tillståndsansökan omfattas av tillämpningsområdet för företräde enligt 7 §, ska bestämmelserna i den paragrafen iakttas.

Sökanden ska sända den ansökan och det beslut om erkännande som strategiskt projekt som avses i artikel 7 i förordningen om kritiska råmaterial och i artikel 14 i förordningen om nettonollindustrin till kontaktpunktmyndigheten för kännedom.

Företräde ska också ges sådana tillståndsansökningar som gäller verksamhetshelheter, om behovet av tillstånd till väsentliga delar grundar sig på i 1 mom. avsedd verksamhet.

9 §

Gemensam behandling av tillståndsansökningar

Tillstånds- och tillsynsverket ska gemensamt behandla och genom samma beslut avgöra i miljöskyddslagen och vattenlagen avsedda tillståndsansökningar som avser samma verksamhet eller projekt, om detta inte av särskilda skäl ska anses onödigt. Dessutom ska en ansökan om undantag enligt 66 eller 83 § i naturvårdslagen som väsentligt anknyter till ett projekt eller en verksamhet som avses i miljöskyddslagen eller vattenlagen behandlas och avgöras i samma förfarande, om inte en separat behandling av ansökan är motiverad.

Om det vid behandlingen av ett enskilt tillståndsärende framgår att det för samma verksamhet eller projekt behövs något annat tillstånd som avses i 1 mom., ska sökanden inom en av Tillstånds- och tillsynsverket utsatt skälig tid lämna in de tillståndsansökningar som detta förutsätter, om inte något annat följer av 1 mom. I annat fall kan den tillståndsansökan som är anhängig lämnas utan prövning.

Vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. ska även tillämpas på gemensam behandling av en tillståndsansökan som gäller marktäkt eller behandling av marks substanser och en

miljötillståndsansökan som gäller samma projekt eller verksamhet, om Tillstånds- och tillsynsverket är behörig tillståndsmyndighet i enlighet med miljöskyddslagen och marktäktslagen (555/1981).

Behövliga undantag från de skyddsområdesbestämmelser som avses i 4 kap. 12 § i vattenlagen ska avgöras genom samma beslut som det anhängiga miljötillståndsärendet.

10 §

Förfarandet vid gemensam behandling

Tillståndsansökningar som undergår gemensam behandling enligt 9 § ska behandlas i ett förfarande enligt miljöskyddslagen. Om en tillståndsansökan enligt vattenlagen ingår i den gemensamma behandlingen, ska ärendena behandlas i ett förfarande enligt vattenlagen. På gemensam behandling ska dessutom tillämpas vad som föreskrivs om innehållet i tillståndsansökan och tillståndsbeslut i de lagar som nämns i 9 § eller med stöd av dem.

11 §

Besvärsrätt i fråga om beslut som meddelats vid gemensam behandling

Besvärsrätten i fråga om beslut som meddelats vid gemensam behandling enligt 9 § bestäms enligt 191 § i miljöskyddslagen. Om ett beslut som meddelats vid gemensam behandling inte innehåller ett avgörande enligt miljöskyddslagen, ska 15 kap. 2 § i vattenlagen iakttas.

3 kap.

Avgörandet av ärenden

12 §

Sammansättning vid avgörande

Miljöskyddsärenden och vattenärenden som enligt miljöskyddslagen och vattenlagen hör till Tillstånds- och tillsynsverkets behörighet samt tillståndsärenden som avses i 9 § i denna lag avgörs på föredragning i en sammansättning med en eller två avgörare eller i en kollegial sammansättning.

I en sammansättning med en enda avgörare avgörs ärendet av avdelningschefen för miljöavdelningen vid Tillstånds- och tillsynsverket eller av någon annan tjänsteman vid avdelningen som avdelningschefen förordnat.

Sammansättningen vid avgörandet bestäms enligt den sakkunskap som ärendet kräver, med beaktande av vad som närmare föreskrivs om sakkunskap i 4 §. Om ärendets eller projektets art eller omfattning eller dess betydande miljökonsekvenser eller andra särskilda orsaker kräver det, ska ärendet avgöras i en kollegial sammansättning. Om det redan har bestämts att ett sådant ärende ska avgöras i en sammansättning med en eller två ledamöter, ska ärendet överföras för avgörande i en kollegial sammansättning. Om ledamöterna i en sammansättning med två ledamöter är oeniga om slutresultatet i ett ärende, ska ärendet överföras för avgörande i en kollegial sammansättning.

Avdelningschefen för miljöavdelningen vid Tillstånds- och tillsynsverket eller någon annan tjänsteman vid avdelningen som avdelningschefen har förordnat bestämmer sammansättningen vid avgörandet av ärendet och utser vid behov en ordförande för sammansättningen.

Avdelningschefen för miljöavdelningen vid Tillstånds- och tillsynsverket eller någon annan tjänsteman vid avdelningen som avdelningschefen har förordnat kan inte överta avgörandet av ett ärende som han eller hon har bestämt att ska avgöras i en annan sammansättning.

13 §

Omröstning

På omröstning tillämpas bestämmelserna i 85 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

4 kap.

Kontaktpunktmyndighet

14 §

Kontaktpunktmyndighet

Tillstånds- och tillsynsverket är den kontaktpunktmyndighet som avses i denna lag. Kontaktpunktmyndigheten sörjer för de uppgifter i anslutning till tillståndsförfaranden och andra administrativa förfaranden som anges i de rättsakter som nämns i 2 och 3 mom.

Tillstånds- och tillsynsverket är den gemensamma kontaktpunkt som avses i artikel 9.1 i förordningen om kritiska råmaterial och i artikel 6.1 i förordningen om nettonollindustrin.

Tillstånds- och tillsynsverket är den kontaktpunkt som avses i artikel 16.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor i enlighet med lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi (1145/2020).

15 §

Uppföljning av tidsfristerna

Kontaktpunktmyndigheten ska följa hur de tidsfrister för tillståndsförfarandet som anges i artikel 11 i förordningen om kritiska råmaterial och i artikel 9 och 16 i förordningen om nettonollindustrin iakttas.

Kontaktpunktmyndigheten kan förlänga de ovannämnda tidsfristerna på de villkor som anges i artikel 11.4 i förordningen om kritiska råmaterial och i artikel 9.6 och 9.7 i förordningen om nettonollindustrin. Den behöriga myndigheten ska för kontaktpunktmyndigheten lägga fram sitt förslag till förlängning av tidsfristen för behandlingen av ett tillståndsärende som ankommer på den behöriga myndigheten och ange motiveringar till förlängningen.

Den behöriga myndigheten ska underrätta kontaktpunktmyndigheten när en ansökan som blivit anhängig hos den behöriga myndigheten är fullständig, eller meddela kontaktpunktmyndigheten till vilka delar en ansökan som blivit anhängig hos den behöriga myndigheten ska kompletteras.

Den behöriga myndigheten ska se till att den elektroniska kontaktpunkten har uppdaterade uppgifter om behandlingsfasen för ett sådant tillståndsförfarande som avses i de förordningar som nämns i 1 mom. Den behöriga myndigheten ska underrätta kontaktpunktmyndigheten om inledande av ett tillståndsärende och om delgivning till sökanden av ett beslut i ärendet, om sökanden inte sköter förfarandet i fråga via den elektroniska kontaktpunkten.

5 kap.

Samordning av vissa tillståndsförfaranden

16 §

Tillståndsförfaranden som kan samordnas

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på det förfarande som ska iakttas vid behandlingen av sådana tillståndsansökningar som anges i denna paragraf och som omfattas av Tillstånds- och tillsynsverkets och Säkerhets- och kemikalieverkets behörighet.

Behandlingen av en tillståndsansökan enligt miljöskyddslagen eller vattenlagen kan på sökandens begäran eller med sökandens samtycke på det sätt som föreskrivs nedan i detta kapitel samordnas med ansökningar om följande tillstånd som hör till Säkerhets- och kemikalieverkets behörighet:

1) malmletningstillstånd enligt 9 § i gruvlagen (621/2011) samt gruvtillstånd enligt 16 § och guldvaskningstillstånd enligt 22 § i den lagen,

2) tillstånd till omfattande industriell hantering och upplagring av en farlig kemikalie enligt 23 § i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2002) samt tillstånd för tillverkning och upplagring av explosiva varor enligt 58 § i den lagen.

Tillståndsansökningarna ska lämnas till myndigheterna via den elektroniska kontaktpunkten.

På sökandens begäran kan man avstå från sådan samordning som avses i 2 mom. innan tillståndsbesluten meddelas. Information om att man avstått från samordning ska lämnas elektroniskt på webbplatserna för de myndigheter som avses i 1 mom.

Vid behandlingen av ett tillståndsärende ska utöver detta kapitel även bestämmelserna i de lagar som nämns i 2 mom. iakttas.

17 §

Samordnande myndighet

Tillstånds- och tillsynsverket är samordnande myndighet i förfaranden enligt detta kapitel.

18 §

Uppskattning av handläggningstiden för ansökningar och överenskommelse om tidpunkten för meddelande av beslut

Tillstånds- och tillsynsverket ska i samarbete med Säkerhets- och kemikalieverket beräkna en målsatt handläggningstid för de tillståndsansökningar som ska samordnas och utifrån den ange en uppskattad tidpunkt för när besluten i tillståndsärendena kommer att meddelas.

När tillräckliga utredningar erhållits i de tillståndsärendena som ska behandlas vid samordning ska Tillstånds- och tillsynsverket och Säkerhets- och kemikalieverket komma överens om en målsatt tid när besluten ska meddelas.

19 §

Komplettering av ansökan samt delgivning av och information om ansökan

Säkerhets- och kemikalieverket ska meddela Tillstånds- och tillsynsverket till vilka delar en tillståndsansökan som hör till Säkerhets- och kemikalieverkets behörighet ska kompletteras.

Tillstånds- och tillsynsverket ska ge sökanden tillfälle att inom den tid som verket bestämmer komplettera ansökningar som anhängiggjorts.

Tillstånds- och tillsynsverket ska delge tillståndsansökningarna genom offentlig kungörelse. De handlingar som kungörs ska utöver vad som föreskrivs i 62 a § 3 mom. i förvaltningslagen (434/2003) också innehålla en sammanfattning av projektets innehåll och av tillståndsansökningarna. Information om kungörelsen ska offentliggöras på Tillstånds- och tillsynsverkets och Säkerhets- och kemikalieverkets webbplatser, där också kungörelsen och de handlingar som kungörs ska finnas tillgängliga så länge kungörelsetiden varar. Tillstånds- och tillsynsverket ska separat delge information om kungörelsen till de parter som saken särskilt berör.

Utöver vad som föreskrivs i 2 mom., ska 44 § i miljöskyddslagen tillämpas på information om och delgivning av tillståndsansökan.

20 §

Utlåtanden, anmärkningar och åsikter samt sökandens förklaring

Säkerhets- och kemikalieverket ska informera Tillstånds- och tillsynsverket om de utlåtanden som ska begäras om en tillståndsansökan som hör till Säkerhets- och kemikalieverkets behörighet. Tillstånds- och tillsynsverket ska begära att de som ger utlåtande lämnar in utlåtandena elektroniskt inom utsatt tid. Sådana anmärkningar och åsikter som avses i de lagar som nämns i 16 § 2 mom. ska lämnas till Tillstånds- och tillsynsverket.

Tillstånds- och tillsynsverket ska ge sökanden tillfälle att elektroniskt ge en förklaring med anledning av de utlåtanden, anmärkningar och åsikter som framförts med anledning av ansökan.

21 §

Meddelande och delgivning av ett tillståndsbeslut samt information om tillståndsbeslut

Tillstånds- och tillsynsverket och Säkerhets- och kemikalieverket meddelar sina beslut samtidigt. Myndigheterna ska vid behov samarbeta för att säkerställa att tillståndsbestämmelserna är förenliga med varandra.

Tillstånds- och tillsynsverket och Säkerhets- och kemikalieverket ska genom offentlig kungörelse delge sitt tillståndsbeslut med iakttagande av 62 a § i förvaltningslagen. Tillstånds- och tillsynsverket ska se till att tillståndsbesluten sänds och sörja för informationen om dem. Dessutom ska Tillstånds- och tillsynsverket se till att information om kungörelsen offentliggörs.

Utöver vad som föreskrivs i 2 mom. ska 85 § i miljöskyddslagen tillämpas på information om och delgivning av tillståndsbeslut.

6 kap.

Särskilda bestämmelser

22 §

Rätt att få uppgifter

Den kontaktpunktmyndighet som avses i 14 § har trots sekretessbestämmelserna rätt att av de behöriga myndigheterna, i fråga om de tillståndsärenden som är under behandling eller som har behandlats vid den behöriga myndigheten och i fråga om andra administrativa förfaranden, få sådana uppgifter om den sökande, verksamheten eller projektet och behandlingsfasen som är

nödvändiga för fullgörandet av kontaktpunktmyndighetens uppgifter enligt denna lag och de författningar som nämns i 14 §.

23 §

Samordningsavgift och tillståndsavgifter

På den avgift som tas ut för samordning enligt 5 kap. av behandlingen av tillstånd tillämpas lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Bestämmelser i övrigt om de avgifter som tas ut för behandlingen av tillståndsansökningar finns i de lagar som nämns i 16 § 2 mom.

Närmare bestämmelser om den avgift som avses i 1 mom. får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Ändring i den avgift som med stöd av 16 § tas ut för behandlingen av ett ärende får sökas på samma sätt som ändring i huvudsaken.

24 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026. Lagens 7 § gäller till och med den 31 december 2030.

Genom denna lag upphävs

1) lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken (898/2009),

2) lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden (764/2019).

Ett tillståndsärende som blivit anhängigt före ikraftträdandet av denna lag ska behandlas med iakttagande av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. I 7 och 8 § avsedda ansökningar som vid ikraftträdandet av denna lag är anhängiga vid regionförvaltningsverket avgörs emellertid med iakttagande av denna lag.

Om fullföljdsdomstolen upphäver ett tillståndsbeslut på vilket de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag tillämpas, och återförvisar ärendet för att behandlas på nytt i sin helhet, ska ärendet behandlas och avgöras i enlighet med denna lag.

2.

Lag

om ändring av miljöskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i miljöskyddslagen (527/2014) 34 § 1 mom. 3 punkten, 44 § 4 mom., 44 a § 1 mom., 47 §, 85 § 4 mom., 175 § 3 mom., 196 § 3 mom. och 197 a §, av dem 34 § 1 mom. 3 punkten sådan den lyder i lag xx/20xx, 44 § 4 mom., 44 a § 1 mom. och 85 § 4 mom. sådana de lyder i lag 765/2019, 47 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 504/2019, 175 § 3 mom. sådant det lyder i lag 1166/2018 och 197 a § sådan den lyder i lag 1146/2022, som följer:

34 §

Behörig tillståndsmyndighet

Tillstånds- och tillsynsverket ska avgöra en ansökan om miljötillstånd, om

3) verksamheten utöver miljötillstånd kräver tillstånd enligt vattenlagen och på behandlingen av tillståndsansökningarna tillämpas 9 § i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket (/),

44 §

Delgivning av och information om tillståndsansökan

Om 5 kap. i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket tillämpas på behandlingen av en tillståndsansökan, ska utöver det som föreskrivs i 1 och 2 mom. i denna paragraf bestämmelserna i 19 § 2 mom. i den lagen iakttas.

44 a §

Hörande om tillståndsansökan och om en miljökonsekvensbeskrivning

Vid ett sådant hörande om en miljökonsekvensbeskrivning enligt 22 a § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning som ordnas i samband med hörande om en tillståndsansökan som gäller samma projekt, ska tillståndsmyndigheten iaktta 20 § i den lagen. Åsikter och utlåtanden om miljökonsekvensbeskrivningen samt anmärkningar och åsikter om tillståndsansökan ska lämnas till tillståndsmyndigheten inom en i kungörelsen angiven tid som börjar den dag då kungörelsen offentliggörs och varar minst 45 och högst 60 dagar.

47 §

Gemensam behandling av vissa ansökningar

Bestämmelser om gemensam behandling av sådana tillståndsansökningar enligt denna lag, vattenlagen och 66 eller 83 § i naturvårdslagen som gäller samma verksamhet eller projekt eller som väsentligt anknyter till samma verksamhet eller projekt finns i 9 § i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket.

85 §

Delgivning av och information om tillståndsbeslut

Om 5 kap. i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket tillämpas på behandlingen av en tillståndsansökan, ska utöver denna paragraf bestämmelserna i 21 § 2 mom. i den lagen iakttas.

175 §

Åtgärder vid överträdelser eller försummelser

Om föreläggandet gäller tillståndspliktig verksamhet och tillståndsärendet ska undergå gemensam behandling enligt 9 § i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket, meddelas föreläggandet med iakttagande av vad som i 1 mom. i denna paragraf föreskrivs om förvaltningstvång. Om en tillståndsansökan enligt vattenlagen ingår i den gemensamma behandlingen, ska ärendet behandlas med iakttagande av 14 kap. i vattenlagen. Om föreläggandet endast gäller fullgörandet av en skyldighet som föreskrivs i denna lag eller med stöd av den, ska det dock meddelas i enlighet med denna lag.

196 §

Hörande med anledning av besvär över ett beslut om miljötillstånd

På de beslut som meddelas vid gemensam behandling enligt 9 § i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket tillämpas i fråga om förfarandet vad som föreskrivs i 10 § i den lagen.

197 a §

Skyndsamt behandling av vissa besvärärenden

Ett ärende som gäller en sådan tillståndsansökan som avses i 7 och 8 § i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket ska vid fullföljdsdomstolen behandlas skyndsamt i förhållande till andra tillståndsärenden enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av lagen om miljöskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om temporär ändring av miljöskyddslagen (1146/2022) 1 mom. i ikraftträdandebestämmelsen som följer:

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023 och gäller till och med den 31 december 2032.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av vattenlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i vattenlagen (587/2011) 11 kap. 2 § 1 mom., 11 a, 12 och 24 a § samt 15 kap. 4 a §, sådana de lyder, 11 kap. 2 § 1 mom., 11 a §, 12 § delvis ändrad och 15 kap. 4 a § i lag xx/20 xx, 11 kap. 24 a § i lag 766/2019 och 12 § delvis ändrad i lag 531/2014, som följer:

11 kap.

Ansökningsförfarande

2 §

Anhängiggörande av ett ansökningsärende

Ett ärende inleds hos Tillstånds- och tillsynsverket genom en ansökan. Den projektansvarige ska göra ansökan elektroniskt, men om sökanden är en fysisk person får denne lämna in ansökan på papper. Den projektansvarige ska på Tillstånds- och tillsynsverkets begäran lämna in ansökningshandlingarna på papper, om det behövs för behandlingen av ärendet.

11 a §

Hörande om tillståndsansökan och om en miljökonsekvensbeskrivning

Vid ett sådant hörande om en miljökonsekvensbeskrivning enligt 22 a § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning som ordnas i samband med hörande om en tillståndsansökan som gäller samma projekt, ska Tillstånds- och tillsynsverket iaktta 20 § i den lagen. Åsikter och utlåtanden om miljökonsekvensbeskrivningen samt anmärkningar och åsikter om tillståndsansökan ska lämnas till Tillstånds- och tillsynsverket minst 45 och högst 60 dagar efter ett datum som bestäms av Tillstånds- och tillsynsverket.

Vad som i 1 mom. föreskrivs om hörande om en miljökonsekvensbeskrivning i samband med att det informeras om tillståndsansökan ska också tillämpas på hörande om sådan komplettering av en miljökonsekvensbeskrivning som avses i 27 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning.

12 §

Gemensam behandling av vissa ansökningar

Bestämmelser om gemensam behandling av tillståndsansökningar enligt denna lag, miljöskyddslagen eller 66 eller 83 § i naturvårdslagen som gäller samma verksamhet eller projekt eller som väsentligt anknyter till samma verksamhet eller projekt finns i 9 § i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket (/).

24 a §

Delgivning och information vid samordnat förfarande

Om 5 kap. i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket tillämpas på behandlingen av en tillståndsansökan, ska 19 och 21 § i den lagen iakttas i stället för 11 kap. 10 och 22 § i denna lag.

15 kap.

Sökande av ändring och verkställande av beslut

4 a §

Skyndsamt behandling av vissa besvärärenden

Ett ärende som gäller en sådan tillståndsansökan som avses i 7 och 8 § i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket ska vid fullföljdsdomstolen behandlas skyndsamt i förhållande till andra tillståndsärenden enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

5.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av vattenlagen

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om temporär ändring av vattenlagen (1145/2022) 1 mom. i ikraftträdandebestämmelsen som följer:

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023 och gäller till och med den 31 december 2032.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

6.

Lag

om ändring av naturvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i naturvårdslagen (9/2023) 2 § 3 mom. samt 35 § 2–4 mom., av dem 35 § 2–4 mom.
sådana de lyder i lag xx/20xx, och
fogas till lagen en ny 134 a §, som följer:

2 §

Lagens tillämpningsområde

Bestämmelser om gemensam behandling av en ansökan om tillstånd till undantag enligt 66 eller 83 § i denna lag finns i 9 § i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket (/).

35 §

Bedömning av projekt och planer

Den myndighet som beviljar tillståndet eller godkänner planen ska övervaka att den bedömning som avses i 1 mom. görs. Myndigheten ska begära utlåtande om bedömningen av den i vars besittning det område som ingår i nätverket Natura 2000 är. Dessutom ska utlåtande begäras av Tillstånds- och tillsynsverket, om inte verket självt är den myndighet som beviljar tillståndet eller godkänner planen.

Det utlåtande som avses i 2 mom. ska ges utan dröjsmål och senast inom tre månader från det att en begäran om utlåtande har kommit in till Tillstånds- och tillsynsverket.

Om ett förfarande vid miljökonsekvensbedömning enligt 3 kap. i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) tillämpas på projektet, ska en bedömning enligt 1 mom. i denna paragraf göras i samband med det förfarandet. Bedömningen får dock av särskilda skäl genomföras separat från förfarandet vid miljökonsekvensbedömning. I fråga om projekt för uppförande, uppgradering eller drift av en i 3 § 5 punkten i lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi (1145/2020) avsedd produktionsanläggning för förnybar energi eller av en anläggning som kombinerar olika förnybara energikällor eller av en värmepump och samlokaliserad energilagring eller projekt för anslutning av en sådan anläggning, en sådan värmepump eller sådan lagring till elnätet eller för integrering av förnybar energi i ett värme- och kylnät, ska bedömningen dock alltid göras i samband med förfarandet vid miljökonsekvensbedömning. Den kontaktmyndighet som avses i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning ska i den motiverade slutsatsen enligt 23 § i den lagen ta in de i 2 mom. i denna paragraf avsedda utlåtandena av Tillstånds- och tillsynsverket och av den i vars besittning det område som ingår i nätverket Natura 2000 är.

134 a §

Sökande av ändring i ett ärende som avgörs vid gemensam behandling

Om ett beslut enligt 66 eller 83 § har meddelats vid gemensam behandling enligt 9 § i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket (/), söks ändring i beslutet i enlighet med 11 § i den lagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Ett i 66 eller 83 § i den lag som ändras genom denna lag avsett ärende som gäller undantag och som blivit anhängigt före den 1 januari 2026 ska behandlas med iakttagande av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

7.

Lag

om ändring av lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) 12 §, 17 § 1 och 2 mom., 22 a § 2 mom., 27 § 1 mom., rubriken för 36 § samt punkt 7 underpunkt e i bilaga 1, av dem 17 § 1 mom. sådant det lyder i lag 556/2021, 17 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1408/2019, 22 a § 2 mom. och 27 § 1 mom. sådana de lyder i lag 768/2019 samt punkt 7 underpunkt e i bilaga 1 sådan underpunkten lyder i lag 126/2019, samt

fogas till 3 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 556/2021, ett nytt 4 mom., till 22 a §, sådan den lyder i lag 768/2019, ett nytt 3 och 4 mom. samt till 36 § nya 2–4 mom. som följer:

3 §

Lagens tillämpningsområde och tillämpning av förfarandet vid miljökonsekvensbedömning

Den projektansvarige och kontaktmyndigheten kan på initiativ av den projektansvarige komma överens om att inleda ett förfarande vid miljökonsekvensbedömning också utan ett i 3 mom. avsett beslut. I sådana fall ska en i 8 § avsedd förhandsöverläggning anordnas innan programmet för miljökonsekvensbedömning lämnas till kontaktmyndigheten. Vid behov kan kontaktmyndigheten vid förhandsöverläggningen hänvisa projektet till det beslutsförfarande som avses i 3 mom.

12 §

Uppgifter som krävs av den projektansvarige

För det beslutsfattande som avses i 11 § ska den projektansvarige lämna in en beskrivning av projektet och de betydande miljökonsekvenser projektet kan antas medföra till den behöriga myndigheten. Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska lämnas till myndigheten utfärdas genom förordning av statsrådet.

17 §

Hörande om programmet för miljökonsekvensbedömning

233

Kontaktmyndigheten ska se till att behövliga utlåtanden begärs och det ges möjlighet att framföra åsikter om programmet för miljökonsekvensbedömning. Kontaktmyndigheten ska begära utlåtande om programmet för miljökonsekvensbedömning av kommunerna inom projektets influensområde, av landskapsförbunden och av andra myndigheter som sannolikt berörs av ärendet, inklusive tillståndsmyndigheten för projektet. Om Tillstånds- och tillsynsverket är både kontaktmyndighet och tillståndsmyndighet för ett projekt, ska det inte begäras något separat utlåtande av Tillstånds- och tillsynsverket såsom tillståndsmyndighet.

Kontaktmyndigheten ska utan obefogat dröjsmål delge programmet för miljökonsekvensbedömning genom offentlig kungörelse. Bestämmelser om offentlig kungörelse finns i förvaltningslagen. På innehållet i kungörelsen tillämpas, i stället för 62 a § 3 mom. i förvaltningslagen, denna paragraf. Kungörelsen ska innehålla tillräckliga uppgifter om projektet och där ska uppges hur information kan fås om projektet, dess miljökonsekvenser och bedömningen av dem samt hur åsikter i fråga om dem kan framföras. Närmare bestämmelser om innehållet i kungörelsen utfärdas genom förordning av statsrådet. I kungörelsen ska det dessutom nämnas var och till vilken tidpunkt handlingen finns tillgänglig samt den tidpunkt då handlingen har publicerats på myndighetens webbplats. De uppgifter om den projektansvariges namn och om projektets lokalisering som betraktas som personuppgifter och som har publicerats i kungörelsen och i de kungjorda handlingarna på myndighetens webbplats ska med avvikelse från 62 b § i förvaltningslagen tas bort från webbplatsen när den tid för tillgänglighållande av kontaktmyndighetens motiverade slutsats som avses i 23 § 3 mom. i denna lag löper ut.

22 a §

Samordning av ett förfarande för miljökonsekvensbedömning och ett tillståndsförfarande

Om ett förfarande för miljökonsekvensbedömning för ett projekt och en sådan tillståndsansökan enligt miljöskyddslagen (527/2014), vattenlagen (587/2011) eller marktäcktlagen (555/1981) som ska avgöras av Tillstånds- och tillsynsverket är anhängiga samtidigt kan hörandet om miljökonsekvensbeskrivningen ordnas i samband med tillståndsförfarandet. Den projektansvarige kan på det sätt som avses i 5 § i denna lag lägga fram ett initiativ om detta till kontaktmyndigheten innan förfarandet för miljökonsekvensbedömning inleds.

Bestämmelser om hörande om en tillståndsansökan enligt miljöskyddslagen och om en miljökonsekvensbeskrivning som gäller samma projekt finns i 44 a § i miljöskyddslagen. Bestämmelser om hörande om en tillståndsansökan enligt vattenlagen och om en miljökonsekvensbeskrivning som gäller samma projekt finns i 11 kap. 11 a § i vattenlagen.

I de fall som avses i 2 mom. ska en i 8 § avsedd förhandsöverläggning anordnas före hörandet.

27 §

Uppdatering av den motiverade slutsatsen

Tillståndsmyndigheten ska försäkra sig om att den motiverade slutsatsen är aktuell när tillståndsärendet avgörs. Kontaktmyndigheten ska på tillståndsmyndighetens begäran framföra sin åsikt om huruvida den motiverade slutsats som kontaktmyndigheten har sammanställt är aktuell och vid behov specificera till vilka delar den inte längre är det och till vilka delar miljökonsekvensbeskrivningen måste kompletteras för att den motiverade slutsatsen ska kunna uppdateras. Vid kompletteringen av en miljökonsekvensbeskrivning iakttas bestämmelserna i 20 § om hörande om miljökonsekvensbeskrivningen. Hörande om kompletteringen av miljökonsekvensbeskrivningen kan ordnas i samband med tillståndsförfarandet enligt

miljöskyddslagen eller vattenlagen med iakttagande av 44 a § i miljöskyddslagen och 11 kap. 11 a § i vattenlagen. Kontaktmyndigheten ger därefter sin uppdaterade motiverade slutsats i enlighet med 23 § i denna lag.

36 §

Undantag från tillämpning av förfarandet vid konsekvensbedömning

Utöver i de fall som avses i 1 mom. kan statsrådets allmänna sammanträde i undantagsfall besluta att förfarandet vid miljökonsekvensbedömning inte ska tillämpas på ett enskilt projekt, om det på grund av projektets brådskande karaktär skulle vara omöjligt att genomföra förfarandet utan att äventyra projektets syfte. I sådana fall ska det ses till att ett tillståndsförfarande tillämpas på projektet och att projektets miljökonsekvenser bedöms på något annat sätt innan tillstånd beviljas.

Ett beslut om undantag ska delges genom offentlig kungörelse. Bestämmelser om offentlig kungörelse finns i 62 a § i förvaltningslagen. Beslutet ska dessutom delges Europeiska kommissionen innan tillstånd för projektet beviljas.

Ett i 2 mom. avsett undantag kan inte beviljas för ett projekt på vilket bestämmelserna om gränsöverskridande miljökonsekvenser enligt 5 kap. tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På projekt beträffande vilka information om programmet för miljökonsekvensbedömning före lagens ikraftträdande har givits genom kungörelse enligt 17 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) eller 8 a § i den upphävda lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (468/1994) eller beträffande vilka ett beslut om tillämpning av förfarandet vid miljökonsekvensbedömning i enskilda fall har fattats enligt 13 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning eller 6 § i den upphävda lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag. Också på projekt i fråga om vilka planerna för miljökonsekvensbedömning har kungjorts i samband med planläggningen enligt 9 § i lagen om områdesanvändning (132/1999) tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

På projekt i fråga om vilka information om ansökan om tillstånd har givits offentligt eller parterna hörts enligt lagen om områdesanvändning, vattenlagen (587/2011), miljöskyddslagen (527/2014), marktäktslagen (555/1981), bygglagen (751/2023), gruvlagen (621/2011), lagen om trafiksystem och landsvägar (503/2005), lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977), lagen om inlösningstillstånd för vissa projekt som påverkar användningen av miljön (768/2004), banlagen (110/2007), kärnenergilagen (990/1987) eller lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005) eller för genomförandet av vilka tillstånd före denna lags ikraftträdande har beviljats enligt lagen om Finlands ekonomiska zon (1058/2004) eller luftfartslagen (864/2014) tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

Projektförteckning

7) energiproduktion

e) vindkraftverksprojekt där de enskilda kraftverken är minst fem till antalet eller projektets totala kapacitet är minst 45 megawatt,

8.

Lag

om upphävande av 4 c § i marktäktslagen

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
Genom denna lag upphävs i marktäktslagen (555/1981) 4 c §, sådan den lyder i lag 769/2019.

2 §
Denna lag träder i kraft den 20 . _____

9.

Lag

om upphävande av 81 § i bygglagen

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
Genom denna lag upphävs i bygglagen (751/2023) 81 §.

2 §
Denna lag träder i kraft den 202 . _____

10.

Lag

om ändring av gruvlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i gruvlagen (621/2011) 40 § 5 mom., 57 § 3 mom. och 58 § 9 mom., sådana de lyder
i lag 771/2019, som följer:

40 §

Information om tillståndsansökan

Om bestämmelserna om samordning av vissa tillståndsförfaranden i 5 kap. i lagen om
behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket (/) tillämpas på
behandlingen av en tillståndsansökan, ska 19 § 2 och 3 mom. i den lagen iakttas i stället för 1–
3 mom. i denna paragraf.

57 §

Meddelande av tillståndsbeslut

Om bestämmelserna om samordning av vissa tillståndsförfaranden i 5 kap. i lagen om
behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket tillämpas på ett
tillståndsbeslut, ska 21 § i den lagen iakttas i stället för 1 och 2 mom. i denna paragraf.

58 §

Information om tillståndsbeslut

Om bestämmelserna om samordning av vissa tillståndsförfaranden i 5 kap. i lagen om
behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket tillämpas på ett
tillståndsbeslut, ska 21 § 2 och 3 mom. i den lagen iakttas. Dessutom ska 3–5, 7 och 8 mom. i
denna paragraf iakttas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

11.

Lag

om ändring av lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005) 104 e § och 104 f § 3 mom., sådana de lyder, 104 e § i lag 772/2019 och 104 f § 3 mom. i lag 1231/2021, som följer:

104 e §

Delgivning av tillståndsansökan vid samordnat förfarande

Om bestämmelserna om samordning av vissa tillståndsförfaranden i 5 kap. i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket (/) tillämpas på behandlingen av en tillståndsansökan som gäller omfattande industriell hantering och upplagring av en farlig kemikalie eller tillverkning och upplagring av explosiva varor, ska utöver det som föreskrivs i 104 b § 2–4 mom. i denna lag, 19 § 2 och 3 mom. i den förnämnda lagen iakttas.

104 f §

Delgivning av tillståndsbeslut

Om bestämmelserna om samordning av vissa tillståndsförfaranden i 5 kap. i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket tillämpas på ett tillståndsbeslut, ska utöver det som föreskrivs i 1 och 2 mom. i denna paragraf, bestämmelserna i 21 § 2 och 3 mom. i den lagen iakttas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

12.

Lag

om ändring av 12 § i lagen om förvaltningsdomstolarna

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om förvaltningsdomstolarna (430/1999) 12 § 2 mom., sådant det lyder i lag 775/2019, som följer:

12 §

Domförhet

238

Vid behandlingen av ärenden enligt vattenlagen och miljöskyddslagen samt ärenden som avgjorts vid gemensam behandling enligt lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket (/), miljöskyddslagen eller marktäktslagen (555/1981) ska i sammansättningen med tre ledamöter ingå två lagfarna ledamöter och en ledamot som är förtrogen med det naturvetenskapliga eller tekniska området och vid behandlingen av ärenden som avses i 7 § i denna lag två lagfarna ledamöter och en sakkunnigledamot. Om en fråga som ska avgöras i ett ärende på grund av sin natur kräver det, kan förvaltningsdomstolen avgöra ärendet även i en sammansättning med fyra ledamöter. I en sammansättning med fyra ledamöter ska i ärenden som avses i detta moment ingå minst två lagfarna ledamöter och i ärenden som avses i den paragrafen tre lagfarna ledamöter. Ärenden enligt vattenlagen och miljöskyddslagen och ärenden som ska avgöras vid gemensam behandling enligt lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket, miljöskyddslagen eller marktäktslagen kan avgöras i en utökad sammansättning, om ärendet på grund av sin särskilda natur eller omfattning kräver det. I sammansättningen ingår då utöver ordföranden ett behövligt antal ledamöter som är förtrogna med det naturvetenskapliga eller tekniska området och lika många lagfarna ledamöter. Ordföranden ska alltid vara en lagfaren ledamot.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

13.

Lag

om ändring av 10 kap. 6 § i domstolslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i domstolslagen (673/2016) 10 kap. 6 §, sådan den lyder i lag 774/2019, som följer:

6 §

Behörighetsvillkor för förvaltningsrättsdomare som är förtrogna med vattenärenden och miljöskyddsärenden

Behörighetsvillkor för ledamöter som deltar i behandlingen av ärenden som avgjorts vid ett förfarande enligt vattenlagen (587/2011) och miljöskyddslagen (527/2014) samt vid gemensam behandling enligt lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket (/), miljöskyddslagen eller marktäktslagen (555/1981) är, när det inte är fråga om lagfarna ledamöter, lämplig högre högskoleexamen inom det tekniska eller naturvetenskapliga området. Dessutom förutsätts att de är förtrogna med uppgifter som hör till området för den lagstiftning som ska tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

14.

Lag

om ändring av 11 § i lagen om högsta förvaltningsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om högsta förvaltningsdomstolen (1265/2006) 11 § 1 mom., sådant det lyder i lag 773/2019, som följer:

11 §

Vid högsta förvaltningsdomstolen deltar två miljöskunnigråd i behandlingen av ett sådant mål eller ärende som har avgjorts vid ett förfarande enligt vattenlagen (587/2011), miljöskyddslagen (527/2014), lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004), den upphävda vattenlagen (264/1961) eller den upphävda miljöskyddslagen (86/2000). Detsamma gäller också vissa ärenden som har avgjorts vid gemensam behandling enligt 9 § i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket (/). Miljöskunnigråden deltar även i behandlingen av motsvarande mål och ärenden som gäller miljöskydd och vattenfrågor med avseende på Åland.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 30 april 2025

Statsminister

Petteri Orpo

Miljö- och klimatminister Sari Multala

2.

Lag

om ändring av miljöskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i miljöskyddslagen (527/2014) 34 § 1 mom. 3 punkten, 44 § 4 mom., 44 a § 1 mom., 47 §, 85 § 4 mom., 175 § 3 mom., 196 § 3 mom. och 197 a §, av dem 34 § 1 mom. 3 punkten sådan den lyder i lag xx/20xx, 44 § 4 mom., 44 a § 1 mom. och 85 § 4 mom. sådana de lyder i lag 765/2019, 47 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 504/2019, 175 § 3 mom. sådant det lyder i lag 1166/2018 och 197 a § sådan den lyder i lag 1146/2022, som följer:

Gällande lydelse

34 §

Behörig tillståndsmyndighet

Den statliga miljötillståndsmyndigheten ska avgöra en ansökan om miljötillstånd, om

3) verksamheten utöver miljötillstånd kräver tillstånd enligt 3 kap. i vattenlagen, *upplåtande av annan nyttjanderätt enligt vattenlagen än nyttjanderätt för utloppsledning eller upplåtande av nyttjanderätt enligt 68 och 69 § i denna lag*, och tillståndsansökningarna ska behandlas gemensamt i enlighet med 47 §,

44 §

Delgivning av och information om tillståndsansökan

Om lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden (764/2019) tillämpas på behandlingen av en tillståndsansökan, ska 11 § i den lagen tillämpas i stället för 1 och 2 mom. i denna paragraf.

Föreslagen lydelse

34 §

Behörig tillståndsmyndighet

Tillstånds- och tillsynsverket ska avgöra en ansökan om miljötillstånd, om

3) verksamheten utöver miljötillstånd kräver tillstånd enligt vattenlagen och *på behandlingen av tillståndsansökningarna tillämpas 9 § i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket (/),*

44 §

Delgivning av och information om tillståndsansökan

Om 5 kap. i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket tillämpas på behandlingen av en tillståndsansökan, ska *utöver det som föreskrivs i 1 och 2 mom. i denna paragraf*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

bestämmelserna i 19 § 2 mom. i den lagen iakttas.

44 a §

Hörande om tillståndsansökan och om en miljökonsekvensbeskrivning

Om en sådan ansökan om miljötillstånd som ska avgöras av den statliga miljötillståndsmyndigheten och ett sådant bedömningsförfarande enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning som gäller samma projekt är anhängiga samtidigt, kan tillståndsmyndigheten, under de förutsättningar som anges i 22 a § 2 mom. i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning, när den informerar om tillståndsansökan, ordna hörande om miljökonsekvensbeskrivningen med iakttagande av 20 § i den lagen. Åsikter och utlåtanden om miljökonsekvensbeskrivningen samt anmärkningar och åsikter om tillståndsansökan ska lämnas till tillståndsmyndigheten inom en i kungörelsen angiven tid som börjar den dag då kungörelsen offentliggörs och varar minst 45 och högst 60 dagar.

44 a §

Hörande om tillståndsansökan och om en miljökonsekvensbeskrivning

Vid ett sådant hörande om en miljökonsekvensbeskrivning enligt 22 a § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning som ordnas i samband med hörande om en tillståndsansökan som gäller samma projekt, ska tillståndsmyndigheten iakttä 20 § i den lagen. Åsikter och utlåtanden om miljökonsekvensbeskrivningen samt anmärkningar och åsikter om tillståndsansökan ska lämnas till tillståndsmyndigheten inom en i kungörelsen angiven tid som börjar den dag då kungörelsen offentliggörs och varar minst 45 och högst 60 dagar.

47 §

Gemensam behandling av ansökningar enligt vattenlagen och miljötillståndsansökningar

En miljötillståndsansökan som gäller verksamhet som medför risk för förorening av vatten samt en för samma verksamhet gjord tillståndsansökan enligt vattenlagen och en ansökan om nyttjanderätt som avses i 34 § 1 mom. 3 punkten i denna lag ska behandlas tillsammans och avgöras genom samma beslut, om detta inte av särskilda skäl ska anses vara onödigt. Gemensam behandling behövs inte om verksamheten utöver miljötillstånd endast kräver tillstånd enligt 4 kap. i vattenlagen till uttag av vatten och det inte finns något direkt

47 §

Gemensam behandling av vissa ansökningar

Bestämmelser om gemensam behandling av sådana tillståndsansökningar enligt denna lag, vattenlagen och 66 eller 83 § i naturvårdslagen som gäller samma verksamhet eller projekt eller som väsentligt anknyter till samma verksamhet eller projekt finns i 9 § i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket.

Gällande lydelse

vattenhushållningssamband mellan uttaget av vatten och återutsläppandet av vattnet i vattendraget.

Om det vid behandlingen av ett tillståndsärende framgår att det för verksamheten behövs tillstånd också enligt vattenlagen, ska sökanden inom en av tillståndsmyndigheten utsatt skälig tid lämna in en tillståndsansökan enligt vattenlagen. I annat fall lämnas den tillståndsansökan som är anhängig utan prövning.

De ärenden som avses i 1 mom. ska behandlas enligt det förfarande som anges i vattenlagen, med beaktande av vad som i denna lag eller med stöd av den föreskrivs om tillståndsansökans och beslutets innehåll.

Behövliga undantag från de skyddsområdesbestämmelser som avses i 4 kap. 12 § i vattenlagen ska avgöras genom samma beslut som det anhängiga miljötillståndsärendet.

85 §

Delgivning av och information om tillståndsbeslut

Om lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden tillämpas på ett tillståndsbeslut, ska 14 och 15 § i den lagen tillämpas i stället för denna paragraf.

175 §

Åtgärder vid överträdelser eller försummelse

Om föreläggandet gäller tillståndspliktig verksamhet och tillståndsärendet enligt 47 § ska undergå gemensam behandling, meddelas föreläggandet enligt vad som i 14 kap. i vattenlagen föreskrivs om förvaltningstvång. Om föreläggandet endast gäller fullgörandet av en skyldighet som föreskrivs i denna lag eller med stöd av den, ska det dock meddelas i enlighet med denna lag.

Föreslagen lydelse

85 §

Delgivning av och information om tillståndsbeslut

Om 5 kap. i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket tillämpas på behandlingen av en tillståndsansökan, ska utöver denna paragraf bestämmelserna i 21 § 2 mom. i den lagen iakttas.

175 §

Åtgärder vid överträdelser eller försummelse

Om föreläggandet gäller tillståndspliktig verksamhet och tillståndsärendet ska undergå gemensam behandling enligt 9 § i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket, meddelas föreläggandet med iakttagande av vad som i 1 mom. i denna paragraf föreskrivs om förvaltningstvång. Om en tillståndsansökan enligt vattenlagen ingår i den gemensamma

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

behandlingen, ska ärendet behandlas med iakttagande av 14 kap. i vattenlagen. Om föreläggandet endast gäller fullgörandet av en skyldighet som föreskrivs i denna lag eller med stöd av den, ska det dock meddelas i enlighet med denna lag.

196 §

Hörande med anledning av besvär över ett beslut om miljötillstånd

På de beslut som meddelas vid gemensam behandling enligt 47 § 1 mom. tillämpas bestämmelserna om hörande med anledning av besvär i 15 kap. 3 § 1–4 mom. i vattenlagen.

197 a §

Skyndsam behandling av vissa besvärärenden

Ett ärende som gäller en sådan tillståndsansökan som avses i 2 a § i lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken (898/2009) ska vid fullföljdsdomstolen behandlas skyndsamt i förhållande till andra tillståndsärenden enligt denna lag.

196 §

Hörande med anledning av besvär över ett beslut om miljötillstånd

På de beslut som meddelas vid gemensam behandling enligt 9 § i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket tillämpas i fråga om förfarandet vad som föreskrivs i 10 § i den lagen.

197 a §

Skyndsam behandling av vissa besvärärenden

Ett ärende som gäller en sådan tillståndsansökan som avses i 7 och 8 § i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket ska vid fullföljdsdomstolen behandlas skyndsamt i förhållande till andra tillståndsärenden enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av lagen om miljöskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om temporär ändring av miljöskyddslagen (1146/2022) 1 mom. i ikraftträdandebestämmelsen som följer:

Gällande lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023
och gäller till och med den 31 december 2028.

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023
och gäller till och med den 31 december 2032.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av vattenlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i vattenlagen (587/2011) 11 kap. 2 § 1 mom., 11 a, 12 och 24 a § samt 15 kap. 4 a §, sådana de lyder, 11 kap. 2 § 1 mom. i lag 505/2019, 11 kap. 11 a och 24 a § i lag 766/2019, 11 kap. 12 § delvis ändrad i lag 531/2014 och 15 kap. 4 a § i lag 1145/2022, som följer:

Gällande lydelse

11 kap.

Ansökningsförfarande

2 §

Anhängiggörande av ett ansökningsärende

Ett ärende inleds hos tillståndsmyndigheten genom en ansökan. Om den projektansvarige inte är en fysisk person, ska ansökan göras elektroniskt. *Tillståndsmyndigheten kan av särskilda skäl godkänna att ansökan lämnas in på papper.* Den projektansvarige ska på tillståndsmyndighetens begäran lämna in ansökningshandlingarna på papper, om det behövs för behandlingen av ärendet.

11 a §

Hörande om tillståndsansökan och om komplettering av en miljökonsekvensbeskrivning

Om en tillståndsansökan och en sådan komplettering av en miljökonsekvensbeskrivning enligt 27 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning som gäller samma projekt är anhängiga samtidigt, kan tillståndsmyndigheten i samband med ett hörande om tillståndsansökan ordna ett hörande om miljökonsekvensbeskrivningen med iakttagande av 20 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning. Åsikter och utlåtanden om miljökonsekvensbeskrivningen samt

Föreslagen lydelse

11 kap.

Ansökningsförfarande

2 §

Anhängiggörande av ett ansökningsärende

Ett ärende inleds hos *Tillstånds- och tillsynsverket* genom en ansökan. *Den projektansvarige ska göra ansökan elektroniskt, men om sökanden är en fysisk person får denne lämna in ansökan på papper.* Den projektansvarige ska på *Tillstånds- och tillsynsverkets* begäran lämna in ansökningshandlingarna på papper, om det behövs för behandlingen av ärendet.

11 a §

Hörande om tillståndsansökan och om en miljökonsekvensbeskrivning

Vid ett sådant hörande om en miljökonsekvensbeskrivning enligt 22 a § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning som ordnas i samband med hörande om en tillståndsansökan som gäller samma projekt, ska Tillstånds- och tillsynsverket iaktta 20 § i den lagen. Åsikter och utlåtanden om miljökonsekvensbeskrivningen samt anmärkningar och åsikter om tillståndsansökan ska lämnas till Tillstånds- och tillsynsverket minst 45 och högst 60 dagar

Gällande lydelse

anmärkningar och åsikter om tillståndsansökan ska lämnas till tillståndsmyndigheten minst 45 och högst 60 dagar efter ett datum som bestäms av tillståndsmyndigheten.

Föreslagen lydelse

efter ett datum som bestäms av *Tillstånds- och tillsynsverket*.

Vad som i 1 mom. föreskrivs om hörande om en miljökonsekvensbeskrivning i samband med att det informeras om tillståndsansökan ska också tillämpas på hörande om sådan komplettering av en miljökonsekvensbeskrivning som avses i 27 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning.

12 §

Gemensam behandling av tillståndsansökningar

Om ett projekt omfattar åtgärder som kräver tillstånd enligt både denna lag och miljöskyddslagen, ska vad som i 47 § i miljöskyddslagen föreskrivs om gemensam behandling av tillståndsansökningar tillämpas.

En tillståndsansökan enligt denna lag och en i miljöskyddslagen avsedd ansökan som gäller förening av vatten och avser samma verksamhet ska behandlas tillsammans och avgöras genom samma beslut, om detta inte av särskilda skäl ska anses onödigt. Gemensam behandling behövs dock inte, om projektet utöver miljötillstånd endast kräver tillstånd enligt 4 kap. till uttag av vatten och det inte finns något direkt vattenhushållningssamband mellan uttaget av vatten och återutsläppandet av vattnet i vattendraget.

Om det vid behandlingen av ett ansökningsärende enligt denna lag visar sig att projektet också kräver miljötillstånd enligt miljöskyddslagen, ska tillståndsmyndigheten ålägga sökanden att inom rimlig tid lämna in en miljötillståndsansökan. I annat fall kan den tillståndsansökan som är anhängig lämnas utan prövning.

12 §

Gemensam behandling av vissa ansökningar

Bestämmelser om gemensam behandling av tillståndsansökningar enligt denna lag, miljöskyddslagen eller 66 eller 83 § i naturvårdslagen som gäller samma verksamhet eller projekt eller som väsentligt anknyter till samma verksamhet eller projekt finns i 9 § i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket (/).

Gällande lydelse

24 a §

Tillämpning av lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden

Om lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden (764/2019) tillämpas på behandlingen av en tillståndsansökan, ska 11, 14 och 15 § i den lagen tillämpas i stället för 10 och 22 § i denna lag.

15 kap

Sökande av ändring och verkställande av beslut

4 a §

Skyndsamt behandling av vissa besvärärenden

Ett ärende som gäller en sådan tillståndsansökan som avses i 2 a § i lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken (898/2009) ska vid fullföljdsdomstolen behandlas skyndsamt i förhållande till andra tillståndsärenden enligt denna lag.

Föreslagen lydelse

24 a §

Delgivning och information vid samordnat förfarande

Om 5 kap. i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket tillämpas på behandlingen av en tillståndsansökan, ska 19 och 21 § i den lagen iakttas i stället för 11 kap. 10 och 22 § i denna lag.

15 kap

Sökande av ändring och verkställande av beslut

4 a §

Skyndsamt behandling av vissa besvärärenden

Ett ärende som gäller en sådan tillståndsansökan som avses i 7 och 8 § i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket ska vid fullföljdsdomstolen behandlas skyndsamt i förhållande till andra tillståndsärenden enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av lagen om vattenlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om temporär ändring av vattenlagen (1145/2022) 1 mom. i ikraftträdandebestämmelsen som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023
och gäller till och med den 31 december 2028.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023
och gäller till och med den 31 december 2032.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag

om ändring av naturvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i naturvårdslagen (9/2023) 2 § 3 mom. samt 35 § 2–4 mom., av dem 35 § 2–4 mom.
sådant det lyder i lag xx/20xx, och
fogas till lagen en ny 134 a §, som följer:

Gällande lydelse

2 §

Lagens tillämpningsområde

Föreslagen lydelse

2 §

Lagens tillämpningsområde

Om det för ett projekt krävs undantag enligt 66 eller 83 § samt miljötillstånd enligt miljöskyddslagen (527/2014), tillstånd enligt vattenlagen (587/2011) eller tillstånd för täktverksamhet enligt marktäktslagen (555/1981), iakttas vid behandlingen av ärendet vad som i lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden (764/2019) föreskrivs om samordning av behandlingen av tillståndsansökningar.

35 §

Bedömning av projekt och planer

Bestämmelser om gemensam behandling av en ansökan om tillstånd till undantag enligt 66 eller 83 § i denna lag finns i 9 § i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket (/).

35 §

Bedömning av projekt och planer

Den myndighet som beviljar tillståndet eller godkänner planen ska övervaka att den bedömning som avses i 1 mom. görs. Myndigheten ska begära utlåtande om bedömningen av *närings-, trafik- och miljöcentralen* och av den i vars besittning det område som ingår i nätverket Natura 2000 är. *Om närings-, trafik- och miljöcentralen själv är den som planerar eller genomför projektet, fattar miljöministeriet beslut om vilken annan närings-, trafik- och miljöcentral som ska ge utlåtandet. Miljöministeriets beslut får inte överklagas genom separata besvär.*

Det utlåtande som avses i 2 mom. ska ges utan dröjsmål och senast sex månader från det

Den myndighet som beviljar tillståndet eller godkänner planen ska övervaka att den bedömning som avses i 1 mom. görs. Myndigheten ska begära utlåtande om bedömningen av den i vars besittning det område som ingår i nätverket Natura 2000 är. *Dessutom ska utlåtande begäras av Tillstånds- och tillsynsverket, om inte verket självt är den myndighet som beviljar tillståndet eller godkänner planen.*

Det utlåtande som avses i 2 mom. ska ges utan dröjsmål och senast *inom tre månader*

Gällande lydelse

att en begäran om utlåtande har kommit in till närings-, trafik- och miljöcentralen eller centralen har fått del av ett i 2 mom. avsett beslut av miljöministeriet.

Om ett förfarande för miljökonsekvensbedömning enligt 3 kap. i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) tillämpas på projektet, ska en bedömning enligt 1 mom. i denna paragraf från fall till fall göras i samband med det förfarandet. I fråga om projekt för uppförande, uppgradering eller drift av en i 3 § 5 punkten i lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi (1145/2020) avsedd produktionsanläggning för förnybar energi, av en anläggning som kombinerar olika förnybara energikällor eller av en värmepump och samlokaliserad energilagring eller projekt för anslutning av en sådan anläggning, en sådan värmepump eller sådan lagring till elnätet eller för integrering av förnybar energi i ett värme- och kylnät, ska bedömningen alltid göras i samband med förfarandet vid miljökonsekvensbedömning. Den kontaktmyndighet som avses i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning ska i den motiverade slutsatsen enligt 23 § i den lagen ta in de i 2 mom. i denna paragraf avsedda utlåtandena av närings-, trafik- och miljöcentralen och av den i vars besittning det område som ingår i nätverket Natura 2000 är.

Föreslagen lydelse

från det att en begäran om utlåtande har kommit in till Tillstånds- och tillsynsverket.

Om ett förfarande vid miljökonsekvensbedömning enligt 3 kap. i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) tillämpas på projektet, ska en bedömning enligt 1 mom. i denna paragraf göras i samband med det förfarandet. *Bedömningen får dock av särskilda skäl genomföras separat från förfarandet vid miljökonsekvensbedömning.* I fråga om projekt för uppförande, uppgradering eller drift av en i 3 § 5 punkten i lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi (1145/2020) avsedd produktionsanläggning för förnybar energi eller av en anläggning som kombinerar olika förnybara energikällor eller av en värmepump och samlokaliserad energilagring eller projekt för anslutning av en sådan anläggning, en sådan värmepump eller sådan lagring till elnätet eller för integrering av förnybar energi i ett värme- och kylnät, ska bedömningen *dock* alltid göras i samband med förfarandet vid miljökonsekvensbedömning. Den kontaktmyndighet som avses i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning ska i den motiverade slutsatsen enligt 23 § i den lagen ta in de i 2 mom. i denna paragraf avsedda utlåtandena av Tillstånds- och tillsynsverket och av den i vars besittning det område som ingår i nätverket Natura 2000 är.

134 a §

Sökande av ändring i ett ärende som avgörs vid gemensam behandling

Om ett beslut enligt 66 eller 83 § har meddelats vid gemensam behandling enligt 9 § i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket (/), söks ändring i beslutet i enlighet med 11 § i den lagen.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

*Denna lag träder i kraft den 20 .
Ett i 66 eller 83 § i den lag som ändras
genom denna lag avsett ärende som gäller
undantag och som blivit anhängigt före den 1
januari 2026 ska behandlas med iakttagande
av de bestämmelser som gällde vid
ikraftträdandet av denna lag.*

7.

Lag

om ändring av lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) 12 §, 17 § 1 och 2 mom., 22 a § 2 mom., 27 § 1 mom., rubriken för 36 § samt punkt 7 underpunkt e i bilaga 1, av dem 17 § 1 mom. sådant det lyder i lag 556/2021, 17 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1408/2019, 22 a § 2 mom. och 27 § 1 mom. sådana de lyder i lag 768/2019 samt punkt 7 underpunkt e i bilaga 1 sådan underpunkten lyder i lag 126/2019, samt

fogas till 3 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 556/2021, ett nytt 4 mom., till 22 a §, sådan den lyder i lag 768/2019, ett nytt 3 och 4 mom. samt till 36 § nya 2–4 mom. som följer:

Gällande lydelse

3 §

Lagens tillämpningsområde och tillämpning av förfarandet vid miljökonsekvensbedömning

Denna lag och förfarandet vid miljökonsekvensbedömning tillämpas på projekt och ändringar av projekt som kan antas medföra betydande miljökonsekvenser. I bilaga 1 anges vilka projekt och ändringar av projekt som ska bedömas i förfarandet vid miljökonsekvensbedömning.

Bedömningsförfarandet tillämpas dessutom i enskilda fall när ett projekt eller någon annan än en i 1 mom. avsedd ändring av ett redan genomfört projekt kan antas medföra betydande miljökonsekvenser som, även med de sammantagna konsekvenserna av olika projekt, till sin natur och omfattning kan jämföras med konsekvenserna av projekt som avses i 1 mom.

När det bestäms om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning ska tillämpas i ett enskilt fall ska, utöver vad som föreskrivs i 2 mom., projektets egenskaper och lokalisering samt konsekvensernas typ beaktas. I bilaga 2 anges vilka faktorer som ska ligga till grund för beslutsfattandet.

Föreslagen lydelse

3 §

Lagens tillämpningsområde och tillämpning av förfarandet vid miljökonsekvensbedömning

Denna lag och förfarandet vid miljökonsekvensbedömning tillämpas på projekt och ändringar av projekt som kan antas medföra betydande miljökonsekvenser. I bilaga 1 anges vilka projekt och ändringar av projekt som ska bedömas i förfarandet vid miljökonsekvensbedömning.

Bedömningsförfarandet tillämpas dessutom i enskilda fall när ett projekt eller någon annan än en i 1 mom. avsedd ändring av ett redan genomfört projekt kan antas medföra betydande miljökonsekvenser som, även med de sammantagna konsekvenserna av olika projekt, till sin natur och omfattning kan jämföras med konsekvenserna av projekt som avses i 1 mom.

När det bestäms om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning ska tillämpas i ett enskilt fall ska, utöver vad som föreskrivs i 2 mom., projektets egenskaper och lokalisering samt konsekvensernas typ beaktas. I bilaga 2 anges vilka faktorer som ska ligga till grund för beslutsfattandet.

Den projektansvarige och kontaktmyndigheten kan på initiativ av den projektansvarige komma överens om att inleda ett förfarande vid miljökonsekvensbedömning också utan ett i 3

Gällande lydelse

12 §

Uppgifter som krävs av den projektansvarige

För det beslutsfattande som avses i 11 § ska den projektansvarige lämna in en beskrivning av projektet och de betydande miljökonsekvenser projektet kan antas medföra till den behöriga myndigheten. *Beskrivningen kan också innehålla uppgifter om projektets egenskaper samt om de planerade åtgärder som kommer att vidtas för att undvika eller förebygga betydande skadliga miljökonsekvenser.* Närmare bestämmelser om vilka uppgifter som den projektansvarige ska lämna till den behöriga myndigheten utfärdas genom förordning av statsrådet.

17 §

Hörande om programmet för miljökonsekvensbedömning

Kontaktmyndigheten ska se till att behövliga utlåtanden begärs och det ges möjlighet att framföra åsikter om programmet för miljökonsekvensbedömning. Kontaktmyndigheten ska begära utlåtande om programmet för miljökonsekvensbedömning av kommunerna inom projektets influensområde samt av andra myndigheter som sannolikt berörs av ärendet, inklusive tillståndsmyndigheten för projektet.

Kontaktmyndigheten ska utan dröjsmål delge programmet för

Föreslagen lydelse

mom. avsett beslut. I sådana fall ska en i 8 § avsedd förhandsöverläggning anordnas innan programmet för miljökonsekvensbedömning lämnas till kontaktmyndigheten. Vid behov kan kontaktmyndigheten vid förhandsöverläggningen hänvisa projektet till det beslutsförfarande som avses i 3 mom.

12 §

Uppgifter som krävs av den projektansvarige

För det beslutsfattande som avses i 11 § ska den projektansvarige lämna in en beskrivning av projektet och de betydande miljökonsekvenser projektet kan antas medföra till den behöriga myndigheten. Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska lämnas till myndigheten utfärdas genom förordning av statsrådet.

17 §

Hörande om programmet för miljökonsekvensbedömning

Kontaktmyndigheten ska se till att behövliga utlåtanden begärs och det ges möjlighet att framföra åsikter om programmet för miljökonsekvensbedömning. Kontaktmyndigheten ska begära utlåtande om programmet för miljökonsekvensbedömning av kommunerna inom projektets influensområde, *av landskapsförbunden och av andra myndigheter som sannolikt berörs av ärendet, inklusive tillståndsmyndigheten för projektet. Om Tillstånds- och tillsynsverket är både kontaktmyndighet och tillståndsmyndighet för ett projekt, ska det inte begäras något separat utlåtande av Tillstånds- och tillsynsverket såsom tillståndsmyndighet.*

Kontaktmyndigheten ska utan obefogat dröjsmål delge programmet för

Gällande lydelse

miljökonsekvensbedömning genom offentlig kungörelse. Bestämmelser om offentlig kungörelse finns i förvaltningslagen. På innehållet i kungörelsen tillämpas, i stället för 62 a § 3 mom. i förvaltningslagen, denna paragraf. Kungörelsen ska innehålla tillräckliga uppgifter om projektet och där ska uppges hur information kan fås om projektet, dess miljökonsekvenser och bedömningen av dem samt hur åsikter i fråga om dem kan framföras. Närmare bestämmelser om innehållet i kungörelsen utfärdas genom förordning av statsrådet. I kungörelsen ska det dessutom nämnas var och till vilken tidpunkt handlingen finns tillgänglig samt den tidpunkt då handlingen har publicerats på myndighetens webbplats. De uppgifter om den projektansvariges namn och om projektets lokalisering som betraktas som personuppgifter och som har publicerats i kungörelsen och i de kungjorda handlingarna på myndighetens webbplats ska med avvikelse från 62 b § i förvaltningslagen tas bort från webbplatsen när den tid för tillgänglighållande av kontaktmyndighetens motiverade slutsats som avses i 23 § 3 mom. i denna lag löper ut.

Föreslagen lydelse

miljökonsekvensbedömning genom offentlig kungörelse. Bestämmelser om offentlig kungörelse finns i förvaltningslagen. På innehållet i kungörelsen tillämpas, i stället för 62 a § 3 mom. i förvaltningslagen, denna paragraf. Kungörelsen ska innehålla tillräckliga uppgifter om projektet och där ska uppges hur information kan fås om projektet, dess miljökonsekvenser och bedömningen av dem samt hur åsikter i fråga om dem kan framföras. Närmare bestämmelser om innehållet i kungörelsen utfärdas genom förordning av statsrådet. I kungörelsen ska det dessutom nämnas var och till vilken tidpunkt handlingen finns tillgänglig samt den tidpunkt då handlingen har publicerats på myndighetens webbplats. De uppgifter om den projektansvariges namn och om projektets lokalisering som betraktas som personuppgifter och som har publicerats i kungörelsen och i de kungjorda handlingarna på myndighetens webbplats ska med avvikelse från 62 b § i förvaltningslagen tas bort från webbplatsen när den tid för tillgänglighållande av kontaktmyndighetens motiverade slutsats som avses i 23 § 3 mom. i denna lag löper ut.

22 a §

Samordning av ett förfarande för miljökonsekvensbedömning och ett tillståndsförfarande

Om ett förfarande för miljökonsekvensbedömning för ett projekt och en ansökan om miljötillstånd enligt miljöskyddslagen (527/2014) som ska avgöras av den statliga miljötillståndsmyndigheten är anhängiga samtidigt kan hörandet om miljökonsekvensbeskrivningen ordnas i samband med tillståndsförfarandet på det sätt som föreskrivs i 44 a § i miljöskyddslagen. En förutsättning är att det med tanke på projektets läge, omfattning och tekniska egenskaper inte

22 a §

Samordning av ett förfarande för miljökonsekvensbedömning och ett tillståndsförfarande

Om ett förfarande för miljökonsekvensbedömning för ett projekt och en sådan tillståndsansökan enligt miljöskyddslagen (527/2014), vattenlagen (587/2011) eller marktäktslagen (555/1981) som ska avgöras av Tillstånds- och tillsynsverket är anhängiga samtidigt kan hörandet om miljökonsekvensbeskrivningen ordnas i samband med tillståndsförfarandet. Den projektansvarige kan på det sätt som avses i 5 § i denna lag lägga fram ett initiativ om detta till kontaktmyndigheten innan

Gällande lydelse

finns något annat genomförbart alternativ för projektet än det som anges i tillståndsansökan.

Föreslagen lydelse

förfarandet för miljökonsekvensbedömning inleds.

Bestämmelser om hörande om en tillståndsansökan enligt miljöskyddslagen och om en miljökonsekvensbeskrivning som gäller samma projekt finns i 44 a § i miljöskyddslagen. Bestämmelser om hörande om en tillståndsansökan enligt vattenlagen och om en miljökonsekvensbeskrivning som gäller samma projekt finns i 11 kap. 11 a § i vattenlagen.

I de fall som avses i 2 mom. ska en i 8 § avsedd förhandsöverläggning anordnas före hörandet.

27 §

Uppdatering av den motiverade slutsatsen

Tillståndsmyndigheten ska försäkra sig om att den motiverade slutsatsen är aktuell när tillståndsärendet avgörs. Kontaktmyndigheten ska på tillståndsmyndighetens begäran framföra sin åsikt om huruvida den motiverade slutsats som kontaktmyndigheten har sammanställt är aktuell och vid behov specificera till vilka delar den inte längre är det och till vilka delar miljökonsekvensbeskrivningen måste kompletteras för att den motiverade slutsatsen ska kunna uppdateras. Vid kompletteringen av miljökonsekvensbeskrivningen iakttas bestämmelserna i 20 § om hörande om miljökonsekvensbeskrivningen. Hörande om kompletteringen av miljökonsekvensbeskrivningen kan ordnas i samband med tillståndsförfarandet enligt miljöskyddslagen eller vattenlagen (587/2011) på det sätt som föreskrivs i 44 a § i miljöskyddslagen och 11 kap. 11 a § i vattenlagen. Kontaktmyndigheten ger därefter sin uppdaterade motiverade slutsats i enlighet med 23 §.

27 §

Uppdatering av den motiverade slutsatsen

Tillståndsmyndigheten ska försäkra sig om att den motiverade slutsatsen är aktuell när tillståndsärendet avgörs. Kontaktmyndigheten ska på tillståndsmyndighetens begäran framföra sin åsikt om huruvida den motiverade slutsats som kontaktmyndigheten har sammanställt är aktuell och vid behov specificera till vilka delar den inte längre är det och till vilka delar miljökonsekvensbeskrivningen måste kompletteras för att den motiverade slutsatsen ska kunna uppdateras. Vid kompletteringen av en miljökonsekvensbeskrivning iakttas bestämmelserna i 20 § om hörande om miljökonsekvensbeskrivningen. Hörande om kompletteringen av miljökonsekvensbeskrivningen kan ordnas i samband med tillståndsförfarandet enligt miljöskyddslagen eller vattenlagen med iakttagande av 44 a § i miljöskyddslagen och 11 kap. 11 a § i vattenlagen. Kontaktmyndigheten ger därefter sin uppdaterade motiverade slutsats i enlighet med 23 § i denna lag.

Gällande lydelse

36 §

*Specialbestämmelser som gäller försvaret
och civil beredskap*

En i 11 § avsedd behörig myndighet kan på framställning av den projektansvarige besluta att förfarandet vid miljökonsekvensbedömning inte ska tillämpas på sådana projekt som endast syftar till att tjäna nationellt försvar eller civil beredskap, om en tillämpning av förfarandet skulle äventyra åtgärdernas syfte. Innan beslutet fattas ska ett utlåtande begäras av de berörda myndigheterna.

Föreslagen lydelse

36 §

***Undantag från tillämpning av förfarandet
vid konsekvensbedömning***

En i 11 § avsedd behörig myndighet kan på framställning av den projektansvarige besluta att förfarandet vid miljökonsekvensbedömning inte ska tillämpas på sådana projekt som endast syftar till att tjäna nationellt försvar eller civil beredskap, om en tillämpning av förfarandet skulle äventyra åtgärdernas syfte. Innan beslutet fattas ska ett utlåtande begäras av de berörda myndigheterna.

Utöver i de fall som avses i 1 mom. kan statsrådets allmänna sammanträde i undantagsfall besluta att förfarandet vid miljökonsekvensbedömning inte ska tillämpas på ett enskilt projekt, om det på grund av projektets brådskande karaktär skulle vara omöjligt att genomföra förfarandet utan att äventyra projektets syfte. I sådana fall ska det ses till att ett tillståndsförfarande tillämpas på projektet och att projektets miljökonsekvenser bedöms på något annat sätt innan tillstånd beviljas.

Ett beslut om undantag ska delges genom offentlig kungörelse. Bestämmelser om offentlig kungörelse finns i 62 a § i förvaltningslagen. Beslutet ska dessutom delges Europeiska kommissionen innan tillstånd för projektet beviljas.

Ett i 2 mom. avsett undantag kan inte beviljas för ett projekt på vilket bestämmelserna om gränsöverskridande miljökonsekvenser enligt 5 kap. tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På projekt beträffande vilka information om programmet för miljökonsekvensbedömning före lagens ikraftträdande har givits genom kungörelse enligt 17 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) eller 8 a § i den upphävda lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (468/1994) eller beträffande vilka ett beslut om tillämpning av förfarandet vid miljökonsekvensbedömning i enskilda fall har

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

fattats enligt 13 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning eller 6 § i den upphävda lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag. Också på projekt i fråga om vilka planerna för miljökonsekvensbedömning har kungjorts i samband med planläggningen enligt 9 § i lagen om områdesanvändning (132/1999) tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

På projekt i fråga om vilka information om ansökan om tillstånd har givits offentligt eller parterna hörts enligt lagen om områdesanvändning, vattenlagen (587/2011), miljöskyddslagen (527/2014), marktäktslagen (555/1981), bygglagen (751/2023), gruvlagen (621/2011), lagen om trafiksystem och landsvägar (503/2005), lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977), lagen om inlösningsstillstånd för vissa projekt som påverkar användningen av miljön (768/2004), banlagen (110/2007), kärnenergilagen (990/1987) eller lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005) eller för genomförandet av vilka tillstånd före denna lags ikraftträdande har beviljats enligt lagen om Finlands ekonomiska zon (1058/2004) eller luftfartslagen (864/2014) tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

Bilaga 1

Bilaga 1

Projektförteckning

Projektförteckning

7) energiproduktion

7) energiproduktion

e) vindkraftverksprojekt där de enskilda kraftverken är minst tio till antalet eller projektets totala kapacitet är minst 45 megawatt,

e) vindkraftverksprojekt där de enskilda kraftverken är minst fem till antalet eller projektets totala kapacitet är minst 45 megawatt,

10.

Lag

om ändring av gruvlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i gruvlagen (621/2011) 40 § 5 mom., 57 § 3 mom. och 58 § 9 mom., sådana de lyder
i lag 771/2019, som följer:

Gällande lydelse

40 §

Information om tillståndsansökan

Om lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden (764/2019) tillämpas på behandlingen av en tillståndsansökan, ska 11 § i den lagen tillämpas i stället för 1–3 mom. i denna paragraf.

57 §

Meddelande av tillståndsbeslut

Om lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden tillämpas på ett tillståndsbeslut, ska 14 § i den lagen tillämpas i stället för 1 och 2 mom. i denna paragraf.

58 §

Information om tillståndsbeslut

Om lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden tillämpas på ett tillståndsbeslut, ska 15 § i den lagen tillämpas i stället för 1–6 mom. i denna paragraf.

Föreslagen lydelse

40 §

Information om tillståndsansökan

Om bestämmelserna om samordning av vissa tillståndsförfaranden i 5 kap. i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket (/) tillämpas på behandlingen av en tillståndsansökan, ska 19 § 2 och 3 mom. i den lagen iakttas i stället för 1–3 mom. i denna paragraf.

57 §

Meddelande av tillståndsbeslut

Om bestämmelserna om samordning av vissa tillståndsförfaranden i 5 kap. i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket tillämpas på ett tillståndsbeslut, ska 21 § i den lagen iakttas i stället för 1 och 2 mom. i denna paragraf.

58 §

Information om tillståndsbeslut

Om bestämmelserna om samordning av vissa tillståndsförfaranden i 5 kap. i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket tillämpas på ett tillståndsbeslut, ska 21 § 2 och 3 mom. i den lagen iakttas. Dessutom ska 3–5, 7 och 8 mom. i denna paragraf iakttas.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 20 .

11.

Lag

om ändring av lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005) 104 e § och 104 f § 3 mom., sådana de lyder, 104 e § i lag 772/2019 och 104 f § 3 mom. i lag 1231/2021, som följer:

Gällande lydelse

104 e §

Tillämpning av lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden

Om lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden (764/2019) tillämpas på behandlingen av en tillståndsansökan som gäller omfattande industriell hantering och upplagring av en farlig kemikalie eller tillverkning och upplagring av explosiva varor, ska 11 § i den lagen tillämpas i stället för 104 b § i denna lag.

104 f §

Delgivning av tillståndsbeslut

Om lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden tillämpas på ett tillståndsbeslut, ska 14 § i den lagen tillämpas i stället för 1 och 2 mom. i denna paragraf.

Föreslagen lydelse

104 e §

Delgivning av tillståndsansökan vid samordnat förfarande

Om bestämmelserna om samordning av vissa tillståndsförfaranden i 5 kap. i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket (/) tillämpas på behandlingen av en tillståndsansökan som gäller omfattande industriell hantering och upplagring av en farlig kemikalie eller tillverkning och upplagring av explosiva varor, ska *utöver det som föreskrivs i 104 b § 2–4 mom. i denna lag, 19 § 2 och 3 mom. i den förstnämnda lagen iakttas.*

104 f §

Delgivning av tillståndsbeslut

Om bestämmelserna om samordning av vissa tillståndsförfaranden i 5 kap. i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket tillämpas på ett tillståndsbeslut, ska *utöver det som föreskrivs i 1 och 2 mom. i denna paragraf, bestämmelserna i 21 § 2 och 3 mom. i den lagen iakttas.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

12.

Lag

om ändring av 12 § i lagen om förvaltningsdomstolarna

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om förvaltningsdomstolarna (430/1999) 12 § 2 mom., sådant det lyder i lag
775/2019, som följer:

Gällande lydelse

12 §

Domförhet

Föreslagen lydelse

12 §

Domförhet

Vid behandlingen av ärenden enligt vattenlagen och miljöskyddslagen samt ärenden som ska avgöras vid gemensam behandling enligt miljöskyddslagen eller marktäktslagen ska i sammansättningen med tre ledamöter ingå två lagfarna ledamöter och en ledamot som är förtrogen med det naturvetenskapliga eller tekniska området och vid behandlingen av ärenden som avses i 7 § två lagfarna ledamöter och en sakkunnigledamot. Om en fråga som ska avgöras i ett ärende på grund av sin natur kräver det, kan förvaltningsdomstolen avgöra ärendet även i en sammansättning med fyra ledamöter. I en sammansättning med fyra ledamöter ska i ärenden som avses i detta moment ingå minst två lagfarna ledamöter och i ärenden som avses i 7 § tre lagfarna ledamöter. Ärenden enligt vattenlagen och miljöskyddslagen och ärenden som ska avgöras vid gemensam behandling enligt miljöskyddslagen eller marktäktslagen kan avgöras i en utökad sammansättning, om ärendet på grund av sin särskilda natur eller omfattning kräver det. I sammansättningen ingår då utöver ordföranden ett behövt antal ledamöter som är förtrogna med det naturvetenskapliga eller tekniska området och lika många lagfarna ledamöter. Ordföranden ska alltid vara en lagfaren ledamot.

Vid behandlingen av ärenden enligt vattenlagen och miljöskyddslagen samt ärenden som avgjorts vid gemensam behandling enligt *lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket* (/), miljöskyddslagen eller marktäktslagen (555/1981) ska i sammansättningen med tre ledamöter ingå två lagfarna ledamöter och en ledamot som är förtrogen med det naturvetenskapliga eller tekniska området och vid behandlingen av ärenden som avses i 7 § i *denna lag* två lagfarna ledamöter och en sakkunnigledamot. Om en fråga som ska avgöras i ett ärende på grund av sin natur kräver det, kan förvaltningsdomstolen avgöra ärendet även i en sammansättning med fyra ledamöter. I en sammansättning med fyra ledamöter ska i ärenden som avses i detta moment ingå minst två lagfarna ledamöter och i ärenden som avses i *den paragrafen* tre lagfarna ledamöter. Ärenden enligt vattenlagen och miljöskyddslagen och ärenden som ska avgöras vid gemensam behandling enligt *lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket*, miljöskyddslagen eller marktäktslagen kan avgöras i en utökad sammansättning, om ärendet på grund av sin särskilda natur eller omfattning kräver det. I sammansättningen

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

ingår då utöver ordföranden ett behövligt antal ledamöter som är förtrogna med det naturvetenskapliga eller tekniska området och lika många lagfarna ledamöter. Ordföranden ska alltid vara en lagfaren ledamot.

Denna lag träder i kraft den 20 .

13.

Lag

om ändring av 10 kap. 6 § i domstolslagen

I enlighet med riksdagens beslut ändras i domstolslagen (673/2016) 10 kap. 6 §, sådan den lyder i lag 774/2019, som följer:

Gällande lydelse

6 §

*Behörighetsvillkor för
förvaltningsrättsdomare som är förtrogna
med vattenärenden och miljöskyddsärenden*

Behörighetsvillkor för ledamöter som deltar i behandlingen av ärenden som avgjorts vid ett förfarande enligt vattenlagen (587/2011) och miljöskyddslagen (527/2014) är, när det inte är fråga om lagfarna ledamöter, lämplig högre högskoleexamen inom det tekniska eller naturvetenskapliga området. Dessutom förutsätts att de är förtrogna med uppgifter som hör till området för den lagstiftning som ska tillämpas.

Föreslagen lydelse

6 §

*Behörighetsvillkor för
förvaltningsrättsdomare som är förtrogna
med vattenärenden och miljöskyddsärenden*

Behörighetsvillkor för ledamöter som deltar i behandlingen av ärenden som avgjorts vid ett förfarande enligt vattenlagen (587/2011) och miljöskyddslagen (527/2014) *samt vid gemensam behandling enligt lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket (/), miljöskyddslagen eller marktäktslagen (555/1981)* är, när det inte är fråga om lagfarna ledamöter, lämplig högre högskoleexamen inom det tekniska eller naturvetenskapliga området. Dessutom förutsätts att de är förtrogna med uppgifter som hör till området för den lagstiftning som ska tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

14.

Lag

om ändring av 11 § i lagen om högsta förvaltningsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om högsta förvaltningsdomstolen (1265/2006) 11 § 1 mom., sådant det lyder i lag 773/2019, som följer:

Gällande lydelse

11 §

Vid högsta förvaltningsdomstolen deltar två miljöskunnigråd i behandlingen av ett sådant mål eller ärende som har avgjorts vid ett förfarande enligt vattenlagen (587/2011), miljöskyddslagen (527/2014), lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004), den upphävda vattenlagen (264/1961) eller den upphävda miljöskyddslagen (86/2000). Miljöskunnigråden deltar även i behandlingen av motsvarande mål och ärenden som gäller miljöskydd och vattenfrågor med avseende på Åland.

Föreslagen lydelse

11 §

Vid högsta förvaltningsdomstolen deltar två miljöskunnigråd i behandlingen av ett sådant mål eller ärende som har avgjorts vid ett förfarande enligt vattenlagen (587/2011), miljöskyddslagen (527/2014), lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004), den upphävda vattenlagen (264/1961) eller den upphävda miljöskyddslagen (86/2000). *Detsamma gäller också vissa ärenden som har avgjorts vid gemensam behandling enligt 9 § i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket (/).* Miljöskunnigråden deltar även i behandlingen av motsvarande mål och ärenden som gäller miljöskydd och vattenfrågor med avseende på Åland.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Parallelltexter: Bestämmelser som är gemensamma med regeringens proposition med förslag till reform av statens regionförvaltning (RP 13/2025 rd)

2.

Lag

om ändring av miljöskyddslagen (34 § 1 mom. 3 punkt)

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i miljöskyddslagen (527/2014) 34 § 1 mom. 3 punkten, sådan den lyder i lag xx/20 xx,
som följer:

*Regeringens proposition till riksdagen med
förslag till lagstiftning om en reform av
statens regionförvaltning RP 13/2025 rd*

Föreslagen lydelse

34 § (ändras hela §)

34 § (ändras 1 mom. 3 punkten)

Behörig tillståndsmyndighet

Behörig tillståndsmyndighet

Tillstånds- och tillsynsverket ska avgöra en
ansökan om miljötillstånd, om

Tillstånds- och tillsynsverket ska avgöra en
ansökan om miljötillstånd, om

3) verksamheten utöver miljötillstånd
kräver tillstånd enligt 3 kap. i vattenlagen,
upplåtande av annan nyttjanderätt enligt
vattenlagen än nyttjanderätt för
utloppsledning eller upplåtande av
nyttjanderätt enligt 68 och 69 § i denna lag,
och tillståndsansökningarna ska behandlas
gemensamt i enlighet med 47 §,

3) verksamheten utöver miljötillstånd
kräver tillstånd enligt vattenlagen och på
behandlingen av tillståndsansökningarna
tillämpas 9 § i lagen om behandling av vissa
miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket
(/),

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av vattenlagen (11 kap. 2 § 1 mom., 11 a och 12 § samt 15 kap. 4 a §)

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i vattenlagen (587/2011) 11 kap. 2 § 1 mom., 11 a och 12 § samt 15 kap. 4 a §, sådana de lyder, 11 kap. 2 § 1 mom., 11 a §, 12 § delvis ändrad och 15 kap. 4 a § i lag xx/20 xx och 11 kap. 12 § delvis ändrad i lag 531/2014, som följer:

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om en reform av statens regionförvaltning RP 13/2025 rd

Föreslagen lydelse

11 kap.

11 kap.

Ansökningsförfarande

Ansökningsförfarande

2 § (ändras hela §)

2 § (ändras 1 mom.)

Anhängiggörande av ett ansökningsärende

Anhängiggörande av ett ansökningsärende

Ett ärende inleds hos Tillstånds- och tillsynsverket genom en ansökan. Om den projektansvarige inte är en fysisk person, ska ansökan göras elektroniskt. *Tillstånds- och tillsynsverket kan av särskilda skäl godkänna att ansökan lämnas in på papper.* Den projektansvarige ska på Tillstånds- och tillsynsverkets begäran lämna in ansökningshandlingarna på papper, om det behövs för behandlingen av ärendet.

Ett ärende inleds hos Tillstånds- och tillsynsverket genom en ansökan. *Den projektansvarige ska göra ansökan elektroniskt, men om sökanden är en fysisk person får denne lämna in ansökan på papper.* Den projektansvarige ska på Tillstånds- och tillsynsverkets begäran lämna in ansökningshandlingarna på papper, om det behövs för behandlingen av ärendet.

11 a § (ändras hela §)

11 a § (ändras hela §)

Hörande om tillståndsansökan och om komplettering av en miljökonsekvensbeskrivning

Hörande om tillståndsansökan och om en miljökonsekvensbeskrivning

Om en tillståndsansökan och en sådan komplettering av en miljökonsekvensbeskrivning enligt 27 § i

Vid ett sådant hörande om en miljökonsekvensbeskrivning enligt 22 a § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning som ordnas i

lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning som gäller samma projekt är anhängiga samtidigt, kan Tillstånds- och tillsynsverket i samband med ett hörande om tillståndsansökan ordna ett hörande om miljökonsekvensbeskrivningen med iakttagande av 20 § i den lagen. Åsikter och utlåtanden om miljökonsekvensbeskrivningen samt anmärkningar och åsikter om tillståndsansökan ska lämnas till Tillstånds- och tillsynsverket minst 45 och högst 60 dagar efter ett datum som bestäms av Tillstånds- och tillsynsverket.

12 § (ändras 3 mom.)

Gemensam behandling av tillståndsansökningar

Om ett projekt omfattar åtgärder som kräver tillstånd enligt både denna lag och miljöskyddslagen, ska vad som i 47 § i miljöskyddslagen föreskrivs om gemensam behandling av tillståndsansökningar tillämpas.

En tillståndsansökan enligt denna lag och en i miljöskyddslagen avsedd ansökan som gäller förorening av vatten och avser samma verksamhet ska behandlas tillsammans och avgöras genom samma beslut, om detta inte av särskilda skäl ska anses onödigt. Gemensam behandling behövs dock inte, om projektet utöver miljötillstånd endast kräver tillstånd enligt 4 kap. till uttag av vatten och det inte finns något direkt vattenhushållnings-samband mellan uttaget av vatten och återutsläppandet av vattnet i vattendraget.

Om det vid behandlingen av ett ansökningsärende enligt denna lag visar sig att projektet också kräver miljötillstånd enligt miljöskyddslagen, ska Tillstånds- och tillsynsverket ålägga sökanden att inom rimlig tid lämna in en miljötillståndsansökan. I annat fall kan den tillståndsansökan som är anhängig lämnas utan prövning.

samband med hörande om en tillståndsansökan som gäller samma projekt, ska Tillstånds- och tillsynsverket iaktta 20 § i den lagen. Åsikter och utlåtanden om miljökonsekvensbeskrivningen samt anmärkningar och åsikter om tillståndsansökan ska lämnas till Tillstånds- och tillsynsverket minst 45 och högst 60 dagar efter ett datum som bestäms av Tillstånds- och tillsynsverket.

Vad som i 1 mom. föreskrivs om hörande om en miljökonsekvensbeskrivning i samband med att det informeras om tillståndsansökan ska också tillämpas på hörande om sådan komplettering av en miljökonsekvensbeskrivning som avses i 27 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning.

12 § (ändras hela §)

Gemensam behandling av vissa ansökningar

Bestämmelser om gemensam behandling av tillståndsansökningar enligt denna lag, miljöskyddslagen eller 66 eller 83 § i naturvårdslagen som gäller samma verksamhet eller projekt eller som väsentligt anknyter till samma verksamhet eller projekt finns i 9 § i lagen om be-handling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket (/).

15 kap.

Sökande av ändring och verkställande av beslut

4 a § (ändras hela §)

Skyndsamt behandling av vissa besvärssärenden

Ett ärende som gäller en sådan tillståndsansökan som avses i 11 § i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket (/) ska vid fullföljdsdomstolen behandlas skyndsamt i förhållande till andra tillståndsärenden enligt denna lag.

15 kap.

Sökande av ändring och verkställande av beslut

4 a § (ändras hela §)

Skyndsamt behandling av vissa besvärssärenden

Ett ärende som gäller en sådan tillståndsansökan som avses i 7 och 8 § i lagen om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket ska vid fullföljdsdomstolen behandlas skyndsamt i förhållande till andra tillståndsärenden enligt denna lag.

6.

Lag

om ändring av naturvårdslagen (35 § 2–4 mom.)

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i naturvårdslagen (9/2023) 35 § 2–4 mom., sådana de lyder i lag xx/20 xx, som följer:

*Regeringens proposition till riksdagen med
förslag till lagstiftning om en reform av sta-
tens regionförvaltning RP 13/2025 rd*

Föreslagen lydelse

35 § (ändras 2-4 mom.)

35 § (ändras 2-4 mom.)

Bedömning av projekt och planer

Bedömning av projekt och planer

Den myndighet som beviljar tillståndet eller godkänner planen ska övervaka att den bedömning som avses i 1 mom. görs. Myndigheten ska begära utlåtande om bedömningen av Tillstånds- och tillsynsverket och av den i vars besittning det område som ingår i nätverket Natura 2000 är.

Den myndighet som beviljar tillståndet eller godkänner planen ska övervaka att den bedömning som avses i 1 mom. görs. Myndigheten ska begära utlåtande om bedömningen av *den i vars besittning det område som ingår i nätverket Natura 2000 är. Dessutom ska utlåtande begäras av Tillstånds- och tillsynsverket, om inte verket självt är den myndighet som beviljar tillståndet eller godkänner planen.*

Det utlåtande som avses i 2 mom. ska ges utan dröjsmål och senast sex månader från det att en begäran om utlåtande har kommit in till Tillstånds- och tillsynsverket.

Det utlåtande som avses i 2 mom. ska ges utan dröjsmål och senast *inom tre* månader från det att en begäran om utlåtande har kommit in till Tillstånds- och tillsynsverket.

Om ett förfarande för miljökonsekvensbedömning enligt 3 kap. i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) tillämpas på projektet, ska en bedömning enligt 1 mom. i denna paragraf *från fall till fall* göras i samband med det förfarandet. I fråga om projekt för uppförande, uppgradering eller drift av en i 3 § 5 punkten i lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi (1145/2020) avsedd produktionsanläggning för förnybar energi, av en anläggning som kombinerar olika förnybara energikällor eller av en värmepump och samlokaliserad

Om ett förfarande vid miljökonsekvensbedömning enligt 3 kap. i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) tillämpas på projektet, ska en bedömning enligt 1 mom. i denna paragraf *göras i samband med det förfarandet. Bedömningen får dock av särskilda skäl genomföras separat från förfarandet vid miljökonsekvensbedömning.* I fråga om projekt för uppförande, uppgradering eller drift av en i 3 § 5 punkten i lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi (1145/2020) avsedd produktionsanläggning

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om en reform av statens regionförvaltning RP 13/2025 rd

Föreslagen lydelse

energilagring eller projekt för anslutning av en sådan anläggning, en sådan värmepump eller sådan lagring till elnätet eller för integrering av förnybar energi i ett värme- och kylnät, ska bedömningen alltid göras i samband med förfarandet vid miljökonsekvensbedömning. Den kontaktmyndighet som avses i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning ska i den motiverade slutsatsen enligt 23 § i den lagen ta in de i 2 mom. i denna paragraf avsedda utlåtandena av Tillstånds- och tillsynsverket och av den i vars besittning det område som ingår i nätverket Natura 2000 är.

för förnybar energi *eller* av en anläggning som kombinerar olika förnybara energikällor eller av en värmepump och samlokaliserad energilagring eller projekt för anslutning av en sådan anläggning, en sådan värmepump eller sådan lagring till elnätet eller för integrering av förnybar energi i ett värme- och kylnät, ska bedömningen *dock* alltid göras i samband med förfarandet vid miljökonsekvensbedömning. Den kontaktmyndighet som avses i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning ska i den motiverade slutsatsen enligt 23 § i den lagen ta in de i 2 mom. i denna paragraf avsedda utlåtandena av Tillstånds- och tillsynsverket och av den i vars besittning det område som ingår i nätverket Natura 2000 är.